LUND UNIVERSITY

Nyhetsarkiv: fack, arbetsgivare, kollektivavtal, a-kassan, arbetsvillkor mm

Kjellberg, Anders

2014

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Kjellberg, A. (2014). Nyhetsarkiv: fack, arbetsgivare, kollektivavtal, a-kassan, arbetsvillkor mm. Lund University.

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Download date: 23. Dec. 2025

Sociologiska institutionen
Lunds universitet
22 december 2025

Sociologiska institutionen. Foto: Lunds universitet

Nyheter och nyhetsarkiv 1978-2025: fack, arbetsgivare, kollektivavtal, partsrelationer, svenska modellen, a-kassa, arbetsvillkor mm

News and News Archive 1978-2025: Trade unions, employers' associations, collective agreements, industrial relations, the Swedish model, unemployment funds etc

Anders Kjellberg

Med länkar till nedladdningsbara artiklar, bokkapitel, forskningsrapporter mm samt utdrag ur en del av artiklarna. Länk till denna fil: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/nyhetsarkiv-fack-arbetsgivare-kollektivavtal-akassan-arbetsvillkor-mm(4b30c9be-719e-46f1-8b69-83129ff34981).html

Se även **skriftförteckning** (*Publication list*): https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/anders-kjellbergs-skrifter-om-arbetsmarknad-partsrelationer-kollektivavtal-mm(a8f6a6f4-2327-4a9b-998f-4a5773d1eaa5).html

Anders Kjellberg i **Google Scholar Citations**:
https://scholar.google.com/citations?user=ACEBGJMAAAAJ&hl=en

LUND UNIVERSITY
Faculty of Social Sciences

NYHETER – AKTUALITETER 1978-2025
i omvänd kronologisk ordning

UPPDATERAD STATISTIK OM FACKFÖRENINGAR, KOLLEKTIVAVTAL, AVTALSRÖRELSER OCH STRIDSÅTGÄRDER I SVERIGE
Trade unions in Sweden 2025 – Updated statistical data. Department of Sociology, Lund University.
Trade_unions_in_Sweden_2025._Updated_statistical_data.pdf
https://portal.research.lu.se/sv/publications/trade-unions-in-sweden-2025-updated-statistical-data/ 48 sidor, varav en del på svenska.

NY LÄROBOK OM ARBETSLIVET (FJÄRDE UPPLAGAN)

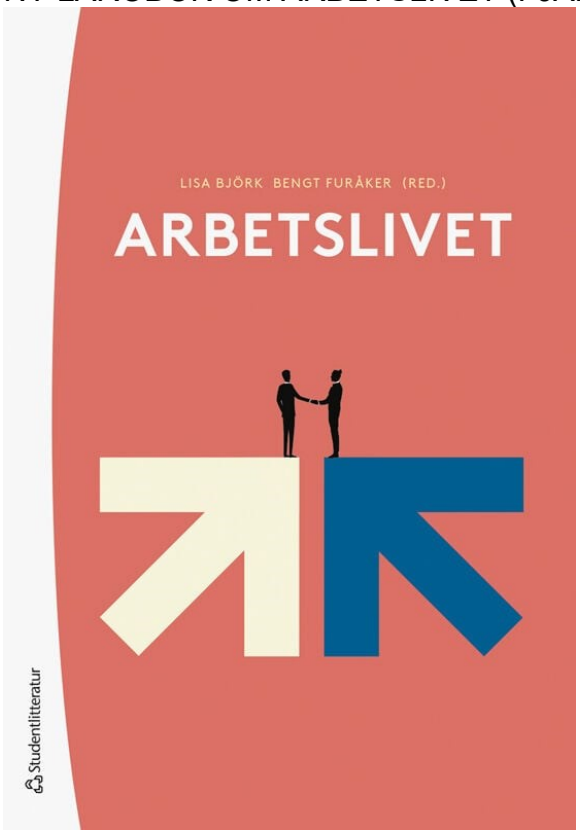

Boken *Arbetslivet* (Studentlitteratur) publicerades i början av november 2025. Bokens 21 kapitel (520 sidor) är skrivna av 33 forskare vid 13 lärosäten. Förutom bokens redaktörer Lisa Björk och Bengt Furåker är författarna Johan Alfonsson, Karin Allard, Maral Babapour Chafi, Mattias Bengtsson, Tomas Berglund, Tómas Bjarnason, Malin Bolin, P-O Börnfelt, Anna Cregård. Maja Ekeroth, Birgitta Eriksson, Marita Flisbäck, Tina Forsberg, Gunnar Gillberg, Lars Hansen, Jan Ch Karlsson, Anders Kjellberg, Bengt Larsson, Patrik Larsson, Sofia Lindström Sol, Kristina Lovén Seldén, Paula Mulinari, Per Månson, Anders Neergaard, Helen Peterson, Bertil Rolandsson, Stefan Schelin, Daniel Seldén, Lennart G Svensson, Ylva Eriksdotter Eriksson och Viktoria Wahlström.
ISBN: 9789144193281
Läs mer om boken här:

https://www.studentlitteratur.se/kurslitteratur/humaniora-och-samhallsvetenskap/arbetsvetenskap/arbetslivet-31003-04/

Några rubriker i kapitlet ”Fack och arbetsgivare”, sid. 149-173 (av Anders Kjellberg):
Mönster av arbetslivsrelationer eller "IR-system"
Den nordiska modellen
Klassbaserade fackföreningar i de nordiska länderna
Tjänstemännens långtgående särorganisering i Sverige
Ett förändrat fackligt landskap
Industri och tjänstenäringar integreras samtidigt som arbetskraften splittras upp
Dyrare a-kassa - fackligt medlemsras
Facklig nedgång i olika åldersgrupper
... och bland utrikes födda
Facklig organisering och free riders

Boken i Lunds universitets forskningsportal:
https://portal.research.lu.se/sv/publications/fack-och-arbetsgivare/

Omslaget till alla upplagorna av Arbetslivet (Studentlitteratur) finns här. Upplaga 1 (2002) nedtill till vänster, upplaga 2 (2009) nedtill till höger, upplaga 3 (2017) upptill till vänster, upplaga 4 (2025) upptill till höger.

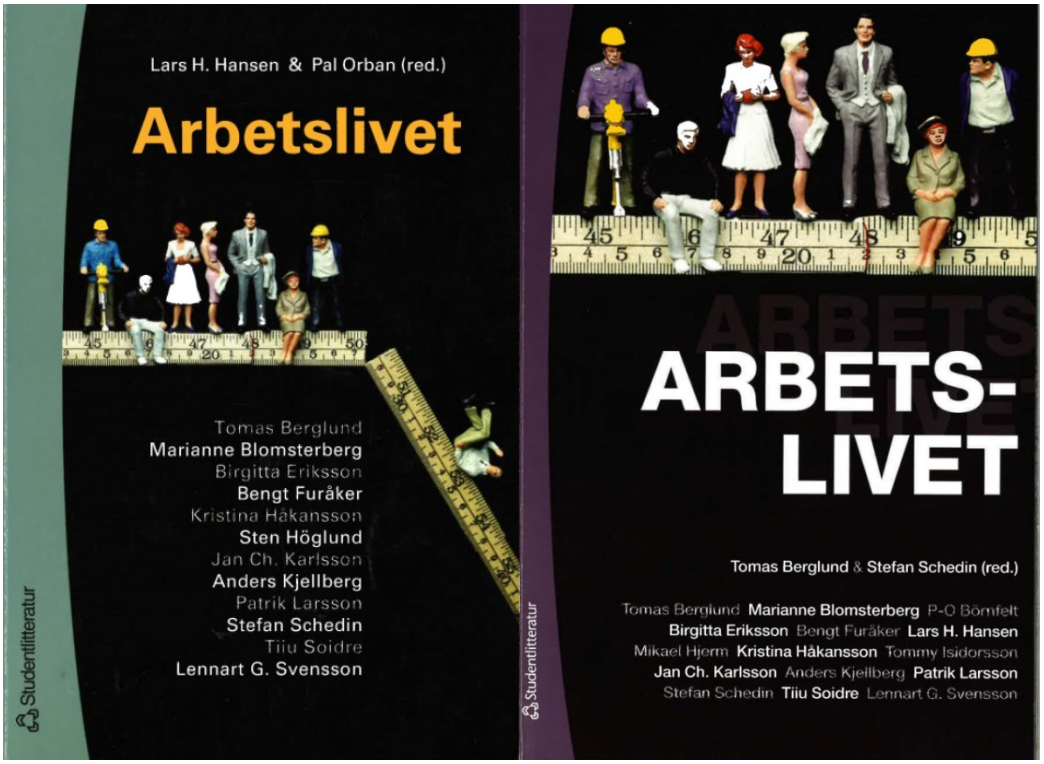

Anders Kjellberg tilldelades 18 december 2025 Läromedelsförfattarnas kopieringsstipendium.

TREDJE MEST NEDLADDADE FORSKAREN FRÅN LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEKS PUBLIKATIONSDATABAS LUCRIS

LUP Statistics 1 december 2025.

- Research publications
- Student papers

Number of publications	**244 129**
Number of fulltext publications	**34 170**
Total downloads	**22 708 836**

	Authors*	Downloads
1	McCormick, Kes	315 866
2	Tufvesson, Fredrik	178 815
3	Kjellberg, Anders	172 875
4	Persson, Anders	162 976
5	Gustafsson, Mats	135 349
6	Paradis, Carita	132 393
7	Larsson, Stefan	123 372
8	Fagerlund, Göran	121 290
9	Åström, Karl Johan	109 940
10	Johansson, Bengt	107 363
11	Neij, Lena	107 339
12	Svanberg, Sune	106 072

13	Jennbert, Kristina	103 282
14	Robertsson, Anders	93 318
15	Kristensson, Gerhard	92 443
16	Andersson-Engels, Stefan	92 190
17	Wienberg, Jes	91 697
18	Edfors, Ove	84 682
19	Johansson, Rolf	84 589
20	Sjöberg, Daniel	84 147

* Top authors for a faculty may include LU authors from other faculties who have co-authored publications with members of the selected faculty.

The download statistics shown here have been collected since the launch of LUP in October 2007 and are updated every night. Statistics are available for all records with open access fulltexts. Efforts have been made to exclude downloads by robots and track irregular download activities.

Statistics Last Updated
Mon Dec 1 08:27:54 2025
https://lup.lub.lu.se/lupStat?tab=3_total_top_authors&org=_all&type=nosp

SKYDDSOMBUDENS 'ÖDESSTUND'

Arbetarskydd 27/11 2025. Sid. 14-21: "Skyddsombudens ödesstund" (av Mattias Lahti Davidsson). Utdrag ur artikeln:

"Skyddsombuden är viktiga. Knappast någon hävdar motsatsen. Men skyddsombuden blir färre relativt antalet sysselsatta, visar en rapport från Arbetsmiljöverket till regeringen i april 2024. I de fyra tvistemålen är det skyddsombudets mandat som står i fokus. Vilka rättigheter ska skyddsombuden ha? För några år sedan gällde debatten vem som ska ha rätt att utse skyddsombud. Den diskussionen är ännu inte avslutad. Både Svenskt Näringsliv och Sverigedemokraterna utmanar den nuvarande bestämmelsen att det är kollektivavtalstecknande fack som utser.

Svenskt Näringsliv gör analysen att fackens inflytande fungerar som en bromskloss. "Vad som i praktiken ofta händer är att den fackliga organisationen motsätter sig att någon annan än en medlem i organisationen utses. I vissa fall resulterar det i att inget lokalt skyddsombud blir utsett överhuvudtaget", säger Svenskt Näringslivs arbetsmiljöexpert Anna Bergsten till Tidningen Näringslivet.

Att ingen vill ta förtroendeuppdraget tillskrivs ibland vår alltmer individualistiska tidsanda. Men **Anders Kjellberg**, sociolog vid Lunds universitet, som följer medlemsutveckling i fackliga organisationer, anser att individualiseringen av arbetslivet snarare är strukturell. Tilltagande ensamarbete, ofrivilligt deltidsarbete och osäkra anställningsformer gör att många inte har tillräckligt med arbetskamrater att bilda lokal facklig klubb med. Svårigheterna att rekrytera nya skyddsombud kan mycket väl gå hand i hand med den utvecklingen.

Arbetstagarorganisationerna vill åtminstone delvis laga läget med utökat mandat för de regionala skyddsombuden. En utredning med det förslaget lämnades till regeringen 2022 av Magnus Sverke, till vardags professor vid Stockholms universitet. Men den sittande regeringen har lagt utredningen på is."

FACKLIG ORGANISATIONSGRAD JÄMFÖRS MELLAN 30 LÄNDER, BLAND DEM FRANKRIKE, DANMARK, FINLAND, ISLAND, NORGE OCH SVERIGE
MSN 18/9 2025: "Le véritable poids des syndicats en France: un comparatif éclairant avec 29 pays" (av Daniel Coughlin). Utdrag ur artikeln:

"Panorama de la force syndicale à travers le monde

Les taux d'adhésion syndicale connaissent des écarts vertigineux à travers le monde. Dans certains pays, les syndicats sont tout simplement interdits, avec un taux de 0 %, tandis que d'autres dépassent allègrement les 90 %. En règle générale, un fort taux d'affiliation va de pair avec de meilleurs salaires, une protection sociale renforcée, des conditions de travail plus sûres et plus d'égalité entre femmes et hommes.

Cependant, les détracteurs du syndicalisme affirment que ces organisations peuvent entraîner une hausse des coûts, peser sur la productivité et la compétitivité, et provoquer des perturbations économiques majeures, notamment par la grève ou le lock-out.

Découvrez ici comment se répartissent les taux d'affiliation syndicale dans 30 pays, du plus faible au plus élevé, d'après les données internationales les plus récentes. *Adaptation française par Laëtitia Lord*

1. Islande : 92,2 %

L'Islande détient le record mondial de syndicalisation. Toute personne qui travaille ou presque est membre d'un syndicat. En 2020, 92,2 % des salariés y étaient affiliés et une proportion similaire bénéficiait de conventions collectives. Selon l'OCDE, la négociation salariale constitue une pièce maîtresse de son économie, contribuant à maintenir un faible niveau d'inégalités, une forte inclusion et une réduction maximale de l'écart salarial entre les sexes.

Mais il y a un « secret » comme le souligne une étude de l'Université de Lund, la loi impose à tous les salariés islandais de verser des cotisations syndicales directement prélevées sur leur salaire, qu'ils soient syndiqués ou non. Cette particularité a permis de préserver et même de renforcer la densité syndicale au fil des décennies, un modèle que d'autres pays nordiques observent avec une certaine envie.

2. Suède : 68 %

Selon l'étude de l'Université de Lund déjà citée, la densité syndicale en Suède s'élevait à 68 % en 2023. Un chiffre légèrement en retrait par rapport aux 68,9 % enregistrés en 2022, mais qui demeure

l'un des plus élevés au monde, près de 90 % des salariés étant couverts par des conventions collectives.

Tout n'est toutefois pas idyllique dans ce pays souvent présenté comme un modèle de congés parentaux. En 2024, l'entreprise d'Elon Musk, Tesla, a refusé de signer une convention collective avec le syndicat IF Metall et a enfreint la législation suédoise en faisant venir du personnel d'autres ateliers européens pour remplacer les grévistes, allant même jusqu'à licencier un salarié qui avait participé au mouvement, selon l'*ITUC Global Rights Index 2025*.

3. Danemark : 68 %

Malgré un léger recul ces dernières années, le Danemark affichait encore une densité syndicale de 68 % en 2023, contre 67 % en 2019, selon les données publiées dans le *Nordic Economic Policy Review 2025* déjà cité. Le pays conserve par ailleurs l'une des couvertures conventionnelles les plus étendues au monde, avec plus de 80 % des salariés couverts par des accords collectifs.

Ce soutien se reflète aussi dans son classement à l'*ITUC Global Rights Index 2025*, où le Danemark figure parmi les pays de tête en matière d'égalité entre les sexes et de conciliation entre vie professionnelle et vie familiale.

4. Finlande : 55 %

Selon le *Nordic Economic Policy Review 2025*, la densité syndicale en Finlande atteignait 55 % en 2021, contre 58,8 % en 2018. Si elle reste l'une des plus élevées au monde, elle enregistre néanmoins un léger recul ces dernières années.

D'après l'*ITUC Global Rights Index 2025*, le gouvernement de coalition de droite dirigé par Petteri Orpo a adopté en 2024 une série de lois restreignant fortement le droit de grève. Les grèves politiques sont désormais limitées à 24 heures, l'action solidaire est réduite et les sanctions financières contre les syndicats et les salariés ont été durcies, ce qui fragilise la tradition de coopération tripartite du pays.

5. Norvège : 50 %

La Norvège demeure l'un des pays au monde où la densité syndicale est la plus élevée. Selon des données actualisées publiées dans la revue académique *Nordic Economic Policy Review 2025*, la moitié des salariés norvégiens étaient syndiqués en 2023, un taux resté stable depuis 2010.

Dans cette étude, **Anders Kjellberg**, professeur émérite à l'Université de Lund (Suède), souligne que cette stabilité — en contraste avec le recul observé dans d'autres pays nordiques — tient en grande partie à la forte présence des syndicats sur les lieux de travail. Le contact direct avec des représentants ou des collègues syndiqués favorise l'adhésion comme norme sociale et facilite le recrutement. En Norvège, 40 % des membres affirment avoir rejoint un syndicat grâce à un représentant ou à un collègue, et 30 % via leur affiliation étudiante.

(…)

25. France : 8,9 %

En 2024, le taux de syndicalisation en France se situe à 8,9 % des actifs occupés, d'après le *Labour Rights Index 2024*. On observe un recul par rapport aux 10,3 % relevés en 2019, baisse notamment attribuable au faible taux d'adhésion dans le secteur privé.

Ce faible taux de syndication s'explique largement par le modèle français : la loi étend les conventions collectives à près de 98 % des salariés, réduisant ainsi l'incitation à rejoindre un syndicat. D'autres facteurs jouent également, comme la fragmentation syndicale, la difficulté à fédérer les travailleurs temporaires ou en situation précaire, ainsi que le faible enracinement dans le secteur privé.

Pour autant, la France se caractérise par une intense activité syndicale. Elle affiche le plus grand nombre de jours de grève en Europe. Lors des mobilisations contre la réforme des retraites en 2023, les syndicats phares comme la CGT et la CFDT ont chacun gagné environ 10 000 nouveaux adhérents."

https://www.msn.com/fr-fr/finance/autres/le-v%C3%A9ritable-poids-des-syndicats-en-france-un-comparatif-%C3%A9clairant-avec-29-pays/ss-AA1MfcB7#image=7

MSN 4/11 2025: "Le poids des syndicats en Suisse comparé à 29 autres pays": Le poids des syndicats en Suisse comparé à 29 autres pays
MSN: 4/11 2025"**Le poids des syndicats en Belgique comparé à 29 autres pays": Le poids des syndicats en Belgique comparé à 29 autres pays**

HAR LÄKARFÖRBUNDET RÅD ATT FORTSÄTTA MED ÅRLIGA FULLMÄKTIGEMÖTEN?

Läkartidningen (webben) 5/11 2025; papperstidningen 12/11 2025 vol 122, sid. 1076-1077: "Vad säger forskningen om fullmäktige varje år?" (av Anna-Cajsa Torkelsson). Utdrag ur artikeln:

"Vilka för- och nackdelar finns det med att arrangera fullmäktige varje år? Läkartidningen har bett forskare att bena i frågan.

– Fullmäktigemöten är ofta stora arrangemang som kostar mycket pengar. Å andra sidan gynnar det förstås medlemsdemokratin att man får komma till tals och kan diskutera aktuella frågor. Det händer ju ständigt nya saker på arbetsmarknaden, säger Anders Kjellberg, professor emeritus i sociologi vid Lunds universitet.

En nackdel med fullmäktigemöte årligen är dock att det kan ta flera år innan klubbade beslut ger någon effekt, vilket gör det svårt för styrelsen att redovisa resultat redan efter ett år, säger han.

Stefan Arora-Jonsson är professor och organisationsforskare i Uppsala, och han är inne på samma spår. Han tror att en förklaring till att det är vanligt med fyraårsintervall är att beslut av strategisk natur ofta tar tid att implementera."

https://lakartidningen.se/nyheter/vad-sager-forskningen-om-fullmaktige-varje-ar/

BRISTEN PÅ FACKKLUBBAR ALLT MER AKUT I FASTIGHETSANSTÄLLDAS FÖRBUND

Fastighetsfolket/Arbetet 3/11 2025: "Företagens larm: "Finns inga fackklubbar att förhandla med"" (av Lena Gunnars). I papperstidningen nr 14 november 2025 sid. 8-9: "Det finns inga fackklubbar att förhandla med".

Utdrag ur artikeln:

"Bristen på fackklubbar blir allt mer akut. Nu larmar arbetsgivarna i Fastigo om att det är tomt på andra sidan förhandlingsbordet. Ytterst slår det mot de anställdas inflytande, varnar Fastighets.

Klyftan mellan arbetare och tjänstemän har ökat. Medlemmarna i LO blev runt 20 000 färre förra året, medan tjänstemannafacken inom TCO och Saco fick 25 000 fler medlemmar. Runt 58 procent av

arbetarna är med i facket mot 74 procent av tjänstemännen, enligt en rapport från Arena Idé som presenterades våren 2025.
Antalet förtroendevalda och lokala fackklubbar har också blivit färre över tid. I Fastighets fanns till exempel år 2013 över 200 arbetsplatsklubbar. Det kan jämföras med 2023, när de var färre än 150, enligt samma rapport.
Även om det skett en liten ökning under senare år, var det bara 29 procent av medlemmarna som hade lokal fackklubb 2024. Enligt rapporten tyder det på att de nya klubbarna mest har bildats på små arbetsplatser.

Får allt svårare att hitta fackliga kontakter
Några av dem som tydligt märker av trenden är arbetsgivarorganisationen Fastigo och LO:s fackförbund Fastighets. Fastigo har förhandlat kollektivavtal med Fastighets sedan 1946.
Både Fastigos förhandlingschef Charlotta Stensson och Susanne Svensson, förhandlare på Fastigo och tidigare avtalsansvarig för avtalet med Fastighets, vill ha den svenska modellen kvar, där fack och arbetsgivare kommer överens om villkoren på arbetsmarknaden. Men nu är de allvarligt oroliga för den svenska modellens framtid.
När Fastighets och Fastigo kommit överens om ett centralt avtal i avtalsrörelserna ska lokala förhandlingar föras mellan arbetsgivarna och fackklubbarna ute på företagen.
Men Fastigos medlemsföretag får allt svårare att hitta fackliga representanter ute på arbetsplatserna att förhandla med. Det sitter ingen fackklubb på andra sidan bordet och för arbetstagarnas talan.
— I direktkontakter med våra medlemsföretag säger många att det var länge sedan det fanns någon fackklubb hos dem, säger Charlotta Stensson.

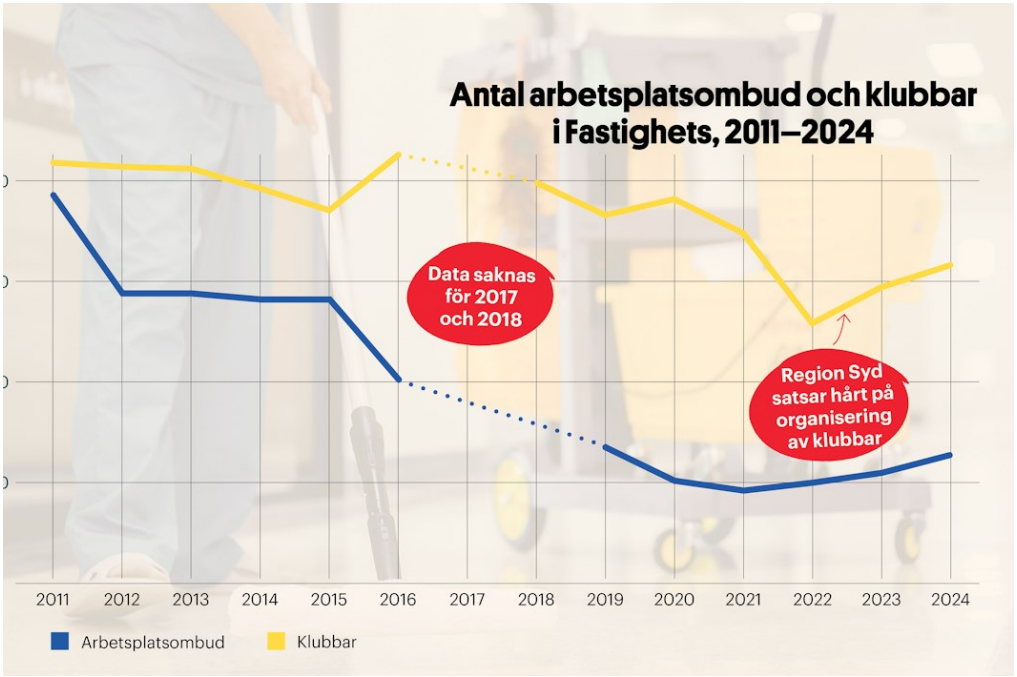

Källa: Rapporten ”Den svenska modellen 2025” från Arena Idé, Anders Kjellberg Foto: Shutterstock/TT

”Medlemsföretagen vill ha en fackklubb på arbetsplatsen”
Hon jämför med hur det var när hon började på Fastigo 1999. Då minns hon att det var betydligt fler lokala förhandlingar på arbetsplatserna.
– Minnesbilden är att de flesta arbetstagarna var medlemmar i Fastighets. Det var starka klubbar och många hade jobbat fackligt länge, säger hon.

I dag ringer medlemsföretagen och säger att de vill ha en fackklubb för sina arbetstagare på arbetsplatsen, men de vet inte hur de ska göra för att det ska bli så.

— Då förmedlar vi kontakt till Fastighets, säger Susanne Svensson.

”När fackklubbar saknas kan inte den lokala samverkan ske”
Men Fastigos bild är att medlemsföretagen även har svårt att få kontakt med de fackliga ombudsmännen.
— De har säkert många akuta ärenden. Då är det klart att det hamnar längre ner på prioriteringslistan att åka ut och värva medlemmar och bilda klubbar, säger Charlotta Stensson.

Fastighets och Fastigo har sedan 1990-talet ett centralt samverkansavtal som ger arbetstagarna möjlighet till mer delaktighet och inflytande på arbetsplatsen. Tanken är att medbestämmandefrågorna ska hanteras på rätt nivå inom företaget. Men någonstans blir det svårare och svårare att upprätthålla nuvarande system.

Charlotta Stensson, förhandlingschef Fastigo
De övergripande frågorna om företaget hanterar arbetsgivaren och det lokala facket. Sådant som handlar om den egna arbetssituationen eller arbetsgruppen, hanteras i första hand av chef och arbetstagare eller på arbetsplatsträffar, ett avsteg från MBL:s förhandlingsregler, framhåller Charlotta Stensson.

— Samverkansavtalet ger arbetstagaren större möjlighet att kunna påverka sin egen arbetssituation. Men för att kunna samverka, i stället för att förhandla enligt MBL, krävs ett lokalt samverkansavtal som anpassar medbestämmandet till hur företaget är organiserat, säger hon.

När fackklubbar nu saknas på många av Fastigos medlemsföretag kan inte den här lokala samverkan ske.
— I dag hanteras medbestämmandefrågorna i stället av företagsledning och Fastighets ombudsmän från regionkontoren. Då tappar man helt dialogen med den egna personalen som bäst känner till och har synpunkter på hur deras del av verksamheten fungerar, säger Charlotta Stensson.

Arbetsgivare kan anmäla om facklig företrädare saknas
I årets avtalsrörelse ville Fastigo därför diskutera hur medbestämmande ska funka på arbetsplatser där det saknas lokal facklig organisation. Fastigo ville ha möjlighet att inte koppla in facket alls i vissa frågor och kunna bjuda in hela personalen till diskussioner. Det sade Fastighets nej till.
— Men någonstans blir det svårare och svårare att upprätthålla nuvarande system. Man vill ha en dialog med arbetstagarna, men de vill inte ha dialogen via facket, för facket är inte synligt på arbetsplatsen, säger Charlotta Stensson.

Fastighets har sagt nej till Fastigos önskemål. Förbundet ser en fara för att medlemmarna riskerar att stå utan inflytande om facket stängs ute i frågor bara för att det saknas klubb eller någon förtroendevalda.
— I praktiken skulle arbetsgivaren kunna fatta ensidiga beslut utan att de anställdas perspektiv finns med, det urholkar inflytandet för de anställda på arbetsplatsen, säger Joacim Oscarsson, avtalssekreterare på Fastighets.

Via Fastighets hemsida kan arbetsgivare nu anmäla om det saknas en förtroendevald på arbetsplatsen.
— När en sådan anmälan kommer in får vi en signal och kan sätta in resurser för att undersöka om det finns någon medlem som är intresserad av och lämplig för att bli förbundets företrädare, säger Joakim Oscarsson.

”Kollektivavtalet blir till slut urholkat”
Fastigos medlemsföretag var från början allmännyttan och HSB. Fackklubbarna har i alla år varit starka där. Men i takt med att fackliga förtroendevalda gått i pension har mycket av klubbarnas verksamhet försvunnit, enligt Fastigo.

Fastigos Susanne Svensson konstaterar att kollektivavtalet till slut blir urholkat om utvecklingen inte vänds.
— Tänk om det blir fler oorganiserade än organiserade på ett avtalsområde. För vem tecknar man avtal då?

Det är sant att på vissa ställen är arbetsgivaren väldigt mån om att se till att det finns en dialog med facket. Men på många ställen har arbetsgivaren kört sitt race.

Joakim Oscarsson, avtalssekreterare Fastighets
Joakim Oscarsson håller med om att facket måste bli synligare ute på företagen.
— Arbetsplatsombudet eller klubben är facket på arbetsplatsen. Där kan vi göra skillnad. Har vi ingen, finns ingen som kan bevaka arbetsmiljön och villkoren på arbetsplatsen. Det gör oss mycket svagare som organisation.

Lönerna är generellt högre där klubbar finns
Hans bild är att på en del ställen där Fastighets har klubbar har arbetsgivarna ändå inte varit intresserade av att diskutera lönerevision, till exempel. De har bara lagt ut en lapp om vad lönerna blev.
— Det är sant att på vissa ställen är arbetsgivaren väldigt mån om att se till att det finns en dialog med facket. Men på många ställen har arbetsgivaren kört sitt race. Då har man tappat intresset, om man som fack ändå inte får något inflytande.
— Men där måste vi ändå stå på oss. Vi behöver säkra upp så att man som förtroendevald känner tryggheten i vad man kan kräva av arbetsgivaren i förhandlingssituationer och för att få inflytande för klubben.

Joakim Oscarsson understryker att Fastighets klubbar har inflytande över viktiga frågor som arbetsmiljö, arbetstider, löner och löneprocessen på många arbetsplatser.
— Vi ser att lönerna generellt är högre där än på arbetsplatser utan facklig företrädare. Kollektivavtal och att man har facklig företrädare gör skillnad, säger han.”
https://arbetet.se/2025/11/03/foretagens-larm-finns-inga-fackklubbar-att-forhandla-med/

Läs även Arbetet 4/11 2025: ”Arbetsgivare oroliga för svagare fack: ”Allvarligt hot”” (av Staffan Julius) Svenskt Näringslivs vice vd Mattias Dahl intervjuas.
https://arbetet.se/2025/11/04/arbetsgivare-oroliga-for-svagare-fack-allvarligt-hot/

GUL FACKFÖRENING MED KOPPLING TILL SVERIGEDEMOKRATERNA (SD) STARTAD PÅ FÖRETAG I BORÅS SEDAN DET VÄGRAT TECKNA KOLLEKTIVAVTAL MED IF METALL

Fackordföranden är kommunalråd (SD) i Borås. Dennes enda koppling till arbetsplatsen är att han är kompis med företagets vd som dessutom sitter i SD:s partistyrelse och är aktiv i den lokala politiken.

Arbetet 30/10 2025: ” Experten sågar nya SD-facket: ”Varför ska man vara med i det?”” (av Anton Andersson). Experten sågar nya SD-facket: ”Varför ska man vara med i det?” – Arbetet

Borås Tidning 28/10 2025 (sid 4-5 i papperstidningen 29/10): ”Nytt SD-kopplat fackförbund ska förhandla med SD-företagare” (av Niclas Sennerteg)

https://www.bt.se/boras/nytt-sd-kopplat-fackforbund-ska-forhandla-med-sd-foretagare/

Ledarkrönika i Borås Tidning 29/10 2025: ”Nya SD-facket i Borås blir en huvudvärk för S och LO” (av Kajsa Kettil) https://www.bt.se/ledare/nya-sd-facket-i-boras-blir-en-huvudvark-for-s-och-lo/

Utdrag ur nyhetsartikeln: ” Avslöjandet från facktidningen Arbetsvärlden om ett nystartat fack i Borås som har SD-kopplingar och stora ambitioner att skaffa sig medlemmar i hela Sverige, har väckt reaktioner. En av dem som reagerar är Anders Kjellberg som är professor emeritus i sociologi vid Lunds universitet, och som sedan början av 1980-talet har forskat om fackliga frågor på den svenska arbetsmarknaden:

– Frågan är om vi ser början på en SD-offensiv för att locka över medlemmar från LO och de andra facken. Det återstår att se. Det verkar också finnas en politisk dimension, för grundarna verkar vara emot IF Metalls socialdemokratiska koppling, men samtidigt verkar det finnas en minst lika stark politisk koppling åt andra hållet.
(…)
Forskaren Anders Kjellberg är däremot tveksam till om det aktuella facket i Borås kommer att arbeta på medlemmarnas villkor.
– När fackordförande och arbetsgivare är nästan identiska misstänker jag att fackordföranden knappast kommer att driva den anställdes sak särskilt hårt om det uppstår en tvist med företaget. Frågan är om den anställde ens vågar ta upp problemet med sitt fack om det har en stark koppling till arbetsgivaren. I det här fallet tycks det inte finnas någon annan koppling mellan fackordföranden och arbetsplatsen än att han är kompis med arbetsgivaren.
(…)
År 2019 kom LO, TCO, Saco och Svenskt Näringsliv överens om nya strejkregler som innebär att det inte är tillåtet med stridsåtgärder för att träffa ett eget kollektivavtal om en annan fackförening redan tecknat ett sådant på en viss arbetsplats.
– Det är en känslig situation just nu eftersom de etablerade facken själva var med och utformade lagen så att när ett fack har tecknat kollektivavtal på en arbetsplats så har andra fack ingen konflikträtt där. Flera forskare varnade på den tiden för att det kunde leda till att det startades ”gula” fackföreningar, säger Anders Kjellberg.
En så kallad gul fackförening är ett fack som styrs eller kontrolleras av arbetsgivaren som därmed till exempel kan förhindra strejker, bromsa löneökningar och motverka de anställdas inflytande på arbetsplatsen.
– Man kan inte lita på att ett sådant fack företräder den anställde när det uppstår en tvist. Det nya facket i Borås säger sig satsa på samverkan istället för konflikt, och förvisso är samverkan en viktig del, men arbetsgivare och anställda har olika intressen och därför måste facket också företräda sina medlemmar i tvister.
Grundarnas ambitioner att även starta en egen a-kassa tror han inte heller på:
– Det kan bli oerhört dyrt och riskabelt med ett så begränsat antal medlemmar. Det behövs många tusen medlemmar för att det ska fungera. Alfakassan finns förstås också, men den är ofta dyrare än andra a-kassor, menar Anders Kjellberg, professor i sociologi.

DEN SVENSKA PARTSMODELLEN OCH TREPARTSAVTAL – KAPITEL I VÄNBOK TILL ANDERS L JOHANSSON
Partsmodell och trepartsförhandlingar: Den svenska modellen för arbetsmarknadsrelationer. I Lars Magnusson, Ulla Riis & Ulf Sandström (red.), *Vänbok till Anders L Johansson* (s. 114-127). BoD – Books on Demand.

https://portal.research.lu.se/sv/publications/partsmodell-och-trepartsf%C3%B6rhandlingar-den-svenska-modellen-f%C3%B6r-ar

VARFÖR ÄR SÅ MÅNGA MED I FACKET PÅ SSAB I LULEÅ?
Dagens Nyheter 3/9 2025: ”Allt fler väljer bort facket – Ronja och Lydia går mot strömmen” (av Marcus Derland).
Se även tryckta tidningen torsdag 4/9 2025: ”Så vill facken stoppa medlems-flykten” (sid. 1), ”Ronja och Lydia går mot strömmen när fler avstår facket” (sid. 6), ”Arbetarfacken blöder medlemmar: ’Vi har varit kassa’” (sid. 6-7). Utdrag ur artikeln:

”Siffrorna är tydliga. Allt fler svenska arbetare väljer bort medlemskap i ett fackförbund. Konsekvenserna blir en sämre förhandlingsposition, enligt forskare.

Men stålverket i Luleå har hittat sätt att behålla sina medlemmar. Här lockas medlemmar av förmåner som ersättning för tandvård, gratis utlåning av släpvagnar och möjlighet att hyra billigt boende på en skidort.

(…)

Fackordföranden Tomas Karlsson är nöjd. Av cirka 850 anställda är det bara en handfull som inte är med i IF Metall.

– Men vi ska komma ihåg att det finns en tradition i Norrbotten av att vara med i facket, vilket underlättar, säger han.

På nationell nivå tappar svenska fackföreningar däremot medlemmar, särskilt bland traditionella arbetaryrken. År 2006 var 77 procent av arbetarna medlemmar i ett fackförbund. År 2024 hade siffran sjunkit till 58 procent, enligt en rapport från tankesmedjan Arena Idé. Även tjänstemannafacken tappar, men inte alls i samma omfattning. Under samma tidsperiod handlar det om några få procentenheter. År 2024 var 74 procent av tjänstemännen medlem i ett fackförbund.

Totalt sett är 69 procent av alla anställda i Sverige fackanslutna vilket är näst bäst i världen efter Island.

Anders Kjellberg är professor emeritus i sociologi vid Lunds universitet. Han har under många år studerat facklig organisationsgrad. Foto: Kennet Ruona.

Anders Kjellberg är professor emeritus i sociologi vid Lunds universitet. Han har under lång tid studerat organisationsgraden på svensk arbetsmarknad och har också författat Arena Idés rapport.

Enligt Anders Kjellberg innebär sjunkande medlemstal att fackets roll utmanas.

– Facket riskerar att få försvagad förhandlingsstyrka och mindre resurser till den uppsökande verksamheten för att kontrollera att avtalen följs, säger han.

Han håller med Tomas Karlsson om att det i den norra landsändan finns en historia och en facklig kultur som bidrar till att fler söker sig till fackföreningar.

Men den viktigaste anledningen till att arbetstagare väljer medlemskap är möjligheten att få hjälp i tvister med arbetsgivaren, visar forskningen.

– Tre av de fyra främsta motiven till att vara med i facket är på olika sätt relaterade till anställningstryggheten, säger Anders Kjellberg.
https://www.dn.se/ekonomi/allt-fler-valjer-bort-facket-ronja-och-lydia-gar-mot-strommen/

Se även DN 3/9 2025: ”Arbetarfacken blöder medlemmar: ”Vi har varit kassa”” (av Marcus Derland).
https://www.dn.se/ekonomi/arbetarfacken-bloder-medlemmar-vi-har-varit-kassa/

DN-artikeln kommenteras i Widar Anderssons krönika i Verifera 9/9 2025:
Arbetarfackens medlemstapp beror på S och SD - Verifiera

EU-DIREKTIVET OM MINIMILÖNER: HUR BESTÄMS MINIMILÖNERNA I DE 27-EU-STATERNA? HUR SER FÖRHANDLINGSSYSTEMEN UT? HUR GENOMFÖRS DIREKTIVET?

Country profiles and transposition of the Adequate Minimum Wages Directive (17 july 2025)

The 2022 EU Directive on Adequate Minimum Wages aims to ensure adequate minimum wages and strengthen collective bargaining in order to reduce in-work poverty and wage inequality.

The national transposition and implementation of the Minimum Wage Directive will be heavily shaped by the existing collective bargaining and minimum wage regimes in the 27 EU Member States.

To monitor and understand the potential impact of the Directive across the EU, the ETUI assembled a group of distinguished national experts to prepare brief overviews for each country covering three key aspects: 1) the minimum wage system; 2) the collective bargaining regime; and 3) the transposition of the Directive into national law.

The 27 country profiles provide a brief and easily accessible overview of the situation and recent developments in minimum wages and collective bargaining in the 27 EU Member States. Each country profile follows a common template covering the same issues which facilitates cross-country comparisons. Each country profile can be downloaded individually or as a single document which includes all 27 profiles.
https://www.etui.org/minimum-wage-regimes-and-collective-bargaining-eu

Den svenska minimilöne- och förhandlingsprofilen **Collective bargaining and minimum wage regime in Sweden** har författats av Anna Fransson (Medlingsinstitutet) och Anders Kjellberg (Lunds universitet) och kan läsas här: https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/223589329/Sweden_Collective_bargaining_and_minimum_wage_regime_2025.pdf

Det svenska kapitlet finns bland de övriga 26 länderkapitlen i Torsten Müller (red.) *Minimum wage regimes and collective bargaining in the EU: Country profiles and transposition of the Adequate Minimum Wages Directive* (sid. 118-122). Etui (European Trade Union Institute), Bryssel.

Länk till Lucris-posten: Collective bargaining and minimum wage regime in Sweden - Lunds universitet

Hela rapporten med alla 27 länderprofilerna: https://www.etui.org/sites/default/files/2025-07/Full%20version_27%20Country_Collective%20bargaining%20and%20minimum%20wage%20regime_2025.pdf.pdf

ANDELEN FÖRTROENDEVALDA MEDLEMMAR HAR UNDER LÅNG TID MINSKAT – MEN HÅLLER UTVECKLINGEN PÅ ATT VÄNDA?

Hotellrevyn 12/6 2025: Färre förtroendevalda – men det vänder” (av Ann Patmalnieks): Färre förtroendevalda – men det vänder - Hotellrevyn

I den refererade Arena Idé-rapporten "Den svenska modellen 2025 – Medlemmar, förtroendevalda och organisationsgrad" finns statistik för de senaste 10-20 åren om andelen medlemmar som har förtroendeuppdrag respektive finns på arbetsplatser med klubbar. Här finns uppgifter om hur det står till i ett stort antal LO- och TCO-förbund, bland annat IF Metall, HRF, Handelsanställdas Förbund, Fastighetsanställdas Förbund, Kommunal, Seko, Livsmedelsarbetareförbundet, Unionen, Vårdförbundet, Vision, Forena, Finansförbundet. Rapporten kan laddas ned här: https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/219994396/Arena_Ide_-_Kjellberg_2025.pdf

Lag & Avtal 13/6 2025: ”Blygsamt trendbrott fortsätter: fler med i facket” (av Mattias Lahti Davidsson). Artikelns ingress:
”För andra året i rad får fackförbunden fler medlemmar. Men en svår utmaning är att förmå medlemmarna att ta steget och engagera sig som förtroendevalda. En aktuell rapport av Anders Kjellberg synar utvecklingen.” Blygsamt trendbrott fortsätter: fler med i facket

NIO FEM Podcast 17/6 2025: Engagera dig fackligt och lär dig massor! Råd från Unionens f.d. Förbundsordförande Martin Linder – TAM-Arkiv (av Lars Carlén)

Linkedin 2/12 2025: Johanna Lindell Förbundsdirektör DIK:
”Trenden är tydlig. Antalet personer som har ett fackligt uppdrag har minskat och på vissa delar av arbetsmarknaden är det skrämmande få som har möjlighet, eller vill vara aktiva. Vissa menar att det är del av en större trend, andra att facken själva har bundit ris på sin rygg genom att marknadsföra sig i alltför hög grad som en sorts försäkringsbolag.

DIK är tyvärr inget undantag utan även vi har tappat förtroendevalda. Vi behöver också bli bättre att organisera unga, de med atypiska anställningsformer och vi behöver få en bättre mångfald generellt.

Så jag är så glad över att vår förbundsstyrelse förra veckan klubbade en stor satsning som vi kommer att göra de kommande åren."

Min kommentar på Linkedin: "Ja, samma trend med minskande andel förtroendevalda finns i många fackförbund. Hur det står till i olika fackförbund med engagemanget uttryckt i antalet och andelen förtroendevalda finns på sid 84-117 i min Arena Idé-rapport "Den svenska modellen 2025 – Medlemmar, förtroendevalda och organisationsgrad" där jag diskuterar jag varför det är viktigt med facklig närvaro i form av förtroendevalda och klubbar ute på arbetsplatserna."

Johanna Lindells svar:
" **Anders Kjellberg** ja vi är många som hämtar kunskap från din mångåriga forskning Anders. Det är så värdefullt för oss att du gör och har gjort det du gör! Heja dig!"

NY ARENA IDÉ-RAPPORT: DEN SVENSKA MODELLEN 2025 – MEDLEMMAR, FÖRTROENDEVALDA OCH ORGANISATIONSGRAD

Anders Kjellbergs rapport i Lunds universitets publikationsdatabas: Den svenska modellen 2025 – Medlemmar, förtroendevalda och organisationsgrad - Lunds universitet

Läs rapporten här (direktlänk till PDF):
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/219994396/Arena_Ide_-_Kjellberg_2025.pdf

Arbetet 27/5 2025: LO-förbunden tappade 20 000 medlemmar förra året – Arbetet (av Mattias Dahlgren)

Arbetet nr 8 2025 juni, sid 6: LO-facken tappade 20 000 medlemmar (av Mattias Dahlgren)

Byggnadsarbetaren 27/5 2025: Ny rapport: Så många byggnadsarbetare är med i facket – Byggnadsarbetaren (av Erik Larsson)

56 procent av byggnadsarbetarna var med i facket 2024.

Hotellrevyn 6/10 2025: ”Få medlemmar på norska krogar och hotell” (av Jonas Nordling). Se faktaruta med rapporten som källa. https://www.hotellrevyn.se/fa-fackanslutna-pa-norska-krogar-och-hotell/

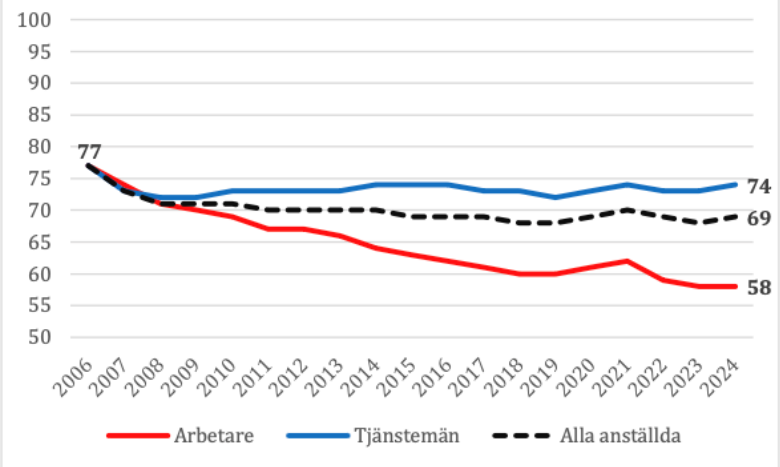

Andelen arbetare och tjänstemän som är med i facket (ur rapporten)

Publikt 28/5 2025: Antalet fackligt anslutna fortsätter öka | Publikt (av Peter Nordebo)

Fackförbund.com 28/5 2025: Stort medlemstapp hos LO-förbunden förra året (av Helena Darlöf och Malin Alroth).

Bildtext: Trots ett större medlemstapp bland fackförbunden inom LO förra året var det totala antalet fackmedlemmar ändå högre än året innan. Foto: JJFarq/Shutterstock.com

Transportarbetaren 1/7 2025: Den svenska modellen: stabil organisationsgrad” (av Lilly Hallberg) Den svenska modellen: stabil organisationsgrad | Transportarbetaren

Vi Lärare 29/8 2025: ”Ökning för Sveriges Lärare: ’Ett styrkebeked’” (av Emma Olsson) Ökning för Sveriges Lärare: ”Ett styrkebesked” | Nyheter

Fastighetsfolket/Arbetet 3/11 2025: ”Företagens larm: ”Finns inga fackklubbar att förhandla med”” (av Lena Gunnars). https://arbetet.se/2025/11/03/foretagens-larm-finns-inga-fackklubbar-att-forhandla-med/

Transportarbetaren nr 6 2025, sid. 16: ”Stabil organisationsgrad i svensk modell”.

Arena Idé om rapporten: Den svenska modellen 2025 - Arena Idé

Pressmedelande via TT 27/5 2025 Arenagruppen: Färre medlemmar i LO-facken, men stabil organisationsgrad | Arenagruppen

Rapporten i Arena Idés nyhetsbrev 28/5 2025: https://mailchi.mp/arenagruppen/nyhetsbrevarenaide-5174016?e=9828fb4463

arena idé

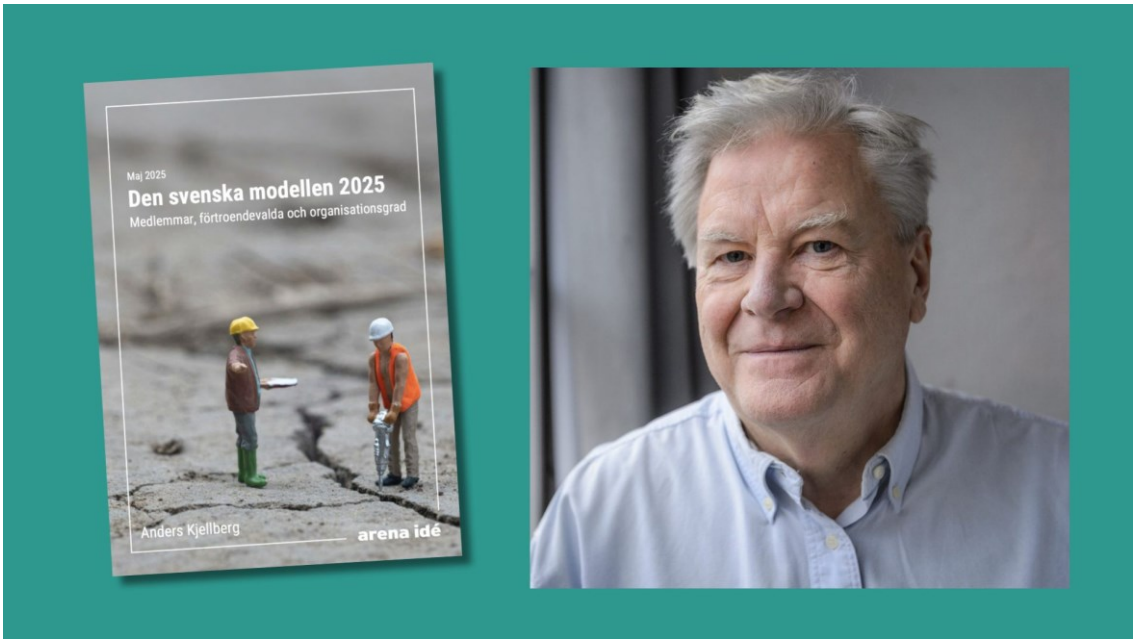

RAPPORTSLÄPP
Ny rapport om den svenska modellen 2025
Arena Idé lanserar nu sin sjunde årliga flaggskeppsrapport *Den svenska modellen 2025 – medlemmar, förtroendevalda och organisationsgrad*, författad av professor **Anders Kjellberg**.
Rapporten innehåller aktuell statistik om facklig organisationsgrad, medlemsutveckling, a-kassor, kollektivavtalens täckningsgrad samt arbetsgivarorganisationer. Nytt för i år är även data om fackligt förtroendevalda och en internationell jämförelse av facklig organisationsgrad i 36 länder sedan år 2000.
En oumbärlig rapport för alla som följer den svenska arbetsmarknadsmodellens utveckling.

Rapporten på sociologiska institutionen: Den svenska modellen 2025 – Medlemmar, förtroendevalda och organisationsgrad | Sociologiska institutionen
Rapporten på Instagram: https://www.instagram.com/p/DKtw7s0sLQs/
Rapporten på Linkedin: https://www.linkedin.com/posts/anderskjellberg_min-arena-id%C3%A9-rapport-den-svenska-modellen-activity-7333059136047214596-llqk/?originalSubdomain=se
Rapporten i ResearchGate: (PDF) Den svenska modellen 2025 – Medlemmar, förtroendevalda och organisationsgrad
Rapporten i Academia.edu: (99+) Den svenska modellen 2025 – Medlemmar, förtroendevalda och organisationsgrad

E55 29/5 2025: Allt fler går med i facket – men de lämnar LO - E55 (av Paulina Monzón).

Flamman 4/6 2025: “LO blöder medlemmar – SAC och SACO växer” (av Liz Fällman) Flamman | LO blöder medlemmar – SAC och SACO växer

Akademikerförbundet SSR på Facebook 27/5 2025:
”Sedan 2006 har Akademikerförbundet SSR ökat med 78 procent!

En ny forskningsrapport från Lunds Universitet och Arena idé visar att Akademikerförbundet SSR är Sveriges snabbast växande fackförbund! Vi har gått från att vara ett av de mindre förbunden till ett av de största.
Genom att växa snabbast kan vi ha mycket stöd och rådgivning till medlemmarna samtidigt som vi har den lägsta medlemsavgiften. Värva gärna en kollega till fackförbundet som aldrig tvekar att ta ställning."
https://www.facebook.com/photo?fbid=1897521871027197&set=pb.100023082082413.-2207520000

För sifferunderlaget, se tabell 13 i Arena Idé-rapporten *Den svenska modellen 2025 – Medlemmar, förtroendevalda och organisationsgrad.*

Reddit 27/5 2025: LO-förbunden tappade 20 000 medlemmar förra året : r/Sverige

STREJKAR VI FÖR LITE I SVERIGE?
Dagens Arena 16/5 2024: "Veckans fråga: Strejkar vi för lite i Sverige" (av Maja Lindenbaum): https://www.dagensarena.se/innehall/strejkar-vi-lite-sverige/

Om strejker, se även Dagens Arbete 22/5 2025: "Igentejpade grindar vid tysk bilstrejk – svenska strejkvakten: "Behöver vi också göra" (av Nea Magoo Eriksson)
Igentejpade grindar vid tysk bilstrejk: "Behöver vi också göra"

Clarté 27/4 2025: ”Teslakonflikten och klasskampens historiska förändring” (av Kristin Linderoth & Magnus Granberg) https://www.clarte.se/teslakonflikten-och-klasskampens-historiska-forandring/

DEN FACKLIGA ORGANISATIONSGRADENS UTVECKLING I DE NORDISKA LÄNDERNA

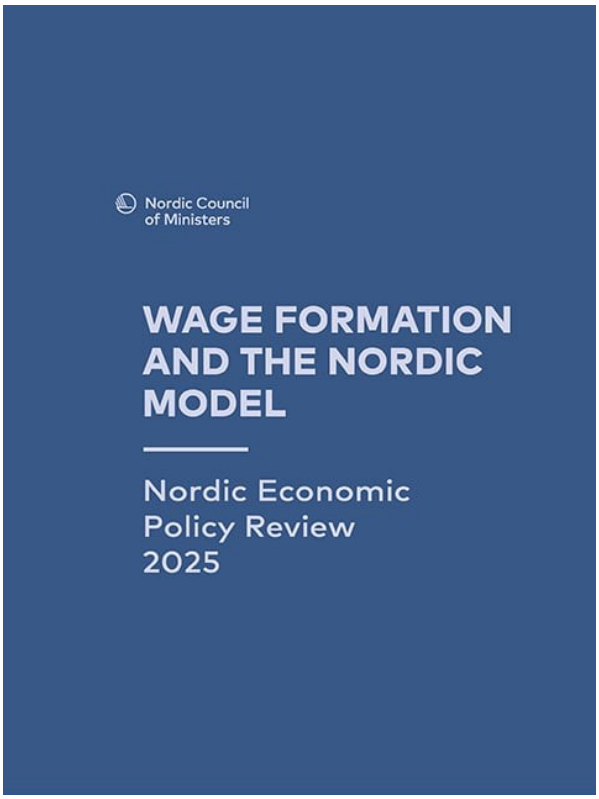

Den 7 maj publicerades Anders Kjellberg (2025) “Changes in union density in the Nordic countries”, *Nordic Economic Policy Review* nr 1 2025, sid. 123-149 (Nordregio/Nordiska Ministerrådet). Mer information: Changes in union density in the Nordic countries - Lunds universitet
Läs artikeln här: https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/218634009/nord2025-001_Kjellberg_union_density.pdf

Information i DIVA om hela skriften: Nordic Economic Policy Review 2025 : Wage Formation and the Nordic Model

Nordiska Ministerrådets presentation av tidskriftsnumret i:

- Altinget (Sverige) 7/5 2025: ”Receptet för de nordiska ländernas välfärdsframgång är hotat” https://www.altinget.se/sponsrade/receptet-for-de-nordiska-landernas-valfardsframgaang-ar-hotat
- Altinget (Danmark) 7/5 2025: ”Opskriften på de nordiske landes velfærdssucces er truet”: https://www.altinget.dk/forsvar/sponsoreret/293188-opskriften-paa-de-nordiske-landes-velfaerdssucces-er-truet
- Altinget (Danmark) 8/5 2025: ”Mister vi det, der gjorde Norden stærk?” https://www.altinget.dk/hovedstaden/sponsoreret/mister-vi-det-der-gjorde-norden-staerk
- Altinget (Danmark) 8/5 2025: ”Mister vi det, der gjorde Norden stærk?” https://www.altinget.dk/hovedstaden/sponsoreret/mister-vi-det-der-gjorde-norden-staerk

- Altinget (Norge) 13/5 2025 ”Oppskriften på de nordiske landenes velferdssuksess er truet” Annonsørbetalt innhold: Oppskriften på de nordiske landenes velferdssuksess er truet - Altinget

Kommentarer på finska: Yksityinen sektori on hylkäämässä työntekijöiden ja työnantajien kollektiivisen vastakkainasettelun

MINIMILÖNEDIREKTIVET OCH KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD I OLIKA LÄNDER

Lag & Avtal 30/3 2024: ”Fler i EU ska omfattas av kollektivavtal” (av Helene Götberg): Fler i EU ska omfattas av kollektivavtal Artikeln kommenterar ETUI:s Policy Brief ”The road to 80% collective bargaining coverage. The need for ambitious national action plans under the Minimum Wage Directive” av Torsten Müller och Thorsten Schulten: The road to 80% collective bargaining coverage | etui

Bildtext: Minimilönedirektivet innebär också att medlemsländerna ska sträva efter att fler omfattas av kollektivavtal Tavarius

STOR GENERALSTREK I BELGIEN MÅNDAGEN 31 Mars 2025

Adreas Liljeheden (Sveriges Radios Brysselkorrespondent) och Anders Kjellberg Intervjuas i Studio Ett 31/3 2025 ca kl. 16.30: Stor generalstrejk i Belgien - Studio Ett | Sveriges Radio (9,48 min.)
https://www.sverigesradio.se/artikel/stor-generalstrejk-i-belgien

TAM-ARKIV:S NIO-TILL-FEM-BLOGG UPPMÄRKSAMMAR ANDERS KJELLBERGS FORSKNING

TAM-ARKIV
TJÄNSTEMÄNS & AKADEMIKERS ARKIV

TAM-Arkiv:s chef Lars-Erik Hansen i NIO till FEM 11/8 2025: ”Om vikten av Anders Kjellbergs översikt över facklig medlemsutveckling”:
Om vikten av Anders Kjellbergs översikt över facklig medlemsutveckling – TAM-Arkiv
Utdrag ur artikeln:

”TAM-Arkiv har nyligen arrangerat en intern utbildning för personalen med syfte att ge en övergripande förståelse för vilka arkiv som finns inom vår institution och hur de förhåller sig till varandra – historiskt, organisatoriskt och tematiskt. I detta sammanhang var Anders Kjellbergs rapport *The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century* (Lunds universitet, 2017) en ovärderlig resurs.
Kjellberg, som är ledamot i TAM-Arkivs forskningsråd, har i detta arbete sammanställt och analyserat långsiktiga data om medlemsutvecklingen inom svensk fackföreningsrörelse, med särskild relevans för de tjänstemannadominerade centralorganisationerna TCO och Saco. Rapporten gör det möjligt att förstå hur olika organisationer vuxit fram, ombildats, samverkat och omstrukturerats – och därmed också hur deras arkivbildning ser ut.
För alla som vill bedriva forskning i TAM-Arkivs samlingar, särskilt inom områden som rör tjänstemannarörelsens historia och struktur, är detta dokument närmast obligatorisk läsning. Det ger den kontext som krävs för att orientera sig bland våra olika medlems- och deponentorganisationers arkivbestånd.”

Lars-Erik Hansen i NIO till FEM 11/3 2025:
Klassificering av facket – ett unikt projekt – TAM-Arkiv
Utdrag ur artikeln:
”Anders Kjellberg har kartlagt svenska fackliga sammanslutningars medlemsutveckling i allmänhet och dess organisationer i synnerhet. Under en internutbildning av TAM-Arkivs personal har vi haft förmånen att använda hans arbete. Syftet med utbildningen är att ge arkivarier ingångar till och förståelse för de arkiv som bevaras, vårdas och tillgängliggörs inom verksamheten.
Undertecknad har varit yrkesaktiv som arkivarie och forskare i trettiofem år och har mött många utförliga arbeten som systematiserat och strukturerat material. Dessutom har jag forskat om facklig makt och facklig politik i lika många år. Mot denna bakgrund ser jag mig som lite av en auktoritet inom dessa områden. Kjellbergs arbete är av flera skäl imponerande.

Den har en lång historisk täckning. Kartläggningen sträcker sig från slutet av 1800-talet fram till nutid, vilket ger en unik insikt i fackföreningsrörelsens utveckling över mer än ett sekel. Genom att spåra medlemsutvecklingen över så lång tid möjliggör studien en analys av trender och strukturella förändringar i svensk arbetsmarknadspolitik.

Kjellberg använder en systematisk och detaljerad metodik. Han har använt den internationella standarden ISIC för näringsgrensklassifikation, vilket gör att resultaten kan jämföras internationellt. Användningen av en standardiserad klassificering (ISIC/SNI) ger en tydlig struktur åt materialet och gör det möjligt att studera hur olika branscher och sektorer har förändrats i relation till varandra.
Datamaterialets omfattning och kvalitet, genomgång av arkiv och annan dokumentation är av en sällan skådad mängd. Studien bygger på ett omfattande statistiskt underlag från olika källor, vilket ger en hög grad av tillförlitlighet. Den kombinerar uppgifter från fackliga organisationer, SCB och andra officiella källor såsom TAM-Arkiv för att skapa en så heltäckande bild som möjligt.
Kjellberg uppvisar en stor analytisk skärpa och en förmåga att kontextualisera. Kartläggningen sätter medlemsutvecklingen i relation till bredare samhällsförändringar, såsom förändringar i arbetsmarknadslagstiftning, globalisering och förändrade produktionsstrukturer. Den möjliggör analyser av hur konjunkturcykler, politiska beslut och arbetsmarknadens organisering har påverkat fackförbundens styrka och inflytande.
Kartläggningen har en relevans för dagens arbetsmarknad och framtida forskning. Studien ger en gedigen grund för att förstå dagens fackliga landskap och de utmaningar fackförbunden står inför, exempelvis när det gäller medlemsrekrytering och organisationsförändringar. Den kan fungera som en viktig referenspunkt för vidare forskning om arbetsmarknadens utveckling, fackföreningarnas roll i samhället och den svenska modellen.
Sammanfattningsvis är Kjellbergs arbete imponerande eftersom det kombinerar en gedigen empirisk grund med en strukturerad metodik och en skarp analys av fackföreningsrörelsens utveckling. Det är en ovärderlig resurs för både forskare och praktiker inom arbetsmarknadsområdet. Vi på TAM-Arkiv kommer under lång tid använda Kjellbergs kartläggning till glädje för oss själva och våra medlemmar.”
Länk till databasen: The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century – Lunds universitet

FINSK UTRIKESPOLITISK TIDSKRIFT RESER FRÅGAN OM DEN NORDISKA MODELLEN KAN RÄDDA FINLAND

Ulkopolitiikka — Finnish Journal of Foreign Affairs 20/2 2025 (bland annat intervjuas Anna Ilsøe och Anders Kjellberg):

> Totta vai tarua: Pelastaako pohjoismainen malli Suomen? | Ulkopolitiikka (Sant eller en myt: Kommer den nordiska modellen att rädda Finland?) (av Suvi Nousiainen). I artikeln refereras till Kjellbergs Arena Essä-artikel om Finland 21/5 2024: Den finska arbetsmarknadsmodellen under press | Dagens Arena
> Artikeln som PDF: Den finska arbetsmarknadsmodellen under press | Dagens Arena (lu.se)

The Finnish Journal of Foreign Affairs is a pre-eminent discussion forum on international relations, global politics and economics in Finland and, as such, unique in the country. The subscribers include high-level decision makers in the public and private sector, as well as parliamentarians, embassies, journalists, researchers, students, and civil society. The Journal is published by the Finnish Institute of International Affairs (FIIA), an independent research institute in Finland.
In Finnish: Ulkopoliittinen instituutti (UPI) /Utrikespolitiska institutet.

Anders Kjellberg. Foto: Arena Idé.

NY BOK OM DET SÅ KALLADE VARDAGSTRYCKET

Mitt kapitel ”Matriklar, motioner och stadgar: Den fackliga medlemsutvecklingen i Sverige”. I: Eva Nilsson Nylander & Mats Larsson (red.) *Nuets närhet, det förflutnas samtid: En antologi om vardagens tryck*. Lund: Universitetsbiblioteket i Lund, s. 46-55. (Skrifter utgivna av Universitetsbiblioteket i Lund, Ny följd nr. 12).
https://portal.research.lu.se/sv/publications/matriklar-motioner-och-stadgar-den-fackliga-medlemsutvecklingen-i

Direktlänk:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/208397222/Matriklar_motioner_stadgar_Kjellberg_Vardagstryck.pdf

Artikel om mitt antologikapitel i TAM-Arkivs tidskrift NIO-FEM 21/2 2025: TAM-Arkiv som källa till fackets historia – TAM-Arkiv (av Lars-Erik Hansen).

Eva Nilsson Nylander intervjuas 12/3 2025 av Grafiska Företagen om vardagstrycket: En hyllning till vardagstrycket - Grafiska

Recension av boken i Svenska Dagbladet 26/3 2025. Understreckaren ”Stig Strömholm: Vardagens tryck blåser liv i gångna tider”.
https://www.svd.se/a/PpX0q7/recension-nuets-narhet-det-forflutnas-samtid-en-antologi-om-vardagens-tryck

Nättidningen Svensk Historia: https://svenskhistoria.se/en-antologi-om-vardagens-tryck/

Nordic Academic Press: pressmeddelande mars 2025:
https://nordicacademicpress.se/wp-content/uploads/2025/03/Nuets-narhet-PM3.pdf

Boksläpp på Skissernas museum i Lund 30 januari 2025:

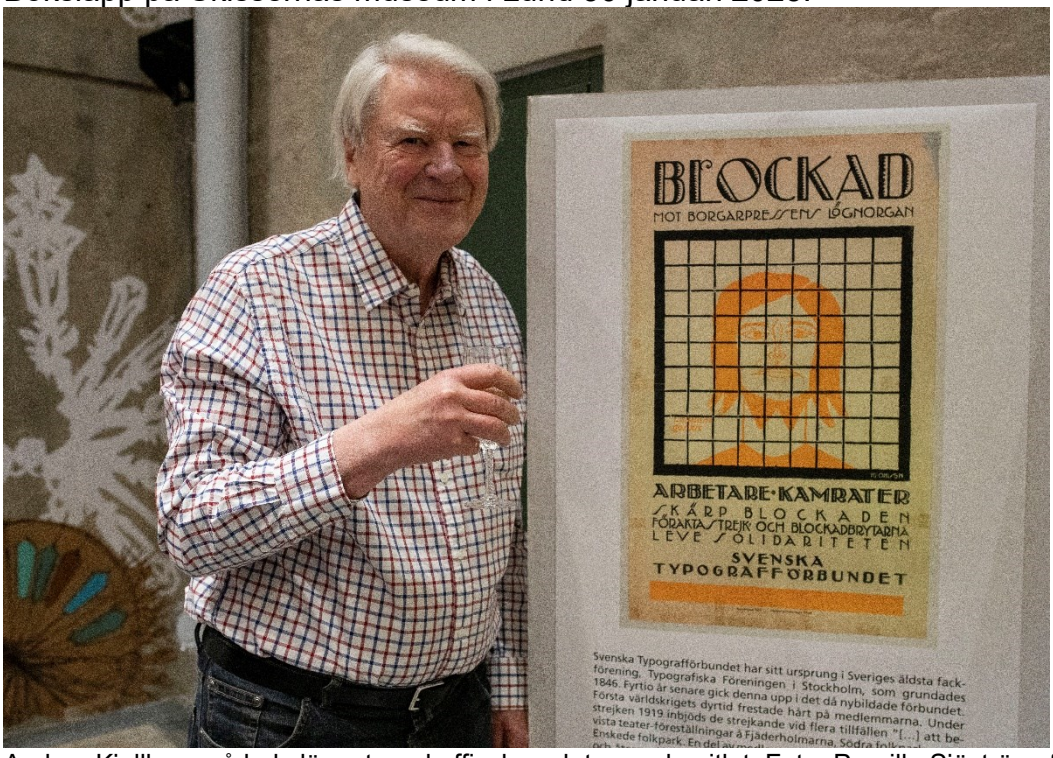

Anders Kjellberg på boksläppet med affisch ur det egna kapitlet. Foto: Pernilla Sjöström, fotograf Bevarande och digitalisering, Universitetsbiblioteket, Lunds universitet

Recension i Företagshistoria (utgiven av Centrum för Näringslivshistoria) nr 2 2025, sid. 64 (av Susanna Lundell). Utdrag ur recensionen:
”Antologin är utgiven av Universitetsbiblioteket i Lund och belyser vardagstryckets bredd och roll i svensk kulturhistoria. Det märks att två mycket kunniga redaktörer har ansvarat

för bokens tillblivelse. Eva Nilsson Nylander är docent i bok- och bibliotekshistoria och var under många år kulturarvschef, chef för samlingarna samt tillförordnad överbibliotekarie vid Universitetsbiblioteket i Lund.
Hennes medredaktör Mats Larsson arbetar på avdelningen för samlingar vid Universitetsbiblioteket i Lund. Han är dessutom tryckhistoriker och aktiv inom Sveriges grafiska museers samarbetsråd.
Resultatet av dessa båda redaktörers arbete är inget annat än ett fantastiskt stycke kulturhistoria samlat i en bok. Här sparas inte på varken informationen eller krutet i form av spännande berättelser och bilder på affischer där det exempelvis föreslås en blockad mot borgarpressens lögnorgan i ett intressant kapitel med rubriken *Matriklar, motioner och stadgar: Den fackliga medlemsutvecklingen i Sverige* skrivet av Anders Kjellberg. Han är ett av flera exempel på att redaktörerna har knutit till sig ett antal mycket skickliga och kunniga skribenter, vilka alla hjälper till att tillsammans med det rika bildmaterialet göra boken till facinerande läsning. Eller vad sägs om Kristina Savins kapitel *Lindansare, akrobater och menagerier: 1800-talets artistaffischer*."

Ur BTJ-häftet 2025:08
Nuets närhet, det förflutnas samtid.
En antologi om vardagens tryck. Red. av Eva Nilsson Nylander och Mats Larsson. Universitetsbiblioteket i Lund (Skrifter utg. av Universitetsbibl. i Lund. N. F. 12). 338 s. Ill. Flexband.

I *Nuets närhet, det förflutnas samtid. En antologi om vardagens tryck*, utgiven av Universitetsbiblioteket i Lund, får vi läsa om ett stort och fint urval av alla de trycksaker som ofta förbises på bibliotek och arkiv. I korta texter kan man läsa om så skilda saker som prislistor för likkistor, sömnadsmönster, politiska affischer, bokföring och mycket mer. Varje text sätter sin speciella trycksak i sitt sammanhang och för en diskussion om hur den kan användas som källa till kunskap om sin samtid. *Nuets närhet, det förflutnas samtid* kan läsas med stor vinning av alla som har ett intresse för gamla trycksaker, eller som vill ha en ny blick på framför allt 1900-talets historia, men torde lämpa sig särskilt väl för historiestudenter som vill ha en fin introduktion till det här specifika källmaterialet. Det hör så klart till ämnet att boken är illustrerad med ett rikt och fint urval, så även den nostalgiker som inte vill läsa kan med förtjänst bläddra och njuta av en svunnen tid. Helhetsbetyg: 4. – Henrik Halvarson.

Sökresultat för "Nuets närhet" i Wikipedia:
https://sv.wikipedia.org/w/index.php?search=%22Nuets+n%C3%A4rhet%22&title=Special%3AS%C3%B6k&ns0=1

Hela boken kan laddas ned här: https://books.lub.lu.se/catalog/book/340

FACKENS MEDLEMSUTVECKLING

Bild: Anna Spång

Publikt nr 1 2025, sid. 28-39: ”Fack i utförsbacke” (av Erik Ignerus & Anna de Lima Fagerlind). Webbupplagan 12/2 2025: ”Den svenska modellen hotas när facken tappar medlemmar”. Utdrag ur artikeln:

” – Det är väldigt viktigt att ha medlemmar på arbetsplatserna. Annars är det svårt att påverka och hota med strejk, som i fallet med Tesla. Även vid en avtalsrörelse är det viktigt att ha en hög organisationsgrad, för att få in pengar och kunna klara av eventuella konflikter, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, som under lång tid forskat om facklig anslutning.

(…)

Arbetarfacken inom LO har nämligen tappat betydligt fler medlemmar än tjänstemannafacken. Andelen fackligt anslutna arbetare är i dag 58 procent, jämfört med 73 procent av tjänstemännen. Klyftan är alltså 15 procentenheter, större än någonsin.

Skillnaderna i facklig anslutning mellan arbetare och tjänstemän började synas 2007, när den dåvarande borgerliga regeringen genomförde ett antal reformer av a-kassan. Innan dess var 77 procent av arbetarna medlemmar i ett fackförbund, lika hög andel som bland tjänstemännen. Men 2007 blev det dyrare att vara med i både fackförbund och a-kassa, eftersom skattereduktionen för medlemsavgifterna togs bort. Dessutom höjdes a-kasseavgifterna kraftigt. Många fackförbund beslutade i samma veva att separera avgifterna till fack och a-kassa så att fackavgiften inte skulle framstå som alltför hög, i stället för att kräva medlemskap i båda.

– På bara ett par år tappade facken flera hundratusen medlemmar och de fackliga a-kassorna ännu fler, säger Anders Kjellberg.

Under 2008 genomfördes ytterligare en politisk reform, som tydligare kopplade varje a-kassas avgift till arbetslösheten. Eftersom arbetslösheten var – och är – högre bland arbetare blev avgifterna högre till arbetarfackens a-kassor. Därefter följde finanskrisen, då arbetslösheten steg betydligt mer för arbetare än för tjänstemän.

– Högre medlemsavgifter hos arbetarförbunden i kombination med lägre löner bland arbetare har lett till att många inte har råd med fackligt medlemskap, säger Anders Kjellberg.
(…)
Ett annat skäl till att arbetarfacken har tappat fler medlemmar än tjänstemannafacken är att det finns en större andel visstidsanställda, unga och utlandsfödda bland arbetare. Alla de grupperna är mindre benägna att gå med i facket.

När det gäller utlandsfödda beror det mest på strukturella skäl, enligt både Anders Kjellberg och German Bender. Utlandsfödda är överrepresenterade i de mest osäkra anställningarna och har högre arbetslöshet.
(…)
Än så länge finns dock inget som tyder på att kollektivavtalstäckningen minskar. Nivån har varit stabil i flera år. Men skillnaden är stor mellan olika sektorer. Medan samtliga anställda inom offentlig sektor omfattas av kollektivavtal finns det luckor inom den privata sektorn.

Även om just minimilönedirektivet är kopplat till hur många som omfattas av kollektivavtal och inte hur många som är medlemmar i ett fackförbund hänger de två faktorerna ihop, enligt Anders Kjellberg.
– Det blir väldigt svårt för facken att kontrollera att kollektivavtal upprätthålls och att motverka exploatering av arbetskraften om man kommer ned på en låg organisationsgrad, säger han.”
https://www.publikt.se/fordjupning/pa-djupet/den-svenska-modellen-hotas-nar-facken-tappar-medlemmar-26861

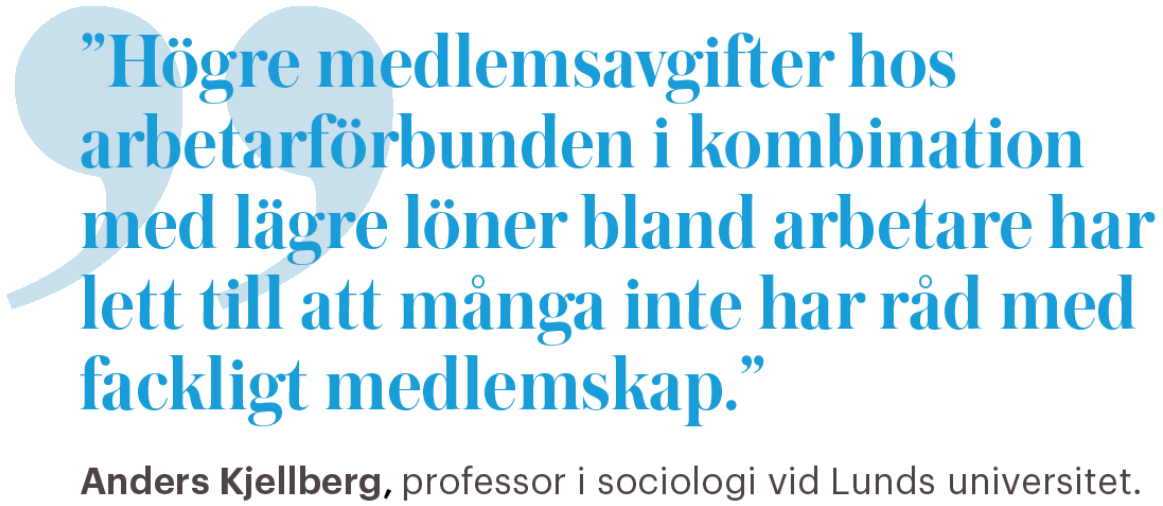

AVTALSRÖRELSEN IGÅNG
Vårdfokus 3/2 2025: ” Avtalsrörelsen i full gång – så påverkar läget i omvärlden” (av Per Bengtsson). Papperstidningen 4/3 2025. Sid. 26-29: ”Så ska facket säkra ditt lönelyft”. Utdrag ur artikeln:

Anders Kjellberg är professor emeritus i sociologi vid Lunds universitet. Foto: Kennet Ruona.

SPECIAL ▶ Avtal 2025

SÅ SKA FACKET SÄKRA DITT LÖNELYFT

En omfattande avtalsrörelse har inletts. Facken kräver rejält höjda löner och arbetstidsförkortningar – arbetsgivarna skräms av förslag på lagstadgad 35-timmarsvecka och ökade kostnader. På plussidan för båda finns en stabilare samhällsekonomi.

”– Sifferlösa förhandlingar går i regel lättare eftersom det då inte finns så mycket att diskutera. Ett siffersatt avtal är mer komplicerat, särskilt om det finns krav på till exempel arbetstidsförkortning som nu. Industrimärket anger nämligen inte en procentuell löneökning för löntagaren utan löneökningskostnaden för arbetsgivaren. En arbetstidsförkortning behöver därför räknas av från löneökningen. Facken måste vara beredda till lägre löneökningar om de vill få igenom kortare arbetstid. Det kostar, säger Anders Kjellberg, som är professor emeritus i sociologi vid Lunds universitet och har skrivit en rad forskningsrapporter om den svenska partsmodellen, facklig organisering och kollektivavtal.” https://www.vardfokus.se/nyheter/trenden-langre-avtal-med-sakra-loneokningar/

Artikeln omnämns i Rickard Jakbos blogg 22/5 2025: Varför vet så många inte vad sociologi är? Vad är sociologi? #1. – Rickard Jakbo – frilansjournalist

Forskare:

»Många kan tänka sig uppdraget bara de får frågan«

»Det är helt enkelt ont om tid. Man har rätt att syssla med uppdraget på betald arbetstid, men frågan är hur mycket tid man får?»

SVÅRT REKRYTERA FÖRTROENDEVALDA LÄKARE

Läkartidningen nr 1-4 2025 samt webb-tidningen 15/1 2025: ”Forskare: »Många kan tänka sig uppdraget bara de får frågan«” (av Lisa Castilla). Utdrag ur artikeln:

”En av de största förklaringarna är tidsbrist på alltmer snålt bemannade arbetsplatser, säger han.

– Det är helt enkelt ont om tid. Man har rätt att syssla med uppdraget på betald arbetstid, men frågan är hur mycket tid man får. Om man skär ned i sjukvården får cheferna svårare att vara generösa, och kollegorna kan få mer att göra när man ägnar sig åt sitt fackliga uppdrag.

Att det skulle vara en generationsfråga tror han dock inte, och tar som exempel att det inom Läkarförbundet traditionellt finns ett fackligt engagemang hos yngre läkare.

– Från början, när det gäller Saco, var det framför allt de yngre som engagerade sig mest på 30- och 40-talen. Det var de som hade de sämsta villkoren. Sacos föregångare var Syaco [Sveriges yngre akademikers centralorganisation; red:s anm]. Ser man till Läkarförbundet så var det de yngre som gjorde förbundet mer fackligt, innan dess var det bara en professionsförening. Den fackliga tillväxten borde vara god med tanke på att man har både en studentorganisation och en organisation för yngre läkare.

Men det finns saker att göra för att öka engagemanget, säger han. Att bara ställa frågan till någon om att ta på sig ett uppdrag har visat sig förvånansvärt effektivt.

– Studier visar att många skulle kunna tänka sig att ta på sig ett uppdrag om de bara fick frågan, säger Anders Kjellberg och berättar att flera förbund under senare år gjort stora satsningar på just detta och lyckats vända den nedåtgående trenden.

Engagemang skapas också kring fackliga frågor som väcker upprördhet, säger han och tar yngre läkares löner som ett exempel.

– Det finns ju ett antal frågor som kan väcka fackligt engagemang, som Millen-nium just nu, till exempel, eller som skyddsutrustning under pandemin, eller jourtider. Det gäller för facket att ta vara på det engagemanget.”

Forskare: »Många kan tänka sig uppdraget bara de får frågan«

Läs även:
Röster från andra föreningar (av Lisa Castilla 15/1 2025)

Klinikombud: Allt svårare att hitta dem som orkar ta på sig rollen (av Lisa Castilla 15/1 2025)
Utdrag ur artikeln:

Färre tjänstemän är förtroendevalda
Andelen förtroendevalda tjänstemän har minskat påtagligt de senaste decennierna: från 14 procent 1994/1995 till 8 procent 2018/2019. I antal personer är det en nedgång från 207 000 till 137 000. En högre andel kvinnliga tjänstemän än manliga är förtroendevalda: 10 procent jämfört med 6 procent. År 2023 fanns det cirka 96 000 fackligt utsedda skyddsombud. Det är en minskning med 4 000 skyddsombud sedan 2012. I verkligheten är minskningen dock större, eftersom antalet anställda ökat under perioden. Nu finns det 48 anställda per skyddsombud i stället för som tidigare 41 anställda.
Källa: Kjellberg A. *Den svenska partsmodellen ur ett nordiskt perspektiv – facklig anslutning och lönebildning*. Stockholm: Arena Idé; 2024.

Länk till Arena Idé-rapporten: Den svenska partsmodellen ur ett nordiskt perspektiv: facklig anslutning och lönebildning - Lunds universitet (se sid. 225-334)

Mer om lokal facklig verksamhet: Facklig makt och lokal organisering - Lunds universitet

EKONOMI

BOSTADSPRISERNA SJÖNK I DECEMBER

1

ARBETSGIVARE VILL RIVA UPP FÖRKORTAD ARBETSTID

"Det är uppenbart att arbetstidsfrågan har gjort sin återkomst"

Det ligger långt fram i tiden och vi vet ingenting om hur det kommer att hanteras av partiet, om det ens kommer att finnas på dagordningen.

KORTARE ARBETSTID I AVTALSRÖRELSEN
Dagens ETC 14/1 2025: ”Arbetsgivare vill riva upp kortad arbetstid”
Papperstidningen 15/1 2025 sid 20-21: ”Arbetsgivare vill riva upp förkortad arbetstid” (av Stina Berglund). Utdrag ur artikeln:

”Arbetstidsförkortning eller inte? Det seglar upp som en knäckfråga i avtalsrörelsen efter att arbetsgivarsidan i industrin krävt att det befintliga avtalet rivs upp.
(…)
Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och expert på den svenska modellen, tycker att kravet på att riva upp avtalet ska tolkas som förhandlingstaktik.
– De menar inte allvar, det får man nog säga. Utan det är mer taktiskt, bud och motbud. De vill inte ha mer arbetstidsförkortning och då går de ut med att de vill dra tillbaka den som redan finns, säger han.
Situationen är dock något unik, säger han.
– Annars brukar arbetsgivarna lägga ett nollbud när det gäller löneökningar. Men här är det ett minusbud, det är ovanligt att man kräver en försämring av något som redan finns.
Anders Kjellberg tror inte att frågan kommer att överskugga årets avtalsrörelse. För det finns en sak som trots allt är viktigare för facken när förhandlingarna ställs på sin spets, enligt honom.
Löneökningar.
– Efter flera års reallönesänkningar så kommer man nog att fästa stor vikt från fackligt håll på att få löneökningar, så man vill nog inte räkna av för mycket av löneökningarna i form av ytterligare arbetstidsförkortning, säger han.” Arbetsgivare vill riva upp kortad arbetstid | Dagens ETC

KOLLEGA SPANAR

MBL
UNDER PRESS

Ditt medbestämmande på jobbet utmanas – av näringslivet, en ny tidsanda och av försvagade fack. ”Vi får mindre och mindre att säga till om”, konstaterar en klubbordförande på ett stort verkstadsföretag.

Av NOA SÖDERBERG. Illustration CHRISTINA ANDERSSON

MEDBESTÄMMANDELAGEN UNDER PRESS – BEHOV AV FLER FÖRTROENDEVALDA

Kollega 13/1 2025, sid. 16-21: ”MBL under press” (av Noa Söderberg). Utdrag ur artikeln:

”Ditt medbestämmande på jobbet utmanas - av näringslivet, en ny tidsanda och av försvagade fack. "Vi får mindre och mindre att säga till om", konstaterar en klubbordförande på ett stort verkstadsföretag.

Inflytande på jobbet är en självklarhet för många. Det märks som kalenderpunkter i vardagen: samverkansmöten, inbokade förhandlingar, fackklubbsmöten kring någon särskild fråga. Rätten att påverka arbetsgivarens beslut är då så djupt rotad att den helt enkelt ska bockas av.

Men ingenting varar för evigt. Stora, populära företag tar nu öppet strid mot medbestämmandet. Arbetsgivarorganisationer vill teckna avtal som tar bort de anställdas förhandlingsrätt. På vissa håll finns det så få fackligt förtroendevalda att det blir svårt att ens ha några förhandlingar. Distansjobbandet riskerar att göra det problemet ännu större.

En fråga börjar torna upp sig: Vart är vi på väg? Patrik Wisell, ordförande i Unionenklubben på verkstadsföretaget Epiroc, har analysen klar:

- Vårt fackliga medbestämmande, som vi har kämpat för i 100 år i Sverige, håller på att gröpas ur. Vi får mindre och mindre att säga till om, det blir svårare och svårare att förhandla, företagen har en mycket starkare position. Det är inte bra.

Kollega har undersökt fyra områden där medbestämmandet utmanas. Moderna techbolag, vars affärsmodeller ofta bygger på att hitta trender i samhällsutvecklingen, har i flera uppmärksammade fall motsatt sig fackligt medbestämmande.

I november 2023 var betaltjänstföretaget Klarna dagar ifrån en strejk. I slutspurten drev de en flygbladskampanj mot de medbestämmanderegler som brukar finnas i kollektivavtal. Året innan hade Unionen stämt Klarna på 1,3 miljoner kronor för brott mot mbl. Enligt facket hade bolaget struntat i att förhandla innan de meddelade kollektiva uppsägningar. Klarna ansåg i stället att de informerat om "organisatoriska frågor". Tvisten ställdes in när bolaget tecknade kollektivavtal.

Hösten 2024 lämnade Unionen in en ny stämningsansökan om samma sak, denna gång mot Google. Även här handlade det om att bolaget lagt fram personalnedskärningar utan att förhandla med facket.
- Det finns en stark vilja hos de anställda på de här företagen att få ett inflytande, sade Unionens förhandlingschef Martin Wästfelt till Kollega då.

Google svarade att stämningsansökan saknar grund. Fallet ligger hos Arbetsdomstolen just nu. Musikströmningsbolaget Spotify har genomfört stora besparingar de senaste åren. Personalen har anklagat ledningen för att inte ge dem inflytande. När de började kräva kollektivavtal svarade bolaget med att dela ut samma sorts fackkritiska kampanjblad som Klarna. Vd Daniel Ek har i ett personalutskick förklarat sitt motstånd med att bolaget driver en "snabbrörlig och konkurrensutsatt verksamhet".

Och så det mest kända exemplet: Tesla. Strejken på de svenska verkstäderna har pågått i snart ett och ett halvt år. Ägaren Elon Musk har uttryckt ett bergfast motstånd mot fackligt medbestämmande. I en intervju med New York Times slår han fast att det "skapar en herrar-och-bönder-mentalitet". Trots konflikterna är techbolagen populära arbetsgivare med stort avtryck i samhällsdebatten. När unga människor i Sverige listar var de helst vill jobba hamnar både Spotify och Google i topp, enligt en undersökning från bemanningsföretaget Academic Work. Tesla fanns med på topplistan fram till 2022.

FACKETS TAPP

För tre år sedan ringde Unionen i varningsklockan. De lokala fackliga representanterna - personerna som ser till att mbl faktiskt följs på arbetsplatsen - hade blivit för få. Därför sattes ett ambitiöst mål: förbundets drygt 27 000 förtroendevalda ska bli 50 000. Ökningen ska vara klar 2027.

- Vi vill bygga facklig styrka för att kunna påverka medlemmarnas arbetsliv. Då behöver vi ha ett starkt inflytande på alla nivåer, sade fackets dåvarande ordförande Martin Linder till Kollega efter att målet presenterats.

I november 2024, när den här texten skrivs, har Unionen 30 028 förtroendevalda. Flera förbund tampas med siffrorna. Vision, som organiserar tjänstemän i kommunala bolag, har ett liknande tillväxtmål. Totalt försvann omkring 100 000 förtroendevalda från svenska arbetsplatser under åren 1994-2018. Det skriver journalisten och tidigare Journalistförbundets ordföranden Jonas Nordling i sin bok Den svagaste länken. Hans analys är drastisk: om situationen inte ändras riskerar den svenska

modellen att falla. Utan förtroendevalda som sköter medbestämmandet i vardagen kan facken inte säkra sina medlemmars rättigheter.

Distansarbetet riskerar att göra problemet ännu större. **Anders Kjellberg**, professor vid Lunds universitet och en av Sveriges mest erfarna fackföreningsforskare, har flera gånger konstaterat att hemmajobbandet utmanar den samhörighetskänsla som får människor att engagera sig fackligt. Arbetsplatsgemenskapen är avgörande vid bildandet av klubbar, skriver han i en analys hos tankesmedjan Futurion.

Stefan Koskinen säger att förändringen redan är här. Han är arbetsgivarpolitisk chef på arbetsgivarorganisationen Almega. Enligt honom sker det brott mot mbl "på löpande band" hos företag runt om i Sverige. Hans förklaring är att det saknas fackklubbar att förhandla med [min understrykning, Anders Kjellberg]. Då ska företagen i stället prata med fackets centrala ombudsmän, men Stefan Koskinen menar att det är vanligt att parterna inte får tag på varandra.

- Det här är den enskilt största frågan som företag tar upp med oss, säger han och fortsätter:
- När vi värvar medlemsföretag får vi höra: "Jag har en bra dialog med mina medarbetare. Nu ska jag alltså få en förhandlingsskyldighet mot en ombudsman från Unionen som jag ska försöka få tag på. Det är väl mycket bättre att jag diskuterar med mina medarbetare här."

Almega representerar över 11 000 företag när det är dags för avtalsrörelse. Förra gången lade de fram ett nytt krav: slopad förhandlingsrätt där det saknas fackklubb. Tanken är att ledningen på sådana företag bara ska behöva förhandla med facket om större frågor, som uppsägningar och omorganisationer. Annars ska det räcka att informera personerna som påverkas, utan fackets inblandning.

Reaktionen från arbetstagarna blev stark. Unionen skrev på sin sajt att kravet kom som en överraskning, och att Almegas mål är att "öka arbetsgivarnas frihet att göra som de vill". De pekade också på en partsgemensam enkät som visat att samverkansprocessen fungerar bra. Unionen kallade förslaget "mbl light" och avfärdade det bestämt.

Men enligt Almegas arbetsgivarpolitiska chef Stefan Koskinen är det bara en tidsfråga innan organisationen får som den vill. Förslaget kommer finnas kvar på deras kravlista i årets avtalsrörelse. Situationen med färre arbetsplatsklubbar är ohållbar, och den beror på en ökad individualisering som facken inte rår över, säger han.

- Det är lite trögt och det kommer att ta tid. Men ett problem som finns ute i verkligheten kommer förr eller senare upp på bordet och hanteras av parterna.

Patrik Wisell, klubbordföranden som nämns i artikelns inledning, jobbar på en högst ordinär arbetsplats. Maskinföretaget Epiroc är en avknoppning från Atlas Copco, en industrijätte som funnits i över 150 år. Fackklubben på kontoret i Fagersta är väletablerad. Här är det inga techentreprenörer som styr.

Ändå har de haft stora problem med mbl. När Kollega ringer upp Patrik Wisell i början av 2024, då i annat ärende, glider samtalet snabbt över hit.

- I Sverige har facket alltid varit accepterat och haft en ganska stark ställning. Men nu har det blivit mer som att företagen tycker att facket är besvärligt, säger han. Det handlar inte om dramatiska saker. Allt har bara blivit krångligare.

- De gör alltid omorganisationerna först, sedan kommer de och vill göra en mbl-förhandling. Då har någon talat om för dem att de måste förhandla, men allting är redan bestämt och klart, säger han och fortsätter:
- Och nästan alla mbl-förhandlingar har blivit hemliga (för medlemmarna, reds. anm.). Så var det inte förut.

Patrik Wisell berättar om utländska chefer som inte känner till den samverkanskultur som svenska fack är vana vid. Och en svårnavigerad bolagsstruktur där beslut fattas över folks huvuden. Han beskriver det som att anställda har blivit mer försiktiga med att säga vad de tycker. - Det har väl blivit lite så att folk inte bryr sig, för de vet att det inte spelar någon roll. Tiden går. Ett knappt år senare hörs vi igen. Patrik Wisell står fast vid att mblrättigheterna försvagas, rent generellt. Men på just Epiroc har saker nu blivit mycket bättre - cheferna lyssnar och söker samförstånd.

Lösningen var att lyfta frågan till högsta ort. När situationen var som värst samlades Patrik Wisell och hans kollegor till koncernfackligt årsmöte. De bjöd in vd:n, påtalade problemen och frågade henne rakt ut: Hur vill du att detta ska funka? Vd:n svarade att hon vill ha ett ordnat samarbete. Bara några månader senare gjorde klubben samma sak med företagets högsta HR-chef.

Sedan rasslade det till. Budskapet spreds till lägre chefer. Några personer som klubben haft svårt att förhandla med fick andra positioner. Strategin fungerade, men Patrik Wisell menar att de framför allt hade tur. Mbl är väldigt personberoende, säger han.

- Om högsta ledningen vill ha ett bra samarbete med facket, då sipprar det ned genom hela företaget. Men om högsta ledningen är emot fackligt samarbete, då blir det svårt i alla led.

(…)

- Lagen utgår ifrån att det finns en fackförening som kan föra de anställdas talan.

- Arbetsgivaren måste kalla till förhandling vid större förändringar, i god tid före beslut. Omorganisation, chefstillsättning och lönerevision är några exempel.

- Facket har rätt att begära förhandling även om andra frågor. Arbetsgivaren måste då inställa sig.

- Om förhandlingen har genomförts på rätt sätt men parterna inte är överens så har arbetsgivaren rätt att bestämma.

- Många delar av lagen gäller bara om det finns kollektivavtal.”

ÅR 2024

TAM-ARKIV:S NIO-TILL-FEM-BLOGG UPPMÄRKSAMMAR ANDERS KJELLBERGS SENASTE SKRIFTER

TAM-ARKIV
TJÄNSTEMÄNS & AKADEMIKERS ARKIV

NIO till FEM (den vanliga arbetstiden inom tjänstemannayrken) är TAM-Arkiv:s tidskrift. https://tam-arkiv.se/niotillfemblog/artiklar/nya-publikationer-och-presentationer-om-den-svenska-partsmodellen-och-arbetsmarknadsfragor/ (13/12 2024)

NY ANTOLOGI OM SPÅRBUNDENHET: KONTINUITET OCH FÖRÄNDRING

Ett av bidragen handlar om arbetsmarknaden:
Anders Kjellberg (2024). ”Den svenska partsmodellen: från verkstadsavtal och decemberkompromiss till industriavtal och nytt huvudavtal”. I Olof Hallonsten & Anna Persson (red.) *Kontinuitet och förändring – Essäer om spårbundenhet i*

samhället (s. 99-120). Timbro. Den svenska partsmodellen: från verkstadsavtal och decemberkompromiss till industriavtal och nytt huvudavtal - Lunds universitet
Läs kapitlet här:
Hallonsten_Persson_Spa_rbundenhet_Kjellbergs_kapitel.pdf

Förlaget om boken: https://timbro.se/forlag/kontinuitet-och-forandring-essaer-om-sparbundenhet-i-samhallet/

ÄNNU EN POSITIV RECENSIONSARTIKEL AV BOKEN *TRADE UNIONS IN THE EUROPEAN UNION*

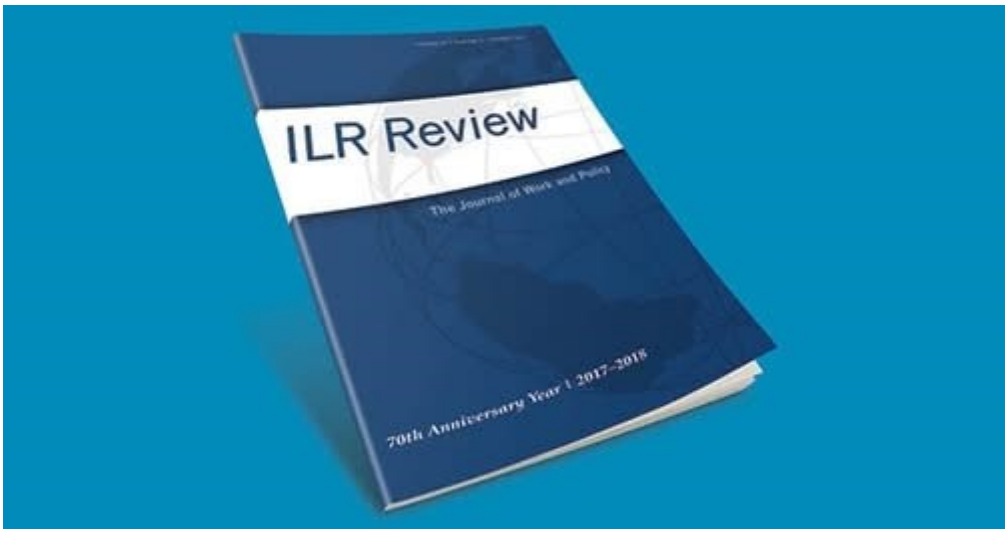

ILR Review 7/12 2024:
Book Review: Trade Unions in the European Union: Picking Up the Pieces of the Neoliberal Challenge. By Jeremy Waddington, Torsten Müller, and Kurt Vandaele
Recension av Stefano Gasparri, Senior Lecturer in HRM UWE Bristol Business School. Utdrag ur artikeln:
"Trade Unions in the European Union is essential reading for anyone who, for academic or practical reasons, is interested in trade unions and key societal, economic, and political issues in Europe and beyond. Thanks to its 29 chapters comprising an overview of trade unions in all

27 EU countries, plus introductory and concluding chapters by editors Jeremy Waddington, Torsten Müller, and Kurt Vandaele, no other books about this topic can match its scope and, plausibly, size and length. A key strength of the book is its structure, which allows a deeper understanding of national cases by making comparison between chapters easier.
(…)
Overall, this book tells a story whose main plot and leading characters are well-known: The neoliberal project, promoted by large employers, international organizations, and market-oriented policymakers, threatens labor-friendly employment relations institutions such as trade unions and collective bargaining. Still, it is a very engaging book for three reasons. First, the story accommodates several twists. Each national trade unionism does pick up the pieces of the neoliberal challenge on its own terms, so both academics and practitioners have lots to discover here. (…) Second, the story, while familiar, is sophisticated and brings to the fore intriguing and controversial issues. Notable among these is the hollowing out of collective bargaining, either attributable to leakage in centralized systems or the inability to cale up in decentralized ones; the challenges posed by non-unionists in workplace representative bodies; and trade unions' resorting to labor legislation without an adequate capacity for enforcement within workplaces (pp. 71–73). Third, the story has gaps, theoretical and conceptual, but provides enough grounds for those willing to fill them.
(…) this book's editors and authors, who have already produced an excellent, resourceful, and impressive contribution regarding the state and the prospects of trade unions in the European context, with valuable insights for anywhere else the neoliberal challenge is present. Therefore, the 23-year wait since the last volume, edited by Jeremy Waddington and Reiner Hoffmann, was well worth it."
Book Review: Trade Unions in the European Union: Picking Up the Pieces of the Neoliberal Challenge. By Jeremy Waddington, Torsten Müller, and Kurt Vandaele - Stefano Gasparri, 2024

Boken *Trade unions in the European Union. Picking up the pieces of the neoliberal challenge* (red. Waddington, Jeremy/Müller, Torsten/ Vandaele, Kurt, 2023). Brüssel Peter Lang. 1.180 sidor.
Boken kan läsas här: Trade unions in the European Union | etui
Mitt kapitel "Trade unions in Sweden: still high union density, but widening gaps by social category and national origin" finns här:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/150568818/Trade_Unions_in_Sweden_Kjellberg_2023.pdf

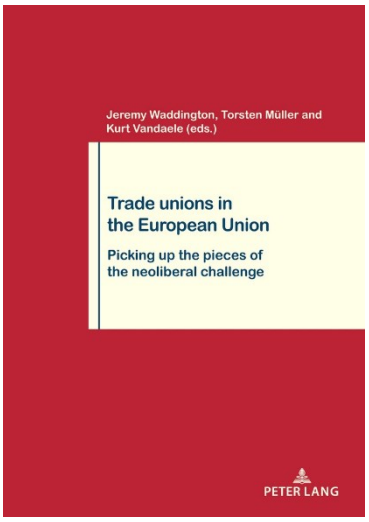

SEMINARIUM OM DEN SVENSKA PARTSMODELLEN: HÅLLER DEN PÅ ATT FÖRÄNDRAS?

Håller den svenska partsmodellen på att förändras? Seminarium med TCO:s och TCO-förbundens jurister 5/12 2024.
Håller den svenska partsmodellen på att förändras? - Lunds universitet
Direktlänk:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/201531040/Svenska_partsmodellen_f_r_ndras_5_dec_2024_Kjellberg.pdf

DEN 29 NOVEMBER 2024 PUBLICERADES EN ANDRA, UPPDATERAD OCH UTVIDGAD UPPLAGA AV ARENA IDE-RAPPORTEN *DEN SVENSKA PARTSMODELLEN UR ETT NORDISKT PERSPEKTIV – FACKLIG ANSLUTNING OCH LÖNEBILDNING*

I denna 395-sidiga rapporten finns färska översikter om likheter och skillnader mellan de nordiska länderna i en mängd avseenden, nya data om den danska organisationsgraden och de så kallade alternativa eller ”gula” fackföreningarna som i regel inte förhandlar om kollektivavtal, saknar strejkkassor eftersom de inte deltar i strejker och som därför kan erbjuda desto lägre avgifter. En av dessa fackföreningar heter ”Bedst tog Billigst (2B)” och hade vid senaste årsskiftet 109 300 medlemmar.
En annan skillnad till Sverige är att de danska akademikerfacken saknar förhandlingsrätt i privat sektor. Och hur kan det komma sig att de norska arbetsgivarnas organisationsgrad i privat sektor är 72 procent (mätt i andelen anställda i privat sektor som arbetar i medlemsföretagen) men endast 47 procent av de anställda i i samma sektor omfattas av kollektivavtal? Och Danmark är det tvärtom så att arbetsgivarnas organisationsgrad i privat sektor är 52 procent samtidigt som 73 procent av de privatanställda täcks av kollektivavtal.
Bland allt annat som finns att läsa i rapporten är nya data om hur antalet och andelen förtroendevalda förändrats i olika fackförbund. På flera håll kan en vändning uppåt skönjas efter en långvarig nedgång. Och vad har hänt med det nya huvudavtalets olika beståndsdelar? Varför säger fortfarande Handelsanställdas Förbund nej till avtalet? Detta är några axplock ur den nya uppdaterade och utvidgade upplagan.
Läs här: https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/201269753/arena-ide-2024-kjellberg-241202.pdf
Rapporten i Lunds universitetsbiblioteks publikationsdatabas:
https://portal.research.lu.se/sv/publications/den-svenska-partsmodellen-ur-ett-nordiskt-perspektiv-facklig-ansl

HVORDAN STYRKE ORGANISASJONSGRADEN BLANT INNVANDRERE?

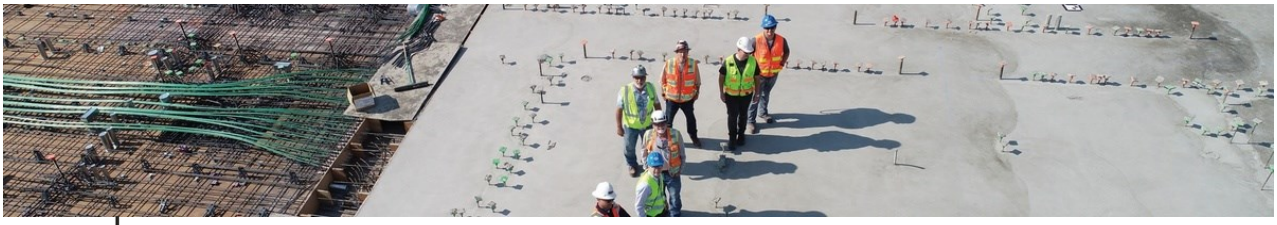

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Arbeids- og inkluderingsdepartementet i Oslo anordnade den 19 november 2024 halvdagsseminariet *Hvordan styrke organisasjonsgraden blant innvandrere?*
Bland annat forskarna Kristine Nergaard, Johanne Stenseth Huseby og Anne

Mette Ødegård, alla forskningsstiftelsen Fafo, presenterade forskning om förhållandena i Norge. Vidare delade representanter från myndigheter och organisationer med sig av sina erfarenheter: en facklig organisation, A-krimsenteret med erfarenheter från sina tillsynsaktiviteter, Servicesenter for utenlandske arbeidstakere (SUA) samt Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi). Mitt eget bidrag var *Facklig organisering bland invandrare i Sverige*:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/200272733/Anders_Kjellberg_Organisera_invandrare_OSLO_19_november_2024.pdf
Biblioteksposten: https://portal.research.lu.se/sv/publications/facklig-organisering-bland-invandrare-i-sverige
Program: https://emaileditor.provisoevent.no/web-site/698c473d-fe09-4477-a256-73636c1ccbc5/pages

FACKLIG ORGANISATIONSGRAD I DE NORDISKA LÄNDERNA – KONFERENS PÅ NORDREGIO I STOCHOLM 24 OKTOBER 2020
Presentation av Anders Kjellberg: *Changes in union density in the Nordic countries: a presentation*.
Konferens: Wage formation in the Nordic Countries: Nordic Economic Policy Review Conference - Nordregio, Skeppsholmen Stockholm 24 oktober 2024.
Wage formation in the Nordic Countries: Nordic Economic Policy Review Conference | Nordregio
PP-presentation som pdf-fil:
Changes in union density in the Nordic countries: a presentation — Lunds universitet
Direktlänk
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/198696821/Anders_Kjellberg_NEPR_24_October_2024.pdf

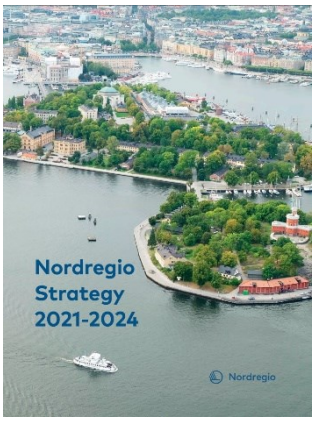

FORENAS KONGRESS I GÖTEBORG 16 OKTOBER 2024
Anförande och pp-presentation av Anders Kjellberg: *Organisatorisk styrka: facklig organisationsgrad, medlemsutveckling, andel förtroendevalda medlemmar och facklig arbetsplatsorganisation*. Fackförbundet Forenas kongress 16/10 2024 på Clarion Hotel Draken i Folkets Hus i Göteborg.
Organisatorisk styrka: facklig organisationsgrad, medlemsutveckling, andel förtroendevalda medlemmar och facklig arbetsplatsorganisation — Lunds universitet
Direktlänk:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/197322488/Anders_Kjellberg_Forena_16_oktober_2024.pdf

EU-DOMSTOLEN INLEDER FÖRHANDLINGARNA OM MINIMILÖNE-DIREKTIVET
Dagens Arena 17/9 2024: ”EU ska inte sätta löner” (av Olle Bergvall).
”EU ska inte sätta löner” | Dagens Arena
Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7241743679550345216/

Mer om minimilönedirektivet:
Yttrande för remissen: Genomförandet av minimilönedirektivet (SOU 2023:36) — Lunds universitet (av Anders Kjellberg)
Direktlänk till pdf-en:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/163340868/Yttrande_V_2023_1655_SamFak_minimil_nedirektivet.pdf
German Bender & Anders Kjellberg (2021): ”A minimum-wage directive could undermine the Nordic model”, *Social Europe* 13/7 2021:
https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/a-minimumwage-directive-could-undermine-the-nordic-model(72adf329-c922-46d9-97b3-a24b801a0cb7).html eller
https://socialeurope.eu/a-minimum-wage-directive-could-undermine-the-nordic-model

Johan Danielsson (S), Paula Brandberg (L). Foto: Regeringskansliet.

STOR RECENSIONSARTIKEL AV BOKEN *TRADE UNIONS IN THE EUROPEAN UNION*

Wirtschaft und Gesellschaft 50 (1) 29/4 2024, sid. 83-102: ”Die Gewerkschaften der EU-Länder unter neoliberalem Druck” (av Michael Mesch, före pensioneringen på Abteilung Wirtschaftswissenschaft und Statistik der Arbeiterkammer Wien).
Anzeige von Die Gewerkschaften der EU-Länder unter neoliberalem Druck | Wirtschaft und Gesellschaft (akwien.at)
https://journals.akwien.at/index.php/wug/article/view/132

Recension av boken *Trade unions in the European Union. Picking up the pieces of the neoliberal challenge* (red. Waddington, Jeremy/Müller, Torsten/ Vandaele, Kurt, 2023). Brüssel Peter Lang. 1.180 sidor.
Boken kan läsas här: Trade unions in the European Union | etui
Mitt kapitel ”Trade unions in Sweden: still high union density, but widening gaps by social category and national origin” finns här:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/150568818/Trade_Unions_in_Sweden_Kjellberg_2023.pdf

Wirtschaft und Gesellschaft, journal of Arbeiterkammer Wien.

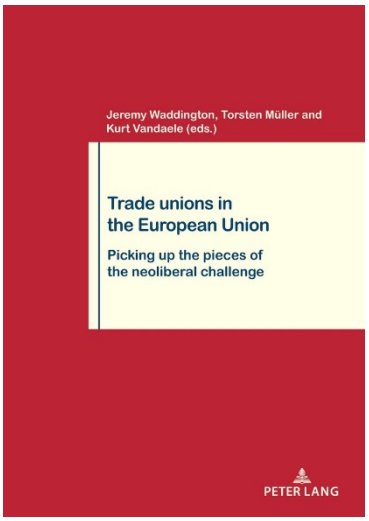

KOLLEKTIVAVTAL PÅ GYMNASISKOLA I STOCKHOLM SEDAN SVERIGES LÄRARE VARSLAT OM STREJK. VARFÖR VILL VISSA PRIVATÄGDA FÖRETAG INTE HA KOLLEKTIVAVTAL?
Vi Lärare 11/9 2024: ”Forskaren: Därför avstår huvudmän från kollektivavtal” (av Emma Olsson). Utdrag ur artikeln:

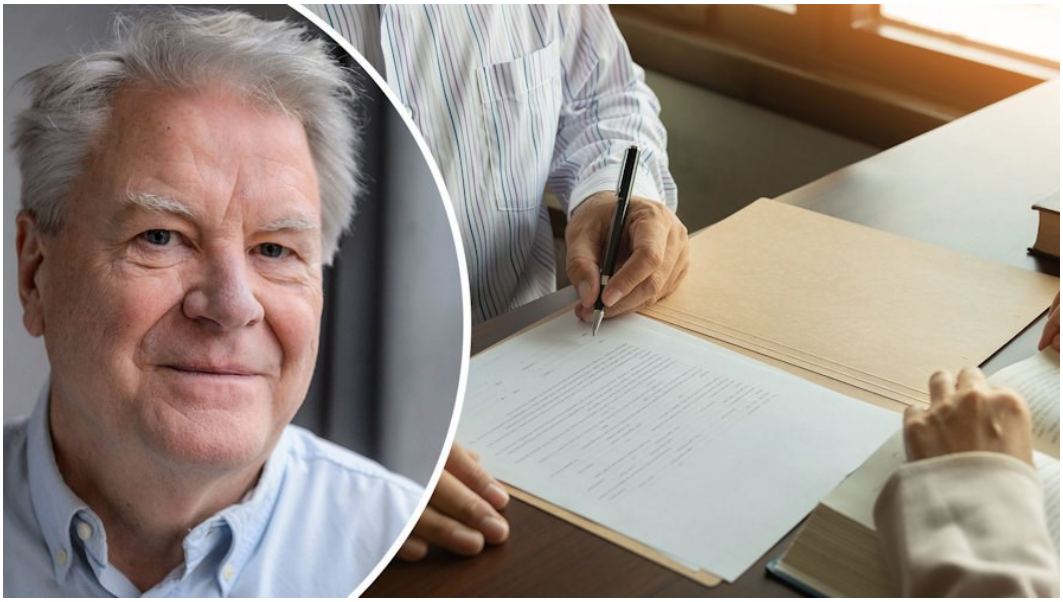
Arbetsmarknadsforskaren Anders Kjellberg ser fördelar med kollektivavtal, både för medlemmar i fackförbund och arbetsgivare. Foto: Kennet Ruona/AdobeStock.

Sveriges Lärare vann striden om kollektivavtal för 15 medlemmar på en gymnasieskola i Stockholm – efter hot om strejk.
99 procent av Sveriges Lärares medlemmar omfattas av kollektivavtal, och 96 procent av medlemmarna på privat område. Kollektivavtal påverkar bland annat löneutveckling, semester och pensionsvillkor.
Dyrare för arbetsgivaren
Men det kan bli dyrare för arbetsgivaren – och det är bland annat därför det är privata huvudmän vars anställda inte omfattas av kollektivavtal, menar Anders Kjellberg, professor emeritus i sociologi vid Lunds universitet och författare till Arena-rapporten ”Kollektivavtalens täckningsgrad och vita fläckar”.
– I praktiken betyder det att pengarna ska gå till ägarnas vinster, säger han.
Att det kan bli billigare för arbetsgivaren att inte ha kollektivavtal förklarar han med de förmåner som följer med avtalen.
– Företagen kan slippa betala premier för alla dessa försäkringar, som till exempel tjänstepension. De kan göra lite som de vill och fatta snabba beslut och man får inte insyn i verksamheten, säger Anders Kjellberg.
Fördelarna med kollektivavtal
Fördelen med kollektivavtal är bland annat extra semesterersättning, extra sjukförsäkring, olycks- och avtalspension.
– Det förekommer att företag utan avtal betalar in till tjänstepension, men det blir mer förmånliga villkor när det rör sig om tiotusentals personer, säger Anders Kjellberg.
https://www.vilarare.se/nyheter/loner-och-avtal/forskaren-darfor-avstar-huvudman-fran-kollektivavtal/

ARBETARE och TJÄNSTEMÄN FÖRENEN EDER! SÅ LÅNGT SOM TILL ETT SAMGÅENDE ÄR DET DOCK INTE FRÅGA OM, UTAN I STÄLLET ETT FÖRSTÄRKT SAMARBETE, VILKET ÄR NOG SÅ VIKTIGT

Arbetsvärlden 4/9 2024: ”Arbetare och tjänstemän, släpp prestigen och samarbeta”. Krönika av Martin Linder, tidigare ordförande i PTK och Unionen. Utdrag ur artikeln:

”Men att organisera är något mer än enbart medlemsrekrytering. Vid sidan av många medlemmar är också många kollektivavtal och många förtroendevalda och klubbar på arbetsplatserna grundpelare i den fackliga organiseringen.

De senaste decennierna har den allmänna bilden varit att tjänstemannafacken i TCO och SACO varit betydligt mer framgångsrika på organisering än arbetarfacken i LO. Det har också varit, med viss rätta, självbilden inom organisationerna. Enligt en nyligen presenterad rapport från Medlingsinstitutet var den fackliga organisationsgraden 2023 bland arbetare 58 procent och bland tjänstemän 73 procent.

Men börjar man skrapa lite på ytan så är, som så ofta, sakernas tillstånd lite mer komplicerade. Det är helt klart så att tjänstemannafacken varit mer framgångsrika vad det gäller medlemsrekrytering. Men å andra sidan visar siffrorna att LO-förbunden varit mer framgångsrika vad det gäller att se till att medlemmarna omfattas av kollektivavtal. Enligt rapporten från Medlingsinstitutet omfattas 90 procent av arbetarna i privat sektor av kollektivavtal, medan motsvarande siffra för tjänstemännen är 75 procent.

Vad gäller lokal facklig närvaro verkar alla kämpa med den uppgiften och utvecklingen. I en rapport från Arena Idé författad av Anders Kjellberg presenterades siffror som visar att antalet förtroendevalda och klubbar på arbetsplatserna minskar bland både arbetar- och tjänstemannafack.

Och under ytan finns så klart också förklaringar som har att göra med skillnader mellan arbetare och tjänstemän. Arbetare har generellt lägre lönenivåer, fler visstids- och deltidsanställda samt högre andel utrikes födda. Faktorer som vi vet påverkar förutsättningarna för att rekrytera

medlemmar till facket. Tjänstemän finns i större utsträckning i branscher med svag facklig tradition, vilket utmanar uppgiften att rekrytera medlemmar där och därmed möjligheten att få dessa företag att teckna kollektivavtal. Att allt fler jobbar på mindre arbetsplatser och tjänstemännens ökade distansarbete utmanar uppgiften till lokal facklig gemenskap.

Det finns helt klart områden där förbund kan lära av varandra och kanske till och med frågor att mer strukturerat samarbeta kring. En fackföreningsrörelse som bygger på tjänstemannafackens styrka i att värva medlemmar, arbetarfackens styrka i att få till kollektivavtal och på samarbete mellan arbetar- och tjänstemannafack för lokal facklig närvaro, det låter som ett framgångsrecept. Men det förutsätter att det finns en öppenhet och vilja för nya samarbetsformer mellan tjänstemän och arbetare. Fackföreningsrörelsen är långsiktigt inte starkare än sin svagaste länk. Genom ett utökat samarbete som bygger på respektive förbunds styrkor och på förbund som kompletterar varandra kan organiseringen stärkas i hela fackföreningsrörelsen. Ska den långsiktigt klara uppgiften att organisera, organisera och organisera kommer det krävas nytänk och utveckling. Låt inte prestige, oförmåga att tänka nytt och brist på samarbete stå i vägen för det!”
Arbetare och tjänstemän, släpp prestigen och samarbeta - Arbetsvärlden (arbetsvarlden.se)

FINSKA SOCIOLOGEN MIKA HELANDER DISKUTERAR MÖJLIGHETERNA ATT EFTER SVENSK FÖREBILD INFÖRA EN INDUSTRINORM I FINLAND
Mika Helanders artikel "Märket" och medlingsinstitutet – och varför den svenska modellen inte kan tillämpas i Finland”, 25 maj 2024, Nya Argus 117, 5-6, s. 143–148. mika-helander-market-och-medlingsinstitutet-nya-argus-5-6-2024.pdf (nyaargus.fi)
Helander är sociolog och senior universitetslektor vid Åbo Akademi: https://research.abo.fi/sv/persons/mika-helander/publications/
Tidskriften Nya Argus: Nya Argus | hemsida
Se även artikel av Niklas Bruun i samma nummer: ”Svensk arbetsmarknads-historia: vad kan vi lära oss? Kort introduktion med anledning av konflikterna i Finland”. niklas-bruun-svensk-arbetsmarknadshistoria-nya-argus-5-6-2024.pdf (nyaargus.fi)

NÅGRA TIPS FÖR ATT FÅ FACKKLUBBAR ATT LYCKAS
Fastighetsfolket 22/8 2024: ”Så lyckas du med din fackklubb – professorns bästa råd” (av Tora Villanueva Gran). Så lyckas du med din fackklubb – professorns bästa råd – Fastighetsfolket

Foto. Johan Nilsson/TT.

1Informera, informera, informera

Tala om för kollegorna att ni finns. Om inte alla möts dagligen, så skicka information även digitalt.

2Anpassa till målgrupp

Var också tydliga med vad facket gör och är och berätta om den svenska arbetsmarknadsmodellen. Inom t ex städbranschen arbetar många relativt nyanlända, därför kan det också behövas tolk och information på andra språk.

3Ställ frågan

Fråga kollegor om de vill vara med! Om de sedan är medlemmar: fråga om de vill engagera sig och ta förtroendeuppdrag. Människor säger ofta ja, bara de får frågan.

4Ha kul ihop

Se till att ha kul ihop och låt facket bidra till gemenskap på jobbet! Ordna aktiviteter som är för avslappning och glädje, inte bara möten med formalia. Kan någon visa bilder, kan klubben ordna utflykter, kan ni lyssna på musik ihop?

5Forum för gemenskap

Att se fackklubben som en väg till gemenskap och samhörighet är särskilt viktigt där ensamjobb och olika tidsscheman är vanligt, som inom städbranschen. Då kanske man inte träffar kollegor så ofta på andra sätt

Fastighetsfolket | Dela gärna professor Anders Kjellbergs råd så att de når ut till fler! Och läs mer om framgångsfaktorerna för en arbetsplatsklubb på… | Instagram

Se även forskningsprojektet
FACKLIG_MAKT_OCH_LOKAL_ORGANISERING_Futurion_Anders_Kjellberg.pdf (lu.se)

MEDLINGSINSTITUTETS NYA RAPPORT *KOLLEKTIVAVTALSTÄCKNING OCH ARBETSMARKNADENS ORGANISATIONER*
Författare: Thomas Ljunglöf och Anna Fransson, Medlingsinstitutet samt Anders Kjellberg, Lunds universitet.
Publicerad: 21 augusti 2024.
Kollektivavtalstäckning och arbetsmarknadens organisationer (lu.se)
https://portal.research.lu.se/sv/publications/kollektivavtalst%C3%A4ckning-och-arbetsmarknadens-organisationer

Pressmeddelande Medlingsinstitutet 21/8 2024: Nästan alla stora företag har kollektivavtal - Medlingsinstitutet (newsmachine.com)

Tabeller och diagram som hör till rapporten:
Tabeller_och_Diagram_kollektivavtalstackning_mm_2023_webb.xlsx (live.com)
Se även: Nästan alla stora företag har kollektivavtal - Medlingsinstitutet (mi.se)

Arbetsvärlden 21/8 2024: ”Var fjärde tjänsteman i privat sektor saknar kollektivavtal” (av Mikael Feldbaum): Var fjärde tjänsteman i privat sektor saknar kollektivavtal - Arbetsvärlden (arbetsvarlden.se)

Arbetsvärlden 4/9 2024: ”Arbetare och tjänstemän, släpp prestigen och samarbeta” (krönika av Martin Linder) Arbetare och tjänstemän, släpp prestigen och samarbeta - Arbetsvärlden (arbetsvarlden.se)

Dagens Arena 21/8 2024: ”88 procent av alla anställda omfattas av kollektivavtal”. https://www.dagensarena.se/innehall/88-procent-av-alla-anstallda-omfattas-av-kollektivavtal/

Dagens ETC 21/8 2024: ” Stor majoritet av anställda omfattas av kollektivavtal”. Stor majoritet av anställda omfattas av kollektivavtal | Dagens ETC

Arbetaren 23/8 2024: ”Mörkertalet som inte syns i statistiken” (av Tuija Roberntz) Mörkertalet som inte syns i statistiken | Arbetaren

Hotellrevyn 27/8 2024: ”Bara 4 av 10 med otrygg anställning är med i facket” (av Linda Svensson). Anslutningsgraden lägre bland otryggt anställda - Hotellrevyn

Hotellrevyn nr 5 2024, sid. 10: ”60 procent är med i facket. I alla fall i gruppen arbetare i privat sektor med tillsvidareanställning”.

ETUI Newsletter: Collective Bargaining nr 7-8 2024 (publicerat 13/9 2024). Se under Sweden.

Collective bargaining coverage at 88%

21 August 2024

A new report from the Mediation Institute reviews collective bargaining coverage, union density and membership development in trade unions. The report shows that company size matters a lot when it comes to collective bargaining coverage. Collective bargaining coverage is lowest in companies with fewer than ten employees, but gradually increases with company size. Almost all companies with at least 500 employees have a collective agreement, says the Mediation. A total of 88% of all employees aged 18–66 were covered by collective agreements in 2023. In the public sector, the coverage rate is 100%, while 83% of those working in the private sector are covered by collective agreements. Approximately 90% of all blue-collar workers have a collective agreement, while the equivalent for white-collar workers is 75%. This means that roughly 550,000 employees are not covered by collective agreements.
Read on: in Swedish… Read on: in Swedish (2)…

Collective-bargaining-2024.07-08-July-August-2024.pdf (etui.org)
collective bargaining archives | etui

NY UTVIDGAD OCH UPPDATERAD UPPLAGA AV FAKTASAMLING PÅ 1 181 SIDOR OM DE SVENSKA FACKFÖRBUNDENS OCH CENTRALORGANISATIONERNAS ORGANISATIONSHISTORIA OCH MEDLEMSUTVECKLING SEDAN SLUTET AV 1800-TALET
The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century — Lunds universitet
Direktlänk:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/192459256/The_Membership_Development_of_Swedish_Trade_Unions_and_Union_Confederations_Since_the_End_of_the_Nineteenth_Century.pdf

Några kommentarer på Facebook:

- *Kjell Östberg* (professor vid Samtidshistoriska institutet på Södertörns högskola): ”Imponerande och ovärderligt!”
- *Olea Huuska* (ansvarig för Unionens Demokratiprojekt): ”Fantastiskt!”
- *Christer Thörnqvist* (docent i arbetsvetenskap, lektor i företagsekonomi vid Högskolan i Skövde samt strejkforskare):
  ”Jag har bara börjat skrolla/bläddra lite, men det här är ett helt fantastiskt arbete! Det är som ett enormt uppslagsverk!!”

https://www.facebook.com/anders.kjellberg.39/posts/pfbid09f7mWdXK8eGjSsNpKkkEAq8QUWbYbaDREr6bi9hDGUJo2mFHiyWb8rN2HxzdKcUZl?notif_id=1722853921077740&notif_t=feedback_reaction_generic&ref=notif

Facebook/ Arbetsmarknadsutskottet:

- *Per Karlberg* (chef för sektionen som ansvarar för medlemsrådgivning, medlemsregister och ärendehanteringssystem på Vårdförbundet):
  ”Du är helt fantastisk Anders! Tack för ditt djupa intresse och kunskap.”

https://www.facebook.com/groups/3416262498468966/user/1149072490

Linkedin:

- *Claes Stråth* (konsult, medlare, tidigare generaldirektör för Medlingsinstitutet, utredare): ”Anders - ett imponerande verk, roligt att någon (dvs du) ger oss nördar ytterligare kunskap om vår svenska arbetsmarknadsmodell!”
- *Johanna Lindell* (förbundsdirektör på DIK): ”Mycket intressant! Tusen tack för detta.”
- *Pierre Sandberg* (Chef Tillväxtstrategi - Förbundsdirektör - Managing Director på Tågföretagen): ”Mycket intressant. Tackar!”
- *Greger Klingwall* (sälj och medlemsrekryterare på Almega): ”Verkligen intressant, tack så mycket.”
- *Peter Olding* (Federationssekreterare på Saco, Sveriges akademikers centralorganisation): ”Klart intressant!”
  https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7226169644783476736/?commentUrn=urn%3Ali%3Acomment%3A(activity%3A7226169644783476736%2C7227928748518498305)&dashCommentUrn=urn%3Ali%3Afsd_comment%3A(7227928748518498305%2Curn%3Ali%3Aactivity%3A7226169644783476736)

Arbetsvärlden 5/8 2024: ”Trendbrott: Fler medlemmar i facket 2023” (av Göran Jacobsson).
Trendbrott: Fler medlemmar i facket 2023 - Arbetsvärlden (arbetsvarlden.se)

Foto: Christine Olsson/TT, Ellen Westlund, Axel Green.

Arbetet 9/8 2024: “Fler är med i facket – men inte inom LO” (av Johanna Wreder). Fler är med i facket – men inte inom LO – Arbetet

Arbetet nr 10 september 2024, sid. 6: ”LO krymper – tjänstemän ökar” (av Johanna Wreder).

Arbetaren 9/8 2024: “Syndikalisterna växer – rekordstor ökning av antalet medlemmar” (av Christin Sandberg). Syndikalisterna växer – rekordstor ökning av antalet medlemmar | Arbetaren

Arbetaren 12/8 2024: ”Facken växer men inte LO” (av Tuija Roberntz). Facken växer men inte LO | Arbetaren

Dagens PS 24/9 2024: ”Fler svenskar går med i facket” (av Torbjörn Karlgren) Fler svenskar går med i facket - Dagens PS

TILL SKILLNAD FRÅN DE SVENSKA FACKEN SAKNAR DE ITALIENSKA KONFLIKTFONDER
Ny artikel av Anders Kjellberg i Quaderni di Rassegna Sindacale. Lavori, 2024, 1, s. 19-32: “Solide casse di resistenza ma pochi scioperi: il caso svedese” (Välfyllda konfliktfonder men få strejker: det svenska fallet). Lucris: Välfyllda konfliktfonder men få strejker: det svenska fallet — Lunds universitet

QRS N. 1/2024 - Futura Editrice (futura-editrice.it)

ENGLISH ABSTRACT - About 70 per cent of Swedish employees are trade union members. The unions have well-stocked strike funds. Together with the wide conflict rights this means a great potential for long and extensive strikes, but the Swedish conflict frequency is extremely low also from a Nordic perspective. It is often sufficient with a notice of strike to set pressure on the employers. Up to the 1930s, the number of lost working-days due to conflicts was among the highest in the world, but two agreements of cooperation between the labour market parties changed that: the 1938 Saltsjöbaden Agreement and the 1997 Industry Agreement. According to the latter, the unions and employers' associations in manufacturing industry set the «mark» for wage increases in the whole labour market.

ALMEDALSVECKAN 2024: ORGANISATIONSGRAD, KOLLEKTIVAVTAL OCH KONFLIKTFREKVENS

TORSDAGEN 27 JUNI 2024

14:00 till 15:00 Vilken framtid har konflikter i den svenska modellen?

Ämne: Näringsliv, Sysselsättning/arbetsmarknad

Arrangör: Transportföretagen

Plats: Syskongatan 1, S:t Drotten, kyrkoruin,

Beskrivning av samhällsfrågan:

Samhället förändras i en allt snabbare takt. I huvudsak är konfliktregelverket dock oförändrat sedan mycket länge. Hur påverkas konfliktreglerna och användningen av konfliktvapnet av samhällsförändringarna? Vad innebär en sjunkande facklig organisationsgrad och när blir en konflikt samhällsfarlig?

Medverkande (med kursiv under första halvtimmen):

Anders Kjellberg, Professor emeritus sociologi, Lunds Universitet (inledning)

Tove Lifvendahl, Politisk chefredaktör, Svenska Dagbladet

Erland Olauson, Opartisk ordförande Industriavtalet

Martin Wästfelt, Förhandlingschef, Unionen

Maria Franksen, VD, Gothenburg RoRo Terminal AB

Johan Ingelskog, Avtalssekreterare, Kommunal

German Bender, Utredningschef, Arena Idé, samt forskare på Handelshögskolan

Marcus Dahlsten, VD, Transportföretagen

Marie Söderqvist, Moderator, Ephi

Webbsändning:
https://almedalsveckanplay.info/70293

Vilken framtid har konflikter i den svenska modellen? (youtube.com)

LÄS ANDERS KJELLBERGS PP-PRESENTATION HÄR OCH LADDA NED SOM PDF-FIL: Vilken framtid har konflikter i den svenska modellen?: Organisationsgrad, kollektivavtal och konfliktfrekvens — Lunds universitet

Dirrektlänk till filen: **Vilken framtid har konflikter i den svenska modellen?: Organisationsgrad, kollektivavtal och konfliktfrekvens:**
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/190369279/Almedalen_Konflikter_i_svenska_modellen_A_Kjellberg.pdf

NY ARENA IDÉ-RAPPORT: *DEN SVENSKA PARTSMODELLEN UR ETT NORDISKT PERSPEKTIV: FACKLIG ANSLUTNING OCH LÖNEBILDNING*
Läs här: Den svenska partsmodellen ur ett nordiskt perspektiv: facklig anslutning och lönebildning — Lunds universitet
Direktlänk till rapporten:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/201269753/arena-ide-2024-kjellberg-241202.pdf

Ur innehållet i denna rapport på 368 sidor:

- Åtskilliga jämförelser mellan de nordiska länderna
- Rekordstor klyfta mellan arbetarnas och tjänstemännens organisationsgrad: 58 respektive 73 procent 2023 = 15 procentenheter.
- Den fackliga organisationsgraden steg under ”pandemiåren” 2020 och 2021 men sjönk under ”inflationsåren” 2022 och 2023. Nedgången var mindre 2023 än 2022.
- Antalet yrkesaktiva fackmedlemmar ökade 2023.
- Medlemsutvecklingen i LO-, TCO- och Sacoförbunden 2006-2023. (sid. 239-252)
- Medlemsutvecklingen i LO, TCO, Saco och övriga 2015-2023
- De 35 största fackförbunden i Sverige 2023.
- Sveriges sex största fackförbund 1940-2023.
- De fackliga centralorganisationernas andelar av yrkesaktiva medlemmarna.
- Rekordstor andel av arbetarna är utrikes födda: 34 procent 2023.
- Bland anställda är tjänstemännen mer än dubbelt så många som arbetarna.
- Enbart akademikerna är fler än arbetarna.
- Paradox: tjänstemännen har den högsta organisationsgraden men den lägsta kollektivavtalstäckningen i privat sektor.
- Minskande andel förtroendevalda medlemmar – kan trenden vändas?
- I Finland och Norge är kollektivavtalen allmängiltigförklarade på delar av arbetsmarknaden. Är allmängiltigförklaring något även för Sverige?
- Trepartsöverenskommelser är vanliga i andra nordiska länder. I Sverige finns en trend i denna riktning.
- Lönebildningen under Industriavtalet.
- Varför är det så få strejker i Sverige? Sverige har det i särklass lägsta antalet förlorade arbetsdagar även ur ett nordiskt perspektiv.
- Ett brett spektrum av faktorer påverkar styrkeförhållandena mellan parterna.
- A-kassornas organisationsgrad 2006-2023
- Andelen direktanslutna till fackliga a-kassor 1990-2023
- Facklig anslutning och lönebildning ur ett nordiskt perspektiv.

Rapporten i media:

Sveriges Radio Ekot 13/6 2024, kl 7.32, 832, 9.32: Rekordstor skillnad mellan arbetare och tjänstemän i facket - Nyheter (Ekot) | Sveriges Radio (av Anders Jelmin)
Radio Sweden 13/6 2024: Union membership falling among blue collar workers - Radio Sweden | Sveriges Radio (av Anders Jelmin)
Arbetsvärlden 13/6 2024: Tjänstemännen dubbelt så många som arbetarna - Arbetsvärlden (arbetsvarlden.se) (av Axel Green)
Arbetsvärlden 4/9 2024: ”Arbetare och tjänstemän, släpp prestigen och samarbeta” (krönika av Martin Linder) Arbetare och tjänstemän, släpp prestigen och samarbeta - Arbetsvärlden (arbetsvarlden.se)
Arbetet 13/6 2024: Snickaren Oskar, 23, lämnade facket: ”Vill vara med, men är för dyrt” – Arbetet (av Martina Frisk)

Dagens Arbete 13/6 2024: Färre arbetare med i facket – men industrin följer inte trenden (da.se) (av Anna Julius)
Transportarbetaren 13/6 2024: Det påverkar facklig anslutning | Transportarbetaren (av Lilly Hallberg)
Publikt 17/6 2024: Tjänstemännen är nu dubbelt så många | Publikt (av Peter Nordebo)
Mål & Medel nr 5 2024, sid. 6: ”Klassklyftor: Färre arbetare är med i facket”.
Publikt nr 1 2025, sid. 28-39: ”Fack i utförsbacke” (av Erik Ignerus & Anna de Lima Fagerlind). Webbupplagan 12/2 2025: ”Den svenska modellen hotas när facken tappar medlemmar”. https://www.publikt.se/fordjupning/pa-djupet/den-svenska-modellen-hotas-nar-facken-tappar-medlemmar-26861

Rapporten i sociala media:
Linkedin *Lisa Pelling* 19/6 2024: ”Professor Anders Kjellbergs årliga rapport för Arena Idé om facklig anslutningsgrad och kollektivavtalsteckning är omistlig läsning för alla som bryr sig om den svenska arbetsmarknadsmodellen.”
https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7208913057907978240/

Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7208420551965474816/
Erland Olauson: ”Det kommer som vanligt bli mycket intressant att läsa din rapport.”
Claes Stråth: ”Hej Anders. Ska bli intressant att läsa din rapport. Den beskriver utvecklingen under den tid jag varit verksam på arbetsmarknaden (sedan mitten av 70-talet).”
Eva Nordmark: ”Tack Anders Kjellberg för ditt viktiga arbete med att bidra till fakta och kunskaper om vår arbetsmarknadsmodell. Så värdefullt!”
Theres Sysimetsä: ”Tack Anders för bra arbete, med riktiga fakta om modellen!”

Rapporten på Arena Idé: Den svenska partsmodellen ur ett nordiskt perspektiv - Arena Idé (arenaide.se)

”SYNDIKALISTER TAR STRID FÖR SKUGGFOLKET PÅ BYGGENA”
DN söndag 30 juni 2024 (sid. 16-17) av Towe Boström. En av källorna till artikeln (angående SAC:s medlemsutveckling) är Anders Kjellberg *The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century* https://portal.research.lu.se/sv/publications/the-membership-development-of-swedish-trade-unions-and-union-conf
SAC var som störst 1924 med cirka 37 000 medlemmar.

DN 29 juni 2024: ”Syndikalisterna: ”Vi blir ofta chockade av det vi ser”” (av Towe Boström): https://www.dn.se/ekonomi/syndikalisterna-vi-blir-ofta-chockade-av-det-vi-ser/

ARENA ESSÄ OM FÖRÄNDRINGARNA AV DEN FINSKA ARBETSMARKNADSMODELLEN

Dagens Arena /Arena Essä 21/5 2024: ”Den finska arbetsmarknadsmodellen under press” (av Anders Kjellberg).
Den finska arbetsmarknadsmodellen under press | Dagens Arena
Artikeln som PDF: Den finska arbetsmarknadsmodellen under press | Dagens Arena (lu.se)

FACKFÖRBUNDET VISION STORSATSAR PÅ FLER FÖRTROENDEVALDA

Tidningen Vision nr 3 2024 sid. 14-17: ”Visions arvtagare. Sökes: förtroendevalda” (av Karin Warne). Webbtidningen Vision 27/5 2024: ”Efter raset – miljonsatsning ökar antalet förtroendevalda”. Utdrag ur artikeln:

”2016 hade Vision 12 200 förtroendevalda – 2022 hade antalet rasat till 9 500, trots att förbundet samtidigt under många år har ökat i medlemsantal.
Konsekvensen av tappet är att allt fler medlemmar i Vision saknar ett ombud på sin arbetsplats.
(…)
När Visions högsta ledning insåg att det skett en 20-procentig minskning av antalet förtroendevalda på bara sex år, beslutade man sig för att pumpa upp musklerna och agera.
En stor ekonomisk satsning ska vända trenden: Under en femårsperiod lägger förbundet 300 miljoner kronor på att öka antalet förtroendevalda.
(…)
Målet är 16 000 fackligt aktiva i slutet av 2027. Det skulle innebära att 10 procent av medlemmarna har ett förtroendeuppdrag.
Och nu har kurvan börjat peka uppåt igen, i april 2024 hade förbundet 10 800 förtroendevalda.
– Vi har vänt utvecklingen väldigt snabbt. Vissa behövde bara få frågan. Att unga inte vill engagera sig är en myt, säger Veronica Magnusson.
(…)
En medlemsundersökning som Vision har gjort visar att hela 20 procent av medlemmarna kan tänka sig att engagera sig fackligt. Men vad finns det för hinder?
Anders Kjellberg, som har forskat om fackföreningsrörelsens utveckling i många år, pekar ut tempot i arbetslivet som en stor bov.
– Många jobb har blivit mer stressiga, för organisationerna har slimmats. Anställda upplever att de har för ont om tid för att ta på sig ett fackligt uppdrag, säger han.
Det sviktande intresset för att engagera sig ideellt syns inte bara i fackföreningarna. Andra folkrörelser, som politiska partier, föreningar och kyrkor, brottas med samma problem.
De kommande nedskärningarna i offentlig sektor blir en utmaning för fackförbunden, menar Anders Kjellberg.

– Samtidigt kan det vara en möjlighet. Om arbetslivet blir ännu stressigare kan motivationen att engagera sig fackligt öka, säger han.
En annan orsak till att anställda inte blir fackligt aktiva är att det kan finnas en rädsla för arbetsgivaren, enligt Anders Kjellberg.
– Det finns arbetsgivare som är mindre välvilligt inställda till facket. Fackliga representanter kommer med krav och påpekanden och det är inte alltid så populärt. Det finns en risk att man som tjänsteman med individuell lönesättning missgynnas i löneutvecklingen, säger han.
Efter raset – miljonsatsning ökar antalet förtroendevalda — Vision

UNIONEN ENGAGERAR SIG I TESLAKONFLIKTEN

A Tesla sign is displayed over a Tesla showroom in Malmo, Sweden, December 14, 2023

Nyhetsbyrån Reuters 14/5 2024: “Tesla strike in Sweden heats up as nation's largest union joins fray” (av Marie Mannes). Utdrag ur artikeln:

While the numbers on strike in Sweden are small, the stakes are high. Allowing companies to operate in Sweden without collective agreements would undermine unions and threaten the Swedish social model, potentially dragging in the government.
"For IF Metall, it is very important not to lose. They simply cannot do that," trade union expert Anders Kjellberg said.
Sweden's unions take heart from past successes - Unionen signed up payment services group Klarna to a collective agreement last year - and their firepower, with more than 10 billion crowns ($921 million) in IF Metall's strike fund alone.”
https://www.reuters.com/business/autos-transportation/tesla-strike-sweden-heats-up-nations-largest-union-joins-fray-2024-05-14/
Reuters artikel publicerades i flera media, bl. a. Street Insider, Manager Magazine, Zonebourse, MSN, Trading View, Automotive News Europe, World Auto Forum, Yahoo Finance Canada, Tesla North, Boursorama, Elektroauto-News, MarketScreener, Newstral, Us News Money, Indian Express och Inversting.com

Equal Times 1/7 2024: ““I’ll stay on strike for months or even years to get this collective agreement”: In Sweden, the fight against Tesla continues” (av Guillaume Amouret):
https://www.equaltimes.org/guillaume-amouret?lang=en
Equal Times 1/7 2024: “« Pour avoir cette convention collective, je resterai en grève pendant des mois ou des années » : En Suède, la lutte contre Tesla continue” (av Guillaume Amouret):
https://www.equaltimes.org/pour-avoir-cette-convention
IndustriAll 8/7 2024: In Sweden, the fight against Tesla continues | IndustriALL (industriall-union.org)
En Suède, la lutte contre Tesla continue | IndustriALL (industriall-union.org)

La lucha contra Tesla continúa en Suecia | IndustriALL (industriall-union.org)

FINLAND: DEN HÖGERLEDDA REGERINGEN PLANERAR INSKRÄNKT KONFLIKTRÄTT MM

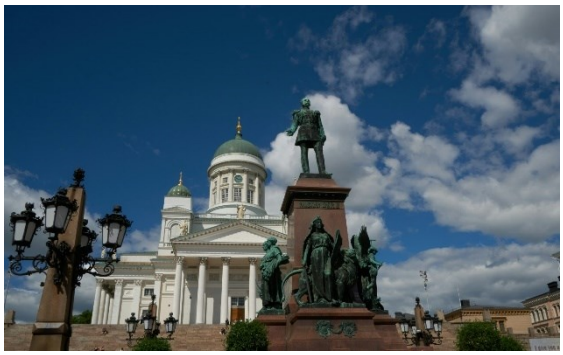

“German Finland Rattled by Political Strikes Against the Conservative Governments’ Anti-Union Agenda” av German Bender & Anders Kjellberg (2024) ””. OnLabor (a blog at Harvard Law School) 10 April 2024. https://onlabor.org/finland-rattled-by-political-strikes-against-the-conservative-governments-anti-union-agenda/

UTRIKESFÖDDAS REPRESENTATION INOM LO

Dagens Arena 12/5 2024: “LO måste spegla sina medlemmar bättre” (av German Bender”. https://www.dagensarena.se/opinion/lo-maste-spegla-sina-medlemmar-battre/

Arbetet 23/3 2024: ”1 av 4 i facket är utlandsfödd – få med utländsk bakgrund bland facktopparna” (av Johanna Wreder). https://arbetet.se/2024/03/20/1-av-4-i-facket-ar-utlandsfodd-fa-med-utlandsk-bakgrund-bland-facktopparna/

UNI-EUROPA OM POLICY-ÅTGÄRDER FÖR ATT ÖKA KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGGRAD I EUROPA

Stan De Spiegelaere är redaktör för UNI-Europas rapport *Time for action! How policy can strengthen (multi-employer) collective bargaining in Europe*. (Brussels:

April 2024). https://portal.research.lu.se/sv/publications/how-policy-can-strengthen-multi-employer-collective-bargaining-in
https://www.uni-europa.org/wp-content/uploads/sites/3/2024/04/uni-europa_bargaining_FR.pdf
https://www.uni-europa.org/wp-content/uploads/sites/3/2024/04/uni-europa_bargaining_DE.pdf
uni-europa_bargaining_IT.pdf
https://www.uni-europa.org/wp-content/uploads/sites/3/2024/04/uni-europa_bargaining_IT.pdf
uni-europa_bargaining_NL.pdf
Mitt kapitel heter "How policy can strengthen (multi-employer) collective bargaining in Europe: Sweden" (sid. 94-101). Kan laddas ned här:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/178568372/Uni-Europa_Report_Sweden_Kjellberg.pdf
UNI-Europa om rapporten: https://www.uni-europa.org/news/new-uni-europa-report-outlines-trade-union-strategies-to-boost-collective-bargaining/
2/7 2024 NEWS: UNI EUROPA HELD CONFERENCE ON STRENGTHENING COLLECTIVE BARGAINING ACROSS EUROPE: UNI Europa held conference on strengthening collective bargaining across Europe - UNI Europa (uni-europa.org)

E-post 1/7 2024 från Stan De Spiegelaere <stan.despiegelaere@uniglobalunion.org>

Dear experts,
Hope you're doing fine and warming up (or already enjoying) holidays and summer!
Just an information, the report we've written together on collective bargaining in Europe is receiving warm attention. It's being used by a couple of other organisations and last week we discussed it with the EU commission and the ETUC (see article here).

Accordingly, we've decided to translate the report in a couple of languages such as German, French, Italian, Czech, Hungarian, Polish and Dutch.
You can find all reports + translations + translated summaries here https://www.uni-europa.org/news/new-uni-europa-report-outlines-trade-union-strategies-to-boost-collective-bargaining/
Feel free to disseminate and use this wherever you see fit.
Best,
Stan

Mejl från Stan De Spiegelaere 16 juni 2025:
Just as an FYI, following up on the report on collective bargaining published some time ago, an article is now published in EJIR titled "Policies to Strengthen Collective Bargaining", including references to all your chapters and due acknowledgements.
https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/09596801251351303

Linkedin: Happy to have a new article published in the European Journal of Industrial Relations discussing how public policy can strengthen collective bargaining.

This article comes now that most EU countries need to adopt national action plans to promote collective bargaining in the context of the Adequate Minimum Wage Directive.

The article builds on national reports of Draga Bagic, **Godfrey Baldacchino**, **Wike Been**, **Szilvia Borbely**, Manwel Debono, **Valentina Franca**, **Vera Glassner**, Julia Hofmann, Rafael Ibanez Rojo, Gregoris Ioannou, Carlos J. Fern andez Rodriguez, **Paul Jonker-Hoffrén**, **Marta Kahancova**, **Ioannis Katsaroumpas**, **Maarten Keune**, **Anders Kjellberg**, **Karolien Lenaerts**, **Vincenzo Maccarrone**, **Miguel Martinez Lucio**, **Monika Martiskova**, Torsten Müller (**European Trade**

Union Institute (ETUI)), Thorsten Schulten, Sertac Sonan, Radu Stochita, Adam Šumichrast, Adrien Thomas, Aurora Trif, Sem Vandekerckhove, Noah Vangeel, Catherine Vincent.

Policies to strengthen collective bargaining

Policies to strengthen collective bargaining - Stan De Spiegelaere, 2025

OLIKA BERÄKNINGSSÄTT AV KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGGRAD GER SAMMA RESULTAT

Irene Wennemos GD-blogg 13/3 2024: ”Stabilt trots stora förändringar”. Utdrag ur bloggen:

”Vi är nog ganska många, som med viss oro i rösten, sagt att i Sverige har 9 av 10 kollektivavtal. Skälet till osäkerheten har, i alla fall för min del, berott på att arbetsmarknaden verkar ändra sig snabbt, medan kollektivavtalstäckningen varit påtagligt stabil. Under senare tid har helt nya branscher etablerat sig. Man ser gott om gig-jobbare på gatorna i Sveriges större städer. Tidigare arbeten i offentlig regi har istället blivit jobb i privat sektor. Det pågår en ständig och snabb omvandling av arbetsmarknaden. Kan det verkligen stämma att andelen med kollektivavtal förblivit nästan oförändrad?

Anders Kjellberg, som är Sveriges främsta expert inom området, har nämligen hävdat att kollektivavtalstäckningen bara rört sig marginellt upp och ned i närheten av 90 procent.

Sedan 2022 mäts kollektivavtalstäckningen på ett nytt sätt. Det har sedan ett antal år funnits EU-krav på att en variabel om kollektivavtal ska ingå i EU-statistiken. Det har nu verkställts genom en fråga till de arbetsgivare där vi inte redan har information om detta.

Resultatet från undersökningen hamnade väldigt nära Anders Kjellbergs senaste siffror. Närmare 88 procent av de anställda hade kollektivavtal 2022. Det nya sättet att mäta ger också bättre förutsättningar att analysera kollektivavtalstäckningen i olika grupper. Möjligheterna att göra det var sämre och mindre säker tidigare.” Irene Wennemo, generaldirektör för Medlingsinstitutet.

Stabilt trots stora förändringar - Medlingsinstitutet (mi.se)

Medlingsinstitutets årsrapport, som redovisar resultaten från båda beräkningssätten, anger som källa för den historiska serien min Arena Idé-rapport *Kollektivavtalens täckningsgrad och vita fläckar*

https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/165700934/Kollektivavtalens_vita_fl_ckar_Kjellberg_2023.pdf

DEN FACKLIGA MEDLEMSUTVECKLINGEN

Studio Ett 7/2 2024: ”Allt färre arbetare med i facket” Allt färre arbetare är med i facket - Studio Ett | Sveriges Radio (9:13 min)

Publicerat onsdag 7 februari 2024 kl 17.40

- LO-förbunden tappar och tjänstemannaförbunden ökar.

- TCO:s tjänstemannafack hade förra året 25 000 fler medlemmar medan LO tappade 6000 medlemmar jämfört med året innan, och det är en trend som håller i sig från tidigare år.
- Hör **Annelie Karlsson**, vice ordförande fackförbundet Handels, och **Anders Kjellberg**, professor i sociologi vid Lunds universitet.

Arkivbild. Foto: Henrik Montgomery/TT

IRENE WENNEMO: MEDLINGSINSTITUTET REDO ATT BEVAKA DE LÄGSTA LÖNERNA

Lag & Avtal 4/1 2024: ”Medlingsinstitutet redo att bevaka de lägsta lönerna” (av Mattias Lahti Davidsson). Utdrag ur artikeln:

”Den gängse tolkningen av EUs minimilönedirektiv är att det inte ställer några krav på medlemsländer så länge kollektivavtalens täckningsgrad är högre än tröskelvärdet på 80 procent. Dock fordras att någon instans bevakar täckningsgradens utveckling och rapporterar regelbundet.

Utredaren Carina Gunnarsson föreslog i sitt betänkande i juni att Medlingsinstitutet bör tilldelas denna uppgift, något som regeringen väntas föreslå framöver. Irene Wennemo, Medlingsinstitutets generaldirektör, säger att myndigheten vidtar sina förberedelser. Hon ser framför sig att rapporteringen inte enbart kommer att handla om kollektivavtalens täckningsgrad.
– Vi anser att man också behöver titta på faktiska löner, vad som betalas ut.

Medlingsinstitutet har börjat mäta kollektivavtalstäckningen, utifrån statistik insamlad av SCB. Materialet är från föregående år så eftersläpningen kommer att vara minimal.
– Vår mätning indikerar på 87,6 procent 2022 så det ligger lite lägre än de 90 procent som vi pratat om hittills.
Professor Anders Kjellberg på Lunds universitet har kommit med flera rapporter som varnar för en nedåtgående tendens. Men Irene Wennemo tycker inte att det är helt säkerställt.
– Om det har skett en nedgång, så är det mest på tjänstemannasidan, är mitt intryck. Bakgrunden är en snabb tillväxt i sektorer där det inte alltid finns kollektivavtal. I mer traditionella sektorer har man en bra och stabil täckning.

Anders Kjellbergs forskning nyanserar bilden ytterligare med en diskussion om bristande efterlevnad på vissa kollektivavtalsområden. Men Irene Wennemo har en övergripande positiv bild utifrån materialet Medlingsinstitutet samlat in.
– Man ser en tydlig koppling mellan avtalens lägstalöner och vad individer faktiskt har i lön. Våra analyser indikerar att det är väldigt få som har löner långt under vad de borde vara enligt avtal. Min bild är ändå att tillämpningen fungerar ganska bra.

Dock finns förstås ren kriminalitet som inte fångas in i statistiken. Irene Wennemo sitter själv med i Delegationen mot arbetslivskriminalitet.
– Det är påfallande att den grupp som verkligen kan utnyttjas är de som inte har rätt att arbeta i Sverige, de papperslösa.

Hon tycker dock inte att ett sådant utnyttjande hotar en implementering av minimilönedirektivet som bibehåller parternas autonomi.
– Nej, det här är problem som finns i alla länder. Även om man har lagstiftade minimilöner så förekommer kriminella företag som utnyttjar papperslösa. Det är inte den svenska modellen som skapar det problemet, säger Irene Wennemo.”
https://www.lag-avtal.se/nyheter/medlingsinstitutet-redo-att-bevaka-de-lagsta-lonerna/4225550

NY ARENA IDÉ-RAPPORT: KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD OCH VITA FLÄCKAR

Kollektivavtalens täckningsgrad och vita fläckar (av Anders Kjellberg). Stockholm: Arena Idé 2023-11-26.
Direktlänk till rapporten
Rapporten på Arena Idés hemsida
Dagens Arena 27/11 2023: ”Kollektivavtalens vita fläckar kartläggs i ny rapport” (av Elsa Åberg)
Hotellrevyn 28/11 2023: ”Forskare: HRF borde samarbeta mer med andra fackförbund” (av Lisa Castilla)

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. FOTO: Kennet Ruona

Kollega 12/12 2023: Lista: Branscherna utan kollektivavtal (kollega.se) (av David Österberg). Utdrag ur artikeln:

I rapporten ”Kollektivavtalens täckningsgrad och vita fläckar” (Arena Idé) har Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, undersökt hur många som omfattas av kollektivavtal i olika branscher. Enligt den arbetar ungefär 23 procent av alla anställda i privatägda företag utan kollektivavtal. Men täckningsgraden skiljer stort mellan olika branscher. För tjänstemän är andelen lägst i företag som sysslar med spelutveckling, tech i finansbranschen, IT, media, reklam och PR samt advokatbyråer och revisionsfirmor.

ETC Nyhetsmagasinet 29/12 2023, sid. 16-17: ”Därför vägrar de teckna kollektivavtal” (av Mats Wingborg). Utdrag ur artikeln:

”ANDERS KJELLBERG, sociolog vid Lunds universitet och expert på kollektivavtal, kommenterar:

– Utan kollektivavtal saknar de anställda många rättigheter.

Även pensionen blir lägre eftersom man ofta inte får tjänstepension. Det slår också mot vissa tjänstemän. De har tjänat bra i yrkeslivet, men blir fattigpensionärer.” https://app.retriever-info.com/go-article/05712620231229c3a8c2d3baec094a23dbfdb9cd0609d4/317239/monitor/search?sessionId=79787909-5cef-4054-874f-5fdef4606884

Publikt 22/12 2023: ”Parternas avtal reglerar löner och villkor. Kort om: kollektivavtal” (av Ann Dahlin). Tryckta tidningen nr 8 2023, sid. 40-41: ”Kort om kollektivavtal”. Parternas avtal reglerar löner och villkor | Publikt

Lag & Avtal 4/1 2024: ”Medlingsinstitutet redo att bevaka de lägsta lönerna” (av Mattias Lahti Davidsson)

Lag & Avtal 4/1 2024: ”Lunds universitet om minimilönedirektivet: ”Individuella rättigheter inte uteslutna.”” (av Mattias Lahti Davidsson)

Lunds universitet om minimilönedirektivet: ”Individuella rättigheter inte uteslutna” (lag-avtal.se) I remissyttrandet refereras till Arena Idé-rapporterna ”Kollektivavtalens täckningsgrad och vita fläckar” respektive ”Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv”.

Lag & Avtal 8/3 2024: ”Lena Svenaeus: Den svenska modellens skamfläck – kvinnolönerna”. Lena Svenaeus: Den svenska modellens skamfläck – kvinnolönerna (lag-

avtal.se) Med inspiration av min rapport om kollektivavtalens vita fläckar skriver Lena Svenaeus om de ”svarta fläckarna” – kvinnolönerna.
Målarnas Facktidning 24/1 2024: ”Rådet till Målarna: Rekrytera bland utrikesfödda” (av Lena Gunnars).

Linkedin: Post | Feed | LinkedIn Om man i kollektivavtalens "vita fläckar" i byggbranschen inkluderar alla byggföretag med kollektivavtal men där avtalen inte efterlevs, bland annat till följd av att det finns få eller inga fackmedlemmar och än mindre förtroendevalda blir kollektivavtalens täckningsgrad i branschen inte lika hög som det ser ut på pappret. Målarnas Facktidning uppmärksammar nu min nya Arena Idé-rapport "Kollektivavtalens täckningsgrad och vita fläckar". Ett stort problem är byggnadsarbetarnas starkt fallande fackliga organisationsgrad: från 81% 2006 till 56% 2022.

Fri Fagbevegelse (norska LO:s nättidning) 1/2 2024: ”Dødsulykker på jobb. 14 år gamle Muhammad kom aldri hjem fra jobb. 2023 ble et bekmørkt år for svensk arbeidsliv. 65 personer døde i arbeidsulykker i Sverige i fjor.” (av Anne Siri Renå). 14 år gamle Muhammad kom aldri hjem fra jobb. 2023 ble et bekmørkt år for svensk arbeidsliv | FriFagbevegelse

Klassekampen 1/3 2024: ”Truer med utflagging” (av Dag Eivind Undheim Larsen) Spotify truer med utflagging | Klassekampen

Försvarbart nr 1 mars 2024 /utges av Försvarsförbundet/, sid. 7-13: “Slaget om den svenska modellen” (av Maria Widehed) https://www.forsvarsforbundet.se/media/db3glfll/forsvarbart_nr1_2024_low.pdf

Sociologiska institutionens hemsida om rapporten 31/1 2024: ” Kartläggning visar låg täckning av kollektivavtal i flera branscher” (av Moa Bejersten). Kartläggning visar låg täckning av kollektivavtal i flera branscher | Sociologiska institutionen (lu.se)

Vi Lärare 11/9 2024: ”Forskaren: Därför avstår huvudmän från kollektivavtal” (av Emma Olsson). https://www.vilarare.se/nyheter/loner-och-avtal/forskaren-darfor-avstar-huvudman-fran-kollektivavtal/

Ur nyhetsbrev från ETUI (European Trade Union Institute) i Bryssel (ankom 9/1 2024):
Collective-bargaining-2023.12-December-2023.pdf (etui.org)

Sweden

23% of employees in private sector lack collective agreement
12 December 2023

In the report 'Coverage of collective agreements and white spots' Professor Anders Kjellberg from Lund University has investigated how many people are covered by collective agreements in various industries. According to his report, approximately 23% of all employees in privately owned companies work without a collective agreement. But the degree of coverage differs greatly between different industries. For white-collar workers, the percentage is lowest in companies dealing with game development, tech in the financial industry, IT, media, advertising and PR, as well as law firms and audit firms.

Read on: in Swedish... Read on the report: in Swedish...

For more information, please contact Paul de Beer or Oana Ciuca, De Burcht (Scientific Bureau for the Dutch Trade Union Movement) p.t.debeer@uva.nl or the Head of communications at the ETUI, Mehmet Koksal mkoksal@etui.org. For previous full issues of the *Collective bargaining newsletter* please visit https://www.etui.org/Newsletters/Collective-bargaining-newsletter or consult the archive with all articles in our database at www.cbnarchive.eu.
You may find further information on the ETUI at www.etui.org.
© ETUI aisbl, Brussels 2024. All rights reserved. We encourage the distribution of this newsletter and of the information it contains, for non-commercial purposes and provided the source is credited. The ETUI is not responsible for the content of external internet sites.

Rapporten diskuterar även fackens aktioner för att få till stånd kollektivavtal i företag utan sådana, bl a Tesla (se sid. 35-46):

AEA 20/5 2025: ”Jonas kämpar för att få kollegorna på Spotify att gå med i a-kassan” (av Lisa Wallström/Marczak & Utterström) Om din arbetsgivare saknar kollektivavtal är det extra viktigt att du är medlem i a-kassan och facket. – Akademikernas a-kassa

UTVECKLINGEN I FINLAND: STOR PROTESTSTREJK
Dagens Arena 31/1 2024: Massiv strejk i Finland – “Regeringen måste lyssna” (av Linn Fredman) Massiv strejk i Finland – "Regeringen måste lyssna" | Dagens Arena

TESLA-KONFLIKTEN
Dagens Nyheter 27/4 2024, sid 1 och 32-33: “Tesla-konflikten – nu den längsta strejken på 80 år” (av Hans Strandberg) samt webb-upplagan 26/4: Nu är Teslastrejken den längsta på 80 år - DN.se
Se även Nu är Teslastrejken den längsta på 80 år - stonyheter

Anders Kjellberg i sociologiska institutionens konferensrum 6/5 2021. Foto: Johan Nilsson /TT

Perspective Monde. Outil pédagogique des grandes tendances mondiales depuis 1945. Université de Sherbrooke. 19/2 2024 (13/2 2024): ”Tesla: le géant automobile trouve un adversaire de taille” (av Sarin Nicol)
Tesla : le géant automobile trouve un adversaire de taille | Analyses | Perspective Monde (usherbrooke.ca)

NVO (La CGT) 23/1 2024: ”Tesla: en Suède, les syndicats ne plient pas” (av Juliette Robert) Tesla : en Suède, les syndicats ne plient pas – nvo
Svensk översättning: ”Tesla: i Sverige ger fackförbunden inte efter”.

Pour l'Éco
29/1 2024: ”Tesla contre syndicats: Elon Musk à l’assaut du modèle social suédois” (av Quentin Le Van) Tesla contre syndicats : Elon Musk à l’assaut du modèle social suédois (pourleco.com)

32 LÖRDAG 27 JANUARI 2024 DAGENS NYHETER

EKONOMI

Kollektivavtal

IF Metalls strejk startade den 27 oktober 2023, men verksamheten på Teslas verkstäder pågår ändå. Foto: Roger Turesson

Vi kräver kollektivavtal!

IF METALL Stockholms län

Teslakonflikten – nu den längsta strejken på 80 år

I morgon, söndag, blir Teslastrejken den längsta lovliga konflikten på nästan 80 år.

Sverige har gått från att vara ett strejkande och lockoutande land till att bli ett av världens minst konfliktdrabbade.

Men hur än Metalls aktion slutar kommer det att leda till en ny debatt om hur stor strejkrätten ska vara.

IF Metall tog ut 130 arbetare i strejk den 27 oktober i tjol för att få tillstånd ett kollektivavtal med Teslas svenska dotterbolag. Vi talar om en grundbult i den svenska modellen, där arbetsgivare och fack styr över viktiga delar av arbetsmarknaden – med politikerna på armlängds avstånd.

Striden är liten i antal personer räknat, men blir på söndagen den längsta avtalsenliga strejken sedan 1945. Den passerar därmed Hantels bojkott av den amerikanska leksaksjätten Toys R Us.

Och här finns ju tydliga likheter. Båda konflikterna handlar om de första kollektivavtalen som företagen träffat i världen.

Det säger sociologiprofessor Anders Kjellberg i Lund, som forskar om svensk arbetsmarknad och är expert på strejker.

– Elon Musk vill inte att det svenska exemplet ska sprida sig, till exempel till Tyskland där man har en fabrik. Fienden kämpar för att, men det finns ju arbetsgivarargument också. En risk kan vara att stora internationella företag med sämre villkor i den grönа och digitala omställningens namn skapar osund konkurrens.

Under 1920- och 30-talen rådde krig mellan arbetsgivare och arbetstagare. Misstron glödde, med åtlagen hundratals strejker och lockouter att arbetsgivaren stänger ute de anställda. Med Saltsjöbadsavtalet 1938 gjordes en omstart – arbetsgivarna fick arbetsfred så länge avtalen gällde och skulle avstå från strejkhotvtare.

Sju år senare kom dock den stora Metallstrejken, efter ett vårdskrig som stinkt ordentligt.

Drygt 123 000 verkstadsarbetare och gjutare strejkade i fem månader. Den tömde Metalls strejkkassa, men var också en slutpunkt för den mer militanta kommunistiska fackföreningsfalangen, säger Anders Kjellberg.

Den etsvrta konflikten i modern tid inträffade 1980 och omfattande ännu mare 720 000, de flesta lockoutade under cirka två veckor.

– Arbetsgivarna kom med ett nollbud och ville bli den borgerliga regeringen med sig på att i stället gynna arbetarna genom en skattereform. Det misslyckades.

Det statistiska måttet för konflikter är förlorade arbetsdagar. År 1980 var de nästan 4,5 miljoner – numera räknade i tiotusental. En vändpunkt var enligt Kjellberg Industriavtalet 1997.

Med det är det parterna inom den export inriktade industrin som sätter det så fallade måttet på arbetsmarknaden. Avtalet hade gett svenskarna reallönehöjningar i 25 år när inflationen slog till.

– Förutom Pappersstrejken 2016 har det sedan dess inte varit en enda konflikt inom industrin – däremot bland annat byggarbetare, piloter, bussförare och offentliganställda, säger Anders Kjellberg.

Och Sverige är i dag det idart arbetsfredligaste landet i Norden.

– I Norge och Danmark kan med lemmarna rösta om strejk, den möjligheten är borta sedan länge i svenska LO, där besluten tas centralt. I Finland finns av tradition en mer militant fackligt hållning, säger Anders Kjellberg.

På söndagen inleds strejkens 94:e dag, konfliktkassan är välfylld och fackföreningar i hela Norden backar aktionen. Vinner IF Metall kommer det att ge internationellt eko, då har David slagit Goliat. Ger man upp blir fallet stort eftersom man säger sig ta strid för det fackliga kollektivet.

Eller kan båda sluppa tappa ansiktet? IF Metall har sagt att man skulle säga ja om Tesla "gör en Amazon" och flyttar sin verksamhet till ett företag med kollektivavtal.

Teslas vd Elon Musk. Foto: TT

Anders Kjellberg, sociologiprofessor. Foto: Johan Nilsson/TT

Veli-Pekka Säikkälä, IF Metalls avtalssekreterare. Foto: Daniel Roos

Jan-Olof Jacke, vd för Svenskt näringsliv. Foto: Pontus Lundahl

Teslastrejken den längsta konflikten sedan 1945

Ekonomi. Teslastrejken är den längsta avtalsenliga konflikten i Sverige på nästan 80 år. I morgon, söndag, har den pågått längre än Handels bojkott av den amerikanska leksaksjätten Toys R Us 1995.

– Här finns tydliga likheter. Båda konflikterna handlar om de första kollektivavtalen som företagen träffar i världen, säger sociologiprofessor Anders Kjellberg. **Sidorna 32–33**

•A4

ÅR 2023

Financial Times 30/11 2023: "Sweden's Tesla strikes pit Elon Musk against European labour ideals" (by Richard Milne in Stockholm, Peter Campbell in London, Patricia Nilsson in Frankfurt and Taylor Nicole Rogers in Chattanooga, Tennessee). Utdrag ur artikeln:

"Sympathy strikes helped Sweden notch up one of its most famous union victories. When Toys R Us arrived in the country in the mid 1990s, it also initially eschewed collective bargaining.

A three-month strike against the US business led to a collective agreement that was "the first anywhere in the world" for the company, according to Anders Kjellberg, a sociology professor who specialises in the labour movement at Sweden's Lund University."

X (fd Twitter)

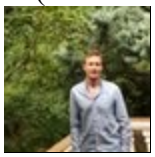

Max Jerneck

@MaxJerneck

Väldigt kul att se vår nationalklenod Anders Kjellberg citerad i FT också https://on.ft.com/4110cDg

Max Jerneck på X: "Väldigt kul att se vår nationalklenod Anders Kjellberg citerad i FT också https://t.co/fsk0x6J8cg https://t.co/69PGUgNXka" / X (twitter.com)

ARBEIDSLIV I NORDEN NORDIC LABOUR JOURNAL

Arbeidsliv i Norden och Nordic Labour Journal om Tesla-strejken och Arena Idés kollektivavtalsrapport 6/12 2023:
Teslastrejken – en kamp för den svenska modellen (av Gunhild Wallin)
The Tesla strike – a fight for the Swedish model (av Gunhild Wallin)
Tidskriftens hemsida på engelska
Tidskriftens hemsida på norska och svenska

Artikeln finns även här: 愈演愈烈！丹麦最大工会加入瑞典特斯拉罢工|丹麦|特斯拉(公司)|瑞典特斯拉|电动车|罢工|美国_手机网易网 (163.com)

Artikeln refereras här: Elon Musk just escalated his war on workers (disconnect.blog)
"Elon Musk just escalated his war on workers.The union-busting CEO wants to blow up labor protections around the world" (av Paris Marx) 16/1 2024.

Arena Idé på Facebook:

DEBATTARTIKEL OM TESLA-STREJKEN
Lördag 2/12 (e-tidningen) och söndagen 3/12 2023 (papperstidningen) SvD Debatt:
German Bender & Anders Kjellberg: "Teslastrejken används för att angripa facken". Arena Idé: Teslastrejken används för att angripa facken | SvD Debatt

Se även Dagens Arena 10/6 2024: "If it ain't broke, don't fix it" (av German Bender). If it ain't broke, don't fix it | Dagens Arena

04. Svenska Dagbladet måndag 4 december 2023

Debatt

Debatt | Fattigdom

Sårbar grupp blir nu ännu fattigare

En person med intellektuell funktionsnedsättning som har aktivitetsersättning gör nu back varje månad. Socialförsäkringsminister Anna Tenje bör vidta åtgärder för att stoppa den nedåtgående fattigdomsspiralen, skriver debattörer.
SvD.se/JQmEVP

Foto: Claudio Bresciani/TT

Veckans mest lästa debattartiklar

1. Skatteverket: Vi måste följa lagen
2. Facken gör fredspliktenvärdelös
3. Euron nödvändig för Sveriges säkerhet
4. Sårbar grupp blir nu ännu fattigare
5. Absurt att betrakta prostitution som arbete

Foto: Hanna Lindhoff

Teslastrejken används för att angripa facken

Kraven på försvagad konflikträtt hotar Sveriges välfungerande lönebildning och riskerar att öka arbetslivskriminaliteten. I förlängningen väntar ingrepp från politiker och från EU.

Strejkvakt från IF Metall utanför Teslas anläggning i Malmö. Foto: Johan Nilsson/TT

I svallvågorna av **konflikten mot Tesla** växer nu krav på inskränkt konflikträtt. Man hänvisar till våra nordiska grannländer trots att **Sverige har i särklass lägst konfliktfrekvens i Norden. Mellan 2010** och 2021 **förlorades minst 14 gånger fler arbetsdagar genom strejk/lockout i alla de** andra nordiska länderna. Blickar man ut över Europa är mönstret likartat.

Globala storföretag motsätter sig nu kollektivavtal och fackligt inflytande. Tesla drar sig exempelvis inte för strejkbryteri som sedan Saltsjöbadsavtalet 1938 varit bannlyst, även om det är lagligt. Talande nog hör man **aldrig att de aktörer som vill lagstifta mot** sympatiåtgärder i konkurrensens namn också kräver lagstiftning mot strejkbryteri.

I Tesladebatten framstår det som ett stort **problem att företag är missnöjda med eller** har svårigheter att avstå från kollektivavtal. Den bilden stämmer inte.

Övertag är svenska företag nöjda med att ha kollektivavtal. I en omfattande företagsenkät genomförd 2018 av Svenskt Näringslivs arbetsmarknadsekonomiska råd, under ledning av Lars Calmfors, tillfrågades företag med kollektivavtal om de fortsatt skulle välja ha kollektiv**avtal om fackets möjligheter att tillgripa** stridsåtgärder försvagades. En klar majoritet (61 procent) svarade ja och endast 15 procent svarade nej. Arbetsgivare med och utan kollektivavtal fick även svara på påståenden om kollektivavtal, varpå forskarna fann att det var "slående att företagen i mycket liten utsträckning håller med om de negativa påståendena".

Det är dessutom viktigt ovanligt att fackförbund genom **konfliktåtgärder kräver att** företag ska teckna kollektivavtal. Enligt Företagarna saknar sex av tio småföretag kollektivavtal, vilket motsvarar en bra bit över 200 000 företag. Att det skulle vara mer eller mindre obligatorisk att teckna kollektivavtal, som vissa debattörer hävdat, stämmer alltså inte.

Att försvaga konflikträtten skulle alltså inte lösa ett reellt problem. Snarare används Teslastrejken som svepskäl för att försvaga facken **och därmed löntagarna. Följdverkningarna** kan dock bli djupgående och borde rimligen bekymra även arbetsgivarna. Vi ser åtminstone fem uppenbara risker.

1. Om andra spelregler ska gälla för företag i den digitala och gröna omställningen kan det få en spridningseffekt till andra företag, vilket **skulle omstöpa vår arbetsmarknadsmodell** i grunden. Med kollektivavtal kan branscher **och företag anpassa regler om exempelvis** arbetstider, anställningsskydd och lönesättning. **Alternativet till hög kollektivavtals**täckning är mer omfattande lagstiftning, vilket är betydligt mindre flexibelt och inte möjliggör undantag.

2. Inskränkt konflikträtt skulle göra det svårare att stävja de växande problemen med underbetalda arbetare utan kollektivavtal, osund konkurrens och arbetslivskriminalitet. Detta drabbar inte bara anställda, utan även seriösa företag som gör rätt för sig.

> Ytterst riskerar regleringen av svensk arbetsmarknad att bli en EU-fråga, om andelen anställda som omfattas av kollektivavtal skulle sjunka under 80 procent.

3. En begränsning av sympatiåtgärder skulle sannolikt leda till att yrkesgrupper med svag förhandlingsposition får mindre löneökningar än industrinormen, det så kallade "märket". Det skulle leda till att hela vår lönebildningsmodell ifrågasätts och i värsta fall imploderar – vilket slår direkt mot industrins konkurrenskraft och **Riksbankens möjligheter att nå** inflationsmålet.

4. Försvagade fack kan paradoxalt nog bli mer konfliktbenägna, med betydande kostnader för näringslivet och exportindustrin. Svagare fack tar ofta mindre ansvar och behöver strejka oftare för att nå på den betydligt starka re arbetsgivarsidan i förhandlingar. Med den maktbalans som i dag finns på svensk arbets**marknad räcker oftast det underliggande** hotet om strejk för att nå avtal som både fack och arbetsgivare kan acceptera.

5. **Ytterst riskerar regleringen av svensk** arbetsmarknad att bli en EU-fråga, om andelen anställda som omfattas av kollektivavtal skul**le sjunka under 80 procent. Enligt minimi**lönedirektivet är medlemsstaterna nämligen **skyldiga att vidta åtgärder om den gränsen** underskrids. Även detta skulle hota vår lönebildningsmodell.

Enligt senast tillgängliga uppgifter, redovisade i den nya Arena Idé-rapporten "Kollektivavtalens täckningsgrad och vita fläckar", är **täckningsgraden i dag** 85,6 **procent av de** anställda. Det är högt, men lägre än vad som tidigare varit känt. I privat sektor är den 77,4 procent om de statliga och kommunala bolagen undantas. Det är tackvare att 100 procent **av alla offentliganställda har kollektivavtal som EU:s** tröskelvärde på 80 **procent inte** underskrids.

Om allt fler offentligt finansierade tjänster kommer att utföras av privata företag riskerar **Sverige på sikt att hamna under den nivån.** Därför är det även av detta skäl angeläget med en hög täckningsgrad i privat sektor. Och det **skulle avsevärt att försvåras med inskränkt** konflikträtt.

Den svenska arbetsmarknadsmodellens kärna är kollektivavtal. Politiska ingrepp som gör **det svårare för facket att förmå motvilliga** arbetsgivare att teckna kollektivavtal kan få **långtgående konsekvenser. Det som vid en** första anblick kan framstå som enbart ett **fackligt intresse är i själva verket en grund**läggande samhällelig institution som gynnar seriösa arbetsgivare och Sverige som konkurrenskraftig och välfungerande ekonomi.

Om Arena Idé

"**Arena Idé** är en progressiv och partipolitiskt obunden tankesmedja med löntagarperspektiv. Vi finansieras av fackföreningsrörelsen och är en del av den ideella föreningen Arena-gruppen."

German Bender
utredningschef på Arena Idé och doktorand vid Handelshögskolan
Anders Kjellberg
professor i sociologi vid Lunds universitet, rapportförfattare för Arena Idé

Se även SvD Debatt 19/12 2023: ”Teslas agerande kan bidra till förnyelse” (av Nils Karlson, Ratio)

DAGENS ETC OM TESLA-KONFLIKTEN

Dagens ETC 17/1 2024: “Elon Musks tunga förlust: Tvingas höja lönerna i USA” (av Ale Låke) Elon Musks tunga förlust: Tvingas höja lönerna i USA | Dagens ETC
file:///C:/Users/soc-akj/Work%20Folders/Downloads/Articles.2024-01-18T19%2023%2015.281544666.pdf

AVISEN DANMARK OM TESLA-KONFLIKTEN

Avisen Danmark 26/11 2023: ”Tesla-krigen raser: Vanvid, siger Musk, men nu kan det afgørende stød være sat ind” (av Matias Mortensen). Utdrag ur artikeln:

Det er langt fra tilfældigt, at det lige netop er i Sverige, at Teslas modstand mod alt, hvad der lugter af fagforeninger og overenskomster, har udløst en højspændt konflikt. Konflikten med omfattende strejke og blokade mod Tesla kan meget vel trække ud i månedsvis, vurderer ekspert, men nu har den svenske fagbevægelse måske fundet Teslas ømme punkt.

(…)

Årsagen til strejken er, at Tesla efter forhandlinger med IF Metall har afvist at indgå en kollektiv overenskomst for sine værkstedsarbejdere. Tesla har ikke indgået overenskomster nogen steder i verden, og Tesla-stifteren og -direktøren Elon Musk er kendt for sin indædte modstand mod fagforeninger. Konflikten i Sverige har da også påkaldt international opmærksomhed, da resultatet af konflikten kan have betydning for fagforeningers kamp mod Tesla i andre lande.

Derfor er Tesla-konflikten brudt ud i Sverige

Det er langt fra tilfældigt, at det netop er Sverige, der er blevet kamppladsen for konflikten mellem fagbevægelsen og Tesla. Det vurderer Anders Kjellberg, der er professor i sociologi på Lunds universitet og forsker i arbejdsmarked og fagforeninger.

- Hvis fagbevægelsen skal lykkes med at få Tesla til at indgå en overenskomst i noget land, så skal det netop være i Sverige, siger Anders Kjellberg.

Han oplister en række grunde til, at den svenske fagbevægelse står stærkt i kampen. For det første er en meget stor del af arbejdsstyrken i Sverige medlem af en fagforening og en meget stor andel af virksomheder i Sverige har indgået overenskomster. Derudover kan den svenske fagbevægelse gøre brug af et stort våbenarsenal i en konflikt.

- Sverige har en vidtrækkende konfliktret, så der er ingen begrænsninger i forhold til sympati-konflikter. I Danmark er der en proportionalitetsregel, men det er der ikke i Sverige, så der er større mulighed for at andre faggrupper kan bakke op ved en konflikt, siger Anders Kjellberg.

Han peger også på, at IF Metall har en bugnende strejkekasse på 15 milliarder svenske kroner at trække på.

De svenske fagforeninger har tidligere haft held med at presse store, internationale selskaber til at indgå overenskomst. Det skete blandt andet i 1995, da fagbevægelsen gik ind i en storkonflikt mod legetøjskæden Toys 'r' us. Efter tre måneder opgav Toys'r'us kampen og indgik en aftale med den svenske pendant til HK.

Anders Kjellberg forventer dog, at det bliver svært for IF Metall at vinde kampen over Tesla. Der er nemlig også meget på spil for Tesla, der ikke vil have, at fagforeninger skal blande sig i, hvordan de driver virksomhed.

- Tesla er bange for, at det vil sprede sig til andre lande, hvis de indgår en overenskomst i Sverige, siger professoren.

Dermed har Anders Kjellberg svært ved at se, hvordan konflikten i Sverige vil blive løst, og hvem der vinder kampen i sidste ende.

- Det er to meget hårde viljer, der står op imod hinanden. Tesla er en stor virksomhed med meget store ressourcer, og Elon Musk er en egensindig ejer, som ikke lader til at ville give sig. IF Metall kan heller ikke give sig i og med, at de har indledt strejken med det mål at få en overenskomstaftale, og det krav kan man ikke bare bakke væk fra igen. Man er fast besluttet på at holde fast.

Anders Kjellberg vurderer, at en mulig løsning på konflikten kan være, at Tesla stopper med at operere direkte i Sverige, og i stedet ender med at drive den svenske del af virksomheden gennem et lokalt selskab, som har overenskomst. Pressefoto: Kennet Ruona/Lunds Universitet

Anders Kjellberg tror heller ikke, at Tesla vil trække sig fra Sverige, da landet er et stort marked, hvor Tesla har været den mest solgte bil. Anders Kjellberg vurderer derfor, at konflikten sagtens komme til at trække ud i månedsvis endnu. En ny udvikling kan dog som tidligere skrevet komme til at få afgørende betydning i konflikten.
I denne uge tilsluttede de svenske postbude sig nemlig blokaden, så Tesla kan ikke få leveret post og pakker med Postnord. Det betyder, at Tesla på sigt ikke kan få nye biler ud til sine kunder, da den eneste mulighed for at få udleveret nye nummerplader i Sverige er ved at få dem sendt gennem Postnord. Den svenske transportstyrelse oplyser til Dagens Industri, at man ikke kan lave undtagelser fra denne ordning.
Anders Kjellberg vurderer, at det kan vise sig at være et afgørende våben for fagbevægelsen.
- Det kan komme til at forkorte konflikten, da et totalstop for nye Tesla-biler betyder, at tommelskruerne på Tesla for alvor bliver spændt.
Noget tyder da også på, at post-blokaden har ramt hårdt. Tesla-direktør Elon Musk gik i hvert fald for første gang ud og kommenterede direkte på konflikten i Sverige, da han torsdag skrev et svar til et opslag på X om Postnord-blokaden. Her skrev han helt kortfattet "this is insane", altså at det er vanvittigt eller galskab, som de fleste svenske medier har oversat det til.

Christian Lyhne Ibsen

@Lyhnelbsen
Sveriges førende arbejdsmarkedsforsker, Anders Kjellberg, forklarer Tesla-konflikten i Sverige. Postomdeling af nummerplader kan blive afgørende... https://twitter.com/Lyhnelbsen/status/1731224502749557009
9:11 fm · 3 dec. 2023 från Frederiksberg, Danmark
333 visningar
4 Återpubliceringar
4 gilla-markeringar

Avisen Danmark 28/11 2023: ”Tesla slår tilbage i nummerplade-konflikt: Sagsøger den svenske stat og Postnord” (av Matias Mortensen)

TT 26 NOVEMBER 2023 OM TESLA-KONFLIKTEN
Aftonbladet 26/11 2023: ”Facket minskar – Teslastrid visar förlorad makt” (av Olle Lindström, TT). Utdrag ur artikeln:
Just nu slåss IF Metall, ihop med hela LO-familjen, för att förmå den amerikanska biljätten Tesla att teckna kollektivavtal för något hundratal verkstadsarbetare.
Fackets problem är att relativt få på Teslas servicecenter i Sverige är medlemmar, oklart hur många, det vill inte IF Metall avslöja. Konsekvensen blir att många inte ställer upp på fackets krav och jobbar trots strejken.
– För att våga utmana stora företag måste facken nå en viss nivå. Exakt var den gränsen går är svårt att säga, säger Kjellberg men antyder ändå att någonstans omkring hälften är en rimlig siffra.
Man bör i alla fall inte ha en majoritet emot sig, resonerade Unionen i sitt förarbete inför att tjänstemannafacket löpte hela linan ut och strejkvarslade betaltjänstföretaget Klarna för några veckor sedan, vilket till sist fick Klarna att skriva på. Hur många som faktiskt är med är oklart även i Unionens och Sveriges Ingenjörers fall.

Bland tjänstemän är fler med i facket, rent generellt, ungefär sju av tio, en siffra som legat ganska stabilt över åren.
Det svenska arbetarkollektivet är alltså farligt nära någon slags nivå där fackens makt tappar kraft. Men det har hittills inte gett något utslag i hur många anställda som täcks av kollektivavtal.
Omkring tre av fyra privatanställda jobbar på en arbetsplats där arbetsgivaren har skrivit på ett avtal, enligt en ny rapport från Anders Kjellberg i samarbete med tankesmedjan Arena Idé.
Ett tydligt exempel finns i hotell- och restaurangbranschen där numer bara cirka 30 procent av arbetarna är med i facket. Men 70 procent av dem täcks ändå av kollektivavtal eftersom de flesta arbetsgivare valt att teckna avtal. Anders Kjellberg lyfter dock fram ett problem om det bara finns ett avtal men knappt några medlemmar.
– Det handlar om att avtalen ska efterlevas också. Därför är organisationsgraden viktig även om många företag har kollektivavtal.
Om trenden fortsätter med sjunkande intresse för facket – framför allt är det fler anställda med utrikesbakgrund som drar ner andelen fackligt organiserade – så ser Anders Kjellberg möjliga konsekvenser.
– Det blir växande problem med fusk och arbetslivskriminalitet, säger han och lyfter fram byggsektorn där fackanslutningen tydligt minskat.
Det kan också leda till att Sverige får mer lagstiftning på området. Kjellberg pekar bland annat på Frankrike där staten sätter minimilönerna.

Även publicerad 26/11 2023 i GP, SvD, UNT, Vestmanlands Läns Tidning (VLT), Norrköpings Tidningar (NT), Folkbladet (Norrköping), Corren, Motala Vadstena tidning, Nerikes Allehanda, Sydsvenskan, Skånska Dagbladet, Helsingborgs Dagblad (HD), Hallandsposten, Bohuslänningen, Västerbottens-Kuriren, Norran, m fl tidningar.
Publicerad i papperstidningen 28/11 2023 i bl.a. DN, Barometern, Smålandsposten, Sydsvenskan, Helsingborgs Dagblad och Nordvästra Skånes Tidningar.
TT-artikeln har även publicerats i Helagotland, Kinda-Posten, Vimmerby Tidning, Västerviks-Tidningen, Oskarshamns-Tidningen, Blekinge Läns Tidning, Borås Tidning, Norra Skåne, Ystads Allehanda, Kristianstadsbladet, Sydöstran, Hallands Nyheter, Katrineholms-Kuriren, Eskilstuna-Kuriren, Södermanlands Nyheter, Strengnäs Tidning, Enköpings Tidning, Ljusdals-Posten, Ljusnan, Hudiksvalls Tidning, Sundsvalls Tidning, Folkbladet Västerbotten, Norrbottens-Kuriren, Piteå-Tidningen, Norrländska Socialdemokraten, Börskollen, News 55, Nyheter24, Msn, Omni.

Professor Anders Kjellberg, expert på arbetsmarknad och fackförbund. Arkivbild. Bild: Johan Nilsson/TT

RADIO MALMÖHUS OCH RADIO KRISTIANSTAD OM TESLA-KONFLIKTEN

Experten om Tesla-konflikten: Vinna eller försvinna

1:21 min. Publicerat tisdag 14 november 2023 kl 14.49

Sveriges Radio P4 14/11 2023. ”Förmiddag” i Radio Malmöhus och Radio Kristianstad.

(bild på Anders Kjellberg i Allhelgonaskolans lunchrum. Sociologiska institutionen var evakuerad dit under det år som Gamla lungkliniken renoverades)

- Sverige kan bli första landet där Tesla tecknar kollektivavtal.
- Sedan den 27 oktober har IF Metalls strejk på Teslas serviceverkstäder pågått. Konflikten kan leda till att företaget lämnar Sverige.
- ”Det är väldigt viktigt för båda parter. Det är väldigt ovisst hur detta ska gå”, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

WOTZ. Die Wochenzeitung 14/12 2023: Arbeitskampf in Skandinavien:Grenz-übergreifend gegen Elon Musk (av Reinhard Wolff)

HANDELSBLATT OM TESLA-KONFLIKTEN

Handelsblatt 10/11 2023: ”Schwedens Gewerkschaften verbünden sich gegen Tesla” (av Helmut Steuer). Utdrag ur artikeln:

Der US-Autobauer verweigert, wie üblich, Tarifverträge für Mitarbeiter. Das ist nicht nur ein Imageproblem: Die mächtigen Gewerkschaften blockieren Schwedens Häfen und reparieren Ladesäulen nicht mehr.

(…)

Das alles erhöht den Druck auf das Unternehmen Elon Musks, das erste Mal in seiner Firmengeschichte Einfluss von Gewerkschaften zuzulassen. In den USA wurden diese rausgedrängt, am Werk in Brandenburg wehrt sich Tesla noch gegen die IG Metall.

Beim „Schwedischen Modell“ hält sich der Staat komplett raus.

Noch gibt man sich unbeeindruckt: „Tesla respektiert die schwedischen Arbeitsmarktregeln, hat sich aber wie andere Unternehmen dafür entschieden, den Tarifvertrag nicht zu unterzeichnen“, hieß es in einer schriftlichen Stellungnahme. Außerdem betonte das Unternehmen, dass man bereits gleichwertige oder sogar bessere Bedingungen biete als im Tarifabkommen vorgesehen sind. Deshalb gäbe es „keinen Grund, ein anderes Abkommen zu unterzeichnen“.

Jesper Pettersson, Sprecher der mächtigen Gewerkschaft IF Metall, sieht das völlig anders und spricht von „niedrigeren Löhnen und Renten“ für Tesla-Mitarbeiter als Beschäftigte in anderen Unternehmen.

Arbeitsmarktminister Johan Persson betonte, dass er sich nicht in den Konflikt einmischen wolle: „Sowohl Arbeitgeber als auch Arbeitnehmer profitieren von dem Schwedischen Modell.“ Darunter versteht er ein Abkommen, das inzwischen ein Dreivierteljahrhundert alt ist, aber bis zuletzt gut funktionierte. Es sieht vor, dass sich Tarifparteien ohne Einmischung des Staats in strittigen Fragen wie etwa Löhnen, Renten, Arbeitszeit, Kündigungsschutz und Sicherheit am Arbeitsplatz untereinander auf individuelle Verträge einigen.

Über viele Jahrzehnte sicherte das Abkommen eine verantwortungsvolle Tarifpolitik mit wenigen Streiks – und eine breite tarifliche Abdeckung: Nach Angaben des schwedischen Gewerkschaftsbundes LO umfassen die Tarifverträge rund 80 Prozent aller Arbeitnehmer in privaten Unternehmen. Doch in letzter Zeit versuchen vor allem aus Start-ups hervorgegangene Unternehmen, die Gewerkschaften außen vor zu halten.

(…)
Experten wie Anders Kjellberg, Soziologieprofessor an der Universität in Lund, glauben angesichts der starken Position der Gewerkschaften, dass Unternehmen wie Tesla oder Spotify mittelfristig einlenken werden. „Soweit ich weiß, hat kein größeres Unternehmen dem Druck standgehalten“, erklärte er dem „Svenska Dagbladet“. Tesla könne in Schweden „sehr wohl“ seinen weltweit ersten Tarifvertrag bekommen.
Schwedens Gewerkschaften verbünden sich im Tarifstreit gegen Tesla (handelsblatt.com)
Tarifstreit in Schweden: Tesla bekommt weder Autos an Land noch Handwerker (handelsblatt.com)

NOVETHIC NEWSLETTER OM TESLA-STREJKEN

TESLA CONTRE LES SYNDICATS: LE CONSTRUCTEUR DÉCLENCHE UNE GRÈVE HISTORIQUE DANS LES PAYS DU NORD

7/12 2023 **Marina Fabre Soundron**

C’est un choc des cultures. En refusant de se plier au modèle social suédois via des négociations d’accords collectifs sur les salaires, Tesla s’est mis à dos les plus gros syndicats du pays. En solidarité, les travailleurs danois et norvégiens sont également entrés en grève. Même certains fonds de pension désinvestissent du constructeur américain. Le PDG Elon Musk, antisyndicaliste notoire, pliera-t-il face à la fronde?

C’est une petite souris devenue un éléphant. Le 27 octobre dernier, 130 mécaniciens travaillant dans une dizaine d’ateliers de Tesla en Suède ont commencé une grève. Ils reprochent au constructeur automobile de casser le modèle social suédois en refusant de signer les accords collectifs. Cela peut paraître anecdotique mais en Suède, *"la définition de salaire minimum repose exclusivement sur la conclusion d’accords collectifs"*, rappelle dans une note de l’Institut Montaigne, Anders Kjellberg, professeur de sociologie à l’université de Lund. 90% des emplois en Suède sont ainsi couverts par des accords. Autrement dit, les salaires sont fixés entre les employeurs et les syndicats.

Dans le deuxième pays le plus syndiqué au monde, Tesla pourrait ainsi ouvrir une brèche en refusant de se plier à la norme. *"Si Tesla démontre qu'il est possible d'opérer en Suède sans convention collective, d'autres entreprises pourraient être tentées de faire de même. Nous avons un modèle à succès en Suède. Nous avons essayé de l'expliquer. Ce type de conflit est très rare",* a expliqué au Financial Times Marie Nilsson, président du syndicat IF Metall. Habituellement, un préavis de grève en Suède est une pression suffisante pour que les discussions entre employeur et syndicat reprennent. Or Tesla est parti de la table des négociations, refusant d’emblée un accord collectif, ce qui a créé un grand mouvement de résistance chez les syndicats suédois.

Le 7 novembre, les dockers se sont ainsi joints à la grève, refusant de charger ou décharger dans les principaux ports du pays les voitures électriques de Tesla. Les électriciens et les employés de ménage du groupe ou encore les postiers les ont également suivis. *"C'est insensé",* a réagi le 23 novembre sur X (anciennement Twitter), Elon Musk. Le patron de Tesla a découvert que la livraison des plaques d'immatriculation des nouveaux véhicules de Tesla en Suède était en effet bloquée.
(…)
Le plus grand fonds de pension danois, PensionDanmark a annoncé le 6 décembre vendre ses participations dans Tesla *"à la lumière du conflit qui s'étend". "Nous sommes arrivés à la conclusion qu'en tant qu'investisseurs, nous ne pouvons guère influencer l'entreprise",* écrit le fonds dans un mail transmis à Bloomberg. L'AMF, l'un des plus grands fonds de pension suédois, a également envoyé une lettre au conseil d'administration américain demandant que Tesla *"adopte les coutumes du pays",* selon les révélations de Morningstar.
Tesla pourrait ainsi se casser les dents dans les pays scandinaves. Le constructeur américain a toujours rejeté les syndicats parmi ses 127 000 employés dans le monde. Début décembre, le très controversé Elon Musk a ainsi déclaré lors d'un évènement au New York Times: *"Je ne suis pas d'accord avec l'idée des syndicats. Je n'aime tout simplement pas tout ce qui crée une sorte de relation entre seigneurs et paysans".* En Allemagne, Tesla rencontre également des difficultés face aux syndicats. Dans sa GigaFactory de Berlin, le puissant syndicat de l'industrie automobile IG Metall, dénonce les cadences effrénées et le manque d'expérience des nouvelles recrues menant ainsi à une augmentation des accidents. Il pourrait lui aussi appeler à la grève. Tesla contre les syndicats : le constructeur déclenche une grève historique dans les pays du nord (novethic.fr)
Se även Jeuxvideo: Tesla contre les syndicats : le constructeur déclenche une grève historique dans les pays du nord sur le forum Actualités - 08-12-2023 19:58:11 - jeuxvideo.com
Reddit: Tesla contre les syndicats : le constructeur déclenche une grève historique dans les pays du nord : r/france (reddit.com)

29/12 2023: "Suecia: cómo los sindicatos en huelga están frenando a Tesla"
Deja un comentario / Clase Trabajadora, Derechos Humanos, Economia, Internacionales, Justicia, Opiniones y debates, Politica y economia / Por Isidro Andrés Gil Fonseca
Por Nicolás Lee. Utdrag ur artikeln:
Desde el 27 de octubre, los mecánicos de los centros de reparación de coches eléctricos de Tesla están en huelga para obtener la firma de convenios colectivos. Nueve sindicatos suecos se unieron a la movilización mediante acciones de bloqueo para defender el modelo sueco.
(…)
En las calles de Estocolmo, no es raro escuchar coches eléctricos pitando como barcos de ciencia ficción. Tesla lleva nueve años establecida en Suecia, el quinto país donde la firma de Elon Musk registra más ventas en Europa. Pero, a nivel social, los resultados son bien diferentes. "Durante años nos ofrecieron la firma de un convenio colectivo. Hemos llegado al límite de nuestra paciencia", insiste Marie Nilsson, presidenta del sindicato IF Metall. Las hostilidades comenzaron a finales de octubre. Tesla cierra de golpe la puerta a las negociaciones al hacer saber que no aceptará acuerdos con el pretexto de que no lo hará "en ningún otro lugar", informa el presidente del segundo sindicato del país. La organización profesional respondió el 27 de octubre con un llamamiento a la huelga de 130 mecánicos de los centros de reparación de Tesla.

El ejemplo de los Tres Grandes
Al otro lado del Atlántico, Elon Musk ya se ha distinguido en esta lucha retrógrada. En 2018, el caprichoso director ejecutivo desafió al United Auto Workers (UAW), el poderoso sindicato de trabajadores automotrices estadounidense, a sindicalizar a los empleados de su fábrica de California. Cómo ? Amenazando a estos últimos, a través de un tuit, con retirar sus acciones si se atrevían a hacerlo. Más recientemente, tras su victoria contra los tres grandes –General Motors, Ford y Chrysler (Stellantis)– a los que arrebató un aumento del 25% de los salarios, el UAW advirtió que continuaría la lucha, en particular alentando a los creación de secciones en otras empresas del sector, como Toyota y Tesla. Un anuncio atorado en la garganta deel hombre más rico del planeta: “Me opongo a la idea de sindicalismocomentó. No me gustan las cosas que crean una especie de relación entre campesinos y señores. Y creo que los sindicatos intentan crear de forma natural un ambiente negativo en una empresa. »
Suecia no acepta esta visión. “Las leyes que rigen el derecho laboral se definen en gran medida en los convenios colectivos”, recuerda Anders Kjellberg, profesor emérito de sociología con especialidad en historia sindical del país. Estos acuerdos regulan los aumentos salariales, diversos seguros, pensiones de jubilación, etc. Los acuerdos, que generalmente se celebran cada dos o cuatro años, constituyen el corazón del modelo sueco. “Las negociaciones articulan el diálogo social y constituyen una garantía de protección y previsibilidad para los empleados”, especifica el sociólogo. En el reino escandinavo, el 88% de los empleados están cubiertos por estos acuerdos sectoriales. Y el país tiene una de las tasas de densidad sindical más altas de la OCDE (65,2%). “Es un estándar que beneficia a todos. Esto permite un diálogo saludable entre empleadores y empleados”, dice Marie Nilsson.

Ola Sjösten, negociadora sindical
En octubre, la empresa sueca de pagos en línea Klarna también intentó evitar la firma de convenios colectivos. Después de meses de negociaciones, la dirección finalmente cedió ante la amenaza de un aviso de huelga. La cuestión es crucial para el jefe de IF Metall: “En Suecia, sin acuerdo, no hay legislación laboral. No podemos darnos el lujo de que las empresas se nieguen a respetar las reglas del país. » Una observación que comparte Ola Sjösten. “Si Tesla no firma un acuerdo, otras empresas se preguntarán por qué ellas tampoco lo harían”, añade el negociador sindical señalando el consejo de su manopla hacia el concesionario Volvo al otro lado de la carretera.
En el segundo país con menos huelgas de Europa, David 1 no dudó ni un segundo. Se incorporó al IF Metall cuando tenía 18 años, aunque aún no había terminado sus estudios. “Aquí es normal ser parte de un sindicato”, añade. “¡Casi toda mi clase en la escuela secundaria estaba sindicalizada! » , exclama el joven técnico de 25 años en un inglés perfecto, teñido de un melodioso acento sueco. Por miedo a represalias, “nunca se sabe”, David prefiere testificar bajo condición de anonimato. “Sigue siendo intimidante, desliza, es la primera vez que hago huelga. » Es muy consciente de sus derechos. Este no es necesariamente el caso de sus colegas. “Es un entorno muy internacional. Entre nosotros hablamos principalmente inglés”, informa. Una de las razones, según él, que explica por qué la movilización es menos seguida en determinados talleres. “Los entiendo, dice. a> Temen perder sus empleos y que les revoquen la visa de trabajo si hacen demasiadas protestas. »

Acciones de bloqueo en todo el país
El garaje de Segeltorp parece estar funcionando a plena capacidad. Los clientes hacen cola para dejar sus coches, los mecánicos están ocupados en el taller con el crujido de los destornilladores. A -10°C, cuatro representantes del IF Metall están en el piquete, sin ningún huelguista. Camilla Wedin, también “ombudsmän” (mediadora) de IF Metall, procedía de Dackebygden, a unos 300 kilómetros al sur de Estocolmo. “Nos alegra el corazón cuando los residentes locales nos traen pasteles o dulces. Sentimos que la gente apoya la huelga”, informa la activista, con la nariz enrojecida por el frío. Con cada sorbo de té caliente, tragado con pequeñas nubes de vapor, señala los carteles enterrados en la nieve. Sindicatos de otras ramas profesionales se sumaron al movimiento. “Gracias sobre todo a su movilización podremos obligar a Tesla a venir a negociar”, asegura.
Otras nueve organizaciones se han sumado a la huelga de mecánicos IF Metall y están organizando un boicot a Tesla mediante acciones de bloqueo en todo el país. Desde principios de noviembre, los estibadores de cinco puertos ya no descargan los famosos vagones. Los electricistas ya no reparan las estaciones de carga de Tesla. Los trabajadores postales dejaron de entregar correo a la empresa. “Es un derecho poderoso consagrado en la Constitución”, dice Anders Kjellberg. Una movilización similar tuvo lugar en 1995, cuando la empresa Toys “R” Us se negó a firmar convenios colectivos. Tres meses de huelga. Sin recogida de basura y limpieza de comercios. Los dirigentes estadounidenses finalmente habían cedido.

Quejas presentadas por Tesla
Las medidas de solidaridad están empezando a dar frutos. La presión va en aumento hasta el punto de que Tesla recurre a los tribunales. El grupo presentó dos denuncias a finales de noviembre. Uno contra la empresa postal NordPost, para exigir la reanudación de las entregas de matrículas, imprescindibles para la puesta en circulación de los coches eléctricos. El otro, contra la autoridad de transporte sueca, que expide las matrículas para recogerlas directamente en el lugar. El tribunal de Norrköping, contactado por la segunda denuncia, pidió temporalmente a la administración que autorizara la entrega de las preciosas placas a los interesados. Una decisión sorprendente para Anders Kjellberg. "El gobierno debe demostrar neutralidad en caso de conflictos sociales. Mediante esta sentencia, el tribunal ordena al Estado tomar partido en el conflicto. »
Las reuniones entre huelguistas, las comidas y la formación que ofrece el sindicato… David lo aprecia. Pero el joven sigue impaciente por volver a utilizar la herramienta en coches de lujo. "Necesito mudarme, ¡me encanta mi trabajo! Sinceramente, lo que más tengo miedo es aburrirme", dice casi alegremente. Por sus ingresos, en cambio, no hay miedo. Los huelguistas cobran el 130% de su salario y las arcas del IF Metall, llenas de solidaridad, están llenas. Alrededor de 1.300 millones de euros, según el delantero. "¡Tenemos suficiente para aguantar al menos diez años si es necesario! » Elon Musk ha sido advertido.

Solidaridad de los países nórdicos
El conflicto social en Suecia amenaza con extenderse al resto de la región. Especialmente en Dinamarca, donde el sindicato de transportes 3F anunció que se uniría al movimiento de solidaridad en apoyo de los huelguistas suecos. Sin un acuerdo, 3F planea bloquear las entregas de automóviles Tesla a Suecia a partir del 20 de diciembre. Anu Hietala, secretario general de la Federación Nórdica de Trabajadores del Transporte, dijo que también se estaban llevando a cabo discusiones entre los sindicatos de trabajadores portuarios de Finlandia y Noruega para considerar acciones contra Tesla. En Alemania, Christiane Benner, la nueva líder del sindicato IG Metall, dijo en un discurso en octubre: "No aceptamos zonas libres de sindicatos. Incluso en Marte", hablando con el director ejecutivo de Tesla, Elon Musk.
El nombre ha sido cambiado. ↩
Tomado de humanite.fr

LIBÉRATION OM TESLA-KONFLIKTEN

Libération 20/12 2023: "Partie de Suède, la grève des mécanos de Tesla fait tache d'huile" (av Nicolas Lee). Utdrag ur artikeln:

"Face aux attaques du constructeur américain contre le modèle social suédois, mécaniciens, postiers et transporteurs unissent leurs forces. Un mouvement inédit auquel se joignent ce mercredi des syndicats danois, norvégiens et finlandais.
(…)
Répondant à l'appel lancé par IF Metall, environ 130 mécaniciens des ateliers suédois de Tesla ont entamé une grève pour protester contre le refus de l'entreprise de Elon Musk de signer des conventions collectives, notamment sur les salaires. «Ce sont ces accords collectifs qui forment la base du droit du travail en Suède», souligne Anders Kjellberg, professeur émérite de sociologie à l'université de Lund. «C'est dans ce cadre que sont négociés le salaire, le nombre d'heures de travail hebdomadaire, les assurances diverses ou encore les indemnités de licenciement», liste le chercheur spécialiste des organisations syndicales."
Partie de Suède, la grève des mécanos de Tesla fait tache d'huile – Libération (liberation.fr)

Artikeln i engelsk översättning:

From Sweden, Tesla Mechanics' Strike Spreads Like Wildfire"
In the face of the American automaker's attacks on the Swedish social model, mechanics, postal

workers, and transporters are joining forces. This unprecedented movement is now joined by Danish, Norwegian, and Finnish unions this Wednesday.
By Nicolas Lee, Correspondent in Stockholm.

Under the watchful eye of Ulf Carlson, a heavy truck loaded with sleek cars maneuvers carefully at the entrance of the Tesla delivery center in Huddinge, in the southern suburbs of Stockholm. "This is where customers come to pick up their cars," explains the IF Metall union activist, employed at the organization's headquarters. Wearing yellow vests with "Strejkvakt" (strike picket) written in large letters, members of Sweden's second-largest union have been taking shifts here since October 27.

Responding to the call from IF Metall, about 130 mechanics from Tesla's Swedish workshops have initiated a strike to protest the refusal of Elon Musk's company to sign collective agreements, particularly on salaries. "These collective agreements form the basis of labor law in Sweden," emphasizes Anders Kjellberg, professor emeritus of sociology at Lund University. "Salary, weekly working hours, various insurances, and severance pay are negotiated within this framework," lists the researcher specializing in union organizations.

"Not a plate, no delivery"

Unusually, in the European country with the least frequent strikes, eight other unions from different professional branches have joined the movement through boycott actions. "Concretely, members of the transport union no longer unload and load Tesla cars in the country's ports. Electricians no longer repair Tesla charging stations," details Karl Lewenhagen, vice president of IF Metall in the Stockholm region.

On November 20, PostNord unionists, the public postal group, joined the movement, ceasing to deliver mail, parcels, and especially license plates destined for Tesla. "No plate, no deliveries," Karl Lewenhagen mocks. In an attempt to directly retrieve the precious plates, essential for new vehicles, the American automaker filed a complaint against the Swedish state last month, a case rejected by the court. "The right to strike is guaranteed by the constitution, and Elon Musk won't break the movement so easily," warns the activist.

On the other side of the fences that separate the unionists from the center's premises, Mats Johansson, with a finger covered in thick ski gloves, points to about fifty cars without plates lined up, gleaming with frost. "The boycott is starting to have an effect," rejoices the insurance specialist employed by IF Metall. "At least 300 vehicles are stored here. The number of cars leaving the center has become lower than those entering." A first, according to him, since the start of the movement.

EUR 1.3 billion

However, there is not a single striker on the picket line. "Mechanics fear showing themselves in front of the company. It's already challenging to go on strike, that's why we hold the picket," explains the regional vice president of IF Metall. Not always familiar with the famous Swedish social model, many workers also do not follow the strike, fearing being targeted by the company, according to him.

In the final chapter of this historic mobilization, transport unions in Denmark, Norway, and Finland are set to begin a boycott of Elon Musk's electric car deliveries to Sweden this Wednesday. A first, according to Professor Anders Kjellberg: "Nordic unions regularly collaborate on different issues. But it's historic that they join forces on such a scale." Karl Lewanhagen hopes that this action will force the automaker to return to the negotiating table. "We cannot let Tesla get away without a collective agreement, as other companies will then be unwilling to negotiate agreements," he insists, his nose reddened by the cold.

Through the entrance gate, occasionally, owners of new shiny cars still exit, avoiding the gaze of unionists. On the picket line, everyone predicts a prolonged movement. It must be said that the strikers have the means to hold out, paid 130% of their salary thanks to the well-filled coffers of IF Metall – about EUR 1.3 billion, according to Mats Johansson: "We have enough to last at least ten years if necessary!" As a sign that Tesla is also preparing for a lengthy conflict, a job offer has been posted on its site to recruit a manager specialized in legal and governmental affairs.

L´HUMANITÈ OM TESLA-KONFLIKTEN
L'Humanité 2023-12-14 "Suède: comment des syndicats en grève font caler Tesla?" Mise à jour le 14.12.23 à 19:43 (av Nicolas Lee). Utdrag ur artikeln:

“Depuis le 27 octobre, les mécaniciens des centres de réparation des voitures électriques Tesla sont en grève pour obtenir la signature d’accords collectifs. Neuf syndicats suédois ont rejoint la mobilisation à travers des actions de blocage pour défendre le modèle suédois.
Malgré l’épaisse couche de neige, le poids lourd manœuvre, bien confiant, à l’arrière d’un garage Tesla, dans la banlieue de Stockholm. Des mécaniciens, tenues grises floquées du logo « T », chargent des voitures sous le regard avisé d’Ola Sjösten. « Nous comptons tous les jours les véhicules qui partent et arrivent, précise le syndicaliste à la carrure épaissie par les couches de tee-shirts et pulls sous son manteau. Ça va nous permettre d’évaluer l’efficacité de la grève », ajoute-t-il. Dans la zone industrielle de Segeltorp, les concessionnaires rivalisent de logos géants pour attirer l’œil des clients. Mais, devant les garages Tesla, banderoles, pancartes et tonnelles rouges ont aussi fait leur apparition. Voilà plus d’un mois qu’Ola et ses collègues du syndicat IF Metall se relaient pour tenir le piquet de grève. Leur conflit social fait les gros titres en Suède, depuis que la célèbre marque refuse de signer les conventions collectives, pierre angulaire du droit du travail dans le pays.
Dans les rues Stockholm, il n’est pas rare d’entendre les voitures électriques hululer comme des vaisseaux de science-fiction. Tesla est établi en Suède depuis neuf ans, cinquième pays où la firme d’Elon Musk enregistre le plus de ventes en Europe. Mais, sur le plan social, les résultats sont tout autres. « Ils nous ont fait miroiter pendant des années la signature d’une convention collective. Nous avons atteint les limites de notre patience », martèle Marie Nilsson, présidente du syndicat IF Metall. Les hostilités débutent fin octobre. Tesla claque la porte des négociations en faisant savoir qu’elle n’acceptera pas de conventions sous prétexte qu’elle ne le fait « nulle part ailleurs », rapporte la présidente du deuxième syndicat du pays. L’organisation professionnelle réplique le 27 octobre avec l’appel à la grève des 130 mécaniciens des centres de réparation Tesla.
L’exemple des Big Three
De l’autre côté de l’Atlantique, Elon Musk s’est déjà illustré dans ce combat rétrograde. En 2018, le fantasque PDG a mis au défi United Auto Workers (UAW), le puissant syndicat américain des ouvriers de l’automobile, de syndiquer les employés de son usine californienne. Comment ? En menaçant ces derniers, via un tweet, de leur retirer leurs actions s’ils osaient la démarche. Plus récemment, dans la foulée de sa victoire face aux Big Three – General Motors, Ford et Chrysler (Stellantis) – auquel il a arraché une augmentation de 25 % des salaires, UAW a prévenu qu’il poursuivrait le combat, notamment en encourageant la création de sections dans d’autres entreprises du secteur, comme Toyota et Tesla. Une annonce restée en travers de la gorge de l’homme le plus riche de la planète : « Je suis opposé à l’idée du syndicalisme, a-t-il commenté. Je n’aime pas les choses qui créaient une sorte de relation paysans et seigneurs. Et je crois que les syndicats essaient de créer naturellement une ambiance négative dans une entreprise. »
Sur le même thème
Cette vision ne passe pas du côté de la Suède. « Les lois qui encadrent le droit du travail sont très largement définies dans les conventions collectives », rappelle Anders Kjellberg, professeur émérite de sociologie spécialisé dans l’histoire syndicale du pays. Ces conventions régissent les augmentations des salaires, les assurances diverses, la pension de retraite… Les accords, conclus en général tous les deux ou quatre ans, constituent le cœur du modèle suédois. « Les négociations articulent le dialogue social et forment une garantie de protection et de prévisibilité aux salariés », précise le sociologue. Dans le royaume scandinave, 88 % des salariés sont couverts par ces accords de branche. Et le pays compte un des taux de syndicalisation les plus élevés de l’OCDE (65,2 %) .
« C’est une norme bénéfique à tous. Cela permet d’avoir un dialogue sain entre employeurs et employés », affirme Marie Nilsson.

« Si Tesla ne signe pas d'accord, d'autres entreprises vont se demander pourquoi ils ne le feraient pas non plus »
Ola Sjösten, négociateur syndical
En octobre, l'entreprise suédoise de paiement en ligne Klarna a également essayé d'échapper aux signatures d'accords collectifs. Après des mois de négociations, la direction a fini par céder sous la menace d'un préavis de grève. L'enjeu est crucial pour la patronne d'IF Metall : « En Suède, sans convention, il n'y a pas de droit du travail. Nous ne pouvons pas nous permettre que des entreprises refusent de se plier aux règles du jeu du pays. » Un constat que partage Ola Sjösten. « Si Tesla ne signe pas d'accord, d'autres entreprises vont se demander pourquoi ils ne le feraient pas non plus », abonde le négociateur syndical, en pointant le bout de sa moufle vers le concessionnaire Volvo, de l'autre côté de la route.
Dans le deuxième pays à faire le moins grève en Europe, David 1 n'a pas hésité une seconde. Lui a adhéré à IF Metall dès ses 18 ans, alors qu'il n'avait pas encore terminé ses études. « C'est normal ici de faire partie d'un syndicat », abonde-t-il. « Presque toute ma classe au lycée était syndiquée ! » ,s'exclame le jeune technicien de 25 ans dans un anglais parfait, teinté de l'accent chantant suédois. Par crainte de représailles, « on ne sait jamais », David préfère témoigner sous couvert d'anonymat. « C'est tout de même intimidant, glisse-t-il, c'est la première fois que je fais grève. » Lui est bien au fait de ses droits. Ce n'est pas forcément le cas de ses collègues. « C'est un environnement très international. On parle principalement anglais entre nous », rapporte-t-il. Une des raisons, selon lui, qui explique que la mobilisation soit moins suivie dans certains garages. « Je les comprends, lâche-t-il. Ils craignent de perdre leur emploi, de voir leur visa de travail révoqué s'ils font trop de vagues. »
Des actions de blocage dans tout le pays
Le garage de Segeltorp, lui, semble tourner à plein régime. Les clients s'enchaînent pour déposer leur voiture, les mécaniciens s'affairent dans l'atelier sous le crépitement des visseuses. Par – 10 °C, quatre représentants d'IF Metall tiennent le piquet de grève, sans gréviste. Camilla Wedin, aussi « ombudsmän » (médiatrice) d'IF Metall, est venue de Dackebygden, à quelque 300 km au sud de Stockholm. « Ça nous fait chaud au cœur quand les riverains nous ramènent des pâtisseries ou des bonbons. On sent que les gens soutiennent la grève », rapporte la militante, le nez rougi par le froid. À chaque gorgée de thé bien chaud, avalé avec des petits nuages de vapeur, elle désigne des pancartes enfoncées dans la neige. Des syndicats d'autres branches professionnelles venus rejoindre le mouvement. « C'est surtout grâce à leur mobilisation que nous allons pouvoir contraindre Tesla à venir négocier », assure-t-elle.
Neuf autres organisations ont rejoint les mécaniciens en grève d'IF Metall, et organisent le boycott de Tesla par des actions de blocage dans tout le pays. Depuis début novembre, les dockers de cinq ports ne débarquent plus les fameuses voitures. Les électriciens, eux, ne réparent plus les bornes de recharge de Tesla. Les postiers ont arrêté la distribution des courriers à destination de l'entreprise. « C'est un droit puissant inscrit dans la Constitution », précise Anders Kjellberg. Une mobilisation similaire avait eu lieu en 1995, lorsque l'entreprise Toys « R » Us avait refusé la signature d'accords collectifs. Trois mois de grève. Sans ramassage des ordures et nettoyage des magasins. La direction américaine avait fini par céder.
Des plaintes déposées par Tesla
Les mesures solidaires commencent à porter leurs fruits. La pression s'accentue au point que Tesla se tourne vers les tribunaux. Le groupe a déposé deux plaintes fin novembre. L'une contre la compagnie des postes NordPost, pour exiger la reprise des livraisons des plaques d'immatriculation, indispensable pour la mise en circulation des voitures électriques. L'autre contre l'autorité des transports suédois qui délivre les plaques d'immatriculation afin de les récupérer

directement sur place. Le tribunal de Norrköping, sollicité sur la deuxième plainte, a demandé temporairement à l'administration d'autoriser la remise des précieuses plaques aux concernés. Une décision surprenante pour Anders Kjellberg. « Le gouvernement doit faire preuve de neutralité en cas de conflits sociaux. À travers ce jugement, la cour ordonne à l'État de prendre parti dans le conflit. »

Les réunions entre grévistes, les repas et formations proposés par le syndicat… David apprécie. Mais le jeune homme reste impatient de rejouer de l'outil sur les voitures de luxe. « J'ai besoin de bouger, j'adore mon métier ! Honnêtement j'ai surtout peur de m'ennuyer », dit-il, le cœur presque léger. Pour ses revenus, en revanche, pas de crainte. Les grévistes sont payés à hauteur de 130 % de leur salaire et les caisses d'IF Metall, remplies par la solidarité, sont pleines. Environ 1,3 milliard d'euros, selon le gréviste. « On a de quoi tenir au moins une dizaine d'années s'il le faut ! » Elon Musk est prévenu.

Une solidarité des pays nordiques

Le conflit social en Suède menace de s'étendre dans le reste de la région. Notamment au Danemark, où le syndicat des transports 3F a annoncé se joindre au mouvement de solidarité en soutien des grévistes Suédois. Sans accord, 3F prévoit de bloquer les livraisons des voitures Tesla vers la Suède à partir du 20 décembre. Anu Hietala, secrétaire générale de la Fédération nordique des travailleurs des transports, indiquait que des discussions étaient également en cours chez les syndicats de dockers en Finlande et en Norvège pour envisager des actions contre Tesla. En Allemagne, Christiane Benner, la nouvelle dirigeante du syndicat IG Metall, a déclaré lors d'un discours en octobre : « Nous n'acceptons pas de zones sans syndicat. Même sur Mars », en s'adressant au dirigeant de Tesla, Elon Musk.

1. Le prénom a été modifié. ↩

L'Humanité 2023-11-30: Suède: les salariés de Tesla poursuivent la grève (av Nicolas Lee). Utdrag ur artikeln:

"La Suède est-elle en train de renouer avec son histoire sociale ? « Peu de gens s'en souviennent, mais c'est l'un des pays qui faisait le plus grève en Europe au début du XXe siècle », rappelle Anders Kjellberg, professeur émérite de sociologie de l'université de Lund (Suède). Depuis, avec le modèle social réputé unique du pays, le nombre de conflits sociaux a chuté. Le 27 octobre, la grève des salariés des dix centres de réparation de voitures Tesla à l'appel du syndicat IF Metall, a donc surpris le monde entier. Dans les semaines suivantes, le mouvement est devenu encore plus retentissant, avec pas moins de neuf syndicats qui l'ont soutenue par des actions de solidarité: ceux des transports, des électriciens ou encore celui du BTP. (…)

La décision temporaire de tribunal du Norrköping saisi sur la plainte contre l'agence des transports a d'ailleurs surpris Anders Kjellberg. « En ordonnant à l'administration publique de mettre à disposition les plaques d'immatriculation directement à Tesla, le tribunal remet d'une certaine manière en cause les mesures de solidarité », avertit le sociologue. D'autre part, le droit de grève inscrit dans la Constitution exige une neutralité de l'État lors des conflits sociaux, or, « par cette décision, la cour ordonne à l'État de renoncer à sa neutralité ».

En parallèle, « les organisations patronales observent attentivement l'évolution de la situation. Ils considèrent ce conflit comme une opportunité stratégique pour remettre en question le droit aux actions solidaires, longtemps source de puissance pour les syndicats », conclut Anders Kjellberg."

L'Humanité 2023-11-09: Tout ce que révèle la grève contre Tesla qui s'étend en Suède (av Nicolas Lee). Utdrag ur artikeln:

”Pour le chercheur Anders Kjellberg, spécialiste du syndicalisme à l’université de Lund, c’est tout simplement la norme dans le pays. « Le politique légifère peu en matière de droit du travail. C’est surtout le domaine des négociations entre employeurs et syndicats », précise le chercheur.
En Suède, neuf salariés sur dix sont couverts par des accords collectifs négociés entre les représentants des patrons et des salariés.
Les techniciens de Tesla ne bénéficient donc pas des augmentations de salaire annuelles, des assurances ni des mêmes pensions de retraite prévues pour leurs homologues couverts par l’accord signé entre IF Metall et les employeurs. « C’est le fameux modèle suédois qu’IF Metall défend bec et ongles. Si Tesla remporte la bataille, cela pourrait ouvrir une brèche et encourager d’autres entreprises à ne pas signer des accords », analyse le sociologue.”)

(In English: ”For Anders Kjellberg, a labor union specialist at Lund University, this is simply the norm in the country. "The government does not legislate much on labor law. It is mainly the domain of negotiations between employers and unions," the researcher explains. In Sweden, nine out of ten employees are covered by collective agreements negotiated between representatives of employers and employees.
Tesla technicians therefore do not benefit from the annual wage increases, insurance, or the same retirement pensions as their counterparts covered by the agreement signed between IF Metall and employers. "This is the famous Swedish model that IF Metall defends tooth and nail. If Tesla wins the battle, it could open a breach and encourage other companies not to sign agreements," the sociologist analyzes.”).

Se även 100 paroles - Fil Actualités (100-paroles.fr)

SVENSK PRESS OM TESLA-KONFLIKTEN

Göteborgs-Posten (GP) 6/11 2023: Här är branscherna som skippar kollektivavtal (av Joel Arvidsson). I papperstidningen 9/11, sid. 20: ”Tesla inte ensamma om att skippa kollektivavtal”. Utdrag ur artikeln:

Inför strejkhot skrev Klarna under ett kollektivavtal, men Tesla stretar fortfarande emot. Och de är långt ifrån ensamma om det på den svenska arbetsmarknaden.
Endast 30 procent av Sveriges privata företag erbjuder kollektivavtal, enligt Lund-professorn Anders Kjellberg: - Nya företag i nya branscher saknar ofta kollektivavtal.
(…)
Tesla är inte ensamma bland storbolag verksamma i Sverige att stå utan kollektivavtal. Google, Spotify och Amazon står alla utan, även om den sistnämnda använder sig av underleverantörer vid sitt lager i Eskilstuna som omfattas av kollektivavtal.
(…)
Anders Kjellberg är professor i sociologi vid Lunds universitet, och släpper i höst en rapport om den svenska arbetsmarknaden och kollektivavtal. Enlig honom är den långsiktiga trenden att andelen arbetstagare med kollektivavtal håller sig stabil i Sverige.
- Nya företag i nya branscher saknar ofta kollektivavtal. Eller företag som kommer ur branscher som nyss avreglerades, som Tele2. De hade inte kollektivavtal till en början, men har det nu, säger han.
Enligt Kjellbergs forskning omfattas cirka 90 procent av arbetstagarna i Sverige av kollektivavtal. Räknas den offentliga sektorn bort är motsvarande siffra ungefär 80 procent.
Kollar man däremot på andelen företag inom den privata sektorn som erbjuder kollektivavtal är siffran nere på 30 procent. Detta beror enligt Kjellberg på att majoriteten av företagen är väldigt små sett till antalet anställda. Bland medelstora och stora bolag är kollektivavtal betydligt vanligare - 83 procent av medelstora bolag erbjuder kollektivavtal medan motsvarande siffra för stora bolag är över

90 procent. Framförallt erbjuder inte bolag inom branscherna tech och spelutveckling kollektivavtal. Anders Kjellberg tror att det beror på att sådana bolag oftast startar som små företag och växer snabbt.
- Det kanske har varit ett mindre gäng som startat ett företag på universitetet som en hobby, och sen några år senare har de flera 100 anställda. Unga människor som inte tänker på pensionssparande och andra förmåner, säger han.
Vissa multinationella storföretag använder sig av kollektivavtal i Sverige, som exempelvis IBM och Microsoft. Att Tesla - som är verksamma inom motorbranschen, som i regel har hög täckning av kollektivavtal - valt konflikt beror enligt Kjellberg antagligen på att bolaget inte vill att det ska sprida sig till verksamheter i andra länder.
- Det är ett globalt företag, som kanske vill ha det på det amerikanska sättet. De har ju en jättefabrik utanför Berlin, och facken i USA och Tyskland vill gärna ha kollektivavtal, säger han
Bland de mer traditionella branscherna som väljer bort kollektivavtal sticker advokat, pr- och reklam, skönhet, lokalvård, och bärplockning ut.
- Det är inte så vanligt med kollektivavtal bland advokatbyråer. Inom bygg är det vanligt med kollektivavtal, men det är ett växande problem att det inte efterlevs hos underleverantörerna.
Inom gigarbeten- och paketleverans har kollektivavtal inte varit särskilt vanligt förekommande, även om saker och ting börjar att röra på sig. Foodora skrev under kollektivavtal för något år sedan, medan öretagen Instabox och Budbee införde detsamma i samband med hopslagningen till Instabee för en månad sedan.
- Många paketleveransbolag har börjat kräva kollektivavtal bland underleverantörer. Men inte alla, Airmee är ett bolag som inte har det, till exempel, säger Anders Kjellberg.

Svenska Dagbladet Näringsliv 28/10 2023: Forskare: Kan finnas en rädsla hos Tesla i Sverige (av Sara L Bränström). Pdf-tidningen SvD Näringsliv 4/11 2023 sid. 4-5: ”Mycket står på spel i fackens konflikter med Tesla och Klarna” + sid. 1 ”Svenska modellen är hotad i Teslastrejken”.
Utdrag ur artikeln:
Fackförbund strider för att få kollektivavtal i bolagen Tesla och Klarna. Hos elbilsföretaget gick verkstadsarbetare ut i strejk den 27 oktober och hos Klarna har facken varslat om strejk den 7 november om ingen överenskommelse nås före dess.
– Mycket står på spel och det kan bli långvariga konflikter, säger Anders Kjellberg.

Han är professor i sociologi vid Lunds universitet och har studerat den svenska arbetsmarknads-modellen under lång tid. Han konstaterar att Tesla och Klarna hittills ställt sig utanför den svenska modellen. Något som är ovanligt bland stora bolag i Sverige. Här omfattas nio av tio arbetstagare av kollektivavtal, enligt Medlingsinstitutet.

För fackförbunden är striderna som nu pågår viktiga att vinna.
– Unionen och IF metall prioriterar de här konflikterna. Om de misslyckas med dessa kan det bli svårt att få till stånd kollektivavtal på Spotify och kanske på andra nya företag, säger Anders Kjellberg.

På sikt kan fler företag välja att stå utanför, om oviljan att teckna kollektivavtal sprider sig. Men samtidigt kan det finnas en rädsla hos Tesla för ett genombrott i Sverige, påpekar Anders Kjellberg. Det kan få fackliga organisationer i andra delar av världen att ta strid för kollektivavtal.
– Det gäller kanske främst i Tyskland och i USA, säger han.

Opinionen har en viss betydelse för företag när de överväger att teckna kollektivavtal. Och fackförbundens möjlighet att ta till sympatiåtgärder kan också sätta press. I fallet med Tesla har hela LO sagt sig vara redo att stötta IF Metall i konflikten, enligt LO:s avtalssekreterare Torbjörn Johansson. Fackförbundet Transport har också varslat om sympatiåtgärder. Från och med den 7 november ska inga Teslabilar lastas eller lossas i fyra hamnar om man inte kommer överens.
– Är det något land ett fack ska få igenom ett avtal med Tesla så är det i Sverige. Det är här kunderna finns, och det är hit bilarna ska och det är här de ska servas.

Han menar att om det hade varit fråga om tillverkning skulle det amerikanska bolaget bara kunna flytta tillverkningen till ett annat land, men service till Teslas kunder i Sverige går inte att flytta.
Vidare har Sverige världens högsta organisationsgrad bortsett från Island. Ungefär sju av tio är med i facket, enligt Anders Kjellberg. Organisationsgraden har också betydelse när det gäller effekten av sympatiåtgärder. Därtill kan facket kosta på sig att vara uthålliga, menar Anders Kjellberg.
– Detta handlar om ett hundratal anställda. IF Metalls konfliktfond på 11 miljarder kommer att räcka långt, säger han.

Han drar en parallell till konflikten i den amerikanska leksaksbutikskedjan Toys R Us, som under 1995 hade en konflikt som blev tre månader lång innan facket fick igenom ett kollektivavtal. Och där spelade sympatiåtgärder en väldigt stor roll, minns Anders Kjellberg.
(…)
Anders Kjellberg påpekar att många techbolag har kollektivavtal, även om det kan ta tid att få dem på plats. Paketleveransföretaget Instabee tecknade ett kollektivavtal som trädde i kraft oktober i år.
– De avvaktade tills avtalsrörelsen var slut så att de visste vad som gällde enligt det nya avtalet, men sen blev det ett avtal, säger Anders Kjellberg.

Ett annat exempel är spelföretaget Paradox, som tecknade kollektivavtal för tre år sedan med Unionen och Sveriges Ingenjörer.

DN 3/11 2023: Omvärlden följer konflikterna – håller den svenska modellen?
Tabell om organisationsgradens utveckling bland arbetare och tjänstemän 2000-2022:

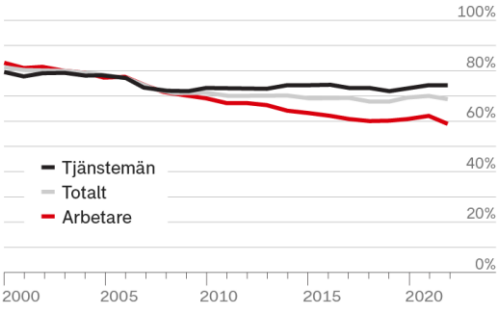

Grafik: DN Källa: Anders Kjellberg, Sociologiska institutionen Lunds universitet

Svenska Dagbladet Näringsliv 28/10 2023: ”Tech-giganternas huvudbry: Strejkvågen” (Lovisa Eklund och Johan Carlström).
Utdrag ur artikeln:

”Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, har länge studerat den svenska arbetsmarknadsmodellen där kollektivavtalen är en central del. Han är inte förvånad över att en del företag vägrar att teckna avtal.
– Det har förekommit hela tiden att det finns företag som inte vill ha det. Särskilt i sådana här nya branscher, som techbranschen i det här fallet, säger Anders Kjellberg.
– I USA finns det en tradition på många håll, särskilt i techföretag, att inte ha kollektivavtal. Då vill de inte ha det i något annat land heller.

Anders Kjellberg minns den amerikanska leksaksgiganten ”Toys R Us” som på 90-talet länge vägrade att teckna avtal men som till slut fick ge sig. Detta efter att andra fackförbund vidtagit sympatiåtgärder, vilket gjorde att företagets leveranser uteblev och deras sopor inte hämtades. Men enligt Anders Kjellberg är det ovanligt att misslyckade förhandlingar om nya kollektivavtal leder till strejk. Det händer högst ett tiotal gånger per år och när det gäller stora företag mindre än en gång om året.
– Det normala är att man diskuterar med företaget från fackets sida, för att försöka övertyga dem om fördelarna. Det kan pågå i flera år, som till exempel på Klarna som haft en fackklubb sedan 2020, säger Anders Kjellberg.
– De flesta utländska företag har kollektivavtal i Sverige. Så det är inte huvudregeln att man vägrar.

I Sverige omfattas drygt 80 procent av alla privatanställda av kollektivavtal, men nästan 600 000 personer gör det inte. Det handlar dock oftast om småföretag med bara några få anställda. Vissa branscher är också överrepresenterade i statistiken, som it-företag, reklambyråer, pr-företag och advokatbyråer. Kollektivavtal saknas också ofta i branscher där det finns mycket utländsk arbetskraft som inte vill bråka med sina arbetsgivare, säger Anders Kjellberg. Motpolen är verkstadsindustrin där 95 procent av alla anställda har kollektivavtal.
– Men det finns ingen lagstiftning eller något annat som gör att företaget är skyldiga att teckna kollektivavtal. Den svenska modellen bygger på frivillighet, men också på att facken kan ta till stridsåtgärder, framhåller Anders Kjellberg.

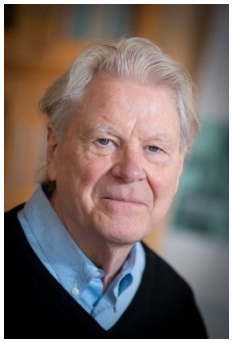

”Jag tror inte att det finns något stort bolag som har lyckats stå emot i det långa loppet”, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Foto: Johan Nilsson/TT

Anders Kjellberg skriver just nu en rapport om kollektivavtalens vita fläckar som bland annat handlar om grupper som saknar kollektivavtal, till exempel många cykelbud och så kallade ”falska egenföretagare” inom byggbranschen.
– De är en sorts egenföretagare som företagen anlitar. Men de har inte samma rättigheter som reguljärt anställda har, som tjänstepension och anställningsskydd, säger Anders Kjellberg.

Den stora bilden är dock att andelen anställda som täcks av kollektivavtal har legat tämligen stilla i många år – detta trots att andelen fackmedlemmar har minskat tydligt och mycket på grund av att en stor andel utrikes födda som inte är med.
Den lägre fackliga organisationsgraden har ännu inte lett till att färre omfattas av kollektivavtal. Men på sikt kan den göra det om facken fortsätter att tappa medlemmar, säger Anders Kjellberg.

Under tiden fortsätter striden mellan techföretagen och facken. Amazon har så här långt lyckats undvika att själva teckna kollektivavtal genom att överlåta driften av sitt lager i Eskilstuna till ett annat bolag som har avtal, men på sikt tror Anders Kjellberg att det kommer blir mycket svårt för techbolagen att stå emot.

Instabee, som bildades när budföretagen Budbee och Instabox gick samman, tecknade i oktober för första gången kollektivavtal. Och i februari 2021 blev Foodora det första gigföretaget i Sverige att teckna kollektivavtal med fackförbundet Transport. Baserat på historien tror Anders Kjellberg att Tesla, Klarna, Spotify och andra kommer tvingas göra samma sak.
– Jag tror inte att det finns något stort bolag som har lyckats stå emot i det långa loppet. Tesla kan mycket väl få sitt första kollektivavtal i världen i just Sverige, säger han.

Även arbetsgivarförbundet förespråkar kollektivavtal.
– Vår grundinställning är att den svenska modellen bygger på att svenska företag har kollektivavtal. Vi ser gärna att även Tesla är en del av detta, uppger Hanna Alsén, förhandlingschef på Motorbranschens Arbetsgivareförbund.”

Facebook:
https://www.facebook.com/anders.kjellberg.39/posts/pfbid02fzmTXDQmjB7LtEbcrg9RyiaALwo8U1HZHenx49ir4tnAnxekFwqaebtiC81cfK4kl?notif_id=1698484883851273&notif_t=feedback_reaction_generic&ref=notif
Omni 28/10 2023: TESLAS FRAMTID: ”Inget storbolag har stått emot i långa loppet”
Tesla, Klarna och Spotify tillhör den senaste raden av storbolag som motsätter sig att teckna kollektivavtal för sina anställda i Sverige. Men baserat på historien kommer även de ge vika till slut. Det säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, till SvD Näringsliv.
MSN: ”Inget storbolag har stått emot i långa loppet” (msn.com)

DN 28/10 2023 samt tryckta tidningen sid. 30: ”Forskare: De nya företagen är tuffa” (av Towe Boström)

Utdrag ur artikeln:

”Striden om kollektivavtalen får Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, att minnas fackens kamp mot den amerikanska leksaksjätten Toys R Us för över 25 år sedan.
– De hade inte kollektivavtal i något land och där blev Sverige först i världen att ingå ett, men det var efter omfattande stridsåtgärder, berättar han.

Anders Kjellberg menar att det finns flera anledningar till att företag motsätter sig kollektivavtal.
– Det kan vara så att de har andra lösningar för pensioner och annat, samt att det blir dyrare för dem. Enligt svenska avtal förekommer bonusar som är pensionsgrundande och är de stora kan det spränga ramarna.

En annan anledning kan vara att internationella företag vill ha samma regelverk över hela världen i sina anläggningar, eller oroar sig för krav på avtal i fler länder, menar Anders Kjellberg.

– Sen är det principen, särskilt hos Tesla, de vill bestämma själva med en egensinnig ägare. De vill inte att någon ska komma in och ha ett ord med i laget.

Nu flaggar Anders Kjellberg för att fler fackliga strider kan komma.
– Det kan bli fler, Spotify är ett sådant exempel. Men det gäller att facket har tillräckligt många medlemmar som är beredda att strejka också."
https://www.dn.se/ekonomi/forskare-de-nya-foretagen-ar-tuffa/
Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7123962972049203201/
Facebook:
https://www.facebook.com/anders.kjellberg.39/posts/pfbid07bvBDjrFVLGiMi2HetZU4zE6fRhpdKf12XFyTWafaaaYi2X4EpHzSuJb2V9xuD7vl?comment_id=1512624472836689&reply_comment_id=1026629365054152&notif_id=1698572384953122&notif_t=feed_comment&ref=notif

FÖRÄNDRINGAR AV ARBETSRÄTTEN I FINLAND
Elektrikern 6/11 2023: Finland vill göra ändringar i arbetsrätten – finska elfacket söker stöd hos svenska kollegor (av Anna Norling). Tabellen nedan finns i artikeln:

Facklig organisationsgrad i Norden

Danmark	Finland	Norge	Sverige
63 % (2019)	59 % (2019)	50 % (2021)	70 % (2021)

Källa: "Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv" (Arena Idé), Anders Kjellberg

FÅ PR-FÖRETAG HAR KOLLEKTIVAVTAL
Dagens ETC 1/11 2023: Så är det att jobba på samma pr-byrå som Löfven: "Funkar inte med familj" + sid. 6-8 i papperstidningen (av Ulrika Lindahl & Max V Karlsson). Utdrag ur artikeln:
(…)
– PR-branschen har inte samma organisationsfackliga historia som andra branscher eftersom branschen är ganska ny och har växt enormt med många nya företag. Det finns också en viss glamour kring en sån här bransch. Man vill gärna jobba där, jobben kan vara välbetalda och därför finner man sig i lite vad som helst, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi på Lunds universitet som forskat om facklig organisering.
Enligt en undersökning från 2018 saknade åtta av tio anställda i pr-branschen kollektivavtal. Men sedan dess har det börjat röra på sig. Ett antal byråer profilerar sig med att ha kollektivavtal, bland annat Westander, och använder det som en kvalitetsstämpel för att lättare kunna rekrytera nya medarbetare.
– De anställda ser fördelar som att slippa att bli fattigpensionärer eller att nästan jobba ihjäl sig, säger Anders Kjellberg.
För anställda i pr-branchen på byråer utan kollektivavtal är det vanligt att gränserna mellan jobb och fritid är luddiga eller obefintliga. Anställda får ofta jobba övertid utan ersättning och på obekväma arbetstider, man förväntas ställa upp, alltid svara om kunden ringer och det kan komma som en obehaglig överraskning att företaget inte betalat in tjänstepensioner.

REMISSYTTRANDE FÖR UTREDNINGEN OM MINIMILÖNEDIREKTIVET

Yttrande för remissen: Genomförandet av minimilönedirektivet (SOU 2023:36) — Lunds universitet (av Anders Kjellberg)
Länk till pdf-filen i Lucris:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/163340868/Yttrande_V_2023_1655_SamFak_minimil_nedirektivet.pdf
Lag & Avtal 4/1 2024: ”Medlingsinstitutet redo att bevaka de lägsta lönerna” (av Mattias Lahti Davidsson)
Lag & Avtal 4/1 2024: ”Lunds universitet om minimilönedirektivet: ”Individuella rättigheter inte uteslutna.”” (av Mattias Lahti Davidsson)
Lunds universitet om minimilönedirektivet: ”Individuella rättigheter inte uteslutna” (lag-avtal.se)

FACKLIG STYRKA OCH UTVECKLING

Presentation för Vårdförbundets kansli 16/10 2023: *Facklig styrka och utveckling 2023: Med utgångspunkt från Vårdförbundet och rapporten Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen*.
Läs här om sjuksköterskors löneutveckling och fackliga organisationsgrad, andelen förtroendevalda, olika dimensioner av facklig styrka mm:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/162056728/Facklig_styrka_och_utveckling_2023.pdf

UNIONENS KRAFTIGA MEDLEMSTILLVÄXT

Arbetet 11/10 2023: ”Så mycket betalar Unionen för nya medlemmar. Unionen. Unionen. Och så Unionen. När facken tappar medlemmar går det största fackförbundet mot -strömmen. Varför? Ett av svaren finns i cyberspace.” (av Karl Martinsson). Så mycket betalar Unionen för nya medlemmar – Arbetet
Utdrag ur artikeln:
”Men vad hände egentligen? Varför finns alla dessa jämförelsesajter för fackförbund. Och varför leder så många av dess länkar till Unionen? Vi ska återkomma till det, men först kan vi konstatera att det inte gått särskilt bra för facken i Sverige de senaste decennierna. Organisationsgraden, alltså hur stor del av löntagarna som är organiserade i ett fackförbund har sjunkit stadigt sedan toppåren i mitten på 90-talet.
Enligt en sammanställning av professor Anders Kjellberg vid sociologiska institutionen i Lund var 69 procent av löntagarna mellan 16 och 64 år med i facket 2020. 1993 var samma siffra 85 procent. Det är bland arbetare anslutningsgraden minskat mest. 2020 var 61 procent av löntagarna som defi-nieras som arbetare fackanslutna, att jämföra med 73 procent av tjänstemännen.
Det senaste året, med allt fokus på arbetsmiljön under coronapandemin och lättnader i reglerna för a-kassan, har siffrorna för första gången på länge stigit något. Men faktum kvarstår: Trenden sluttar stadigt neråt.

Andel av anställda 16–64 år som är anslutna till ett fackförbund (årsgenomsnitt, procent).
Källa: Specialbearbetningar av SCB:s arbetskraftundersökning av professor Anders Kjellberg

(…)

Stefan Carlén är chefsekonom på Handels och var tidigare chef för förbundets medlemsvärvning. Han håller med om att synen på medlemskapet förändrats sedan 80- och 90-talet då nästan alla gick med så fort de började jobba.

– Det fanns i någon sorts dna, när man får ett jobb, då går man med i facket. Det är klart att det behövdes medlemsvärvning då också. Men i dag måste vi motivera mycket tydligare varför man ska gå med.

Martin Gunnarsson, förbundssekreterare på IF Metall, håller med.

– Innan kunde man i större utsträckning föra ett resonemang om solidaritet och de delarna än vad som är görligt i dag. Nu får man förklara fördelarna av att faktiskt vara många och göra saker tillsammans.

(…)

Unionen själva delar bilden av att de är i framkant när det gäller marknadsföring. Förbundets marknadsföringschef Ulrika Lyth berättar att strategin går att spåra tillbaka till 2010.

Unionen hade då bara några år på nacken och såg både sjunkande medlemssiffror och en ålderspuckel av medlemmar som snart skulle gå i pension. Man satte upp ett mål på 600 000 medlemmar, ett ambitiöst mål då man på den tiden låg på omkring 450 000. Ett mål man i dag nått.

– Det var en kraftsamling över hela förbundet som delvis handlade om marknadsföring men också att sätta värvningsfrågan högt för alla anställda och förtroendevalda, säger Ulrika Lyth.

Samtidigt satsade man också, som ett av de första fackförbunden, på internet och köpte bland annat annonsering på Google så att Unionen hamnar högt om man söker på fackförbundet. Något flera andra förbund tagit efter i dag.

FACKLIG MAKT OCH FACKLIG STYRKA PÅ UNIONENS KONGRESS 2023

Avgående förbundsordföranden Martin Linders invigningstal på Unionens kongress i Karlstad 9 oktober 2023 i utdrag:

Vi vill, vi ska och vi måste ta ett större ansvar än bara för oss själva. Eller som vi formulerar det i förslaget till handlingsprogram – För oss i Unionen är gemenskapen större än bara vårt eget förbund. Om det så är med andra löntagare på svensk arbetsmarknad, eller med fackliga systrar och bröder i Belarus. En kongress har sin inneboende dynamik och kraft. Kongresser får lätt en dragning åt det interna perspektivet, snarare än det utåtriktade. Det kanske är en naturlag. Med den insikten så kan vi alla hjälpas åt att hitta rätt balans mellan det interna och det externa under den här kongressen. Professor Anders Kjellberg, som vi använt inom demokratiprojektet som vi bedrivit inom Unionen[1], beskriver det som att det handlar om Facklig styrka respektive Facklig makt. Facklig styrka är vår egen styrka medan facklig makt är vår förmåga att hävda oss i samspel och relation till andra. Så låt oss ha med medlemmarna tydligt under kongressen, låt oss ha med omvärlden, låt oss ha med vår egen styrka tillsammans med våra relationer med andra, låt oss ha med både det som har varit, var vi nu befinner oss, vart vi strävar framåt och varför vi gör det.

(…)

Det går inte att överskatta vikten av starka fackliga organisationer för en positiv utveckling i de frågor jag har pratat om. Utan starka fackliga organisationer är det nästan omöjligt att bibehålla vanliga medelinkomsttagares ekonomiska och sociala ställning i samhället. Tidigare refererade jag till professor Anders Kjellberg och hans definition av Facklig styrka – vår egen styrka, och Facklig makt – vår förmåga att hävda oss i samspel och relation till andra. Jag vill dra lite slutsatser kring var vi i Unionen har några av våra styrkor och svagheter. Vår medlemstillväxt är en grundläggande styrka som vi måste klara att hålla i. Vi har också haft en väldigt bra utveckling i att bygga sammanhållning med andra fackliga organisationer. PTK står starkare än på länge, vi tar stort ansvar inom Facken inom Industrin, vi har stärkt våra relationer med LO och en del andra LO-förbund. Allt detta har bidragit till ökad facklig makt. Vår stora utmaning är den lokala fackliga organiseringen och det är också därför vi satt det som vårt viktigaste fokus, och mycket glädjande verkar vi ha vänt utvecklingen och går nu nettoplus vad det gäller förtroendevalda. Kjellberg pekar också på att en grundläggande faktor är det han kallar ”Kombinerad centralisering och decentralisering” – hur man får ihop samspelet mellan den lokala och den centrala fackliga nivån. Något som vi till den här kongressen verkligen försöker fokusera på genom att stärka den demokratiska mellannivån, regionstyrelserna, för att stärka samspelet i hela förbundet. Självklart är också de ekonomiska resurserna helt avgörande för facklig styrka. Någon sa ”förändra er eller dö”, någon annan sa ”återuppfinn er själva medan ni har kraften att göra så, för sen är det för sent.” Det här tror jag det ligger mycket i för oss, vi har kraften men vi måste också hela tiden ha viljan och förmågan att förändra och förnya oss.

---

[1]. Denna bisats var med i talet som Martin Linder höll men finns inte med i utskriften av talet.

(…)
Ett av de största gapen vi har i Unionen mellan var vi är idag och var vi vill vara det handlar att vi måste lyckas stärka medlemsengagemanget och bli fler förtroendevalda. Unionens fackliga idé kommer i grunden ur ett folkrörelse-perspektiv;

- Vi är inkluderande, går samman på arbetsplatsen och måste också vara representerade på arbetsplatsen
- Vi ska vara många röster som pekar mot samma mål: att förbättra arbetslivet för fler.
- Vi ska stå upp för varandra och försvara och prioritera intressen som är större än bara våra egna.
- Vi ska hålla ihop och förändra samhället i en hållbar och demokratisk riktning. Och allt vi gör utgår från vår värdegrund om solidaritet och alla människors lika värde och rättigheter.
- Vi ska finnas nära medlemmen och kärnan i vår verksamhet måste bygga på medlemmarnas engagemang. Vid sidan om den lokala fackliga organiseringen, vilka är då, enligt Kjellbergs modell, Unionens största utmaningar? Den svenska fackföreningsrörelsen är en av världens starkaste och bäst organiserad men det är också en av de mest segregerade och uppdelade på organisationsnivå. Arbetare, tjänstemän, akademiker, privat, offentligt, yrken, bransch etcetera. Det skulle kunna leda till en splittrad fackföreningsrörelse. Här vill vi som förbund, tillsammans med andra, ta ett ledarskap. Som vi uttrycker det i förslaget till handlingsprogram: ”Vi är en del av den svenska och internationella fackföreningsrörelsen och tar vårt ansvar för att samla, stärka och utveckla hela rörelsen.”

Den kollektiva gemensamma identiteten är en annan utmaning för Unionen som ett stort, brett och vertikalt förbund. Även här försöker vi ta steg i förslaget till handlingsprogram med att stärka den kollektiva identiteten i avsnittet ”Vår gemenskap är en styrka”. Vad jag vill säga med allt detta är att det är en genomtänkt helhet som vi från förbundsstyrelsen lägger fram till kongressen. Vi kan säkert ha tänkt fel i någon del, vi kanske kunde uttryckt oss annorlunda i någon del. Men det är en genomtänkt helhet som syftar till att bygga på våra styrkor, täppa igen de gap som finns, och bygga Facklig styrka och Facklig makt för att vi ska kunna förbättra arbetslivet för Unionens medlemmar. För det är viktigt att vi kommer ihåg att, förutom att utveckla den fackliga organisationen så att den fungerar så bra som möjligt, är det väl så viktigt att uppnå resultat i de fackliga intressefrågorna. Vid sidan av fackets sociala funktion att tjäna som en arena för gemenskap med andra i samma situation och/eller på samma arbetsplats – är syftet med en fackförening ju ytterst att förbättra anställnings- och arbetsvillkoren, eller åtminstone förhindra att de försämras.
https://www.unionen.se/sites/default/files/files/Invigningstal%20av%20Martin%20Linder%20-%20Kongress%202023.pdf

https://www.unionen.se/story/nyheter-fran-unionens-kongress/martin-linder-inviger-kongressen-i-karlstad

Unionens slutredovisning av sitt demokratiprojekt:
https://www.unionen.se/sites/default/files/files/L%C3%A4nge%20leve%20demokrati_Unionens%20demokratiutvecklingsprojekt.pdf

NIO FEM Podcast 17/6 2025: Engagera dig fackligt och lär dig massor! Råd från Unionens f.d. Förbundsordförande Martin Linder – TAM-Arkiv (av Lars Carlén)

Vad är facklig styrka? – Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen
Fackföreningar finns för att ta tillvara medlemmarnas intressen. För att kunna göra det behöver fackföreningarna vara tillräckligt starka i förhållande till andra aktörer. Vad bidrar till facklig styrka? I rapporten beskriver professor Anders Kjellberg vad facklig styrka består av och hur stark svensk fackföreningsrörelse är i dagsläget samt vad han tror om framtiden. Bl.a. är kunskaper och förnyelseförmåga en bidragande faktor till facklig styrka

Rapport: Ny rapport: Vad är facklig styrka? - Tankesmedjan Futurion
Rapportpresentation: Facklig styrka i framtidens arbetsliv - YouTube

BOKEN *TRADE UNIONS IN THE EUROPEAN UNION* I TRYCKT VERSION UTKOMMEN!

Foto: Anders Kjellberg 12 oktober 2023.
Svenska kapitlet finns här: Trade_Unions_in_Sweden_Kjellberg_2023.pdf (lu.se)

Facebook:
https://www.facebook.com/photo/?fbid=10227588784642402&set=a.10205088574031199&notif_id=1697721933266150&notif_t=feedback_reaction_generic&ref=notif
Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7118216065410568192/

REGERINGENS MISSLYCKADE HANTERING AV OMSTÄLLNINGSSTUDIE-STÖDET
Kollega 5/9 2023: ”I Sverige håller man avtal – men inte alltid” (tillsammans med German Bender) https://kollega.se/debatt/i-sverige-haller-man-avtal-men-inte-alltid
Lucris:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/157309023/DEBATT_Omst_llningsstudiest_d_Kollega_Bender_Kjellberg_2023.pdf

Samma dag som artikeln Publicerades i Kollega meddelades att regeringen ger ett extra anslag till CSN 2023-2025 (sammanlagt 110 miljoner kronor) vilket är mindre än hälften av vad myndigheten begärt (250 miljoner).

Miljardbelopp har avsatts för omställningsstudiestödet, men en stor del kommer att betalas tillbaka till staten eftersom CSN nekats tillräckliga medel för att kunna hantera mer än en mycket liten del av alla ansökningarna. Foto: TT/Shutterstock

Facebook: Regeringens hanterande av... - Anders Kjellberg | Facebook
Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7104718124838531073/

Se även debattartikel i DN 14/7 2023 (tryckta tidningen 15/7): Ingen vill sluta avtal med en regering som bryter löften

STORA SKILLNADER MELLAN DEN SVENSKA OCH DEN FRANSKA FACKLIGA MODELLEN

Anders Kjellberg 7/9 2023: *Le syndicalisme en France et en Suède: deux modèles contrastés*. Paris: Institut Montaigne (utvidgad version av den engelska utgåvan nedan). Artikeln kan laddas ned här:
Le_syndicalisme_en_France_et_en_Sue_de_deux_mode_les_contraste_s_Institut_Montaigne_Kjellberg.pdf (lu.se)
Lucris: https://portal.research.lu.se/sv/publications/le-syndicalisme-en-france-et-en-su%C3%A8de-deux-mod%C3%A8les-contrast%C3%A9s
Artikeln på Institut Montaigne: https://www.institutmontaigne.org/expressions/le-syndicalisme-en-france-et-en-suede-deux-modeles-contrastes

Anders Kjellberg 7/8 2023: *Sharp Contrasts Between Swedish and French Trade Union Models*. Paris: Institut Montaigne.
Av artikeln framgår att Sverige har fler fackmedlemmar (3,7 miljoner, 3,05 miljoner exklusive pensionärer och studerande) än Frankrike (2,15 miljoner) trots att Frankrike har en nästan sju gånger större befolkning. Det hänger samman med att den fackliga organisationsgraden är avsevärt högre i Sverige (69%) än i Frankrike (9%). Trots detta har kollektivavtalen en högre täckningsgrad i Frankrike (98% av de anställda) än i Sverige (87%). I Frankrike utsträcker staten kollektivavtalen till att omfatta hela branscher. Även minimilönenivån bestäms av staten. Sverige saknar såväl allmängiltigförklarade kollektivavtal som lagstiftning om minimilöner. Svensk partsreglering kontrasterar mot fransk statsreglering.
Lucris: https://portal.research.lu.se/sv/publications/sharp-contrasts-between-swedish-and-french-trade-union-models
Direktlänk till pdf-filen:

https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/154593425/Sharp_Contrasts_Between_Swedish_and_French_Trade_Union_Models_Institut_Montaigne.pdf
Läs artikeln här: https://www.institutmontaigne.org/en/expressions/sharp-contrasts-between-swedish-and-french-trade-union-models

Stockholm 2020.

Information om artikelserien Tour d'europé des Syndicats:
https://www.institutmontaigne.org/series/tour-deurope-des-syndicats

Presentation A. Kjellberg: https://www.institutmontaigne.org/en/experts/anders-kjellberg
https://www.institutmontaigne.org/experts/anders-kjellberg

NIO – FEM. Tidskrift om arbetsliv och profession 26/12 2023: "Fransk tankesmedja lyfter fram Anders Kjellbergs forskning" (av Lars Carlén):
https://niotillfem.se/fransk-tankesmedja-lyfter-fram-anders-kjellbergs-forskning/

Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7145470336917057536/

NIO FEM 26/12 2023:
French think tank presents Anders Kjellberg's research - Nio till fem

Nio till fem - Tidskrift om arbetsliv & profession. Utgiven av TAM-Arkiv.

DN DEBATT 15 JULI 2023 ANGÅENDE REGERINGENS MISSLYCKANDE MED OMSTÄLLNINGSSTUDIESTÖDET OCH ETABLERINGSJOBBEN
DN lördagen 15/7 2023, sid. 5. "Ingen vill sluta avtal med en regering som bryter löften".
Ingress: När regeringen, pressad av SD, inte följer ingångna avtal bryter den med svensk tradition. Historiskt har trepartsmodellen haft framgång i att lösa

viktiga samhällsproblem. Med staten som opålitlig part riskeras något av det mest svenska vi har, skriver German Bender på den fackföreningsnära tankesmedjan Arena Idé och professor Anders Kjellberg.
Dn.se fredagen 14/7 2023, kl 20: ”Ingen vill sluta avtal med en regering som bryter löften” (av German Bender och Anders Kjellberg):
https://www.dn.se/debatt/ingen-vill-sluta-avtal-med-en-regering-som-bryter-loften/

Arbetsgivare och fack har lagt ned år av utredning och förhandling för att komma överens om omställningsstöd och etableringsjobb. Nu sviker regeringen, skriver artikelförfattarna. Foto: Alexander Mahmoud. (DN Debatt 15 juli 2023). Bilden till höger: Lisa Pellings händelse på Facebook 15/7 2023.

Mer om omställningsstudiestödet och etableringsjobben kan läsas i Arena Idé-rapporten *Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv: Facklig anslutning och nytt huvudavtal*, sid. 142-157 respektive 161-164.
Arena_Ide_2023_Kjellberg_4_juni_Slutvers.pdf

Facebook:
Regeringen har inte lyckats med att infria... - Anders Kjellberg | Facebook

Arbetsmarknadsutskottet | Facebook

Lisa Pelling - Den här regeringen håller på att förstöra något av... | Facebook

German Bender - När regeringen, pressad av SD, inte följer två... | Facebook

Martin Jefflén - Mitt i prick. Bravo German Bender & Anders... | Facebook

Linkedin:
Caroline Söder, vd Trygghetsfonden:
https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7085973494793986048/

Anders Kjellberg: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7085903595010703360/

German Benders och min debattartikel i DN uppmärksammades i Dagen Industris ledare 20/7 2023: ”Regeringen bör agera om etableringsjobben” (av Matilda Molander). Utdrag ur artikeln:

”På fredagens DN Debatt skriver German Bender från fackföreningsanknutna tankesmedjan Arena Idé och professor Anders Kjellberg från Lunds universitet att ”arbetsgivare och fack har lagt ned år av utredningsarbete och förhandlingar för att skapa jobb åt de som står längst från arbetsmarknaden”. Långsiktiga överenskommelser mellan fack och arbetsgivare är vad som har lagt grunden för Sveriges

stabila utveckling i decennier, som artikelförfattarna konstaterar är det mycket viktigt att regeringen håller sin del i de här avtalen.

Det verkar helt enkelt som att Sverigedemokraterna låter sin aversion mot de socialdemokratiskt kopplade facken gå ut över de arbetslösa, och att regeringen än så länge låter dem hållas. Det är inte värdigt en moderatledd regering som står för arbetslinjen.”

Nordens största affärstidning – 614 000 läsare i print och på di.se

Fredag 21 juli 2023

DI WEEKEND
Inför fotbolls-VM:
Magdalena Eriksson om svensk vinnarkultur

Di testar Zeekr 001.
Zeekr utmanar på allvar Polestar och Volvo XC40

Youtubechefen om omstöpningen av musikbranschen

Per Styregårds guide till svensk hantverkscider

Dagens industri

LEDARE · 2
MATILDA MOLANDER
Sverigedemokraterna låter sin aversion mot facken gå ut över de arbetslösa

2 Ledare

ANDELAGEN ÅTGÅR: Arbetsmarknadsminister Johan Pehrson (L) måste få fart på reformen.

Regeringen bör agera om etableringsjobben

Ledare fredag 21/7

"Det är mycket hård kritik när det kommer från Svenskt Näringsliv och riktas mot en högerregering."

Viktigast för Sverige: Hålla huvudet kallt

Rakt på sak

"Läget är uppskruvat."

MATILDA MOLANDER

TOBIAS WINSTRÖM

https://www.di.se/ledare/regeringen-bor-agera-om-etableringsjobben/

ETABLERINGSJOBB. Arbetsmarknadsminister Johan Pehrson (L) måste få fart på reformen. Foto:Jesper Frisk

Facebook: Nu instämmer Dagens Industri på ledarplats i... - Anders Kjellberg | Facebook

TT-artikel 1/8 2023 i Aftonbladet, SvD, GP, UNT, Corren med fler tidningar: "Regeringen undergräver svenska modellen" (av Niklas Svahn /TT)
Socialdemokraternas arbetsmarknadspolitiska talesperson Teresa Carvalho instämmer i kritiken mot regeringen dess brist på agerande angående det nya omställningsstudiestödet (en central del i det nya huvudavtalet) och införandet av etableringsjobb för nyanlända migranter och långtidsarbetslösa.
Aftonbladet: "Regeringen undergräver svenska modellen" (aftonbladet.se)
SvD: "Regeringen undergräver svenska modellen" | SvD
GP: "Regeringen undergräver svenska modellen" | GP "The government is undermining the Swedish model" | GP (postsen.com)
Corren: "Regeringen undergräver svenska modellen" (corren.se)
Facebook:
https://www.facebook.com/anders.kjellberg.39/posts/pfbid0Gaaq8dZjZcPfHqSZLLFXrtZRvegT2mm9bMDMPmtMK9qgmFFv9MG7QkCGUYZHuKTxl?notif_id=1690880468674879&notif_t=feedback_reaction_generic&ref=notif
Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7092172748952674304/

NY BOK OM FACKEN I DE 27 EU-LÄNDERNA: *TRADE UNIONS IN THE EUROPEAN UNION. PICKING UP THE PIECES OF THE NEOLIBERAL CHALLENGE* (PETER LANG/ ETUI, JUNE 2023)

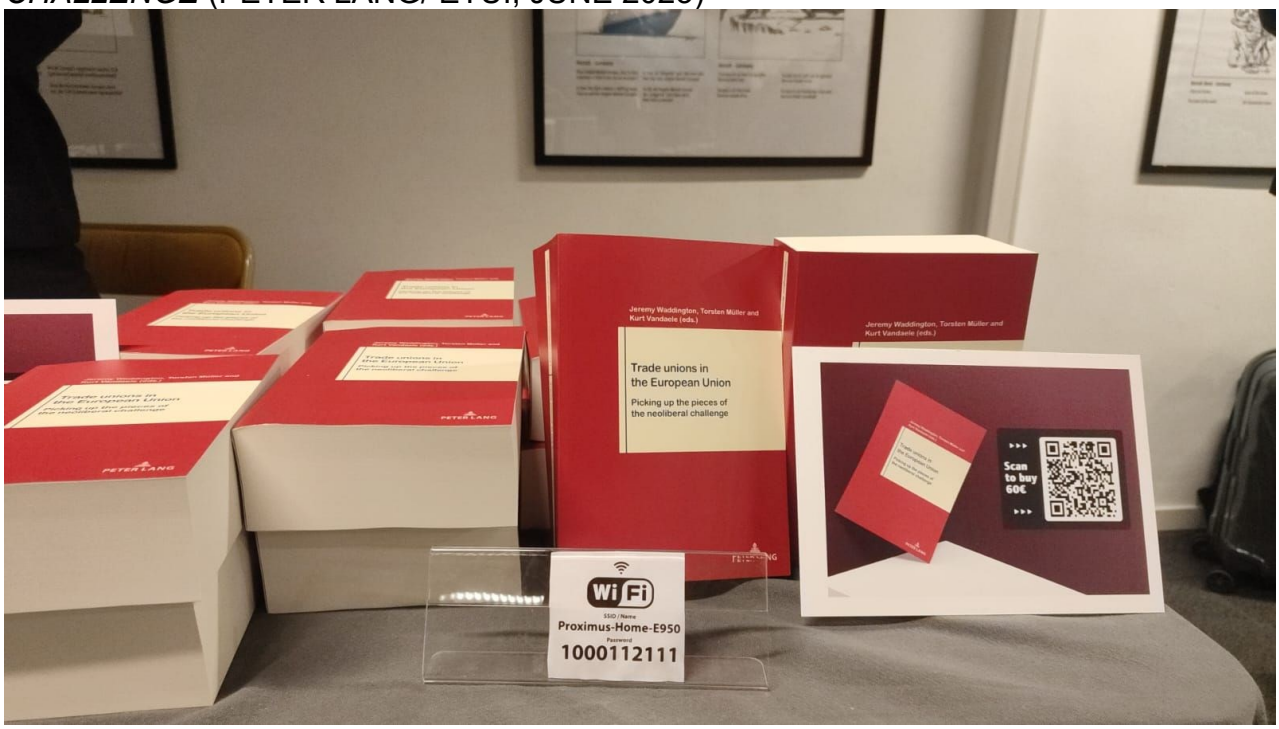

Boken presenterades på pressklubben i Bryssel den 7 December 2023.

Torsten Müller i talarstolen, en av bokens tre redaktörer. Läs boken här.

Anders Kjellberg har skrivit det svenska kapitlet ”Trade unions in Sweden: still high union density, but widening gaps by social category and national origin” (kapitel 28, sid. 1051-1092). Bokens redaktörer är Jeremy Waddington, Torsten Müller och Kurt Vandaele. Den 1 186 sidor långa boken ingår i Peter Langs serie Travail et Société / Work and Society, Vol. 86.
Det svenska kapitlet mm kan laddas ned här (kapitel 28 + appendix + innehållsförteckning): https://portal.research.lu.se/sv/publications/trade-unions-in-sweden-still-high-union-density-but-widening-gaps
Direktlänk till kapitlet:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/150568818/Trade_Unions_in_Sweden_Kjellberg_2023.pdf
Direktlänk till extra appendix:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/150679751/EXTRA_APPENDIX_Trade_unions_in_Sweden_2023.pdf

Trade unions in Sweden 2023. Updated statistical data. Lund Department of Sociology augusti 2023 https://portal.research.lu.se/sv/publications/trade-unions-in-sweden-2023-updated-statistical-data
Hela boken finns här: https://www.peterlang.com/document/1303070
Och alla de enskilda kapitlen här: Trade unions in the European Union | etui

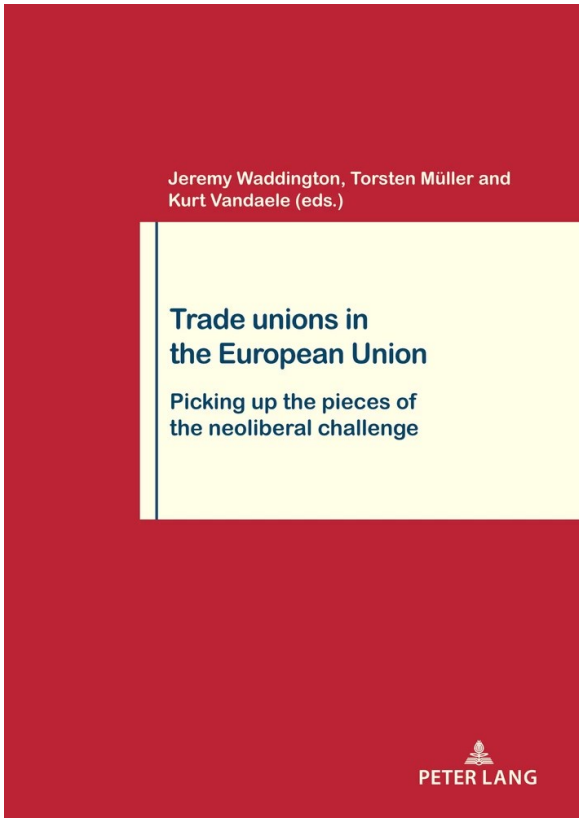

Sociologiska institutionens presentation av boken (på engelska): Anders Kjellberg co-authors comprehensive book on trade unions in EU countries | Department of Sociology (lu.se)
På svenska: Anders Kjellberg medförfattare till omfattande bok om fackförbunden i EU-länderna | Sociologiska institutionen (lu.se)

Dagens Arena (ledaren) 4/8 2023: ”Europafacket – en 50-åring värd att fira” (av Mats Wingborg). Utdrag ur artikeln:
”I en ny antologi, ”Trade unions in the European Union – Picking up the pieces of the neoliberal challenge”, utgiven i samarbete med det europeiska fackföreningsinstitutet ETUI, vänder och vrider en rad forskare på dessa siffror och gör djupdykningar i flera europeiska länder. Texterna är en guldgruva för den som vill borra djupt. Dessutom kan hela boken, på 1488 sidor (!), fritt laddas ner. Ett övergripande tema är hur nyliberal politik, där facket uppfattas störa den fria marknaden och där bekämpandet av inflationen anses viktigare än att hålla ner arbetslösheten, har bidragit till att trycka tillbaka de fackliga organisationerna. Vidare har den så kallade ”trojkan” bestående av Europakommissionen, Europeiska centralbanken och Internationella valutafonden ställt krav på skuldsatta länder i Central- och Östeuropa som underminerat den fackliga styrkan. Ett av dessa krav har varit att bryta upp övergripande kollektivavtal och i stället decentralisera förhandlingarna. En effekt har blivit färre fackliga medlemmar och lägre täckning av kollektivavtal.

Den fackliga nedgången har inte varit lika stor inom alla branscher. Ett europeiskt mönster är att de fackliga organisationerna har särskilt svårt att organisera anställda i detaljhandeln och i servicenäringar som hotell- & restaurang, catering och turism. Eller uttryckt på ett annat sätt, den klassiska arbetarklassen bestående av industriarbetare (där många är män) är inte sällan välorganiserad, medan organisationsgraden är lägre i den framväxande arbetarklassen (där många är kvinnor och migranter). Ett annat mönster är ökningen av tillfälliga anställningar och

deltidsarbete (76 procent av alla deltidsarbetande i Europa är kvinnor). Även bland dessa är många oorganiserade.

När både organisationsgrad och täckning av kollektivavtal sjunker tvingas fackliga organisationer att byta strategi. Starka fackföreningar vinner på att styra genom kollektivavtal utan att staten blandar sig i. Svaga fackföreningar söker stöd av staten och kräver offentliga minimilöner och allmängiltigförklarande av kollektivavtal (det vill säga att avtalen blir lag). Denna spänning är grundvalen för dragkampen om minimilöner inom Europafacket."
Europafacket – en 50-åring värd att fira | Dagens Arena
Facebook:
https://www.facebook.com/anders.kjellberg.39/posts/pfbid0iCc5X6bz3jMgPFWGNLuTfpsAwyMxi4f8tQxf5ycvHKE3ALXL8NyrMLWtXFhJprLzl?notif_id=1691134884715635&notif_t=feedback_reaction_generic&ref=notif
Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7093133663562792960/

UR ARENA IDÉ:S NYHETSBREV PÅ ENGELSKA JUNI 2023
June 2023

Nordic Labour Market Models under Scrutiny – Arena Idé's Flagship Report 2023 is out.

Dear friends,

After increasing during the pandemic years 2020 and 2021, trade union density declined in Sweden last year, particularly among foreign-born workers. Trade union density decreased between 2021 and 2022 from 70 to 69 percent. The largest decline was for blue-collar workers and the occupations organised in the trade union confederation LO (from 62 to 59 percent). The decline was smaller among white-collar workers in professions organised by the trade union confederations TCO and Saco (74 to 73 percent).

This is some of the data just released in Arena Idé's yearly flagship report about the Swedish labour market model *The Swedish model from a Nordic perspective: Trade Union Affiliation and a New Basic Agreement*. The report is written by Anders Kjellberg, professor of sociology at Lund university.

The report contains detailed information and unique data about trade union density and coverage of collective agreements. It also discusses some of the main developments and trends on the Swedish labour market and in the trade union sector. This year, the report applies a Nordic comparative perspective, as well.

Below, you will find the main findings of the report in English, and suggestions for further reading by Anders Kjellberg. You can find the full report in Swedish **here**.
Greetings,
German Bender
Chief Analyst
Editor of *The Swedish model from a Nordic perspective: Trade Union Affiliation and a New Basic Agreement.*

Main findings of *The Swedish model from a Nordic perspective: Trade Union Affiliation and a New Basic Agreement (Kjellberg, 2023).*
• During the pandemic years 2020–2021, the degree of unionisation increased for the first time since the mid-1990s. This increase has now again turned into a decline and we are thus back at the 2020 level (69 percent), but higher that the 2019 pre-pandemic level (68 percent).
• The gap between the union density of blue-collar and white-collar workers is greater than ever before: 14 percentage points. In 2006, there was no such gap: at that time, trade union density was 77 percent among both blue-collar and white-collar workers.
• During 2022, foreign-born workers increased both in number (by approximately 33,000 people) and as a share of the workforce (from 30 to just over 32 percent). At the same time, the degree of trade union membership among foreign-born workers in LO occupations fell faster than for native Swedes, from 54 to 51 percent (it fell from 65 to 63 percent among native Swedes). In 2006, there was no gap between these two groups: both had a unionization rate of 77 percent.
• The development among foreign-born workers in terms of both their union membership and their share of the labour force has a double impact on the degree of trade union affiliation of the group of blue-collar workers as a whole:
1) The degree of trade union affiliation fell more among foreign-born than among native Swedes.
2) The share of foreign-born workers increased at the same time.
• Some possible explanations for the declining degree of trade union affiliation among the foreign-born workers are
- They are overrepresented in industries with low unionization rate (eg. the transport sector, the hospitality sector)
- They often have precarious employment (for example in social care)
- They often have less knowledge about Swedish unions and collective agreements in the beginning of their working life than native Swedes.
- Recently arrived immigrants have poorer Swedish language skills than natives
- Increased consumer prices (inflation) have meant that the relatively large proportion of people born abroad who are low-income earners have a harder time to pay the trade union membership fee.

Other contents of the report:
This year's report also makes a comparative analysis of the Swedish labour market model in relationship with the other Nordic countries. The report particularly highlights the internationally unique strength of the Swedish white-collar unions, namely their:
• High degree of trade union affiliation.
• Prominent role in the Swedish wage formation process when "the industry norm" is set, which is clearly evident from a comprehensive comparison between the Nordic labour market models made in the report.
• Key role in the process leading up to the new basic agreement.

Furthermore, the increased tendency towards tripartite regulation and tripartite collaborations is discussed. Examples discussed in the report are the new basic agreement for skills development and transition, the introduction of short-time work, and the agreement on establishment jobs. The government has failed to fulfill its commitments both in terms of the establishment jobs and the skills development support.

Further reading
Trade unions in Sweden: still high union density, but widening gaps by social category and national origin. By Anders Kjellberg. **Download the report here.**
Direct link: **Trade_Unions_in_Sweden_Kjellberg_2023.pdf**
See this appendix for detailed numbers on trade union membership, etc.
The Nordic Model of Industrial Relations: comparing Denmark, Finland, Norway and Sweden. By Anders Kjellberg. **Read the report.**

Länk till nyhetsbrevet: News from Swedish progressive think tank Arena Idé (mailchi.mp)
About Arena Idé in English: In English - Arena Idé (arenaide.se)

MER OM DEN FACKLIGA ORGANISATIONSGRADEN OCH KOLLEKTIV-AVTALENS TÄCKNINGGRAD

Lag & Avtal 19/6 2023: ”Facken tappar medlemmar igen efter pandemins ökning” (av Mattias Lahti Davidsson). Utdrag ur artikeln:

Fackförbundens organisationsgrad minskade förra året till 69 procent. Ökningen under pandemin är därmed till stor del utraderad. Kollektivavtalens täcknings-grad består ändå, tack vare att arbetsgivarorganisationerna är fortsatt starka.

(…)

Tappet kan delvis bero på att den känsla av osäkerhet som pandemin bidrog till, har förbytts i en känsla av arbetstagarnas marknad.

– Efter pandemin pratade man om en lågkonjunktur, men den inträffade aldrig förra året. Arbetslösheten sjönk 2022, sysselsättningsgraden steg och det råder fortfarande arbetskraftsbrist.

Samtidigt har allt blivit dyrare. Många kan känna sig tvingade att avstå från fackligt medlemskap, tror Anders Kjellberg.

– Det som kom att dominera var prishöjningarna på mat, bensin och el. De som tjänar minst får vända mest på slantarna, särskilt lågbetalda arbetare.

(…)

Skillnaden mellan arbetares och tjänstemäns organisationsgrad är större än någonsin tidigare, 14 procentenheter.

– Som jämförelse kan sägas att 2006 fanns ingen skillnad. Då var den fackliga anslutningen 77 procent i båda grupperna.

Bakom dessa övergripande siffror döljer sig omfattande variationer. Det finns fackförbund och branscher där organisationsgraden är betydligt lägre än 50 procent. Ett exempel är Hotell- och restaurangfacket, HRF, som ligger på någonstans strax över 30 procent.

– 2006 hade HRF över 50 procent. Men de verkar inom en genomgångsbransch, det finns många visstidsanställningar och det är en hög andel anställda med utländsk bakgrund. Organisations-graden är ännu lägre i storstäderna.

Anders Kjellberg pekar på att så låga medlemssiffror kan leda till en nedåtgående spiral:

- Fackets legitimitet urholkas liksom dess förhandlingskraft
- Det leder till sämre resultat i avtalsförhandlingarna
- Det i sin tur innebär en svagare förmåga att rekrytera nya medlemmar
- …vilket leder till ytterligare sjunkande medlemssiffror och så vidare.

Det är vad som hänt i Tyskland, menar Anders Kjellberg. Där lyckades inte facken upprätthålla minimilönerna för stora löntagargrupper. Följden blev medlemstapp och att facken fick göra en helomvändning i frågan om lagstiftade minimilöner, något de tyska facken tidigare hade motarbetat.

– Men Sverige har långt dit. Sju av tio anställda är fortfarande fackligt anslutna här. I Tyskland är det knappt en av sex som är med i facket.

Kollektivavtalens täckningsgrad är också beroende av hur hög andel av arbetsgivarna som är organiserade. Till skillnad från i Tyskland har de svenska arbetsgivarorganisationerna inte tappat mark de senaste tjugo åren. Enligt en färsk beräkning av Anders Kjellberg omfattades 87 procent av de anställda i åldern 15-74 år av ett kollektivavtal vid årsskiftet 2021/2022. Inom privat sektor var täckningsgraden 81 procent.

Facken tappar medlemmar igen efter pandemins ökning (lag-avtal.se)

ORGANISERINGEN AV DE UTRIKES FÖDDA LÄKARNA

Läkartidningen 6/9 2023 och Läkartidningen 36-37/2023: ”Läkarförbundet vill nå ut till fler” (av Stephen Lindholm): Läkarförbundet vill nå ut till fler (lakartidningen.se)
Läkartidningen skriver om svårigheterna att organisera privatanställda och utrikes födda läkare med referens till min Arena Idé-rapport från 2020: *Den svenska modellen i en oviss tid*, som bland annat behandlar organisationsgraden hos olika yrken uppdelat på privat/offentlig sektor och inrikes/utrikes födda.
Observera även läsarkommentarerna om mina svar!

LÄKARNAS LÖNEUTVECKLING SLÄPAR EFTER SJUKSKÖTERSKORNAS

Läkartidningen 16/6 2023: ”Läkare släpar efter i löneökningstakt” (av Rickard Jakbo). Även i tryckta tidningen 21/6 volym 120, sid. 25-26. Utdrag ur artikeln:
Enligt den senaste statistiken från Medlingsinstitutet släpar flera läkargrupper efter i löneökningstakt, speciellt AT- och ST-läkarna. Medan den årliga snittökningen för alla yrkesgrupper i Sverige ligger på cirka 2,6 procent, hamnar läkarna under 2,0 procent.

Det är Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, som tagit fram siffrorna till rapporten »Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv: facklig anslutning och nytt huvudavtal« som han skrivit för Arena Idé. Enligt honom skulle det kunna handla om en förändrad åldersstruktur i läkarkåren eller den högre andelen utlandsfödda läkare i kåren.

Klart är i alla fall att genomsnittliga löneökningstakten i Medlingsinstitutets statistik för alla yrken var 2,6 procent per år åren 2015–2021, men att läkarna hamnar tydligt under snittet.

Bland de yrken som uppvisar en lägre löneökningstakt lyfter rapportförfattaren fram bland annat gruppen ST-läkare, med en löneökningstakt på 1,8 procent, och AT-läkare med en löneökningstakt på 1,6 procent. En närmare titt på statistiken visar att även specialistläkare ligger under det normerande industrimärket på den svenska arbetsmarknaden. De har en löneökningstakt på i genomsnitt 1,9 procent.

Sociologiprofessorn, som sedan lång tid är expert på svenska arbetsmarknadsförhållanden, har inte undersökt löneutvecklingen i vårdyrkena närmare under tidsperioden, men utifrån de lönepåverkande mekanismer som forskningen identifierat ger han ett par möjliga förklaringar.
– Det skulle kunna handla om strukturella skäl, som att många äldre läkare går i pension, och att yngre som har lägre löner, fyller på, säger Anders Kjellberg.

En annan förklaring skulle kunna vara att andra grupper inom vårdsektorn fått mer betalt på just läkarnas bekostnad. För det är inte just vårdyrken som har en lägre ökningstakt. Bland de yrkesgrupper med en hög löneökningstakt som forskaren lyfter fram finns flera grupper av sjuksköterskor, som tillsammans med speciallärare, specialpedagoger och byggarbetsledare alla har haft en ökningstakt på mellan 3,6 och 4,0 procent, åren 2014–2021. Undersköterskorna på vård- och specialavdelningar ligger samtidigt lite över snittet.

Läkarnas relativt låga löneökningstakt kan också handla om att allt fler läkare är utlandsfödda. 2005 utgjorde de 23 procent av läkarkåren, och 2019 var 29 procent födda i utlandet, enligt Anders Kjellberg. De är inte med i facket i samma utsträckning som inrikes födda och har kanske en sämre förhandlingsposition, spekulerar han

– Eftersom läkare generellt sett har höga löner, kanske de nöjer sig med en något lägre löneökning. De är troligen inte heller så pigga på att byta yrkesbana eftersom de investerat så mycket i sin utbildning, tillägger han.
Läkare halkar efter i löneökningstakt (lakartidningen.se)

Dagens Medicin 19/6 2023: ”Läkare släpar efter i löneutvecklingen” (av Emil Schröder). https://www.dagensmedicin.se/arbetsliv/arbetsvillkor/lakare-slapar-efter-i-loneutvecklingen/

Distriktsläkaren 16/6 2023: ”Läkare halkar efter i löneökningstakt”
http://www.distriktslakaren.se/aggregator/sources/2

Moderna Läkare (en tidning från SYLF) 4/12 2023: ”Underläkarlöner: en angelägenhet för hela kåren” (av Karin Ström). Utdrag ur artikeln:
”Underläkarnas löner sjunker, konstaterades nyligen i en rapport som bland annat uppmärksammades i Läkartidningen den 16 juni. I rapporten kunde Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, med hjälp av uppgifter från Statistiska centralbyrån se att läkare halkar efter i löneökningstakt generellt, och speciellt ST- och AT-läkare. Den genomsnittliga löneökningstakten för alla yrken under 2015–2021 var enligt rapporten 2,6%. För läkare över lag var den under 2%, och för ST-läkare och AT-läkare uppmättes den till 1,8% respektive 1,6%. Att underläkarna under lång tid har halkat efter lönemässigt tycker SYLF:s ordförande Robert Holmqvist är ett tydligt tecken på att det viktiga arbete som underläkarna gör inte visas den uppskattning som det förtjänar:
"Underläkarna gör ett väldigt viktigt jobb inom vården. Utan oss skulle vården inte fungera. Vi måste bli bättre på att inte acceptera låga löner vid anställning. Jag är fullt medveten om att detta är väldigt svårt. Vi måste ha våra utbildningstjänster för att komma vidare i karriären och det vet arbetsgivarna. Så länge de vet att det finns andra som kommer att ta tjänsten till en lägre lön har de en stor fördel", säger Robert.
(…)
Anders Kjellbergs rapport byggde på löner som arbets-givarna rapporterar in till Statistiska centralbyrån, inklusive ett stort urval läkare från den privata sektorn – men inte alla. Läkarförbundet föredrar att titta på den statistik som bygger på lönen hos samtliga medlemmar i Läkarförbundet – det som kallas den partsgemensamma statistiken – som tyvärr även den visar att underläkarna missgynnas. Medan specialistläkarnas löneutveckling följer märket i den statistiken, ligger AT-läkarna och ST-läkarnas löneökning precis under.
"Det är vi inte nöjda med. Vi ser det som en effekt av underdimensioneringen av utbildnings-tjänsterna; AT, ST och BT. Så länge det är fler sökande än det finns tjänster kan arbetsgivarna hålla nere lönerna. Om arbetsgivaren har tjänsten som du behöver för att få din legitimation, hur lätt är det då att förhandla? Vi har satsat mycket krut på att påverka politiken i den frågan; på att försöka få staten att ta större ansvar för utbildningstjänsterna, eftersom regionerna inte löser problemet. Vi har också lagt fram förslag på hur man ska kunna skynda på genomströmningen från nyutexad till specialist.""
Underläkarlöner: en angelägenhet för hela kåren - Moderna Läkare (slf.se)

Fackförbunden måste ha en ordentlig konfliktfond för att ett strejkvarsel ska betraktas som ett reellt hot, säger professor Anders Kjellberg. Foto: Johan Nilsson/TT

Lag & Avtal 6/6 2023: ”Så rustade är facken för konflikter” (av Barbara Taltavull)
Utdrag ur artikeln:
”Strejkhoten har duggat tätt under stundande avtalsrörelse. Lag & Avtal har tittat närmare på fackförbundens strejkkassor och hur väl rustade de står inför en större konflikt.

Enligt Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som bland annat forskat om facklig makt och styrka, är det emellertid inget att oroa sig över.
– Fackförbundens strejkkassor är inte så små då det rör sig om miljardbelopp, ibland mångmiljardbelopp. Medlemmarna är spridda på många avtalsområden och yrkesgrupper runt om i landet och det är inte troligt att de tas ut i strejk eller blir lockoutade samtidigt, slår han fast.

Facken tar inte ut alla medlemmar i strejk på en gång utan väljer ut strategiska nyckelpersoner och företag, framhåller Anders Kjellberg. Jokern är hur många som eventuellt blir lockoutade, det vill säga utestängda från jobbet utan lön.
– Om lockout används är det vanligen en spegellockout, det vill säga att arbetsgivaren utestänger exakt de arbetstagare som tagits ut i strejk. Arbetsgivarna kan även lockouta fler, men det tycker de inte är så verksamt. De vill i stället verka för inskränkt konflikträtt, säger han.

Hur stor konfliktfond behöver då facken ha?
– De måste ha en ordentlig konfliktfond för att ett strejkvarsel ska betraktas som ett reellt hot. Ofta är enbart hotet om konflikt och sympatiåtgärder ett ganska kraftfullt vapen, men inom industrin har det förekommit ytterst få gånger i avtalsrörelserna, understryker Anders Kjellberg.
(…)
Sedan Industriavtalet träffades 1997 har bara Pappers strejkat inom industrin. De största strejkerna har ägt rum i offentlig sektor: Kommunal 2003 och Vårdförbundet 2008. I byggbranschen har flera strejker förekommit (Byggnads, Elektrikerna och nu senast Målarna) liksom i transportsektorn, främst Pilotföreningen och Kommunals bussförare. Men på det hela taget är konfliktfrekvensen även ur ett nordiskt perspektiv extremt låg i Sverige.

Flera av förbunden har också ganska mycket pengar, även sett till beloppet per medlem.
– I princip hela det egna kapitalet är en konfliktfond som facken kan använda som strejk- och lockoutkassa. Därtill kan de använda delar av de obeskattade reserverna. Vid behov har även LO centralt en konfliktfond som kan stödja medlemsförbunden, påpekar han.

(…)
– Mitt budskap är att hotet om konflikt ofta sätter tillräcklig press på motparten, men många faktorer spelar in. Ett starkt kort att spela för facken är företagens ökade sårbarhet vid ”just in time-produktion”, men det uppvägs mer än väl av de transnationella företagens möjligheter att flytta ut produktionen, vilket avskräcker facket.

I skrivande stund lägger han sista handen vid en ny Arena Idérapport. En slutsats i rapporten, som heter Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv, är att huvuddelen av fackens finansiering kommer från medlemsavgifter men att finansiella tillgångar spelar en allt större roll.”
https://www.lag-avtal.se/nyheter/sa-rustade-ar-facken-for-konflikter/2938716
Läs sid. 48-51 i Arena Idé-rapporten *Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv* om fackförbundens konfliktkassor.

NY ARENA IDÉ-RAPPORT:
DEN SVENSKA MODELLEN UR ETT NORDISKT PERSPEKTIV: FACKLIG ANSLUTNING OCH NYTT HUVUDAVTAL
Den kan läsas här: Arena_Ide_2023_Kjellberg_4_juni_Slutvers.pdf
Rapporten i media:

Anders Kjellberg med nya Arena Idé-rapporten. Ur Dagens Arbete. Foto: Kennet Ruona.

Arbetet 6/6 2023: ”Rekordfå arbetare med i facket” (av Ivar Andersen)
https://arbetet.se/2023/06/05/rekordfa-arbetare-med-i-facket/ + i tryckta tidningen 21/6 nr 8 2023 sid. 19: ”Nya siffror: Rekordfå arbetare med i facket”.

Dagens Arbete 6/6 2023: ”Pandemieffekten utraderad – LO förlorade 22 000 medlemmar förra året” (av Mikael Färnbo)
https://da.se/2023/06/pandemieffekten-utraderad-lo-forlorade-22-000-medlemmar-forra-aret/

Dagens Arbete 7/8 2023: ”Pappers tappar medlemmar” (av Göran Widerberg)
https://da.se/2023/08/pappers-tappar-medlemmar/

Ur Dagens Arbete 6/6 2023. Foto: Kennet Ruona.

Dagens Arena 6/6 2023: ”Facket tappar medlemmar igen” (av Jon Andersson)
https://www.dagensarena.se/innehall/facket-tappar-medlemmar-igen/

Arbetsvärlden 7/6 2023: ”Allt färre är med i facket” (av Sandra Lund)
https://www.arbetsvarlden.se/allt-farre-ar-med-i-facket/

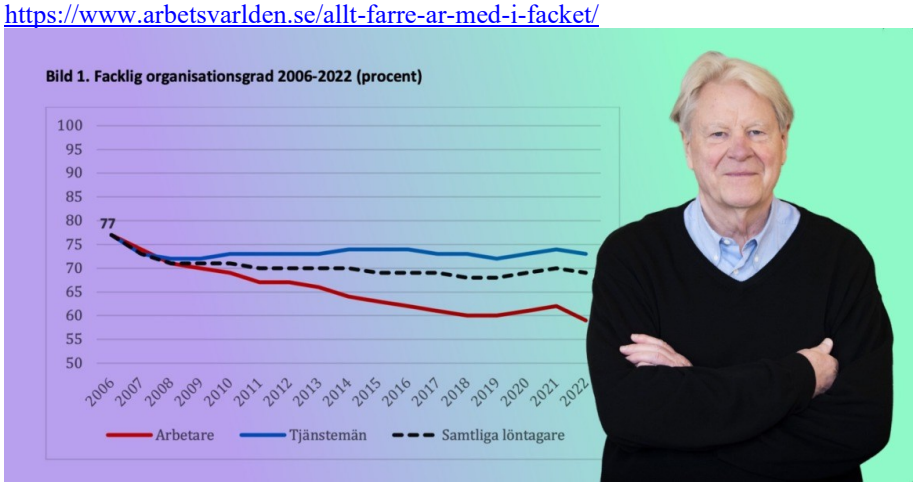

Anders Kjellberg. Arbetsvälden 7/6 2023. Foto: Johan Nilsson /TT 6/5 2021.

Arbetsvärlden 7/6 2023: ”Fackavgiften uppfattades som för dyr inom lågstatusjobben” (av Jonas Nordling) https://www.arbetsvarlden.se/fackavgiften-uppfattades-som-for-dyr-inom-lagstatusjobben/

Arbetsvärldens podd 9/6 2023: ”Skurkföretag & fackflykt” med Yonna Waltersson (Arbetet) & Mikael Feldbaum (Arbetsvärlden). Ett grävande reportage om fusk med anställningsbidrag, SCB:s stora partisympatiundersökning och Arena Idé-rapporten *Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv*: https://www.arbetsvarlden.se/skurkforetag-och-fackflykt/

Anders Kjellberg. Arbetsvärlden 7/6 2023. Foto: Johan Nilsson /TT 6/5 2021.

Arbetaren 5/6 2023: ”Allt färre arbetare organiserar sig”

Arbetet 20/3 2024: ”1 av 4 i facket är utlandsfödd – få med utländsk bakgrund bland facktopparna” (av Johanna Wreder) – se gröna tabellen sist i artikeln 1 av 4 i facket är utlandsfödd – få med utländsk bakgrund bland facktopparna – Arbetet

TT 4/6 2023: ”Rekordfå arbetare med i facket” (av Olle Lindström, TT).
Publicerad i bl.a. Aftonbladet Rekordfå arbetare med i facket (aftonbladet.se), SvD https://www.svd.se/a/Q7Km78/rekordfa-arbetare-med-i-facket, SvD Näringsliv, Göteborgs-Posten https://www.gp.se/ekonomi/rekordf%C3%A5-arbetare-med-i-facket-1.101359141 Bohuslänningen, Folkbladet (Norrköping), Corren, Norrköpings Tidningar (NT), Motala Vadstena Tidning (MVT), Kinda-posten, Upsala Nya Tidning (UNT), Hallands Nyheter, Hallandsposten, TTELA, Vestmanlands Läns Tidning, Enköpings-Posten, Södermanlands Tidning, Södermanlands Nyheter (SN), Strengnäs Tidning, Eskilstuna-Kuriren, Katrineholms-Kuriren, Gefle Dagblad, Folkbladet (Umeå), Västerbottens-Kuriren (19/6 även tryckta tidningen), Norrbottenskuriren, Norrländska Socialdemokraten (NSD), Piteå-Tidningen, Ljusdals-Posten, Ljusnan, Norrländska Socialdemokraten, Hudiksvalls Tidning, Norran, Söderhamns-Kuriren, Sundsvalls Tidning, stonyheter.se, Dagens Näringsliv, Vimmerby Tidning, Smålandsposten, Smålänningen, Västerviks-Tidningen (VT), News 55, Sydsvenskan, Helsingborgs Dagblad (HD), Skånska Dagbladet, Norra Skåne, Ystads Allehanda, Kristianstadsbladet, Barometern, Blekinge Läns Tidning (+7/6 sid. 16), Sydöstran, Nyheter24, Helagotland, Epoch Times, Sweden Posts English https://sweden.postsen.com/local/108608/A-record-few-workers-joined-the-union.html, SVT Nyheter https://www.svt.se/nyheter/snabbkollen/rekordfa-arbetare-ar-med-i-facket, Hänt Nyheter, Ground News https://ground.news/article/rekordfa-arbetare-med-i-facket, Karlskoga Nyheter, Industri.Nyheter.se https://www.industrinyheter.se/20230605/37067/rekordfa-arbetare-med-i-facket Tidningen Syre. ”Färre vill vara med i facket visar ny rapport”, DN 5/6 sid. 14: ”Rekordfå arbetare är med i facket”, GP 5/6 sid 11-12: ”Dystra siffror för facken: få arbetare medlemmar”

Utdrag ur TT-artikeln:
LO-fackens ökenvandring börjar om på nytt. Rekordfå arbetare är numera med i facket. Fler utlandsfödda på arbetsmarknaden är en förklaring. Kostnaden en annan.
Betydligt fler tjänstemän är medlemmar. Klyftan till LO-yrken är nu större än någonsin.
Att allt blivit dyrare kan i det kortare perspektivet förklara att allt färre arbetare i LO-yrken inte går med i eller lämnar facket.
– Det är framför allt LO-grupper som har drabbats av att allt blivit dyrare. Vad kan man då avstå ifrån, jo medlemskap i facket kan vara en sådan kostnad, säger professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet och mångårig expert på facklig organisering.

Men trenden är tydlig även på längre sikt, enligt rapporten som tagits fram av tankesmedjan Arena Idé. Efter en viss återhämtning under pandemiåren minskade den fackliga organisationsgraden åter igen förra året, det vill säga andelen anställda som är med i något fackförbund.

Anders Kjellberg går årligen igenom förhållandena på arbetsmarknaden med fokus på facklig organisering. Under 2022 sjönk organisationsgraden bland arbetare i LO-yrken till 59 procent, från 62 procent året innan. Så låg har den aldrig varit modern tid.

Viktigaste orsaken, vid sidan av de rusande priserna, är enligt Kjellberg att allt fler utlandsfödda kommer ut på arbetsmarknaden. I fjol ökade antalet anställda arbetare, födda utomlands, med

33 000, till närmare en tredjedel av samtliga anställda arbetare i Sverige. De inrikes födda minskade i antal med drygt 40 000, enligt Anders Kjellberg.
– Utrikesfödda finns ofta i yrken med låga löner, säger Kjellberg och konstaterar att de jobbar i branscher där facket har en svagare ställning, som exempelvis i krogbranschen och taxibranschen.

De har heller kanske inte en facklig tradition att falla tillbaka på i lika stor utsträckning, säger Kjellberg. Facket är ofta, paradoxalt nog, svagare där de otrygga jobben är som vanligast, bland de deltidsanställda, tidsbegränsat anställda, ofta yngre människor och de med utländsk bakgrund.
– Det är svårare att rekrytera dessa, säger Kjellberg.

Fackens hemläxa: Framför allt inte höja medlemsavgiften, kanske ha rabatter, bättre information, kanske främst till de många som har svårare med språket och ingen kunskap kring vad facket är för något, och att ha en representation på arbetsplatsen, resonerar Anders Kjellberg.
(…)
Även tjänstemannafacken tappar något, men från betydligt högre nivåer, från 74 till 73 procent 2022. Det gör att klyftan mellan arbetare och tjänstemän nu har vuxit sig rekordstor åt andra hållet. Förr var det arbetarna som i första hand organiserade sig. Så är det alltså inte längre. År 2006 var lika många tjänstemän som arbetare fackligt anslutna, 77 procent av de som jobbade. Sedan gick tjänstemännen förbi.
Sammantaget minskade den fackliga organisationsgraden på den svenska arbetsmarknaden något i fjol, till 69 procent. Det gör ändå Sverige till världsmästare i facklig organisering, om man bortser från Island, enligt Anders Kjellberg.
Läs hela TT-artikeln här: https://www.gp.se/ekonomi/rekordf%C3%A5-arbetare-med-i-facket-1.101359141

”Flaggskeppsrapporten” på Arena Idé:s hemsida:
https://arenaide.se/rapporter/den-svenska-modellen-ur-ett-nordiskt-perspektiv/

Kommentarer i sociala media:
Facebook 5/6 2023 Johanna Lindell, vd i DIK:
Varje år presenterar Anders Kjellberg tillsammans med German Bender ett Magnum Opus om facklig organisering. I år smackar Arena Idé till med 294 sidor om den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv. Och för alla som är intresserad av fackliga frågor är detta som vanligt obligatorisk läsning. Efter en snabbläsning (ja, jag vaknade tidigt i morse) tycker jag att de stora frågorna till oss som fackliga organisationer är:
Hur kan vi hjälpas åt, alla fackliga organisationer, och se till att minska den kräftgång som finns i vissa områden, där de allra mest utsatta på arbetsmarknaden är oorganiserade?
Hur kan vi bli bättre på att organisera människor som är nya i Sverige, och som kanske inte ser det som naturligt att gå med i ett fackförbund?

Facebook 9/6 2023 Anna Fransson, utredare på Medlingsinstitutet:
Läs läs! Massor av intressant och tänkvärt i denna rapport 👏

Facebook 25/6 2023 Daniel Fleming, lektor emeritus Roskilde universitet:
Mycket imponerande bidrag! (…) mycket aktuellt, detaljerat, väldokumenterat och ger goda forklaringar på fackliga skillnader i Norden - utan att framhålla den svenska modellen allt för mycket.

Linkedin 6/6 2023 Lisa Pelling, chef Arena Idé:
Nu har tankesmedjan Arena Idé släppt vår årliga flaggskeppsrapport om facklig organisationsgrad, kollektivavtalstäckning och läget för den svenska arbetsmarknadsmodellen. 294 sidor data, analys och perspektiv författade av Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Arena Idés utredningschef German Bender har varit omsorgsfull redaktör. Rapporten är oumbärlig för alla som vill förstå den svenska arbetsmarknadsmodellen, och hur den kan stärkas.
https://www.linkedin.com/search/results/all/?keywords=flaggskeppsrapport&origin=GLOBAL_SEARCH_HEADER&sid=UZt

Linkedin 6/6 Ann-Sofie Sjöberg, konsult och expert på omställning (Expert in labour market transitions. Consultancy focusing on analysis, opinion formation and strategic communication. Podcaster at Opodden):
Tack Anders Kjellberg mycket bra skrivet kring omställningsreformerna som jag kan ta med då jag i slutet av veckan deltar i panel på EU-kommissionens konferens Making Skills Count.
https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7071072521701236736/?commentUrn=urn%3Ali%3Acomment%3A(activity%3A7071072521701236736%2C7071696827435163648)&dashCommentUrn=urn%3Ali%3Afsd_comment%3A(7071696827435163648%2Curn%3Ali%3Aactivity%3A7071072521701236736)

Linkedin 6/6 Eva Nordmark, tidigare arbetsmarknadsminister:
Tack för ditt viktiga arbete Anders! Ser fram emot att läsa rapporten!

Linkedin 5/6 Sture Nordh, tidigare TCO-ordförande:
Anders, tack för ditt och bestående så viktiga arbete!

Linkedin 6/6 Lisa Pelling, chef Arena Idé:
Tusen tack för ditt enormt viktiga arbete med att tillgängliggöra såväl data som oumbärliga kunskaper och insikter, Anders. Detta års nordiska perspektiv är fascinerande.

Linkedin 4/6 Caroline Söder, vd för Trygghetsfonden TSL (CEO Swedish Job Transition Foundation):
Professor Anders Kjellberg, Lunds universitet har författat en gedigen och läsvärd Arena Idé-rapport på nära 300 sidor med titeln: Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv: facklig anslutning och ett nytt huvudavtal. Redaktör har varit German Bender, chefsanalytiker på Arena Idé. Rapporten bifogas och för er som är särskilt intresserade av omställningsstudiestödet diskuteras detta på s. 142-157. Det är bra att historiken om omställnings- och kompetensstödsreformens utveckling och intentioner dokumenteras. Tycker också att beskrivningen blir levande genom att Kjellberg valt att väva in bland annat partföreträdares citat från Svenskt Näringsliv, LO och PTK.
https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7071179233661730816/

Altinget 8/6 2023: ” Antalet fackligt anslutna sjunker – störst tapp för LO” (av Rebecka Prahl). https://www.altinget.se/artikel/antalet-fackligt-anslutna-sjunker-storst-tapp-for-lo

Aftonbladet ledaren 8/6 2023: ”Nu förstör orättvisorna det svenska samhället.
Bara sex av tio arbetare är med i facket” (av Ingvar Persson):
”Av de som arbetar i LO-yrken var bara sex av tio medlemmar i facket förra året. Siffran har sjunkit med tre procent på bara ett år. Också den fackliga anslutningen bland tjänstemännen minskar, men mindre.
Skillnaden i organisationsgrad – det är så man säger – mellan arbetare och tjänstemän är nu 14 procentenheter. För mindre än 20 år sedan fanns ingen sådan skillnad.
Bland arbetare i LO-yrken med bakgrund i ett annat land är bara drygt hälften med i facket. Och andelen oorganiserade ökar snabbare än i andra grupper.

Flera orsaker
Allt det där är siffror ur en ny rapport som professor Anders Kjellberg skrivit för tankesmedjan Arena Idé. Han pekar själv ut flera tänkbara orsaker till utvecklingen. Dyrtiderna som särskilt drabbar låginkomsttagare, osäkra anställningar och bristande språkkunskaper för att ta några exempel. De borde göra oss väldigt oroade.

Den svenska modellen, alltså att arbetsmarknaden till stor del regleras av fack och arbetsgivare förutsätter hög organisationsgrad. Är inte tillräckligt många med i facket hjälper det till sist inte att det kanske finns ett kollektivavtal på arbetsplatsen. Ingen kommer ju att kunna kontrollera att det följs.

Usla villkor och osund konkurens
Det brukar sluta med usla anställningsvillkor och osund konkurrens. Och det kommer till sist att skapa krav på politiska beslut och fler regleringar. Det är det egentligen ingen som vill. När saker fungerar är den svenska arbetsmarknaden en förebild för hela Europa.

Men Kjellbergs siffror är också en varningssignal på ett annat plan. De ekonomiska klyftorna i samhället får allt större effekter på hur stora möjligheter människor har att påverka samhället. Ett fackligt medlemskap är en sådan möjlighet. Oavsett om det handlar om att stå upp mot en arbetsgivare, bråka med myndigheter eller påverka samhällsdebatten blir människor starkare tillsammans.

Göra sin röst hörd
Att rösta är en annan möjlighet att göra sig hörd. I förra veckan presenterade SCB siffror som visar att valdeltagande följer människors utbildningsnivå. Bland de som saknar gymnasieutbildning röstade 74 procent av de röstberättigade i höstens val. Tittar vi istället på gruppen med eftergymnasial utbildning är siffran 93 procent.

Högutbildade är oftare med i facket. De röstar oftare, och det är ganska säkert att de också har lättare att påverka samhällsdebatten. Det är klart att det får effekter. För arbetsförhållanden. För politiska beslut, som vilka skatter vi ska betala och hur välfärden ska se ut.

Vi får en spiral av växande klyftor, ökat utanförskap och minskat samhällsengagemang. Kanske är vi redan där. Fördelningspolitik är inte bara ett sätt att jämna ut villkor. Det är ett sätt att försvara demokratins grundidé.”
Nu förstör orättvisorna det svenska samhället (aftonbladet.se)

Aktuellt i Politiken 8/6 2023: ”S ökar stödet bland arbetarväljare” (av Jan Söderström). Utdrag ur artikeln:
”Socialdemokraterna återtar väljarstöd bland dem som ser sig själva som arbetare visar SCB:s partisympatiundersökning. S ökar med 6,6 procentenheter till procentenheter 42,2 procent, medan Sverigedemokraterna tappar 4,2 procentenheter jämfört med undersökningen i november till 23,6 procent. S ökar även bland LO-medlemmar, med fyra procentenheter till 41,2 procent, även om det inte är statistiskt säkerställt. SD ligger stilla på 27,2 procent. (…)
När nu SD efter valet placerat sig i högerblocket synas partiets flirt med arbetarväljarna. Det sker stora nedskärningar på arbetsmarknadspolitiken, välfärden och utbildningsområdet. S kritiserar bland annat att SD nu blockerar införandet av de så kallade etableringsjobben som parterna förhandlade om under S-regeringen. En insats riktad mot långtidsarbetslösa, unga och nyanlända. (…)
En rapport från Arena Idé visar att den fackliga organisationsgraden minskade 2022 från 62 till 59 procent /*bland arbetare; min anmärkning*/. Antalet medlemmar i LO-förbunden minskade med 22 804 förra året.
- Var tredje arbetare är i dag född i ett annat land än Sverige. Många kommer från länder utanför EU där det kan finnas bristande kännedom om fackföreningar och den svenska arbetsmarknadsmodellen, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, till Arbetet.

ETC Nyhetsmagasinet 9/6 2023 sid 5: ”Facket försvagas”.
”Den fackliga organisationsgraden minskar igen efter en tillfällig uppgång under pandemiåren. Förra året var 69 procent av alla anställda i Sverige medlemmar i ett fackförbund. Nedgången är störst bland arbetare i LO-yrken, enligt ny rapport från tankesmedjan Arena Idé.
– En viktig orsak är att priserna började stiga ordentligt förra året. De som drabbades värst av det var personer som jobbar i LO-yrken. Mat och hyra måste man ha råd med. Men jag tror att

många gjort bedömningen att fackavgiften är något de kan avstå från, säger Anders Kjellberg, rapportförfattare och professor i sociologi vid Lunds universitet, till Dagens Arena.
Antagligen har han rätt, och att detta är ännu ett illavarslande tecken på hur klassklyftorna ökar."

Lag & Avtal 8/6 2023: "Så rustade är facken för konflikter" (av Barbara Taltavull)
Lag & Avtal 19/6 2023: "Facken tappar medlemmar igen efter pandemins ökning" (av Mattias Lahti Davidsson).

Målarnas Facktidning nr 5 2023 21/6, sid 8: "Allt färre med i facket".
https://www.calameo.com/read/0056435284729a13f1378

Mål & Medel Aktuellt Avtal 2023 Nyhetsbrev 7/8 2023: "Professor: Förbunden behöver fler förtroendevalda med utrikesbakgrund" (av Åsa Åsa Passanisi).
Professor: Förbunden behöver fler förtroendevalda med utrikesbakgrund – Mål och Medel (malochmedel.se)

Sveriges Radio Ekot 13/7 2023 kl 19: "Arbetare flyr facket – lägsta andelen medlemmar på 30 år" (reporter Naimi Lundegård)
https://sverigesradio.se/artikel/arbetare-flyr-facket-lagsta-andelen-medlemmar-pa-30-ar
och kl 23 https://sverigesradio.se/avsnitt/2196142

Smedjan 12/7 2023: "Medierna har tappat intresset för arbetsmarknaden" (av Janerik Larsson). Utdrag ur artikeln:
"När jag 10 år senare tillträdde som SAF:s informationschef sammanföll det med styrelsebeslutet att inte längre förhandla om kollektivavtal. Wikipedia konstaterar:

Bland det första Ulf Laurin gjorde på posten som ordförande var att decentralisera löneförhandlingarna, i ett försök till att individualisera lönerna. Under de tio åren bevakades löneförhandlandet som ägde rum i SAF:s lokaler på Blasieholmen av ett stort antal välinformerade journalister. I dag finns det vad jag vet endast en enda journalist som har samma uppdrag: Ekoredaktionens Anders Jelmin.
Fram till att Industriavtalet slöts 1997 fortsatte bevakningen av löneförhandlandet i viss utsträckning men därefter avtog dramatiken och därmed medieintresset.
Tankesmedjan Arena idé har nyligen på sin hemsida publicerat rapporten "Den svenska modellen ur ett nordiskt perspektiv – Facklig anslutning och nytt huvudavtal". Kanske är det bara ur mitt lätt nostalgiska perspektiv som jag fann den mycket läsvärd och förtjänt av att uppmärksammas i nationell media.
Författare är Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Jag fäste mig särskilt vid avsnitten som berörde utvecklingen i Danmark, Norge och Finland. Det talas ofta om "den nordiska arbetsmarknadsmodellen", men i själva verket bör man i dag snarare använda pluralis: de nordiska arbetsmarknadsmodellerna.
Kjellberg konstaterar exempelvis att tjänstemannafackens ställning i Sverige är unik med en hög organisationsgrad och central roll i avtalsförhandlingarna. Det unika är deras styrka i privat sektor. Det finns ingen internationell motsvarighet till PTK (som grundades 1973) eller Unionen. I Danmark, Finland och Norge är det i praktiken endast LO-förbund (i Danmark före detta LO-förbund) som spelar denna märkessättande roll. I Danmark saknar akademiker-förbunden dessutom förhandlingsrätt med Dansk Arbejdsgiverforening och dess medlems-förbund. De 275 sidorna i rapporten är alltså både detaljerade och intressanta.
Arbetsmarknadens organisationsutveckling är en betydelsefull del av svensk samhällsekonomi och borde föranleda större medieintresse även i dag.
JANERIK LARSSON
Rådgivare på Timbro, journalist och författare till "Det långa loppet" (2021) och andra böcker samt vice VD på Svenskt Näringsliv 2005 – 2010."

https://timbro.se/smedjan/medierna-har-tappat-intresset-for-arbetsmarknaden/

Facebook: Roligt att min Arena Idé-rapport "Den svenska... - Anders Kjellberg | Facebook

Harvardbloggen On Labor 13/7 2023: “Worrying Signs from the World’s Most Unionized Country” (av German Bender). Utdrag ur artikeln:

Although unions are under pressure all over the world, they still carry a lot of weight in some countries. Sweden, the largest Nordic nation with a population of about 10 million, is a preeminent example due to its strong unions and well-functioning industrial relations system. A recent report authored by the leading Swedish labor scholar Anders Kjellberg, emeritus professor of sociology at Lund University, provides exhaustive statistics about recent developments in Sweden. For full disclosure, I have edited the report.

One key finding is that overall union density (the share of workers who are members of a union) in Sweden currently stands at 69 percent, nearly seven times the 10 percent reported for the US by the Bureau of Labor Statistics.

However, if we disaggregate today’s headline figure of 69 percent, we find that union density for blue-collar workers is only 59 percent, while it is 73 percent for white-collar workers. The report also highlights a downward trend: union density peaked at 85 percent in the mid-1990s, and has fallen almost every year since then, except during the pandemic (2020-2021), when it increased slightly.

Union membership has dropped in particular among foreign-born, young workers, and temporary employed. The declining union membership among foreign-born workers is especially concerning, as that they have grown from 16 to 32 percent of the workforce over the last 15 years.

The fact that a rapidly growing part of the workforce is becoming less organized should be taken as a serious challenge to the Swedish labor market model, and one that unions urgently need to address. Union density among foreign-born employees now stands at 59 percent overall and 51 percent for foreign-born blue-collar workers, which is considerably lower than for their Swedish born colleagues.

It may seem surprising that the negative trend in union density has not (yet) affected collective bargaining coverage, which has remained stable at almost nine out of ten employees for at least 20 years. That headline figure breaks down into eight out of ten private sector employees, and all employees in the public sector.

This extremely high collective bargaining coverage relates to another important difference between the Swedish industrial relations system and that of US, namely sectoral bargaining (a topic on which the Center for Labor and a Just Economy has done important work). Contrary to American labor unions, Swedish unions generally do not negotiate collective agreements with individual employers, but with employer associations at the sectoral level (for example the manufacturing industry, the retail sector, or municipalities). (…)

Labor conflicts are exceedingly rare, even compared to other Nordic countries. The mere threat of collective action such as strikes by strong unions, paired with an institutional and legal framework that underpins worker power and organizing, are enough to induce employers to enter collective agreements with unions without the need to resort to industrial strife. When strikes do happen, they are usually short and targeted to key employee groups. This stability is attractive for businesses, especially the export-dependent and just-in-time-operating Swedish manufacturing industry."
https://onlabor.org/worrying-signs-from-the-worlds-most-unionized-country/

INDUSTRINS "MÄRKE"

Vision 7/6 nr 3 2023 sid 39: "Parterna i industrin sätter märket" (av Sara Jonerin):

"Vad är egentligen märket? Och vem har bestämt att det är just industrin som ska styra hur stora löneökningar blir?
I Sverige är det facken och arbetsgivarna i industrin som bestämmer hur stora löneökningar alla med ett jobb ska få. Det är de som sätter märket, det som i år hamnade på 4,1 procent. Men varför ska just industrin bestämma hur stora löneökningar alla andra ska få?
– Därför att Sverige är ett litet exportberoende land. Om löneökningarna i Sverige blir mycket högre än i resten av världen innebär det att vi skulle få svårt att konkurrera på världsmarknaden, förklarar Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, som under många år studerat den svenska arbetsmarknaden.
Och det är något som skulle få konsekvenser – även för dem som jobbar i offentlig sektor. Sämre lönsamhet leder till att företagen får säga upp folk som då inte längre kan bidra till offentlig sektor genom att betala skatt på sina löner.
Den här ordningen kom man fram till 1997, då det första Industriavtalet tecknades. Tanken var att sätta stopp för den inflations- och löneökningsspiral som präglat 70-, 80, och 90-talen. Myndigheten Medlingsinstitutet skapades också och fick i uppdrag att se till att Sverige skulle ha en väl fungerande lönebildning som gav reallöneökningar. Det vill säga, att anställda skulle få en ökad levnadsstandard, och inte bara löneökningar som genast åts upp av inflationen.
– Industriavtalet betraktas som en succé och har gett reallöneökningar ända fram till 2022, säger Anders Kjellberg.
Om märket har framtiden för sig och kommer att ge reallöneökningar igen återstår att se.
– Mycket hänger på prisutvecklingen och på energipriserna. Men jag skulle tro att det så småningom kommer att bli reallöneökningar igen, säger Anders Kjellberg."
https://etidning.tidningenvision.se/p/vision/2023-05-31/a/parterna-i-industrin-satter-market/5411/1011279/40376205
https://etidning.tidningenvision.se/p/vision/2023-05-31/r/20/38-39/5411/1011279

FLER FACKLIGT AKTIVA I VISION OCH UNIONEN

Arbetsvärlden 31/5 2023: " Fler fackligt aktiva i TCO-förbund" (av Sandra Lund). Utdrag ur artikeln:

"– Både organisationsgrad och förtroendevalda är uttryck för facklig styrka. Hur det här utvecklas har betydelse för styrkeförhållandena och därmed maktbalansen på arbetsmarknaden. Så sa nestorn inom svensk forskning om arbetsmarknadens parter, Anders Kjellberg professor i sociologi vid Lunds universitet, till Arbetsvärlden när vi granskade andelen förtroendevalda hos TCO:s tre största förbund i höstas.
Då låg andelen förtroendevalda på 4,6 procent av de yrkesaktiva medlemmarna i det största förbundet – Unionen. 7 procent hade ett fackligt uppdrag hos det näst största förbundet, Vision. Och i det tredje största, Vårdförbundet, låg andelen på 5,5 procent. För samtliga hade andelen sjunkit de senaste åren.
På Visions förbundsmöte i september fattades ett beslut om att satsa 300 miljoner kronor under fem år för att öka de fackligt aktiva. 2027 ska tio procent av medlemmarna ha ett förtroendeuppdrag. I antal handlar det om 16 000.

Och ett halvår senare har man i alla fall vänt den sjunkande trenden. Sedan årsskiftet har förbundet fått 350 fler fackligt förtroendevalda, då är de som lämnat borträknade.
– Vi ser en mycket positiv utveckling sedan vi fattade beslutet om att satsa ytterligare på att öka i facklig styrka. Det finns ett stort engagemang i organisationen och vi märker att medlemmarna har intresse och vilja att engagera sig i de arbetsplatsnära frågorna, säger Robert Bergdahl, programledare för satsningen om en ökad facklig närvaro på Vision
Och även på jätten Unionen har en satsning på fackligt aktiva börjat märkas av. I april i år passerade förbundet 28 000 förtroendevalda. Vilket också är en ökning för första gången på flera år. Unionen har 50 000 som mål till 2027.
– Utan trycket från oss på arbetsplatserna minskar viljan för arbetsgivare att teckna kollektivavtal och vara en del av den svenska modellen. Det är ett läge som vi absolut inte vill hamna i. Fortsätter de nedåtvikande kurvor som vi sett hittills i antalet lokalt förtroendevalda så är den svenska modellen som helhet hotad inom en inte allt för lång framtid, säger Johanna Green, pressekreterare på Unionen."
https://www.arbetsvarlden.se/fler-fackligt-aktiva-i-vision/

DE NORDISKA MODELLERNA – EN JÄMFÖRELSE

Medlingsinstitutet 19/4 2023: De nordiska modellerna – en jämförelse (av Karin Fjell Hager). Utdrag ur artikeln:
Det viktigaste inslaget i den nordiska arbetsmarknadsmodellen är partsregleringens tydliga dominans över statlig reglering. Detta innebär att kollektivavtalen har en mycket mer framträdande ställning än lagstiftning och andra statliga bestämmelser. Partsreglering (på engelska self regulation) förutsätter därför en hög organisationsgrad, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

Enligt Anders Kjellberg är den svenska modellen det närmaste man kan komma en nordisk idealtyp när det gäller graden av partsreglering. Staten är här mycket mindre involverad i lönebildningen än i t ex Danmark där medlingsförslag inte sällan omvandlas till lag. I Finland finns en tradition av trepartsförhandlingar där staten och arbetsmarknadens parter gemensamt gör upp och i Norge använder man sig ofta av obligatoriskt skiljeförfarande.

– Under senare år har ett antal överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter och staten ingåtts som kan tolkas som att de svenska arbetsmarknadsrelationerna i viss mån närmar sig Danmark, Finland och Norge, där trepartsavtal har varit mycket vanligare än i Sverige, påpekar Anders Kjellberg.

Det han syftar på är bland annat det nya huvudavtalet från 2022 och de efterföljande förändringarna i lagen om anställningsskydd och överenskommelser om till exempel etableringsjobb och korttidsarbete.

De nordiska länderna har dessutom det gemensamt att de är alla små och exportberoende. En stark samordning på arbetsmarknaden har ansetts nödvändig för att förhindra för höga löneökningar, vilket skulle kunna skada den exportutsatta sektorns konkurrenskraft. I Sverige utgör de kollektivavtal som industrins parter träffar en norm för kostnadsökningen i övriga avtal på arbetsmarknaden. Man säger att industrin sätter "märket".

I Danmark etablerades tillverkningsindustrins normgivande roll under 1990-talet. Norges förhandlingssystem liknar det svenska och den konkurrensutsatta industrin sätter ett märke som de andra förbunden uppmanas följa. I Finland finns ingen institutionaliserad branschnorm, men i praktiken sätter teknikindustrin normen. De senaste årens utveckling med helt decentraliserade avtal på företagsnivå inom den i Finland viktiga skogs- och pappersindustrin gör det dock svårt att etablera en finsk industrinorm som liknar den i de övriga nordiska länderna.

– På sikt kan den finska arbetsmarknadens parter utveckla en sådan norm, men för närvarande tycks Finland snarare avvika från än närma sig de andra nordiska förhandlingsmodellerna, säger Anders Kjellberg.
https://www.mi.se/nyheter/2023/de-nordiska-modellerna-en-jamforelse/

DEN FACKLIGA MEDLEMSUTVECKLINGEN: FYRA JÄTTAR DOMINERAR

IF Metalls Marie Nilsson, Unionens Martin Linder, Kommunals Malin Ragnegård och Sveriges lärares Johanna Jara Åstrand basar för förbund som tillsammans har över 1,5 miljoner medlemmar. Det är mer än hälften av alla aktiva fackliga medlemmar. Illustration: Dennis Eriksson.

Lag & Avtal nr 2 april 2023 (sid. 12-16): ”Medlemsutveckling och sammanslagningar har lett till en elitdivision av fyra jättelika fackförbund i Sverige. De fyra största samlar nu något mer än hälften av landets tre miljoner fackligt anslutna arbetstagare (av Calle von Scheele). Utdrag ur artiklen:

Under de stora jättarna, i andra ändan av medlemsskalan finns ett myller av riktigt små förbund med 10 000 medlemmar eller färre. Vart tredje svenskt fack finns i den gruppen.
Professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet, som länge har följt medlemsutvecklingen, tror att många av de små förbunden kan överleva ett bra tag till.

Anders Kjellberg. Foto: Johan Nilsson, TT 6/5 2021.

– Musikerförbundet med sina 2 500 medlemmar är LO:s minsta förbund och har inte mycket gemensamt med de andra förbunden. Det talar för att musikerna ska fortsätta verka på egen hand, säger han.
I TCO ökar Symf, som organiserar yrkesmusiker i symfoniorkestrar, och Tull Kust, som har tullare och kustbevakningspersonal. Båda förbunden har under två tusen medlemmar.

Man ser också en skillnad i medlemsutvecklingen mellan centralorganisationerna. Medan LO backar rejält ökar både TCO och Saco.
Anders Kjellberg lyfter fram de långsiktiga förändringarna på arbetsmarknaden som en förklaring. Arbetarna blir färre och akademikerna blir fler och finns i både TCO och Saco.
En annan del av förklaringen till LO:s svårigheter är lågkonjunkturen som slår mycket hårdare mot deras grupper än vad den gör mot de flesta tjänstemän.
Det som händer nu är lite speciellt. Under lågkonjunkturer brukar vanligtvis folk gå med i facket, men nu är inflationen mycket hög vilket leder till att många inom LO-förbunden inte tycker sig ha råd med medlemskapet.

Utgifter för el, bostad och livsmedel måste var och en betala, men när det gäller avgifter till fack och a-kassa finns ett val. Man kan vara medlem i båda två eller enbart den ena eller ingendera, konstaterar Kjellberg.
– Det är förmodligen a-kassan som prioriteras av många under svåra tider. Så var det under covidpandemin. När tillströmningen ökade växte a-kassorna mycket mer än fackförbunden.

Medan risken är stor för utträden ur LO-förbunden under dåliga tider ökar snarare viljan att gå med i facket på TCO- och Saco-sidan. Inte minst de inkomstförsäkringar som fyller ut a-kassan för de bättre avlönade medlemmarna är ett starkt lockande argument.
– De har råd och kan dra nytta av inkomstförsäkringen, säger professor Kjellberg.

Även bevekelsegrunderna till fackligt medlemskap förändras över åren. Nu står ofta den individuella nyttan av facket i centrum och vägs mot kostnaderna när valet mellan att vara medlem eller inte avgörs.
– Det sociala trycket har blivit mindre från arbetskamrater, fackrepresentanter och ombudsmän. Men även när individen väger kostnaden mot nyttan kan de ske under påverkan av arbetskamrater.

Inflytandet från föräldrar, vänner och bekanta har förmodligen också blivit mindre.
Det är inte heller alltid individualism som ligger bakom direktanslutning till enbart a-kassan. Även bortvalet av facket kan ske under social påverkan, konstaterar Anders Kjellberg.
– Den sociala påverkan kan numera gå i flera riktningar. Det är inte som förr när den bara gick i en riktning mot fackligt medlemskap och den nyanställde blev direkt uppmanad att gå med.

PRESENTATION AV PAPER PÅ WORKSHOP 9/3 2023 VID *MAX PLANCK INSTITUTE FOR THE STUDY OF SOCIETIES, COLOGNE*

Workshop: “New Trends and Challenges in Nordic Industrial Relations”
Paper: *The Nordic Model of Industrial Relations: comparing Denmark, Finland, Norway and Sweden*. Kan laddas ned här:
https://portal.research.lu.se/sv/publications/the-nordic-model-of-industrial-relations-comparing-denmark-finlan
Direktlänk till pdf-en:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/141188161/The_Nordic_model_of_industrial_relations_comparing_Denmark_Finland_Norway_and_Sweden.pdf

Mer information om denna workshop: https://www.mpifg.de/1197113/2023-nordic-industrial-relations

MEDLINGSINSTITUTETS NYA ÅRSRAPPORT

Här finns mitt kapitel “Parternas organisationsgrad och kollektivavtalens utbredning” i *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2022. Medlingsinstitutets årsrapport*. Stockholm: Medlingsinstitutet.
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/138623782/Parternas_organisationsgrad_2022_Kjellberg.pdf

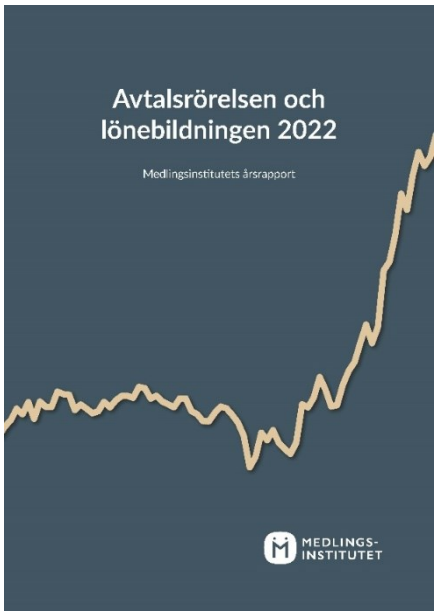

HUR SKA DET BLI MED DE EUROPEISKA MINIMILÖNERNA?

Lag & Avtal 13/2 2023: ”Karin Brunzell vill se nationella avtal i stället för EU-lagstiftning” (av Calle von Scheele).

Nationella kollektivavtal med miniminivåer kan vara en väg framåt enligt ST:s internationella sekreterare Karin Brunzell. Utdrag ur artikeln:

– Vi måste börja fundera, våga tänka annorlunda, se om det finns saker som behöver göras på ett annat sätt, säger hon till Lag & Avtal.

Karin Brunzell ställer frågan hur fackföreningsrörelsen ska kunna vara med och åtgärda brister i arbetslivet på europeisk nivå om den i första hand tänker på skyddandet av vår egen svenska modell. Hon vill se mer modiga överväganden hos både fack och arbetsgivare.

– Synen på den svenska modellen ställdes på sin spets under striden om minimilönedirektivet.

(…)

De svenska facken är smartare om de själva agerar än låter andra utifrån styra hur vårt partssystem förändras. I sitt resonemang utgår hon från att de flesta svenskar är överens om att EU ska värna företagens konkurrenskraft både inom EU och globalt sett. Samtidigt vill Brunzell se en slags total konkurrenskraft där även de sociala villkoren räknas in.

Karin Brunzells perspektiv tangerar den syn som flera fack i Öst- och Centraleuropa har på de sociala frågorna. Om konkurrenskraften och den fria rörligheten för varor och tjänster regleras med tvingande regler på EU-nivå måste även de sociala frågorna regleras på samma tvingande sätt.

– Jag håller med såtillvida att vi inte kan fortsätta göra som vi har gjort i Sverige.

Karin Brunzell efterlyser en mer nyansera bild av hur hög kollektivavtalstäckningen är. Särskilt på vissa områden är den låg. Professor Anders Kjellberg, den stora experten på svensk organisationsgrad, talar om vita fläckar där nya branscher växer fram utan kollektivavtalstäckning.

När Sverige lyckades få ett undantag i direktivet om minimilöner byggde den svenska argumentationen på just den höga täckningsgraden, framhåller Brunzell.

– Men vi har fått en helt ny grupp på arbetsmarknaden som vi inte riktigt räknar in i den. Det är det moderna samhällets daglönare.

Karin Brunzell syftar i första hand på cykelbud, Uber-chaufförer och andra som tar uppdrag via appar och själva måste betala för utrustning, försäkringar och pensionsavsättningar.

– Dessa har inte riktiga anställningar, utan tar uppdrag. Sverige har tagit in en helt ny arbetskraft som är EU-migranter och som står utanför den traditionella arbetsmarknaden. Hon ser ett nytt prekariat som utnyttjas av skrupulösa arbetsgivare.

– Inom fackföreningsrörelsen har vi varit otroligt dåliga på att organisera dessa grupper. I stället bygger facket rättigheter för de arbetstagare som redan är medlemmar.

De personer som hankar sig fram på dåligt betalda uppdrag i app-ekonomin är mycket svåra att organisera för facket. Ett skäl är deras lösa anknytning till arbetsplatser, ett annat att de ofta hoppar mellan olika sektorer i jakten på påhugg. Den fackliga strukturen med strikt indelning efter sektorer eller yrkesgrupper fungerar inte om dessa utsatta arbetstagare ska kunna organiseras.

– Facket måste fundera över hur vi ska skaffa oss mandat att förhandla för alla. I det här sammanhanget ser många en lösning i förändringar av vad som regleras i kollektivavtal respektive arbetsmarknadslagstiftningen.

(…)

– Det finns minst två vägar att gå. Den andra handlar om att utveckla de svenska kollektivavtalen, säger Karin Brunzell.

Ett sätt att förekomma EU-regleringar skulle vara tecknande av nationella kollektivavtal som gäller för alla arbetstagare.
– I ett land som Sverige är man nog överens om att vi borde ha ett grundskydd som gäller för alla. Ett sådant skulle likväl kunna lösas via kollektivavtal som genom lagstiftning.

Parterna är mest lämpade att jobba även med dessa frågor eftersom de har en förståelse för hur olika branscher fungerar.
– Detta skulle vara en jättebra lösning där parterna behåller makten och dessutom har makten att förändra och justera om så krävs. Samtidigt som vi i fackföreningsrörelsen kan se till att våra medlemmar och alla arbetstagare har någon slags grundtrygghet. Sedan kan vi lägga på mer branschspecifika kollektivavtal."
https://www.lag-avtal.se/karin-brunzell-vill-se-nationella-avtal-i-stallet-for-eu-lagstiftning/1605926

DÄRFÖR ÖKAR SACO OCH TCO MEDAN LO MINSKAR

Arbetsvärlden 7/2 2023: "Därför ökar vissa förbund medan andra fortsätter tappa" (av Sandra Lund). Utdrag ur artikeln:

Akademikerna blir fler och arbetarna färre, och att det offentliga privatiseras. Det är de främsta orsakerna till medlemsutvecklingen i fackförbunden, enligt professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet.

Det är en förklaring till att LO tappar medlemmar, medan Saco och TCO växer, anser Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och ledande forskare om parternas roller på svensk arbetsmarknad.
–Deras rekryteringsunderlag ökar ju, så det är ganska väntat att medlemmarna blir fler där.

Men det finns också mönster inom i de enskilda förbunden. Som att många av de offentligt anställda backar. (...)
– I privata tjänstenäringar är organisationsgraden lägre än i offentlig sektor. Där finns branscher som hemtjänst, privata vårdcentraler, personlig assistans och privata äldreboenden. Den förändringen bidrar till att siffrorna varje år sjunker, säger Anders Kjellberg.
I en rapport han skrev för Arena Idé 2020 kan man till exempel se att 80-81 procent av undersköterskorna som har en offentlig arbetsgivare under åren 2017-2019 är med i facket.
För undersköterskor som jobbar för en privat arbetsgivare ligger det på 63-71 procent.
För sjuksköterskor inom det offentliga var 81-82 procent med i facket.
Medan 62-68 procent av sjuksköterskorna som var anställda i det privata var det.
https://www.arbetsvarlden.se/darfor-okar-vissa-forbund-medan-andra-fortsatter-tappa/

LO-FÖRBUNDENS MEDLEMSTAL MINSKADE 2022

Hotellrevyn 6/2 2023: "Dåliga tider ger medlemstapp" (av Ann Patmalnieks).
Utdrag ur artikeln:
"HRF och andra LO-förbund tappar medlemmar. Just när skyddet behövs som mest gör dålig ekonomi att fler tvingas välja bort medlemskapet, misstänker Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.
I princip alla LO-förbund backar och Hotell- och restaurangfacket är inget undantag. Förbundet var ett av dem som tappade störst andel medlemmar under 2022. Minskningen var 998 personer, motsvarande 3,8 procent.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, har skrivit flera rapporter om facklig organisering. Han kopplar minskningen till det ekonomiska läget.
– Man tvekar att gå med, eller lämnar till och med facket, tycker sig inte ha råd när priserna stiger på mat, el, bensin och hyror. Många inom den privata tjänstesektorn är lågavlönade och jobbar dessutom deltid.
Det kan vara med tungt hjärta som medlemmar lämnar facket.
– Men är man ensamstående försörjare med barn så måste man ha pengar till mat och hyra. Tvingas man välja bort något kan det bli fackavgiften, som ofta är hög. Man kanske också prioriterar att vara med i a-kassan om man måste välja ett medlemskap.

Det är en olycklig utveckling, menar Anders Kjellberg.
– Är det dåliga tider kan man bli uppsagd och behöva hjälp av facket vid förhandling. Man kan behöva rådgivning och vägledning. Blir det en tvist med arbetsgivaren företräder facket sina medlemmar.

Under pandemin var det fler som gick med i facket. Men annars har antalet medlemmar sjunkit från år till år, säger Anders Kjellberg.
Han ser flera förklaringar till det mer långvariga tappet.
– Antalet arbetare totalt sett har sjunkit, medan tjänstemännen har blivit fler. Bland arbetarna har det dessutom skett en förflyttning så att färre jobbar inom industrin och fler inom privat tjänstesektor som handel och hotell- och restaurang.

Där är organiseringsgraden lägre.
– Det är genomgångsbranscher där många har tidsbegränsade anställningar. Då är det inte säkert att man väljer att gå med i facket.

Med färre medlemmar riskerar facken att backa ytterligare, säger han.
– Krymper förbunden blir det också färre anställda som arbetar med att organisera fler medlemmar. Då är det viktigt att det finns förtroendevalda på arbetsplatserna. Men där krävs ju också ett arbete från förbunden.

Men ekonomisk kris måste inte leda till att färre är med i facket. Anders Kjellberg pekar på vikten av att facken informerar om värdet av medlemskapet och kollektivavtalen.
– Det finns en tendens att fler går med i facket i osäkra tider, när konjunkturen är på väg ner. Det såg vi ju under pandemin. Det kan bli både en in- och utströmning för fackens del.
https://www.hotellrevyn.se/daliga-tider-ger-medlemstapp/

Anders Kjellberg. Foto: Kennet Ruona/Lunds universitet

- SOCIOLOGISKA INSTITUTIONEN OM FYRA LUNDASOCIOLOGER I NY BOK OM HÅLLBART ARBETSLIV I EUROPA

Sociologiska institutionens forskare Åsa Lundqvist, Susanne Boëthius, Chris Mathieu och Anders Kjellberg. Foto: Emma Lord och Christer Lindberg.

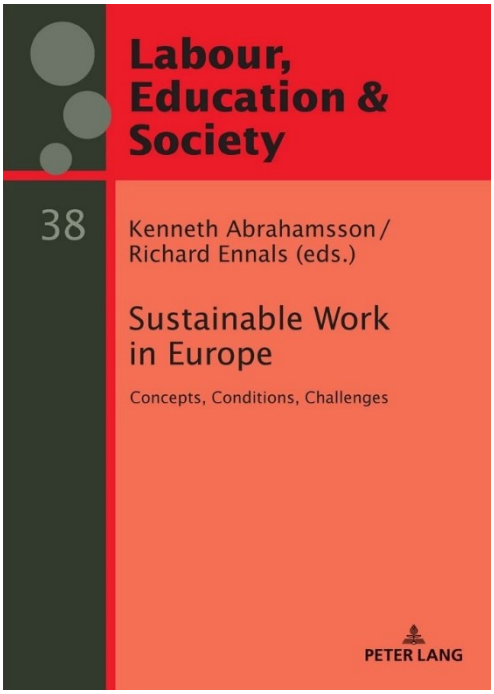

Nyhet publicerad 23/1 2023 (av Emma Lord). Utdrag ur artikeln:

Framtiden för arbetslivet i Europa benas ut i en ny antologi som med hjälp av olika forskare tittar på framförallt tre stora omställningar som sker i arbetslivets just nu. Dessa omställningar beror på tre oundvikliga fenomen: pandemin, klimatet och digitaliseringen. Fyra lundasociologer bidrar med kapitel i boken.

Den nya boken "Hållbart arbete i Europa - koncept, villkor, utmaningar" (med den engelska originaltiteln "Sustainable work in Europe. Concepts, Conditions, Challenges") är den 38e delen av serien om arbete, utbildning i samhället "Labour, Education & Society."

Aldrig i modern tid har det arbetande Europa ställts inför så grundläggande förändringar, menar Sveriges tidigare finansminister Allan Larsson i inledningen till boken. Han beskriver hur vi befinner oss i början av flera kraftfulla omställningsprocesser - en innovationsdriven digital omställning, en policydriven klimatomställning, och en pandemidriven omstrukturering av viktiga delar av vår ekonomi och vårt sätt att arbeta.

Fyra forskare från Sociologiska institutionen i Lund bidrar med kapitel i boken: Åsa Lundqvist, Susanne Boethius, Christopher Mathieu och Anders Kjellberg.

Åsa Lundqvist skriver om utmaningar för ett hållbart arbetsliv för äldre kvinnor i Europa. Susanne Boëthius och Christopher Mathieu undersöker hur samspelet mellan innovation och arbetskvalité påverkar hållbart arbete. Anders Kjellberg reflekterar över den svenska arbetsmarknadsmodellen ur ett europeiskt perspektiv.

Pandemin, klimatet och digitaliseringen: arbetslivets stora anpassningar just nu | Sociologiska institutionen (lu.se) Se även FB och Linkedin:
https://www.facebook.com/anders.kjellberg.39/posts/pfbid0227xaY2qYpK7AVVzL3woeu2swYK6yCR8RyCnb1GgPDjEDthZbwbdegKEEnsKanH9kl?notif_id=1674485329862064&notif_t=feedback_reaction_generic&ref=notif
https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7023318320141541376/

- MISSTÄNKT FALL AV ARBETSKRAFTSEXPLOATERING VID ÖLANDS DJURPARK

SVT Småland 19/1 2023: ”Experter reagerar på SVT:s avslöjande om Ölands djurpark” (reporter Olof Peterson).

Till vänster Anders Kjellberg Lunds universitet, till höger Erik Sjödin Stockholms universitet.
Foto: Kennet Ruona/Lunds universitet, SVT och Anna Palmqvist/Stockholms universitet.

Utdrag ur artikeln:
Efter SVT:s avslöjande om arbetsvillkoren för gästarbetare på Ölands djurpark säger nu flera experter att parken kan ha gjort sig skyldiga till brott.
– Om det här stämmer kan det handla om människoexploatering, säger forskaren Erik Sjödin.

Att Ölands djurpark låtit gästarbetare jobba minst sex dagar i veckan, ofta långt mer än åtta timmar, för en lön på mellan sex och sjutusen kronor i månaden, kan vara brottsligt. Det menar Erik Sjödin, docent i arbetsrätt vid Stockholms universitet.
– Utnyttjandet är så pass grovt att det inte bör hanteras av fack och arbetsgivare utan av polisen, säger han till SVT Småland.
(…)
Erik Sjödin får medhåll av Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.
– Med de uppgifterna är det uppenbart att detta inte är ett seriöst företag. Det kan handla om arbetslivskriminalitet. Det är inte helt ovanligt att oseriösa företag tecknar kollektivavtal för att ha som en snygg fasad utåt och framstå som seriösa.

Som SVT tidigare avslöjat visar parkens egna uppgifter om lön och arbetstider för den döde gästarbetaren Fanica Gherasim, att de betalat honom betydligt mindre än den lön som kollektivavtalet anger. Enligt hans familj fick han dessutom bara ut ungefär halva nettolönen i kontanter varje månad.

Experter reagerar på SVT:s avslöjande om Ölands djurpark: ”Bör hanteras av polis” | SVT Nyheter

ÅR 2022

- TAM-ARKIVS TIDSKRIFT NIO-FEM INTERVJUAR ANDERS KJELLBERG
  Nio-Fem 18/11 2022:

  ## Möt Anders Kjellberg, ledamot i TAM-Arkivs forskningsråd

  I över 20 år har Anders Kjellberg som är professor i sociologi vid Lunds universitet varit med i TAM-Arkivs forskningsråd. Redan innan han blev en del i forskningsrådet hade han mycket kontakt med TAM-Arkiv. TAM-Arkivs verksamhet ligger honom varmt om hjärtat.

  Därför finns TAM-Arkivs forskningsråd

  Med sin långa kontakt med TAM-Arkiv är Anders rätt person att fråga för att få reda på mer om vad forskningsrådet gör. Han berättar att forskningsrådet har möten flera gånger per år. Rådets uppdrag är att främja forskning inom sådant som arbetslivshistoria, fackföreningshistoria och professionalisering. En längre beskrivning av uppdraget finns på sidan Forskningsrådets uppdrag.

  En årlig höjdpunkt på TAM-Arkiv är att dela ut Gerda Höjers pris. Priset delas ut för att uppmärksamma betydelsefull forskning om tjänstemän, akademiker samt sammanslutningar för dessa. Forskningsrådet utser pristagare och har också flera andra uppgifter:

  - Vi kommer med förslag på ämnen som vi tycker TAM-Arkiv bör uppmärksamma i sin digitala tidskrift Nio-Fem, vi ger råd när det efterfrågas och kommer med aktuell forskningsinformation, berättar Anders Kjellberg.

  Anders Kjellbergs forskning

  I sin forskargärning har Anders Kjellberg undersökt facklig organisering i Sverige jämfört med flera andra länder. Hans forskning lyfter bland annat fram den höga fackliga organisationsgraden i Sverige. Det finns mycket som förenar fackföreningarna i de nordiska länderna.

  - Men Sverige har världsrekord i facklig anslutning, i varje fall om man bortser från Island.

  Trender inom svenska fackföreningar

  Att svenska fackföreningar utvecklas och förändras är tydligt för Anders Kjellberg. Några extra tydliga förändringar han ser är:

  Allt fler fackföreningar går ihop. Ett aktuellt exempel är att Civilekonomerna och Jusek gick ihop 2022 och bildat Akavia.

  Breddning av många fackförbund. Det här hänger samman med föregående punkt. En anledning till att fackförbunden breddas, så att ett och samma fackförbund organiserar arbetstagare med allt flera yrkesroller, menar Anders Kjellberg beror på att det är allt fler på arbetsmarknaden som är högskoleutbildade. Det gör breddning logisk enligt honom. När han ser på TAM-Arkivs historiska utveckling ser han att det var det enda rimliga att bredda arkivet till att omfatta både TCO och Saco.

Gränserna mellan tjänstemanna- och arbetaryrken blir allt mer suddiga. Något som bidrar till detta är teknikutvecklingen.

Framtiden

Hur framtidens svenska fackförbund utvecklas går givetvis inte att veta med säkerhet. Tittar man på vårt grannland Danmark, går det att konstatera att danska LO och motsvarigheten till TCO gick samman till Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH).

- I Sverige ligger det nog mer nära till hands att TCO och Saco går samman än LO och TCO, men man kan aldrig veta. IF Metalls ordförande Marie Nilsson är inne på tanken att förena sig med tjänstemännen, avslutar Anders Kjellberg.

Text: Lars Carlén

Anders Kjellberg 7 november 2022. Foto: Emma Lord, Lunds universitet.
https://niotillfem.se/mot-professor-anders-kjellberg-ledamot-i-tam-arkivs-forskningsrad/?fbclid=IwAR2LW2PqfjSa6NKkuQ-fQQ22hYo5nFBs4bXcIUsnfvFv4BzbAK9IUuH0_vw

- KARIN FJELL HAGER PÅ MEDLINGSINSTITUTET INTERVJUAR ANDERS KJELLBERG OM KOLLEKTIVAVTALENS ’VITA FLÄCKAR’ MM

  9/11 2022: ”Kollektivavtal: Så ser de vita fläckarna ut”

  I Sverige omfattas 9 av 10 anställda av kollektivavtal. Täckningsgraden är hög, men det finns vissa branscher och typer av företag där förekomsten av kollektivavtal, av olika anledningar, är låg. Professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet redogör för hur den svenska kollektivavtalskartan ser ut.

  Läs artikeln här:
  https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/128093805/Kollektivavtal_s_ser_de_vita_fl_ckarna_ut.pdf
  eller här:
  https://www.mi.se/nyheter/2022/kollektivavtal-sa-ser-de-vita-flackarna-ut/

Anders Kjellberg 7 november 2022. Foto: Emma Lord, Lunds universitet

- MINSKANDE ANDEL FACKMEDLEMMAR SOM HAR ETT FÖRTROENDE-UPPDRAG
  Arbetsvärlden 12/10 2022: ”TCO-jättar tappar allt fler fackligt aktiva” (av Sandra Lund). Utdrag ur artikeln:
  ”I samtliga av TCO:s tre största förbund: Unionen, Vision och Vårdförbundet sjunker andelen fackligt aktiva. Det visar siffror som Arbetsvärlden tagit del av. I det största tjänstemanna-förbundet Unionen, med 592 500 yrkesaktiva medlemmar, har andelen fackligt aktiva nu backat till 4,6 procent. Hos det näst största förbundet, Vision, har 7 procent ett fackligt förtroende-uppdrag. För sex år sedan var det 9 procent. Och hos Vårdförbundet, TCO:s tredje största förbund, har de fackligt aktiva sjunkit till 5,5 procent. 2008 utgjorde de 6,2 procent.
  – Både organisationsgrad och förtroendevalda är uttryck för facklig styrka. Hur det här utvecklas har betydelse för styrkeförhållandena och därmed maktbalansen på arbetsmarknaden, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som länge studerat arbets-marknaden.
  I studien Vad är facklig styrka? som gjordes för tankesmedjan Futurion av just professor Anders Kjellberg, och som publicerades förra året, framkom samma mönster. Han tittade på IF Metall och Unionen och jämförde siffror från 2013 till 2019. Anders Kjellberg kunde då konstatera att nivån 2019 innebar att nästan varannan medlem i Unionen jobbade på en arbetsplats utan facklig närvaro.
  – Unionen är ett specialfall som vuxit kraftigt och rekryterat väldigt många medlemmar på sin inkomstförstärkning. Där är en utmaning att locka medlemmar att ta på sig fackliga förtroende-uppdrag när man rekryterat så många på arbetsplatser utan klubbar, säger Anders Kjellberg.
  (…)
  Anders Kjellberg ser flera orsaker till att så få är fackligt aktiva i dag. Lägre statliga anslag till fackliga utbildningar under 1990-talet. Slimmade organisationer och tidsbrist. Nya branscher och mindre företag. Samt för tjänstemännen – individuell lönesättning.
  – Det kan påverka viljan att engagera sig fackligt. Man kan uppleva att man blir åsidosatt lönemässigt om man är ”besvärlig”. Anders Kjellberg talar om en ”ond cirkel”.
  – Sjunkande organisationsgrad minskar underlaget för fackklubbar. Det i sin tur gör det svårare att rekrytera nya medlemmar. En orsak är att man utan klubb inte har så mycket resultat att visa upp på arbetsplatsen, som förbättringar av arbetsmiljön. Det blir också svårare att argumentera för facklig tid på arbetsplatsen om endast få är medlemmar.
  https://www.arbetsvarlden.se/allt-farre-fackligt-aktiva-i-tco-forbund/

  Se vidare sid. 32-36 och 44-45 i Futurion-rapporten *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen* av Anders Kjellberg:

https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/94464595/Futurion_Vad_r_facklig_styrka_Anders_Kjellberg_2021.pdf
För en presentation av rapporten med särskilt avseende på Vårdförbundet – se sid. 14-16 i *Elva dimensioner av facklig styrka – Vårdförbundet 2022: En kort presentation av rapporten Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen*
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/119912334/Elva_dimensioner_av_facklig_styrka_V_rdf_rbundet_15_juni_2022.pdf

- FACKLIG ORGANISATIONSGRAD UR ETT NORDISKT PERSPEKTIV
  Läs här: Facklig organisationsgrad ur ett nordiskt perspektiv — Lunds universitet
  https://portal.research.lu.se/sv/publications/facklig-organisationsgrad-ur-ett-nordiskt-perspektiv

  Se även Arbeidsliv i Norden 28/10 2022: ”Krifa står seg o Norge men vokser sakte” (av Bjørn Lønnum Andreassen) med faktaruta om gula fackföreningar i Danmark: Krifa står seg i Norge men vokser sakte — Arbeidsliv i Norden

  Utdrag ur artikeln. Forskaren Kristine Nergaard vid Fafo i Oslo:
  ”Fagforeninger som ikke framforhandler overenskomster med arbeidsgiverne, har flere medlemmer i Danmark sammenliknet med i Norge.
  - De ikke «overenskomst-bærende» fagforeningene, også kalt gule fagforeninger, har vokst i Danmark først og fremst fordi det har skjedd endringer i regelverket. Det ble åpnet for å opprette «a-kasser» på tvers av yrker. Dermed har Krifa - som ikke organiserer etter bransje eller yrke, kunnet konkurrere med tradisjonelle fagforeninger, forklarer hun.”

  Samma artikel på engelska i Nordic Labour Journal:
  "Yellow" trade union struggles to gain foothold in Norway — Nordic Labour Journal

- WEBBINARIUM VID CENTRUM FÖR ARBETE OCH SYSSELSÄTTNING (WE) VID GÖTEBORGS UNIVERSITET OCH CHALMERS 29 SEPTEMBER 2022:
  MEDLEMSUTVECKLINGEN HOS FACKFÖRENINGAR OCH ARBETSGIVARORGANISATIONER

Program
13.00-13.10 Välkomna Tomas Berglund moderator och Vice föreståndare för WE
13.10-13.35 Facklig organisationsgrad ur ett nordiskt perspektiv Anders Kjellberg, Professor, Lunds universitet

13.35-14.00 Den fackliga medlemsutvecklingen i ett generationsperspektiv Erik Vestin, Filosofie Doktor i Statsvetenskap och Patrik Vulkan, universitetslektor, Göteborgs universitet
14.00 - 14.10 Paus
14.10 - 14:35 Fackliga inkomstförsäkringar: en medveten strategi för medlemsrekrytering? Jayeon Lindellee, Filosofie Doktor, Lunds och Göteborgs universitet
14:35 - 15:00 Paneldiskussion

- Anders Kjellberg, Lunds universitet
- Erik Vestin, Göteborgs universitet
- Patrik Vulkan, Göteborgs universitet
- Jayeon Lindellee, Lunds och Göteborgs universitet
- Moderator: Tomas Berglund vice föreståndare WE

https://ui.ungpd.com/Issues/a04861bc-4b34-44ec-8299-08cdc60bcd04?AccountId=bab89c03-f660-4876-9bcd-ebbc4c258ca6&ContactId=938ff8eb-2c6e-48c5-9ad4-01462f95f177&IssueId=a04861bc-4b34-44ec-8299-08cdc60bcd04&ir=7512c2a8-7f9a-4ec8-ab7d-531a95a1c6af&fbclid=IwAR3p5BgYsAoSUd7hr6KshHYS403e0_9zjf4HFfw6Z7f88JiFhunQ28R40M8

- BETYDELSEN AV DET LOKALA FACKLIGA ARBETET FÖR DEN SVENSKA PARTS-MODELLEN
  Akademikerförbundet SSR:S Samhällsvetarpodd: ”Har vi inte lokalfackliga måste partsmodellen ändras”. Ur den introducerande texten:

  ”När MBL kom ville man flytta inflytandet så nära människor som möjligt. Finns det inte ett lokalt fackligt arbete faller grundtanken med lagen”. Det säger **Jonas Nordling**, tidigare ordförande för Journalistförbundet och som har skrivit boken ”Den svagaste länken” om fackets lokala organisering
  .
  Varför skrev du en bok om det lokala fackliga arbetet?
  - Jag har varit fackligt aktiv i tre decennier. När jag sedan slutade engagera mig fackligt och jobbade som journalist i stället hörde många av sig och sa att det var så svårt att hitta lokalt

fackligt förtroendevalda. En förläggare tyckte att jag borde skriva en bok om det och så blev det, inleder Jonas Nordling.

Hur ser det lokalfackliga arbetet ut, enligt dig?
– **Anders Kjellberg**, professor i sociologi har tagit fram färska siffror som visar att det har blivit 100 000 färre lokalfackliga på 20 år. Med tanke på att antalet i arbete har ökat under samma tid borde också antalet lokalfackliga ha ökat. Detta borde vi fokusera på och inte bara på facklig organisationsgrad. Vi borde fråga oss vad den utvecklingen betyder det för den svenska modellen och ha en idé om vad vi gör åt det, förklarar Jonas.

Hur påverkar den här utvecklingen partsmodellen?
– Den lagstiftning vi har nu, som MBL, LAS och förtroendemannalagen bygger på att vi har lokalfackliga, ungefär som det såg ut på 60-talet när de lagarna grundlades. Så ser det allt mindre ut. Men om vi inte längre har massor med lokala förtroendevalda måste systemet ändras.
– Det lokala fackliga arbetet är nödvändigt om vi ska ha den lagstiftning vi har idag. När MBL kom ville man flytta inflytandet så nära människor som möjligt. Det behövs en kader som löpande tar de fackliga striderna i vardagen. Det är där, lokalt, som den fackliga diskussionen ska tas och det är där den svenska modellen ska fungera. Finns det inte ett lokalt fackligt arbete faller grundtanken med MBL, fortsätter Jonas.

Vad har MBL blivit, enligt dig?
– MBL har i stället blivit en skyddslag där man måste förhandla innan man kan verkställa olika beslut. I stället för att vara en lag som skapar inflytande och delaktighet på arbetsplatsen, har den blivit ett förhandlingsinstrument för att uppnå andra saker.

Beskriv det lokala fackliga arbetet?
– Jag vänder mig emot att man ska sälja in det lokala fackliga arbetet som roligt. Det är det sällan. Det är utvecklande och utmanande och skapar mycket kamratskap. Det lokalfackliga arbetet innehåller också tråkiga saker. Men mest av allt består det av massor med kreativ problemlösning och hantverk. Det vill jag slå ett slag för, säger Jonas

Vad behöver facket göra för att bli starkare?
– Alla förbund har sina utmaningar. En del vertikalförbund har blivit för stora för att vara snabbfotade. Andra förbund är för små för att spela roll. Många fackförbund fokuserar på medlemsrekrytering. Men allt kan inte handla om det. Det är därför jag döpt boken till ”Den svagaste länken”. Styrkan i ett fackförbund kommer ur att ha en stark lokal facklig organisering, avslutar Jonas.
Har vi inte lokalfackliga måste partsmodellen ändras

- VAD HÄNDER MED ”MÄRKET” UNDER EN AVTALSRÖRELSE MED HÖG INFLATION?
  Lag & Avtal 18/8 2022: ”Experterna: Märket blir lägre än inflationen” (av Leif Holmkvist)
  I artikeln intervjuas Lotta Stern (Ratio), Anders Kjellberg (Lunds universitet), Petter Hällberg (Medlingsinstitutet) och Lars Calmfors (Stockholms universitet och Institutet för näringslivsforskning).
  https://www.lag-avtal.se/tidningen/experterna-market-blir-lagre-an-inflationen-7036469

- NY BOK: *Sustainable Work in Europe Concepts, Conditions, Challenges* (eds. Kenneth Abrahamsson & Richard Ennals), Berlin: Peter Lang July 2022. För mer information om boken https://www.peterlang.com/document/1257358 Ett av kapitlen är "The shifting role of European unions in the social dialogue: Sweden in a comparative context" (av Anders Kjellberg)

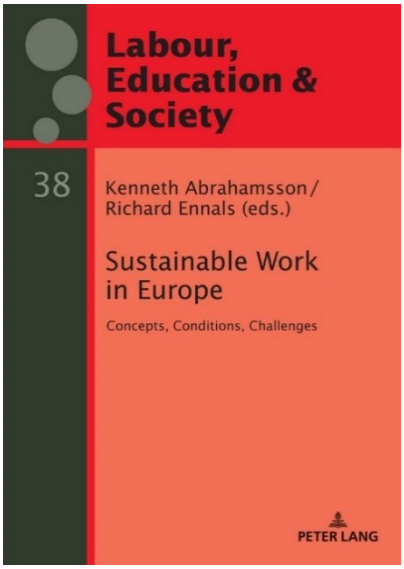

För en recension av boken i *European Journal of Workplace Innovation*, vol. 7 nr 2 2023, se https://journal.uia.no/index.php/EJWI/article/view/1109 (av Paul Preenen)
Recension i Work, Employment and Society 37(5) Book Review: Kenneth Abrahamsson and Richard Ennals (eds), Sustainable Work in Europe: Concepts, Conditions, Challenges - Joern Janssen, 2023 (av Joern Janssen)

- HUR LÅNG KAN EN AVTALSPERIOD VARA? NYA SAS-AVTALET 5,5 ÅR!
SVT Nyheter 19/7 2022: "Detta vet vi om SAS-avtalet" (reporter Hannah Lindgren)

En avtalstid på fem år är väldigt ovanligt, enligt Anders Kjellberg, sociologiprofessor vid Lunds universitet. Foto: SVT/TT
https://www.svt.se/nyheter/inrikes/detta-vet-vi-om-sas-avtalet?fbclid=IwAR3b2AMwMqFsHSqR-P0XOHXVM8BR8I554naBxrDJbf1tD3K1s2NRI-Dg5u4

- ELVA DIMENSIONER AV FACKLIG STYRKA – VÅRDFÖRBUNDET 2022
  En kort presentation av rapporten *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen* (Futurion 2021) inför Vårdförbundets förbundsstyrelse 15 juni 2022. Länk till den för Vårdförbundet anpassade presentationen:
  https://portal.research.lu.se/sv/publications/elva-dimensioner-av-facklig-styrka-v%C3%A5rdf%C3%B6rbundet-2022-en-kort-pre
  Länk till Futurionrapporten:
  https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/94464595/Futurion_Vad_r_facklig_styrka_Anders_Kjellberg_2021.pdf

- PRIVATA ADVOKATBYRÅER MED ARBETSRÄTTSLIGA FALL
  Lag & Avtal 15/6 2022: ”Hit går de som är missnöjda med facket” (av Calle von Scheele). Utdrag ur artikeln:
  Personer som är besvikna på facket vänder sig till juristbyråer. Marknaden beskrivs av byråerna som stor. Samtidigt har historien med den skandalomsusade byrån Arbetsrättsexperten svärtat ned marknaden. Ett antal juridiska byråer har inriktat sig på arbetsrättsliga fall och tar gärna privatpersoner som hamnat på kant med arbetsgivare som sina klienter.
  (…)
  Den fackliga förhandlingsverksamheten är väldigt omfattande. Sveriges fackförbund sitter säkerligen i hundratusentals förhandlingar varje år med arbetsgivare. Enbart Unionen genomförde under 2020 över 400 000 rådgivningar via telefon och mejl, visar den senaste verksamhetsberättelsen. Förbundet hade 45 000 förhandlingar det året. Även om bara en mycket liten andel av de inblandade medlemmarna blir missnöjda kan det räcka för sysselsättning åt åtskilliga privata arbetsrättsjurister och att dessa klienter blir den vanligaste kundgruppen i denna bransch. I flera fall förmodar experter att klienterna främst är högavlönade tjänstemän, tvärtemot vad de juridiska byråerna uppger för Lag & Avtal.
  Ett vanligt antagande är också att klienter kommer från de vita fläckarna i arbetslivet där de anställda inte täcks av kollektivavtal.
  Professor Anders Kjellberg i Lund har kartlagt dessa vita fläckar. I branscher som it, utveckling av dataspel, stora delar av underentreprenörer i byggsektorn, budfirmor, taxi, frisörsalonger, flyttfirmor med flera saknas ofta kollektivavtal. Så många som 70 procent av de privata arbetsgivarna är dessutom oorganiserade och har i många fall inte ens hängavtal med facket.
  – Det beror på att huvuddelen av dem är små arbetsgivare med en eller två anställda, säger Anders Kjellberg.
  Däremot täcker kollektivavtalen 85 procent av anställda i privat sektor, eftersom de större företagen oftast har avtal. Vilka grupper anlitar privata jurister frågar sig professor Kjellberg och förmodar att gruppen i huvudsak består av dem som inte har de allra lägsta lönerna.
  – Min gissning är att arbetare från till exempel hotell- och restaurangbranschen inte vänder sig till dessa byråer. I branschen är personalomsättningen stor och man går till andra jobb vid missnöje.
  Allvarliga konflikter som går till domstol hos arbetsgivare utan kollektivavtal verkar inte ha ökat under en tioårsperiod, vilket man möjligen kan hävda utifrån statistik från Domstolsverket. Antalet mål i tingsrätterna ligger på mellan 650 och 750 årligen. I statistiken ingår två typer av mål. De ena är när företag saknar avtal. De andra är när arbetstagare är oorganiserade och själva driver tvister till domstol.
  https://www.lag-avtal.se/tidningen/hit-gar-de-som-ar-missnojda-med-facket-7034236

- EN NY KOLLEKTIVAVTALAD ARBETSLÖSHETSFÖRSÄKRING
  Anders Kjellberg höll fredagen 13 maj 2022 ett seminarium med utredningen om ”Förutsättningar för en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring”. Presentationen *Den svenska partsmodellen och en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring* kan laddas ned här: https://portal.research.lu.se/sv/publications/den-svenska-partsmodellen-och-en-kollektivavtalad-arbetsl%C3%B6shetsf%C3%B6
  Direktlänk:
  https://portal.research.lu.se/files/119187853/Anders_Kjellberg_Kollektivavtalad_a_kassa_2022.pdf

Arbetsvärlden 1/6 2022: ”Professor varnar: utredningen av a-kassan kan underminera partsmodellen” (av Gert Lundstedt). Utdrag ur artikeln:
Såväl parternas som regeringens utgångspunkt är att de nuvarande förbundsvisa a-kassorna blir kvar. Men i regeringens utredningsdirektiv, liksom i parternas förslag, står också att man ska diskutera olika modeller för hur en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring ska administreras. I en ny rapport tar Anders Kjellberg fasta på detta när han diskuterar vad som då kan hända.

Anders Kjellberg oroas över av vad som skulle hända om det ändå inrättas en gemensam a-kassa – vilket partsutredningen argumenterar för skulle kunna ge effektivare administration och minskade kostnader – samtidigt som de förbundsvisa kassorna blir kvar för en marginell grupp av löntagare i företag utan kollektivavtal.
− Om man har en gemensam a-kassa för de som omfattas av den kollektivavtalade arbetslöshetsförsäkringen så upphör kopplingen mellan ett fackförbund och motsvarande a-kassa. A-kassan blir då oberoende av bransch, och gemensam för arbetare och tjänstemän. En enorm förändring.
Och när kopplingen mellan fackförbund och a-kassa upphör, så försvagas viljan att vara fackligt ansluten vilket tidigare erfarenheter visar. Vilket i sin tur riskerar att försvaga partsmodellen rejält menar Anders Kjellberg.
− Partsmodellen bygger på hög kollektivavtalstäckning, och förutsätter hög organisationsgrad hos både fack och arbetsgivare. Skulle den fackliga organisationsgraden sjunka väsentligt så undermineras hela systemet och det finns risk att kollektivavtalens täckningsgrad kommer att sjunka.

I sin rapport spår Anders Kjellberg att många av de förbundsvisa kassorna går en kärv framtid till mötes om en gemensam a-kassa inrättas för de som omfattas av kollektivavtal.
− När underlaget för dem minskar drastiskt brukar man slå ihop kassor för att få ökat underlag. Vilket också underminerar den branschvisa kopplingen.

Ligger partsmodellen i stöpsleven om man går vidare med en gemensam a-kassa?
− Ja på sikt kan det komma att underminera den allvarligt.
https://www.arbetsvarlden.se/professor-varnar-utredningen-av-a-kassan-kan-underminera-partsmodellen/

I regeringens direktiv står det: ”Parterna har tillsammans inom ramen för sin princip-överenskommelse presenterat ett förslag om att utreda förutsättningarna för en kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring som kan stärka den svenska partsmodellen och värna förutsägbarheten inom arbetslöshetsförsäkringen.”
Det är inte säkert att partsmodellen stärks om det ena sättet att organisera försäkringen blir verklighet. Enligt regeringens direktiv skall utgångspunkten vara de nuvarande förbundsvisa a-kassorna, men även alternativ till dessa ska utredas. Den alternativa modellen finns med i parternas eget förslag där det framgår att de inte är eniga. Ett alternativ är en gemensam a-kassa för alla med kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. Kvar för de nuvarande a-kassorna blir då a-kassemedlemmarna på arbetsplatser utan kollektivavtal. En gemensam a-kassa skulle i första hand omfatta PTK-LO-SN-området men parterna vill gärna ha med den offentliga sektorn också och troligen också övrig privat sektor. Med en gemensam a-kassa bryts i praktiken kopplingen mellan fack och a-kassa, vilket skulle innebära en avveckling av systemet med fackliga a-kassor, det s k Gent-systemet. Ett av förslaget är att gå ännu längre och låta en stiftelse eller ett bolag överta a-kassornas arbetsuppgifter.
Även om många personer är direktansluta till a-kassorna tycks åtskilliga fortfarande uppfatta fack och a-kassa som ett sammanhängande paket. Här refererar jag till en enkätundersökning av Calmfors et al.

- LÄRARFÖRBUNDENS SAMMANSLAGNING TILL SVERIGES LÄRARE

Läraren nr 4, 3/5 2022, sid. 48-49. Reportage: En ny organisering:
”Fackforskaren: Den fackliga styrkan kommer att bli större” (av Emma Olsson)
Löneutveckling, fackavgift och svårare för arbetsgivaren att spela ut medlemsgrupper mot varandra. Fackprofessorn Anders Kjellberg redovisar poängerna med storfack.

Anders Kjellberg, professor i sociologi och expert på fackliga sammanslagningar. Foto: Marc Femenia

Fackliga sammanslagningar är inget nytt. Tjänstemannaförbundet HTF och industritjänstemannafacket Sif gick samman i Unionen 2008. Med 592 000 yrkesverksamma medlemmar menar Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, att det nya facket får högre tryck bakom sina krav än de två gamla var för sig.
- Tidigare kunde de organisera samma yrkesgrupper och arbetsgivarna spela ut medlemmarna mot varandra, säger han.

Enligt Anders Kjellberg finns ingen forskning som säger att fler medlemmar ger bättre löneutveckling, eller mer genomslag i opinionen.
- Men om arbetsgivaren inte kan spela ut medlemmarna i olika fack mot varandra borde löneutvecklingen bli bättre och den fackliga styrkan bli större. Då blir det svårare för kommuner att lägga ut undervisning på obehöriga lärare som har lägre lön än de andra. Både den kommunala sektorn och det privata näringslivet outsourcar tjänster för att hålla lönerna nere, säger Anders Kjellberg.

Det nya förslaget innebär också lägre fackavgifter. För medlemmar i Lärarförbundet minskar avgiften med 10 kronor per månad, för Lärarnas Riksförbund med 30 kronor per månad.
Enligt Anders Kjellberg är avgiften en viktig faktor för anslutningsgraden.

Men det finns också risker med att ersätta Lärarförbundet och LR med Sveriges Lärare.
- Enskilda medlemsgrupper kan uppleva sig försummade, den risken finns, säger han. Historiskt har det lett till att Barnmorskeförbundet lämnade Vårdförbundet och gick in i SRAT (Akademiker i samhällsbärande positioner) 2018, eller när socionomerna år 1958 lämnade Kommunaltjänstemannaförbundet SKTF (i dag Vision) och bildade det som i dag är Akademikerförbundet SSR.
- Men för Sveriges Lärare motverkar man sådana tendenser genom att det finns särskilda föreningar för förskollärare, grundskollärare och gymnasielärare, säger Anders Kjellberg.
https://www.lararen.se/nyheter/fackligt/forskaren-den-fackliga-styrkan-kommer-att-bli-storre

- SKOLLEDARNA SAMLAS I ETT FACKFÖRBUND
  Skolledaren 4/5 2022: "Skolledarna blir starkare i ett förbund" (av Margareta Edling). Utdrag ur artikeln:

  Lärarfackens planer på att slå sina påsar ihop ritar om den fackliga kartan. Men sammanslagningar är en trend som pågått länge, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.
  De fackliga organisationerna i Sverige blir färre, men större. År 1950 fanns det 151 fackförbund med minst 150 medlemmar. Sjuttio år senare hade antalet förbund sjunkit till 53.
  I maj förändras landskapet igen, förutsatt att de berörda förbunden inom skolan slutligt säger ja på respektive kongress. I så fall bildas två separata fackförbund, Sveriges Lärare och Sveriges Skolledare, med ett gemensamt samarbetsorgan kallat Facken inom utbildning.
  Med över 300 000 medlemmar blir lärarna då Sacos största yrkesgrupp. Sveriges Skolledare skulle bestå av Skolledarförbundets dryga 7 000 medlemmar och cirka 10 000 skolledare som än så länge tillhör Lärarförbundet.
  Utvecklingen mot större fackförbund gäller hela arbetsmarknaden, enligt professor Anders Kjellberg, som länge forskat om svensk fackföreningsrörelse. I tidskriften *Nio-fem* (nr 1 2021) beskriver han lärarfackens utveckling sedan sent 1800-tal. Artikeln heter Lärarnas successiva samgående.
  – Särskilt Lärarförbundet är resultat av sammanslagning på sammanslagning, säger han. Den senaste var 1991, då Facklärarförbundet och Sveriges Lärarförbund gick samman till Lärarförbundet. De två förbunden var i sin tur resultat av en serie sammanslagningar.
  I LR har ett antal föreningar för specifika grupper, som lektorer, adjunkter och syokonsulenter, gått upp i förbundet. Sveriges Skolledarförbund i sin tur bildades genom en sammanslagning på 1960-talet.
  Fackförbund går ihop av flera skäl, beskriver Anders Kjellberg.
  Ökad förhandlingsstyrka är ett av dem. Då det finns flera fack kan arbetsgivare spela ut dem mot varandra. Samgående kan även ge en starkare röst i förhållande till politiker och i samhällsdebatten.
  Ur lärarnas synvinkel var det olyckligt att de bägge förbunden i många år intog olika ståndpunkter i skolfrågor, anser han. Nu tycker de lika i de flesta.
  – Historiskt är det Lärarförbundet som varit drivande för samgående. Men även ledningen för Lärarnas Riksförbund har varit positiv länge, medan medlemmarna sagt nej. Nu blev det ju en stor medlemsmajoritet i omröstningen i alla tre förbunden.
  För LR:s ledning fanns hotet om marginalisering med i bilden, fortsätter han. Om Lärarförbundet skulle välja att avveckla Lärarnas samverkansråd, hade LR kunnat hamna utanför avtalsförhandlingarna.
  Effektivisering är ett annat skäl att gå ihop, medlemmarna ska få "mer fack för pengarna". Facken vill samla sina ekonomiska resurser och slippa höja medlemsavgiften om medlemsantalet minskar.
  – Det är väldigt viktigt att hålla medlemsavgiften nere. Många är tveksamma till att gå med i facket, eller går ur om avgiften är för hög.
  Vissa förbund går ihop för att medlemsunderlaget blivit för litet då arbetsmarknaden förändrats. Exempelvis gick Skogs- och Lantbrukstjänstemannaförbundet, med cirka 1 000 medlemmar, upp i Unionen 2019.
  Flera Sacoförbund har bildats genom utbrytningar från TCO-förbund, men det är ovanligt att hela förbund byter centralorganisation, som Lärarförbundet.

  Sammanslagningar blir ofta lyckosamma, enligt Anders Kjellberg. Paradexemplet är jätteförbundet Unionen som bildades 2008 då industritjänstemän i Sif och handelstjänstemän i HTF, båda TCO-förbund gick ihop.
  – Det är värt att notera att det var PTK, dominerat av Unionen, som slöt det nya Las-avtalet med Svenskt Näringsliv. LO var på grund av intern splittring inte med i slutskedet, även om man gått in i avtalet senare. Det är exempel på en styrkeförskjutning som beror på att antalet tjänstemän

har ökat, medan antalet arbetare har sjunkit. Den styrkan hade man antagligen inte fått om inte HTF och Sif gått samman, säger han.
(…)
Skolledarna blir troligen starkare och tydligare av att samlas i ett förbund, säger Anders Kjellberg. Särskilt då det kompletteras av samverkan med lärarna, i Facken inom utbildning. Namnvalet ger en vink om att förbunden inspirerats av det breda fackliga samarbetet inom Facken i industrin.
– Där sätter man till och med märket för lönerna på hela den svenska arbetsmarknaden.
https://www.skolledarna.se/Skolledaren/Artikelarkiv/2022/skolledarna-blir-starkare-i-ett-forbund/
Artikeln finns även i den tryckta tidningen 4/5 nr 3 2022, sid. 17-18.
NiO FEM. Tidskrift om arbetsliv & profession nr 1 2021: ”Lärarnas successiva samgående", sid. 12-17:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/98560750/L_rarnas_successiva_samg_ende_A_Kjellberg.pdf

- DET NYA TJÄNSTEFOLKET – DEL 5
  Femte programmet 5 maj kl 10.35-11.00: ”Vladimir jobbar som cykelbud”:
  https://sverigesradio.se/avsnitt/vladimir-jobbar-som-cykelbud
  Anders Kjellberg är med ca 7.25-10.05 in i programmet.

- DET NYA TJÄNSTEFOLKET – DEL 3
  Sveriges Radio P1: Torsdag 21 april 2022 kl 10.35: ”Kajsa jobbar på lager. Hon upplever press och ständig kontroll av arbetsinsatsen”
  Kajsa har haft svårt att hitta rätt på arbetsmarknaden och var glad när hon fick jobb på ett lager till en av de stora nätbutikerna. Men efter en tid upplever hon att arbetsplatsen genomsyras av övervakning, hierarkier och ständig kontroll av arbetsinsatsen. För att kunna äta mellanmål smugglar hon in smörgåsar på toaletten.
  I del tre av Det nya tjänstefolket undersöker vi hur nätshoppingen påverkar dem som jobbar med logistiken runt omkring den på lager. Medverkar gör också Julia Lindblom, journalist och författare, Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och Nina Broman Costa, lokal ombudsman på Svenska Transportarbetareförbundet i Stockholm.
  https://sverigesradio.se/avsnitt/kajsa-jobbar-pa-lager
  Anders är med ca 13.20-15.25 in i programmet.

- DEN FINSKA PAPPERSSTREJKEN
  Arbetsgivarna i den mäktiga finska pappersindustrin vill helt och hållet decentralisera avtalsförhandlingarna till de enskilda företagen och dessutom till de olika verksamheterna inom dessa samt vägra tjänstemännen kollektivavtal. En stor strejk pågår sedan flera månader för att förhindra detta. I Sverige lyckades arbetar- och tjänstemannafacken gemensamt stoppa en sådan utveckling under 1990-talet, vilket utmynnade i bildandet av "Facken inom industrin" 1996. Mot slutet av artikeln redogör jag för detta.

  Flamman 8/4 2022: ”Historisk strid i finska pappersstrejken: ’De vill köra facket i botten’” (av Noa Söderberg)

http://flamman.se/a/historisk-strid-i-finska-pappersstrejken-de-vill-kora-facket-i-botten?fbclid=IwAR1hybEAH3o63YdXTOn_VqjARRm_nmeGO_oY6jLa1ZPEIU0psqlKIgnLG0A

- DET NYA TJÄNSTEFOLKET – DEL 1
  Sveriges Radio P1: Torsdag 7 april 2022 kl 10.35 “Fredrik levererar mat”. Mopedbudet jobbar i andras namn och med andras inlogg. Fredrik från Syrien jobbar 12-timmars pass med att leverera mat från restauranger. Han har ingen anställning utan jobbar åt flera andra personer som är anställda av leverans-företaget. Genom att logga in på deras konton kan han jobba långt utöver det tillåtna antalet timmar. Och enligt Fredrik är han inte ensam om att göra så.

  Vi undersöker hur den här typen av tjänster vuxit fram och den svenska modellens vita fläckar.

  Medverkar gör också Per Kristensson, professor i psykologi vid Karlstads universitet, Anders Kjellberg, professor i sociologi på Lunds universitet, Daniel Gustafsson Raba, logistikchef på Foodora och Henrik Emilsson, forskare i migrationspolitik på Malmö Universitet. https://sverigesradio.se/avsnitt/fredrik-levererar-mat

  Anders är med från ca 6.55 minuter in i programmet till ca 9.00 + ca 19.10-19.45

De senaste åren har tjänster konsumenter kan beställa blivit fler och fler. Antalet cykel- och mopedbud med sina färgglada matryggsäckar som levererar hem från restauranger har exploderat i storstäderna. Billiga varor köpta på nätet transporteras hem till dörren, och

returneras, helt gratis. Den typ av tjänster som förr ansågs dyra och lyxiga, som städhjälp och taxiresor, kan man numera få för några hundralappar. Vem är det som utför jobben och hur ser de på sitt arbete?

För två år sen undersökte vi gigekonomin i serien *De nya daglönarna*, och testade själva på att jobba som giggare genom olika appar. Sen dess har tjänsterna och gigföretagen blivit ännu fler, inte minst under pandemin.

I serien *Det nya Tjänstefolke*t vidgar vi från att bara titta på gig-jobben till att undersöka en större del av det nya tjänstesamhället. Vi hör dem som utför jobben, hur ser en arbetsdag ut för cykelbudet, lagerarbetaren och gig-taxichauffören? Serien undersöker också samhälls-utvecklingen och hur politiska reformer påverkat arbetskraftsinvandringen och arbetsmarknaden. Det nya tjänstefolket görs av Anna Berg och Anna Frey, och är en produktion av SMT. https://sverigesradio.se/artikel/om-det-nya-tjanstefolket

Om den svenska modellens och kollktivavtalens ”vita fläckar” finns att läsa i *Den svenska modellen i en oviss tid. Fack, arbetsgivare och kollektivavtal på en föränderlig arbetsmarknad.* (Arena Idé 2020), sid. 93-105.
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-i-en-oviss-tid(11ad3d7f-b363-4e46-834f-cae7013939dc).html

arenaidé

NYHETSBREV FRÅN ARENA IDÈ 13/4 2022:
SVERIGES RADIO

Det nya tjänstefolket och kollektivavtalens ”vita fläckar”

Sveriges Radio P1 intervjuar professor **Anders Kjellberg** och hänvisar till Arena Idés rapporter om den svenska modellen, i en programserie om de dåliga arbetsvillkoren på plattformsföretag. Bristen på kollektivavtal är en viktig förklaring.

• Lyssna på avsnittet

• Läs rapporten *Den svenska modellen i en oviss tid*

- THE NORDIC MODEL OF INDUSTRIAL RELATIONS

Vad utmärker den nordiska arbetsmarknadsmodellen? Svaret finns i en översikt som kan laddas ned här:
Bland de utmärkande dragen märks ”self-regulation” (självreglering, partsreglering, kollektivavtal) i motsats till statsreglering (lagstiftning, statsingripanden), vidare en kombination av centralisering (centrala förhandlingar) och decentralisering (facklubbar med viktiga uppgifter ute på arbetsplatserna) samt uppdelningen på abetarfack, akademikerfack och andra tjänstamannafack. Flera viktiga skillnader finns mellan de nordiska länderna även om de tillhör samma ”modell”. Norge har exempelvis inga fackliga a-kassor.
https://portal.research.lu.se/sv/publications/the-nordic-model-of-industrial-relations

- OMSTRUKTURERINGAR AV DET FACKLIGA LANDSKAPET
Arbetsvärlden 24/3 2022: ”Marie Nilsson: Att gå samman med Livs, GS och Pappers skulle vara en styrka” (av Carl von Scheele). Utdrag ur artikeln:
En sammanslagning mellan TCO och Saco skulle kunna komma närmare när organisationerna allt mer liknar varandra efter Lärarförbundets övergång. Det tror professor Anders Kjellberg och TCO:s tidigare ordförande Sture Nordh. Om inte IF Metall och Unionen hinner före med en sammanslagning. Eller ett nytt stort LO-fack inom industrin tar form. "Vi brukar ha mod att göra saker som utmanar", säger IF Metalls ordförande Marie Nilsson till Arbetsvärlden.
(…)

Både Sture Nordh och professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet, som i många år följt hur organisationerna utvecklats, tar upp hur gränsytan mellan TCO och Saco blir alltmer otydlig. Sacos jättekliv mot miljonen medlemmar beror på Lärarförbundets övergång från TCO vid årsskiftet, vilket alla vet.
Professor Anders Kjellberg håller med om beskrivningen. När det två lärarförbunden har lyckats med sin sammanslagning, som är målet för dem, kommer Saco ha ett förbund som skulle kunna beskrivas som ”yrkesvertikalt”.

Dessutom har Saco i medlemsledet förbundet SRAT, som Kjellberg liknar vid en ”general union”, en slags allmän fackförening, eftersom det samlar ihop en mängd olika yrkesgrupper i olika medlemsföreningar.

Därtill organiserar ett flertal av Sacos yrkesförbund många professioner inom sina väggar. Orsaken är universitetsutbildningarnas förändringar.
– Man kan inte längre ha ett förbund för varje yrke, eftersom massor av nya akademiska yrken har tillkommit och andra upphöjts till högskolenivå som förskollärarna, säger Anders Kjellberg.

Likheterna driver på i en riktning mot sammanslagning av Saco och TCO, konstaterar Kjellberg men ser också stora svårigheter som pekar åt andra hållet och ytterligare många års väntan för dem som vill se en gemensam centralorganisation.
Även om Saco närmar sig TCO storleksmässigt kan just den ständiga tillväxten leda till ett minskat intresse från akademikerna. Ett kanske större problem är emellertid de vertikala TCO-förbunden, som är motsatsen till yrkesförbund.

Dessutom skulle vertikalen och jätten Unionen dominera i en gemensam centralorganisation.
– Jag undrar vad Saco-förbunden skulle säga om att ha Unionen i en stor centralorganisation. Det har nära 600 000 yrkesaktiva medlemmar och är nästan lika stort som Saco när det gäller aktiva medlemmar, säger professor Kjellberg.

Om Anders Kjellberg tippar är det mer sannolikt med fler förbundsövergångar från TCO till Saco än en sammanslagning, även om några sådana inte är på gång.

Inte heller Sture Nordh spår några snabba förändringar i strukturen på centralorganisationer. Han understryker att den fackliga historien spelar mycket större roll än vad vi vanligtvis tror. Det är en viktig orsak till att strukturer är så svåra att förändra.

– Ja, det handlar om hur vi arbetar, vilka rötter vi har och våra grundläggande värderingar. TCO-förbunden har aldrig uppfattat sig som exklusiva på det sätt som Saco-förbunden gör, säger han. (…)

Om inte TCO och Saco mäktar med en sammanslagning trots sina stora likheter i medlemsleden kan möjligen IF Metall och Unionen hinna före och rita om den fackliga kartan. Även i idén till denna sammanslagning ligger logiken i allt större likheter mellan medlemmarna i de två organisationerna.

Just detta tog IF Metalls ordförande Marie Nilsson fasta på när hon 2017 tillträdde och på förbundskongressen ruskade om ombuden ordentligt i sitt introduktionstal.

Teknikutvecklingen gör att gränsen mellan arbetare och tjänstemän suddas ut på många arbetsplatser, konstaterade hon och frågade sig hur länge till det var rimligt med två fackföreningar. Alternativet var principen ”en arbetsplats, ett fack”.
– Tanken bygger mycket på min egen erfarenhet när jag jobbade ute i industrin. På många av våra arbetsplatser har tjänstemannajobb och arbetarjobb närmat sig varandra mer och mer. Det sker särskilt när man automatiserar i digitaliseringens spår.

Utvecklingen leder till allt fler diskussioner om gränsdragningar när de olika arbetsuppgifterna flyter in i varandra och skillnaden mellan arbetare och tjänsteman blir mindre uppenbar. En sammanslagen organisation skulle förenkla en hel del, enligt Marie Nilsson.
– Jag stack ut hakan lite grand och var visionär. Jag vet att inte alla i vår organisation tar emot detta med utsträckta armar. Medlemmarna har en stark identitet som industriarbetare och är yrkesstolta. En del medlemmar blev ganska arga på talet, medan andra tyckte det var en helt rätt väg att gå.

Då, 2017, såg Marie Nilsson en förändring inom 10 till 20 år. Nu har redan fem år förflutit sedan talet och inget steg mot sammanslagning har tagits.
– Även om jag behåller idén som ett framtida scenario ligger ett tätare samarbete på lokal nivå närmare i tiden.
https://www.arbetsvarlden.se/marie-nilsson-att-ga-samman-med-livs-gs-och-pappers-skulle-vara-en-styrka/
Se även podden Jobblistan 24/3 2022: ”Är ett nytt storfack på väg att bildas?”
https://www.arbetsvarlden.se/jobblistan-ar-ett-nytt-storfack-pa-vag-att-bildas/

- HUR FÅ MED DE UTLANDSFÖDDA ARBETARNA I FACKET?
  Byggnadsarbetaren 24/3 2022: ”Så fick Danmark med polackerna i facket” (av Artur Nordfors Kowalski)
  https://www.byggnadsarbetaren.se/sa-fick-danmark-med-polackerna-i-facket/

  Artikeln finns även i tryckta tidningen nr 3 2022, sid. 42-46.
  För ett liknande arbetssätt i Sverige se Dagens Arbete nr 9 2021, sid. 36-40: ”Mixen gör oss mer upplysta” (av Marcus Derland): https://da.se/2022/02/har-ar-nysvenskarna-med-i-facket/

- DET NYA LIVET I NORRA SVERIGE – NORTHVOLTS FABRIKSBYGGE I SKELLEFTEÅ
  Norran, Norrbottens-Kuriren, Norrländska Socialdemokraten, Piteå-Tidningen 16/3 2022 (av Jonny Vikström):
  Arbetslivsforskaren om lagbrotten: "Inget nytt fenomen" Det är inte utländskt ägande eller arbetslivstraditioner som är problemet, utan snarare att det handlar om tunga investeringar i en ny bransch.
  Den analysen gör den erfarne arbetslivsforskaren Anders Kjellberg av de problem som drabbat Northvolts fabriksbygge i Skellefteå, där facket riktat hård kritik mot lagbrott, brister på kollektivavtal, lönedumpning och arbetsmiljöfrågor.
  - Det här är inget nytt fenomen. Till och med svenska, statliga företag har en historia av att anlita kedjor av utländska underleverantörer för att pressa priser, säger Kjellberg.

  Han är professor i sociologi vid Lunds universitet och har medverkat i ett stort antal skrifter kring den svenska arbetsmarknadsmodellen. I rapporten "Den svenska modellen i en oviss tid" (Arena idé 2020) belyser han det som han benämner "kollektivavtalens vita fläckar".
  - Det är inte förvånande att det blir så här. Jag skulle säga att risken finns oberoende av om det är utländskt ägande inblandat. Trots allt är ju företagsledningen svensk.

  Svaret finns i stället i projektets karaktär, enligt Anders Kjellberg.
  - Det är stora investeringar i en delvis helt ny bransch. Det gäller att hålla kostnaderna nere. Det finns en press kring det.

  Kjellberg tror inte heller att risken för fackliga problem är större än normalt när driften i exempelvis batterifabriken eller H2 Green Steels stålverk i Boden ska igång.
  - Sådana här problem har ofta med den tillfälliga karaktären att göra. Till driften kommer företagen till stor del att rekrytera arbetare på orten och de har sina familjer. Då blir det naturligt att man träffar ett kollektivavtal.

  https://kuriren.nu/bli-prenumerant/artikel/rg9z3zmj

Anders Kjellberg 6 maj 2021. Foto: Johan Nilsson /TT

Länk till den refererade Arena Idé-rapporten "Den svenska modellen i en oviss tid" (2020): https://portal.research.lu.se/en/publications/den-svenska-modellen-i-en-oviss-tid-fack-arbetsgivare-och-kollekt

- NYA DATA OM KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD OCH ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD
  "Parternas organisationsgrad och kollektivavtalens utbredning". *I Avtalsrörelsen och lönebildningen 202*1. Medlingsinstitutets årsrapport. Stockholm: Medlingsinstitutet 24/2 2022.
  https://portal.research.lu.se/files/114528928/Parternas_organisationsgrad_Kjellberg.pdf

En stor mängd ny statistik finns nu i den uppdaterade upplagan av *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* Department of Sociology, Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2022:1. Appendix 3 in English.
https://portal.research.lu.se/en/publications/kollektivavtalens-t%C3%A4ckningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbe-2

- FACKLIG ANSLUTNING: EN NORSK-SVENSK JÄMFÖRELSE
  Under väldigt många år sjönk den fackliga organisationsgraden i Sverige men var – och är – stabil i Norge. Hur kan man förklara det? Läs artikeln av Anders Kjellberg & Kristine Nergaard (2022) "Union Density in Norway and Sweden: Stability versus Decline", *Nordic journal of working life studies.* Vol. 12, februari 2022, sid. 51-72. Special issue S8: Trade unions in the Nordic Labour Market Models – signs of erosion?
  https://portal.research.lu.se/files/114477394/Union_Density_Sweden_Norway_Kjellberg_Nergaard.pdf

- NY ARENA IDÉ-RAPPORT *DEN SVENSKA MODELLEN I EN FÖRÄNDERLIG VÄRLD* (21 februari 2022)
  Den svenska modellen i en föränderlig värld (Arena Idé 21/2 2022) kan laddas ned från Lunds universitets forskningsportal:
  https://portal.research.lu.se/sv/publications/den-svenska-modellen-i-en-f%C3%B6r%C3%A4nderlig-v%C3%A4rld (klicka sedan en bit ned till höger)

Rapporten på Arena Idé: https://arenaide.se/rapporter/svenska-modellen-2022/

På Linkedin skriver Ola Bergström, Vice Dean at School of Business, Economics and Law at the University of Gothenburg, "Fantastisk nutidshistoria som alla borde läsa!"
https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:6901576752754176001/?commentUrn=urn%3Ali%3Acomment%3A(activity%3A6901576752754176001%2C6902029078975905793)

Ekot: "Fler på jobbet är med i facket" (av Anders Jelmin Sveriges Radio Ekot 22/1 2022, kl 12.30: https://sverigesradio.se/artikel/fler-pa-jobbet-ar-med-i-facket
Lunchekot – lyssna här: https://sverigesradio.se/avsnitt/1883681 (mot slutet, 2,04 min. långt)
Ekot kl 14.

Kort nyhet i P4 Extra med Titti Schultz kl 13.04 ca 58 min och 20 sekunder in i programmet: https://sverigesradio.se/avsnitt/1883790

Anders Kjellberg. Foto: Johan Nilsson TT

”Vändning för LO-facken – lockar fler utrikesfödda” – TT-telegram av Olle Lindström måndag morgon kl 5.45 den 21 februari publicerat i ett stort antal tidningar:

Tidningen Näringslivet: https://www.tn.se/article/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda/

Aftonbladet: https://www.aftonbladet.se/minekonomi/a/nWPOkQ/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda

SvD Näringsliv: https://www.svd.se/vandning-for-lo-facken--lockar-fler-utrikesfodda

Sydsvenskan: https://www.sydsvenskan.se/2022-02-21/vandning-for-lo-facken--lockar-fler-utrikesfodda

Helsingborgs Dagblad: https://www.hd.se/2022-02-21/vandning-for-lo-facken--lockar-fler-utrikesfodda

Skånska Dagbladet: https://www.skd.se/2022-02-21/vandning-for-lo-facken--lockar-fler-utrikesfodda

Göteborgs-Posten: https://www.gp.se/ekonomi/v%C3%A4ndning-f%C3%B6r-lo-facken-lockar-fler-utrikesf%C3%B6dda-1.66323183

Borås Tidning: https://www.bt.se/nyheter/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda-029b7152/

Bohuslänningen: https://www.bohuslaningen.se/ekonomi/v%C3%A4ndning-f%C3%B6r-lo-facken-lockar-fler-utrikesf%C3%B6dda-1.66323182

Corren: https://corren.se/artikel/j88542qj

Norrköpings Tidningar: https://nt.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Folkbladet: https://folkbladet.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Kinda-Posten: https://kindaposten.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Västerviks Tidning: https://vt.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

SmålandsPosten: https://www.smp.se/nyheter/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda-029b7152/

Vimmerby Tidning: https://vimmerbytidning.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Sydöstran: https://www.sydostran.se/nyheter/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda-029b7152/

Blekinge Läns Tidning: https://www.blt.se/nyheter/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda-029b7152/

Kristianstadsbladet: https://www.kristianstadsbladet.se/nyheter/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda-029b7152/

Ystads Allehanda: https://www.ystadsallehanda.se/nyheter/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda-029b7152/

Norra Skåne: https://www.nsk.se/nyheter/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda-029b7152/

Hela Gotland: https://helagotland.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Hallandsposten: https://www.hallandsposten.se/nyheter/ekonomi/v%C3%A4ndning-f%C3%B6r-lo-facken-lockar-fler-utrikesf%C3%B6dda-1.66323186

Hallands Nyheter: https://www.hn.se/nyheter/ekonomi/v%C3%A4ndning-f%C3%B6r-lo-facken-lockar-fler-utrikesf%C3%B6dda-1.66323177

ttela: https://www.ttela.se/jobb-aff%C3%A4rer/v%C3%A4ndning-f%C3%B6r-lo-facken-lockar-fler-utrikesf%C3%B6dda-1.66323202

Upsala Nya Tidning: https://unt.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Enköpingsposten: https://eposten.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

VT (Västerås Tidning): Nyheter – Västerviks-Tidningen (vt.se)

Strengnäs Tidning: https://strengnastidning.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

SN (Sörmlands Nyheter): https://sn.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Eskilstunakuriren: https://ekuriren.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Katrineholmskuriren: https://kkuriren.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

VK (Västerbottens-Kuriren): https://www.vk.se/2022-02-21/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda

NSD (Norrländska Socialdemokraten): https://nsd.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Norran: https://norran.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

NT: https://nt.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Norrbottens Affärer: https://norrbottensaffarer.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Norrbottenskuriren: https://kuriren.nu/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Piteå Tidning: https://pt.se/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

Affärsliv: https://affarsliv.com/bli-prenumerant/artikel/j88542qj

MSN (Microsoft News): https://www.msn.com/sv-se/ekonomi/marknader/v%C3%A4ndning-f%C3%B6r-lo-facken-%E2%80%93-lockar-fler-utrikesf%C3%B6dda/ar-AAU6Q8X

TWN (The World News): https://twnews.se/se-news/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda

Nyheter24: https://nyheter24.se/nyheter/ekonomi/1000116-vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda

News55: https://news55.se/senaste-nytt/vandning-for-lo-facken-lockar-fler-utrikesfodda/

Aktualitet: https://aktualitet.se/?a=c3ZlcmlnZXNyYWRpby5zZS9hcnRpa2VsLzc5NzE5NTY=

Head Topics Sverige: https://headtopics.com/se/allt-fler-utrikes-fodda-ansluter-sig-till-facket-dagens-arena-24243683

The Local 22/2 2022: Today in Sweden: A roundup of the latest news on Tuesday https://www.thelocal.se › today-in... — And in 2021, the proportion of workers who are members of a trade union increased further," Anders Kjellberg, sociology professor at Lund University told ...

TT-telegrammet i 20 tryckta tidningar 22/2 2022: SvD Näringsliv (s. 11), DN (s. 22), Göteborgs-Posten (s. 19), Sydsvenskan (s. 17), Borlänge Tidning (s. 8), Västerbottens-Kuriren (s. 20), Smålandsposten (s. 15), Katrineholmskuriren (s. 14), Corren (s. 22),

Motala Vadstena Tidning (s. 13), Vimmerby Tidning (s. 14), Upsala Nya Tidning (s. 14), Ystads Allehanda (s. 3), Borås Tidning (s. 15), Barometern (s. 33), Norra Skåne (s. 17), Oskarshamns-Tidningen (s. 15), Kristianstadsbladet (s. 17), Blekinge Läns Tidning (s. 24), Sydöstran (s. 9).

Fackliga tidningar mm:
Dagens Arena 21/2 2022: ”Allt fler utrikes födda ansluter sig till facket” (av Olle Bergvall): https://www.dagensarena.se/innehall/allt-fler-utrikes-fodda-ansluter-sig-till-facket/

Dagens Arena 22/2 2022 (ledare): ”Stärk fackets svagaste länk” (av Liv Beckström): https://www.dagensarena.se/opinion/stark-fackets-svagaste-lank/

Arbetsvärlden 22/2 2022: ”Rapport: Fackföreningsrörelsen går starkare ur pandemin” (av Marcus Bornlid Lesseur): https://www.arbetsvarlden.se/rapport-fackforeningsrorelsen-gar-starkare-ur-pandemin/

Fastighetsfolket 22/2 2022: ”Allt fler utlandsfödda går med i Fastighets” (av Lena Blomquist): https://fastighetsfolket.se/2022/02/22/allt-fler-utlandsfodda-gar-med-i-fastighets/ + i nr 2 2022 sid. 14 (notis)

NIO – FEM. Tidskrift om Arbetsliv & Profession nr 1 2022: ”Saco och den svenska modellen” (av Eskil Wadensjö) sid. 12-15. http://www.tam-arkiv.se/sites/default/files/documents/tam_publikationer/Nio-Fem_nr%201-22_e-tidning.pdf

Publikt 22/2 2022: ”Pandemin stärkte svenska facken” (av Peter Nordebo): https://www.publikt.se/nyhet/pandemin-starkte-svenska-facken-24138

Aktuellt i Politiken (AiP) 23/2 2022: ”Fackets utmaning: Organisera även dem med osäkra anställningar” (av Ingela Hoatson): https://aip.nu/fackets-utmaning-organisera-aven-dem-med-osakra-anstallningar%EF%BF%BC/

Nyheten på sociologiska institutionens hemsida 24/2 2022:
https://www.soc.lu.se/artikel/enligt-ny-uppmarksammad-rapport-gar-fler-med-i-facket
Enligt ny uppmärksammad rapport går fler med i facket | Sociologiska institutionen (lu.se)

- FÖRSVAGAR DISTANSARBETET FACKET?
  I artikeln *Försvagar distansarbetet facket?* (Futurion 1/2 2022) diskuteras om maktförhållandena på arbetsmarknaden förändras genom det ökade distansarbetet och vilka nya fackliga frågor som distansarbetet reser inom branscher där det är utbrett. De som berörs är framför allt tjänstemän inom både privat och offentlig sektor. Kan laddas ned här:
  https://portal.research.lu.se/sv/publications/f%C3%B6rsvagar-distansarbetet-facket
  Direktlänk till artikeln (innehåller också lästips):
  https://portal.research.lu.se/files/113429919/F_rsvagar_distansarbetet_facket._Anders_Kjellberg.pdf

Artikeln är den första i Futurions serie Maktanalys på temat "Hur förändras makten på arbetsmarknaden när vi i stor utsträckning jobbar hemifrån? Medför utvecklingen större frihet för individen eller blir vi svagare när vi slås isär?" Se https://futurion.se/forsvagar-distansarbetet-facket/ och https://www.facebook.com/FuturionSWE

Artikeln uppmärksammades under Arena Idés webinarium Distansarbetet efter corona - YouTube den 3/2 2022 (efter ca 45 minuter) https://www.youtube.com/watch?v=H-g6q4uVgGI
Länk till Arena Idé-rapporten *Distansarbetet efter corona – Tolv förslag för ett bättre arbetsliv* (av Elvira Liljeröd och Mats Wingborg): https://arenaide.se/rapporter/distansarbetet-efter-corona/

Under Nyheter på sociologiska institutionens hemsida 9/2 2022: Försvagar distansarbetet facket? | Sociologiska institutionen (lu.se) https://www.soc.lu.se/artikel/forsvagar-distansarbetet-facket
In English: “Does remote work weaken trade unions?”
https://www.soc.lu.se/en/article/does-remote-work-weaken-trade-unions

Ur Futurions verksamhetsberättelse 2022 om maktanalys (sid. 16) futurion-verksamhetsberaettelse-2022-webb.pdf:

SPANING

Tre maktanalyser av distansarbete

Hur förändras makten på arbetsmarknaden när vi jobbar hemifrån? Medför utvecklingen större frihet för individen eller blir vi svagare när vi slås isär? Det problematiserade vi i tre spaningar av **Anders Kjellberg, Ann-Therése Enarsson** och **Carl Melin**.

- OLIKA BEDÖMNINGAR I MINIMILÖNEFRÅGAN
  Transportarbetaren nr 1 2022 sid. 9, online 20/12 2021: ”Olika syn på lagstadgade minimilöner” (av Kamilla Kvarntorp). Utdrag ur artikeln:

  Ett hot mot den svenska modellen. Begränsad låglönekonkurrens. Professorerna Anders Kjellberg och Jörgen Hettne har olika uppfattning om vad ett direktiv om minimilöner i EU skulle betyda för Sverige.
  (…)

Anders Kjellberg ser en risk för att vi får dubbla uppsättningar minimilöner i Sverige. Dels en statlig lagstadgad minimilön, som kan bli låg om riksdagsmajoriteten vill det. Dels en kollektivavtalad lägstalön, som kan ligga på en högre nivå än den lagstadgade minimilönen.
– Det kan bli lockande för företagare att lämna arbetsgivarorganisationerna för att slippa den kollektivavtalade lägstalönen, säger Anders Kjellberg.

Han tror också att fler väljer bort facket om de inte får ut mer i kollektivavtalad lägstalön än i statlig minimilön. Ett försvagat fack får igenom sämre kollektivavtal, och lönerna blir på sikt lägre. Får parterna färre medlemmar minskar deras inflytande på arbetsmarknaden. Och då är den svenska lönesättningsmodellen i fara, enligt Kjellberg.
– Det blir inte fackmedlemmarna och facken som tillsammans med arbetsgivarna bestämmer lönerna, utan politiker. Missnöje riktas mot staten. Det blir vanligare med demonstrationer och strejker.

Nu ska ministerrådet och Europaparlamentet tillsammans förhandla fram ett direktiv om minimilöner. Det kan hända att det slutgiltiga direktivet skiljer sig så mycket från kompromissen att Sverige inte kan acceptera det.
– Då anser nog regeringen att EU har överskridit sin befogenhet enligt fördraget och begär en ogiltigförklaring vid EU-domstolen. Det här är socialpolitik, och där ska de nationella modellerna respekteras. EU får inte lägga sig i lönebildningen i länderna, säger Jörgen Hettne.
https://www.transportarbetaren.se/olika-syn-pa-lagstadgade-minimiloner/

ÅR 2021

- OM SVÅRIGHETERNA ATT REKRYTERA FÖRTROENDEVALDA
  Kollega nr 8, december 2021, sid. 16-20: ”Förtroendevald under press” (av Anita Täpp). Utdrag ur artikeln:
  Många fackförbund har länge haft ett dalande antal förtroendevalda. I Unionens fall saknar nu nästan varannan medlem klubb eller fackligt ombud på arbetsplatsen.
  En orsak kan vara att arbetsplatserna har blivit mer slimmade – färre anställda ska göra mer på jobbet. Men en annan orsak är säkert också att många förtroendevalda inte får tillräckligt med tid avsatt för sitt uppdrag, menar Dennis Frid.
  - Jag vet själv flera som skulle vilja men ändå inte vill eller vågar bli förtroendevalda, eftersom de redan har fullt sjå med att klara jobbet och få ihop sitt livspussel. Och om man då vet att man inte heller kommer att få ordentligt med tid för det fackliga är det så klart många som tvekar att bli förtroendevalda, säger han.

  Det är en uppfattning som Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som har forskat om svensk arbetsmarknad, delar.
  - Men det finns säkert många andra faktorer som spelar in. En kan exempelvis vara att man är rädd för att missgynnas lönemässigt om man är aktiv och påpekar brister i arbetsmiljön, säger han.

  I den 26 november 2021 publicerade boken *Den svagaste länken* (Stockholm: Premiss) citerar Jonas Nordling långa stycken ur Futurion-rapporten *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen*: https://portal.research.lu.se/sv/publications/vad-%C3%A4r-facklig-styrka-arbetsplatsfacket-centralt-i-den-svenska-pa
  För en sammanställning av citaten, se *Facklig makt och lokal organisering*: https://portal.research.lu.se/sv/publications/facklig-makt-och-lokal-organisering
  Den svagaste länken syftar på de förtroendevalda. Ur baksidestexten:”100 000 förtroendevalda har försvunnit från svenska arbetsplatser”.

- OLIKA ASPEKTER AV DEN SVENSKA PARTSMODELLEN
  Föredrag på Svenskt Näringslivs konferens Kollektivavtalsgruppen 30/11 2021: https://portal.research.lu.se/sv/publications/olika-aspekter-av-den-svenska-partsmodellen

- OM KOLLEKTIVAVTALENS ”VITA FLÄCKAR” MM MED ANLEDNING AV NY STATLIG OMSTÄLLNINGSORGANISATION
  Gästföreläsning hos Kammarkollegiet 28/10 2021: Den svenska partsmodellen och kollektivavtalens ”vita fläckar”Den svenska partsmodellen och kollektivavtalens ”vita fläckar”: https://portal.research.lu.se/sv/publications/den-svenska-partsmodellen-och-kollektivavtalens-vita-fl%C3%A4ckar

- LÄRARFÖRBUNDENS SAMMANSLAGNING
  The successive merger of Swedish teachers' unions (uppdaterad version på engelska av artikeln ”Lärarnas successiva samgående” i TAM-Arkivs tidskrift NIO FEM nr 1 2021. https://portal.research.lu.se/sv/publications/the-successive-merger-of-swedish-teachers-unions

A group of teachers in science subjects, 1970s.

- MÅNGA UTLANDSFÖDDA MEDLEMMAR I LO-FÖBUNDEN
  Lag & Avtal 18/10 2021: ”Över 40 procent utrikes födda i vissa LO-förbund” (av Calle von Scheele). Utdrag ur artikeln:

  FORSKNING. När LO-medlemmen går till jobbet är det till ett mångkulturellt arbetsliv. Var fjärde arbetare är född utomlands. Trots vikande organisationsgrad speglar sig utvecklingen i LO:s medlemskår, visar forskning av professor Anders Kjellberg.
  Framför allt på arbetarsidan är arbetslivet mångkulturellt, däremot i mindre grad bland tjänstemän och akademiker, säger professor Anders Kjellberg, Lunds universitet.
  (…)
  Utländsk arbetskraft har länge varit en del av vår arbetsmarknad. Förr handlade det om industrin som behövde fler arbetare. Idag är det främst privat tjänstesektor och kommuner som suger upp migranterna.

  Var fjärde LO-medlem är numera född i annat land än Sverige. I några förbund, Hotell och Restaurangfacket, Fastighets och Livsmedelsarbetareförbundet, är över 40 procent av

medlemmarna från denna grupp. Men detta är även påtagligt i Kommunal, som har nära var tredje medlem född utomlands.
(…)
Varje år släpper professorn en stor genomgång av förändringarna i organisationsgrad. I årets rapport ”Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal” (Arena idé 2021) har han utvecklat avsnittet om organisationsutvecklingen bland utrikes födda och deras andel i arbetskraften.

I offentlig sektor är var tredje arbetare född utomlands, men den snabbaste ökningen av utlandsfödda i arbetskraften svarar de privata tjänstenäringarna exklusive handel för. Där har andelen ökat från 17 till 38 procent mellan åren 2006 och 2020. Det är mer än en fördubblad andel. Undantaget är handeln där andelen är lägre och nu ligger på något mer än var femte anställd.

Utvecklingen ställer krav på förbunden. Inte minst behöver den speglas bland de förtroendevalda, konstaterar Anders Kjellberg.
– Ja, det är viktigt för att kunna rekrytera fler bland de utrikes födda. Om förtroendevalda själva kommer från gruppen har de nog lättare att förklara den svenska modellen och få förtroende.

Mejl 19/10 2021 från Carl von Scheele:
Hej Anders!
Sent i går eftermiddag publicerade Lag & Avtal din artikel:
https://www.lag-avtal.se/tidningen/over-40-procent-utrikes-fodda-i-vissa-lo-forbund-7022721
Toppar dessutom mest lästa-listan.
Med vänliga hälsningar
Carl von Scheele
https://www.lag-avtal.se/tidningen/over-40-procent-utrikes-fodda-i-vissa-lo-forbund-7022721

Läs rapporten här: https://portal.research.lu.se/en/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal

Se även: Dagens Arbete nr 9 2021, sid. 36-40: ”Mixen gör oss mer upplysta” (av Marcus Derland): https://da.se/2022/02/har-ar-nysvenskarna-med-i-facket/

- FÖRÄNDRAD LAS PÅ BASIS AV DET NYA HUVUDAVTALET – ALLMÄNGILTIGFÖRKLARING AV ETT KOLLEKTIVAVTAL?

Arbetsvärlden 7/10 2021: ”Anders Kjellberg: Las-lagen allmängiltigförklarar en överenskommelse som några få parter träffat.” Utdrag ur artikeln:
I sin rapport "Den svenska modellen 2020" kallar professor Anders Kjellberg den nya las-lagstiftningen för ett "allmängiltigförklarande" av lasöverenskommelsen. Men parterna bakom överenskommelsen vänder sig emot den beskrivningen.

Den svenska modellen är i stöpsleven. Politikerna håller på att genomföra mycket omfattande förändringar av lagstiftningen på begäran av några av arbetsmarknadens parter. LO står vid sidan om. Frågan är vad det här betyder för parternas självständighet och möjligheter att styra över villkoren på arbetsmarknaden.

Det är las-överenskommelsen som ligger till grund för den nya lagstiftning som bland annat innebär fler undantag från turordningen och omfattande förbättringar av anställda möjligheter till kompetensutveckling och omställning. Bakom las-överenskommelsen står PTK, Kommunal, IF Metall och Svenskt Näringsliv.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds Universitet, analyserar uppgörelsen i sin rapport: ”Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal”.
− Den process som pågår kommer att leda fram till en sorts allmängiltigförklarande av ett kollektivavtal som några få parter träffat. Den nya lagen kommer att omfatta betydligt fler än dem som förhandlat fram den, säger Anders Kjellberg.

Anders Kjellberg jämför med Saltsjöbadsavtalet 1938 och konstaterar att ingen ny lagstiftning kom i spåren av detta i motsats till vad som sker idag.

Allmängiltigförklarande av kollektivavtal innebär att kollektivavtalet görs till lag för att omfatta alla anställda i en bransch. I Sverige tillämpas inte allmängiltigförklarande av kollektivavtal med bland annat argument om att parterna ska vara autonoma. En farhåga är också att facken skulle tappa medlemmar om avtal allmängiltigförklaras. Metoden används i länder där få är med i facket.

LO:s avtalssekreterare Torbjörn Johansson säger:
− Jag tycker Anders Kjellberg övertolkar. Allmängiltigförklarande är något annat.
Torbjörn Johansson anser att det kom lagstiftning efter Saltsjöbadsavtalet – dock mycket senare och han ger MBL som exempel.

PTK:s Martin Wästfelt pekar på att en utgångspunkt för PTK var att politikerna redan beslut om januariavtalet och lagen om anställningsskydd.
− Det är fel att prata om allmängiltigförklarande, eftersom alla inte får lika villkor. Även om arbetsgivarna kommer kunna göra fler undantag enligt ny lag vid uppsägning så är fortfarande kollektivavtal huvudinstrumentet för regleringen vid uppsägning.

Han tar också den nya lagen om visstid som exempel. Även den kan regleras i avtal precis som tidigare.

Mattias Dahl, vice vd hos Svenskt Näringsliv, tycker inte heller det handlar om allmängiltigförklarande av kollektivavtal.
(…)
Anders Kjellberg svarar att det stämmer att huvudavtalets villkor inte kommer omfatta dem som inte undertecknat det.
− Men lagstiftningen bygger i allt väsentligt på överenskommelsen mellan PTK, Kommunal, IF Metall och Svenskt Näringsliv och utrymmet att för andra parter att träffa avtal som avviker från lagen är högst begränsat, säger Anders Kjellberg.

Han hänvisar också till Stockholms universitets remissvar på lagförslagen: ”Genom att införa en ordning där parterna får ett bestämmande inflytande över arbetsrättslig reglering som också styr aktörer utanför dessa organisationer går den svenska modellen in i en ny era.”

Anders Kjellberg påpekar också att det bara är en del parter som står bakom överenskommelsen som ligger till grund för ny lagstiftning. Legitimiteten var svag när bara Svenskt Näringsliv och PTK stod bakom uppgörelsen men sedan Kommunal och IF Metall anslutit sig är legitimiteten betydligt större.

LO:s Torbjörn Johansson säger:
− Vi är kritiska mot detta. Vi tycker inte att stödet för lagängdringarna är tillräckligt representativt. Underlaget är för dåligt helt enkelt.

Samtidigt säger LO:s avtalssekreterare att det är för tidigt att säga om den svenska modellen förändras på något avgörande vis.

− Om det visar sig att Svenskt Näringsliv och tjänstemännen tänker skriva lagförslag om allt möjligt så ändras modellen, men jag tror inte att det är på gång.
https://www.arbetsvarlden.se/anders-kjellberg-las-lagen-allmangiltigforklarar-en-overenskommelse-som-nagra-fa-parter-traffat/

Arbetsvärlden 22/10 2021: ”ST blir fjärde förbundet som ansluter sig till las-avtalet” (av Ewa Persson)
https://www.arbetsvarlden.se/st-blir-fjarde-forbundet-som-ansluter-sig-till-las-avtalet/

- NY KRAFTIGT UTVIDGAD UPPLAGA AV *DEN SVENSKA MODELLEN 2020* (ARENA IDÈ)
  Helt nytt är kapitlet om **olika motiv att vara med i facket**. Där diskuteras även den fackliga arbetsplatsorganisationens betydelse.

  Länk till nya upplagan: https://portal.research.lu.se/en/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal

  Avsnittet om organisationsgraden hos utrikes och inrikes födda har utvidgats väsentligt. Det gäller bland annat **andelen utrikes födda i fackförbunden och central-organisationerna** år 2020 (tabellerna 22-23). I genomsnitt 26 procent av LO-medlemmarna var år 2020 födda i annat land än Sverige, närmare bestämt 24 procent utanför Norden. Den tid är förbi då arbetskraftsmigranter från Finland utgjorde ett markant inslag på den svenska arbetsmarknaden. Uppdelat på olika ländergrupper kommer endast två procent av LO-medlemmarna från våra nordiska grannländer, fyra procent från EU-länder utanför Norden (här inklusive Storbritannien) och så mycket som 20 procent från tredje land (länder utanför EU, Storbritannien, Norge, Island och Schweiz).

  Högst andel utlandsfödda hade 2020 **Hotell och Restaurang Facket (HRF)** och **Fastighets** med 42 procent i båda fallen. Det var en markant minskning från 2019 (47 procent i HRF och 45 procent i Fastighets), vilket hänger samman med att många utrikes födda som hade tidsbegränsade anställningar förlorade jobbet under pandemiåret 2020.

  Även **Kommunal** har en hög andel utrikes födda: 32 procent 2019 och 2020.

  Vidare har uppdateringar och kompletteringar gjorts angående processen fram till ett nytt huvudavtal och dess upphöjande till lag, bland annat under rubriken ”**En ny typ av allmängiltigförklaring förändrar den svenska partsmodellen**”.

  I avsnittet som behandlar EU-direktivet om minimilöner har lagts till löftet från EU om att de svenska konfliktreglerna inte skulle beröras av utstationeringsdirektivet, vilket de som bekant gjorde (Lavaldomen), precis som det nu aktuella direktivet inte påstås få några konsekvenser för den svenska partsmodellen.

  Rapporten har uppmärksammats i media:
  Fastighetsfolket 29/9 2021: ”Färre utlandsfödda med i Fastighets” (av Lena Blomquist). Utdrag ur artikeln:
  Fastighets är ett av de tre fack som har störst andel medlemmar födda utanför Sverige. Under förra året minskade dock andelen. En effekt av pandemin, enligt professor Anders Kjellberg som levererar siffrorna.

Foto: Simón Bustamante/Kennet Ruona

(…)
Under pandemiåret 2020 minskade andelen utlandsfödda medlemmar i Fastighets. Förbundet har fortfarande, tillsammans med Hotell- och restaurangfacket och Livs, den högsta andelen på svensk arbetsmarknad. Men under förra året gick siffran ner – från 45 procent till 42. Anders Kjellberg har en förklaring:

– Utlandsfödda är överrepresenterade bland de tillfälligt anställda, och det var de som fick gå först när företagen drabbades av pandemin.

– Och kanske lämnar många som inte kommer från Sverige facket direkt om de blir arbetslösa, fortsätter han.
https://fastighetsfolket.se/2021/09/29/farre-utlandsfodda-med-i-fastighets/

Sekotidningen 4/10 2021: ”Stor ökning av utlandsfödda i Seko” (av Emmeli Nilsson). Utdrag ur artikeln:

Mellan 2006 och 2020 tappade Seko nästan en tredjedel av medlemmarna. (…) Samtidigt ökar andelen utrikes födda medlemmar snabbt i Seko. 2018 var andelen 12 procent, 2020 hade den växt till 17,5 procent.
– Andelen utlandsfödda ökar i hela arbetskraften. En del av ökningen kan bero på den stora flyktingvågen 2015. Nu har de här personerna börjat komma in i det svenska samhället, och då går de med i facket, säger Anders Kjellberg.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Anders är en av Sveriges ledande forskare om fackliga organisationer. Bild: Jesper Björnstedt/Kennet Ruona

Av de utrikes födda Sekomedlemmarna är tre fjärdedelar från länder utanför EU, Norge, Island, Storbritannien och Schweiz.
– Det kan vara asiatiska länder eller länder som exempelvis Ukraina. Det är en klar förändring jämfört med femtio- och sextiotalet när de flesta utlandsfödda i arbetskraften kom från våra nordiska grannländer.

Några som inte finns med i statistiken är utstationerad personal, påpekar Anders Kjellberg. De är sällan med i svenska fack eftersom de är här så kort tid och dessutom folkbokförda i ett annat land.
– Så när det gäller exempelvis bygg- och anläggningsarbetare, och anställda vid kraftverksbyggen och järnvägsbyggen, hamnar många utanför den här statistiken. I praktiken är det ännu fler utrikesfödda som jobbar i Sekos branscher.
Det är fortfarande stor skillnad i fackligt medlemskap mellan svenskfödda och utlandsfödda arbetare. 64 procent av arbetarna som fötts i Sverige är nu med i facket, jämfört med 52 procent av de utlandsfödda, visar rapporten.

Det finns flera saker att göra för att utrikesfödda i högre grad ska gå med i facket, menar Anders Kjellberg. Att erbjuda information på fler språk än svenska är en sak. Det gäller också att rikta in sig på frågor som är viktiga för utrikesfödda, som tidsbegränsade anställningar.

Anders Kjellberg tror också det är viktigt med representation hela vägen upp i fackets topp.
– Jag tror det är väldigt viktigt att det finns förtroendevalda med annan bakgrund än svensk. Det gör det lättare för personer från andra länder att identifiera sig med facket. Det är också lättare för förtroendevalda med utländsk bakgrund att rekrytera fler utrikesfödda. De har en annan förståelse, säger Anders Kjellberg.

Anders Kjellbergs nya rapport heter *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* och är skriven för Arena Idé. Den finns att ladda ner här:
https://portal.research.lu.se/en/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal

Länk till artikeln i Sekotidningen: https://sekotidningen.se/nyhet/stor-okning-av-utlandsfodda-i-seko/

Hotellrevyn tryckta tidningen nr 9 2021 sid. 10 (”42 procent utrikesfödda”)..

Arbetet tryckta tidningen, Det stora jubileumsnumret 1921-2021, 12/10 2021 sid. 67: ”Facket måste locka även utrikesfödda” (av German Bender).

Arbetet 11/10 2021 (sid. 12-17 i nr 3 oktober 2021): ”Så mycket betalar Unionen för nya medlemmar” (av Karl Martinsson). Utdrag ur artikeln:

Organisationsgraden, alltså hur stor del av löntagarna som är organiserade i ett fackförbund har sjunkit stadigt sedan toppåren i mitten på 90-talet. Enligt en sammanställning av professor Anders Kjellberg vid sociologiska institutionen i Lund var 69 procent av löntagarna mellan 16 och 64 år med i facket 2020. 1993 var samma siffra 85 procent. Det är bland arbetare anslutningsgraden minskat mest. 2020 var 61 procent av löntagarna som definieras som arbetare fackanslutna, att jämföra med 73 procent av tjänstemännen.

Det senaste året, med allt fokus på arbetsmiljön under coronapandemin och lättnader i reglerna för a-kassan, har siffrorna för första gången på länge stigit något. Men faktum kvarstår: Trenden sluttar stadigt neråt.

Andel av anställda 16–64 år som är anslutna till ett fackförbund (årsgenomsnitt, procent).
Källa: Specialbearbetningar av SCB:s arbetskraftundersökning av professor Anders Kjellberg.[2]

(…)

Unionen själva delar bilden av att de är i framkant när det gäller marknadsföring. Förbundets marknadsföringschef Ulrika Lyth berättar att strategin går att spåra tillbaka till 2010. Unionen hade då bara några år på nacken och såg både sjunkande medlemssiffror och en ålderspuckel av medlemmar som snart skulle gå i pension. Man satte upp ett mål på 600 000 medlemmar, ett ambitiöst mål då man på den tiden låg på omkring 450 000. Ett mål man i dag nått.
– Det var en kraftsamling över hela förbundet som delvis handlade om marknadsföring men också att sätta värvningsfrågan högt för alla anställda och förtroendevalda, säger Ulrika Lyth.

Samtidigt satsade man också, som ett av de första fackförbunden, på internet och köpte bland annat annonsering på Google så att Unionen hamnar högt om man söker på fackförbundet. Något flera andra förbund tagit efter i dag.
– Vi agerar ju på samma arena som alla andra som vill bedriva marknadskommunikation. De med sina budskap och vi med våra. Och det är inga andra spelregler för oss.

Faktum är att Unionen inte bara varit bra på att köpa sökträffar på internet. De jobbar också aktivt med att få andra att göra internetreklam för fackförbundet. Och det är här vi till sist får svaret på frågan om - varför så många länkar på internet leder till just Unionen: affiliate marketing. Begreppet kan enkelt beskrivas som länk-annonsering. En sajt lägger upp en länk till Unionens medlemskapssida. Klickar besökaren vidare och blir medlem får sajten betalt. Och betalningen är bra. För en medlem betalar Unionen 420 kronor. Om medlemmen är chef utgår 200 kronor till.

---

[2] Se Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad och organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* https://portal.research.lu.se/en/publications/kollektivavtalens-t%C3%A4ckningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbe-2

Det går att se i länkdatan om det handlar om en vanlig länk eller är en betald affiliatelänk. Arbetet har gått igenom länkarna på sju jämförelsesajter för fackförbund och har hittat två förbund som betalar för klicken: Unionen och Ledarna. Det är alltså ingen slump att det är just dessa fackförbund som också tydligt lyfts fram på de sju sajterna. Eftersom sajterna inte har någon vanlig reklam är sannolikt deras enda inkomst-källa att slussa besökare till just dessa två fackförbund.

Vissa av sajterna, men inte alla, har texter man kan klicka fram till som berättar att de kan få betalt för länkar, men ingen berättar vilka länkar som är betalda eller ej. Bryter inte det här mot marknadsföringslagen? Annonsering på internet ska ju tydligt annonsmärkas. Nja, säger Konsumentverket som dock inte vill uttala sig i det enskilda fallet. Marknadsföringslagen är bara tillämplig om det rör sig om kommersiell verksamhet. Och fackförbund är ideella.

Är det då etiskt? Att Unionen betalar en sajt för att länka till Unionen och att sajten samtidigt rekommenderar fackförbundet framför andra som inte betalar. Vi frågar Ulrika Lyth specifikt om sajten Fackförbund.com och hur hon ser på Unionens annonsering där.
– Nu är vi ju kunder till sajten, det är inte vår sajt. Men jag tror att de flesta är ganska vana att se vad som är redaktionellt material och vad som är annonsmaterial, säger hon.

Någon dag senare återkommer hon i ett mejl. Där betonar hon bland annat att det finns en om oss-sida på sajten där det framgår att den får ersättning för att förmedla medlemmar, samt att sajten också skriver: ”vilket fackförbund som är bäst för dig beror på vilket yrke du har”.
https://arbetet.se/2021/10/11/sa-mycket-betalar-unionen-for-nya-medlemmar/

- HISTORISKT LÅG ORGANISATIONSGRAD BLAND BYGGNADSARBETARE
Byggnadsarbetaren 14/9 2021: ”Historiskt låga siffror – nu påverkas bygglönerna negativt” (av Cenneth Niklasson). I papperstidningen 16/9 2021 ”Gränsen är passerad”. Utdrag ur artikeln:

Organisationsgraden ligger nu på en historiskt låg nivå bland byggnadsarbetare. Sedan 2006 har utvecklingen varit dramatisk. Nu varnar forskare för att det börjar synas i lönekuvertet.

Under de senaste femton åren har organisationsgraden, alltså hur stor andel av de anställda som är med i facket, rasat bland arbetare i bygg- och anläggningssektorn. Från 81 procent 2006 till 58 procent 2020.
– Bygg är en stor bransch med många anställda så siffran för 2020 är rätt säker, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

Han har under lång tid forskat om organisationsgraden på den svenska arbetsmarknaden. Och nu menar Anders Kjellberg att byggnadsarbetarnas löner och arbetsmiljö påverkas.
– Fackets förmåga att kunna driva frågor, även i företag där man har många medlemmar, blir sämre. Konkurrensen snedvrids i takt med att låglönedelen av sektorn breder ut sig alltmer. De seriösa byggföretagen måste då anpassa sig genom att hålla nere löner eller lägga ut mer jobb på underentreprenörer och utstationerade arbetare. Om utvecklingen fortsätter kan legitimiteten för kollektivavtalet börja ifrågasättas och fler arbetsgivare avstå från att gå med i en arbetsgivarorganisation eller teckna hängavtal, säger Anders Kjellberg.

Foto: Terese Perman

(…)
Anders Kjellbergs forskning utgår från arbetskraftsundersökningarna. Det innebär att endast personer som är folkbokförda i Sverige ingår. Det medför att en stor del av den utländska arbetskraften inte ingår. Framför allt de utstationerade. I en nyligen uppdaterad forskningsrapport har han gjort en fördjupad analys för 2020. Byggnadsarbetarnas organisationsgrad blir då 55 procent när även de cirka 10 000 utstationerade i bygg- och anläggningsbranschen tas med.
– Det innebär att den verkliga organisationsgraden nu ligger på 55 procent – och inte på 58 procent – bland byggnadsarbetarna, säger Anders Kjellberg.
https://www.byggnadsarbetaren.se/historiskt-laga-siffror-nu-paverkas-lonerna-i-bygg-negativt/

Byggnadsarbetaren 4/10 2021: ”Vart är vi på väg? Bygghöjdarna om sin syn på branschen” (av Cenneth Niklasson). Utdrag ur artikeln:

Organisationsgraden i Byggnads har minskat från 81 procent 2006 till 58 procent 2020. Arbetsgivarorganisationen Byggföretagen har 3 800 medlemsföretag. I landet totalt finns det 110 000 byggbolag. ”Legitimiteten för kollektivavtalet kan börja ifrågasättas”, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Vart är vi på väg?

LINDHOLM: ”Jag är född positiv och tror att vi kan vända utvecklingen om alla förstår att vi är starka tillsammans och kan göra mycket ihop.”

ELMSÄTER-SVÄRD: ”Jag tror att Byggföretagen kan bli större och få fler medlemmar. Vår utmaning har varit att hitta hur de lite mindre företagen ska förstå fördelen med att vara med. Sedan vill jag säga att för oss på Byggföretagen är det viktigt att Byggnads har en hög organisationsgrad och är starka.”

Hur starka är Byggnads i dag?
LINDHOLM: ”Vi är världens starkaste fackförbund, men jag tror att vi kanske varit nere och vänt lite utifrån att spelreglerna förändrats så dramatiskt på arbetsmarknaden.Vi är på väg tillbaka då alla de här negativa sakerna börjat komma upp till ytan och byggnadsarbetarna i större utsträckning förstår att enda vägen fram, om vi vill vara med och påverka, är att gå samman.”

Gör Byggnads medlemmar tillräckligt på jobbet för att bygga ett starkt fack?

LINDHOLM ”Våra förtroendevalda gör det. Men när det gäller den vanliga medlemmen så lever vi kvar i att de inte tycker att Byggnads är på arbetsplatsen förrän en ombudsman kommer ut. De ser sig inte själva som en medlem i den meningen att man faktiskt kan påverka och hjälpa till att ställa saker till rätta. Det är en gammal kultur att det ser ut så.”

Vem är det som sätter dagordningen i Byggsverige i dag?
ELMSÄTER-SVÄRD: ”Jag tycker att vi är rätt duktiga i vår organisation. Och jag kan känna att vår gemensamma röst tillsammans med Byggnads väger mycket, men vi har problem då det finns de som helt och hållet väljer att ställa sig utanför alla regelverk.”

LINDHOLM: ”Svenska modellen har fungerat på ett visst sätt historiskt, men i och med allt som vi utsätts för i dag så måste vi hitta lösningar om vi ska fortsätta vara två starka krafter på svensk arbetsmarknad. Någonstans är det vi som bestämmer vilka villkor och regler som det ska vara, men EU och den fria rörligheten tillåter alldeles för mycket.”

Hedrar alla medlemsföretag kollektivavtalet?
ELMSÄTER-SVÄRD ”Vi kan inte följa det på detaljnivå på varje arbetsplats men medlemsföretagen har tagit på sig att de ska följa avtalet. Vi gör inga kontroller.”

Om det återkommande upptäcks fusk och kriminalitet hos ett rikstäckande byggbolag som till exempel Skanska. Kan de bli uteslutna?
ELMSÄTER-SVÄRD: ”Per definition ja, det skulle de kunna bli. Men vi utgår från att de som är medlemmar hos oss vill väl. Om något fel upptäcks så måste man alltid ha möjlighet att ställa till rätta. Om man inte gör det och fortsätter att konsekvent bryta mot regelverket så kan man absolut bli utesluten.”
https://www.byggnadsarbetaren.se/vart-ar-vi-pa-vag-bygghojdarna-om-sin-syn-pa-branschen/

- NÅGRA POWER POINT-PRESENTATIONER UNDER 2021
  Arbetsmiljöaktörerna i den svenska modellen. Föreläsning 12/10 2021 på Karolinska institutet (digitalt) på magisterprogrammet i arbete och hälsa:
  https://portal.research.lu.se/en/publications/arbetsmilj%C3%B6akt%C3%B6rerna-i-den-svenska-modellen

  Förändringar av det fackliga landskapet i Sverige. Seminarium med Lärarnas Riksförbunds förbundsstyrelse – Mölle (via länk) 6/9 2021 samt kansli 14/9:
  https://portal.research.lu.se/en/publications/f%C3%B6r%C3%A4ndringar-av-det-fackliga-landskapet-i-sverige

  Facklig anslutning hos finans- och försäkringstjänstemän med flera.
  Presentation för Finansförbundets förbundsstyrelse 7/9 2021:
  https://portal.research.lu.se/en/publications/facklig-anslutning-hos-finans-och-f%C3%B6rs%C3%A4kringstj%C3%A4nstem%C3%A4n-med-flera

  Turning the tide? The effects of the pandemic on union membership in Sweden. Presentation på workshopen Turning the tide? - The effects of the pandemic on union membership in Germany and the Nordics - Stockholm, Sweden 15/6 2021
  https://portal.research.lu.se/en/publications/turning-the-tide-the-effects-of-the-pandemic-on-union-membership-

  Workers, co-determination, social partners, and quality of work. EUWIN Forum May 28th 2021: European Approaches to Sustainable Work – Future Challenges - Stockholm, Sweden. 28/5 2021.
  https://portal.research.lu.se/en/publications/workers-co-determination-social-partners-and-quality-of-work

- DEBATTARTIKEL OM MINIMILÖNER I *SOCIAL EUROPE*
  German Bender & Anders Kjellberg (2021): ”A minimum-wage directive could undermine the Nordic model” *Social Europe* 13/7 2021: https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/a-minimumwage-directive-could-undermine-the-nordic-model(72adf329-c922-46d9-97b3-a24b801a0cb7).html eller https://socialeurope.eu/a-minimum-wage-directive-could-undermine-the-nordic-model

German Bender

German Bender is chief analyst at the Stockholm-based think tank *Arena Idé* and a PhD student at the Stockholm School of Economics, specialising in industrial relations, wage formation and the influence of social partners on algorithms.

Anders Kjellberg

Anders Kjellberg is a professor of sociology at Lund University and a member of the international advisory panel for the *European Journal of Industrial Relations*.

Johan Danielsson[3] i samma tidning refererar till artikeln I ”Minimum-wage directive: the case for a ‘social partners option’” (Social Europe 13/9 2021): https://socialeurope.eu/minimum-wage-directive-the-case-for-a-social-partners-option

Se även kapitlet om minimilöner i *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* (juni 2021): https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal(bf71341d-dc03-4983-9287-4093d2a47e4c).html

[3] Johan Danielsson MEP is a Swedish social democrat with a long background in the trade union movement, having worked as EU co-ordinator at the Swedish Trade Union Confederation, LO. He has also been a member of the executive committee of the European Trade Union Confederation and of the European Economic and Social Committee.

Se vidare artikel i Lag & Avtal 19/5 2021 ”Han gräver i arkiven för att förstå arbetsmarknaden” (av Calle von Scheele) https://www.lag-avtal.se/tidningen/han-graver-i-arkiven-for-att-forsta-arbetsmarknaden-7015016 samt Svenska Dagbladet Debatt på svd.se 13/6 2021: ”Minimilöner skulle skapa dubbla system” (av German Bender och Anders Kjellberg): https://www.svd.se/minimiloner-skulle-skapa-dubbla-system

- FORSKNINGSPROJEKTET *FACKLIG MAKT OCH LOKAL ORGANISERING* DOKUMENTERAT
  Inom detta Futurion-projekt har publicerats
  (1) *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen* (Stockholm: Futurion 2021). https://portal.research.lu.se/sv/publications/vad-%C3%A4r-facklig-styrka-arbetsplatsfacket-centralt-i-den-svenska-pa eller https://futurion.se/ny-rapport-om-lokal-facklig-organisering-styrkan-finns-i-att-vara-narvarande/

  (2) *Elva dimensioner av facklig styrka* (Lunds universitet och Futurion 2021): https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/elva-dimensionerav-facklig-styrka(5473e665-03ac-444c-bbe4-d4a88adfbb40).html

  (3) ”Debatt: Anställda nyckeln när framtidens kontor skapas”, Kollega 22/6 2021: Debatt: Anställda nyckeln när framtidens kontor skapas | Kollega eller https://portal.research.lu.se/sv/publications/anst%C3%A4llda-nyckeln-n%C3%A4r-framtidens-kontor-skapas

  För en sammanställning av projektets rapporter, seminarier och uppmärksamhet i media, se mitt Futurionprojekt ”Facklig makt och lokal organisering”: https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/facklig-makt-och-lokal-organisering(ab51cc2e-fe17-4519-871e-537e80966e61).html

- MÅL & MEDELS ”PROFILINTERVJU” MED ANDERS KJELLBERG
  Mål & Medel 6/7 2021, nr 7-8 2021, sid. 16-17, MÖTET: ”Livs gyllene chans” (av Gunnar Brulin):
  Fler utrikesfödda går med i facket. Under förra året – pandemiåret – gick organisationsgraden till och med upp mer för utrikesfödda än inrikes. Detta är en gyllene chans för Livs menar sociologiprofessorn Anders Kjellberg som är expert på facklig organisering.

  Under pandemin har Anders Kjellberg fortsatt att gå till sitt tjänsterum på sociologiska institutionen i Lund. Han har fått dispens och suttit själv på sitt arbetsrum utan att träffa någon.

– Jag vill vara här för att jag har så mycket material. Det förekommer ingen undervisning, allt är digitalt. Jag tar med mig en lunchsmörgås som jag äter för mig själv på rummet.
Han har varit extremt försiktig. Som avkoppling under lunchen har han tittat på historiska dokumentärer. Den som SVT visar om romarriket kan han rekommendera.
– Den bygger på forskning, säger han.

Ända sedan doktorsavhandlingen som kom 1983 har han varit den givna experten på facklig organisering, ständigt tillfrågad av media och trots den höga åldern, 76 år, har han fortsatt komma med nya rapporter. En av de senaste handlar om facklig styrka och betydelsen av arbetsplatsklubbar.

Som forskare gillar han data. Kortfattat kan man säga att han funnit att den fackliga organiseringen i Sverige varit extremt framgångsrik. Vid internationella jämförelser är Sverige bäst i klassen. Två toppar kan noteras, en 1985, då var 85 procent av löntagarna med i facket och en ny topp kom under 90-talskrisen, då många tyckte att det var bäst att vara med i a-kassan och facket.

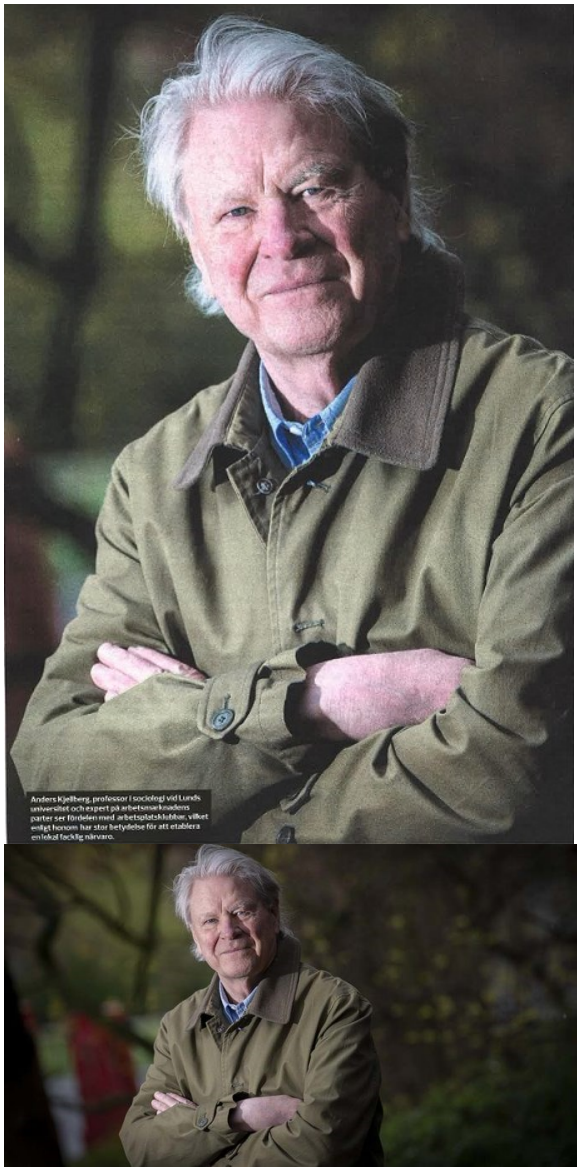
Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och expert på arbetsmarknadens parter ser fördelen med arbetsplatsklubbar, vilket enligt honom har stor betydelse för att etablera en lokal fackl ig närvaro.

Foto: Johan Nilsson TT 6 maj 2021.

När de borgerliga partierna återtog makten 2006 och bildade den första alliansregeringen sjösattes en politik som ledde till ett kraftigt tapp i organisationsgrad. Fackavgiften blev inte längre avdragsgill och a-kasseavgiften höjdes rejält, i vissa fall sexdubblad om man också tar hänsyn till den slopade avdragsrätten. Det blev mycket dyrare att var med i både facket och a-kassan. Många valde bort facket och ännu fler a-kassan.

Organisationsgraden året före alliansregeringens tillträde var lika för inrikes- och utrikesfödda arbetare och den var lika för arbetare och tjänstemän. Den var 77 procent. Man kan säga att det var nollställt år 2006. Det som därefter hände var att klyftan mellan arbetare och tjänstemän ökade och klyftan inom arbetargruppen mellan inrikes- och utrikesfödda arbetare ökade.

I rapporten *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* (Arena Idé) som kom i år har han samlat statistiken. Efter 2006 sjönk organisationsgraden bland utrikesfödda arbetare från 77 procent till 50 procent år 2018 och ökade sedan till 51 procent år 2019 och 52 procent år 2020. Bland inrikesfödda arbetare sker också en nedgång men inte lika kraftig. För dem slutar det på 64 procent 2018, där den låg kvar 2020. För tjänstemän blir minskningen avsevärt mindre.

Anders Kjellberg ger flera förklaringar till skillnaderna. En är att inkomstförsäkringen vid arbetslöshet som facket erbjuder är mer attraktiv för tjänstemän som i allmänhet har högre lön än arbetare. Andra förklaringar är att det är svårare att rekrytera arbetare till följd av högre andelar ungdomar, tidsbegränsat anställda, deltidsanställda och utrikesfödda än bland vad det är hos tjänstemännen.

Det stora antalet flyktingar som kom till Sverige 2015 tror han haft betydelse för den minskade fackliga organiseringen bland arbetare.
– Som asylsökande har man rätt att jobba även under asylsökningsperioden och de flyktingar som kom var från utomeurope-iska länder utan fackliga traditioner, där det till och med kan vara farligt att vara med i facket eller där det inte finns något fack. Vidare kunde de inte svenska språket, säger han och tillägger:
– Om man dessutom har en tidsbegränsad anställning är det inte så underligt om man inte går med i facket.

Idag är nästan 30 procent av alla som arbetar inom LO-yrken utrikesfödda och inom vissa branscher som städning och restaurang är den högre. Dit hör också livsmedelsindustrin där andelen är 40 procent.

Det som skiljer livsmedelsindustrin från andra branscher med hög andel utrikesfödda är att arbetsplatserna är tillräckligt stora för att det ska vara möjligt att bilda arbetsplatsklubbar. Det har enligt Anders Kjellberg stor betydelse för att etablera en lokal facklig närvaro, rekrytera nya medlemmar, mobilisera och förhandla med arbetsgivaren om lokala förbättringar.
– Här har Livs en gyllene chans, säger han.

Förslaget till Livs kongress i oktober om att fortsätta satsningen på medlemsvärvning och lokal facklig närvaro under de kommande fyra åren – till en kostnad på 40 miljoner kronor – tycker han är den rätta vägen att gå.
– Det gäller att rekrytera de utlandsfödda till förtroendeuppdrag. Det räcker inte med att de bara blir medlemmar.

Fackliga studier i förhandlingsteknik, lagstiftning och arbetsmiljö är både ett sätt att hävda sig gentemot arbetsgivaren och att själv bli integrerad i det svenska samhället.

Bästa sättet att förklara vad som är speciellt med Sverige och den svenska arbetsmarknads-modellen är att göra jämförelser med andra länder. Sådana jämförelser har Anders Kjellberg hållit på med sedan han var student. Det är hans signum.

Han lyfter i rapporten *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt den svenska parts-modellen* (Futurion) fram kombinationen av centralisering och decentralisering när han ska förklara det svenska fackets styrka.
– Ensidig decentralisering som i Storbritannien, USA och Japan främjar inte den fackliga styrkan. Inte heller ensidig centralisering som i Nederländerna, där man för att bli erkända efter andra världskriget i hög grad fick släppa facklig närvaro på lokal nivå.

Dessutom tror han att det varit betydelsefullt att svensk fackföreningsrörelse inte varit splittrad utifrån politiska, etniska eller religiösa linjer förutom delningen mellan arbetare och tjänstemän. Men den har varit positiv.
– Att tjänstemännen haft egna förbund och centralorganisationer har gynnat den fackliga organiseringen, konstaterar han.
https://malmedel.nu/ovriga-nyheter/livs-gyllene-chans/

FAKTARUTA
Familj: Sambo.
Ålder: 76 år.
Fritid: Lantstället i en gammal smedbostad i Östergötland.
Tycker om: Cykelturer och att slå med lie och renovera de kulturhistoriskt värdefulla husen som ligger naturskönt utanför Motala.
Ser på: SVT:s historiska dokumentärer.
Senast lästa bok: Göran Greiders biografi om Rudolf Meidner.
Mat: Gärna fisk och vegetarisk mat.
https://malmedel.nu/faktaruta/anders-kjellberg-2/

Se även Gunnar Brulins ”profilintervju” med Anders Kjellberg i Mål & Medel nr 11 (29/10) 2013. Mötet: Synlig fackklubb ger fler medlemmar (sid 16-17).

- DEBATTARTIKEL OM AKTIVITETSBASERADE KONTOR I UNIONENS TIDNING KOLLEGA
  Kollega 22/6 2021: ”Debatt: Anställda nyckeln när framtidens kontor skapas”

Aktivitetsbaserade kontor är så långt från hemarbete man kan komma. På sociologen i Lund har vi till skillnad från på Malmö universitet sluppit sådana. När Niagara i Malmö var klart hösten 2015 föredrog många att arbeta hemma istället för i det aktivitetsbaserade kontoret som saknade egna arbetsplatser. Det var hemarbete långt före pandemin. Och långt före pandemin fick man bygga om eftersom det inte fungerade. Hållbara och fungerande kontor är viktiga för den sociala gemenskapen och kreativiteten. Inte minst under pandemitider som nu föredrar många att arbeta ostört och koncentrerat i hemmiljö. Samtidigt saknar många den sociala gemenskapen med kollegorna. Det finns naturligtvis sätt att utforma arbetsplatserna så att det går att kombinera ostördhet och koncentration med kreativ gemenskap.
Läs artikeln här: https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/anstallda-nyckeln-nar-framtidens-kontor-skapas(305c1463-50b2-49d5-b144-8682a3aebc58).html
eller här: https://www.kollega.se/debatt-anstallda-nyckeln-nar-framtidens-kontor-skapas

WEBB & SOCIALA MEDIER NR 5_2021

Följ Kollega Debatt på nätet!

Här uttrycker medlemmar och förtroendevalda sina åsikter om allt som rör arbetslivet.

HAR DU EN ÅSIKT? Skriv på Kollega Debatt! Läs mer på www.kollega.se/debatt

»Inför avtalens framtida omförhandling behöver vi föra upp det fria ordet på agendan«

Det är oklart vad du får och inte får säga om din arbetsgivare i sociala medier, skriver Unionenmedlemmen Staffan Marklund och efterfrågar reglering i kollektivavtalen.

»Att trängas ihop i stökiga aktivitetsbaserade kontor tror jag de flesta vill slippa«

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, argumenterar för att när framtidens arbetsplatser skapas efter pandemin måste arbetsgivarna lyssna på de anställda som behöver både kreativa rum och en lugn vrå.

»För det är ju faktiskt friskvård att kunna ha en bra arbetsplats hemma också, utan att det ska kosta företagen en förmögenhet«

Annika D´Este, huvudskyddsombud på Stampen Media, vill att Skatteverket ser över hur friskvårdsbidraget får användas.

- NY UTVIDGAD OCH UPPDATERAD UPPLAGA AV *DEN SVENSKA MODELLEN 2020: PANDEMI OCH NYTT HUVUDAVTAL*
  (1) Nya avsnitt angående det nya huvudavtalet och om att LO förhandlar igen (se sid. 46-49)
  (2) Ett nytt kapitel om EU:s förslag till minimilönedirektiv och hur det utmanar den svenska partsmodellen.

  Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal (Arena Idé juni 2021): https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal(bf71341d-dc03-4983-9287-4093d2a47e4c).html

  Rapporten presenterad på Lunds universitet: https://www.soc.lu.se/artikel/eus-minimiloner-kan-pressa-undan-kollektivavtal

  Huvudavtalet:
  Dagens Arena 7/6 2021: ”Fortsatt fördel med kollektivavtal vid omställning” (av Rickard Jakbo) https://www.dagensarena.se/innehall/kjellberg-fortsatt-fordel-med-kollektivavtal-vid-omstallning/

Arbetsvärlden 14/6 2021: ”Expert: ”De förbund som inte skrivit på borde ta sig en funderare”” (av Göran jacobsson) https://www.arbetsvarlden.se/expert-de-forbund-som-inte-skrivit-pa-borde-ta-sig-en-funderare/

Arbetsvärlden 2/7 2021: ”Vision ansluter sig till las-avtalet – ”Ger bättre omställning”” (av Simon Markusson) https://www.arbetsvarlden.se/vision-ansluter-sig-till-las-avtalet-ger-battre-omstallning/

Dagens Arena 24/8 2021: ”När arbetsrätten går före demokratin” (av Niklas Selberg) https://www.dagensarena.se/essa/nar-arbetsratten-gar-fore-demokratin/

Juridisk Tidskrift nr 3 2020-2021: ”Den svenska modellen i en ny era” (av Petra Herzfeld Olsson)

Minimilöner:
Svenska Dagbladet Debatt tryckta tidningen 14/6 2021, sid 4: ”Minimilöner i EU skapar kryphål” (av German Bender och Anders Kjellberg)

Svenska Dagbladet Debatt på svd.se 13/6 2021: ”Minimilöner skulle skapa dubbla system” (av German Bender och Anders Kjellberg) https://www.svd.se/minimiloner-skulle-skapa-dubbla-system

Arbetsvärlden 15/6 2021: ”Ny rapport: Minimilöner kan pressa undan kollektivavtal” (av Simon Markusson) https://www.arbetsvarlden.se/ny-rapport-minimiloner-kan-pressa-undan-kollektivavtal/

Du & Jobbet nr 3 2021, sid. 49-50: ”Därför vill inte parterna ha EU:s minimilöner” (av Jonas Fogelqvist)

Lag & Avtal 19/5 2021: ”Han gräver i arkiven för att förstå arbetsmarknaden” (av Calle von Scheele): https://www.lag-avtal.se/tidningen/han-graver-i-arkiven-for-att-forsta-arbetsmarknaden-7015016 /om bl.a. EU:s minimilönedirektiv)

Dagens Arena 23/6 2021 (ledaren): ”Varför vill EU sänka svenska löner?” (av Liv Beckström): https://www.dagensarena.se/opinion/varfor-vill-eu-sanka-svenska-loner/

Arbetet Debatt 28/6 2021 och sid 46 i tryckta tidningen: ”Enkel lösning kan stoppa EU:s hot mot svenska löner” (av Robert Björkenwall). https://arbetet.se/2021/06/28/enkel-losning-kan-stoppa-eus-hot-mot-svenska-loner/

Arbetarbladet (Finland) 17/6 2021: ”Hög tid att agera för att skydda våra kollektivavtal mot EU:s klåfingrighet” (av Robert Björkenwall) https://demokraatti.fi/hog-tid-att-agera-for-att-skydda-vara-kollektivavtal-mot-eus-klafingrighet/

Sydöstran debatt 21/6 2021: ”Runda klåfingrigt EU” (av Robert Björkenwall). https://www.sydostran.se/insandare/debatt-runda-klafingrigt-eu-61ab4059/

Social Europe 13/7 2021: ”A minimum-wage directive could undermine the Nordic model” (German Bender & Anders Kjellberg): https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/a-minimumwage-directive-could-undermine-the-nordic-model(72adf329-c922-46d9-97b3-a24b801a0cb7).html

Facklig organisationsgrad:
Nordic Labour Journal 8/9 2021: ”Has it become harder to govern the Nordics?” (av Björn Lindahl): https://www.nordiclabourjournal.org/i-fokus/in-focus-2021/theme-have-governments-lost-sway-over-the-nordic-model/article.2021-09-07.1685325817

Arbeidsliv i Norden 8/9 2021: ” Har det blivit svårare att styra Norden?” (av Björn Lindahl): https://www.arbeidslivinorden.org/i-fokus/i-fokus-2021/tema-har-regeringarna-forsvagats-i-den-nordiska-modellen/article.2021-09-06.6716886141

Anders Kjellberg: *Facklig anslutning hos finans- och försäkringstjänstemän med flera*. Presentation och diskussion under Finansförbundets förbundsstyrelses kompetensutvecklingsdagar 7/9 2021: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/facklig-anslutning-hos-finans-och-foersakringstjansteman-med-flera(32dbe2a7-fc37-4b0d-80c5-aa2548206be0).html

Anders Kjellberg: *Förändringar av det fackliga landskapet i Sverige*. Presentation för Lärarnas Riksförbunds förbundsstyrelse 6/9 2021 och kansli 14/9 2021: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/foerandringar-av-det-fackliga-landskapet-i-sverige(ae10a5b1-647b-41af-baa9-8c572a9f0619).html

- WORKSHOP “TURNING THE TIDE?”
  Friedrich Ebert Stiftung Nordics: *Turning the tide? The effects of the pandemic on union membership in Germany and the Nordics. & Best-practice strategies on how to gain and hold union members* Web workshop, June 15 th and June 17th, 2021, 10-11:45
  Anders Kjellbergs bidrag: *Turning the tide? The effects of the pandemic on union membership in Sweden* finns här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/turning-the-tide-the-effects-of-the-pandemic-on-union-membership-in-sweden(90942ad8-85ef-432f-a994-f93c72fb7a38).html

Hemsida: https://nordics.fes.de/

Foto ur artikeln i Arbetsvärlden 14/6 2021: ”Expert: ”De förbund som inte skrivit på borde ta sig en funderare”” https://www.arbetsvarlden.se/expert-de-forbund-som-inte-skrivit-pa-borde-ta-sig-en-funderare/ Foto: Simon Markusson, Arbetsvärlden, under pressträff på Arena Idé 21/5 2019.

- LÄRARFÖRBUNDENS VÄG MOT SAMGÅENDE
  Ny artikel om processen för att slå samman Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund (LR): Anders Kjellberg "Lärarnas successiva samgående", *Nio - Fem. Tidskrift för Arbete & Profession*, nr 1 2021, sid. 12-17:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/lararnas-successiva-samgaaende(c6ff88ad-c9cb-47f3-8bb8-dffd7eb3714a).html

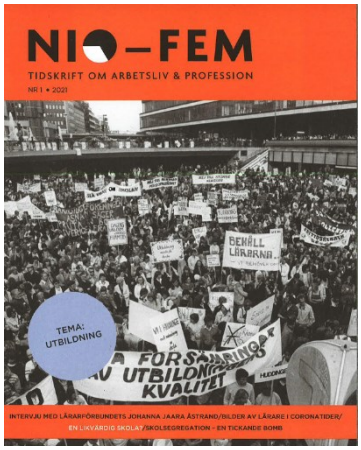

Tidigare artiklar i samma ämne:
Lag & Avtal nr 11 november 2020, sid. 18-19: ”Lika barn leka bäst” (av Calle von Scheele): https://www.lag-avtal.se/tidningen/lika-barn-leka-bast-7004543 och ”Lärarfack i otakt”, sid 22-23 (av Calle von Scheele): https://www.lag-avtal.se/tidningen/lararfack-i-otakt-7004547

Läraren (utges av Lärarförbundet) 9/9 2020: ”Efter LR röstat JA: ’Ett historiskt beslut’” (av Emma Olsson). https://www.lararen.se/nyheter/kongressen/lr-rostade-for--nu-borjar-utredning-av-nytt-lararfack

Läraren 4/9 2020: ”Fack som går samman – en tydlig trend” (av Sten Feldreich). https://www.lararen.se/nyheter/fackligt/unionen-en-framgangssaga

Läraren 21/8 2020: ”Lärarnas Riksförbund tvingas höja medlemsavgiften” (av Emma Olsson). https://www.lararen.se/nyheter/a-kassa/lararnas-riksforbund-tvingas-hoja-medlemsavgiften

Lärarnas Tidning 11/9 2019: ”En gemensam röst skulle stärka lärarkåren” (av Carolin Johansson, Markus Thunberg och Lenita Jällhage) https://lararnastidning.se/en-samlad-rost-skulle-starka-lararkaren/

Se vidare:
Anders Kjellberg: Förändringar av det fackliga landskapet i Sverige (presentation för Lärarnas Riksförbunds förbundsstyrelse 6/9 2021 och kansli 14/9 2021: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/foerandringar-av-det-fackliga-landskapet-i-sverige(ae10a5b1-647b-41af-baa9-8c572a9f0619).html

- EUWIN (European Workplace Innovation Network) Forum May 28th 2021
  Europeiskt webinarium med lansering av *European Journal of Workplace Innovations* temanummer *European Approaches to Sustainable work – Future Challenges* i EUWIN Forum. Allan Larsson lyfte de tre utmaningarna Digitalisation, Climate Change och Covid-19. Maria

Albin tog upp dilemmat med ökade hälsoklyftor och en önskan att jobba allt längre. Chris Mathieu tog upp sambandet mellan arbetskvalitet och innovationer och Anders Kjellberg lyfte fackets roll för påverkan på produktionens inriktning och arbetsmiljöns kvalitet med exempel från IF Metall och Kommunal. Intressant slutkommentar av Frank Pot, Holland.

Anders Kjellbergs bidrag: *Workers, co-determination, social partners and quality of work:* https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/workers-codetermination-social-partners-and-quality-of-work(244cc06c-0514-4a57-ab4b-14b783254b63).html

Läs också artikeln"The shifting role of unions in the social dialogue", *European Journal of Workplace Innovation.* March 2021, sid. 220-244 (gästredaktörer: Kenneth Abrahamsson, Maria Albin, Elisabeth Lagerlöf och Chris Mathieu).
https://portal.research.lu.se/sv/publications/the-shifting-role-of-unions-in-the-social-dialogue

- NY, UPPDATERAD UPPLAGA AV *KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGS-GRAD SAMT ORGANISATIONSGRADEN HOS ARBETSGIVARFÖRBUND OCH FACKFÖRBUND*
  Rapporten kan läsas här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(384bb031-c144-442b-a02b-44099819d605).html

- "PROFILINTERVJU" MED ANDERS KJELLBERG I LAG & AVTAL 19 MAJ 2021
  Lag & Avtal 19/5 2021: "Han gräver i arkiven för att förstå arbetsmarknaden" (av Calle von Scheele): https://www.lag-avtal.se/tidningen/han-graver-i-arkiven-for-att-forsta-arbetsmarknaden-7015016
  Några citat ur artikeln:
  Anders Kjellberg forskningsrapporter är de fjärde mest nedladdade från Lunds universitet. Trots sina 76 år fortsätter professor Anders Kjellberg forska om svensk arbetsmarknad. Men internationella utblickar är helt nödvändiga om man ska förstå Sverige, säger han.
  (…)
  Liksom parterna på arbetsmarknaden ser han med oro på hur direktivet om minimilöner växer fram inom EU. De svenska parterna litar inte på garantin i direktivets inledande artikel. Även Anders Kjellberg ser långsiktiga risker för den svenska modellen om direktivet antas. Ett skäl är de stora olikheterna mellan arbetsmarknaderna i EU-länderna. I den ena änden finns Sverige där merparten villkor regleras av självständiga parter. I motsatt ände finns den franska stats-regleringen av villkoren.
  – Skillnaderna är så stora att det blir svårt om alla ska tryckas in i samma modell ovanifrån.

  Ett annat skäl för oron är de oförutsägbara utslagen i EU-domstolen. Ett scenario som Kjellberg analyserat är om domstolen någon gång i framtiden tvingar Sverige att lagstifta om minimilöner trots undantaget för den svenska modellen. Kjellberg beskriver hur ett system med parallella minimilöner då uppstår i landet. En lagstadgad på EU:s lägsta tillåtna nivå och de kollektiv-avtalade på högre nivåer. Konsekvenserna kan bli dramatiska med arbetsgivare som väljer bort kollektivavtal och går ur arbetsgivarorganisationer (se faktaruta).
  – Jag säger inte att det blir så, utan att detta är möjliga konsekvenser av ett bindande direktiv.

"Fjärde mest nedladdade från Lunds universitet". Nedladdningsstatistik (Lup Statistics) 22/5 2021:

1	McCormick, Kes	241 478

2	Tufvesson, Fredrik	151 682
3	Persson, Anders	121 180
4	Kjellberg, Anders	106 704
5	Paradis, Carita	104 967

Foto: Johan Nilsson / TT.

- MÖJLIGT FRAMTIDSSCENARIO: SVERIGES TVINGAS AV EU INFÖRA LAGREGLERADE MINIMILÖNER

  Då skulle det bli en dubbel uppsättning minimilöner: en kollektivavtalad minimilön och en av staten legitimerad minimilön på lägre nivå. Många oorganiserade arbetsgivare skulle då sannolikt lockas att tillämpa den lagfästa minimilönen, färre skulle välja att teckna hängavtal och fler skulle avstå från att gå med i en arbetsgivarorganisation. Dessutom kan det bli så att redan organiserade arbetsgivare – precis som i Tyskland – väljer att hoppa av sina organisationer även om det där skedde innan en minimilönelag infördes 2015 (denna var snarare en konsekvens av bland annat de många avhoppen).

  Se sid. 34-44 i *Den svenska modellen 2020 – en presentation,* som inte bara är en utvidgad presentation av Arena Idé-rapporten *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* (2021) utan som också går utöver denna genom att diskutera EU-direktivet om minimilöner: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-2020--en-presentation(4b44cf5e-2e56-48ad-97d7-16d7cfbaf82a).html

  I nya upplagan av Arena Idé-rapporten *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* (juni 2021) finns et nytt kapitel om EU:s förslag till minimilönedirektiv och hur det utmanar den svenska partsmodellen.

  Se vidare artikel i Lag & Avtal 19/5 2021 ”Han gräver i arkiven för att förstå arbetsmarknaden” (av Calle von Scheele) https://www.lag-avtal.se/tidningen/han-graver-i-arkiven-for-att-forsta-arbetsmarknaden-7015016 samt Svenska Dagbladet Debatt på svd.se 13/6 2021: ”Minimilöner skulle skapa dubbla system” (av German Bender och Anders Kjellberg) https://www.svd.se/minimiloner-skulle-skapa-dubbla-system

- HOTEN MOT DEN SVENSKA MODELLEN – ARBETSVÄRLDENS PODD ARBETE OCH FRITID TORSDAGEN 13 MAJ 2021
  Idag finns flera politiska förslag på bordet som skulle hota den svenska modellen: inskränkt strejkrätt, begränsade sympatiåtgärder, förstatligad a-kassa. Lägg till det icke-fackliga skyddsombud och bantad public service som ytterligare kan försvaga facket. Professor Anders Kjellberg gästar Arbete och fritid för att tala om maktförhållandena på svensk arbetsmarknad. Är det så att tjänstemännen håller på att springa om arbetarna i fackligt inflytande? Och vad blir effekterna av pandemin?

  I samtalet deltar också Britta Lejon, ordförande ST, Samuel Engblom, samhällspolitisk chef, TCO och Mikael Feldbaum, chefredaktör Arbetsvärlden.

  Lyssna här:
  Hoten mot den svenska modellen. Med Anders Kjellberg. av Arbete och fritid (soundcloud.com) eller https://soundcloud.com/arbeteochfritid/hoten-mot-den-svenska-modellen?fbclid=IwAR16jRLNc0c2Zrh3egBaeyY9O-0hxeOy8LKswxoXm0UPgbmGUPBYDR0eI_Y

  Arbetsvärlden 13/5 2021: ”Hoten mot den svenska modellen” (av Mikael Feldbaum): https://www.arbetsvarlden.se/hoten-mot-svenska-modellen/

  Översta raden från vänster: Anders Kjellberg (professor i sociologi vid Lunds universitet), Britta Lejon (ordförande för Fackförbundet ST).
  Nedersta raden från vänster: Samuel Engblom (samhällspolitisk chef på TCO), Anders Ljung (tekniker och klippare) och Mikael Feldbaum (chefredaktör för Arbetsvärlden).

  De båda affischer som syns till höger om Anders Kjellberg är två nya forskningsrapporter som delvis tjänade som utgångspunkt för podden:

  (1) *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* (Arena Idé 2021): https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal(bf71341d-dc03-4983-9287-4093d2a47e4c).html

(2) *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen* (Futurion 2021): https://portal.research.lu.se/sv/publications/vad-%C3%A4r-facklig-styrka-arbetsplatsfacket-centralt-i-den-svenska-pa

- GLOBALISERINGENS PARADOXER
  Du & Jobbet 10/5 2021 och n3 2021, sid. 45: ”Varannan utlandsfödd arbetare står utanför facket” (av Eva Berlin). Utdrag ur artikeln:
  Globaliseringen av arbetslivet är en dubbel process där enkla jobb flyttats till låglöneländer, samtidigt som flyktingar och migranter med behov av dessa jobb flyttar hit. Facken står inför utmaningar, enligt en studie från professor Anders Kjellberg, Lunds universitet.

  Det är en paradox att enkla jobb ”migrerar” till andra länder, samtidigt som ett stort antal lågutbildade migrerar hit, konstaterar Anders Kjellberg. I debatten efterlyses just enkla jobb åt dem.

  – Paradoxen blir inte mindre av att arbetsgivarna anser att de måste anlita arbetskraft från länder utanför EU när det gäller de enkla jobben som ändå finns kvar här, till exempel köks- och restaurangbiträden. I stället för att anlita personer som redan finns här.

  Ett skäl kan vara att arbetskraftsmigranternas utsatta position gör att de accepterar dåliga villkor i hopp om permanent uppehållstillstånd efter fyra år, bedömer han.

  Sverige är numera ett av länderna i Europa med högst andel utlandsfödda och med en av de mest liberala lagstiftningarna vad gäller arbetskraftsinvandring.

  Andelen utlandsfödda arbetare har ökat från 16 procent år 2006 till nästan 30 procent år 2020. De är i lägre grad fackligt anslutna än Sverigefödda och nedgången har gått dubbelt så snabbt bland dem. 2006 var 77 procent av både utlandsfödda och Sverigefödda med i facket. 2020 är motsvarande andelar 52 och 64 procent. Varannan utlandsfödd arbetare står alltså utanför facket.
  (…)
  – Till följd av coronapandemin steg dock arbetarnas organisationsgrad något mellan 2019 och 2020. Uppgången är nästan helt koncentrerad till de utlandsfödda, säger Anders Kjellberg.
  (…)
  Globaliserade svenska företag kan lätt flytta jobb utomlands. I de 80 största svenskägda industrikoncernerna fördubblades antalet anställda utomlands under perioden 1980 – 2018 till

686 400 anställda, varav hälften i låglöneländer. 2018 fanns bara 133 400 av jobben kvar i Sverige.

Framför allt är det arbetarjobb som försvunnit, många av dem enkla. Ericsson och Electrolux har flyttat ut nästan all tillverkning. Fordonstillverkarna Scania och Volvo har dock behållit mycket tillverkning i landet.

Ser man till alla svenskägda företag inklusive tjänster fanns 70 procent av de anställda utomlands 2018.

Källa: A. Kjellberg ”The shifting role of unions in the social dialogue” (2021)
https://www.duochjobbet.se/nyhet/varannan-utlandsfodd-arbetare-star-utanfor-facket/

Anders Kjellberg. Foto: Kennet Ruona 12/1 2016.

TT/Aftonbladet, Svenska Dagbladet, Sydsvenskan, Helsingborgs Dagblad, Kristianstadsbladet, Upsala Nya Tidning, Dagens Näringsliv, Borås Tidning, Norran, Sydöstran, Blekinge Läns Tidning, Eskilstuna-Kuriren m fl 10/5 2021: ”Varannan utlandsfödd arbetare utanför facket”
https://www.aftonbladet.se/minekonomi/a/kR7Ovv/varannan-utlandsfodd-arbetare-utanfor-facket
The Local 11/5 2021: (…) They are overrepresented among those with time-limited jobs,” Anders Kjellberg, sociology professor at Lund University, told Du & Jobbet (…). https://www.thelocal.se/20210511/today-in-sweden-a-round-up-of-the-latest-news-on-tuesday-9/ (only for members)

- PARTERNAS ORGANISATIONSGRAD OCH KOLLEKTIVAVTALENS UTBREDNING
  Den 27 april 2021 presenterades Medlingsinstitutets årsrapport 2020 på Youtube. Anna Fransson på Medlingsinstitutet gjorde en utmärkt genomgång av mitt kapitel (kapitel 17) i årsrapporten. Det handlar och facklig organisations-grad, kollektivavtalens täckningsgrad och arbetsgivarnas organisationsgrad. Kapitlet kan även laddas ned från Lunds universitets publikationsdatabas:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/parternas-organisationsgrad-och-kollektivavtalens-utbredning(4b8f72bd-e645-4c1c-9b54-09fa89aee0e8).html

  Även Arena Idé-rapporten "Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt kollektivavtal" omnämns i årsrapporten (kapitel 16).
  Se sändningen från Medlingsinstitutet här (inklusive en intressant paneldebatt):
  https://www.youtube.com/watch?v=AHH6gnEpL8I

Anders Kjellbergs bokkapitel (ETUI 2019) “Sweden: Collective Bargaining under the Industry Norm” har försetts med ett extra appendix som uppdaterades 2021 till att omfatta avtalsrörelsen 2020/2021:
https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/sweden-collective-bargaining-under-the-industry-norm(11510a6d-057c-4a81-b69b-a82670685caa).html

- NY ARENA IDÉ-RAPPORT:
  DEN SVENSKA MODELLEN 2020: PANDEMI OCH NYTT HUVUDAVTAL
  Rapporten *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* (Arena Idé april 2021) kan läsas här https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal(bf71341d-dc03-4983-9287-4093d2a47e4c).html (uppdaterad juni 2021; samma länk)

  Webbseminarium *Därför var 2020 ett historiskt år för facken* på Facebook torsdag 29 april: samtal mellan Anders Kjellberg och rapportens redaktör German Bender: https://www.youtube.com/watch?v=oBvj8flS92I

  Därför var 2020 ett historiskt år för facken - YouTube

  https://arenaide.se/kalender/darfor-ar-2020-ett-historiskt-ar-for-facken/?fbclid=IwAR0Fm-DQSe_U9oON1EZEC0cnZS2A-hr4DOnCAggiJrEYPzDsQTpc5n-Ixhw

Power point-presentationen (”Den svenska modellen 2020 – en presentation”) av rapporten *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* kan läsas här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-2020--en-presentation(4b44cf5e-2e56-48ad-97d7-16d7cfbaf82a).html

Rapporten på Arena Idé: https://arenaide.se/rapporter/den-svenska-modellen-2020-pandemi-och-nytt-huvudavtal

Aftonbladet 23/4 2021: ”Trendbrott – fler går med i facket” (TT)
https://www.aftonbladet.se/minekonomi/a/JJewMP/trendbrott--fler-gar-med-i-facket

Aktuellt i Politiken 30/4 2021, ledarsidan: 61 PROCENT av arbetarna i ett LO-yrke är med i facket. Anslutningsgraden steg med en procentenhet förra året, vilket är första gången sedan 1990-talet, enligt en rapport från Arena Idé. Ännu fler gick med i a-kassan. Bland alla löntagare är 69 procent medlemmar i facket.

Alltinget 23/4 2021: ”Det våras för facken” (av Johan Manell): https://www.altinget.se/arbetsmarknad/artikel/det-vaaras-for-facken

Arbetaren 30/4 2021: Förskjutning inom fackrörelsen - "internationellt unikt" (av Troy Enekvist) https://www.arbetaren.se/2021/04/30/forskjutning-inom-fackrorelsen-internationellt-unikt/

Arbetet 23/4 2021: ”Fler invandrare går med i facket” (av Mårten Martos Nilsson) https://arbetet.se/2021/04/23/fler-invandrare-gar-med-i-facket/

Arbetsmarknadsnytt 23/4 2021 (TT): https://www.arbetsmarknadsnytt.se/allmanna_nyheter/trendbrott-fler-gar-med-i-facket_1169694.html

Arbetsvärlden 23/4 2021: ”Ny rapport: Tjänstemannafacken stärks och arbetarfacken försvagas” (av Göran Jacobsson) https://www.arbetsvarlden.se/ny-rapport-tjanstemannafacken-starks-och-arbetarfacken-forsvagas/

Borlänge Tidning (papperstidningen) 24/4 2021, sid 15: ”Trendbrott – fler går med i facket” + bild på LO-borgen (TT)

Dagens Arbete 23/4 2021: ” Medlemmar strömmar till facken under krisen” (av Mikael Färnbo): https://da.se/2021/04/medlemmar-strommar-till-facken-under-krisen/

Dagens Arbete 20/5 nr 4 2021, sid 12 (tryckta tidningen): ”75 000 nya medlemmar fick facken under 2020 …”

Dagens Arena 23/4 2021: ”Trendbrott: Allt fler arbetare med i facket” (av Rickard Jakbo) https://www.dagensarena.se/innehall/trendbrott-allt-fler-arbetare-med-facket/

Dagens Nyheter (DN), ledaren 1 maj 2021: ”Ledare: Därför gillar liberaler facket – men det här bör LO sluta med”. Utdrag ur artikeln:

För andra året i rad blir första maj (förhoppningsvis) en dag utan stora folksamlingar. Trots det firar fackförbunden i viss medvind.

Förra året ökade organisationsgraden från 68 till 69 procent, eller med 75.000 medlemmar, enligt en ny rapport från Arena Idé. Det är första gången sedan mitten av 1990-talet som det sker en positiv utveckling och under samma period steg förtroendet för de fackliga organisationerna (SOM-undersökningen). (….) Vidare är arbetarnas organisationsgrad 61 procent, mot tjänstemännens 73, och det kommer ständigt rapporter om att personer med ”fel” politisk uppfattning inte är välkomna på lika villkor.
https://www.dn.se/ledare/darfor-gillar-liberaler-facket-men-det-har-bor-lo-sluta-med/

Dagens Näringsliv 23/4 2021: ”Trendbrott fler går med i facket” https://www.dagensnaringsliv.se/20210423/206831/trendbrott-fler-gar-med-i-facket

Byggnadsarbetaren 23/4 2021: ”A-kassan och Byggnads visar plussiffror – "Oro för jobben"” (av Margite Fransson)
https://www.byggnadsarbetaren.se/fler-medlemmar-i-facket-under-pandemin-flest-gick-till-a-kassan/

Ekonomiekot 23/4 2021: ”Trendbrott för facken – alltfler ansluter sig” (av Anders Jelmin med Anders Kjellberg)
https://sverigesradio.se/artikel/trendbrott-for-facken-alltfler-ansluter-sig

Fastighetsfolket 23/4 2021: ”Fler utrikes födda går med i facket” (av Mårten Martos Nilsson)
https://fastighetsfolket.se/2021/04/23/fler-utrikes-fodda-gar-med-i-facket/

f+ 23/4 2021: “Allt fler går med I facket” (av Omni) https://www.fplus.se/allt-fler-gar-med-i-facket/a/bnPwb3

Flamman 30/4 2021: ”50 segrar som gav oss hopp under pandemiåret”. Tidningen presenterade inför årets 1:a Maj-firande sin lista på ”50 flammor”, det vill säga framgångar att minnas, fira och inspireras av från året som gått. Nyheten från min Arena Idé-rapport om den ökade fackliga organisationsgraden under pandemiåret 2020 toppar listan! Chefredaktören Tor Gasslanders introduktion till listan:
https://flamman.se/a/tor-gasslander-att-minnas-och-fira-sina-segrar-ar-en-del-av-kampen

Listan toppas av:
1 Den fackliga organisationsgraden – det vill säga andelen anställda som är med i ett fackförbund – ökar. Det är ett brott med en nedåtgående trend som pågått i Sverige sedan 1990-talet. Under 2020 stiger anslutningsgraden enligt en rapport från Arena Idé till 69 procent, motsvarade över 75 000 nya medlemmar. Fackförbundens a-kassor ökar under samma period med över 240 000 medlemmar. Bland utrikes födda, vars fackliga organisationsgrad de senaste åren fallit ännu snabbare än för snittet, är den positiva utvecklingen särskilt markant.

Det beror förstås på pandemin. Medlemskap i a-kassan blev plötsligt centralt, när så många arbetsplatser hotades med stängning eller konkurs, och många anställda riskerade att förlora sina jobb. Medlemsökningen i facken ska troligen också ses i ljuset av pandemin. Osäkra förhållanden tycks ha fått fler att inse styrkan i att gå samman.

I sig betyder ökningen kanske inte så mycket mer än att fler nu är en del av den fackliga gemenskapen. Om avtalsrörelsen är någon indikation verkar medlemstillströmningen inte ha inneburit några stora förändringar i styrkeförhållande mellan arbetsmarknadens parter. Mer ska man kanske inte vänta sig av en procentenhet heller.

Frågan är nu om fackförbunden i handling kan visa de nya medlemmarna varför de ska vara kvar. Här kommer det inte att räcka med att hänvisa till historiska reallöneökningar.

En trettioårig dödsspiral är bruten. Nästa steg avgör framtiden.

Fri Fagbevegelse (norska LO:s tidskrift) 27/4 2021: ”For første gang siden 90-tallet øker organisasjonsgraden i Sverige, men LO sliter” (av Svein-Yngve Madssen) https://frifagbevegelse.no/loaktuelt/for-forste-gang-siden-90tallet-oker-organisasjonsgraden-i-sverige-men-lo-sliter-6.158.785113.433f9d8275

Hotellrevyn 23/4 2021: ” Pandemin fick fler att gå med i facket” (av Lisa Castilla) https://www.hotellrevyn.se/pandemin-fick-fler-att-ga-med-i-facket/
Hotellrevyn nr 4 2021 sid. 13: ”Fler gick med i fack förra året”.

Karlskoga Tidning (papperstidningen) 24/4 2021

Kommunalarbetaren 23/4 2021: Kommunal bäst och sämst på rekrytering” (av Stephen Lindholm): https://ka.se/2021/04/23/kommunal-bast-och-samst-pa-rekrytering/

Kommunal arbetaren

Avtal Löner Arbetstider Arbetsmiljö Ledare
Debatt På jobbet Hälsa Recept Fråga facket
Kultur Tävla med KA Webbkrysset

NYHETER

Kommunal bäst och sämst på rekrytering

Kommunal ökade mest av alla arbetarfack förra året. Drygt tre av fyra nya medlemmar i ett LO-förbund år 2020 är kommunalare. Men Kommunal är inte lika bra som andra fack på att rekrytera personer som är födda utomlands. Det visar en rapport om fackligt organisationsgrad skriven av forskaren Anders Kjellberg.

I Anders Kjellbergs rapport sticker Kommunal ut på flera sätt.

- Av LO-förbundens totalt 24 214 nya medlemmar tillhör 18 209 Kommunal. Utan Kommunal hade LO-förbunden bara ökat med 6 005 medlemmar förra året.
- De flesta facken ökade i medlemsantal 2020. Det skedde för de flesta koncentrerat till mars och april när pandemin började spridas på allvar. Även Kommunal fick många nya medlemmar under det första halvåret, 8 830 personer.

Men Kommunal var det enda facket som ökade mer under det andra halvåret, med 9 379 fler medlemmar.

- Ökningen av antalet medlemmar i facken beror till stor del på att fler utrikes födda har gått med. Men det gäller inte i Kommunal. Förbundet har framför allt växt bland offentligt anställda som är födda i Sverige.

Anders Kjellberg tror att Kommunal växte mer under andra halvåret 2020 därför att förbundet kämpar för säker arbetsmiljö under pandemin, är emot visstidsanställningar och hade tuffa krav i avtalsrörelsen.

– Förbundet var också väldigt synligt i media och fick allmänhetens sympatier för sina krav. Det kanske också har bidragit, säger han.

Lag & Avtal 23/4 2021: Tillströmning till a-kassan och facket under pandemin" (av Lena Gunnars) https://www.lag-avtal.se/tidningen/tillstromning-till-a-kassan-och-facket-under-pandemin-7013595

LO-Aktuellt 13/5 2021, sid. 42: "Flere organiserte, men LO mister makt" (av Svein-Yngve Madssen)

Mål & Medel nr 7 2021, MÖTET: "Livs gyllene chans" (av Gunnar Brulin): https://malmedel.nu/ovriga-nyheter/livs-gyllene-chans/

MyNewsdesk Pressmeddelande 23/12 2021: https://www.mynewsdesk.com/se/arena-opinion/pressreleases/ny-rapport-daerfoer-vad-2020-ett-historiskt-aar-foer-facken-3093010

P1 Morgon Sveriges Radio 23/4 2021 5.59- strax efter 6.15 då dagens nyheter presenteras av de olika redaktionerna: Henrik Torehammar samtalar med Johan Prane från Ekonomiekot: https://sverigesradio.se/avsnitt/1693948 (ca 17 minuter in i ljudfilen). Henrik Torehammar (HT): Och så vänder jag mig mot Ekonomiekots Johan Prane (JP). Arbetarrörelsen noterar en vinst. JP: Ja, dom får fler medlemmar och organisationsgraden ökar för första gången sedan 1990-talet. HT: Men ännu fler människor vill gå med i a-kassan? JP: Så är det, men det har väl hänt förut när det är kriser och det är just att det är lite osäkert på arbetsmarknaden på grund av pandemin som gör att folk går med i a-kassan och dom går med i facket, men trenden är att folk *vill vara medlemmar i facket*. Den ökningen har vi inte sett sedan 90-talet. HT: Vilka chocksiffror pratar vi om? JP: Ha, ha. Totalt sett går man upp från 68 till 69 procent. HT: Ja, men det är ändå en ökning och där tackar vi Johan Prane från Ekonomiekot.

Därefter i Ekonomiekot (förstanyhet med Johan Prane (JP), Anders Jelmin (AJ) samt Anders Kjellberg (AK) med början kl 6.30 etc: https://sverigesradio.se/avsnitt/1693957#;;total_SS_start (7.32) /efter några bolagsrapporter/: J P: Förra året växte många fackförbund både bland arbetare och tjänstemän och en ny sammanställning visar nu att den fackliga organisationsgraden totalt sett steg för första gången sedan 1990-talet. Rapportförfattaren Anders Kjellberg är professor i sociologi i Lund har följt arbetsmarknaden länge. AK: Det är nya tendenser. Det är både bland arbetare från 60 till 61 procent och bland tjänstemän från 72 till 73 procent. AJ: Inte sedan 1990-talets mitt har den fackliga organisationsgraden ökat i Sverige. Men 2020 skedde just det. Organisationsgraden steg från 68 till 69 procent enligt en ny rapport från tankesmedjan Arena Idé. Förklaringen är framför allt en osäkrare arbetsmarknad på grund av pandemin. De två fackförbund som fick flest nya medlemmar är också de två största: Unionen bland tjänstemännen med knappt 30 000 nya yrkesaktiva medlemmar och LO-facket Kommunal med drygt 18 000. Totalt växte facken med 75 000 medlemmar. De flesta tillkom under mars och april. Facken har haft svårt att nå personer som är födda utomlands. Här har det nu skett ett trendbrott på LO-sidan som påverkat att organisationsgraden ökat där, säger Anders Kjellberg: Det beror till stor del på att utrikes födda arbetare ökade i organisationsgrad.

P4 Med Alexander, Ola, Cheyma och Sofia. Morgon i P4 Stockholm 23 april 5:59- https://sverigesradio.se/avsnitt/1693521 (efter ca 2,45 minuter)

Sekotidningen 23/4 2021: "Trenden har vänt – fler söker sig till facket" (av Karin Lindgren Strömbäck) https://sekotidningen.se/nyhet/trenden-har-vant-fler-soker-sig-till-facket/

Svenska Dagbladet Näringsliv sid 13 (papperstidningen) 24/4 2021: "Fler svenskar med i facket" (TT)

TT /Svenska Dagbladet och ett 45-tal andra tidningar 23/4 2021: Trendbrott – fler går med i facket" https://www.svd.se/trendbrott--fler-gar-med-i-facket bl.a. Sydsvenskan: https://www.sydsvenskan.se/2021-04-23/trendbrott-fler-gar-med-i-facket

Sydöstran 26/4 2021: TT-artikeln i papperstidningen.

Aftonbladet 26/4 2021 (ledarsidan):
DAGENS CITAT "Det beror till stor del på att utrikesfödda arbetare ökar i organisationsgrad". Professor Anders Kjellberg förklarar för Sveriges Radio varför facken växt under det senaste året.

Aftonbladet
Måndag 26 april 2021

DAGENS CITAT

Det beror till stor del på att utrikesfödda arbetare ökar i organisationsgrad

Professor Anders Kjellberg förklarar för Sveriges Radio varför facken växt under det senaste året.

Finansminister Magdalena Andersson på Facebook 23/4 2021:
FLER MEDLEMMAR I FACKET – BRA FÖR SVERIGE, BRA FÖR DIG
"Är det här okej?" Den frågan tror jag alla någon gång har ställt sig på jobbet. Facken har en viktig roll att säkra att arbetstagare inte utnyttjas, att arbetsmiljön är trygg och förstås för att förhandla fram bra villkor och löner.
Därför är det glädjande att allt fler nu väljer att gå med i facket. Starkare fackföreningar innebär ökad trygghet för alla medlemmar. Det är också bra för samhällsutvecklingen att fackförbunden växer. Forskning visar tydligt att starka fackförbund leder till mindre klyftor.
Synen på löntagares rättigheter är en tydlig skiljelinje i svensk politik. Vi socialdemokrater säger nej till högerns politik för dumpade löner och attacker mot Sveriges fackförbund. För oss är det självklart att jobben på svensk arbetsmarknad ska ha schyssta villkor och betala en lön som går att leva på.
Om du inte redan är medlem – gå med i facket idag.
https://www.facebook.com/magdalenaeandersson/posts/349196009899457

TCO:s ordförande Therese Svanström i betald annons på Facebook

TCO 23/4 2021
Allt fler går med i facket. Organisationsgraden ökar för första gången sedan 1990-talet. Härligt eller hur? Läs mer https://sverigesradio.se/artikel/trendbrott-for-facken-alltfler-ansluter-sig?fbclid=IwAR3sE0dersFZs2xMU06a2mOxG4rLSsUR86GdWfntQH3ITClA1tsAKWhsaik

TCObloggar 29/4 2021: Therese Svanström: ”Två glädjande rapporter visar på ökad facklig styrka”
https://www.tco.se/tco-bloggar/therese-svantrom/tva-gladjande-rapporter-visar-pa-okad-facklig-styrka/

1 maj idag! Här är det bästa från Arenagruppen.

arenagruppen

Fler gick med i facket

I den uppmärksammade nya rapporten *Den svenska modellen 2020: pandemi och nytt huvudavtal* presenterar professor **Anders Kjellberg** helt ny statistik om facklig organisering och en analys av facken och partsmodellen under 2020. Allt fler gick med i facket och maktbalanser skiftade på flera sätt.

Läs rapporten och se webbinariet

- FACKENS FÖRÄNDRADE ROLL I DEN SOCIALA DIALOGEN
  Anders Kjellberg (2021) ”The shifting role of unions in the social dialogue”, *European Journal of Workplace Innovation. Special Issue: European Approaches to Sustainable Work.* Volume 6, Number 1-2, March 2021, sid. 220-244 (gästredaktörer: Kenneth Abrahamsson, Maria Albin, Elisabeth Lagerlöf och Chris Mathieu). Länk till artikeln: https://portal.research.lu.se/sv/publications/the-shifting-role-of-unions-in-the-social-dialogue

  Tidskriftens hemsida: https://journal.uia.no/index.php/EJWI/issue/view/99

- VAD ÄR FACKLIG STYRKA I FRAMTIDENS ARBETSLIV?

I takt med teknikutvecklingen och att arbetslivet förändras påverkas också förutsättningarna för de fackliga organisationerna. Kommer pandemin medföra bestående förändringar på arbetsmarknaden och vad betyder det för den lokala fackliga verksamheten?
Futurions nya forskningsrapport ***Vad är facklig styrka?*** av professor Anders Kjellberg analyserar facklig makt och organisering. Mycket av den fackliga legitimiteten och styrkan bygger på att vara närvarande där medlemmarna finns – ute på arbetsplatserna. Men hur ska facket agera för att organisera och engagera människor som inte är på plats?

Välkommen till en presentation av rapporten och ett samtal om facklig styrka i framtidens arbetsliv.

Medverkande:
Anders Kjellberg, professor i sociologi Lunds universitet och rapportförfattare
Martin Linder, ordförande Unionen
Ann-Therése Enarsson, vd Futurion
Mari Carlquist, ordförande Unionen Scania, Södertälje
Sofia Vahlne, Head of People Strategy & Labour Relations, Scania, Södertälje
Samtalsledare: **Carl Melin**, forskningsledare Futurion
Tid: Torsdag 15 april kl 14.00-15.15
Plats: Samtalet sänds live på Futurions Facebook-sida och kommer att kunna ses i efterhand på Futurion.se. Se vidare: https://www.facebook.com/FuturionSWE/videos/1065361713972873

Se sändningen: https://futurion.se/vad-ar-facklig-styrka-i-framtidens-arbetsliv-se-sandningen-fran-futurions-rapportpresentation/

Rapporten *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen* kan laddas ned här: https://portal.research.lu.se/sv/publications/vad-%C3%A4r-facklig-styrka-arbetsplatsfacket-centralt-i-den-svenska-pa

En kort presentation *Elva dimensioner av facklig styrka* kan läsas här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/elva-dimensioner-av-facklig-styrka(5473e665-03ac-444c-bbe4-d4a88adfbb40).html

Power point-presentationen 15 april 2021 *Vad är facklig styrka i framtidens arbetsliv?* finns här: https://portal.research.lu.se/portal/en/activities/rapportpresentation-vad-ar-facklig-styrka-i-framtidens-arbetsliv(abf6cc25-3ae5-4dee-8ec7-0bbe856798d5).html

Se även sammanfattning 26/2 2021 på Lunds universitet: https://www.soc.lu.se/artikel/vad-ar-facklig-styrka

Sydsvenskan, Helsingborgs Dagblad, Landskrona Posten och Nordvästra Skånes Tidningar 25/4 2021 (kulturdelen, sid. C4-C2): ”Hur kommer pandemin att påverka vårt sätt att arbeta?” (av Elina Pahnke). Utdrag ur artikeln:
I sin rapport “Vad är facklig styrka?”, publicerad av TCO-förbundens tankesmedja Futurion, drar Anders Kjellberg paralleller mellan städbranschen och distansarbetarna inom andra delar av arbetsmarknaden.
Anders Kjellberg, som är professor i sociologi vid Lunds universitet, menar att facket riskerar att försvagas om det inte anpassar sig efter en arbetsmarknad där allt fler arbetar hemma.
– Man säger att hemarbetet har kommit för att stanna. Vissa vill vara hemma, andra tvingas till det för att det inte finns plats för alla under veckans alla dagar. Det är en allmän bedömning att man kommer att skära ner ytterligare på kontorsytorna för att spara pengar, i form av hyresutgifter. Då får särskilt de

nyanställda svårt att bekanta sig med kollegerna. En facklig organisation på arbetsplatsen kan inte verka så lätt om personalen inte är där, säger Anders Kjellberg
(…)
– Många har ju jobb där de är isolerade från arbetskamraterna. Hemstädare är delvis i samma situation, de träffar inte arbetskamraterna. Det blir svårare då att bygga upp en fackklubb, rekrytera nya personer och erbjuda förtroendeuppdrag. Facket bygger ju på gemenskapen och den blir mindre om man jobbar hemma.
Att många trivs med distansarbetet tycker han inte är särskilt konstigt. En del i det tror han handlar om hur kontoret förändrats under 2000-talet, från att ha sitt eget rum till att samsas på en gemensam yta.
– Man kan få något uträttat hemma, som en del säger. De slipper vara på stökiga, aktivitetsbaserade kontor.
(…)
Arbetsvillkoren för ensamarbetaren, vare sig den befinner sig i andras hem eller i sitt eget, tror Anders Kjellberg avgörs av fackets möjlighet att ställa om till en arbetsmarknad i förändring.
– Det finns ett behov av facklig organisering mot otryggheten på jobbet. Den sociala funktionen, som många saknar nu, kan facket kanske fylla genom nya fackliga forum. Det gäller att de förnyar sig och anpassar sig till situationen, säger Anders Kjellberg.
HD: https://www.hd.se/2021-04-25/hur-kommer-pandemin-paverka-vart-satt-att-arbeta
Sydsvenskan: https://www.sydsvenskan.se/2021-04-25/hur-kommer-pandemin-att-paverka-vart-satt-att-arbeta
I artikeln behandlas spelutvecklingsföretaget Massive Entertainment i Malmö. Mer om detta företag under pandemin finns på sid 17-19 i följande presentation inför Kammarkollegiet angående kollektivavtalens ”vita fläckar”:
https://lucris.lub.lu.se/ws/portalfiles/portal/109750957/Anders_Kjellberg_Vita_fl_ckar_Kammarkollegiet_2021.pdf

Lag & Avtal 19/4 2021: ”Pandemin har fungerat som en katalysator” (av Lena Gunnars)
https://www.lag-avtal.se/tidningen/pandemin-har-fungerat-som-en-katalysator-7013301
Facken söker svar på var den fackliga styrkan finns när allt fler arbetar på distans. – Vi har mycket att lära av gameingkulturen, menar Ann-Therese Enarsson, vd på TCO:s tankesmedja Futurion.

I Futurions nya rapport *Vad är facklig styrka?* konstaterar rapportförfattaren Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, att lokal närvaro på arbetsplatsen är avgörande för fackförbundens överlevnad. Han fick medhåll av Unionens förbundsordförande Martin Linder när rapporten presenterades.

– Det arbetsplatsnära och lokala är en vital pusselbit som ofta glöms när vi pratar om facklig styrka, istället lyfts antalet medlemmar eller tätheten av kollektivavtal. Vi måste ha båda och får inte ge upp att vara arbetsplatsnära, det tror jag är det strategiskt viktigaste framöver, säger Martin Linder.

Samtidigt pekar mycket på att många tjänstemän kommer att fortsätta att befinna sig mindre på kontoret även efter pandemin. Hur man är arbetsplatsnära när medlemmarna arbetar på distans en stor del av tiden är en av utmaningarna för fackförbunden framöver, menar Ann-Therése Enarsson.

– Ju längre vi är inne i pandemin, desto mer etablerar och befäster vi de nya vanor och arbetssätt som uppstått. Vad som är viktigt nu är att dra ut nya linjer och scenarios utifrån var vi står nu, säger hon.

– Vi har länge haft arbetsplatsen som norm, det har vi övat på länge och är bra på. Nu behöver vi förbereda oss för ett mer distansoberoende hybridarbetssätt, där man dockar in på arbetsplatsen några gånger i veckan. Det skapar helt nya arbetsmiljöfrågor, kulturfrågor och utmaningar för både arbetsgivare och fackförbund.

Vid rapportpresentationen deltog även rapportförfattaren Anders Kjellberg, som presenterade elva dimensioner som definierar facklig styrka, och Scanias Mari Carlquist, Unionen-ordförande, och Sofia Vahlne, head of people strategy, som pratade om fackligt samarbete på Scania.

Futurions verksamhetsberättelse 2021, sid 14-15:

https://futurion.se/wp-content/uploads/2022/02/futurion-verksamhetsberattelse-2021-uppslag-digital-1.pdf

- FACKENS ROLL UNDER CORONAKRISEN

Hotellrevyn nr 3 2021, sid. 18 ”Viktigt att facket finns på jobbet” samt 7/4 2021: ”Pandemin är helt klart en prövning” (av Lisa Castilla). Utdrag ur artikeln:

Den fackliga organisationen på arbetsplatserna är oerhört viktig för fackens fortlevnad. Det säger professor Anders Kjellberg.

När förbunden tappar förtroendevalda får det stora konsekvenser, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. I sin nya rapport *Vad är facklig styrka?* pekar han på arbetsplatsfackets centrala roll.
– Det får många konsekvenser, inte minst ur rekryteringssynvinkel. Det är oerhört viktigt med platsombud och klubbar eftersom de finns direkt på arbetsplatsen och kan ställa frågan till icke-medlemmar om de vill gå med i facket. De ger facket ett ansikte. Och de kan verkligen uppvisa resultat, genom förhandling på arbetsplatsen, och på så sätt rekrytera medlemmar.

Med färre förtroendevalda blir arbetsbördan också större för förbundens ombudsmän, säger han.
– Det blir fler ärenden som hamnar på avdelningarnas bord. De kan inte hinna med hur mycket som helst. I slutändan kan det ju leda till höjda medlemsavgifter.

Dessutom är behovet av förtroendevalda på arbetsplatserna extra stort just nu, kanske framför allt inom LO-yrkena, säger Anders Kjellberg.
– I dessa yrken är det ju rent av farligt att vara på arbetsplatsen just nu och stressen är större.

Behovet av förtroendevalda som kan företräda medlemmarna är större än någonsin. Att rekrytera och organisera är därför en av fackens allra viktigaste uppgifter efter pandemin, säger Anders Kjellberg.
– Det kommer att bli en stor utmaning för facken att få i gång den fackliga verksamheten igen när saker blir mer normala. De svenska facken har en betydande styrka, men pandemin är helt klart en prövning.

Anders Kjellberg. Foto: Kennet Ruona/Lunds universitet 12/1 2016.
https://www.hotellrevyn.se/pandemin-ar-helt-klart-en-provning/

Hotellrevyn nr 3 2021 sid. 4 ledare ”Därför vinner ni på klubb!” samt ledare om platsklubbar 8/2 2021: ”Därför vinner alla på en fackklubb” (av Linda Svensson). Utdrag ur artikeln:
Det finns en låt som Nationalteaterns Ulf Dageby skrev 1974. Den handlar om Hanna från Arlöv. Det är krut i henne. Hon var kommunisten som tröttnade på den 40-gradiga värmen i tvätteriet och genom en vild strejk fixade fläktar.

Verklighetens Hanna var sosse, strejkade inte vilt men sade ifrån. Inga fläktar blev det heller. Men det fanns en kampvilja. Hade de bildat fackklubb på tvätteriet hade de kunnat göra något tillsammans. Fler röster hörs mer än en ensam Hanna. Jag har varit på arbetsplatser med och utan klubb. Gissa var det funkade bäst? Var man hade skönast arbetsklimat och smidigast kommunikation med ledningen?

Just nu ägnar Hotellrevyn klubbarbetet lite extra uppmärksamhet. Kanske har du något som irriterar dig på jobbet? Om ni är fler som är frustrerade är det ett utmärkt tillfälle att starta HRF-klubb. Hur det går till kan du läsa här.

Anders Kjellberg är nog den forskare i Sverige som vet mest om facklig organisering. Hans uppfattning är att det lokala fackliga arbetet är oerhört viktigt. Och det är ju på arbetsplatsen man ofta vill åstadkomma förändring.

Finns det tillräckligt många t-shirtar, eller måste ni ta hem och tvätta efter varje pass? Funkar schemaläggningen? Semestern? Det är sådant som fackklubben kan ta upp. Om ni ändå pratar om sådant på fikarasten – varför inte bilda fackklubb? Bara gör’t.

Därför vinner alla på fackklubb | Hotellrevyn https://www.hotellrevyn.se/asikt/darfor-vinner-alla-pa-fackklubb/

- VAD ÄR FACKLIG STYRKA?
  Det kan man läsa om i Anders Kjellbergs rapport *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen* (Futurion 2021), 60 sidor: https://portal.research.lu.se/sv/publications/vad-%C3%A4r-facklig-styrka-arbetsplatsfacket-centralt-i-den-svenska-pa

En kort presentation av skriften samt power point-presentation finns i ”Elva dimensioner av facklig styrka” som kan laddas ned här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/elva-dimensioner-av-facklig-styrka(5473e665-03ac-444c-bbe4-d4a88adfbb40).html

Sociologiska institutionen Lunds universitet 26/2 2021: ”Vad är facklig styrka?” https://www.soc.lu.se/artikel/vad-ar-facklig-styrka Linkedin: https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:6772280525613789185/

Arbetsvärlden 1/3 2021: ”Anders Kjellberg: Hemarbetet försvårar för facket” (av Göran Jacobsson). Utdrag ur artikeln:
Pandemins hemarbete minskar fackets styrka. Distansarbete minskar sammanhållningen och undergräver fackets uppbyggande av lokala fackklubbar. Hemarbete gör att arbetsgivarna kan spara pengar genom att minska kontorens storlek.
Det förklarar Anders Kjellberg, som skrivit rapporten: *Vad är facklig styrka?* Den är utgiven av TCOs tankesmedja Futurion. Det är Futurion tillsammans med Unionens demokrati-utvecklingsprojekt som givit Anders Kjellberg uppdraget att undersöka vad facklig styrka är.

Anders Kjellberg är professor i sociologi vid Lunds universitet. I rapporten finns diskussions-frågor i slutet av varje avsnitt för att den ska kunna användas i studiecirklar.

– Allt fler efterfrågar rymliga bostäder. Det tyder på att många bekostar sina egna arbetsplatser. Jag tror också att innovationsförmågan och kunskapsöverföring blir lidande när folk inte träffas på sina arbetsplatser, säger Anders Kjellberg. Men han säger också :

– Det lokala facket kan stärkas när den sociala samvaron på arbetsplatsen försvinner. Facket kan få en social funktion och bli en mötesplats.

För att beskriva facklig styrka tittar Anders Kjellberg på elva faktorer – elva dimensioner av facklig styrka. Det är bland annat organisatorisk styrka, ekonomiska och materiella resurser, mobiliseringsförmåga och konfliktkapacitet, politiskt inflytande, marknadsrelaterad förhandlingsstyrka och strategisk förmåga.

Anders Kjellberg förklarar att de elva faktorerna hänger ihop och påverkar varandra. Han pratar om den organisatoriska treenigheten, som är organisationsgraden, den lokala klubb-verksamheten och de centrala kollektivavtalen.
– Arbetsplatsorganisationen har en central roll i den svenska partsmodellen. Utan den lokala verksamheten skulle facket inte ha någon förmåga att se till att de centrala avtalen fungerar ute på arbetsplatserna och utan konfliktfonder skulle facket stå sig slätt.

Han tar Storbritannien som exempel där de centrala avtalen avvecklats i privat sektor. Det har medfört att den lokala fackliga verksamheten försvagats och att arbetsgivarna i stor utsträckning ensidigt sätter lönerna. I Sverige försökte arbetsgivarna avskaffa de centrala avtalen på 90-talet, men det lyckades inte. Resultatet blev istället industriavtalet och stigande reallöner, enligt Anders Kjellberg.
(…)
I en skriftlig kommentar till rapporten skriver Unionens ordförande Martin Linder att rapporten skiljer på facklig makt och facklig styrka. Han pekar på att makten påverkas av andras agerande – att politikers och arbetsgivares beslut och synsätt har betydelse för fackets möjlighet att agera.

– Det är alltså många som har ett ansvar och en uppgift att se till att de anställda genom fackförbunden får makt att påverka arbetslivet. Den svenska partsmodellen har ju visat sig vara bra för både anställda, arbetsgivare och för samhället, skriver Martin Linder.

Han lyfter fram att Unionen ökat sitt medlemsantal de senaste 12 åren och att det viktigaste är att Unionen driver rätt frågor och är relevant för medlemmarna.

I Unionen beskriver vi det som att vi ska ”återta arbetsplatsen”

– Den fackliga styrkan är upp till oss själva att bygga och i Unionen lägger vi all vår kraft på det. De senaste 12 åren har vi varje år ökat i medlemsantal och på så sätt bidragit till den höga fackliga organisationsgraden i Sverige. Allra viktigast är att vi som förbund är ett med medlemmarnas vardag och arbetsliv, att vi fångar upp och driver rätt frågor, att vi ger den hjälp och det stöd medlemmarna efterfrågar och att vi är relevanta för dagens och morgondagens medlemmar.

Den viktigaste pusselbiten i detta menar han är att det finns fackliga organisationer, företrädare och engagemang på arbetsplatsen.

– I Unionen beskriver vi det som att vi ska ”återta arbetsplatsen”. Det handlar om att ha många förtroendevalda och många och väl fungerande klubbar på arbetsplatserna. Det är grunden för oss och det finns inga genvägar förbi det.
https://www.arbetsvarlden.se/anders-kjellberg-hemarbetet-forsvarar-for-facket/?fbclid=IwAR1GG0m2gDfJbOA7Oo5E6FU-zWwTBxRfnLBSAGVMzaytu5bDsgESNHwtQQg

Kollega 22/6 2021: ”Debatt: Anställda nyckeln när framtidens kontor skapas” (av Anders Kjellberg). Utdrag ur artikeln:

Många företag och myndigheter har svårt att tänka om. De avser genomföra ytterligare nedskärningar av kontorsytorna för att spara pengar då många anställda efter pandemin kommer att vilja arbeta mer hemifrån än tidigare. Det lär också bli svårt att rekrytera personal om man inte erbjuder goda möjligheter till hemarbete. Med krympande kontorsytor blir det förstås ännu attraktivare att arbeta hemifrån. Det tenderar bli en ond cirkel – vissa kommer kanske att tycka

att det blir en god cirkel som möjliggör en flykt från storstädernas trafikkaos och höga boendekostnader. En utveckling som kan komma att accelerera är utflyttningen av tjänstemannajobb till länder med lägre lönekostnader.

Jag tror att det är viktigare än någonsin att arbetsgivarna erbjuder attraktiva arbetsplatser som de anställda upplever som en omistlig tillgång, men då behövs en balans mellan autonomi och gemenskap. Fokusering och koncentration kräver ostördhet. Kreativiteten och den psykiska hälsan blir bäst om det finns en fungerande arbetsgemenskap. Exakt hur den balansen ser ut beror naturligtvis på verksamhetens art. Att lyssna på personalen och föra en dialog med dess företrädare om hur man skapar goda arbetsplatser är något att tänka på för arbetsgivare som vill framstå som attraktiva. Det är också ur arbetsplatsgemenskapen som facket hämtar sin styrka; se min Futurionrapport *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt i den svenska partsmodellen*.

Såväl arbetsgivare som anställda har mycket att vinna på att den gemensamma arbetsplatsen utvecklas snarare än avvecklas.

Akademikern 19/3 2021: ”Lokala facket förändrar medlemmarnas vardag” (av Klara Stefansson). Utdrag ur artikeln:

De lokala klubbarna ger facket ett välbehövligt ansikte på jobbet, enligt en ny rapport. Anna Winblad i Stockholm är en av många som bildat förening. "Lokalt engagemang är önskvärt för att nå en förändring som märks i medlemmarnas vardag", säger Anna Winblad.

För två år sedan började Anna Winblad jobba som biståndshandläggare i Skarpnäcks stadsdelsförvaltning, med inriktning mot barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Snart insåg hon att det saknades en representant från Akademikerförbundet SSR på arbetsplatsen.
– Det var märkligt, tänkte jag. Så kan vi inte ha det!

Sagt och gjort. I januari i år bildades en arbetsplatsförening i Skarpnäck, där Anna Winblad är ordförande.
– Det är så otroligt viktigt att det finns den lokala kännedomen om arbetsplatserna där vi har våra medlemmar. Det är dem vi ska företräda, det är deras arbetsmiljö vi ska förbättra och kämpa för.

Vikten av det lokala engagemanget lyfts fram i rapporten ”*Vad är facklig styrka?*”, som ges ut av TCO:s tankesmedja Futurion. Rapporten har tagits fram inom ramen för tankesmedjans samarbete med Unionens demokratiutvecklingsprojekt.[4]

Författare är Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som länge forskat om just facklig organisering och partsrelationer. I rapporten har han fått uppdraget att beskriva sambandet mellan facklig organisering, facklig styrka och det lokala fackliga arbetet – för att på så sätt bidra till ökade kunskaper om frågorna.

”Den lokala organisationen underlättar medlemsrekryteringen genom att facket får ett ansikte på arbetsplatsen”, går det bland annat att läsa i rapporten.

Anna Winblad stämmer in – lokala fackklubbar kan göra förändringar som märks i medlemmarnas vardag.
– Man kan trycka upp hur många fina affischer som helst och lägga ut tidningen Akademikern på fikabordet. Men om det då finns en koppling, att medarbetarna vet: ”Anna är ju vårt fackliga ombud som representerar SSR” – då blir det en länk i kedjan.

[4] https://www.unionen.se/langelevedemokrati

I rapporten om facklig styrka spås behovet av nya sociala forum öka i och med distansarbetet: ”Här kan det lokala facket i framtiden komma att spela en betydelsefull roll som en arena för att ventilera olika problem och för att upprätthålla den sociala gemenskapen.”

Samtidigt försvårar distansarbetet det lokala fackets verksamhet, enligt rapporten. Håller du med om det?
– Både ja och nej. Givetvis är det svårare att mötas som människor digitalt i stället för i verkligheten. Det är så mycket som går förlorat i interaktionen människor emellan, säger Anna Winblad och fortsätter:
– Men för min egen del har jag det senaste året haft alla mina fackliga möten med arbetsgivaren digitalt. Jag tycker det har fungerat förvånansvärt bra. Jag funderar på om det beror på att jag tidigare har träffat de här personerna i verkligheten. Att vi redan är ansikten för varandra, så att säga.

Anna Winblad tycker att det fackliga arbetet ger mycket – det är både utmanande och roligt.
– Men jag tror det finns en farhåga för att engagera sig fackligt, att det tar mycket tid, samtidigt som man ska ha tid för sitt vanliga arbete. Det är fullt förståeligt, ibland tar det mycket tid. Men det finns lagar, kollektivavtal och regler som reglerar att vi har rätt att engagera oss fackligt på vår arbetstid. Det är vår arbetsgivares skyldighet att se till att det är möjligt.
https://akademikern.se/reportage/lokala-facket-forandrar-medlemmarnas-vardag

Mål & Medel nr 7 2021, MÖTET: ”Livs gyllene chans” (av Gunnar Brulin). Utdrag ur artikeln:

Det som skiljer livsmedelsindustrin från andra branscher med hög andel utrikesfödda är att arbetsplatserna är tillräckligt stora för att det ska vara möjligt att bilda arbetsplatsklubbar. Det har enligt Anders Kjellberg stor betydelse för att etablera en lokal facklig närvaro, rekrytera nya medlemmar, mobilisera och förhandla med arbetsgivaren om lokala förbättringar.
– Här har Livs en gyllene chans, säger han.

Förslaget till Livs kongress i oktober om att fortsätta satsningen på medlemsvärvning och lokal facklig närvaro under de kommande fyra åren – till en kostnad på 40 miljoner kronor – tycker han är den rätta vägen att gå.
– Det gäller att rekrytera de utlandsfödda till förtroendeuppdrag. Det räcker inte med att de bara blir medlemmar.

Fackliga studier i förhandlingsteknik, lagstiftning och arbetsmiljö är både ett sätt att hävda sig gentemot arbetsgivaren och att själv bli integrerad i det svenska samhället.

Bästa sättet att förklara vad som är speciellt med Sverige och den svenska arbetsmarknads-modellen är att göra jämförelser med andra länder. Sådana jämförelser har Anders Kjellberg hållit på med sedan han var student. Det är hans signum.
Han lyfter i rapporten *Vad är facklig styrka? Arbetsplatsfacket centralt den svenska parts-modellen* (Futurion) fram kombinationen av centralisering och decentralisering när han ska förklara det svenska fackets styrka.
– Ensidig decentralisering som i Storbritannien, USA och Japan främjar inte den fackliga styrkan. Inte heller ensidig centralisering som i Nederländerna, där man för att bli erkända efter andra världskriget i hög grad fick släppa facklig närvaro på lokal nivå.

Dessutom tror han att det varit betydelsefullt att svensk fackföreningsrörelse inte varit splittrad utifrån politiska, etniska eller religiösa linjer förutom delningen mellan arbetare och tjänstemän. Men den har varit positiv.
– Att tjänstemännen haft egna förbund och centralorganisationer har gynnat den fackliga organiseringen, konstaterar han.
https://malmedel.nu/ovriga-nyheter/livs-gyllene-chans/

- OLEA HUUSKA OM RAPPORTEN ”VAD ÄR FACKLIG STYRKA?”
  Juli 2025:
  https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7355955626608312320/

  Olea Huuska. Organisationsutvecklare med spetskompetens inom idéburen sektor | Skapar verklig förändring i komplexa miljöer

  11 vägar till ökad facklig styrka

  🔍 Hur starkt är ditt fackförbund?

  Fackförbund är mer än organisationer. De är avgörande för arbetstagares rättigheter – och en bärande pelare i en stabil och välfungerande demokrati. Rätten att organisera sig fackligt är inte bara en förmån, utan en mänsklig rättighet.

  Facklig makt handlar om förmågan att tillvarata medlemmarnas intressen. Att påverka villkor, arbetsmiljö och samhällsutveckling. Men makten existerar inte i ett vakuum. Den formas alltid i relation till andra aktörer – arbetsgivare, staten, EU, andra fackförbund, centralorganisationer och internationella federationer.

  Att förstå vad denna makt vilar på – och hur den kan stärkas – är en nyckelfråga för varje facklig ledare.

  💡 11 dimensioner som bygger styrkan
  För den som vill ta nästa steg och systematiskt utforska den egna organisationens styrka finns ett konkret verktyg.

  I Futurions rapport ”Vad är facklig styrka?”, författad av professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet, identifieras elva styrkedimensioner som påverkar facklig makt.

  Dessa delas in i tre huvudområden:
  - 📍 Maktresurser
  - 📍 Strategisk position
  - 📍 Förmågan att använda maktresurserna

  Rapporten ger en struktur för analys – ett sätt att bättre förstå sin egen organisations kapacitet, utmaningar och möjligheter. För många förbund kanske fokus främst ligger på organisationsgrad och lokal organisering – väldigt viktiga aspekter av facklig styrka, men bara en del av helheten.

Tänk vilken strategisk kraft det finns i att se hela bilden!
💡 Att börja mäta, följa och stärka er fackliga styrka – dimension för dimension.

💭 Vad skulle hända om ni började kartlägga alla elva dimensioner inom ditt förbund?
Dela gärna dina tankar!

Som visuell metafor till inlägget, min tavla Fire som får representera den fackliga glöden:

- DEN LOKALA NIVÅNS BETYDELSE FÖR LÖNEBILDNINGEN
  Hufvudstadsbladet 11/2 2021: ”Lokala avtal ingen garanti för framgång” (av Fredrik Häggman). Utdrag ur artikeln:

  Ska arbetsvillkoren bestämmas branschvis eller i högre grad på arbetsplatsen? Debatten om lokala avtal har fått ny luft under vingarna efter en rapport om att de andra nordiska länderna drar ifrån Finland ekonomiskt. Så här gör Sverige och Danmark
  (…)
  I diskussionen sneglar man ofta på skillnaderna jämfört med grannländerna. Kollektivavtalen spelar fortfarande en roll i de övriga nordiska länderna – i Sverige täcker de nära 90 procent av arbetstagarna, i Danmark 80 procent och i Norge 70 procent – men på senare år har sys-temen i viss mån luckrats upp

Sveriges modell liknar Finlands
Då det gäller kollektivavtal tillämpar Sverige en modell som står nära den finska. Där är det av tradition exportindustrin som sätter standarden för de nationella avtalsförhandlingarna inom andra sektorer. Den så kallade industrinormen har också tillämpats i Finland på senare tid. Det betyder ändå inte alltid att lönen bestäms genom kollektivavtal. I ökande grad saknar avtalen specificerade löner, vilket särskilt gäller grupper som lärare och sjuksköterskor. Även de som har centrala branschavtal följer alltid upp dem med lokala förhandlingar där det bestäms hur löneökningarna skall fördelas mellan individerna.

Det här berättar Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Han har bland annat skrivit ett kapitel om den svenska arbetsmarknadsmodellen i ett större verk som jämför olika arbetsmarknadssystem inom EU. Det finns en stor skillnad i den svenska modellen jämfört med den finska: Sverige har inte allmänbindande kollektivavtal. Det betyder att företag som inte ingår i en arbetsgivarorganisation kan frångå kollektivavtalen och förhandla helt lokalt. I praktiken verkar kollektivavtalen ändå hålla sin position i Sverige, i och med att nästan lika många arbetstagare som i Finland täcks av dem. En orsak är vetskapen om att en konflikt eskalerar till kraftmätningar med facket. Ungefär 70 procent av de svenska arbetstagarna i Sverige är fackligt anslutna, vilket är i nivå med läget i Finland. – Kännetecknande för arbetsmarknaden i Norden är att konfliktnivån är låg, och det gäller särskilt i Sverige, säger Kjellberg.
https://www.hbl.fi/artikel/lokala-avtal-ingen-garanti-for-framgang/

- STOR FACKLIG MEDLEMSÖKNING UNDER 2020

Sineva Ribeiro, Vårdförbundet, Martin Linder, Unionen och Ulrika Boethius, Finansförbundet.

Arbetsvärlden 9/2 2021: ”Historiskt stor medlemsökning för TCO-förbunden 2020” (av Susanna Lundell). Utdrag ur artikeln:
Det är det tionde året i rad som TCO har ökat sitt medlemsantal. Tio av de tretton medlemsförbunden hade en positiv medlemsutveckling under 2020 och Unionen med sina drygt 700 000 medlemmar var det förbund som växte mest. I slutet på förra året samlade TCO totalt 1 454 677 medlemmar, en ökning med 36 788 personer jämfört med samma tid 2019. Ökningen är den största sedan 1985, vilket var den senaste gången ett nytt medlemsförbund valdes in i organisationen.
– Ett engagerat rekryteringsarbete ligger bakom trenden, som förstärks av det krisläge som har slagit mot arbetsmarknaden, säger TCO:s ordförande Therese Svanström i ett pressmeddelande.
(…)

- AVTALSRÖRELSEN OCH CORONAN
  Dagens Arena 18/1 2021: ” Så påverkar coronan avtalsrörelsen” (av Alicia Heimersson). Utdrag ur artikeln:

År 2020 kom att präglas av pandemi, las-förhandlingar och en försenad avtalsrörelse. Enligt experterna har coronapandemin påverkat avtalsrörelsen, men inte entydigt åt ett håll. »Många varsel om konflikt, men färre utlösta stridsåtgärder« säger Anders Kjellberg.
(…)

Av de hittills nio förhandlingar som institutet har hjälpt att medla i har några varit väntade, andra lite mer oväntade och en del av förhandlingarna som Irene Wennemo trodde skulle gå till medling har uteblivit helt. Hon tror att de branscher som drabbats hårdast av corona-krisen varslat om konflikt mer än de som klarat sig bra.

– En del av de medlingar vi haft förväntade vi oss också. Exempelvis den mellan HRF och Visita var ganska väntad i och med att de har många lågavlönade, vilket är en grupp som LO vill se en generell satsning på, samtidigt har corona slagit väldigt hårt på just besöksnäringen. Sedan får man nog säga att det är ovanligt att både Handels och Hotell och Restaurang går till medling, och att det kommer två på HRF tror jag som sagt är starkt kopplat till krisen inom branschen.

– Men sedan har det varit många färre medlingar mellan Almega och olika fackförbund än vad det brukar vara. Vilket vi tycker är intressant. De verkar ha hittat en förmåga att komma överens utan medling.
(…)
Flera av 2020/2021 års förhandlingar som lett till medling har rört märket på något sätt, exempelvis hur mycket minimilönerna ska höjas, eller de utgående lönerna för de med mer arbetslivserfarenhet. Men även förändrade arbetstider och annat räknas som kostnader som mer eller mindre ska hamna på märket.
– Varsel om konflikt brukar handla om att få mer än märket eller fördelningen mellan olika medlemsgrupper, säger Anders Kjellberg, sociolog vid Lunds universitet och en av landets ledande forskare om den svenska partsmodellen och andra frågor som rör fackligt inflytande.

En konflikt som inte rörde märket och som därför sticker ut litegrann är den Byggnads varslade om – och tillslut vann.
– Det är en jättevinst de gjorde. Utanför märket så att säga. Nämligen att de regionala skyddsombuden får tillträde till arbetsplatser med kollektivavtal men där det inte finns några fackmedlemmar. Just inom byggsektorn är det ganska vanligt.

Det är dessutom en stor vinst, menar Anders Kjellberg, för att frågan var uppe i riksdagen och där röstades ner av de borgerliga partierna.

Sverige har en låg konfliktfrekvens internationellt sett och Anders Kjellberg tror att coronapandemin kan ha påverkat på det sätt att hoten om konflikt visserligen varit ganska många, men att det inte blev några utlösta stridsåtgärder under år 2020.
– Hot om konflikt är väldigt viktigt på svensk arbetsmarknad och ett effektivt vapen för den fackliga sidan. Det sätter en extra press på förhandlarna. På grund av pandemin har antalet verkställda konflikter minimerats, menar Anders Kjellberg.
–Jag tycker ändå att det har varit påfallande många varsel. Pandemin har hållit ner antalet utbrutna konflikter, men inte i lika hög grad varslen. För det är ju klart att pandemin också kan leda till större motstånd från arbetsgivaren och då kan den fackliga sidan känna sig nödgad att varsla om konflikt.

I slutet av förra veckan kom fackförbundet Kommunal och de privata vårdgivarna överens och hotet om strejk avblåstes. Anders Kjellberg tror även pandemin kan ha spelat en roll i den uppgörelsen. En uppgörelse som exempelvis inte gav den engångssumma som förbundet fick till med Sveriges Kommuner och Regioner.
– Det är svårt för vård- och omsorgspersonal att gå ut i strejk i läget som det är nu. Inte minst på grund av risken att få den allmänna opinionen emot sig. För vårdpersonal är det annars relativt lätt att få allmänhetens stöd men om det går ut över de äldre, som på många sätt haft det tuffast under året, så kan det vara svårt.
https://www.dagensarena.se/innehall/sa-paverkar-corona-avtalsrorelsen/

ÅR 2020

- MOTSÄTTNINGARNA INOM LO
  Svenska Dagbladet 28/12 2020, sid. 6-8: ”Öppen konflikt i LO-borgen: ”Många blev oerhört förbannade” (av Inger Arenander[5]). Webbupplagan: ”Corona-strategin urusel för våra medlemmar” .Stor intervju med LO:s ordförande Susanna Gideonsson. Utdrag ur artikeln:

Hon påminner om att det varit uppmärksammade bråk i LO-familjen förut som klarats ut. Susanna Gideonsson nämner LO-kongressen 1986 då Kommunals dåvarande ordförande Sigvard Marjasin blev ursinnig efter att Metalls ledare, Leif ”Blomman” Blomberg, kallat kommunalarna ”tärande” för ekonomin medan metallarna var ”närande”. (…) Det har runnit mycket vatten under broarna sedan dess. LO har färre förbund, lägre organisationsgrad och mindre politiskt inflytande i ett förändrat politiskt läge. Tjänstemännens andel av arbetsmarknaden ökar och deras fackförbund har en högre andel anslutna medlemmar än många av LO:s arbetarförbund, även om de fått ett uppsving under pandemin.

Arbetslivsforskaren vid Lunds universitet, Anders Kjellberg, senior professor i sociologi, säger till SvD att det är uppseendeväckande att det träffas ett nytt huvudavtal på arbetsmarknaden utan att LO är med. Han lägger till att det trots splittringen är en ”enorm fördel” för LO att IF Metall och Kommunal kommer att sitta med på insidan när en ny lag diskuteras.

Anders Kjellberg tror inte att någon annan LO-ordförande hade kunnat lyckats bättre än Susanna Gideonsson med att ena de motstridiga viljorna. Arbetsgivarna har flyttat fram sina positioner, anser han. Den interna splittringen i LO, på grund av medlemsförbundens olika intressen, har inneburit att LO försvagats.

– Jag kan dela den bedömningen, säger Susanna Gideonsson.

– Arbetsgivarna är oerhört duktiga på att organisera sig och har ett annat system att efterleva beslut.

Hon understryker att LO fortsatt har en viktig roll att spela, även om enskilda förbund går sina egna vägar. LO-styrelsen har inget veto mot vilka avtal förbunden träffar, påpekar hon, men LO som organisation driver viktiga frågor där det råder ”total samsyn” och där LO har betydande gemensam kraft.
Susanna Gideonsson, LO: Svenska coronastrategin har fungerat uruselt | SvD

- OJÄMLIKHETEN OCH FACKET: Avsnitt 5 i LOs poddserie Ojämlikheten och facket. Vad händer med jämlikheten och lönerna när fackets styrka minskar? (publicerad 11 december 2020)
  Medverkande: Kent Jansson, Anders Kjellberg och Jakob Molinder.

Ojämlikheten

Podcaster Rss

1980 var Sverige troligen världens mest jämlika land. Sedan dess har klyftorna mellan fattig och rik vuxit. Vad beror det på och vad har det fått för konsekvenser? I en poddserie i åtta delar görs nedslag i Sverige idag och genom intervjuer med forskare och experter tecknas bilden av vad inkomstskillnaderna betyder för bland annat skolan, välfärden och den framväxande högerpopulismen. Är vi dömda till ständigt växande klyftor eller kan vi välja en annan väg?

[5] Inger Arenander började som politikreporter på Ekot redan 1984. Hon var politisk kommentator på Ekot 2003-2013 och 2012 – 2017 Sveriges Radios utrikeskorrespondent i Washington. Hon har svarat för partiledarutfrågningar i flera riksdagsval.

Podcasten Ojämlikheten bygger på LO:s jämlikhetsutredning och är producerad av SMT Medieproduktion år 2020. Berättare: Nina Zanjani.
Antal avsnitt: 8
Senaste avsnittet: 10 december, 2020
En podcast av: LO Sverige
Webb: https://poddtoppen.se/podcast/1536549372/ojamlikheten/5-ojamlikheten-och-facket
Ojämlikheten on Apple Podcasts
Lyssna här: Podspace | 5. Ojämlikheten och facket
Facebook: https://www.facebook.com/watch/?v=873730933379106
LO om poddserien:
https://www.lo.se/start/play_startsida/lansering_av_los_nya_poddserie_ojamlikheten
Poddserien tar avstamp i slutrapporten till LOs jämlikhetsutredning - "Program för jämlikhet". Utgångspunkten för rapporten är att Sverige var mest jämlikt i världen i början av 80-talet, men sen dess har landet blivit mer ojämlikt. Avsnitt 5 handlar om fackets roll och varför allt färre går med i facket och vad det får för konsekvenser. Avsnittet innehåller även ett reportage med en representant för Handelsanställdas förbund som berättar om förändringarna på dennes arbetsplats, då inte minst vad gäller den fackliga anslutningsgraden.

Se även Anders Kjellberg (2020) *Den fackliga medlemsutvecklingen sedan 1980-talet. Frågor och svar i anslutning till LOs poddserie om ojämlikhet*:
https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/den-fackliga-medlemsutvecklingen-sedan-1980talet(2e51288c-f15f-475a-95f1-6653e9d811aa).html

- SPLITTRINGEN AV LO – BLEV INTE PART I NYA HUVUDAVTALET
  Ekonomiekot Extra lördagen 12/12 2020 kl. 11.39: "Det är unikt att LO ställts vid sidan av en viktig överenskommelse" (rubriken är ett citat från Anders Kjellberg).
  LO har splittrats efter att facken IF Metall och Kommunal anslutit sig till las-överenskommelsen med tjänstemannafacken och arbetsgivarna i Svenskt Näringsliv. Har relationen mellan fack och arbetsgivare nu förändrats på svensk arbetsmarknad? Anders Kjellberg ca 12 respektive 13,5 minuter in i programmet.
  Utdrag ur programmet:
  Anders Jelmin: Anders Kjellberg, som är professor i sociologi vid Lunds universitet, han menar att det som har hänt, att PTK har slutit ett huvudavtal med arbetsgivarna utan LO är väldigt speciellt."
  Anders Kjellberg: "Det är något unikt som hänt på senaste tiden. Om man går tillbaks till 1950 var det bara var femte yrkesverksam fackmedlem som var tjänsteman. Idag är det ju tre gånger fler, ungefär 60 procent, men det är först nu som det slår igenom så här öppet så att LO ställs vid sidan av en viktig överenskommelse".
  (…)
  Anders Jelmin: Anders Kjellberg, han tror också att LO kommer att enas igen. Så här säger han:
  Anders Kjellberg: Jag tror att man kommer att lyckas samla krafterna igen för man har inget intresse av en sådan här splittring, utan den här bitterheten och besvikelsen, det är något som jag räknar med kommer att gå över. Intresset att samverka och hålla ihop är större än att gå skilda vägar."
  Programledare: Anders Jelmin
  Producent: Anders Diamant
  Medverkande och röster i programmet:
  Irene Wennemo, generaldirektör på Medlingsinstitutet
  Kristian Åström, Ekots ekonomikommentator
  Susanna Gideonsson, ordförande LO

Magnus Pettersson, ordförande Fastighets
Valle Karlsson, ordförande Seko
Anders Kjellberg, sociologiprofessor Lunds universitet
Mattias Dahl, vice vd Svenskt Näringsliv
Tekniker: Stina Fagerberg
https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1616425?programid=3626

- NY ARTIKEL OM DEN FACKLIGA MEDLEMSTILLSTRÖMNINGEN UNDER CORONAPANDEMIN
  Anders Kjellberg (2020) ”Facklig medlemstillströmning under coronapandemin”, i *Nio - Fem Tidskrift om arbetsliv & profession* nr 2 2020 sid. 12-15 (utges av TAM-Arkiv: https://www.tam-arkiv.se/). Artikeln kan läsas här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/facklig-medlemstillstroemning-under-coronapandemin(043f738e-c0cb-4e37-9915-a03f819806d4).html

  Hela tidskriftsnumret kan läsas här:
  https://www.tam-arkiv.se/sites/default/files/documents/tam_publikationer/Nio-Fem_nr%202-20_LR.pdf

- LARS SALVIUS-FÖRENINGENS STIPENDIUM 2020

FOTO: KENNET RUONA

Anders Kjellberg.

Stipendierad av Lars Salviusföreningen

Professor **Anders Kjellberg** vid Sociologiska institutionen har fått Lars Salviusföreningens stipendium på 30 000 kronor. Föreningen delar årligen ut stipendier till upphovsmän och utgivare vars verk används vid högskolor och universitet. Bidrag utdelas även till projekt som i vid mening främjar den vetenskapliga och populärvetenskapliga kommunikationsprocessen.

LUM NR 6 | 2020

Anders Kjellberg erhöll på Anders-dagen den 30 november 2020 Lars Salviusföreningens stipendium om 30 000 kronor.

Stockholm 2020-11-30

Lars Salviusföreningen
c/o Bonus Copyright Access
Box 45006
104 30 Stockholm
08-545 429 00
larssalviusforeningen@bonuscopyright.se
www.bonuscopyright.se

PRESSMEDDELANDE för omedelbar publicering

Lars Salviusföreningens projektbidrag och stipendier 2020

Lars Salviusföreningen delar årligen ut stipendier till upphovsmän och utgivare vars verk används vid högskolor och universitet. Bidrag utdelas även till projekt som i vid mening främjar den vetenskapliga och populärvetenskapliga kommunikationsprocessen. Medlen kommer från Bonus Copyright Access och är ersättning för kopiering ur vetenskapligt material vid landets högskolor och universitet. Lars Salviusföreningen har bildats av Sveriges Författarförbund, Svenska Förläggareföreningen och Sveriges Tidskrifter.

I Lars Salviusföreningens jury för 2020 ingår Göran Blomqvist (ordförande), f d vd Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond, Katarina Barrling, docent i statskunskap, Institutet för personal och företagsutveckling, IPF, Anders Bergman, förläggare på Natur & Kultur, Cecilia Odlind, chefredaktör för Karolinska institutets populärvetenskapliga tidskrift Medicinsk Vetenskap samt Nina Wormbs civilingenjör i teknisk fysik och professor i teknikhistoria vid Kungliga Tekniska Högskolan, KTH.

Projektbidrag har tilldelats:

Sofia Häggman, Uppsala, tilldelas **100 000 kr** för en *"populärvetenskaplig monografi om mumier"*

Dag Lindström, Stockholm tilldelas **85 000 kr** för en *"populärvetenskaplig bok om skråväsendet i Sverige*

DIBB förlag ekonomisk förening, Linköping, tilldelas **45 000 kr** för en *"svensk arkitekturhistoria för barn"*

Totalt: 230 000 kronor

Stipendier om 30 000 kr har tilldelats:

Anders Björnsson, Kista
Anders Ivarsson Westerberg, Södertälje
Anders Kjellberg, Lund
Anders Rydell, Uppsala
Ann Frisén, Göteborg
Charlotte Simonsson, Lund
Folke Tersman, Stockholm
Hans Lorentz, Helsingborg
Jan Selling, Nässjö
Janeth Leksell, Falun
Jenny Berglund, Lidingö
Lars Kleberg, Järfälla
Martin Wiklund, Göteborg
Mohammad Fazlhashemi, Sollentuna
Motzi Eklöf, Malmköping
Per Jensen, Rimforsa
Silvia Edling, Uppsala
Torbjörn Tännsjö, Stockholm
Ulrika Söderlind, Spånga

Totalt: 570 000 kronor

- LAS-ÖVERENSKOMMELSEN FÅR ÖKAD LEGITIMITET I ÅTMINSTONE PRIVAT SEKTOR SEDAN IF METALL OCH KOMMUNAL ANSLUTIT SIG
Arbetsvärlden 7/12 2020: ”Överenskommelsen har nu hög legitimitet” (av Göran Jacobsson). Utdrag ur artikeln:

Nu har uppslutningen bakom överenskommelsen om anställningsskydd, omställning och ny a-kassa ökat dramatiskt. I och med att IF Metall och Kommunal ställer sig bakom uppgörelsen mellan PTK och Svenskt Näringsliv står två av tre privatanställda fackmedlemmar bakom den.

Nästa steg blir lagstiftning. Medlemmar i de fackförbund som skriver på avtalet kommer bland annat få högre ekonomiskt stöd vid studier och arbetsgivare med avtal kommer att kunna göra dubbel så många undantag vid uppsägning jämfört med arbetsgivare utan avtal.
– Överenskommelsen har nu hög legitimitet åtminstone inom privat sektor, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

Han har räknat på stödet för överenskommelsen både före och efter att IF Metall och Kommunal anslutit sig till den. Tidigare fanns mindre än hälften av de privatanställda fackmedlemmarna bakom överenskommelsen. Nu är den siffran 67 procent. Tidigare representerade avtalsområdet PTK-Svenskt Näringsliv strax under 30 procent av alla yrkesverksamma fackmedlemmar. Nu

står nästan 55 procent av alla yrkesverksamma fackmedlemmarna bakom uppgörelsen. Anders Kjellberg förklarar att siffran inte är högre eftersom en så stor andel av de yrkesverksamma fackligt anslutna arbetar i offentlig sektor.

Anders Kjellberg säger att det med IF Metalls och Kommunals anslutning är ungefär 60 procent av LO:s medlemmar som finns i förbund som stöder överenskommelsen, men det är bara 44 procent av LO:s privatanställda medlemmar som omfattas av överenskommelsen.
– Inom LO är legitimiteten fortfarande begränsad, men den ökar om till exempel Livs och GS-facket ansluter sig, säger Anders Kjellberg.
https://www.arbetsvarlden.se/overenskommelsen-har-nu-hog-legitimitet/

Arbetaren 9/12 2020: ”Majoritet av LO-förbunden negativa till las-avtal” (av Axel Green). Utdrag ur artikeln:
Regeringen meddelade redan efter att PTK och Svenskt Näringsliv kommit överens om att själva teckna avtal att de avsåg gå vidare och göra lag av överenskommelsen. Men det faktum att LO-styrelsen, bestående av ordförandena från alla förbunden, enhälligt röstade nej, innebar att överenskommelsen enbart representerade 30 procent av Sveriges fackligt organiserade anställda.

Uträkningen stod Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, för och resultatet skulle ge låg legitimitet för lagstiftning. Men i och med att LO:s två största förbund, IF Metall och Kommunal anslöt sig förändrades bilden. Nu har överenskommelsen stöd av förbund som representerar 55 procent av yrkesverksamma fackmedlemmar, konstaterar Anders Kjellberg. Men inom LO råder fortfarande ett legitimitetsunderskott i ett antal förbund.
– Legitimiteten för överenskommelsen blev högre genom att Kommunal och IF Metall anslöt sig, men inom LO är fortfarande legitimiteten begränsad. Ser man till den privata sektorn står 56 procent av LO-medlemmarna fortfarande utanför. Men det kan ändras om GS eller Livs ansluter, säger Anders Kjellberg.

Och just GS och Livs är två av de förbund som inte vill uppge någon hållning och istället väljer ”Vet inte” på Arbetarens fråga om det är tänkbart att själva ansluta till las-överenskommelsen.
– Frågan är av så stor betydelse för GS medlemmar att vi behöver ta till oss förslaget och göra en analys av hur spelplanen ser ut nu. Vår ingång har hela tiden varit att stärka våra medlemmars ställning på arbetsmarknaden och det gäller fortfarande. Säger GS förbundsordförande Per-Olof Sjöö i ett uttalande på förbundets hemsida.

Livs avstår från att lämna en kommentar, men förmedlar via pressansvariga att lämpligaste alternativ är ”vet inte”. Samma alternativ väljer Hotell- och restaurangfacket.
https://www.arbetaren.se/2020/12/09/majoritet-av-lo-forbunden-negativa-till-las-avtal/

- IF METALL OCH KOMMUNAL ANSLUTER SIG TILL LAS-AVTALET
  DN 4/12 2020: ”LO säger nej men 60 procent av dess medlemmar säger ja” (av Hans Strandberg). Utdrag ur artikeln:
  IF Metall sade tidigt att man var intresserad av att ansluta sig till överenskommelsen. Nu blir det verklighet. Kommunal gör däremot, i alla fall utåt, en kovändning. (…) Nu säger det kvinnodominerade förbundet att man ”i direkta förhandlingar” med PTK och Svenskt Näringsliv fått gehör för (…) bland annat villkoren för osäkra anställningar och så kallad hyvling. Denna innebär att arbetsgivaren med kort varsel minskar arbetstiden för flera i stället för att säga upp ett fåtal.

  LO driver opinionsbildning och jobbar internationellt, till exempel mot EU:s minimilöner men har också en förhandlande roll i vissa frågor, som just denna om trygghet och flexibilitet. Men de 14 förbunden är ändå suveräna inom sina områden. Med Marie Nilssons ord: ”det vore tjänstefel av mig att inte driva de frågor som vår kongress har beslutat”, säger Marie Nilsson.

Ändå innebär dagens besked trots allt ett slag mot LO som enande kraft, de två förbund som nu avviker har mer än 60 procent av dess medlemmar. Vi vet inte om fler kommer ansluta vartefter.

PTK:s uppgörelse med Svenskt Näringsliv innebar att tjänstemännen blev den viktigaste fackliga parten i Sverige – en roll som LO haft länge. I en längre artikel häromdagen i DN sade arbetslivsforskaren, professor Anders Kjellberg, att ”LO har akterseglats, totalt sett har den fackliga rörelsen försvagats.”
https://www.dn.se/ekonomi/hans-strandberg-lo-sager-nej-men-60-procent-av-dess-medlemmar-sager-ja/

- AVTALET PTK – SVENSKT NÄRINGSLIV OMFATTAR MINDRE ÄN 30 PROCENT AV FACKMEDLEMMARNA, MEN EN REVIDERAD LAS MÅSTE OMFATTA HELA ARBETSMARKNADEN!

Arbetsvärlden 3/12 2020: ”Komplicerat att få med enskilda LO-förbund i överenskommelsen” (av Göran Jacobsson). Utdrag ur artikeln:

Avtalet mellan PTK och Svenskt Närinsgliv är skrivet mellan huvudorganisationer. Det är tekniskt komplicerat att inkludera enskilda LO-förbund. Men enligt professor Anders Kjellberg krävs nu att fler fackförbund dras in för legitimitetens skull.
(…)
LO har sin omställning kopplad till Trygghetsfonden medan tjänstemännen har TRR Trygghetsrådet. Det blir då tekniskt komplicerat att ansluta ett LO-förbund till överenskommelsen mellan PTK och Svenskt Näringsliv.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och expert på arbetsmarknadens parter. Foto: Mikael Andersson

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, anser att ny lagstiftning om anställningsskydd, omställning och ny a-kassa byggd på en överenskommelse mellan PTK och Svenskt Näringsliv har begränsad legitimitet. Hans beräkningar visar att avtalsområdet PTK- Svenskt Näringsliv representerar mindre än 30 procent av facklig anslutna i Sverige. Han visar även att PTK bara representerar drygt hälften av de privatanställda fackmedlemmarna. LO har nästan lika många privatanställda medlemmar som PTK. Till saken hör också att en del av PTKs privatanställda medlemmar jobbar åt andra arbetsgivare än de som ingår i Svenskt Näringsliv.
– För att få ökad legitimitet behöver fler fackförbund dras in på ett eller annat sätt. LO-kollektivet måste komma med på ett eller annat sätt, säger Anders Kjellberg.[6]
Han kan tänka sig att LO och LO-förbund kan komma med i arbetet med nya lagar genom att delta i referensgrupper kopplade till lagstiftningen eller genom att ställa sig bakom överenskommelsen mellan PTK och Svenskt Näringsliv.
Arbetsvärlden har tidigare berättat att PTK och Svenskt Näringsliv själva berättat att de vill att enskilda LO-förbund ställer sig bakom överenskommelsen. LO-förbundet IF Metall säger också att man vill vara i

[6] Så visade det sig bli redan dagen efter att artikeln publicerats – se Arbetet 4/12 2020: ”Kommunal och IF Metall hoppas på Las-avtalet”: https://arbetet.se/2020/12/04/kommunal-och-if-metall-hoppar-pa-las-avtalet/

lagstiftningsarbetet med PTK-SN-överenskommelsen som utgångspunkt. IF Metall anser också att överenskommelsen mellan PTK och Svenskt Näringsliv i många stycken är bättre än det som finns idag.
https://www.arbetsvarlden.se/komplicerat-att-fa-med-enskilda-lo-forbund-i-overenskommelsen/

Arbetsvärlden 2/12 2020: ” PTK vill öppna upp för LO-förbund att ansluta sig” (av Göran Jacobsson). Utdrag ur artikeln:

Just nu diskuterar PTK och Svenskt näringsliv hur LO-förbund som IF Metall ska kunna ansluta sig till överenskommelsen om las, omställning och a-kassa. Professor Anders Kjellberg ser hur splittringen inom LO kan leda till en möjlig radikalisering, medan professor Klas Åmark istället menar att tiden då LO kunde vinna stora konflikter är förbi.
(…)
Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet säger att skillnaderna i LO-förbundens ställningstaganden beror på att de har skilda förhållanden och olika problem. Han tror att ett resultat kan bli att en del av LOs förbund radikaliseras.
– Om de inte får gehör för sina uppfattningar och hamnar utanför besluten så kan det leda till att de driver frågorna hårdare i kommande avtalsförhandlingar, säger Anders Kjellberg.
Enligt honom är LO-förbundens strejkstyrka också en faktor i sammanhanget. Och han säger att konfliktberedskapen bland LO-förbunden är hög och pekar på att trots pandemin varslade bland annat Byggnads och Handels om strejk under den pågående avtalsrörelsen.
– LO-förbunden har förmågan att lamslå produktionen direkt med en strejk. Det kan inte tjänstemännen lika lätt, säger Anders Kjellberg.
(…)
Professor Anders Kjellberg ser en utveckling där LO försvagas och PTK stärks. Det är en maktförskjutning som enligt honom gör att svenska tjänstemannafack har en unikt starkt ställning jämfört med andra länder.
Han lyfter samtidigt fram att PTK och LO är ungefär lika stora bland de privatanställda. PTK organiserar 898 000 privatanställda medan LO-förbunden har drygt 830 000 privatanställda medlemmar.
Anders Kjellberg förklarar att 30 procent av alla yrkesverksamma fackmedlemmar är med i PTK och 41 procent är med i LO.[7]
– Det betyder att 70 procent av fackmedlemmarna med anställning inte representeras av PTK. Det är något att beakta i diskussionen om hur och vem som ska utveckla de nya reglerna, säger Anders Kjellberg.
https://www.arbetsvarlden.se/ptk-vill-oppna-upp-for-lo-forbund-att-ansluta-sig/

- ARENA IDÉ-RAPPORTEN *DEN SVENSKA MODELLEN I EN OVISS TID* HAR DATERATS UPP VAD GÄLLER CORONANS INVERKAN PÅ MEDLEMSUTVECKLINGEN I FACK OCH A-KASSOR
  För det uppdaterade och reviderade se det nya förordet december 2020 på sidan 5. Rapporten kan laddas ned här: Den svenska modellen i en oviss tid - Lund University

[7] Hur PTK:s respektive LO:s andel av samtliga aktiva fackmedlemmar i Sverige förändrats sedan 1973 redovisas under PTK i min skrift *The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century*: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/the-membership-development-of-swedish-trade-unions-and-union-confederations-since-the-end-of-the-nineteenth-century(f155826a-fa3c-41c7-9e34-19c7fc94a8dc).html

- EN FRAMTIDA SAMMANSLAGNING AV IF METALL OCH UNIONEN?
  DN 2/12 2020, sid. 22-24 (papperstidningen): ”Så hamnade LO på den fackliga läktaren” (av Hans Strandberg)
  DN 2/12 2020 (webbtidningen): ”Kan IF Metall och Unionen bli ett fack i framtiden?” (av Hans Strandberg). Utdrag ur artikeln:
  Hösten 2020 vändes svensk arbetsmarknad upp och ner. Plötsligt är den viktigaste fackföreningsledaren inte en arbetare utan en tjänsteman. Den svenska modellen har fått sig en törn, löntagarna organiserar sig allt mindre. Är det dags för ett nytt superfack?
  (…)
  Maj 2017, platsen är Svenska Mässan i Göteborg. Det mäktiga mansdominerade industrifacket IF Metall har fått sin första kvinnliga ordförande. Marie Nilsson öppnar i sitt jungfrutal för att bilda ett storfack, för att möta en framtid där den tekniska utvecklingen suddar ut gränserna mellan tjänstemän och arbetare:
  – Hur länge är det då rimligt att vi delar in oss i olika fackföreningar? Hur länge dröjer det tills det bästa sättet att stärka industrins anställda är genom principen ”en arbetsplats – ett fack”?

  Hennes ord fick hakor att tappas, men också ögon att öppnas. Skulle IF Metall gå ihop med Sveriges största fack, tjänstemannaförbundet Unionen? Marie Nilsson lovade att ”vrida och vända” på frågan till nästa kongress. Den kongressen hålls snart, den 17 december. Den blir speciell eftersom den blir digital – men också för att den hålls efter en höst som ställt saker helt på ända på den svenska arbetsmarknaden.

  – Det som hänt är unikt i modern svensk historia. LO har akterseglats - delvis har man sidsteppat sig själv som en följd av interna motsättningar. Arbetsgivarna har flyttat fram sina positioner, totalt sett har den fackliga rörelsen försvagats, säger arbetsmarknadsforskaren professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet.

Anders Kjellberg, Lunds universitet. Foto: Kennet Ruona 12/1 2016.

År 2006 var arbetare och tjänstemän fackligt anslutna i lika hög grad, 77 procent. Till i fjol hade organisationsgraden minskat tre gånger så mycket för arbetare (se grafik). Arbetsmarknadsforskaren Anders Kjellberg förklarar det med bland annat ökande avgifter för a-kassan, LO-förbundens höga medlemsavgifter och en högre andel utländska arbetare utan tradition att tillhöra ett fack.
Han tror att klyftan kommer att fortsätta att öka, även om medlemstillströmningen ökat något just i år på grund av pandemin. Prognosen är att bara lite mer än varannan arbetare är organiserad om tio år.
– Det kan på sikt äventyra fackens legitimitet, även om skillnaderna är stora mellan förbund. LO försvagas också av att socialdemokratin försvagas. Det har väl aldrig suttit så många gamla fackföreningsledare i regeringen som nu, men man är ju beroende av partier som vill luckra upp las, säger Anders Kjellberg.

Tomas Undin på Teknikföretagen, som förhandlar med bland annat IF Metall, kallar utvecklingen för ”en farlig situation”.
– När antalet medlemmar minskar företräds facket allt oftare av ombudsmän, som många företagare inte anser företräder intressena på just deras arbetsplats. Vi är lyckligt lottade inom industrin, särskilt på stora arbetsplatser. Men jag tror att samma utveckling kommer där också, fast med fördröjning.
– Jag ser också en fara i att en del LO-förbund kan radikaliseras i takt med att de krymper. Det ökar risken för konflikter, vi är ju vana vid att lösa dem genom samtal.
https://www.dn.se/ekonomi/kan-xxx-hosten-2020-vandes-svensk-arbetsmarknad-upp-och-ner/

- PTK – EN UNIK KARTELL
  Arbetet 24/11 2020, sid. 20-25: ”Kartellen” (av Mattias Dahlgren & Sandra Lund). Webb-versionen 23/11 2020: ”PTK – Kartellen som skakar om fackvärlden”:
  https://arbetet.se/2020/11/23/ptk-kartellen-som-skakar-om-fackvarlden/

- VÄRLDENS MEST SOCIALT SEGREGERADE FACKLIGA RÖRELSE – LAG & AVTAL-SPECIAL OM FÖRBUNDSSAMMANSLAGNINGAR

  Lag & Avtal nr 11 november 2020, sid. 18-19: ”Lika barn leka bäst” (av Calle von Scheele): https://www.lag-avtal.se/tidningen/lika-barn-leka-bast-7004543

  I samma nummer av Lag & Avtal:

”Lärarfack i otakt”, sid 22-23 (av Calle von Scheele): https://www.lag-avtal.se/tidningen/lararfack-i-otakt-7004547

”Förbund i nedgång ratade sammanslagning”, sid 24-25 (av Calle von Scheele): https://www.lag-avtal.se/tidningen/forbund-i-nedgang-ratade-sammanslagning-7004551

Den 1000-sidiga skriften som åsyftas i den första artikeln är: Anders Kjellberg *The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century*: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/the-membership-development-of-swedish-trade-unions-and-union-confederations-since-the-end-of-the-nineteenth-century(f155826a-fa3c-41c7-9e34-19c7fc94a8dc).html

Om förbundssammanslagningar, se vidare *Anders Kjellberg i TAM-Revy nr 1 2008 Ett nytt fackligt landskap bland tjänstemännen: Unionen och Sveriges Ingenjörer (sid 4-21)*: https://portal.research.lu.se/sv/publications/a-new-union-landscape-among-swedish-white-collar-workers-unionen-

- ATTITYDER TILL FACKET BLAND SKOLELEVER
  Arbetet debattartikel 16/11 2020: ”Elever på yrkesprogram dåligt rustade för arbetslivet” (av German Bender). https://arbetet.se/2020/11/16/elever-pa-yrkesprogram-daligt-rustade-for-arbetslivet/
  Länk till Arena Idé-rapporten ”Unga och facket”: https://arenaide.se/wp-content/uploads/sites/2/2020/11/unga-och-facket-2020-11-17.pdf

- SSU-FILMEN JÄMLIKHETSLÖFTET – AVSNITT 1. HOTET MOT DEN SVENSKA MODELLEN
  Anders Kjellberg samtalar med SSU:s ordförande Philip Botström
  Premiär 15/10 2020
  Facebook: https://m.facebook.com/watch/?v=1534829593573173
  Youtube: https://youtu.be/ZykZrmDvw_Y
  https://www.youtube.com/watch?v=ZykZrmDvw_Y&t=44s

- NYTT FACKFÖRBUND: SVENSKA KRIMINALVÅRDSFÖRBUNDET
  Lag & Avtal 21/12 2020: ”Nytt fackförbund inom kriminalvården” (av Carl von Scheele). Utdrag ur artikeln:
  Ett nytt förbund har bildats för personal inom kriminalvården efter interna motsättningar inom Fackförbundet ST. Men utbrytarna får svårt att slå sig fram till förhandlingsbordet. Huvudavtalet i den statliga sektorn sätter stopp för det.
  (…)
  Det är väldigt ovanligt att nya förbund bildas, säger professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet.

  De mest kända exemplen är Hamnarbetarförbundet, Lokmannaföreningen och Flygteknikerföreningen.
  – Lokmannaföreningen upphörde förra året och bestod då till en stor del av pensionärer. Det lyckades aldrig få ett eget avtal, säger Kjellberg.

  Flygteknikerna bildades i mitten av 1970-talet och blev en förening inom Saco-förbundet SRAT. Länge var Transport ensam avtalsslutande part för teknikerna, men för tio år sedan blev förbundet part i det centrala avtalet och samförhandlar numera med Transport.
  Hamnarbetarförbundet bröt sig ur Transport på 1970-talet och stred för ett eget kollektivavtal i flera decennier. Förra året nådde de sitt mål, efter uppmärksammade stridigheter i Göteborgs containerhamn. Avtalet är likalydande med Transports avtal, men är ett så kallat andrahandsavtal. Det stod klart efter en dom i Arbetsdomstolen i november. I den privata sektorn

styr det först tecknade avtalet, i det här fallet Transports avtal för hamnarna, villkor och löner för alla anställda på området. Ett annat förbund kan inte tränga undan det först tecknade avtalet genom ett eget avtal. Förbund med andrahandsavtal har bland annat rätt till mbl-förhandlingar med arbetsgivaren och rätt att utse skyddsombud, men ingen möjlighet att påverka löner och villkor.

Liksom andra bedömer professor Anders Kjellberg att det nya förbundet i kriminalvården har små möjligheter till inflytande.

I Sverige är det lätt att bilda ett nytt fackförbund. Det krävs inget tillstånd. Om tre personer går samman, skriver stadgar och sätter sig i styrelsen är den ideella organisationen bildad.

Paragraf 6 i mbl avgör om organisationen är ett fackförbund. Organisationens syfte ska vara att tillvarata arbetstagarnas intressen och det ska framgå av stadgarna. Den ska också ha medlemmar och en styrelse. Några fler krav ställs inte i lagen.
https://www.lag-avtal.se/nyhetsarkiv/nytt-fackforbund-inom-kriminalvarden-7007104

Om Svenska Hamnarbetarförbundet, Svensk Flygteknikerförening och Svensk Lokförar-förening, se Anders Kjellberg *The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century*:
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/the-membership-development-of-swedish-trade-unions-and-union-confederations-since-the-end-of-the-nineteenth-century(f155826a-fa3c-41c7-9e34-19c7fc94a8dc).html

Ystads Allehanda 14/12 2020: Utdrag ur artikeln:
Forskaren: ”Det är en mycket ovanlig händelse”.
Som professor i sociologi och expert på fackförbund följer Anders Kjellberg bildandet av ett nytt fackförbund i Ystad med stort intresse.
– Jag har aldrig förr hört talats om att man har proklamerat ett nytt fackförbund från en enda ort och för ett enda yrke dessutom.
Professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet har i många år forskat på fackliga organisationer och han tycker att bildandet av Svenska kriminalvårdsförbundet i Ystad är ett intressant nytt fenomen.
– Något liknande har inte hänt i Sverige på mycket länge, om alls faktiskt, säger han.
Han ser spontant paralleller med när Svenska hamnarbetarförbundet bildades 1972, efter att 18 avdelningar då brutit sig ut från facket Transport.
– Det finns dock en avgörande skillnad och det är just det att när hamnarbetarna lämnade så var det en massa avdelningar runt om i landet som lämnade samtidigt. Vad jag förstår sker det här nu bara i Ystad.
Anders Kjellberg konstaterar att det nya facket i Ystad inte kan ta förhandlingsrätten för given, och nämner i sammanhanget att Svenska hamnarbetarförbundet fick kämpa och strejka i flera omgångar innan de till slut – efter drygt fyra årtionden – kunde teckna ett kollektivavtal så sent som våren 2019.
– Om det inte finns en a-kassa i det nya fackförbundet och man inte kan förhandla om löner och villkor – eftersom man inte omfattas av något kollektivavtal – då kan man förstås fråga sig vad som återstår, säger han.
Svenska kriminalvårdsförbundet skriver dock själva i sitt första pressmeddelande att man ”ska verka för att ingå kollektivavtal med Kriminalvården när medlemsantalet är sådant att Kriminalvården finner det fördelaktigt att samverka med Svenska kriminalvårdsförbundet, eller på annat sätt verka för ett förhandlingsmandat gentemot kriminalvården”.
Anders Kjellberg kommenterar:
– Ja, det finns mycket som ska bli intressant att följa i detta. Som sagt, att det sker utbrytningar från en fackförbundsavdelning är kanske inte så sällsynt, men att som här starta ett helt nytt förbund från en ort och för ett yrke – det har jag inte hört talats om tidigare.
https://www.ystadsallehanda.se/ystad/forskaren-det-ar-en-mycket-ovanlig-handelse-9b2d31fd/

- STREJKBRYTERI I MODERN TID
  Arbetsvärlden 13/11 2020: ”Anders Kjellberg: Uppseendeväckande agerande under strejkvarslet” (av Simon Markusson) /avseende den handelsstrejk som

ställdes in i sista stund/: https://www.arbetsvarlden.se/anders-kjellberg-uppseendevackande-agerande-under-strejkvarslet/

- FACKEN I KRIGETS AZERBAJDZJAN OCH ARMENIEN
  Arbetet 10/11 2020: ”Så drogs facken in i kriget mellan Azerbajdzjan och Armenien” (av Ivar Andersen).
  https://arbetet.se/2020/11/10/sa-drogs-facken-in-i-kriget-mellan-azerbajdzjan-och-armenien/

- LAS-AVTALETS KONSEKVENSER FÖR ÄLDRE LÖNTAGARE
  Dagens ETC 4/11 2020: ”Sjukskrivna, äldre och vikarier – så här kan nya las-förslaget slå mot olika grupper” (av Stina Berglund). Utdrag ur artikeln:

  En av grundpelarna i avtalet är att det blir lättare att säga upp personal. Fram tills nu har reglerna på arbetsmarknaden skyddat personer som varit anställda länge genom att sist in-först ut ska gälla när företag vill skära ned personalstyrkan.
  Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och arbetsmarknadsforskare, tror att det kan bli en situation som liknar den under strukturrationaliseringarna under 60-talet.
  – Då rensade man helt enkelt ut äldre som kunde vara mer eller mindre slitna. Det här ökar friheten för arbetsgivaren att välja vem som ska sägas upp, säger han.
  Enligt huvudavtalet mellan PTK och Svenskt näringsliv får arbetsgivaren undanta 15 procent av de som omfattas av uppsägningen, dock max 10 procent av det totala antalet arbetare eller tjänstemän som finns på driftsenheten.
  – Det kan bli ganska många på ett större företag, säger Anders Kjellberg.
  Idag får arbetsgivare göra två undantag om det företaget har max 10 anställda. Andra undantag måste förhandlas med facket om företaget har kollektivavtal. Men IF Metall menar att det finns fördelar med avtalet. Facket har sagt att man kan tänka sig att ställa sig bakom avtalet, trots att LO ratat det. IF Metalls avtalssekreterare Veli-Pekka Säikkälä sade nyligen i en intervju med Arbetet att hyvling och ofrivillig deltid, något som exempelvis är vanligt inom vården och handeln, inte är ett bekymmer för medlemmarna i IF Metall. Det som lockar är att avtalet ger stora möjligheter till kompetensutveckling, bland annat möjlighet att studera med 80 procent av lönen.
  – En sådan lösning kan vi aldrig få i förbundsvisa avtal med våra motparter. Det krävs att staten är med och finansierar, säger Veli-Pekka Säikkälä till Arbetet.

  Angående hur det var på 1960-talet då äldre arbetskraft ”rensades ut”:
  "Från industriell demokrati till medbestämmande – fackliga utvecklingslinjer 1917-1980" Arkiv nr 21-22 1981, sid 70-71 och 74: https://portal.research.lu.se/sv/publications/fr%C3%A5n-industriell-demokrati-till-medbest%C3%A4mmande-fackliga-utvecklin

  ”Self-regulation versus State Regulation in Swedish Industrial Relations” i Mia Rönnmar och Jenny Julén Votinius (red.) *Festskrift till Ann Numhauser-Henning*. Lund. Juristförlaget i Lund 2017, sid. 373-374.
  https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/selfregulation-versus-state-regulation-in-swedish-industrial-relations(ac5caadc-5869-4753-ae32-9cae40377d4a).html

- AMAZON KOMMER TILL SVERIGE
  Information 28/9 2020: ”Advarsel fra Tyskland før erobringen af Skandinavien: Pas på Amazons »totalitære træk«” (av Anders Degn). Utdrag ur artikeln:

  Amazons ekspansion mod Sverige kan skabe forringede arbejdsvilkår hos lagerarbejderne, der presses af massiv overvågning. Det er tilfældet i Tyskland, hvor både kommentatorer og en medarbejder advarer Skandinavien mod »det totalitære system Amazon«

(…)
»Hele processen er skjult for kunderne. Vi ser ikke medarbejderne og overvågningen af dem.«
Johannes Bröckers taler ud fra erfaringerne i Tyskland, hvor Amazon efter godt tyve år sidder på næsten halvdelen af onlinehandlen og udnytter sin monopollignende status til at nedlægge konkurrenter, indoptage hele brancher og presse medarbejdernes vilkår. Han tøver derfor ikke med at sende en advarsel til Sverige, hvor Amazon netop nu er ved at klargøre sit første store lager i Skandinavien. »Et monopolagtigt firma uden socialt ansvar,« siger han.
(…)
Det bekræftes i Bad Hersfeld, en by med 30.000 indbyggere i hjertet af Tyskland. Her ligger et af Amazons kæmpelagre, der på Amazon-lingo kaldes fulfillment center – altså et center, hvor Amazon-kundernes behov opfyldes.
(…)
»Vi arbejder med scannere, der er tilknyttet os personligt og hele tiden registrerer, hvor meget vi arbejder. Hvert skridt du tager, er overvåget af systemet, så mellemlederen kan se, hvad du laver,« siger Christian Krähling.
»De scannere er tilsluttet et centralt styringssystem, hvor mellemlederne kan holde øje med os.«
Det sker med aktivitetsprotokoller, der måler medarbejderne skridt for skridt og bip for bip, forklarer Krähling.
»Hvis man ikke scanner i ti minutter, så kommer mellemlederne og spørger, om der er noget i vejen med vores scannere, siden der intet bliver registreret.«
Krähling oplever mellemlederne som en slags fangevogtere.
(…)
Amazons første nedslag i Skandinavien bliver et lager på 15.000 kvadratmeter i Eskilstuna, en lille by 120 km vest for Stockholm. Denne ekspansion mod nord bliver set som en trussel mod den nuværende e-detailhandel i Norden på flere niveauer. Ikke mindst fordi Amazon er kendt for aggressivt at udkonkurrere sine modspillere på markedet ved at underbyde deres priser og ad den vej overtage deres kunder.
Men også arbejdsforholdene spiller en rolle.
At Amazon placerer sit første skandinaviske lager i Eskilstuna er næppe en tilfældighed. Eskilstuna er den kommune i Sverige med den højeste andel på overførselsindkomst. Derfor vil der være mange, der ikke har andet alternativ end at tage imod et job på det nyopstartede lager. Eskilstuna kommune har omkring 105.000 indbyggere, af dem er 27.000 født uden for Sverige.
Det kan ifølge Anna Ilsøe have konsekvenser for medarbejdernes arbejdsvilkår. Hun er lektor ved Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier og ekspert i digitaliseringens konsekvenser for arbejdsmarkedet.
»Hvis de primært rekrutterer udlændinge, der ofte ikke kender deres rettigheder, ja, så er sandsynligheden for at medarbejderne protesterer over løn- og arbejdsvilkår mindre,« siger hun.
(…)
Tidligere brugte Amazon information om medarbejdernes arbejdsydelser til at give advarsler – eller fyresedler. For fastansatte som Christian Krähling er det ikke længere tilfældet, fortæller han.
»Vi har organiseret os og tvunget Amazon i Bad Hersfeld til ikke at bruge data om os til at fyre os.«
I de øvrige otte Amazon-lagre i Tyskland bruges der derimod stadig data om de ansattes præstationer, hvilket ifølge Krähling skaber et »ekstremt stresset« arbejdsmiljø. Det gælder også de løstansatte i Bad Hersfeld, for deres præstationsniveau er afgørende for, om de genansættes. Det er med til at skabe en stor udskiftning af medarbejdere hos Amazon, som gør det endnu sværere at organisere sig.
Det hænger omvendt også sammen med, at den tyske fagforening Verdi i årevis har kæmpet forgæves for at skabe tarifaftaler, der minder om detailhandlens. For Amazon har i høj grad haft succes med at argumentere for, at der er tale om en logistikvirksomhed, som har et langt mere fleksibelt behov for arbejdskraft.

Alligevel giver Christian Krähling ikke op. Han er en del af en intern aktivistisk gruppe, der gennem strejker og pres på ledelsen har formået at forbedre vilkårene for de ansatte på lageret i Bad Hersfeld med 4.000 medarbejdere.
(…)
Som BBC har berettet, ønsker Amazon ikke, at deres ansatte er medlemmer af fagforeninger. I begyndelsen af september kunne amerikanske medier som CNBC berette, at Amazon i en jobannonce søgte to »efterretningsanalytikere«, der blandt andet skulle arbejde med at opspore interne og eksterne organiserede trusler mod virksomheden. I jobannoncen forlød det, at efterretningsarbejderne skulle skaffe oplysninger om »sensible og yderst fortrolige emner, herunder fagforeningsorganisatoriske trusler mod firmaet«. Annoncen blev af Amazon dog hurtigt betegnet som en »fejl« – og slettet.

Den slags fagforeningsfjendtlig undercoveraktivitet ville unægtelig være kontroversiel i en skandinavisk sammenhæng, mener arbejdsmarkedsforsker Anna Ilsøe. Men hun ser også grund til optimisme i det, at de skandinaviske fagforeninger har helt andre muskler at spille med end de amerikanske og selv de tyske. Ifølge de seneste tal fra OECD fra 2018 er knap 17 procent af arbejdskraften i den private sektor i Tyskland tilknyttet en fagforening. For Danmark og Sverige er tallene henholdsvis 66 og 65 procent.
»I Norden er der derfor også større sandsynlighed for, at nogle af dem, der får job, er medlem af en fagforening i forvejen,« siger Anna Ilsø.
»De kan være spydspids for fagforeningerne for at gå ind og kræve en overenskomst.«
Fagforeningernes magt i Norden er ikke det eneste, der taler for, at Amazon-medarbejderne måske får bedre vilkår hos Amazon i Sverige.
»Fra arbejdsgivernes side følger man også Amazon tæt, for de ønsker fælles spilleregler for alle i branchen, så der er lige konkurrencevilkår for alle,« siger Anna Ilsøe.
Desuden har man tidligere set, at multinationale selskaber er blevet tvunget til at forbedre vilkårene for sine ansatte, når de er rykket ind i Norden.
»Da Lidl kom til Danmark blev der forhandlet en overenskomst, hvilket Lidl ikke havde i Tyskland,« siger Anna Ilsøe.
»Så jeg tror faktisk, at Amazon vil tilpasse sig de svenske arbejdsvilkår.«

Den konklusion bakkes op af Anders Kjellberg, professor i sociologi med speciale i det svenske arbejdsmarked ved Lunds Universitet. Da det amerikanske legetøjsfirma Toys ”R” Us i 1995 rykkede ind på det svenske marked, tvang fagforeninger det til at indgå koncernens første overenskomst nogensinde. Den svenske professor mener, at Amazon måske har lært af Toys ”R” Us-konflikten. Amazon har nemlig ladet det tyske logistikfirma Kuehne Nagel håndtere det nye lager med en kollektivaftale i Sverige. Men også i Sverige kan løse ansættelser være en hæmsko for de kollektivaftaler, der skal sikre ordentlige arbejdsvilkår for de Amazon-ansatte.
Patrik Ljunggren, ordfører for Transportarbejderforbundet i Göteborg, forklarer til Aftonbladet, at der i forvejen er mange løstansatte i Sverige, der er hyret gennem vikarbureauer.
»Tidligere havde alle en fastansættelse, og arbejdsstyrken var dimensioneret til at klare perioder med høj arbejdsbyrde,« siger Ljunggren til Aftonbladet.
I dag har nogle svenske virksomhedsafdelinger ikke andre fastansatte end lederne. Kuehne Nagel, der skal administrere lageret for Amazon, har udtalt til Aftonbladet, at 60 procent af deres ansatte på lageret bliver ansat af firmaet, mens 40 procent bliver løstansatte.
(...)
Uafhængigt af de kommende svenske arbejdstageres forhold vil hele detailhandel i Norden formentlig blive påvirket af Amazons indtog i Sverige, mener arbejdsmarkedsforskeren Anna Ilsøe.
»Amazon knytter sine kunder til sig, da man kan få stort set alt hos dem, og hvis man betaler for et abonnement, så får man gratis levering. På den måde kan de udbyde nogle fordele, som konkurrenterne har svært ved at hamle op med,« siger hun.
https://www.information.dk/udland/2020/09/advarsel-tyskland-foer-erobringen-skandinavien-pas-paa-amazons-totalitaere-traek

Klassekampen 1/10 2020: ”Peker på totalitære tendenser (av Anders Degn og Mathias Sonne, Information):
https://klassekampen.no/utgave/2020-10-01/peker-pa-totalitaere-tendenser

Amazons lager i Dortmund.

- FINSKA SKOGSINDUSTRIN VILL SLOPA DE CENTRALA KOLLEKTIVAVTALEN

Arbetet 2/10 2020: ”Finska skogsindustrin slopar kollektivavtal: ’Våghalsigt’” (av Ivar Andersen). Utdrag ur artikeln:
Skogsindustrin skakar om den finska arbetsmarknaden. Efter att nuvarande kollektivavtal löpt ut ska medlemsföretagen i stället teckna egna avtal.
– Våghalsigt, lyder omdömet från Mika Helander, sociolog på Åbo akademi.
Den finska arbetsgivarorganisationen Skogsindustrin ska inte teckna några nya kollektivavtal när de befintliga löper ut om 15–27 månader.
– Vi vill vara med och skapa ett nytt synsätt på avtal, så att Finland och den finska skogsindustrin når framgångar också i framtiden. Det är lättare att tillfredsställa olika aktörers behov inom branschen om alla kan sluta sina egna avtal, säger ordföranden Ilkka Härmälä enligt Yle.

Skogsindustrin har länge kritiserat kollektivavtalen för att vara dyra och stelbenta. I början av året strejkade flera fackförbund och fick högre löneökningar än vad branschen önskat sig. Men beslutet att överge kollektivavtalen, vilket saknar motstycke i modern finsk arbetsmarknadshistoria, tog likväl finska Pappers på sängen.
(…)
– Fackets verksamhetsmöjligheter ökar ju egentligen med det här. Pappersarbetarnas förbund är ett av de starkaste, när de förhandlar på företagsnivå kommer de har väldigt mycket kraft, säger Mika Helander.

– Jag tror inte att Skogsindustrin kommer att backa och sätta sig i nya kollektivavtalsförhandlingar alltför snabbt, det skulle vara en för stor prestigeförlust. Men det är en risktagning. Att produktionen stoppas är mycket större kostnad än löneförhöjningarna.

Anders Kjellberg, professor i sociologi på Lunds universitet, förvånas över det finska beskedet. Han tror också att Skogsindustrin begår ett misstag och pekar på hur det gick till när arbetsgivarorganisationerna först grundades och kollektivavtalen blev nordisk norm.
– Anledningen till att Svenska arbetsgivareföreningen bildades 1902, förutom den politiska storstrejken för allmän rösträtt, var för att man var tvungen att ha något att sätta emot fackförbunden. Facken kunde välja ut det ena företaget efter det andra och sätta in alla sina

resurser mot det. I Danmark kallades denna fackliga taktik för ”omgangsskruen”. Då fann arbetsgivarna att de måste gå ihop och centralisera, säger han till Arbetet Global.

Kjellberg känner inte till några motsvarande överväganden om att slopa kollektivavtalen bland svenska branschorganisationer, men poängterar att liknande tankegångar funnits tidigare. År 1990 avvecklade dåvarande Svenska arbetsgivareföreningen, i dag Svenskt näringsliv, sin löneförhandlande avdelning för att decentralisera lönebildningen till de enskilda företagen och individerna.

I spetsen gick dåvarande Verkstadsföreningen, i dag Teknikföretagen, som 1995 vägrade förhandla om nytt branschavtal.
– Ordföranden i Verkstadsföreningen Bert-Olof Svanholm ledde ABB i Västerås. Metallordföranden Göran Johnsson svarade blixtsnabbt: ”Ja, då kommer vi till Västerås i morgon och då blir det er balansräkning mot vår strejkkassa”. Verkstadsföreningen retirerade omedelbart och gick med på att förhandla, säger Anders Kjellberg.
https://arbetet.se/2020/10/02/finska-skogsindustrin-slopar-kollektivavtal-vaghalsigt/

- VAD HÄNDER SEDAN LAS-FÖRHANDLINGARNA KRASCHAT?

Arbetsvärlden 1/10 2020: ”Fler konflikter och svårigheter att hålla EU-lagstiftning borta” (av Simon Markusson). Utdrag ur artikeln:
Om las-utredningens förslag i stället blir till lag så rubbas maktbalansen i den svenska modellen till arbetsgivarnas fördel (…), säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och expert på fackföreningsrörelsen.

Anders Kjellberg menar också att det blir svårt för Sverige att stå emot EU-lagstiftning på arbetsmarknaden, exempelvis minimilöner, om man nu tar till lagstiftningsvapnet. När man inte kan visa upp att det går att förhandla och lösa frågorna i kollektivavtal blir det svårt för Sverige att hävda att man inte kan acceptera EU-direktiv som inskränker den svenska modellen. Om Sverige lagstiftar så legitimerar det att EU gör samma sak.

Något som komplicerar frågan är att avtalsrörelsen nu sätter igång, med förhandlingar om årets lönehöjningar.
– Frågan är om man ska skjuta på avtalsrörelsen ytterligare. Det blir komplicerat att förhandla om det samtidigt pågår politiska förhandlingar mellan januaripartierna i så pass viktiga frågor. Det här gäller ju sådant som saklig grund vid uppsägning, turordningsregler, allmän visstid, a-kassa och kompetensutveckling. Det bästa vore om parterna själva får sätta upp en egen tidsgräns, säger Anders Kjellberg.

Diverse frågor kan nu komma in i avtalsrörelsen och bli konfliktfrågor, exempelvis frågan om allmän visstid som facken vill få bort.

Lagstiftning utifrån las-utredningens förslag kan få stora långsiktiga effekter på den svenska modellen eftersom en förändrad lag i första hand skulle slå mot äldre arbetstagare.

– Upprinnelsen till las var äldrelagarna, alltså de äldres anställningsskydd. Om man river upp anställningstryggheten för mycket kan det leda till att äldre, utslitna arbetstagare sägs upp, och om de ersätts av unga nyanlända kan det spä på missnöje och främlingsfientlighet, säger Anders Kjellberg.

– Sverige skulle få en situation som mot slutet av 1960-talet, med spänningar, missnöje och protester.

Det var en väg som inte ens Moderaterna ville ta under Fredrik Reinfeldts ledarskap.
– Moderaterna sade ju nej till att ändra las under den 8-åriga alliansregeringen med argumentet att det inte skulle ge ökad sysselsättning eller minskad arbetslöshet utan bara resultera i att äldre skiftas ut mot yngre på arbetsmarknaden. Det skulle skapa nya grupper arbetslösa som förmodligen skulle få det svårare att komma tillbaks till arbete än de yngre. Förmodligen skulle vi se många förtidspensioneringar.

– C fick ju inte med sina idéer under alliansregeringen, nu får vi se hur långt S kan tänka sig att gå.

De skulle kunna tvinga fram ett nyval men risken för L är då att åka ut ur riksdagen

En annan fråga är hur mycket press Centerpartiet och Liberalerna vågar sätta i den känsliga frågan.
– De skulle kunna tvinga fram ett nyval men risken för L är då att åka ut ur riksdagen. Jag vet inte om de vågar gå så långt.

En inskränkning av anställningstryggheten riskerar också att splittra arbetarrörelsens politiska och fackliga delar, Socialdemokraterna och LO.
– LO:s nya ordförande Susanna Gideonsson har ju uttalat sig om att man kommer göra precis allt för att förhindra att utredningens förslag blir lag. Då kan Karl-Petter Thorwaldssons hot från sitt förstamajtal 2019 om politisk strejk komma att aktualiseras.

https://www.arbetsvarlden.se/fler-konflikter-och-svarigheter-att-halla-eu-lagstiftning-borta/

Se även Arbetsvärlden 14/10 2020: ”Per Skedinger: ’Visst är det så att maktbalansen rubbas’” (av Simon Markusson). Utdrag ur artikeln:

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och expert på fackföreningsrörelsen, riktade i en intervju i Arbetsvärlden kritik mot las-utredningens förslag för att det skulle kunna leda till att äldre arbetstagare med långa anställningar kan bli av med jobben när turordningsreglerna luckras upp.

Någonting som skulle kunna skapa ytterligare spänningar på arbetsmarknaden.

– Det är ett verkligt problem. Utredningen hade inte möjlighet att föreslå förändringar i andra kringliggande system som a-kassan, men jag vet att Oskar Nordström Skans, som också var expert i utredningen, har föreslagit att exempelvis höja taket i a-kassan baserat på anställningstid. Man skulle kunna titta på sådana lösningar, säger Per Skedinger.
https://www.arbetsvarlden.se/per-skedinger-visst-ar-det-sa-att-maktbalansen-rubbas/

Kollega 13/10 2020: ” Facken öppnar för flerårigt avtal” (av Niklas Hallstedt och Österberg). Utdrag ur artikeln:

Enligt Christian Kjellström yrkar fackförbunden oftast på korta avtal – bland annat eftersom de vet att arbetsgivarna oftast vill ha långa. Tanken är att arbetsgivarsidan därmed får betala för att få långa avtal.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, säger att årets avtalsrörelse är ovanligt komplicerad. Olika branscher har drabbats olika hårt av krisen – och dessutom är delar av svensk ekonomi beroende av smittspridningen i andra länder.

– Osäkerheten talar för korta avtal i år. Å andra sidan brukar arbetsgivarna vilja ha längre avtal och det kan i så fall innebära lite högre lönenivåer. Frågan kompliceras ytterligare av om det ska

bli retroaktiva löneförhöjningar eller inte. Blir det inte det får arbetsgivarna antagligen höja lönenivåerna lite extra.
https://www.kollega.se/facken-oppnar-flerarigt-avtal

- KOLLEKTIVAVTALSFÖRHANDLINGAR UNDER CORONAN
  Arbeidsliv i Norden 8/9 2020: ”Kollektivförhandlingar med munskydd” (av Björn Lindahl). Utdrag ur artikeln:

Löneförhandlingarna pressas i två olika riktningar:

- Arbetslösheten och den nedkylda ekonomin gör att många arbetsgivare inte anser sig ha råd med höjda löner.
- Å andra sidan finns det förstärkta lönekrav bland de grupper som fått ta den tyngsta bördan under pandemin, som sjukvården och dagligvaruhandeln.

På bägge sidor av bordet finns insikten att köpkraften inte får försvagas för mycket. Men viktigast av allt är att återskapa förtroendet för framtiden.
(…)
Som Kristine Nergaard och Kristin Alsos förklarar det i ett Fafo-notat:

Om löneökningarna i industrin blir för höga, förlorar vi jobb i den konkurrensutsatta sektorn.
Om löneökningarna i andra sektorer blir för hög, förlorar industrin kampen om arbetskraften och tvingas skruva upp lönerna. På lite sikt kommer ekonomin att korrigera detta genom att högre arbetslöshet pressar ned lönerna.

I Sverige kallas detta för att industrin sätter ett ”märke”. I Norge talar man istället om ”frontfagsmodellen”. Detta innebär att det sätt ett tak för hur höga löneökningarna kan bli för hela landet. Samtidigt blir det lättare för låglöneförbunden att få löneökningar.
- Lämnade åt sig själva är det långtifrån säkert att LO:s låglöneförbund hade lyckats uppnå löneökningar motsvarande industrinormen, det så kallade märket. På så sätt har industrinormen tillsammans med stödet från LO sannolikt gjort dessa förbund mer framgångsrika i avtalsförhandlingarna än vad de annars hade varit. Å andra sidan är det inte lätt att få ut mer än industrinormen, det vill säga att förändra lönerna relativt andra grupper, de så kallade relativlönerna, skriver Anders Kjellberg, professor i sociologi i Lund, i sin nya bok: Den svenska modellen i en oviss tid, utgiven av Arena Idé.
https://www.arbeidslivinorden.org/i-fokus/i-fokus-2020/tema-kollektivforhandlingar-med-munskydd/article.2020-09-08.7379653387

Samma artikel i Nordic Labour Journal 8/9 2020: ”Collective bargaining with face masks” (av Björn Lindahl).
https://www.nordiclabourjournal.org/i-fokus/in-focus-2020/theme-collective-bargaining-with-face-coverings/article.2020-09-08.8687065625

Den svenska modellen i en oviss tid kan laddas ned från:
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-i-en-oviss-tid(11ad3d7f-b363-4e46-834f-cae7013939dc).html

- NÄR TYSKLAND FICK MINIMILÖNER

Lag & Avtal nr 8 Augusti 2020, sid. 23: ”Så svängde Tyskland om minimilöner”
FÖR FEM ÅR sedan fick Tyskland lagstadgade minimilöner, efter att facket gjort en U-sväng och övergett motståndet mot statlig inblandning i lönesättningen. Med 16 000 kronor i månaden har landet bland de fem sex högsta minimilönerna inom EU. (…) När färre arbetsgivare ville organisera sig minskade också fackets medlemsantal och kollektivavtalens täckningsgrad, skriver professor Anders Kjellberg i rapporten *Den svenska modellen i en oviss tid*. Där skildrar han vägen fram till lagstadgade minimilöner i Tyskland.

I BÖRJAN AV 2000-talet organiserade facket 25 procent av arbetstagarna, men siffran ligger nu på 17 procent. Andelen löntagare som täcks av kollektivavtal har också sjunkit och ligger kring 50-60 procent.
Flera omständigheter samverkade till utvecklingen i Tyskland. Efter återföreningen saknades i de östra delarna förståelse för västsidans förhandlingsmodell. Vid EU:s utvidgning i Öst- och Centraleuropa flyttades mycket produktion från bland annat bilindustrin till Polen, Tjeckien och Slovakien. I början av 2000-talet genomfördes en arbetsmarknadsreform, Hartzreformen, som skapade en stor låglönegrupp, enligt professor Kjellberg.
De tyska kollektivavtalen innehöll öppningsklausuler så att man på lokal nivå kunde göra avsteg nedåt och komma överens om lägre villkor än i de centrala avtalen.

SOM EN FÖLJD av de tyska fackens svagare position och svårigheter att försvara rimliga löner svängde facken i frågan om lagstadgade minimilöner och de infördes 2015.
Gruppen av 21 EU-länder med lagstiftning på området kan växa. Främst i Italien, men även på Cypern, överväger man en lagstiftning och har startat diskussioner på politisk nivå.

Rapporten Den svenska modellen i en oviss tid kan laddas ned från:
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-i-en-oviss-tid(11ad3d7f-b363-4e46-834f-cae7013939dc).html /

- LÄRARFACKEN INFÖR VÄGVAL: TRE ARTIKLAR i LÄRAREN

(1) Läraren (ges ut av Lärarförbundet) 9/9 2020: ”Efter LR röstat JA: ’Ett historiskt beslut’” (av Emma Olsson). Utdrag ur artikeln:

Under sin andra kongressdag röstade Lärarnas Riksförbund ja till att gå vidare och utreda hur en ny facklig organisering av Sveriges lärare skulle kunna se ut. Den 9 september är det dags för Lärarförbundets extrakongress att rösta i utredningsfrågan. Enligt TT röstade endast 3 av dryga 140 ombud för Lärarnas Riksförbund mot förslaget.
– Det är väldigt kraftfullt, och LR:s kongress har fattat ett historiskt beslut. Nu hoppas jag att vår kongress kan ge samma tydliga signal. Här finns inget att vänta på, vi behöver skapa något nytt och starkare för Sveriges lärare, säger Johanna Jaara Åstrand, förbundsordförande för Lärarförbundet.
(…)
Lärarnas Riksförbunds ordförande Åsa Fahlén har avböjt intervjuer med Läraren.se innan kongressen, och har tidigare sagt sig osäker inför förslaget om att gå vidare mot en ny fackorganisering.

– Jag röstade för. Vi vill diskutera med Lärarförbundet men också med närliggande Saco-förbund; Skolledarförbundet och SULF. Förslaget som fanns från Lärarförbundet och LR:s styrelse var att vi skulle ha en gemensam utredning. Men vi tycker att det gick lite fort, och vi vill äga utredningen själva.

Vad betyder att ”äga utredningen”, konkret?
– Utredningen ska titta på hur vi kan utveckla samverkan med Lärarförbundet och närliggande Saco-förbund. Det handlar om ifall vi kan hitta något som är bättre för lärarna. Själva formen är inte viktig för mig, utan om vi kan bli starkare och bättre i villkorsfrågor. Och LR:s kongress är villiga att utreda det. Sen får vi se vad utredningen landar i, säger Åsa Fahlén.
(…)

Fackforskaren Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, är tveksam till att ett samarbete med Sulf (Sveriges universitetslärare och forskare) skulle ge så mycket i förhandlingar, eftersom deras partner är staten, och inte Sveriges kommuner och regioner som förhandlar med LR och Lärarförbundet. Enligt honom finns dock fler alternativ än en enda stor organisation. Det kan bli läge för att specialisera sig på olika yrkesgrupper, för att sedan slå ihop förbunden.

– Kanske handlar det om hur man kan organisera lärarna mer effektivt. Kanske kan det bli fråga om att renodla mellan förbunden, för att undvika medlemskonkurrens och satsa på samverkan, i stället för att två olika förbund organiserar delvis samma grupper, säger Anders Kjellberg.
https://www.lararen.se/nyheter/kongressen/lr-rostade-for--nu-borjar-utredning-av-nytt-lararfack

(2) Läraren 4/9 2020: ”Fack som går samman – en tydlig trend” (av Sten Feldreich). Utdrag ur artikeln:

Nästa vecka håller Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund kongress, där de ska ta ställning till en proposition gällande en ”gemensam organisering”.
– Tendensen är att utvecklingen går mot allt större och färre fackförbund, säger Anders Kjellberg, landets ledande forskare kring fackföreningsrörelsen.

Trenden med samgåenden inom fackföreningsrörelsen är tydlig. 1945 hade Sverige 165 förbund med fler än 150 medlemmar, i dag är det 53 och fler sammanslagningar väntar.
– Tendensen är att vi går mot allt större och färre fackförbund. Antingen de som växer organiskt som Akademikerförbundet SSR, eller genom sammanslagningar mellan förbund som Sif och HTF som blev Unionen, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

Fackförbundet Unionen bildades den 1 januari 2008 genom en sammanslagning av fackförbunden Tjänstemannaförbundet HTF (handelstjänstemän) och Sif (industritjänstemän). Sammanslagningen beslutades vid en gemensam kongress i oktober 2007. Som skäl för sammanslagningen angavs att det inte längre finns någon tydlig gräns mellan industri och privat tjänstesektor.

Chefredaktören för HTF-tidningen, Carl von Scheele, minns samgåendet.
– Det var en logisk utveckling att gå samman, eftersom det rådde väldigt diffusa gränser mellan de båda förbunden. Sif organiserade industritjänstemän och HTF organiserade tjänstemän inom all tjänsteverksamhet. Båda tjänstemän inom det privata näringslivet och motparten var också densamma; arbetsgivarorganisationerna i Svenskt Näringsliv
(…)
Men det finns också en motsatt trend som går mot renodling av professionen, påpekar Anders Kjellberg:
– I stora förbund finns en risk att yrkesfrågor för en del medlemsgrupper hamnar i skymundan. Då kan det ske omgrupperingar, som när Barnmorskeförbundet häromåret gick med i Saco-förbundet SRAT.

Något att ha i åtanke vid bygget av en gemensam organisering för lärare; det gäller att skapa ett förbund där olika lärargrupper känner sig sedda.

Om en eventuell ny lärarorganisation säger han:
– Visst finns det skillnader mellan olika lärargrupper, men lärare är en tydlig och sammanhållen grupp som inte skulle tappa i debattstyrka om de gick samman i en gemensam organisation.

En annan viktig aspekt Anders Kjellberg pekar på är var i den fackliga organisationen en ny lärarorganisation skulle hamna.
– I dag ingår Lärarförbundet i TCO och Lärarnas Riksförbund i Saco. Det innebär ett väldigt tapp för den centralorganisation som skulle förlora sin grupp. Men det är en framtida fråga.

https://www.lararen.se/nyheter/fackligt/unionen-en-framgangssaga

Enligt forskaren Anders Kjellberg går utvecklingen mot färre och större fack. De dåvarande chefredaktörerna på tidningarna för facken som blev starten på Unionen minns sammanslagningen och dess effekter. Foto: Privat och Raphael Saulus.

(3) Läraren 21/8 2020: ”Lärarnas Riksförbund tvingas höja medlemsavgiften” (av Emma Olsson). Utdrag ur artikeln:

Lärarnas Riksförbund går med underskott och måste spara – och samtidigt kan medlemmarnas avgifter höjas med nära 700 kronor årligen. Lärarförbundet gick med underskott under 2019, men kommer inte att höja medlemsavgiften. Däremot väntas en höjning av a-kasseavgiften. Det visar en genomgång av de båda lärarfackens ekonomi inför kongresserna. Lärarförbundet håller extrakongress 9 september, Lärarnas Riksförbunds ordinarie kongress infaller dagarna innan, 6–8 september. Huvudfrågan är en eventuell gemensam organisering.

Med anledning av det kärva ekonomiska läget aktualiseras samtidigt en rapport som Läraren.se skrivit om, och som bland annat visar att de båda förbunden skulle kunna sänka medlemsavgifterna med 1 200 kronor årligen vid en gemensam organisering. Rapporten, som är en analys av det gemensamma samverkansavtalet mellan Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund, visar att systemet med två lärarförbund påverkar det fackliga arbetet negativt. Dels ekonomiskt, men rapporten visar också att den fackliga styrkan försvagas.

Flera fackförbund brottas med dålig ekonomi. Coronapandemin har slagit hårt mot de flesta a-kassorna, men det handlar också om att medlemsantalet inte ökar i samma takt som kostnaderna.

För att Lärarförbundet och LR ska kunna upprätthålla samma standard i sitt fackliga arbete som i dag, krävs 6 700 nya medlemmar årligen de närmaste tio åren, enligt den gemensamma analysen av samverkansavtalet. En siffra som lär vara svår att nå samtidigt som arbetstagares intresse för facket sjunker i hela samhället.

Siffror från forskaren Anders Kjellberg vid Lunds universitet, visar att anslutningsgraden sjunkit med 13 procentenheter sedan år 2000.
Trots ökande anslutning av yrkesverksamma lärare fick Lärarnas Riksförbund ett underskott på 12,7 miljoner kronor för 2019.
– Man har två val att göra. Antingen ställer man om och drar ner – eller så höjer man medlemsavgiften. Mitt uppdrag är att komma med förslag på omställning och på ny medlemsavgift, säger Andreas Mörck, kanslichef på LR. Inför den första delkongressen i maj föreslogs en avgiftshöjning med 10 kronor – en summa som förmodligen blir högre, enligt Andreas Mörck

I potten finns en höjning av avgiften till Akademikernas a-kassa (AEA), med 35 kronor i månaden. Kassan är gemensam för flera förbund, och är fristående från LR. Höjningen följer regeringens höjning av taket för dagsersättningen, från 910 kronor till 1 200.
– AEA kommer att höja avgiften rejält. Och det är tydligt att Lärarnas Riksförbund behöver höja avgiften. Men frågan är vilka konsekvenser det får för medlemsanslutningen. Och en chockhöjning kan få medlemmarna att helt och hållet lämna facket. Vi är inte oroliga för att de ska gå till Lärarförbundet, utan att de helt ställer sig utanför, säger Andreas Mörck.

Var går gränsen för att kalla det en chockhöjning?
– Jag tycker att de avgiftshöjningarna som vi diskuterar nu, börjar du höja från en månad till en annan med 50 till 80 kronor, inklusive a-kassan, då är det en jättehöjning.

Blir det en höjning med tio kronor eller mer för era medlemmar?
– Det kan bli mer. Vi behöver göra en samlad bedömning när vi ser höjningen av a-kassan. Det kan bli att vi håller kvar medlemsavgiften på kort sikt, men på lång sikt behöver vi höja avgiften för att gå runt. Det har blivit billigare att vara med i facket, det kostar en mindre del av lönen totalt.

Även Lärarnas a-kassa kommer att höja avgifterna, men hur mycket är ännu inte bestämt. (...)
– Det är alldeles för tidigt att prata om vad en omställning betyder för Lärarnas Riksförbund. Det handlar om hela förbundet och hur vi ska arbeta. Det jag vill se är om det blir bättre, smalare, tuffare och vassare, bättre för medlemmarna, men att vi skär på kostnaderna där medlemmarna inte märker det, säger Andreas Mörck.

Vad skulle ni vinna på en gemensam organisation, rent ekonomiskt?
– Jag vill inte spekulera. Men i framtiden kommer det att ställas helt andra krav, det handlar bland annat om stora it-system för att kunna leverera facklig service dygnet runt. Nyttan med att bli fler är att fler delar på den kollektiva kakan. Detta kan man göra i en ny organisation, det kan göras i Saco, det kan göras i något nytt. Men det finns stordriftsfördelar att dra, säger Andreas Mörck.

För Lärarförbundets andre vice ordförande Robert Fahlgren är frågan enkel.
– En gemensam organisering innebär att vi inte skulle ligga på de dubbla kostnaderna som vi har idag, det är enorma summor. Det gäller till exempel lokaler, it, personal med. Och utan dubbla kostnader skulle vi kunna sänka medlemsavgifterna, vi har spekulerat i 100 kronor per månad, säger Robert Fahlgren.

Lärarförbundet landade på ett underskott på 29 miljoner 2019. Men under den fyraårsperiod som budgeten räknas, menar Robert Fahlgren att förbundet har en budget i balans.
https://www.lararen.se/nyheter/a-kassa/lararnas-riksforbund-tvingas-hoja-medlemsavgiften

- HUR SKA DET GÅ I AVTALSRÖRELSEN?
  ETC 10/8 2020: ”Nollbud i viruspåverkad avtalsrörelse” (av Stina Berglund).
  Utdrag ur artikeln:
  Noll kronor i lönehöjning. Det är vad arbetsgivarsidan inom industrin flaggar för när avtalsrörelsen snart återupptas för tre miljoner svenskar.
  - Det skulle knappast kunna fungera som ett märke för arbetsmarknaden i övrigt, säger arbetsmarknadsforskaren Anders Kjellberg.

  Svenskt Näringslivs vice vd Mattias Dahl sade nyligen i en intervju att man inte utesluter ett lönebud på noll kronor inför att förhandlingarna återupptas. Nollbud är ovanliga, men läggs ibland under ekonomiska kriser och i lägen när inflationen väntas vara låg, enligt Irene Wennemo, generaldirektör på Medlingsinstitutet.
  - Det kan dessutom sammanfalla i år. Framförallt har vi en väldigt stor ekonomisk osäkerhet. Vi har en enorm nedgång och vi vet inte hur snabb återhämtningen blir, säger hon.

  Men enligt Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och arbetsmarknadsforskare, slutar ett nollbud aldrig i ett avtal utan löneökningar.
  - Det brukar bli en uppgörelse på en annan nivå i alla fall. Om industrin skulle ingå ett nollavtal skulle det knappast kunna fungera som ett märke för arbetsmarknaden i övrigt och att hamna i en sådan situation vill man nog undvika, säger han.

Läget inför höstens förhandlingar är speciellt. När arbetslösheten stiger försvagas den fackliga sidan generellt. Under coronakrisen finns också en stor osäkerhet som arbetsgivarna kan använda som argument för att hålla tillbaka lönerna.
- Det är en ganska knivig situation, och osäkerheten är speciell. I alla ekonomiska kriser finns det en osäkerhet kring när det ska vända. Här kan det å andra sidan vända upp snabbt precis som det vände ner snabbt, säger Anders Kjellberg.

En annan faktor som enligt Irene Wennemo gör årets avtalsförhandling tuff är att krisen slagit olika hårt mot olika sektorer. Handeln, besöksnäringen och transportsektor har dalat djupt medan vården och IT-branschen har haft fortsatt högt tryck. Skillnaderna gör det svårt att säga hur stor betydelse ett nollbud från industrin kan få, menar hon.
- När utvecklingen har sett så olika ut i olika sektorer är det svårare att hitta fram till en nivå som alla accepterar, säger hon.
- Samtidigt ser det inte alls ut som i våras, när vi skulle ha haft avtalsrörelsen såg det nattsvart ut, nu känns det ändå som att vi ser en återhämtning och det ser lite ljusare ut, säger hon.

Fackförbunden har redan gjort en eftergift. När parterna i våras kom överens om att skjuta på förhandlingarna förlängdes de gällande avtalen, vilket innebär att lönerna ligger kvar på nuvarande nivåer tills något annat bestämts. Det finns ingen garanti för att anställda kommer att få sin löneökning retroaktivt, enligt Petter Hällström, nationalekonom på Medlingsinstitutet.
- Vi vet inte hur parterna kommer att hantera det i förhandlingarna om nya avtal senare i höst. Det är helt upp till dem om de kommer att skriva retroaktiva avtal från april, eller om det kan bli tal om en kompensation. Det vet vi inte, säger han.

Även om pandemin överlag sätter fackförbunden i ett sämre förhandlingsläge så finns det en yrkesgrupp som kan ha ett bättre läge, nämligen personalen inom äldreomsorgen. De usla villkoren inom omsorgen kom upp i ljuset när det visade sig att hälften av dem som dött i covid-19 i Stockholm bodde på ett äldreboende. En förklaring till att smittan kunde spridas som har lyfts är att många hade osäkra anställningar och inte hade råd att sjukanmäla sig.
- Jag tror att man måste ändra det system som finns nu med behovsanställda och timanställda som inte ens har rätt till sjukersättning om de blir sjuka, utan tvingas gå till jobbet av ekonomiska skäl. Det är ett ohållbart system, har det visat sig. Det är nog alla överens om, där måste man nog sätta av pengar i alla fall, säger Anders Kjellberg.

Kommer arbetsgivaren att vara överens med facket om det?
- Det är inte lika självklart. Men det kommer bli en press på dem, säger han.

Att det finns ett stort folkligt stöd för att omsorgspersonalen ska få bättre villkor talar också till deras fördel.
- I en avtalsrörelse är det viktigt att ha den allmänna opinionen på sin sida. I det här fallet finns det både sakliga skäl, att corona sprids lättare när villkoren är sämre, och den allmänna opinionen. Man kan peka på detta och rimligen få till stånd en förändring, säger Anders Kjellberg.
https://www.etc.se/inrikes/nollbud-i-viruspaverkad-avtalsrorelse

- DEN SVENSKA MODELLEN I EN OVISS TID
  Den nya Arena Idé-rapporten ***Den svenska modellen i en oviss tid***. *Fack, arbetsgivare och kollektivavtal på en föränderlig arbetsmarknad. Statistik och analyser: facklig medlemsutveckling, organisationsgrad och kollektivavtalstäckning 2000-2029* (Stockholm 2020) innehåller den fackliga organisationsgraden uppdaterad till 2019 samt kollektivavtalens täckningsgrad och arbetsgivarnas organisationsgrad t o m 2018. Rapporten redovisar vidare bland annat:
  1) medlemsutvecklingen i olika LO-, TCO- och Saco-förbund
  2) andelen utrikes födda i dessa förbund respektive hos arbetare och tjänstemän med anställning
  3) de 35 största fackförbunden 31/12 2019

4) den fackliga organisationsgraden i olika arbetar- och tjänstemannayrken kombinerat med skillnader mellan privat/offentlig sektor och mellan inrikes/utrikes födda inom ett och samma yrke.
5) de stora geografiska olikheterna i facklig anslutning mellan olika kommuner och län
6) det svenska kollektivavtalssystemets ”vita fläckar”
7) den fackliga organisationsgradens betydelse för kollektivavtalen
8) ett framtidsscenario.

Likaså behandlar Den nya Arena Idé-rapporten Coronakrisens effekter på de fackliga medlemstalen. Rapporten kan laddas ned från:
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/den-svenska-modellen-i-en-oviss-tid(11ad3d7f-b363-4e46-834f-cae7013939dc).html

Rapporten finns även i tryckt form (188 sidor) och kan beställas från Arena Idé för **150 kronor** (inklusive moms; självkostnadspris för tryck och porto). Uppge i så fall (1) Antal exemplar som önskas, (2) Namn på beställaren, (3) Adress dit paketet ska skickas, samt (4) Fakturaadress (om annan än ovanstående). Beställning görs till: catherine.elmlund@arenagruppen.se

Samtidigt publiceras en ny, uppdaterad upplaga av ***Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund***. Department of Sociology, Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2020:1. Appendix 3 in English.
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(384bb031-c144-442b-a02b-44099819d605).html

Webbseminarium med Anders Kjellberg och German Bender om *Den svenska modellen i en oviss tid* fredagen den 12 juni 2020 kl 10:00-10:45 https://www.facebook.com/events/261191965323458

Arena Idé-rapporten har bland annat uppmärksammats av TT, se t ex Dagen (tryckta tidningen 9/6 2020), Dagens Industri, Svenska Dagbladet (även tryckta tidningen SvD Näringsliv 12/6 2020 sid. 30), Sydsvenskan, NSD, Västerbottenskuriren, Piteå-Tidningen, Kuriren, Upsala Nya Tidning, Enköpings-Posten, Helagotland, Norrköpings Tidningar, Corren, Motala Vadstena Tidning, Borås Tidning, Smålandsposten, Kristianstadsbladet, Sydöstran, Ystads Allehanda, Hallands-Posten och Aftonbladet 7/6 2020: ”Facket tappar mark – staten tar över” (av Olle Lindström): https://www.aftonbladet.se/minekonomi/a/qLjRLz/facken-tappar-makt--staten-tar-over

Ännu ett TT-telegram (20/6 2020) om rapporten: ”Lägre andel utrikesfödda som är med i facket” – se t ex SvD, Aftonbladet, UNT, Norran, Corren, Norrköpings Tidningar, Folkbladet, Barometern, Sydöstran, Blekinge Läns Tidning, Skånska Dagbladet, Sydsvenskan, HD, Hallands-Posten, Tidningen Syre och GP https://www.gp.se/nyheter/sverige/l%C3%A4gre-andel-utrikesf%C3%B6dda-som-%C3%A4r-med-i-facket-1.28978270

Aftonbladet 16/6 2020 (ledaren): ”LO ska inte vara ett politiskt parti” (av Ingvar Persson): https://www.aftonbladet.se/ledare/a/8mn7nd/lo-ska-inte-vara-ett-politiskt-parti

Akademikern 15/6 2020: ”Virusets effekter sprider sig som ett ogräs på arbetsmarknaden” (av Johanna Kvarnsell): https://akademikern.se/reportage/virusets-effekter-sprider-sig-som-ett-ogras-pa-arbetsmarknaden?v=frontpage&d=block_1

Akademikern nr 3 juni 2020 sid 38-39: ”Det här kan nog fungera som en väckarklocka” (av Johanna Kvarnsell).

Aktuellt i Politiken 12/6 2020, sid. 5: ”Svensk modell i en oviss tid” (av Maria Persson)

Arbeidsliv i Norden 8/9 2020: ”Kollektivförhandlingar med munskydd” (av Björn Lindahl). https://www.arbeidslivinorden.org/i-fokus/i-fokus-2020/tema-kollektivforhandlingar-med-munskydd/article.2020-09-08.7379653387

Arbetsvärlden 9/2 2021: ”Historiskt stor medlemsökning för TCO-förbunden 2020” (av Susanna Lundell) https://www.arbetsvarlden.se/historiskt-stor-medlemsokning-for-tco-forbunden-2020/

Arbetsvärlden 8/6 2020: ” Ny rapport: Minskad facklig styrka kan öppna för minimilöner i lag” (av Carl von Scheele): https://www.arbetsvarlden.se/ny-rapport-minskande-facklig-styrka-kan-oppna-for-ratade-losningar/

Arbetet 8/6 2020: ”Allt färre utrikes födda arbetare med i facket” (av Martina Frisk): https://arbetet.se/2020/06/08/allt-farre-utrikes-fodda-arbetare-med-i-facket/

Arbetsmarknadsnytt 8/6 2020: ”Facken tappar makt – staten tar över” (av Olle Lindström, TT): https://www.arbetsmarknadsnytt.se/allmanna_nyheter/facken-tappar-makt-staten-tar-over_776117.html

Brand nr 3 2021: ”Kris i Landsorganisationen” (av Viktor Mauritz): https://tidningenbrand.se/brand/nummer-3-2021-fackets-kris/kris-i-landsorganisationen/#comment-2358

Dagens Arbete 25/6 2020 nr 6, sid 12 (tryckta tidningen): ”Utrikes födda nobbar facket”.

Dagens Arbete nr 9 2021, sid. 36-40: ”Mixen gör oss mer upplysta” (av Marcus Derland). Utdrag ur artikeln:

Många nationaliteter. En fjärdedel av IF Metalls medlemmar är födda i andra länder. På Part AB i Kalix är hälften av arbetsstyrkan nysvenskar och alla fastanställda är med i facket. (…) om ett led i att förbättra kommunikationen med de många nationaliteterna på Part har klubben utsett Kareem Alhumsi till försäkringsinformatör. Han kom till Sverige från Syrien Kalix 2015. Efter tre månader fick han praktik på fabriken som sedan blev till ett fast jobb. (…) …hur översvallande tacksamma medlemmar blir när de får hjälp från klubben. Förutom de rent fackliga frågorna bistår de förtroendevalda med att förklara allt från bilförsäkringar till blanketter från Skatteverket. Klubbstyrelsen ser det som att de ger ett mervärde till sina nyblivna medlemmar, som behöver hjälp med att förstå det svenska samhället.

- Folk vet att de kan komma till oss med frågor. Vi kan inte svara på allt men vi försöker. Tjänstepensionen brinner jag extra för, många medlemmar bokar in enskilda samtal, säger Johan Sandberg.

(…)

Totalt var andelen utrikesfödda inom IF Metall 23 procent under 2020, enligt en rapport från Arena idé. Förbundet jobbar med riktade insatser mot invandrargrupper eftersom många inom industrin kommer från andra länder.

- Språkmässigt är det svårare att rekrytera, men vi ser det inte som problem, människor behöver samma trygghet oavsett var man kommer från, säger Michaela Tinnerholm, ombudsman på IF Metalls organisationsenhet.

Hon menar att facken är en viktig kraft för integrationen i Sverige och på arbetsplatserna.

- När vi möts och talar med varandra skapas integration. Vår utmaning är att nå ut med vad IF Metall står för, den svenska modellen och hur kollektivavtal fungerar. Men å andra sidan behöver vi förklara det för svenskfödda också, säger Michaela Tinnerholm.

Del av faktaruta: 422 300 av 1 446 200 arbetare på svenska arbetsplatser 2020, var födda utomlands. Det motsvarar 29,2 procent. Av dem fanns 301 900 i privat sektor och 116 000 i offentlig sektor (alla arbetare och tjänstemän är dock inte sektorsuppdelade). Källa: Rapporten Den svenska modellen 2020, Arena idé https://da.se/2022/02/har-ar-nysvenskarna-med-i-facket/

Dagens Arena 8/6 2020: ”Utrikes födda nobbar facket” (av Alicia Heimersson): https://www.dagensarena.se/innehall/utrikes-fodda-nobbar-facket/

Dagens ETC 9/6 2020 (tryckta tidningen): ”Bara häften av utrikes födda med i facket” (av Adolfo Diaz)

Du & Jobbet 17/6 2020: ”Unga och utlandsfödda väljer bort fackmedlemskap” (av Jonas Fogelqvist): https://www.duochjobbet.se/okategoriserade/unga-och-utlandsfodda-valjer-bort-fackmedlemskap/

ESSENS (fackförbundet SRATs tidning) nr 2 2020 sid. 6: ”Uppåt för fack och a-kassa” (av Johanna Kvarnsell). Läs tidningen här: https://www.srat.se/essens-karnan-i-ditt-yrkesliv/las-tidningen/

ETC 8/6 2020: ”Nya siffror: Utlandsfödda går inte med i facket” (av Adolfo Diaz): https://www.etc.se/inrikes/nya-siffror-utlandsfodda-gar-inte-med-i-facket

ETC 11/6 2020: ”Ung fackpamp som skriver historia: ’Egentligen är det märkligt’” (av Rebecka Bohlin): https://www.etc.se/inrikes/ung-fackpamp-som-skriver-historia-egentligen-ar-det-markligt

ETC lördag 12/6 2020, sid 30-35: ”Ung fackpamp som skriver historia” (av Rebecka Bohlin)

ETC lördag 12/6 2020, sid 11: ”Idéer om av staten satta minimilöner vinner kraft”

ETC Göteborg 25/9 2020: ”Pandemin kommer inte ensam att rädda facken” (av Charles Jeganeh) /referens till mitt begrepp ”strukturell individualism”/ https://www.etc.se/debatt/pandemin-kommer-inte-ensam-att-radda-facken

Fastighetsfolket 8/6 2020: ”Dramatisk minskning av utlandsfödda som är med i facket” (av Martina Frisk): https://fastighetsfolket.se/2020/06/08/dramatisk-minskning-av-utlandsfodda-som-ar-med-i-facket/

Fastighetsfolket 9/6 2020: ”Forskaren: Att nå utlandsfödda väldigt viktigt för facket” (av Mårten Kierkegaard och Kajsa Olsson): https://fastighetsfolket.se/2020/06/09/forskaren-att-na-utlandsfodda-valdigt-viktigt-for-facket/

Fastighetsfolket (tryckta tidningen) 1/7 2020, sid 41: 64 procent av arbetare födda i Sverige är med i ett fackförbund. Bland utrikes födda är siffran 51 procent. Skillnaden har ökat sedan 2006, då 77 procent av både inrikes och utrikes födda var med i ett fack. KÄLLA: RAPPORTEN "DEN SVENSKA MODELLEN I ENOVISS TID" FRÅN ARENA IDÉ

Handelsnytt 8/6 2020: ”Professorn: Otroligt viktigt för facken att locka utlands-födda” https://handelsnytt.se/2020/06/08/professorn-otroligt-viktigt-for-facken-att-locka-utlandsfodda/

Hotellrevyn 8/6 2020: ”Färre med i facket” (av Linda Svensson): https://www.hotellrevyn.se/farre-valjer-facket/

Kollega 8/6 2020: ”Svenska modellen hotad av fackligt medlemstapp” (av David Österberg): https://www.kollega.se/svenska-modellen-hotad-av-fackligt-medlemstapp

Kollega 17/6 2020: ”Corona lockar utrikes födda till facket” (av Lina Björk): https://www.kollega.se/corona-lockar-utrikes-fodda-till-facket

Lag & Avtal 23/6 2020 och nr 6-7, sid 9 (tryckta tidningen): ”Facken och krisen: Så säger professorerna” (av Göran Jacobsson): https://www.lag-avtal.se/nyhetsarkiv/facken-och-krisen-sa-sager-professorerna-6997527

Lag & Avtal nr 8 Augusti 2020, sid. 23: ”Så svängde Tyskland om minimilöner” (av Mattias Croneborg).

Lunds universitet 11/6 2020: ” Utrikes födda väljer bort facket. Corona påverkar siffror” (av Emma Lord): https://www.soc.lu.se/article/utrikes-fodda-valjer-bort-facket-corona-paverkar-siffror

Mål & Medel nr 7-8 juli 2020, sid. 10: ”Viktigt att utrikes födda dras in i det fackliga arbetet” (av Malin Klingzell-Brulin): https://malmedel.nu/ovriga-nyheter/viktigt-att-utrikes-fodda-dras-in-i-det-fackliga-arbetet/

Målarnas Facktidning 14/10 2020: “Dramatisk minskning av utlandsfödda I facket” (av Helena Forsberg och Martina Frisk): https://malarnasfacktidning.se/2020/10/dramatisk-minskning-av-utlandsfodda-i-facket/

Nio Fem. Tidskrift om arbetsliv & profession nr 2 2020: ”Facklig medlemstillströmning under coronapandemin” (av Anders Kjellberg): https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/facklig-medlemstillstroemning-under-coronapandemin(043f738e-c0cb-4e37-9915-a03f819806d4).html

Nordic Labour Journal 8/9 2020: ”Collective bargaining with face masks” (av Björn Lindahl). https://www.nordiclabourjournal.org/i-fokus/in-focus-2020/theme-collective-bargaining-with-face-coverings/article.2020-09-08.8687065625

Norran, Norrbottens-Kuriren, Norrländska Socialdemokraten, Piteå-Tidningen 16/3 2022: Arbetslivsforskaren om lagbrotten: "Inget nytt fenomen" (av Jonny Vikström).

Norrländska Socialdemokraten (NSD): ”Vår största folkrörelse” (av Olov Abrahamsson): https://nsd.se/artikel/wjvpe4oj

Proletären nr 26 25/6 2020, sid. 4: ”Stora medlemstapp för fackförbunden” (av Alexandra Nylund)

Publikt 9/6 2020: ”Facklig organisationsgrad minskar” (av Linus Hellerstedt): https://www.publikt.se/nyhet/facklig-organisationsgrad-minskar-22414

Seko-tidningen 8/6 2020: ”LO-facken ökade i medlemmar redan innan corona” (av Karin Lindgren Strömbäck): https://sekotidningen.se/nyhet/lo-facken-okade-i-medlemmar-redan-innan-corona/

Seko-tidningen nr 4 september 2020, sid. 26-28: ”Ett fack för alla?” (av Karin Lindgren Strömbäck). I webbtidningen 15/10 2020: ” Därför är unga och utrikesfödda en svår nöt för facken”: https://sekotidningen.se/reportage/darfor-ar-unga-och-utrikesfodda-en-svar-not-for-facken/

Sjukhusläkarna 15/6 2020: ”Coronakrisen ökar facklig anslutning”: https://slf.se/sjukhuslakarna/nyheter/coronakrisen-okar-medlemsanslutningen/

Universitetsläraren nr 5 2020 sid 9: ”Färre lärare är med i facket”.

Pressmeddelande 23/6 2020 från Fackförbundet ST: ”Strukturell diskriminering, en facklig fråga?” (av Björn Hallberg): https://via.tt.se/pressmeddelande/strukturell-diskriminering-en-facklig-fraga?publisherId=3235853&releaseId=3279086

Vision 16/4 2021: ”Visions medlemmar värnar och utvecklar demokratin varje dag” https://vision.se/nyheter/2021/april/visions-medlemmar-varnar-och-utvecklar-demokratin-varje-dag/

Vårdfokus. Tidning för Vårdbundet 9/6 2020: ”Färre privatanställda med i facket” (av Daniel Persson): https://www.vardfokus.se/webbnyheter/2020/juni/farre-privatanstallda-gar-med-i-facket/

- LAS-UTREDNINGEN: MAKTFÖRSKJUTNING TILL ARBETSGIVARNAS FÖRDEL
  TT-telegram i Aftonbladet, Sydsvenskan, Svenska Dagbladet (även tryckta tidningen ”Mer makt till arbetsgivarna”), Jönköpings-Posten (tryckta tidningen: ”Arbetsgivarna gynnas”), Skaraborgs Allehanda (”Facken tappar sin makt –

kan bli mer av statlig lönepolitik"; tryckta tidningen) och ett 50-tal andra tidningar: "Forskare: Lättare säga upp av personliga skäl" (av Olle Lindström, TT). Utdrag ur artikeln:
När utredaren Gudmund Toijer nu lagt fram utredningen är de oberoende forskarna överens. Förslagen går klart i arbetsgivarnas intresse.
– Förändringarna innebär en balansförskjutning, det kan man inte komma ifrån, säger professor Lars Calmfors.

– Förändringarna går i huvudsak ut på att stärka arbetsgivarnas makt, individen står svagare, även facken, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och expert på fackens organisationsgrad.
Man kan tycka vad man vill om det.
– Men själva faktumet är rätt otvetydigt, fortsätter han.

Mats Glavå, docent i arbetsrätt, håller med.
– Det här blev väldigt arbetsgivarvänligt.
https://www.aftonbladet.se/minekonomi/a/pLzwpo/forskare-lattare-saga-upp-av-personliga-skal

- FACKETS FRAMTID i EN OSÄKER TID
  Den kommande Arena Idé-rapporten *Den svenska modellen i en oviss tid* (av Anders Kjellberg) presenterades kort av rapportens redaktör German Bender i Arbetsvärlden 20/5 2020:
  "Därför kan krisen leda till ett fackligt bakslag – trots de nya medlemmarna"
  https://www.arbetsvarlden.se/debatt/darfor-kan-krisen-leda-till-ett-fackligt-bakslag-%E2%80%92-trots-de-nya-medlemmarna/

  Vision nr 4 2020, sid 19: "Ljusare tider för facken" (av Niklas Lindstedt)

  Akademikern nr 3 juni 2020, sid. 35-39: "Som ett ogräs" (av Johanna Kvarnsell)

  Dagens Arbete 21/5 nr 5 2020, sid. 18-25: "FACKET – NEJ TACK eller kanske ändå?" (av Johanna Edström och Jenny Leyman). Artikeln finns även på webben sedan 24/5:"Kan krisen bli ett lyft för facket?" (av Johanna Edström):
  https://da.se/2020/05/kan-krisen-bli-ett-lyft-for-facket/
  Utdrag ur artikeln:

LO-förbundens medlemsantal har sjunkit sedan början av 90-talet. Sedan 2006 är IF Metall det förbund som har tappat flest medlemmar. Det kan bero på flera saker, menar Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.
- Att IF Metall tappat så många medlemmar beror inte bara på att folk hoppar av. En viktig förklaring är att det inte längre är lika många som arbetar inom industrin som tidigare. En annan förklaring, menar han, är outsourcing till tjänsteföretag.

För första gången är nu TCO större än LO om man räknar in studerande- och pensionärsmedlemmar. Tittar man på aktiva medlemmar är LO fortfarande större. Att organisationsgraden för tjänstemän inte sjunkit till samma låga nivå som för arbetare tror Anders Kjellberg kan förklaras på flera sätt.
- Avgifterna till fack och a-kassa har haft betydelse men det finns fler faktorer. Tjänstemannafacken har lockat många med sina inkomstförsäkringar. LO-förbunden har också krympt i takt med att andelen utlandsfödda har ökat. Bland dem är färre än hälften med i facket.

Skillnaderna i det fackliga engagemanget är också tydliga geografiskt. Längst i norr är fler med i facket medan stödet är svagare i storstäderna. De geografiska skillnaderna går långt tillbaka i tiden och arbetarrörelsens styrka historiskt sett spelar en viss roll, menar Anders Kjellberg.
- Något annat som påverkar är också att i Stockholmsregionen finns nästan inga stora produktionsanläggningar kvar.
På stora arbetsplatser finns ofta en aktiv fackklubb, något som inte är lika vanligt på de mindre arbetsplatserna i storstadsområdena. Där kommer de anställda sällan i kontakt med facket. I storstäderna finns också många jobb i hotell- och restaurangbranschen, där facken har särskilt svårt att rekrytera medlemmar. För att vända trenden måste fackförbunden bli bättre på att nå ut med vad de gör så att människor ska förstå poängen med att vara medlemmar i facket menar Anders Kjellberg. När allt är bra glömmer folk bort varför facket behövs.
Så kom den. Krisen. Coronaviruset stängde inte bara ner flera av landets industrier, den startade också en varselvåg som fick folk att rusa till fackförbunden. (…)
Anders Kjellberg tror på en fortsatt medlemsökning i facken, åtminstone de kommande månaderna.
- Många som har stått utanför fack och a-kassa har nog fått sig en tankeställare. Att Handels och Hotell- och restaurangfacket ökade betydligt mer än IF Metall under mars månad beror på att de branscherna hittills har drabbats hårdare av krisen, och att utgångsläget var en klart lägre organisationsgrad än vad IF Metall har.

- DEN FACKLIGA MEDLEMSTILLSTRÖMNINGEN UNDER CORONAKRISENS INLEDNING
  Arbetet Debatt 29/4 2020: ”Prognosen för facket är positiv oavsett corona” (av German Bender (Arena Idé) och Anders Kjellberg (Lunds universitet)). Läs artikeln här: https://portal.research.lu.se/sv/publications/prognosen-f%C3%B6r-facket-%C3%A4r-positiv-oavsett-corona

  Fastighetsfolket 27/4 2020: ”Forskaren: ’I osäkra tider strömmar fler till facken’" (av Mårten Kierkegaard). Läs artikeln här: https://fastighetsfolket.se/2020/04/27/anders-kjellberg-i-osakra-tider-strommar-fler-till-facken/

  Arbetet nr 6, maj 2020 (tryckta magasinet): ”Ett drömläge för rekrytering till facket” (av Mårten Martos Nilsson).
  Utdrag ur artikeln:
  I goda tider, då det är lätt att hitta jobb, tror många att de klarar sig på egen hand. I orostider söker människor det skydd facket kan ge. Men finanskrisen 2008-2009 visade att det här sambandet inte är självklart. Trots att arbetslösheten steg från 6 till 9 procent på ett drygt år blev det ingen rusning till fackförbunden. De föregående åren hade den fackliga anslutningen sjunkit succesivt, med ett kraftigt ras 2007. Den 1 januari det året chockhöjdes avgifterna till a-kassorna, samtidigt som skattereduktionen för fackföreningsavgift och a-kasseavgift slopades. Kostnaderna fick många att lämna både facket och a-kassan.
  Människor väger nyttan av fackligt medlemskap mot kostnaden, enligt Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet, som har studerat facklig organisering i många år. Åren kring finanskrisen fann många att fördelarna inte vägde upp kostnaden.
  Krass ekonomisk nytta är inte det enda motivet för att vara med i facket. Åtminstone LO-förbunden brukar protestera mot att facket ses som ett försäkringsbolag. Men låt oss anta att nyttoperspektivet faktiskt är avgörande. I så fall ser kalkylen helt annorlunda ut i dag än efter finanskrisen.
  Avgifterna till a-kassan, som många kopplar till fackmedlemskapet, har sänkts kraftigt. Och fackavgiften ger återigen rätt till minskad skatt. Samtidigt har villkoren i a-kassan blivit mycket generösare. Som medlem får du en bättre försäkring till lägre kostnad. Dessutom har de flesta fackförbund numera en inkomstförsäkring som kompletterar a-kassan. Att staten har höjt taket i

a-kassan har lyft bort en del av kostnaderna för inkomstförsäkringarna. Indirekt är det en sponsring av fackmedlemskapet. Till detta kommer att facket ger stöd och förhandlingshjälp om du blir uppsagd eller hamnar i en tvist med din arbetsgivare.

- CORONAN AKTUALISERAR DET OHÅLLBARA ATT TILLÄMPA JUST-IN-TIME OCH LEAN PRODUCTION INOM VÅRD, OMSORG OCH LAGERHÅLLNING AV LÄKEMEDEL OCH SKYDDSUTRUSTNING

  GT Debatt 30/4 2020: ”Använd inte pandemin som svepskäl för avregleringar” (av Patrik Hall, Anders Kjellberg, Christin Mellner och Åke Sandberg). Ladda ned artikeln här: https://portal.research.lu.se/sv/publications/anv%C3%A4nd-inte-pandemin-som-svepsk%C3%A4l-f%C3%B6r-avregleringar eller här: https://www.expressen.se/gt/debatt-gt/anvand-inte-pandemin-som-svepskal-for-avregleringar/

DEBATT

TORSDAG 30 APRIL 2020

SKYDDA. Årtionden av skattesänkningar har skapat oförmåga att skydda de gamla, skriver Patrik Hall, Anders Kjellberg, Christin Mellner och Åke Sandberg.

FOTO: SHUTTERSTOCK, ANDERS WIKSTRÖM, KENNETH RONN, MARTIN MAGNUSSON

PATRIK HALL
Professor i statsvetenskap
Malmö universitet

ANDERS KJELLBERG
Arbetsmarknadsforskare, professor Lunds universitet

ÅKE SANDBERG
Organisationsforskare, professor Stockholms universitet

CHRISTIN MELLNER
Arbets- och organisationspsykolog, fil.dr Stockholms universitet

Använd inte pandemin som svepskäl för avregleringar

■■ Tre årtionden av resursminskning och styrformen New public management har bäddat för krisens allvar under pandemin.

■■ Man pandemin får inte användas som ursäkt för att driva genom fler avregleringar, skriver flera akademiker och forskare.

GT DEBATT

Debattansvarig: Csaba Beno Pertenberg
Mejla debatt@gt.se

Covid-19 skapar kris

I välfärdens kvalitet, både i arbetet och i den omsorg som ges. Tre årtionden av resursminskning och styrformen New public management (NPM) har bäddat för krisens allvar.

Fordonsindustrin har gått i första ledet med flexibilitet och små lager, så kallad *lean production*. När leveranskedjor bryts, uppstår brist på material och bilindustri och Volvo stänger ner. När samma organisering tillämpas inom vård, omsorg och läkemedelsförsörjning äventyras liv.

För mer än två månader sedan kritiserade Kommunal Väst av betsmiljön – och därmed omsorgskvaliteten – i hemtjänsten något som de, och forskningen, larmat om i årtal (GT 18/3). I Göteborg ställdes höga kvalitetskrav på företag i hemtjänsten. Två av tre företag fick nej för att de inte höll mätet, men trots detta är arbetssituationen inte hållbar. I bästa fall hann åtta privata hemtjänstföretag i Göteborg, i Stockholm däremot omkring 150, med samordningsproblem som följd.

Årtionden av skattesänkningar har skapat oförmåga att skydda de gamla. Ändå planerade landets kommuner i bästa ytterligare besparingar på ett par miljarder kronor inom äldreomsorgen för år 2020. I boken ”Arbete & välfärd” (2019) undersöker vi effekter av NPM och marknadsstyrning i välfärdes. Politiken blir åskådare, professioner överflyglas av marknad och byråkrati, arbetsmiljö och kvalitet blir där efter.

Vi har lärt på att människor är byggliga, som Kerstin Ekman skriver (DN 7/4). Tillit har möjliggjort den produktiva och dialogbaserade organisation som varit ett framgångsrecept i svensk ekonomi, med Volvo som stödkluster. På liknande sätt är tillit grundläggande för att välfärdens professioner ska kunna sköta sitt jobb. Nedskärningspolitik och NPM har försvårat detta.

Vi ser försök att använda pandemin för att driva fram fortsatt avreglering. Det är att blanda bort korten. Dagens kris orsakas inte av för mycket planering eller alltför trygga jobb utan av en pandemi, svår att hantera på grund av resursminskningar och oreglerade marknader. Tidigare har avreglering motiverats med sysselsättning för unga och utlandsfödda. Likt den romerske senatorn Catos ”för övrigt anser jag att Kartago bör förstöras” är refrängen från arbetsgivarhåll nu: ”för övrigt anser vi att anställningstryggheten bör försvagas, lönespridningen öka och förhandlingar decentraliseras” (Rationsrapporten ”Framtidens arbetsliv” 2017).

Flexibilitet är ett tveeggat svärd, som OECD framhåller. Upplockrad LAS med lätt att avskeda gör företag flexibla. De anställda tvingas vara flexibla. Gigjobb och timanställning ger otrygghet och kompetens- och språkproblem i åldersomsorgen.

> **Inte ansvarsfullt att genomföra januariavtalets avreglerade arbetsrätt.**

Kompetensmässig flexibilitet råvemot, förbundlad av fack och arbetsgivare, innebär kvalificerade anställda, vilket främjar konkurrenskraft. Det har figa med januariavtalets uppluckrade LAS att göra, desto mer med den klassiska svenska modellen med kollektivavtal och samspel på lokal central nivå, en flexibel framtidslösning som lyfts fram av OECD.

Att genomföra januariavtalets avreglerade arbetsrätt är inte ansvarsfullt. Nedmonteringen av Arbetsförmedlingen var aldrig en bra idé, än mindre när kommuner som kämpar med integration av flyktingar, nu också ska klara en ekonomisk kris.

Ökad lönespridning med sänkta lägstalöner påverkar nivåerna i a-kassa och sjukförsäkring, för om arbetslinjens tvång ska fungera måste skillnaden mellan ersättning och lön vara stor. Den mer hållbara klassiska arbetslinjen bör återkomma: Rätt till jobb och utbildning för att kvalificera sig i omställning, med produktivitet, välfärd och kvalificerade jobb i samklang.

För tre decennier sedan vann marknadsidéerna över vad som uppfattades som byråkratisk detaljreglering. Sedan har långt drivna marknadslösningar skapat ineffektivitet, samordningsproblem, bristande likvärdighet och statusförlust för välfärdens professioner. Nu behöver marknadslösningar bäddas in i en gemensam ram för trygghet och kvalitet i både välfärd och arbetsliv.

PATRIK HALL
ANDERS KJELLBERG
CHRISTIN MELLNER
ÅKE SANDBERG

MER DEBATT PÅ EXPRESSEN.SE/DEBATT

FÖLJ DEBATTREDAKTIONEN

- TIDSBEGRÄNSAT ANSTÄLLDA: OTRYGGA ANSTÄLLNINGSFORMER
  Arbetsvärlden 14/4 2020: ”Tidsbegränsat anställda får allt otryggare villkor – även bland tjänstemän” (av Göran Jacobsson). Utdrag ur artikeln:

En SCB-undersökning beställd av Arbetsvärlden visar hur en redan utsatt grupp får allt otryggare villkor. Och att deras organisationsgrad sjunker.

– Trots att det varit goda tider så har ingen förbättring skett, säger professor Anders Kjellberg.

De visstidsanställda är en alltmer utsatt grupp. De tillhör dem som allra först förlorar sina jobb i Coronakrisens spår. Under de senaste 15 åren har den fackliga organisationsgraden sjunkit bland dem och det är de mest otrygga anställningarna som ökar mest bland dem med tidsbegränsade anställningar. Och det är kvinnor som i större utsträckning än män som har såna jobb. Det framgår av en undersökning som SCB gjort på tidningen Arbetsvärldens uppdrag. Den omfattar åren 2005-2019.

Samuel Engblom är samhällspolitisk chef hos TCO. Han säger att den minskade organisationsgraden bland de visstidsanställda försvagar facket och kan leda till en tudelning av arbetsmarknaden.

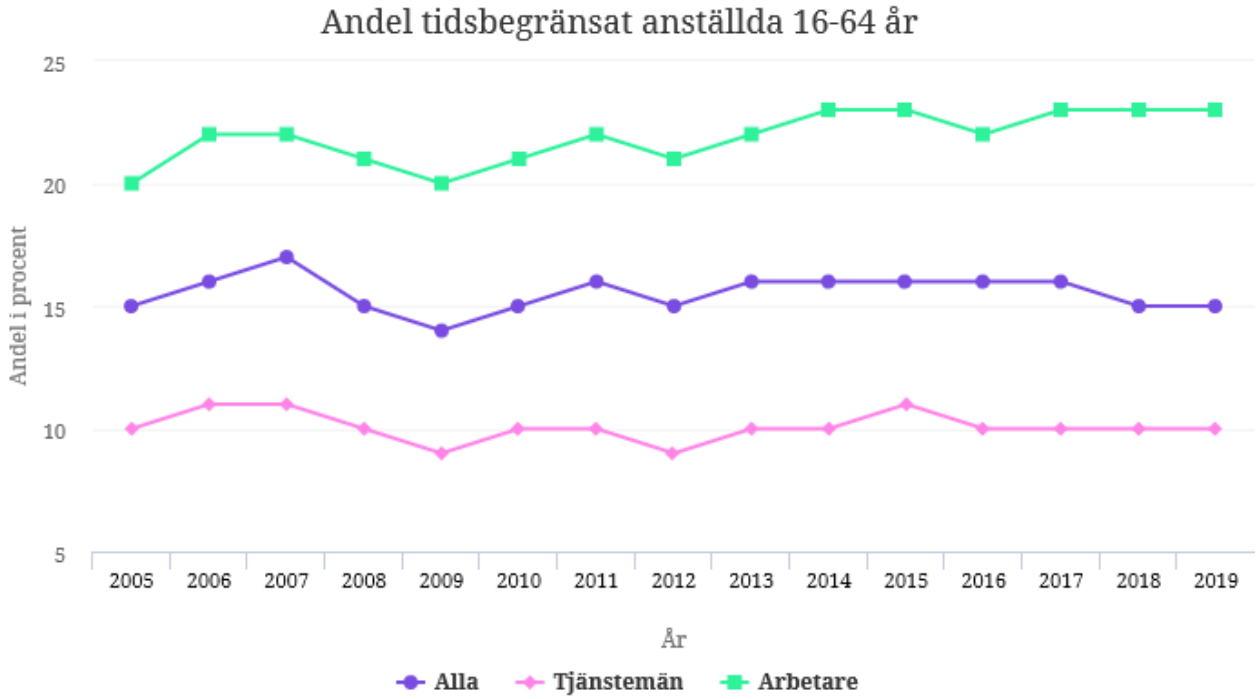

Under åren 2005-2019 ökade antalet anställda från drygt 3,8 miljoner till nästan 4,5 miljoner. Antalet tjänstemän ökade med 750 000 till en bra bit över 2,6 miljoner medan antalet arbetare minskade drygt 100 000 till strax över 1,8 miljoner. Tjänstemännen med tidsbegränsade jobb ökar från omkring 200 000 till i ungefär 270 000 - en minskad andel av alla anställda tjänstemän från nästan 11 procent till drygt 10 procent. Arbetarna med tidsbegränsade anställningar går från 400 000 till 430 000 - en ökad andel av alla anställda arbetare från drygt 20 procent till strax över 23 procent. Under de 15 åren har det sammanlagda antalet med tidsbegränsad antalet med tidsbegränsad anställning gått upp från ungefär 600 000 till 700 000. Källa: SCB, AKU

Andelen med tidsbegränsade arbeten har under de senaste 15 åren legat på nästan samma nivå samtidigt som antalet anställda ökat. Det innebär att antalet med tidsbegränsade anställningar ökar. Bland tjänstemän har det skett en uppgång från 200 000 till runt 270 000. Bland tjänstemännen har ungefär var tionde en tidsbegränsad anställning. Bland arbetarna är det drygt 20 procent som har sådana jobb och bland alla anställda ligger andelen kring 15 procent.

Anders Kjellberg är professor i sociologi vid Lunds universitet. Han tycker det är anmärkningsvärt att andelen med tidsbegränsad anställning ligger kvar på samma nivå.

– Trots att det varit goda tider så har ingen förbättring skett och det är värt att notera att antalet med visstidsanställning ökar.

Han kommenterar också att de mest otrygga visstidsjobben ökar mest. Det rör sig om allmän visstid och behovsanställningar, som kan vara sms-jobb och timanställningar.

– Det beror på uppluckringen av LAS och att arbetsgivarna misslyckas med att lägga arbetstidsscheman som minimerar behovsanställningarna i slimmade organisationer.

Det är skillnad på arbetare och tjänstemän. Andelen arbetare med visstidsanställning ökar. Det gör den inte bland tjänstemän. Både bland tjänstemän och arbetare ökar de som har allmän visstid och behovsanställningar. Bland arbetare är både andelen och antalet med AVA/behovsanställning betydligt större än bland tjänstemännen.
(…)
Samtidigt är de heltidsstuderande en växande grupp bland de visstidsanställda. Under 15-årsperioden har heltidsstuderande bland visstidsanställda arbetare ökat lika mycket som antalet arbetare med visstidsanställning medan ökningen bland tjänstemän är nästan lika stor som hela uppgången i antal tjänstemän med tidsbegränsad anställning.
(…)
LO:s Torbjörn Johansson har en annan kommentar. Bland arbetarna är ungefär var 20:e anställd en heltidsstuderande med tidsbegränsad anställning. Han tror att studerande i högre utsträckning kan tänkas godta otrygga anställningar än de som har ett sådant jobb som enda försörjning.

– Skitanställningarna göds av att många accepterar dem.

Professor Anders Kjellberg har en förklaring till att alltfler heltidsstuderande har visstidsjobb.

– Det beror på den högre utbildningens expansion och att de studerande upplever att de har det svårt att klara sig på enbart studiemedel.

https://www.arbetsvarlden.se/tidsbegransat-anstallda-far-allt-otryggare-villkor-aven-bland-tjansteman/

- VAD KRÄVS AV EN NY LO-ORDFÖRANDE?
  ETC 22/3 2020: ”Svårt pussel väntar för LO:s nästa ordförande. Utmaning hålla ihop de olika förbunden” (av Jenny Lindström). Utdrag ur artikeln:

  Stora motsättningar
  Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, menar att den stora utmaningen för den nya LO-ordföranden blir att hålla ihop de olika förbunden:
  - Det finns ju motsättningar mellan kvinnodominerade förbund som Kommunal och IF Metall med flera som håller hårt på det så kallade märket - att industrin ska vara löneledande, säger han.
  När det gäller förhandlingarna om Las finns det också motsättningar mellan LO-förbunden. Kommunal, Seko, Byggnads, Målarna och Fastighets har hoppat av förhandlingarna.
  Anders Kjellberg menar att en ny LO-ordförande måste stå på sig inte bara mot arbetsgivarna utan även mot regeringen.
  - Januariavtalet gör det mer komplicerat mellan LO och Socialdemokraterna. Regeringen är ju bakbunden av Liberalerna och Centern. Det är en väldigt komplicerad situation, säger han.

  Vinna tillbaka SD-röster
  En stor utmaning för Socialdemokraterna är att de förlorat många av LO-medlemmarna till Sverigedemokraterna. Anders Kjellberg tror att LO har en viktig roll för att vinna tillbaka dem.
  - SD intar ju ofta löntagarfientliga ståndpunkter och det är viktigt att upplysa de medlemmar som röstar på SD om det.
  Han tycker också att det är viktigt att få upp den fackliga organisationsgraden som under flera år sjunkit bland de med arbetaryrken. Och särskilt bland arbetare med utländsk bakgrund.

- Det är visserligen förbunden som sköter medlemsrekryteringen men LO centralt skulle kunna ta initiativ för att rekrytera framför allt utrikesfödda arbetare. Många nyanlända från utomeuropeiska länder har andra traditioner. De tycker kanske att det är arbetsgivaren som ska bestämma helt och förstår inte den svenska modellen.

Närma sig V?
Förra året besökte Karl-Petter Thorwaldsson, som första LO-ordförande, Vänsterpartiets kongress. Borde nästa ordförande fortsätta att sträcka ut handen mot Vänsterpartiet?
Det tycker Anders Kjellberg, som tror att LO skulle vinna på att närma sig dem mer.
- Vänsterpartiet är ett växande parti som säkerligen dragit till sig många missnöjda Socialdemokrater. Och Vänsterpartiet intar ofta ståndpunkter som ligger nära LO:s, säger han.
Även Lina Stenberg tror att det kan vara en fördel för LO:s nya ledning att söka samarbete vänsterut

- NY ARTIKEL OM SUBVENTIONERADE JOBB
  Olle Frödin & Anders Kjellberg (2020) ”Anställningsbidrag: integration eller etnisk segmentering?”, *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nr 1 2020, sid 30-52. Läs artikeln här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/anstallningsbidrag-integration-eller-etnisk-segmentering(3b601435-581a-45f6-8384-36e015911e88).html

  Du & Jobbet 14/4 2020: ”Subventionerade jobb förstärker segregerad arbetsmarknad” (av Eva Berlin)
  https://www.duochjobbet.se/arbetsmiljo/subventionerade-jobb-forstarker-segregerad-arbetsmarknad/

Onsdag, 5 februari 2020 klockan 13:00, Stockholm stadsmuseum, Ryssgården, Stockholm. Arrangör: Sveriges A-kassor.

Allt färre väljer att vara med i facket. Hur ser utvecklingen ut och vad beror det på? Och vad innebär det för framtidens arbetsmarknad? Sveriges a-kassors forskningsråd välkomnar dig till ett seminarium med Anders Kjellberg, som är professor i sociologi vid Lunds universitet och tidigare mottagare av vårt forskningspris. Anders kommer att hålla ett föredrag om facklig medlems-utveckling och organisationsgrad i Sverige, med utblickar till andra länder.

– Anders Kjellberg har under lång tid följt den fackliga organiseringen på den svenska arbetsmarknaden i ett historiskt, internationellt och komparativt perspektiv och är förmodligen den svenske forskare som mest har bidragit till vår kunskap på området, säger Katarina Bengtson Ekström, ordförande i Sveriges a-kassors forskningsråd.

Läs Anders rapport: Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund

Vad säger arbetsmarknadens parter?
Efter föredraget diskuterar representanter från arbetstagar- och arbetsgivarsidan vad utvecklingen av den fackliga organisationsgraden innebär för dagens och morgondagens arbetsmarknad.

Jayeon Lindellee tar emot forskningspris
I samband med seminariet delar vi också ut ett forskningspris till Jayeon Lindellee vid Lunds universitet. Hon har skrivit en doktorsavhandling som visar hur den svenska arbetslöshetsförsäkringen har utvecklats till ett så kallat multipelarsystem, där kollektiva omställningsavtal och fackliga inkomstförsäkringar fått ökad betydelse i takt med att den statligt subventionerade a-kassan urholkats.

– Som första forskare tar Lindellee ett helhetsgrepp på denna utveckling. Med en gedigen och välskriven analys av både den institutionella förändringen och dess konsekvenser bidrar hon med angelägen kunskap i en brännande aktuell fråga, säger Katarina Bengtson Ekström.

Läs mer om Jayeons avhandling: Skillnader i skydd vid arbetslöshet har ökat

- ANGÅENDE MINIMILÖNER I TYSKLAND OCH SVERIGE
  Arbetsvärlden 7/2 2020: ”Arbetsrättsforskare: minimilöner behöver inte vara skadligt för kollektivavtal” (av Carl von Scheele). Utdrag ur artikeln:
  För fem år sedan infördes lagstadgade minimilöner i landet. Professor Anders Kjellberg, expert på partsrelationer och organisationsgrad, förklarar att under en kort övergångsperiod fick avtal i vissa branscher ha lägre minimilöner än den lagstadgade, men detta är inte längre möjligt. Han hänvisar till uppgifter från Europafackets utredningsinstitut, ETUI:

  I klassiska låglönebranscher som till exempel hotell- och restaurangbranschen har de tyska parterna lyft upp den lägsta avtalade lönen till minimilönens nivå eller lagt timlönen 1 cent (ca 1 kr) över den nivån.

  Införande av lagstadgade minimilöner i Tyskland har haft tre positiva effekter på kollektivavtalen och ingen negativ effekt på kollektivavtalens täckningsgrad, enligt ETUI:

  • Det har lyft upp lönenivån, eftersom facken i avtalen har försäkrat sig om att de lägst betalade grupperna har ett visst avstånd till den lagstadgade minimilönen.

  • Det har lett till en sammanpressning av den totala lönestrukturen.

  • Det har lett till högre löneökningar för lågavlönade än för andra grupper.

  Det svenska motståndet mot minimilöner tar avstamp i principen att arbetsmarknadens parter självständigt, utan politisk inblandning, ska avgöra villkoren i arbetslivet.
  Läs artikeln här: https://www.arbetsvarlden.se/arbetsrattsforskare-minimiloner-behover-inte-vara-skadligt-for-kollektivavtal/

- TCO VÄXER – SNART IKAPP LO?
  Arbetsvärlden 3/2 2020: ”TCO växer med 8 300 medlemmar- snart ikapp LO” (av Max Sohl Stjernberg). Utdrag ur artikeln:
  Medlemstalet för TCO ökade 2019 med 8 298 medlemmar och uppgick vid årsskiftet till 1 417 889 personer. (…)

  Bakom ökningen står bland annat TCO:s medlemsförbund Unionen, som vuxit med 15 000 yrkesverksamma medlemmar under 2019. Den sammantagna ökningen innebär att TCO och LO i princip är jämnstora – sett till det totala antalet medlemmar.

  Sett till antalet yrkesaktiva medlemmar har LO fortsatt ett stort försprång, då TCO:s siffra uppgår till 1 109 766 personer, vilket är en ökning med 12 351 i jämförelse med ifjol.

Anders Kjellberg, professor vid sociologiska institutionen i Lund som forskar om facklig organisationsgrad, ser inte att förändringen vad gäller centralorganisationernas storleksförhållande har någon större betydelse annat än symbolisk.

– Den får inte någon jättestor betydelse om man jämför med andra länder. I Sverige samarbetar centralorganisationerna i hög utsträckning med varandra och har liknande synpunkter. TCO och Saco är partipolitiskt fristående så det råder inte någon politisk konkurrens med LO och även om medlemskonkurrensen finns inom vissa grupper så är den relativt sett låg.

https://www.arbetsvarlden.se/tco-vaxer-med-8-300-medlemmar-snart-ikapp-lo/

- FACKET HAR ALLT SVÅRARE ATT ORGANISERA UTRIKES FÖDDA ARBETARE
  Arbetsvärlden 17/1 2020: ”Facket når färre utrikesfödda: ’En varningssignal’” (av Enikö Arnell-Szurkos). Utdrag ur artikeln:

Den fackliga organisationsgraden har sjunkit i många år, särskilt bland LO:s medlemsgrupper. Nu finns även nya siffror uppdelade på inrikes- och utrikesfödda som Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, har presenterat i en reviderad rapport. Organisationsgraden sjunker i mycket hög omfattning bland utrikesfödda arbetare, men även de utrikesfödda tjänstemännens organisationsgrad sjunker något inom offentlig sektor. Bland privatanställda tjänstemän födda utomlands märks däremot en svag ökning i stället de senaste åren.
– En delförklaring kan vara att det har varit en hög nivå tidigare på offentliga sidan, nio av tio tjänstemän har varit med i facket, säger Anders Kjellberg. Efter att organisationsgraden sjönk kraftigt på hela arbetsmarknaden mellan åren 2006 och 2008 har återhämtningen uteblivit bland de offentliganställda tjänstemännen.

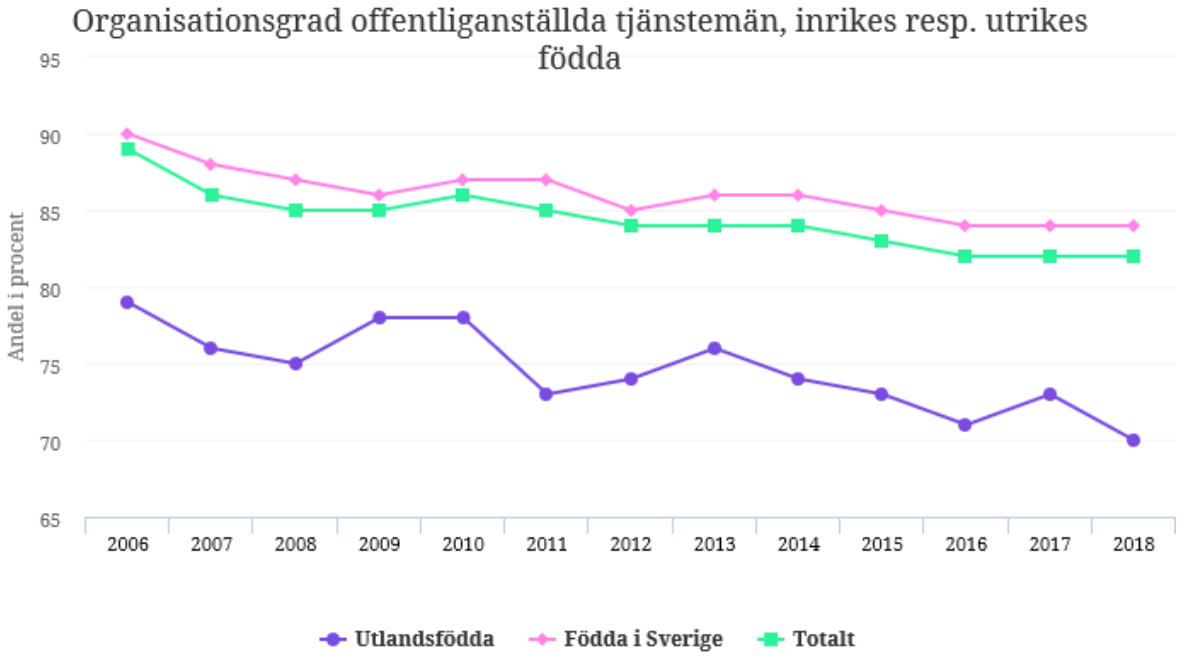

Källa: Anders Kjellberg: Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund. Lunds universitet 2019. Läs här:
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(384bb031-c144-442b-a02b-44099819d605).html

Vad kan det bero på?

– Det är svårt att säga. Delvis kan det bero på att inkomstförsäkringarna har spelat större roll för fackligt medlemskap i privat sektor. Unionen har exempelvis riktat in sin medlemsrekrytering på dem. Privat sektor är ju skakigare än offentlig sektor, där det finns en större trygghet och längre uppsägningstider.
Det kan även handla om att facken generellt inte når ut till utrikesfödda i tillräckligt hög utsträckning, enligt Anders Kjellberg.
– De flesta tjänstemän i professionsyrkena går med i sitt fackförbund av tradition. Men de som kommer från andra länder kommer kanske hit med en färdig utbildning. De går kurser, men kommer inte in den vanliga vägen i via studerandemedlemskap i facket.

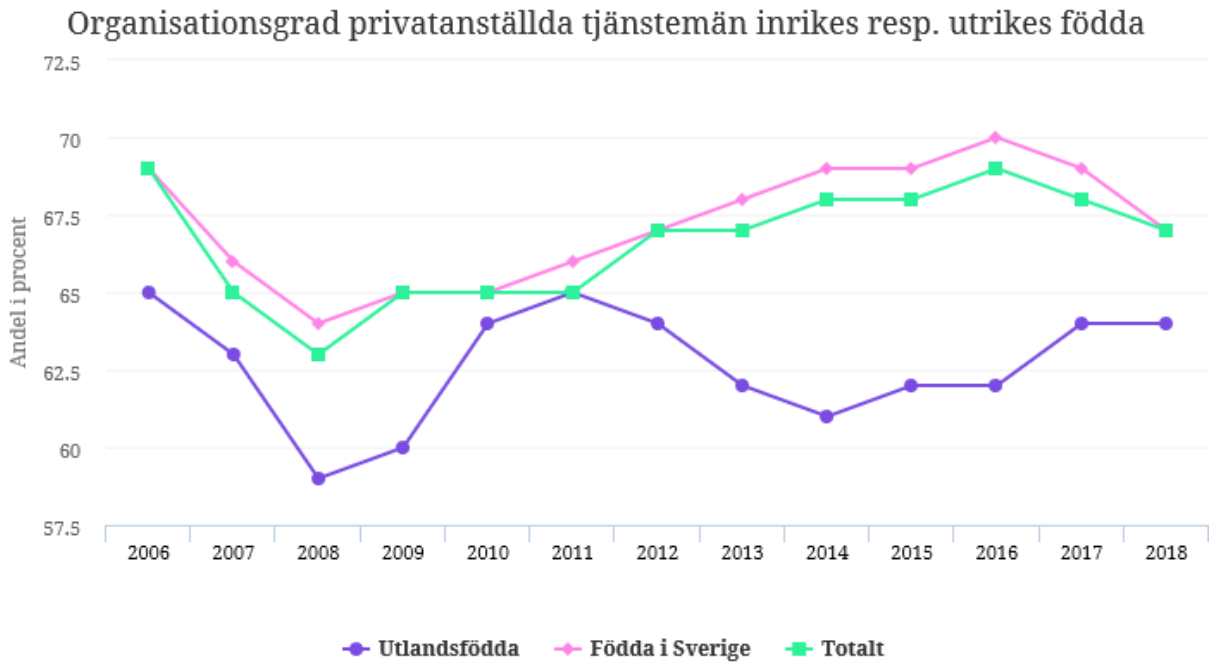

Källa: Anders Kjellberg: Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund. Lunds universitet 2019.

Läs artikeln här:
https://www.arbetsvarlden.se/facket-nar-farre-utrikes-fodda-en-varningssignal/

- VARANNAN SVENSK EU-PARLAMENTARIKER ÄR INTE MED I FACKET
  Arbetsvärlden 22/1 2020: Varannan svensk EU-parlamentariker nobbar facket" (av Bengt Rolfer). Utdrag ur artikeln:
  Sociologiprofessor Anders Kjellberg i Lund konstaterar att det i Sveriges regering sitter en före detta TCO-ordförande, en före detta Saco-ordförande, och dessutom att statsministern är en före detta IF Metallordförande.
  – Jag tar för givet att de inte lämnade facket när de hamnade i regeringen, säger han.

  Att som Alice Bah Kuhnke säga upp medlemskapet när hon kom med i regeringen kommenterar Anders Kjellberg så här:
  – Jag kan förstå hur hon resonerar, men ska man verkligen behöva kapa banden till folkrörelserna? I så fall skulle väl bönder gå ur jordbruksorganisationerna och dessutom skulle företagare gå ur näringslivsorganisationerna. Och alla skulle behöva sälja sina aktier för att stå helt fria.
  – Och även om de går ur har de väl kvar sina värderingar, tillägger han.

  En annan fråga är vilken nytta politikern har av facket. De har ju ingen fackklubb att vända sig till med problem på arbetsplatsen.
  – Nej, men många är nog med av solidaritet och för att de har varit med tidigare. En del kanske tänker sig att återgå till arbetslivet senare, säger Anders Kjellberg.

https://www.arbetsvarlden.se/varannan-svensk-eu-parlamentariker-nobbar-facket/

- DE FORTSATTA LAS-FÖRHANDLINGARNA
  Dagens Arena 17/1 2020: ”Facklig oro inför fortsatta las-förhandlingar” (av Elsa Persson)
  https://www.dagensarena.se/innehall/facklig-oro-infor-fortsatta-las-forhandlingar/

ÅR 2019

- 16 DECEMBER 2019: REVIDERAD UPPLAGA AV *KOLLEKTIVAVTALENS TÄCK-NINGSGRAD OCH ORGANISATIONSGRADEN HOS ARBETSGIVARFÖRBUND OCH FACKFÖRBUND.* Department of Sociology, Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2019:1. Appendix 3 in English.
  Med anledning av att SCB från och med andra halvåret 2018 outsourcade ungefär halva antalet intervjuer som görs för arbetskraftsundersökningarna (AKU) och dessa inte genomfördes på ett korrekt sätt, vilket bland annat visat sig i felaktig arbetslöshetsstatistik, har facklig organisationsgrad årsmedeltal 2018 körts om under december 2019. De största förändringarna i förhållande till tidigare publicerade data är att den fackliga organisationsgraden mellan 2017 och 2018 föll från 69 till 68 procent och inte till 67 procent. Den största korrigeringen har skett på arbetarsidan där organisationsgraden föll med en procentenhet, närmare bestämt från 61 procent 2017 till 60 procent 2018 och inte med två enheter (från 61 till 59 procent).
  Läs den reviderade rapporten här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(384bb031-c144-442b-a02b-44099819d605).html
  Det bör observeras att Arena Idé-rapporten *Den svenska modellen i fara? Fack, arbetsgivare och kollektivavtal på en föränderlig arbetsmarknad* revideras först april 2020 när statistik för år 2019 föreligger. Angående medlemsutvecklingen i de olika fackförbunden och centralorganisationerna, kollektivavtalens ”vita fläckar” mm hänvisas liksom tidigare till Arena Idé-rapporten.

- VARFÖR STREJKAR MAN SÅ MYCKET I FRANKRIKE?
  SVT ställde frågan med anledning av den storstrejk som torsdagen 5 december 2019 inleddes som protest mot president Macrons planer på att höja pensionsåldern: https://www.svt.se/nyheter/utrikes/darfor-strejkar-fransman-mest-i-varlden

- DEN FACKLIGA ORGANISATIONSGRADENS UTVECKLING RUNTOM I VÄRLDEN
  Nu föreligger uppdaterad statistik om den fackliga organisationsgradens utveckling i olika länder i den nya versionen av rapporten *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*:
  - Tabell 2 för facklig organisationsgrad för löntagare i 31 länder 2000-2018 (sid 11)
  - Tabell 54 i Appendix 7 för facklig organisationsgrad i 43 länder 1980-2018 (sid 142-144.

  Läs här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(384bb031-c144-442b-a02b-44099819d605).html

- KOMMUNAL GÅR SIN EGEN VÄG I AVTALSRÖRELSEN 2020
  Lag & Avtal 14/11 2019 resp. nr 11 sid. 10-11: ”Svårt för Kommunal att få mer än märket” (av Göran Jacobsson). Utdrag ur artikeln:

  Avtalsrörelse. Kommunals möjligheter att få löneökningar högre än industrinormen är små. Det är den samlade bedömningen bland fack, arbetsgivare och experter. Enda sättet för fackförbundet att uppnå högre löneökningar för yrkesutbildade är att andra grupper inom Kommunal får mindre, anser bedömare som Lag & Avtal pratat med.
  (...)
  Anders Kjellberg är professor i sociologi vid Lunds universitet. Han är inriktad på arbetsmarknadsfrågor och har skrivit om avtalsförhandlingar med industrinormen - *Sweden: Collective Bargaining under the Industry Norm* - till en antologi utgiven av Europafackets forskningsinstitut i Bryssel.
  – Jag tror att det ser rätt mörkt ut för Kommunal att få ut mer än märket, säger han.

  Anders Kjellberg har tittat på olika strategier för att få lönehöjningar större än märket. Kommunals stora strejk 2003 gav inget resultat. Däremot gick det bättre 2016 när Kommunal hade stöd av IF Metall. Undersköterskorna fick då nästan dubbelt så höga procentuella påslag som industrimärket. Det var dock till priset av andra eftergifter.

  Anders Kjellberg resonerar också kring sifferlösa avtal. För Vårdförbundet, som organiserar sjuksköterskor, har detta givit större löneökningar än märket.
  – De lyckades med hjälp av marknadskrafterna, säger han.

  Anders Kjellberg anser att Kommunal givit sig in på en osäker väg när de brutit med LO-samordningen. Kommunal kan dock få hjälp av den allmänna opinionen.
  – En kommunalstrejk har lättare att vinna allmänhetens stöd än exempelvis en strejk i bilindustrin. Att de andra LO-förbunden inte står bakom kravet gör det dock svårare att få sympatier.

  Han säger att ett sätt att få ut mer för vissa grupper kan vara att gå med på ökad flexibilitet i avtalet, ökad lönedifferentiering och att en del av Kommunals grupper får nöja sig med mindre än märket.
  https://www.lag-avtal.se/tidningen/svart-for-kommunal-att-fa-mer-an-market-6978142
  Länk till *Sweden: Collective Bargaining under the Industry Norm*:
  https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/sweden-collective-bargaining-under-the-industry-norm(11510a6d-057c-4a81-b69b-a82670685caa).html (med extra appendix uppdaterat 2021)

- KARL-PETTER THORWALDSSON AVGÅR SOM LO-ORDFÖRANDE SOMMAREN 2020
  DN 5/11 2019 ”De kan ta över efter Karl-Petter Thorwaldsson” (av Hans Strandberg): https://www.dn.se/ekonomi/vem-tar-over-efter-karl-petter-thorwaldsson/ samt i papperstidningen 6/11 sid 18 ”Svårnavigerad politisk terräng för nästa LO-bas” (av Hans Strandberg). Utdrag ur artikeln:
  Två år innan han började hade LO 1,5 miljoner medlemmar, nu är siffran 1,2 miljoner. I det senaste valet röstade för första gången i historien mindre än hälften av LO:s medlemmar på socialdemokraterna.
  – Spontant skulle jag säga att efterträdaren måste ta ordentligt tag i medlemsrekryteringen. Det är livsviktigt, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och arbetsmarknadsforskare.

Han fortsätter:
– Det gäller både i industrin där antalet arbetare minskar och inte minst i servicesektorn där antalet anställda ökar. Men där är det svår terräng att navigera i – många har deltidsjobb eller korttidsarbeten, många är unga och ganska många kommer från andra länder.

SvD Podd ledarredaktionen 6/11: ”Kalle tar portföljen och går sin väg”: https://www.svd.se/kalle-tar-portfoljen-och-gar-sin-vag/i/senaste

Dagens ETC 17/12 2019: ”Här är ”Kålles” facit efter åtta år på toppen – lämnar ett LO i kris” (av Rebecka Bohlin): https://www.etc.se/inrikes/har-ar-kalles-facit-efter-atta-ar-pa-toppen-lamnar-ett-lo-i-kris

- ANSTÄLLNINGSBIDRAGENS ROLL I HANDELN OCH ANDRA PRIVATA TJÄNSTENÄRINGAR
  Ny skrift: Olle Frödin & Anders Kjellberg (2019) *Anställningsbidragens roll i handeln: En jämförelse med branscherna hotell- och restaurang, städ och bemanning*. Stockholm: Handelsrådet. Forskningsrapport 2019:6 (21 oktober 2019), 60 sidor. Läs rapporten här:
  https://portal.research.lu.se/sv/publications/anst%C3%A4llningsbidragens-roll-i-handeln-en-j%C3%A4mf%C3%B6relse-med-branschern

Handelsnytt 24/10 2019: ”Utrikes födda utnyttjas med hjälp av anställnings-bidrag” (av Niklas Arevik): https://handelsnytt.se/2019/10/24/utrikes-fodda-utnyttjas-med-hjalp-av-anstallningsbidrag/

Hotellrevyn 30/10 2019: ”Nyheter Forskning: ”’Det tyder på att arbetsgivare har satt det i system’” (av Lisa Castilla): https://www.hotellrevyn.se/det-tyder-pa-att-det-har-satts-i-system/

- FLERA FÖRBUNDSSAMMANSLAGNINGAR PÅ GÅNG
  Vid årsskiftet 2019/2020 går Jusek och Civilekonomerna (båda Saco) samman i ett nytt förbund.
  Civilekonomen 22/10 2019: ”Forskare: ’Finns logik i samgåendet’” (av Tomas Nilsson) https://www.civilekonomen.se/aktuellt/forskare-finns-logik-i-samgaendet/

  Lärarförbundet (TCO) och Lärarnas Riksförbund (Saco) har nyligen fattat beslut om att utreda ett samgående:
  Lärarnas Tidning 11/9 2019: ”En gemensam röst skulle stärka lärarkåren” (av Carolin Johansson, Markus Thunberg och Lenita Jällhage)
  https://lararnastidning.se/en-samlad-rost-skulle-starka-lararkaren/

- NYTT BOKVERK I FYRA VOLYMER OM KOLLEKTIVAVTALENS UTVECKLING I DE 28 EU-LÄNDERNA:
  Collective bargaining in Europe: towards an endgame. European Trade Union Institute (ETUI), Brussels 2019 (red. Torsten Müller, Kurt Vandaele & Jeremy Waddington)

  Anders Kjellberg har skrivit det svenska kapitlet ”Sweden: collective bargaining under the industry norm”, som finns i volym III (sid 583-604).
  Läs bokkapitlet (inklusive Appendix) här:
  https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/sweden-collective-bargaining-under-the-industry-norm(11510a6d-057c-4a81-b69b-a82670685caa).html
  För information om och nedladdning av de 28 länderkapitlen i bokverkets fyra volymer:
  https://www.etui.org/publications/books/collective-bargaining-in-europe-towards-an-endgame-volume-i-ii-iii-and-iv

Se även TCO bloggar 20/11 2019: ”Kollektivavtalen under OECD:s lupp – Negotiating our way up” (av Samuel Engblom, samhällspolitisk chef på TCO): https://www.tco.se/tco-bloggar/bloggare/samuel-engblom/kollektivavtalen-under-oecds-lupp--negotiating-our-way-up/

- ATT FÖLJA GRETAS UPPMANING TILL KLIMATSTREJK ELLER INTE
  ETC 9/8 2019, sid. 16-19: ”Att strejka eller inte strejka” (av Annie Hellquist). Utdrag ur artikeln:
  Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, är en av Sveriges ledande forskare på strejker. Han tror inte att det är troligt att de stora facken kommer att svänga i frågan den närmsta tiden.
  – Vi har ingen tradition av politiska strejker i Sverige. Det finns heller inget större tryck underifrån inom facken. Så länge det inte finns så kommer det knappast bli aktuellt, säger Anders Kjellberg till ETC.

  På senare år har politisk strejk diskuterats ett fåtal gånger bland de stora fackliga paraplyorganisationerna. Så sent som i våras sa LO:s ordförande Karl-Petter Thorwaldsson i sitt första maj-tal att han är säker på att LO-medlemmar är beredda att gå ut i strejk om arbetsrätten försämras kraftigt.

  När alliansregeringen 2006 aviserade höjningen av avgifterna till a-kassan väcktes krav på politisk strejk.
  – Höjningen av avgifterna till a-kassan är det som har haft mest negativt inflytande för medlemsantalet i facken någonsin, säger Anders Kjellberg.
  – Trots det var varken LO, TCO eller Saco inne på detta med politisk strejk. Man resonerade så att det hade varit ett val strax innan och medborgarna hade röstat fram en alliansregering, då skulle man inte ifrågasätta det. Då fanns ett visst tryck underifrån. Den frågan berörde medlemmarna mer konkret och direkt än vad
  klimatet kanske gör. SAC förespråkade en politisk strejk, men de har så få medlemmar.
  Politiska strejker har börjat diskuteras och användas mer internationellt, exempelvis strejkas det i flera länder på den internationella kvinnodagen. Tror du att svensk arbetarrörelse kan ta intryck av den utvecklingen?
  – Vi har inte samma tradition av demonstrationsstrejker. I Frankrike kan strejker handla om pensioner och allt möjligt politiskt. Delvis förklaras det av att facken är så svaga. Staten

reglerar också mycket på arbetsmarknaden i Frankrike, minimilöner och annat. Vi har inte den typen av statsreglering, utan vi har en partsreglering, det gör också att det i Sverige inte blivit lika aktuellt med strejker riktade mot regeringen. Så vi har inte den vanan. https://www.etc.se/inrikes/vi-har-ingen-tradition-av-politiska-strejker-i-sverige

DN Debatt 25/9 2019 i webbupplagan och 26/9 i tryckta tidningen: 171 forskare: ”Vi vuxna bör också klimatprotestera”: https://www.dn.se/debatt/171-forskare-vi-vuxna-bor-ocksa-klimatprotestera/ (Anders Kjellberg bland undertecknarna)

DN Debatt Slutreplik 7/10 2019: ”Vi har ett ansvar att kräva en mycket mer kraftfull klimatpolitik”: https://www.dn.se/debatt/repliker/vi-har-ett-ansvar-att-krava-en-mycket-mer-kraftfull-klimatpolitik/

Aftonbladet Debatt 4/8 2019: ”Vi borde lyssna på Greta – gå ut i strejk” (av Christer Thörnqvist). https://www.aftonbladet.se/debatt/a/OpmPME/vi-borde-lyssna-pa-greta--ga-ut-i-strejk

- ANSTÄLLNINGSBIDRAG INOM HANDELN MED FLERA BRANSCHER
  Vid ett lunchseminarium 28/5 2019 på LO i Stockholm arrangerat av Svenska ILERA-föreningen och LO presenterade Olle Frödin och Anders Kjellberg en förkortad version av sin rapport *Framtidens subventionerade anställningar: Anställningsbidrag inom handeln:* https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/framtidens-subventionerade-anstallningar(fdc4c9f1-5694-4bc2-ac31-b718d3056323).html

  Enligt Januariöverenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna kommer flera anställningsstöd göras om och nya införas under mandatperioden. Med hjälp av forskare, partsföreträdare och politiker försöker vi lära oss inför de kommande reformerna.

Medverkande

- **Olle Frödin** och **Anders Kjellberg**, forskare vid sociologiska institutionen Lunds universitet och författare till studien ”Anställningsbidrag inom handeln”
- **Susanna Gideonsson**, ordförande, Handelsanställdas förbund
- **David Johnsson**, VD, TMF Trä- och möbelföretagen
- **Ali Esbati**, riksdagsledamot och Vänsterpartiets arbetsmarknadspolitiska talesperson
- **Martin Ådahl**, riksdagsledamot och Centerpartiets arbetsmarknadspolitiska talesperson.

Seminariet modereras av Mats Wadman, ordförande Svenska ILERA-föreningen

Livesändning ILERA: https://www.ilerasvenska.se/Nasta-seminarium.html

Seminariet kan ses här: https://www.lo.se/start/play_startsida/ilera_seminarium_om_framtidens_subventionerade_anstallningar

Dagens Arena 3/6 2019 (ledare): ”Fler barn behöver se mamma gå till jobbet” (av Liv Beckström): https://www.dagensarena.se/opinion/fler-barn-behover-se-mamma-ga-till-jobbet/

Mål & Medel nr 7-8 2019 sid. 5: ”Forskning visar på segregation” (av Gunnar Brulin): https://malmedel.nu/ovriga-nyheter/forskning-visar-pa-segregation/

Se även Gunnar Brulins artiklar i samma nummer av Mål & Medel ”Sämre integration utan kollektivavtal (sid. 4-5) https://malmedel.nu/ovriga-nyheter/samre-integration-utan-kollektivavtal/ respektive ”Oeniga parter på LO-seminarium” (sid. 6) https://malmedel.nu/ovriga-nyheter/oeniga-partier-pa-lo-seminarium/

Läs artiklarna i det bläddderbara tryckta numret på internet: https://dmweb.v-tab.se/webpages/Mal_och_Medel/MAOM-190628/DVL/reader.html

Anders Kjellberg. Foto: Kenneth Abrahamsson.

Från vänster Anders Kjellberg och Olle Frödin från sociologiska institutionen i Lund samt Mats Wadman från Svenska ILERA-föreningen. Foto: Kenneth Abrahamsson

Se vidare seminariet i Almedalen ”**Hur stoppar vi missbruket av subventionerade anställningar?**” 3/7 2019 där **Olle Frödin** presenterade projektet. Vidare medverkade:

Susanna Gideonsson, förbundsordförande, Handelsanställdas förbund

Alireza Akhondi, riksdagsledamot, Centerpartiet

Frida Bratt, sparekonom, Nordnet (tidigare skribent i Expressen)

Edward Hamilton, arbetsmarknadsexpert, Svenskt Näringsliv

Joakim Sandell, riksdagsledamot, Socialdemokraterna

Moderator: Adnan Habibija, LO

Se seminariet här:

https://www.lo.se/start/play_startsida/almedalen_hur_stoppar_vi_missbruket_av_subventionerade_anstallningar

Läs även Adnan Habibijas inlägg ”Ordning och reda i anställningsstöden, tack!” LO-bloggen 3/7 2019: https://loblog.lo.se/2019/07/ordning-och-reda-i-anstallningsstoden-tack/

Olle Frödin om anställningsbidrag i Radio Sjuhärad 24/7 2019 kl 16.05. Lyssna här: https://p4dela.sverigesradio.se/?id=14074

- NY SKRIFT OM DEN SVENSKA MODELLEN, FACKLIG MEDLEMSUTVECKLING, ORGANISATIONSGRAD SAMT EN FRAMTIDSPROGNOS
  Anders Kjellberg: *Den svenska modellen i fara? Fack, arbetsgivare och kollektivavtal på en föränderlig arbetsmarknad – Statistik och analyser: facklig medlemsutveckling, organisationsgrad och kollektivavtalstäckning 2000-2023.* Stockholm: Arena Idé 2019 (108 sidor). Läs rapporten här:
  https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/den-svenska-modellen-i-fara-fack-arbetsgivare-och-kollektivavtal-paa-en-foeranderlig-arbetsmarknad(5fc82ca8-cdca-474b-aad5-52b26f587e48).html

  OBS att 2018 års organisationsgrad ännu inte har reviderats i Arena Idé-rapporten (med anledning av att SCB outsourcade ett stort antal AKU-intervjuer som visat sig felaktiga) Läs korrigerade tal för 2018 i rapporten om kollektivavtalens täckningsgrad och organisationsgraden här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(384bb031-c144-442b-a02b-44099819d605).html

  Lyssna på Arena Idés Rapportpodd med Anders Kjellberg och German Bender om ”Den svenska modellen i fara?”: https://soundcloud.com/user-949134649/den-svenska-modellen-i-fara-med-anders-kjellberg-och-german-bender

  Arena Idé om rapporten: https://arenaide.se/rapporter/den-svenska-modellen-fara/

  Se även debattartikel i Svenska Dagbladet 22/5 2019 av German Bender & Anders Kjellberg: ”Djupt bekymmersamt att facken försvagas”: https://portal.research.lu.se/sv/publications/djupt-bekymmersamt-att-facken-f%C3%B6rsvagas eller läs direkt i Svd 22/5 2019.

  Replik i SvD 23/5 2019 ”Stödet till S skrämmer bort arbetare från LO” av Mikael Sandström, tidigare chefsekonom på TCO och före detta moderat statssekreterare: https://www.svd.se/stodet-till-s-skrammer-bort-arbetare-fran-lo

  Replik i SvD 25/5 2019 Håkan Lösnitz (SD: ”Facken diskriminerar på politisk grund”: https://www.svd.se/facken-diskriminerar-pa-politisk-grund/om/naringsliv:debatt

  Janerik Larsson (gästskribent SvD ledarsida) 22/5: ”Ska den svenska modellen överleva?”: https://www.svd.se/ska-den-svenska-modellen-overleva

  Slutreplik SvD 27/5 2019 German Bender & Anders Kjellberg:

”S-koppling förklarar inte medlemstappet” – läs här: https://portal.research.lu.se/sv/publications/s-koppling-f%C3%B6rklarar-inte-medlemstappet eller här https://www.svd.se/kopplingen-till-s-forklarar-inte-medlemstappet

Mikael Sandström får medhåll av DN:s ledare 2/11 2019: ”Det är inte mer partipolitik LO behöver”: https://www.dn.se/ledare/det-ar-inte-mer-partipolitik-lo-behover/

Inslag i Studio Ett 23 maj 2019 ca klockan 16.35: medverkande Anders Kjellberg och Marie Nilsson, IF Metalls ordförande (programledare Li Hellström och Mikael Sjödell) https://sverigesradio.se/avsnitt/1291793

Maria Ludvigsson (ledare SvD): 23/5: ”Fackets makt minskar av sig självt. Allt färre medlemmar i fackförbunden är ett gott tecken.”: https://www.svd.se/fackets-makt-minskar-av-sig-sjalvt

TCOs tankesmedja Futurions podcast ”Vad är grejen med facket?” 7/6 2019: Lotta Stern, vice vd Ratio, i Futurions podcast: “Öka konkurrensen mellan fackförbunden”. Övriga medverkande är Therese Enarsson och Anna Danielsson Öberg. OBS, läggs inte ut förrän framåt hösten!

Bland annat ett stort antal fackliga tidningar och dagstidningar har uppmärksammat rapporten:

Aftonbladet (ledare) 25/6 2019 (av Ingvar Persson): https://www.aftonbladet.se/ledare/a/jdrKlA/plocka-upp-elsparkcyklar-ar-det-nya-panta-burkar

Aftonbladet Debatt 4/8 2019: ”Vi borde lyssna på Greta – gå ut i strejk” (av Christer Thörnqvist). Utdrag ur artikeln:
Under lång tid har facken också tappat medlemmar. Enligt vår främste expert på området, Anders Kjellberg, är det främst unga och nyanlända som är svåra att nå. Samtidigt vet vi från de så kallade SOM-undersökningarna att det är unga som är mest oroade för miljön. Klimatstrejker skulle kunna vara ett sätt att fånga upp den nya Greta-generationen på samma sätt som Vietnamaktivister sögs in i det vardagliga fackliga arbetet under 1970-talet.
https://www.aftonbladet.se/debatt/a/OpmPME/vi-borde-lyssna-pa-greta--ga-ut-i-strejk

Aktuellt i Politiken 10-12/7 2019, sid 8-9: ”Forskare: Hela den svenska modellen är hotad” (av Jan Söderström)

Arbetarbladet 3/6 2019 (ledaren), sid. 2: ” Ett problem att allt färre arbetare organiserar sig” (av Lisa Gemmel).

Arbetet 22/5 2019: ”Fler ratar facket – LO-förbunden drabbas hårdast” (av Mattias Dahlgren): https://arbetet.se/2019/05/22/fler-ratar-facket-lo-forbunden-drabbas-hardast/

Arbetet 24/10 2019: ”Global trend: Färre går med i facket” (av Linda Flood): https://arbetet.se/2019/10/24/global-trend-farre-gar-med-i-facket/

Arbetsmarknadsnytt 20/6 2019: Unga sviker arbetarrörelsen – "Vissa fack borde vara väldigt oroliga" (av Karin Myrén): https://www.arbetsmarknadsnytt.se/allmanna_nyheter/unga-sviker-arbetarrorelsen-vissa-fack-borde-vara-valdigt-

oroliga_740103.html?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_content=2019-06-26&utm_campaign=nbamn

Arbetsmarknadsnytt 20/11 2019: Krönika av Anders Ferbe (ordförande för Valideringsdelegationen och tidigare förbundsordförande för IF Metall): ”Snart klämtar klockan för facken”: https://www.arbetsmarknadsnytt.se/kronikor/snart-klamtar-klockan-for-facken_747989.html?utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_content=2019-11-20&utm_campaign=nbamn

Arbetsvärlden 22/5 2019: ”Andel fackanslutna tjänstemän sjunker för andra året i rad” (av Simon Markusson):
https://www.arbetsvarlden.se/ny-rapport-malar-upp-fackens-mardrom/

Blåljus.nu 13/9 2019: ”Modernisering av arbetsrätten underlättar uppsägningarna”: https://www.blaljus.nu/nyhetsartikel/modernisering-av-arbetsratten-underlattar-uppsagningarna

Dagens Arbete 22/5 2019: ”Färre industriarbetare med i facket” (av Ricardo Burrows): https://da.se/2019/05/farre-industriarbetare-med-i-facket/

Dagens Arena 22/5: ”Allt färre arbetare med i facket” (Ottilia Hammarlund):
https://www.dagensarena.se/innehall/fackligt-organiserade-fortsatter-minska/

Dagens Arena 2/6 2019 (ledare): ”Oorganiserade arbetare sårar Sverige” (av Mats Wingborg): https://www.dagensarena.se/opinion/oorganiserade-arbetare-sarar-sverige/

Dagens Arena 4/2 2020 (ledare): ”Högt pris för samhälle utan fack” (av Liv Beckström).
https://www.dagensarena.se/opinion/hogt-pris-for-ett-samhalle-utan-fack/

Dagens ETC 22/5: ”Därför riskerar den svenska modellen att falla” (av Rebecka Bohlin):
https://www.etc.se/ekonomi/darfor-riskerar-den-svenska-modellen-att-falla

Dagens ETC 4/6: ”Restaurangfacket kippar efter andan: "Legitimiteten för kollektivavtal kan försvagas" (av Liza Jakobsson): https://www.etc.se/ekonomi/restaurangfacket-kippar-efter-andan-legitimiteten-kollektivavtal-kan-forsvagas

Dagens Nyheter 26/9 sid 1 (”Forskare: Facket måste rekrytera fler ungdomar”), sid A4 (hela sidan) ”Därför nobbar unga facket” (av Gustav Olsson). Webbversionen: ”Flera förklaringar till att unga ratar facket”: https://www.dn.se/ekonomi/jobb-karriar/flera-forklaringar-till-att-unga-ratar-facket/

Elektrikern 26/6: ”Kollektivavtalen i fara när färre är med i facket” (av Karin Lindgren Strömbäck).
https://tidningenelektrikern.se/elektrikern/2019/06/kollektivavtalen-i-fara-nar-farre-ar-med-i-facket/

Fackförbundet ST om rapporten:
https://st.org/st-inom-universitets-och-hogskoleomradet/nyheter/den-svenska-modellen-i-fara

Fastighetsfolket 22/5: ”Medlemsras i LO-förbunden – så många har Fastighets tappat” (av Niklas Arevik): https://fastighetsfolket.se/2019/05/22/medlemsras-i-lo-forbunden-sa-manga-har-fastighets-tappat/

Hallands affärer 19/11 2019: ”Många förbund tappar medlemmar – NY KAMP FÖR FACKET” (av Hanna Sjöberg)

Hallandsposten Plus 18/11 2019: ”Många fackförbund tappar medlemmar” (av Hanna Sjöberg)

Hotellrevyn 22/5 webbupplagan samt nr 5 2019 sid. 12: ”Fler arbetare väljer bort facket” (av Lisa Castilla): https://www.hotellrevyn.se/fler-arbetare-valjer-bort-facket/

Ingenjören 3/6 2019: ”Vad händer när allt färre väljer att vara med i facket?” (av Karin Virgin): https://www.ingenjoren.se/2019/06/03/vad-hander-nar-allt-farre-valjer-att-vara-med-i-facket/

Kollega 22/5: ”Färre är med i facket” (av Ola Rennstam): https://www.kollega.se/farre-ar-med-i-facket

Kommunalarbetaren 22/5: ”Fler ratar facket – LO-förbunden drabbas hårdast” (av Mattias Dahlgren): https://ka.se/2019/05/22/fler-ratar-facket-lo-forbunden-drabbas-hardast/

Lag & Avtal 22/5: ”Allt färre med i facken” (av Tiina Demargne): https://www.lag-avtal.se/nyhetsarkiv/allt-farre-med-i-facken-6959665

Medya Haber /ANF news agency (kurdisk nyhetsbyrå som publicerar på bl a turkiska; Murat Kuseyri – journalist i Stockholm)/ 10/6 2019: ” İsveç’te sendikalar üye kaybediyor”:
https://www.medyahaber.info/2019/06/10/isvecte-sendikalar-uye-kaybediyor/

Målarnas Facktidning 6/6: ”När färre är med i facket hotas kollektivavtalen” (av Karin Lindgren Strömbäck): https://malarnasfacktidning.se/2019/06/nar-farre-ar-med-i-facket-hotas-kollektivavtalen/

Mål & Medel nr 6 2019, sid 11: ”Svenska modellen hotad om medlemstapp fortsätter” (av Malin Klingzell-Brulin): https://malmedel.nu/ursenastenummer/svenska-modellen-hotad-om-medlemstapp-fortsatter/ Se även bläddерbara tidningen på webben: https://dmweb.v-tab.se/webpages/Mal_och_Medel/MAOM-190531/DVL/reader.html

Ny Teknik 19/8 2019: ”Färre tjänstemän vill vara med i facket – men ingenjörerna går mot strömmen” (av Charlotte Delaryd)
https://www.nyteknik.se/ingenjorskarriar/farre-tjansteman-vill-vara-med-i-facket-men-ingenjorerna-gar-mot-strommen-6968429

Publikt 22/5: ”Fackförbund fortsätter att tappa medlemmar” (av Linda Kling):
https://www.publikt.se/artikel/fackforbund-fortsatter-att-tappa-medlemmar-22586
Se även 23/5 ”Avdelningar tvivlar på STs värvningsmål:
https://www.publikt.se/artikel/avdelningar-tvivlar-pa-sts-varvningsmal-22596

Seko-tidningen 22/5 samt kortversion i tryckta tidningen nr 3 11 juni, sid. 10: ”Medlemsras i LO-förbunden – så många har Seko tappat” (av Karin Lindgren Strömbäck): https://sekotidningen.se/nyhet/medlemsras-i-lo-forbunden-sa-manga-har-seko-tappat/

Sundsvalls Tidning 2/6 (S-krönika), sid 15: ”Arbetarna måste organisera sig” (av Lisa Gemmel)

TCO bloggar 20/11 2019: ”Kollektivavtalen under OECD:s lupp – Negotiating our way up” (av Samuel Engblom, samhällspolitisk chef på TCO): https://www.tco.se/tco-bloggar/bloggare/samuel-engblom/kollektivavtalen-under-oecds-lupp--negotiating-our-way-up/

Transportarbetaren (ledare) 26/6: ”Det ser illa ut – och kan bli värre” (av Jan Lindkvist): https://www.transportarbetaren.se/det-ser-illa-ut-och-kan-bli-varre/

Transportarbetaren 30/10 2019: ”Medlemmarna som försvann” (av Jan Lindkvist): https://www.transportarbetaren.se/medlemmarna-som-forsvann/
I papperstidningen (Transportarbetaren nr 11 november 2019 sid 7-9) förekommer i ingressen den felaktiga uppgiften att ”alla förbund backar”. Så är det inte – exempelvis *ökade* Akademikerförbundet SSR mellan 2006 och 2018 sitt medlemstal med 50 procent. Vidare står det att fackförbunden sedan 2006 tappat runt 330 000 medlemmar. Rätt uppgift är att fackförbunden i LO tappat runt 300 000 medlemmar.

Transportarbetaren (ledare) nr 11 november 2019 sid 4: ”Facket – bortvalt eller självklart?” (av Lena Blomquist)

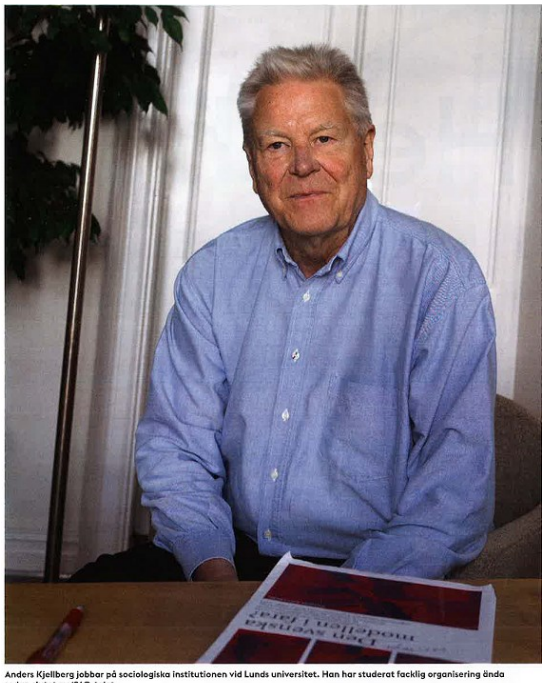

Anders Kjellberg jobbar på sociologiska institutionen vid Lunds universitet. Han har studerat fackligt organisering ända sedan slutet av 1960-talet.

Anders Kjellberg på sociologiska institutionen i Lund 3/10 2019. Foto: Jan Lindkvist. Publicerad i Transportarbetaren nr 11, november 2019 sid 9.

TT: ”Färre arbetare med i facket” (22/5 2019):
Se t ex DN.SE https://www.dn.se/ekonomi/farre-arbetare-med-i-facket/ Sydsvenskan: https://www.sydsvenskan.se/2019-05-22/allt-farre-med-i-facken
Smålandsposten: https://www.smp.se/okategoriserade/allt-farre-med-i-facken/
Blekinge Läns Tidning: https://www.blt.se/okategoriserade/allt-farre-med-i-facken/
HD: https://www.hd.se/2019-05-22/allt-farre-med-i-facken
Göteborgs-Posten: https://www.gp.se/ekonomi/allt-f%C3%A4rre-med-i-facken-1.15221048
Se även DN 23/3 2019 tryckta tidningen sid. 24: ”Allt färre går med i facken”.

Vision nr 4 2019 sid. 26 notis i högerspalten: ”72 procent av tjänstemännen men bara 59 procent av arbetarna är med i facket. (…)

Vision nr 5 2019 sid. 9: ”Svenska modellen i fara” (av Per Jernberg). Utdrag ur artikeln:

Webbversionen 19/8 2019:
https://vision.se/Medlem/tidningen-vision/arkiv/2019/augusti/svenska-modellen-i-fara/
Aftonbladet (ledare) 25/6 2019: ”Plocka upp elsparkcyklar är det nya panta burkar. Din bekvämlighet skapar växande klassklyftor” (av Ingvar Persson). Utdrag ur ledaren:
Det vi däremot knappast behöver diskutera är att sparkcykelexplosionen skulle ha varit omöjlig om inte villkoren på stora delar av den svenska arbetsmarknaden hade urholkats i grunden. Att åka runt och samla upp sparkcyklar som glada storstadsbor slängt ifrån sig kommer knappast att vara ett jobb för fackanslutna arbetare med fast månadslön. Sparkcykelns bekvämlighet bygger på att någon diskret gör ett servicearbete till ett väldigt lågt pris. I det avseendet skiljer sig sparkcyklarna inte från hemstädning, nattöppna butiker eller möjligheten att få maten hemkörd från det där lilla hålet i väggen.

Facken förlorar medlemmar
I en rapport från Arena idé konstaterar professor Anders Kjellberg att den fackliga anslutningsgraden i Sverige har gått ner, och att facken fortsätter att förlora medlemmar. År 2006, när Anders Borg och Sven-Otto Littorin startade in kampanj mot fackföreningsmedlemmarna, hade svenska fackförbund en anslutningsgrad på 77 procent. Förra året hade den rasat till 67 procent.

Redan det innebär förstås en väldig maktförskjutning i det svenska samhället. Men rapportens siffror visar att förändringen är större än så. År 2006 var en lika stor del av arbetarna som tjänstemännen medlemmar i fackliga organisationer. I dag är organisationsgraden bland tjänstemän 72 procent (*enligt reviderad AKU 73 procent*) medan bara 59 procent (*enligt reviderad AKU 60 procent*) av arbetarna är medlemmar i facket. Också skillnaden mellan de som är födda i Sverige och de som kommit hit har ökat. I dag är mindre än hälften av de utrikes födda arbetarna anslutna till en facklig organisation. Facket kan och måste göra mer för att värva medlemmar, men frågan är hur långt det räcker?

Svenska modellen bryter samman
Det behövs knappast några specialistkunskaper för att tolka siffrorna. Medan den svenska modellen som bygger på en balans mellan löntagarnas och arbetsgivarnas intressen fortfarande fungerar på stora delar av arbetsmarknaden håller precis den modellen på att bryta samman i just de sektorer där löntagarnas villkor är som hårdast pressade. Vi får billig service och bekväma elsparkcyklar, men till priset av växande klyftor och i värsta fall rent utnyttjande av människor. Det är ärligt talat ett alldeles för högt pris att betala för att få susa fram genom gatubilden.
Läs ledaren här: https://www.aftonbladet.se/ledare/a/jdrKlA/plocka-upp-elsparkcyklar-ar-det-nya-panta-burkar

Se även nyhetsinslag på sociologiska institutionens i Lund hemsida 27/5 2019: ” Vad händer om andelen fackanslutna fortsätter att falla?” (av Theo Hagman Rogowski): https://www.soc.lu.se/article/vad-hander-om-andelen-fackanslutna-fortsatter-att-falla

Fackförbund.com 27/5 2019: ”Allt färre är medlemmar i fackförbund” (av Evelina Grenehed): https://www.fackförbund.com/artiklar/allt-f%C3%A4rre-medlemmar-i-fackf%C3%B6rbund

Svenskt Näringsliv 12/6 2019: ”Medlemsras när unga vänder facket ryggen” (av Karin Myrén): https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/framtidens-arbetsmarknad/medlemsras-nar-unga-vander-facket-ryggen_739578.html

Anders Kjellberg 21/5 2019 vid Arena Idé i Stockholm. Foto: Karin Lindgren Strömbäck

Pressträff på Arena Idé 21/5 2019

Anders Kjellberg 21 maj 2019 på innergården vid Arena Idé i Stockholm.

- NY UPPLAGA AV *KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD OCH ORGANISATIONSGRADEN HOS ARBETSGIVARFÖRBUND OCH FACKFÖRBUND*
  Department of Sociology, Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2019:1. Appendix 3 in English. Läs rapporten här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(384bb031-c144-442b-a02b-44099819d605).html

- MEDLEMSFÖRLUSTERNA I A-KASSA (OCH FACK) MEDFÖRDE LÄGRE LÖNER
  Aktuellt i politiken 18/6 2019: ”Alliansens politik ledde till lägre löner” (av Jan Söderström). Utdrag ur artikeln:
  När Fredrik Reinfeldt och Anders Borg la om skatte- och arbetsmarknadspolitiken värjde de sig mot påståenden om att syftet var att försvaga facket och sänka lönerna. Nu bekräftar en ny rapport från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) att flykten från a-kassan efter Borgs avgiftshöjning ledde till svagare löneutveckling.
  – För tio år sedan var detta en av de absolut hetaste frågorna. Flera företrädare inklusive Anders Borg vägrade erkänna detta. De sa att förändringarna av a-kassan inte handlade om att pressa lönerna för vanliga löntagare. Nu kommer en forskningsrapport från en statlig myndighet med att det stämmer. Men nu är frågan inte lika brännande aktuell, säger LO-ekonomen Torbjörn Hållö.
  (…)
  /De kraftiga höjningarna av a-kasseavgifterna/ ledde till en massflykt från a-kassan. Från 2006 till 2008 tappade a-kassorna 425 000 medlemmar. Men även facken förlorade medlemmar, 245 000 närmare bestämt. Organisationsgraden sjönk från 77 till 71 procent. Störst var medlemsraset bland hotell- och restauranganställda. Detta just när finanskrisen slog till.
  – Fredrik Reinfeldt måste berätta vad han säger till alla dem som inte tyckte sig ha råd att vara med i a-kassan och som sedan mötte en arbetslöshet utan att vara försäkrade, sa Magdalena Andersson (S) 2013.

Nu bekräftar en forskningsrapport från IFAU, som jämfört medlemsminskningen och löneutvecklingen i olika branscher, att politiken ledde till försvagat fack och sämre löneutveckling. ”En minskning i anslutningsgraden till a-kassan med 10 procentenheter ledde till att lönerna föll med mellan 1 och 5 procent”, skriver IFAU.
– En tänkbar förklaring till resultaten är att fackets och arbetstagarnas förhandlingsstyrka sjunker, säger rapportförfattaren Mathias von Buxhoeveden.

Effekten kan ha förstärkts av att det var en stor avtalsrörelse 2007 som omfattade tre miljoner arbetstagare, men sambandet, som Borg förnekade, finns där. ”Sammantaget pekar resultaten på att en högre anslutningsgrad till a-kassa leder till högre löner.”

Det ledde enligt IFAU till lägre löner, dock inte till lägre arbetslöshet. ”Höjd a-kasseavgift tänktes fungera som avskräckningsmedel. Det var bara det att verkligheten inte stämde med teorin. När arbetslösheten 2009 steg kraftigt berodde det enligt regeringen själv på finanskrisen”, skrev Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, i Dagens Arbete 2014.

Länk till Mathias von Buxhoevedens IFAU-rapport 2019:15 ”Hur påverkar anslutningsgraden till a-kassan lönebildningen?”:
https://www.ifau.se/sv/Forskning/Publikationer/Rapporter/2019/hur-paverkar-anslutningsgraden-till-a-kassan-lonebildningen/

Läs Jan Söderströms artikel i Aktuellt i Politiken: https://aip.nu/2019/06/18/alliansens-politik-ledde-till-lagre-loner/

Anders Kjellberg i Dagens Arbete 24/6 2014: ”A-kassan: från medlemsras till socialbidragsnivå”: https://portal.research.lu.se/sv/publications/a-kassan-fr%C3%A5n-medlemsras-till-socialbidragsniv%C3%A5

Se även Mikael Färnbos intervju med Anders Kjellberg i Dagens Arena 5/7 2012: ” Det har hänt sedan regeringen införde olika a-kasseavgifter”:
https://portal.research.lu.se/sv/publications/det-har-h%C3%A4nt-sedan-regeringen-inf%C3%B6rde-olika-a-kasseavgifter

Se likaså Anders Kjellbergs rapport *Växande avgiftsskillnader i a-kassan - och utvecklingen därefter*. Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2014:1 (uppdaterad 2020), särskilt sid. 15-16, 24-47 och 60-69:
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/vaxande-avgiftsskillnader-i-akassan--och-utvecklingen-darefter(3214d57a-561e-4932-825d-dfdae721d97f).html

Min kommentar 2019: Höjningen av a-kasseavgifterna påverkade knappast 2007 års avtalsrörelse. Fackförbunden anpassade inte lönekraven efter arbetslösheten bland medlemmarna i den egna a-kassan. Enligt teorin som låg till grund för Reinfeldts och Borgs förändring av a-kassan skulle de ha gjort det. Fackförbund med hög arbetslöshet bland medlemmarna hade då nöjt sig med mindre lönepåslag än andra förbund. Om de centrala avtalen hade ingåtts utifrån sådana hänsyn så hade facken inom industrin (tillsammans med industrins arbetsgivarorganisationer) knappast kunnat sätta ett gemensamt ”märke” (industrinormen) som skulle vara vägledande inte bara för industrin utan för hela arbetsmarknaden. Arbetslösheten varierade (och varierar) nämligen starkt mellan fackförbunden inom industrin (liksom mellan övriga förbund). Däremot är det högst sannolikt att medlemsförlusterna i a-kassa och fack medförde en minskad lokal förhandlingsstyrka såväl för de enskilda individerna som för det lokala facket och då i synnerhet sedan den 2008 inledda finanskrisen resulterat i starkt ökad arbetslöshet hos framför allt arbetarna.

- LOs MEDLEMSTAPP: ORGANISERA ELLER DÖ
  Klassekampen 11/6 2019: ”Svensk LO lider av medlemstap, men er skeptisk til ‘norsk modell’. Organiser eller dø” (av Klepke, redaktør for Arbetet). Utdrag ur atikeln:

  Lederen av LO i Sverige, Karl-Petter Thorwaldsson, taret skritt tilbake på talerstolen og slår ut med hendene.
  – Vi har alltid sett dere som en lillesøsterorganisasjon,men dere er blitt store, større enn oss! Lederen for Tjänstemännens centralorganisation(TCO), Eva Nordmark, ler.
  – Jeg får vel begynner å kalle deg for lillebror, sier hun.
  Ordene på TCOs vårkongress skulle vært en liten spøk mellom fagforeningsledere. Men det er egentlig dødsens alvor. I de siste ti årene har LO-forbundene i Sverige rast i organisasjonsgrad, fra 77 til 59 prosent. Landet ligger riktignok høyt i internasjonal målestokk – og fremdeles på topp blant de nordiske landene – men 18prosentpoeng lavere på tolv år er dramatisk. Og det fortsetter, raskere enn i nabolandene.

  I Sverige startet det i 2007. Den sosialdemokratiske regjeringen hadde tapt valget, og den nye borgerlige regjeringen gikk løs på fagbevegelsen med liv og lyst. Fagbevegelsen i LO-sektoren ble påtvunget en politisk besluttet kraftig økning av a-kasse-avgiften, som ikke rammet funksjonærene. Og siden denne avgiften i Sverige tradisjonelt er knyttet til fagforeningen (ifølgeden såkalte Gent-modellen), valgte mange å forlatebåde fagforening og a-kasse. Noen regjeringsskifter seinere har kostnadene blitt stabilisert, men medlemmene kom ikke tilbake. Noen direkte virkning på dekningen av de kollektiveavtalene merkes fortsatt ikke. Fremdeles følger 88prosent av alle bedriftene disse avtalene

  Men for å beholde den modellen som har vært rådende, at partene skal forhandle om lønn utenpolitisk innblanding, trengs en sterk fagbevegelse. Det framstår tydelig i virksomhetsplanen til LO forperioden 2017–2020, der medlemstapet behandles under overskriften «Organiser eller dø».

  Her får vi høre hvor dyp krisa egentlig er. Uten arbeideres vilje til å organisere seg, dør fagforbundene. Så hva er da framtidsutsiktene? I et nytt debattskrift[8] retter professor Anders Kjellberg ved Lunds universitet blikket mot Norge. Norge har riktignok en enda lavere organisasjonsgrad, 49 prosent, men tallet er likevel stabilt. Spørsmålet er om Sverige bør importere den norske ordningen der minstelønn beskyttes i lovverket. Det blir kanskje nødvendig hvis organisasjonsgraden fortsetter å falle.

  Men svensk LO nøler. De vil holde politikerne utenfor forhandlingene, særlig på grunn av skrekkeksempelet Frankrike. Her er organisasjonsgraden på bare åtte prosent, og lovbestemt minimumslønn gjør at staten, ikke arbeidsgiveren, blir rammet når det er streik. Arbeidsgiveren kan inngå dårlige avtaler med enkeltforbund. Så på sikt er nok den brutale sannheten – som beskrevet i LOs virksomhetsplan – for svensk og kanskje også for norsk LO: Organiser eller dø!
  https://klassekampen.no/utgave/2019-06-11/organiser-eller-do

- VARFÖR ÄR DET SÅ FÅ STREJKER I SVERIGE?
  Kollega 17/5 2019: “Därför strejkar vi så lite” (av David Österberg). Utdrag ur artikeln:
  Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet (…) pekar på bland annat Industri-avtalet och Sveriges höga fackliga organisationsgrad som två orsaker till att arbetsmarknaden är fredlig.

[8] *Den svenska modellen i fara?* (Arena Ide´ 2019). Observera att organisationsgraden 2018 var felaktig i denna rapport eftersom SCB outsourcat intervjuerna till ett företag som inte klarade av sin uppgift.

– I Frankrike vet arbetsgivarna att facken, tvärtemot vad man kan tro, är svaga och att strejkerna ofta blir korta. Där finns inga stora konfliktfonder och ett strejkvarsel får ingen större effekt. Strejkerna riktar sig också ofta mot staten i politiska strejker. Det kan handla om minimilöner eller höjd pensionsålder till exempel.

Starka fackförbund med många medlemmar kan med andra ord leda till att strejkerna blir få. Men det betyder inte att strejkvapnet har spelat ut sin betydelse. För trots att det sällan används är det helt avgörande att ha något att hota med, enligt Niklas Hjert, förhandlingschef på Unionen.
(…)
– Företagen är känsligare för strejk i dag eftersom de i princip bara tillverkar på beställning och inte har några stora lager. En strejk får snabbt effekt, säger Anders Kjellberg.

Å andra sidan kan strejkviljan hos arbetstagare bli lägre om det finns en rädsla att konflikten leder till förlorade jobb.

– Globaliseringen håller tillbaka strejkviljan. Det kan finnas en rädsla att en strejk gör att företaget förlorar marknadsandelar eller att produktion flyttar utomlands.

Vid strejker inom offentlig sektor blir läget ett annat: när arbetstagarna strejkar sparar arbetsgivarna, åtminstone på kort sikt, pengar. Någon risk för att verksamheten skulle gå i konkurs eller flytta utomlands finns däremot inte. I stället blir allmänhetens stöd avgörande, enligt forskarna.

– Det är väldigt viktigt att få allmänhetens sympati om man ska lyckas med en strejk. Det kunde vi se under busstrejken, där chaufförerna strejkade för att de inte hann med att gå på toaletten. Det är väldigt viktigt att få allmänheten med sig, särskilt om allmänheten drabbas. Vid en strejk inom exempelvis pappersindustrin spelar det ingen roll eftersom allmänheten inte märker av strejken. Då blir andra, ekonomiska faktorer viktiga, säger Anders Kjellberg.
(…)
Nästa år är det avtalsrörelse igen. Det innebär att risken – eller kanske möjligheten – för konflikter ökar. Men särskilt många strejker lär det inte bli, enligt experterna.

– Det finns ingenting som tyder på det. Men det finns ett missnöje med lönerna bland exempelvis lärare, sjuksköterskor och andra kvinnodominerade yrken. Även inom handeln. Inom de sektorerna finns ingen risk att produktionen flyttar utomlands och då ökar konfliktbenägenheten. Det är nog ingen tillfällighet att de största strejkerna sedan Industriavtalet skett på områden där verksamheten inte kan flytta utomlands. För de tre största svarade Kommunal 2003, Vårdförbundet 2008 och Byggnads 2012. Om missnöjet underifrån blir för stort måste fackförbunden agera, säger Anders Kjellberg och får medhåll av Christer Thörnqvist. https://www.kollega.se/darfor-strejkar-vi-sa-lite

- REGIONALA VARIATIONER I SKATTEREDUKTIONEN FÖR FACKAVGIFTEN AVSPEGLAR REGIONALA SKILLNADER I FACKLIG ORGANISATIONSGRAD
  Nyhetsbyrån Siren 30/4 2019: ”3,2 miljoner fick skattereduktion för fackavgift i årets deklaration: "Den fackliga organisationsgraden har gått ner" – Så såg det ut i din kommun” (av Anna Norberg). Utdrag ur artikeln (version anpassad till Dalarnas län i bl a Dalademokraten och Dalarnas Tidning):

  ”Runt 3,2 miljoner personer fick skattereduktion för fackföreningsavgift i årets deklaration. Vilket motsvarar 70 procent av de förvärvsarbetande. Det visar siffror från Skatteverket som Nyhetsbyrån Siren har begärt ut.”

  Högst andel fackanslutna finns i fem Norrlandskommuner.

När det gäller Dalarnas kommuner hade Smedjebacken (87 procent) och Ludvika (83 procent) störst andel av förvärvsarbetande som var anslutna till facket. Lägst är det i Malung-Sälen (60 procent) och Leksand (63 procent).
– Det finns en tydlig regional skillnad när det gäller facklig anslutning och det slår igenom i de här siffrorna, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, till Nyhetsbyrån Siren.

Allra högst andel av de förvärvsarbetande som har fått skattereduktion för fackföreningsavgift, 99 procent, finns i Kalix. I Danderyd är andelen lägst – 50 procent.
– Den fackliga organisationsgraden har gått ner. Mest gick den ner 2007 och 2008 när man höjde a-kasseavgiften väldigt mycket. Dyrast blev det för de som tjänade minst, säger Anders Kjellberg.

Not: Förvärvsarbetande 20-64 år 2017.” Läs vidare här:
https://www.dt.se/artikel/dalarnas-lan/3-2-miljoner-fick-skattereduktion-for-fackavgift-i-arets-deklaration-den-fackliga-organisationsgraden-har-gatt-ner-sa-sag-det-ut-i-din-kommun

https://theworldnews.net/se-news/3-2-miljoner-fick-skattereduktion-for-fackavgift-i-arets-deklaration-den-fackliga-organisationsgraden-har-gatt-ner-sa-sag-det-ut-i-din-kommun

https://www.dalademokraten.se/artikel/dalarnas-lan/3-2-miljoner-fick-skattereduktion-for-fackavgift-i-arets-deklaration-den-fackliga-organisationsgraden-har-gatt-ner-sa-sag-det-ut-i-din-kommun

Västerbottningen 9/5 2019: ”Många fackanslutna i länet”
https://www.vasterbottningen.se/notis/manga-fackanslutna-i-lanet/repsdD!gslupjaLJwck5TgVq5rcbA/

https://www.lokaltidningen.nu/notis/manga-fackanslutna-i-lanet/repsdD!gslupjaLJwck5TgVq5rcbA/

- FACKLIGA INKOMSTFÖRSÄKRINGAR OCH MEDLEMSREKRYTERING
  Dagens Arena (fredagskrönika): ”Facklig försäkring väcker frågor” (av Anna Danielsson Öberg). Utdrag ur artikeln:
  Den fackliga organisationsgraden fortsätter att minska. Och i jakten på medlemmar ökar fack-förbundens intresse för att införa kompletterande ersättningar till a-kassan. Men utvecklingen väcker en rad frågor.
  (…)
  Men trots att fler tjänstemän och akademiker går med i facket sjunker organisationsgraden, alltså den procentuella andelen fackligt anslutna medlemmar. Det visar siffror från nestorn när det gäller facklig anslutningsgrad, professor Anders Kjellberg i Lund. Enligt preliminära siffror som han redovisar i Medlingsinstitutets årsrapport var organisationsgraden nere i 67 procent förra året. För arbetare var organisationsgraden ännu lägre – 60 procent.
  (…)
  Intresset för att bryta den här utvecklingen visar sig på olika sätt hos fackförbunden. Men en tydlig trend är ett ökat intresse för att erbjuda medlemmarna så kallad inkomstförsäkring. Det innebär att facken tecknar en försäkring som ger medlemmarna extra ersättning vid arbetslöshet.
  (…)
  Senare i vår kommer definitiva siffror från Anders Kjellberg. Sannolikheten för att de visar på ökad facklig organisationsgrad är inte så stor. Det kan innebära att fler fackförbund erbjuder inkomstförsäkring. Oavsett vad som händer reser den här utvecklingen en rad frågor. Vad händer vid nästa lågkonjunktur – har alla förbund råd att fullfölja löftena till medlemmarna? Vad är det för ansvar staten egentligen tar för a-kassan? Och vad innebär det som står i januariavtalet, att a-kassan ska reformeras? Betyder det ytterligare kostnader för facken?

  Men den svåraste frågan handlar ändå om facklig organisationsgrad. Hur låg kan den bli innan legitimiteten i dagens system påverkas?

Läs hela artikeln här: https://www.dagensarena.se/opinion/forsakring-facket/
Länk till Anders Kjellbergs kapitel i Medlingsinstitutets årsrapport:
https://portal.research.lu.se/portal/files/60593871/Parternas_organisationsgrad_och_kollektivavtalen_2018_kjellberg.pdf

- NÄRINGSLIVETS ÖKANDE GLOBALISERING FÖRÄNDRAR MAKTFÖRHÅLLANDENA
  Mats Wingborg uppmärksammar i Dagens Arena den tilltagande globaliseringen av näringslivet utifrån statistik presenterad i Anders Kjellbergs kapitel i antologin Arbete & Välfärd (Studentlitteratur, Lund 2019). I de 80 största svenskägda industrikoncernerna fördubblades andelen utlandsanställda mellan 1980 och 2016 till 658 000 eller 84 procent av alla anställda i dessa koncerner. Omvänt har andelen anställda i utlandsägda företag i Sverige ökat kraftigt och uppgår nu till 39 procent inom tillverkningsindustrin. Kjellberg pekar i boken på att det är en stor utmaning för de fackliga organisationerna.
  Dagens Arena 28/3 2019: ”Ökat utländsk ägande flyttar makten över jobben” (av Mats Wingborg)
  https://www.dagensarena.se/opinion/okat-utlandskt-agande-flyttar-makten-jobben/?fbclid=IwAR3-F2X3mGU5R_Qn9ijphPX-eRp_L3-nnpYumExupE1iFDmnnnJVKI-PeDw

- MIGRATION – STOR KLYFTA MELLAN LO OCH TCO
  Dagens Arena 22/3 2019: ”Migration – stor klyfta mellan LO och TCO” (av Elsa Persson).
  Utdrag ur artikeln:
  I början av veckan gick remisstiden ut för regeringens förslag om att förlänga den tillfälliga migrationslagen, som innebär att de flesta som söker asyl i Sverige ska få tillfälliga uppehållstillstånd. Förslaget innebär också en utökad möjlighet till familjeåterförening, även för personer med tillfälliga uppehållstillstånd.
  (…)
  Medan LO avstyrker förslaget med hänvisning till att konsekvenserna av migrationen till Sverige bör utredas i helhet innan reglerna liberaliseras, kritiserar TCO förslaget för att det är för restriktivt. Medan TCO välkomnar att fler får möjlighet till familjeåterförening, kritiserar de att reglerna att tillfälliga uppehållstillstånd fortsätter vara grundregeln för de asylsökande som får stanna i Sverige.

  Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som forskar om facklig organisering och arbetsmarknad, ser vissa skäl till att LO och tjänstemannaförbunden har olika synsätt i migrationsfrågan.
  – När det gäller risk för exploatering på arbetsmarknaden är den störst på LO-sidan eftersom många migranter där befinner sig i en utsatt position, medan det på Saco-sidan finns bristyrken som civilingenjörer och IT-folk. Skillnaderna i synsätt har med erfarenheterna av arbetskraftsinvandring att göra och det kan smitta av sig på familjeåterförening eftersom de som kommer hit som anhöriga ofta tenderar att hamna i LO-yrken, säger Anders Kjellberg.
  https://www.dagensarena.se/innehall/migration-stor-klyfta-mellan-lo-och-tco/

- PARTERNAS ORGANISATIONSGRAD OCH KOLLEKTIVAVTALENS UTBREDNING
  Medlingsinstitutet publicerade 20 februari 2019 sin årsrapport *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2018*. Läs Anders Kjellbergs kapitel ”Parternas organisationsgrad och kollektivavtalens utbredning” (sid. 199-209) här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/60593871/Parternas_organisationsgrad_och_kollektivavtalen_2018_kjellberg.pdf

Kapitlet tar upp kollektivavtalens täckningsgrad, arbetsgivarnas organisationsgrad och den fackliga organisationsgraden, den senare för Sverige och internationellt (i 31 länder 2000-2017).

- NORDISKA MODELLEN PÅ FALLREPET?
  Klassekampen 25/1 2019: ”Nordisk modell for fall?” (av Bjørgulv Braanen). Utdrag ur artikeln:

NORDISK TOPPMØTE: Skandinaviske arbeiderledere samlet til møte i Göteborg i 1913. Magnus Nilssen fra Norge; Carl F. Madsen fra Danmark; Herman Lindqvist fra Sverige; formann for de danske sosialdemokratene, Thorvald Stauning; LO-leder i Norge, Ole O. Lian og Fredrik Ström fra Sverige. FOTO: ARBARK

Arbeiderbevegelsens nordiske samarbeidskomité, Samak, møtes til årsmøte i Helsinki i Finland neste uke. Lederne for de nordiske sosialdemokratiske partiene og landsorganisasjonene samles i en tid der ikke bare fagbevegelsens posisjoner er truet, men også helegrunnlaget for den nordiske modellen. Det nordiske samarbeidet i arbeiderbevegelsen har langetradisjoner. Det startet tilbake i 1886 da 61 delegater møttes i Göteborg til den første nordiske arbeiderkongressen. I denne første brytningstida spiltedet skandinaviske samarbeidet en svært viktig rolle.Det var også ideer om at fagbevegelsen skulle organiseres på nordisk og ikke nasjonalt grunnlag. Gunnar Ousland skriver i «Fagorganisasjonen i Norge»at det ble laget flere helt skandinaviske fagforbund, blant annet for steinhoggere, salmakere ogtapetserere. Likevel valgte man til slutt å bygge sterke nasjonale fagorganisasjoner. Francis Sejersted skriver i boka «Sosialdemokratiets tidsalder» at vi på denne tida kan snakke om en skandinavisk arbeideroffentlighet. Kontaktene gikk på kryss og tvers, og mange av stridsspørsmålene ble diskutert parallelt i flere land samtidig. Folk beveget seg fra land til land. Carl Jeppesen, formann i detnorske Arbeiderpartiet og redaktør i Social-Demokraten, var for eksempel opprinnelig dansk. Detvar den samme Jeppesen som i 1892 appellerte til den svenske arbeiderlederen Hjalmar Branting om at sosialdemokratiet i Sverige måtte støtte nordmennenes kamp for løsrivelse. Ifølge den svenske arbeiderpioneren August Palm var det hele bare snakk om «en strid mellom bourgeoisie och monarki», men Branting så det annerledes. Han slo tidlig fast atarbeiderbevegelsen måtte «erkänna och respektera varje nations strävan efter självständighet». Hans rolle fikk stor betydning for at unionsoppløsningen i 1905ikke endte i krig.
(…)

Det er mange kulturelle ulikheter mellom de nordiske landene, men arbeidslivsmodellen er forbausende lik. Anders Kjellberg skriver i «Årbok for arbeiderbevegelsens historie» i 1999 at det som kjennetegner alle de nordiske landene, er den «kombinerte sentraliseringen og desentraliseringen». Desentraliseringen henspiller på det finmaskede nettetav fag- og verkstedklubber og faglige tillitsmenn, somhelt savner motstykke i de fleste kontinentaleuropeiske land. I Tyskland, Frankrike og Nederland, representeresde ansatte på arbeidsplassene av såkalte bedriftsråd, hvor også de uorganiserte har stemmerett og er valgbare. I Storbritannia og USA er fagorganisasjonen utbredt på arbeidsplassene, men her mangler det sentralistiske trekket som har gitt fagforeningene i Norden forhandlingsstyrke og som har resultert ihovedavtaler og andre sentrale overenskomster. Britiske og amerikanske fagforeninger må fremdeles slåss for de faglige rettighetene i hver enkelt bedrift.Den nordiske modellen med relativt jevnsterke parter har ført til en form for selvregulering, der partene i allmennhet har prioritert avtaler framfor lover og statlig regulering. Dette står i sterk motsetning til den franske tradisjonen med statlig regulering med minimumslønnosv. Ett av resultatene er den franske fagbevegelsens sterke orientering mot staten, med proteststreiker i gatene. EU og EØS bygger videre på denne modellen,som er utviklet i land der fagbevegelsen står betydelig svakere enn i Norden. Der den nordiske modellen er basert på kollektive avtaler, følger EU prinsippet med utstrakt lovgivning med minstestandarder, som ofte gir dårligere vern enn de nordiske kollektive avtalene.

Ett av de store løftene Samak har gjort de siste årene er forskningsprosjektet Normod, som har dokumentertat framtidsutsiktene for den nordiske modellen er dystre hvis utviklingen fortsetter som nå. Forskjellene øker og andelen fagorganiserte går ned. Spesielt harden nye arbeidsmigrasjonen fra 2004 vært utfordrende. Den har bidratt til å senke lønnsveksten imange bransjer og rammet de svakeste påa rbeidsmarkedet. Normod-rapporten viser at hvis ikkemønsteret brytes, kan Norden få en ulikhet i 2030 som den Italia har dag. Det paradoksale er at det er stor og økende oppslutning om bærebjelkene i den nordiske modellen. Likevel klarer ikke arbeiderbevegelsen åomsette dette til en radikal politikk for omfordeling. Kanskje de sosialdemokratiske topplederne som samles i Helsinki, har noe å lære av pionerene som gikk før dem, som klarte å omgjøre denne viljen til kollektiv handling for et bedre og mer sosialt rettferdigsamfunn.
https://klassekampen.no/utgave/2019-01-25/nordisk-modell-for-fall

- NY PRISBELÖNT BOK OM ARBETSLIVET MED KAPITEL OM SVENSKA PARTSMODELLEN MM
  ”Den svenska partsmodellen – facket, arbetsgivarna och lönebildningen” (av Anders Kjellberg), i Åke Sandberg (red.) *Arbete & Välfärd. Ledning, personal och organisations-modeller i Sverige*. Lund: Studentlitteratur 2019, sid. 119-148.
  https://www.studentlitteratur.se/#9789144116310/Arbete+&+välfärd
  Kurslitteraturprisets hederspris till ”gedigen grundbok om arbetslivet”:
  https://www.studentlitteratur.se/#press/node/432001
  Juryns motivering:
  ”För en omfattande grundbok som tar sig an uppgiften att beskriva kopplingarna mellan arbete och välfärd i Sverige. Närmare 30 författare har gjort en gemensam ansträngning att skapa en helhetsbild som rör sig från individnivån, via organisation/mesonivån till samhällsnivån. Boken är fylld av nya och ibland annorlunda perspektiv som ger en god grund för seminarier och fördjupande diskussioner. En angelägen bok som bidrar med kunskap i en form som är spännande och som dessutom utmanar och får studenten att tänka själv.”

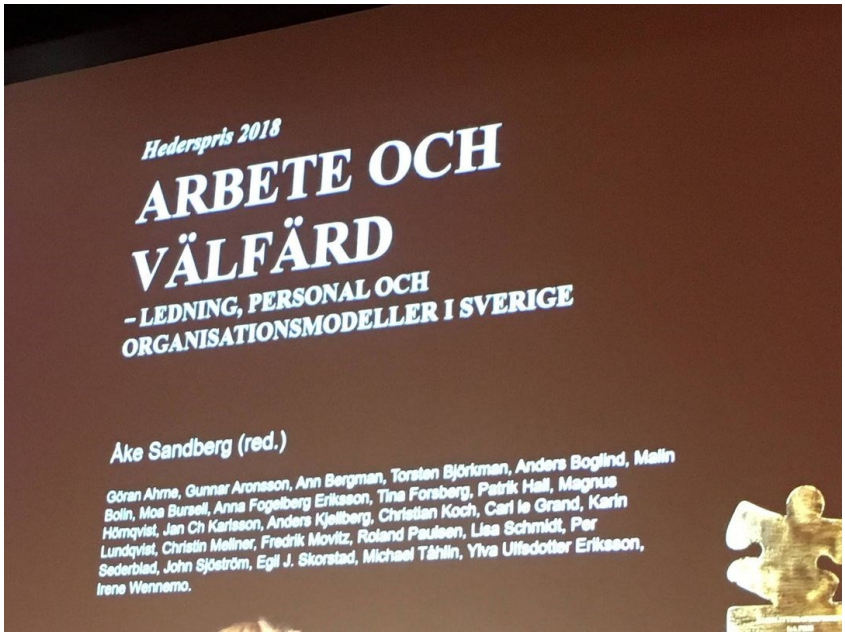

Innehållsförteckning mm: https://www.akesandberg.se/wp-cont ent/uploads/2019/01/AV_A4-blad_21jan2019.pdf

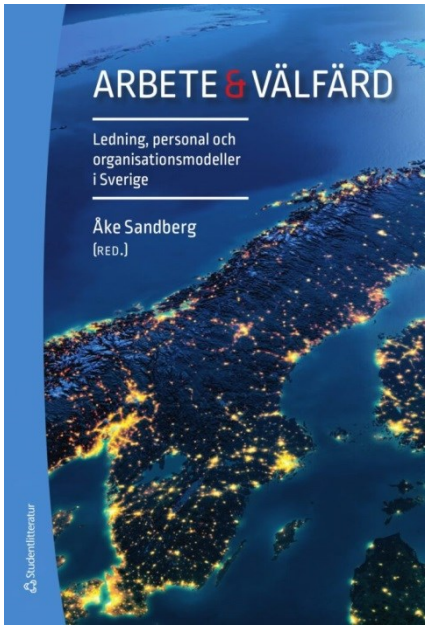

Ut BTJ-häftet nr 8, 2019 (lektör Mattias Bjellvi):
”Arbete & välfärd är en bok om arbetslivet, organisation, personal och ledning. Syftet (…) är att med en gedigen kunskapsbas om området utgöra kurslitteratur i utbildningar på universitetet inom sociologi, företagsekonomi, arbetsvetenskap, psykologi, pedagogik och personalutbildning. Boken är också tänkt för facklig utbildning och studiecirklar. Förutom baskunskapen lyftes frågor kring tendenser inom arbetsliv och ekonomi. (…) Tjugosju forskare från en rad universitet och högskolor med skilda ämnesinriktningar har samarbetat för att ge en god helhetsbild. Det är en mycket gedigen och omfattande kunskapssammanställning som väl uppfyller syftet att fungera som bas och diskussionsunderlag för en bred grupp studerande och samhällsintresserade. Boken är välskriven och strukturerad på ett tydligt och bra sätt.”

Recensioner av boken:

Jayeon Lindellee: Recension av 'Arbete & välfärd', *Sociologisk forskning*, årgång 57, nr 1, sid 80–82, 2020
Jan Ewert Strömbäck: Kerstin Hesselgren – en pionjär i arbetarskydd *Dala-Demokraten* 1 april 2020
Mikael Nyberg: Så krossades drömmen om det goda jobbet *Aftonbladet*, 9 januari 2020
Örjan Nyström: Välfärd och jämlikhet handlar också om arbetslivsutvecklingen *Tiden* nr 3, 2019
Jan Enqvist: Håller den svenska modellen för omvärldens tryck, *Du&Jobbet* nr 4, 2019
Mikael Nyberg: Vitala siffror om arbetslivet *Clarté* nr 2, 2019
Mattias Bjellvi: Bibliotekstjänst, Recension BTJ-häfte 2019-8
Mats Wingborg: "Ökat utländskt ägande flyttar makten över jobben" Dagens Arena 28 mars 2019: https://www.dagensarena.se/opinion/okat-utlandskt-agande-flyttar-makten-jobben/
Studentlitteratur publicerar korta citat från omdömen om boken.

ÅR 2018

- FÖRETAGEN SATSAR INTE TILLRÄCKLIGT PÅ DE ANSTÄLLDAS KOMPETENS-UTVECKLING
  Kollega 19/2 2018: "Fler får sämre villkor på nytt jobb" (av Göran Jacobsson). Utdrag ur artikeln:

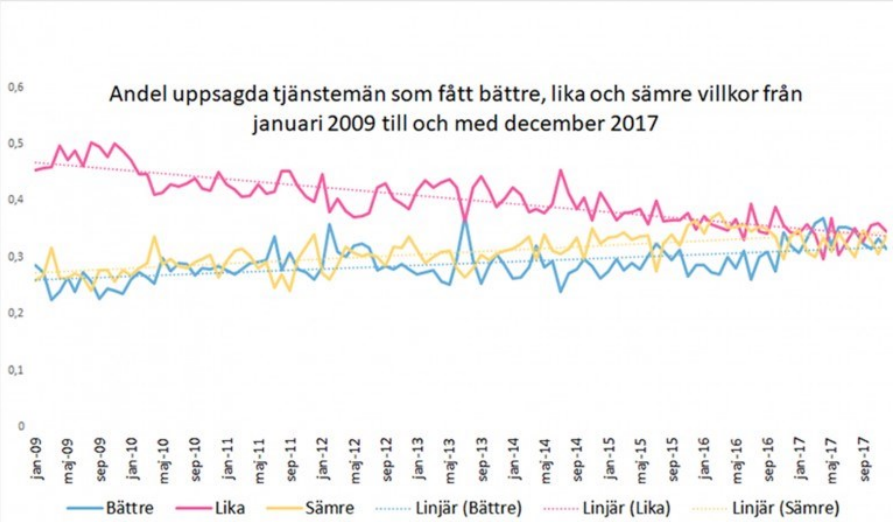

Andelen som fått det sämre har ökat drygt 5 procentenheter medan de som har lika eller bättre villkor minskat från runt 75 procent av alla till strax under 70 procent. Källa: TRR

Trots högkonjunkturen satsar företagen inte tillräckligt på personalens kompetensutveckling. Statistik från Trygghetsrådet visar att en allt större andel av uppsagda tjänstemän får sämre villkor i sina nya jobb. Det är professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet som kommit fram till att arbetsgivarna inte satsar på de anställdas kompetensutveckling. Han är expert på arbetsmarknadsfrågor.
– Statistiken tyder på att företagen försummar kompetensutveckling för sina anställda, säger han.

Diagrammet ovan visar att en allt större andel av de uppsagda får sämre villkor när de får en ny anställning och materialet visar också att andelen som får det bättre ökar medan de som får liknande villkor minskar. Sammantaget ökar de som får det sämre mer än den sammanslagna gruppen med lika eller bättre villkor.
Diagrammet tar sin början 2009 – året efter finanskrisen. 2009 tog Trygghetsrådet – TRR – hand om 20 000 uppsagda tjänstemän. Med förbättrad ekonomi har antalet succesivt sjunkit och i år är det omkring 10 000 uppsagda som TRR jobbar med. Under hela perioden har ungefär 90 procent av dem som förlorat sin anställning fått nytt jobb.

Anders Kjellberg betecknar förändringarna som tydliga. Han säger att digitalisering och flytt till andra länder gör att en hel del jobb försvinner på mellannivå medan andra nya jobb fordrar annan kompetens.

Han tänker sig att de som anser att de fått ett bättre jobb fått mer kvalificerade arbetsuppgifter, högre lön och mer inflytande medan de som tycker att de fått sämre jobb har hamnat i mindre kvalificerat jobb med lägre lön och ett mer styrt arbete.

Anders Kjellberg säger att orsaken till att en del får sämre jobb är att de inte fått den kompetensutveckling som krävs i ett föränderligt arbetsliv medan de som fått det bättre får det i åtminstone viss utsträckning eftersom många arbetsgivare har svårt att hitta folk till avancerade arbeten.

Han pekar på Ikea som både säger upp och anställer i stor omfattning. Hans åsikt är att de som redan har jobb på Ikea borde få chansen att utbilda sig till de nya jobben.

Dessutom pekar Anders Kjellberg på en undersökning som fackförbundet Sveriges Ingenjörer gjort. Den visar att företagen satsat mindre de senaste fem åren på att utbilda personalen.

Lennart Hedström är vd för TRR. Han säger inte emot Anders Kjellberg och tillägger.
– Arbetsmarknaden förändras och blir mer polariserad.

TRR:s vd tror att det kan finnas en annan förklaring till en del av utvecklingen och det är enligt honom att det skett en förändring av synen på lön, som innebär att alltfler tycker det är viktigt att göra nytta i samhället och arbeta för ett högre syfte. Det gör att lägre betalda jobb i offentlig sektor blivit mer populära.

Lennart Hedström säger också att kompetensutveckling i stor utsträckning handlar om att lära sig i det dagliga arbetet och av mentorer och arbetskamrater. Ren utbildning och kurser står bara för en tiondel av kompetensutvecklingen enligt honom.
– För individen har det aldrig varit viktigare att investera i sin egen anställningsbarhet. Det gäller att förbereda sig för nästa jobb även om man inte vet vad det är, säger TRR:s vd.

Unionens förhandlingschef Niklas Hjert ser samma utveckling som Anders Kjellberg beskriver. Han berättar att Unionen i många år kunnat se att företagen inte satsar tillräckligt på de anställdas kompetensutveckling. Hans bild är att företagen hela tiden arbetar med kompetensväxling och det innebär att de fortlöpande säger upp folk och anställer andra med ett kunnande som passar verksamheten bättre.
– Företagen borde i stället satsa på kompetensutveckling av dem som redan är anställda. Det har många fördelar – bland annat känner de ju redan till företaget och verksamheten, säger Niklas Hjert.

Hans uppfattning är att både individen och företaget har ansvar för kompetensutvecklingen och han påpekar att för många tjänstemän behövs det en ordentlig kompetensutveckling för att kunna

få en ny anställning med lika bra villkor om de förlorar jobbet i samband med nästa lågkonjunktur.

En del av förklaringen till att andelen som får det bättre ökat tror Niklas Hjert helt enkelt handlar om att det är lättare att förbättra sina villkor när man byter anställning. Dessutom tänker han sig att andelen som får det sämre delvis kan förklaras av att många efter finanskrisen fått jobb i offentlig sektor där lönerna är lägre.

Svenskt Näringslivs vice vd Peter Jeppsson säger att företagen ägnar sig mycket åt kompetensutveckling. Det är en överlevnadsfråga eftersom det är svårt att få tag på kompetent personal.
https://www.kollega.se/fler-far-samre-villkor-pa-nytt-jobb

- MÅNGA BIDRAGSANSTÄLLDA SAKNAR KOLLEKTIVAVTAL
  Olle Frödin och Anders Kjellberg vid sociologiska institutionen, Lunds universitet har i en preliminär rapport som Olle Frödin nyligen presenterade på Handelns Utredningsinstitut studerat villkoren för anställda på subventionerade jobb i Helsingborg i handels-, restaurang-, städ- och bemanningsbranscherna.

  Hotellrevyn 6/12 2018: ”Många bidragsanställda saknar avtal” (av Linda Svensson). Utdrag ur artikeln:
  Allt fler i restaurangbranschen jobbar med bidrag. Men få av dem omfattas av kollektivavtal. Det visar en studie från Lunds universitet. Forskarna Olle Frödin och Anders Kjellberg har tagit reda på hur situationen ser ut för personer med bidragsanställningar inom handels-, restaurang- och städbranscherna. Bland annat har de skapat en bild av vilka som omfattas av bidrag, vilka kategorier av arbetsgivare som använder det och hur stor andel som omfattas av kollektivavtal.
  (…)
  På tio år har antalet beslut om anställningsbidrag fyrfaldigats i hotell- och restaurang-branschen. Det finns många så kallade enkla jobb i branschen, vilket skulle kunna vara en förklaring till att det är så vanligt med anställningsbidrag, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi.

  Undersökningen visar att många som är anställda med någon form av bidrag saknar kollektivavtal på arbetsplatsen. Inom restaurang var det bara 35 procent som hade avtal.
  – Det är samtidigt få som är med i facket, vilket betyder att fackens kontrollmöjligheter i de här företagen är ganska små, säger Anders Kjellberg.

  En slutsats som forskarna drar är att många mindre företag i restaurangbranschen använder bidrag för att sänka lönekostnaderna.
  – Man hamnar i en del av svensk arbetsmarknad som står utanför den svenska modellen. Många riskerar att bli utnyttjade med för låga löner, säger Anders Kjellberg.

  Fotnot: Undersökningen, som fortfarande är preliminär, gjordes genom att granska nationell statistik och alla nya beslut om anställningsbidrag i Helsingborgs kommun år 2016.
  https://www.hotellrevyn.se/manga-bidragsanstallda-saknar-avtal/

  Handelsnytt 19/11 2018: ”Många bidragsjobbare saknar kollektivavtal” (av Staffan Julius). Utdrag ur artikeln:
  Bidragsanställningar som nystartsjobb kan leda till att utrikes födda fastnar i mindre seriösa delar av handeln, varnar forskare. Facket vill skärpa kontrollen mot fusk och missbruk.

Olle Frödin, sociolog vid Lunds universitet, har kartlagt bidragsanställningar i handeln. Han säger att utrikes födda tenderar att få jobb i andra delar av handeln än de som är födda i Sverige. Bild: Staffan Julius

Bidragsanställningar, där en del av lönekostnaden betalas av någon annan än arbetsgivaren, har mer än fördubblats de senaste tio åren. (…)

Syftet med subventionerade jobb är att människor som står långt från arbetsmarknaden ska få hjälp att ta sig in. I växande utsträckning handlar det om människor som är utrikes födda. För tio år sedan var 74 procent av dem som fick anställningsbidrag födda i Sverige, i dag har andelen sjunkit till 37 procent.

(…) utrikes födda ofta får bidragsanställningar (framför allt instegs- och nystartsjobb) i mindre företag utan kollektivavtal, så som servicebutiker. Företagen drivs ofta av personer som själva är utrikes födda. Stora etablerade handelsföretag med kollektivavtal anställer utrikes födda i mindre utsträckning. Här används oftare olika former av bidragsanställningar för personer med funktionsnedsättning, som vanligen är födda i Sverige. Olle Frödin varnar för vad han kallar etnisk segmentering på arbetsmarknaden.
– Grupper med olika bakgrund hamnar i olika delbranscher i och med att anställningsbidragen används på olika sätt, sa han då han presenterade sin forskning vid ett seminarium i Stockholm på fredagen.

Forskarna har studerat alla bidragsanställningar inom handeln i Helsingborgs kommun under ett år. Endast 39 procent av de anställda omfattades av kollektivavtal. Bland de som har instegsjobb och nystartsjobb är siffran ännu lägre. Nyanlända instegsjobbare berättade för forskarna att arbetsvillkoren kan vara tuffa.
– De jobbade sex dagar i veckan, betydligt mer än heltid, säger Olle Frödin.

Handels chefsekonom Stefan Carlén (till höger) vill skärpa kraven för nystartsjobb. Svensk Handels chefsekonom Johan Davidsson (till vänster) försvarar nystartsjobben. Bild: Staffan Julius.

Handels chefsekonom Stefan Carlén säger sig vara chockerad av den låga andelen kollektivavtal. Han är kritisk till hur bidragsanställningar används.
– Arbetsförmedlingen ska garantera att anställda får kollektivavtalsliknande villkor, men vi ser mycket fusk och till och med ren brottslighet i företag som saknar kollektivavtal, sa Stefan Carlén vid seminariet.

Han anser att Arbetsförmedlingen bör få mer resurser för att kontrollera att villkoren efterlevs och att de bör samråda med facket vid nystartsjobb, vilket inte sker i dag.
– Vi vill att den som anställs ska ha en utvecklingsplan, bra handledning och dokumentation av vad man lärt sig. Inget av det fungerar i dag, och det är särskilt dåligt i de mindre företagen, sa Stefan Carlén.

Han ställer sitt hopp till de så kallade etableringsjobben för nyanlända och långtidsarbetslösa som fack och arbetsgivare har förhandlat fram tillsammans med regeringen, men som ännu inte blivit verklighet.

Handelns arbetsgivare delar inte fackets kritik mot hur de nuvarande formerna av anställningsbidrag används.
– Nystartsjobb är ett bra stöd. Att utrikes födda får jobb i företag som drivs av andra utrikes födda är inte ett problem. Det stora problemet är om de inte får jobb alls, sa Svensk Handels chefsekonom Johan Davidsson vid seminariet.

Han tror att krav på goda kunskaper i svenska är en faktor bakom att etablerade handelsföretag inte erbjuder fler bidragsanställningar för utrikes födda.

- FÖRBUNDSSAMMANSLAGNINGAR NU OCH HISTORISKT SAMT ÖVERGÅNG TILL ANNAT FÖRBUND
  Arbetet 14/11 2018: Fackliga äktenskap leder till större och färre förbund (av Mattias Dahlgren). Utdrag ur artikeln:

  År 1945 hade Sverige 165 förbund med fler än 150 medlemmar, idag är det 56. Och fler äktenskap är att vänta.
  – Tendensen är att vi går mot allt större och färre förbund. Antingen de som växer organiskt, som Kommunal, eller genom sammanslagningar mellan förbund, som Sif och HTF som blev

Unionen, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som forskar om svensk fackföreningsrörelse.

I vissa fall kanske man förvisso snarare ska prata om tvångsäktenskap, som när Sveriges förmodligen minsta fackförbund, Skogs- och lantbrukstjänstemannaförbundet (SLF) med drygt 500 medlemmar, nu är på väg att lägga ner och gå in i Sveriges största förbund – Unionen. Där är det långtifrån två jämbördiga parter som av kärlek bestämt sig för en gemensam framtid.
– SLF förlorade ett kollektivavtal till just Unionen och tappade då många medlemmar. Sedan har de försökt värva nya, men det har inte lyckats i tillräcklig utsträckning, säger Ander Kjellberg.

Medlemstapp är som sagt en av anledningarna han ser till att ett förbund går upp i ett annat. Men det kan också vara för att samla krafterna och skapa ”mer fack för pengarna”, som ledningarna för Seko och Fastighets sade när förbunden eklaterade förlovning. De tu håller under en ganska lång förlovningsfas på att utreda frågan om förutsättningarna finns för husfrid i ett eventuellt äktenskap.

På akademikersidan har Civilekonomerna och Jusek redan bestämt bröllopsdatum, eller i alla fall år. Redan 2019 planerar de att gå samman.

Men om man blickar bakåt så har skilsmässor inte varit ovanligt när det handlar om bildande av nya förbund.
– Såväl Kommunal som Pappers och Transport bildades genom att de bröt sig ur Grov- och Fabriksarbetareförbundet. Men nu för tiden är tendensen helt klart mer att man går samman, framhåller Anders Kjellberg.

En eventuell utbrytning är dock aktuell just denna vecka. Det är barnmorskorna som ska rösta om huruvida man ska bryta sig ur Vårdförbundet och bilda en egen facklig organisation. Det är alltså två olika trender inom den fackliga strukturomvandlingen som står mot varandra, även om sammanslagningar är det vanligaste.
– De stora förbunden blir alltmer heterogena. Det kan i viss mån innebära att yrkesfrågorna hamnar i skymundan. Samtidigt finns en motsatt trend, med renodling av professionen. Till exempel inom Lärarförbundet, som ju tagit beslut om att bli ett professionsförbund. Eller barnmorskorna som funderar på att bilda eget fack.

Fackliga äktenskap är för övrigt mycket klassbundna i Sverige. LO-förbund friar till andra LO-förbund, till exempel Industriförbundet (IF) som gick ihop med Metall och bildade IF Metall. IF var i sin tur resultatet av tidigare förbundssammanslagningar i flera steg. Eller Statsanställdas förbund, numera Seko, som bildades av åtta olika förbund inom LO-sfären. På samma sätt äktar tjänstemannaförbund varandra, med Unionen som största exemplet – en sammanslagning av Sif och HTF.

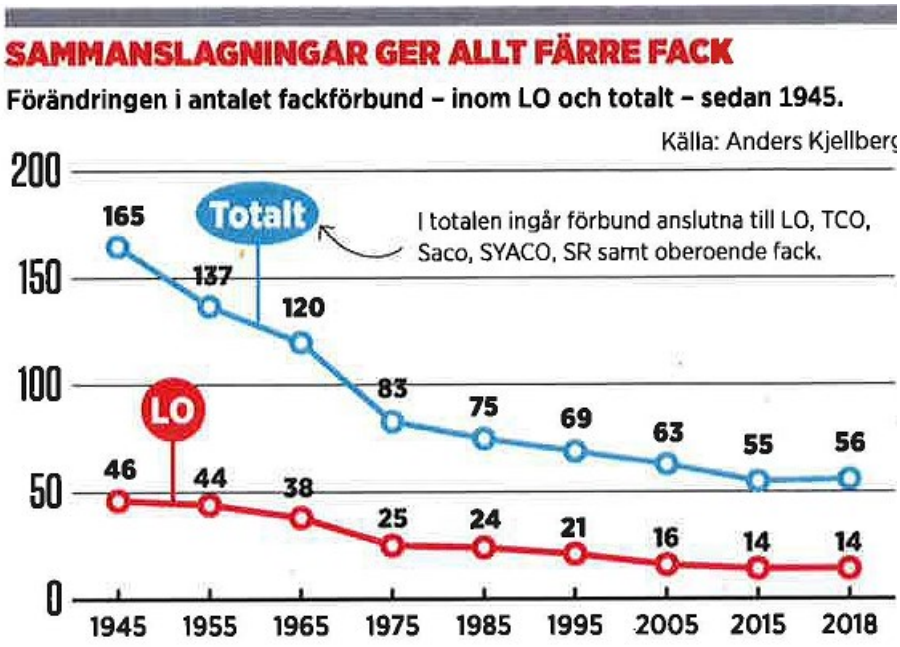

Arbetet 15-16 november 2018 sid 13.

Arbetsvärlden 13/11 2018: SRAT samlar flera små yrkesgrupper (av Ewa Persson).
Utdrag ur artikeln:
Barnmorskorna är inte den första yrkesgruppen som har önskemål om att stärka sina yrkesfrågor genom att lämna ett stort förbund med muskler för det lilla Sacoförbundet SRAT. Blir Barnmorskeförbundets beslut nu på onsdag att lämna Vårdförbundet (läs mer här) är man ett i en rad av professionsförbund som har gjort samma sak, senast logopederna som 2015 lämnade det större DIK-förbundet.

Enligt sociologiprofessor Anders Kjellberg vid Lunds universitet är den allmänna trenden i den fackliga sfären egentligen att slås sig samman till stora och alltmer heterogena förbund.

– Se på Jusek och Civilekonomerna som nu slås ihop. Även Vårdförbundet har en liknande historia. Det blev heterogent genom att samla sjuksköterskor, barnmorskor, röntgensjuksköterskor och biomedicinska analytiker, säger han till Arbetsvärlden.

– Men varje yrkesgrupp vill ju samtidigt hävda sina egna intressen. Både logopeder Anders Kjellberg beskriver SRAT som ett förbund för små föreningar som historiskt har behövt samla sig med andra för att klara sig.

När föregångaren till SRAT bildades 1968 var det som ett allmänt tjänstemannaförbund bestående av små och medelstora föreningar på olika myndigheter.

– Sedan har SRAT vuxit genom att olika grupper ha anslutit sig. Ett exempel är flygtekniker-föreningen som bröt sig ur Transport inom LO. Det var de mer kvalificerade som gick till SRAT och professionaliserades.

Förbundet består av en rad mycket små yrkesföreningar. Totalt har man 13 000 yrkesaktiva medlemmar (2017) inom såväl stat, kommun, landsting som privat sektor fördelade på 24 olika yrkesföreningar. Det blir i genomsnitt cirka 550 medlemmar per förening.

När yrken förändras finns nya behov av facklig hemvist, exempelvis kiropraktorer. Yrkesgruppen har, ännu i dag, ingen godkänd akademisk examen i Sverige, däremot fick man 1989

yrkeslegitimation, och Legitimerade kiropraktorers riksorganisation är i dag en organisation inom SRAT. De är fortfarande en liten grupp, enligt Anders Kjellberg med 210 medlemmar.

Logopedernas historia liknar barnmorskornas. Logopederna hade en gång ett självständigt fackförbund, men 1972 gick man tillsammans med några andra förbund ihop till DIK-förbundet inom Saco. 2015 beslutade sig dock logopederna att lämna DIK för att man ville få en tydligare profession, och gick med i SRAT. I dag har man drygt 1 700 yrkesaktiva medlemmar.

En komplett redovisning av förbundssammanslagningar, små förbunds uppgående i större och utbrytningar ur existerande förbund sedan slutet av 1800-talet finns att läsa här

- JUSEK OCH CIVILEKONOMERNA PLANERAR ATT GÅ SAMMAN
  Arbetsvärlden 31/10 2018: Forskare: ”Rösten blir starkare i samhällsdebatten” (av Johanna Senneby). Utdrag ur artikeln:

  Jusek och Civilekonomerna har planer på att slå sina påsar ihop och bilda ett nytt fackförbund. Det nya förbundet skulle med cirka 130 000 medlemmar bli näst störst inom Saco och landets åttonde största förbund.

  Att kunna samla de fackliga krafterna, både inom Saco och i samhället generellt, är en ”vinn-vinn-situation”, menar Anders Kjellberg, arbetsmarknadsforskare och professor i sociologi vid Lunds universitet.
  – Man kan rationalisera och effektivisera arbetet och rösten blir starkare i samhällsdebatten, säger Anders Kjellberg.

  Civilekonomerna, det minsta av de två förbunden, kommer förlora lite av sin identitet när det går upp i ett förbund som organiserar bredare.
  – Men samtidigt får man får mer resurser. Ekonomerna kan också stärka sin position då de inte längre är uppsplittrade på två förbund, så den ekonomiska professionen stärks på ett sätt, säger Anders Kjellberg.

  För de två förbunden innebär en sammanslagning också att medlemskonkurrensen upphör, berättar Anders Kjellberg. Jusek och Civilekonomerna har nämligen en inte helt konfliktfri historia bakom sig.

  – På 70-talet, då ekonomlinjen infördes på universiteten, uppstod en konflikt om vilket förbund som skulle organisera de nya ekonomerna. Förhandlingarna brakade samman och 1979 bytte Jus namn till Jusek för att markera att de gjorde anspråk på ekonomerna, säger Anders Kjellberg.

  Några år senare skapade man en gemensam arbetsgrupp för att lösa frågan och bland alternativen fanns att gå ihop eller låta ekonomerna i Jusek gå över till Civilekonomerna. Inte heller då nådde man en lösning.

  – Nu verkar tiden vara mogen. De två förbunden ligger kulturellt och värderingsmässigt nära varandra och de kan inte längre slösa krafter på konflikter, säger Anders Kjellberg.

  Om andra sammanslagningar av tjänstemannafack, se Anders Kjellberg i TAM-Revy nr 1 2008 Ett nytt fackligt landskap bland tjänstemännen: Unionen och Sveriges Ingenjörer (sid 4-21).

- IF METALL: FACKLIG INKOMSTFÖRSÄKRING ELLER INTE?
  Dagens Arbete 8/10 2018: ”En försäkring ska hålla även i en lågkonjunktur” (av Anna Julius). Utdrag ur artikeln:
  För dyrt och mot vår ideologi – så har argumenten låtit mot en inkomstförsäkring för IF Metalls medlemmar. Nu kan förbundet vara på väg att svänga. Det lär skära i ett och annat fackligt hjärta. Hälften av LO-förbunden har det, Sacoförbunden har det och framför allt: Unionen har det. Ungefär 85 procent av alla som är med i ett fackförbund får en inkomstförsäkring med sitt medlemskap. En trygghet om arbetslösheten skulle slå till och ens inkomst ligger över taket i a-kassan.

  IF Metall har länge hållit emot. På kongress efter kongress, senast i fjol, har det blivit nej till motioner om inkomstförsäkring. Motiven har framför allt varit två: Det blir för dyrt, och det är inte rätt ideologiskt.

  Nu håller något på att hända. Förbundet utreder just nu hur en försäkring skulle kunna se ut och vad den skulle kosta. En enkät har gått ut till medlemmarna och frågan har tidigare i höst varit uppe på strategiträffar (med ledningarna för avdelningarna) och på ett extra stort förbundsstyrelsemöte där även ersättarna var med. Tonen har ändrats, diskussionerna fördjupats och nu är kanske det som varit omöjligt till och med troligt.

  IF Metall känner av konkurrensen från andra förbund, inte minst Unionen. Inkomstförsäkring är populärt hos medlemmar, och det kan vara ett sätt att öka medlemstalet. Unionen har marknadsfört sin försäkring stenhårt när de man rekryterat, och har lyckats bli Sveriges största fackförbund. Flera förtroendevalda i IF Metall vittnar om att det på vissa arbetsplatser pågår en kamp med Unionen om medlemmar, och då kan en trygg inkomst vara ett avgörande argument.

  Varför inför man det inte bara då? Ett skäl är att en inkomstförsäkring kostar. Mycket. Byggnads införde en försäkring 2008, men sa upp den drygt två lågkonjunkturstyngda år senare. 225 miljoner gick den notan på totalt, enligt tidningen Byggnadsarbetaren. När IF Metall sa nej till en försäkring vid kongressen i fjol nämndes en siffra på 100 miljoner om året. Vad de beräkningar som gjorts sen dess kommit fram till vill förbundet inte avslöja än.

  Sedan kongressen 2017 har högkonjunkturen fortsatt. Det finns nu ett överskott i förbundet som det går att göra något med. Tanken är att en inkomstförsäkring inte ska innebära en högre medlemsavgift, och då är det kanske inte konstigt att många medlemmar gillar idén.
  (…)
  Vid sidan av kostnaderna finns ett annat, djupare, ideologiskt argument mot inkomstförsäkring. Var det inte det allmänna som skulle skydda individen vid arbetslöshet? Om alla ändå har en egen inkomstförsäkring, vad händer då med kraven på politikerna om att fler ska få 80 procent av sin inkomst?

  Här kan det gå en skiljelinje mellan förtroendevalda som varit med ett tag i diskussionerna, och medlemmar som gärna vill se sin inkomst tryggad. Men kanske sker det en omsvängning här, i alla fall är det bilden när DA pratar med förtroendevalda på avdelningar runt om i landet. Orden från Jimmy Faltin, ordförande avdelning 3 Norra Västerbotten, sammanfattar väl vad många uttrycker: ”Någonstans signalerar det att vi inte tror på samhällets förmåga. Men jag företräder mina medlemmar. Mitt uppdrag är att göra det bästa för dem.” Själv är han kluven. Någon annan konstaterar krasst: ”Vi lär ändå inte få några förbättringar av a-kassan.”

  Anders Kjellberg är professor i sociologi vid Lunds universitet och har forskat om a-kassa och organisationsgrad. När DA pratar med honom ger han inte mycket för argumentet att frånvaron av en inkomstförsäkring skulle sätta press på politikerna att höja a-kassan. Det beror nog mer på vilka politiker som sitter vid makten. Att många saknade försäkring hindrade till exempel inte Alliansregeringen från att sänka ersättningen 2007. Det var efter det som många LO-förbund skaffade en försäkring.

  Däremot tror han att risken att det kan bli dyrt för IF Metall är stor. Någon gång kommer lågkonjunkturen, och då drabbas troligtvis den exportberoende industrin först och hårdast. Inkomstförsäkring kan vara ett effektivt sätt att få fler medlemmar, men medlemmar är också väldigt känsliga för höjningar av avgiften. Tvingas man höja är det risk att förbundet förlorar många medlemmar.
  (…)
  Klart är att det måste vara ett långsiktigt system, en försäkring ska hålla även vid en lågkonjunktur. Att införa den för att avskaffa den inom några år är det ingen som vill. I sista hand är det antagligen den frågan som avgör om försäkringen kommer att bli av.
  https://da.se/2018/10/en-forsakring-ska-halla-aven-i-en-lagkonjunktur/

IF Metalls kongress i Göteborg sade nej till en inkomstförsäkring

- MÅNGA RISKERAR BLI FATTIGPENSIONÄRER
  Rubrik i tryckta tidningen fredagen 28 september 2018 sid 38:
  250 000 svenskar nekas viktiga pensionen
  Expressen nätupplagan/ Dina Pengar 27/9 2018 (av Frida Bratt).Utdrag ur artikeln:
  Tjänstepensionen kan i framtiden avgöra vem som blir fattigpensionär och vem som inte blir det. Uppskattningsvis en kvarts miljon svenskar tros trots det stå utan den viktiga pensionsdelen.
  – Jag möttes av "ingen här har tjänstepension", säger elektrikern Johan.

  För dagens unga kommer tjänstepensionen att göra stor skillnad för hur livet blir som pensionär. Cirka nio av tio svenskar som arbetar får tjänstepension, enligt en färsk rapport från Inspektionen för socialförsäkringen*. Men tio procent får det därmed inte.
  – De allra flesta omfattas av tjänstepension i sin anställning. Samtidigt finns det grupper som riskerar att hamna i kläm. Det är problematiskt helt klart, säger Dan Adolphson Björck, pensionsekonom på AMF.

  Den som inte får tjänstepension kan få många tusenlappar i lägre pension i slutändan. I vissa fall kan inkomstpensionen endast ge 40 procent av slutlönen i pension.
  (…)
  Exakt hur många som liksom Johan inte får tjänstepension är inte helt enkelt att ta reda på. En ledtråd är dock att kolla förekomsten av kollektivavtal på arbetsplatserna. Har företaget kollektivavtal får de anställda nämligen automatiskt tjänstepension.

  Cirka en halv miljon anställda finns i dag på arbetsplatser utan kollektivavtal, enligt en undersökning från sociologiprofessor Anders Kjellberg vid Lunds universitet från 2017.

  Inom hotell- och restaurangbranschen är kollektivavtal mindre vanligt, liksom inom städ- och callcenterbranschen. Åtta av tio företag inom dessa branscher saknar kollektivavtal, enligt undersökningen från Lunds universitet.
  https://www.expressen.se/dinapengar/en-kvarts-miljon-svenskar-nekas-viktiga-pensionen/

  Min undersökning finns i en färskare version än den som anges i artikeln – se Kollektivavtalens täckningsgrad och organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund (Lund 1 mars 2018).

– Vi har stärkt vår position genom att driva medlemmarnas frågor och agera snabbt och effektivt för att bevaka medlemmarnas intressen under krisen. Det har verkligen varit en tuff situation för medlemmarna, över hela landet, säger Vårdförbundets ordförande Sineva Ribeiro i ett pressmeddelande. Medlemmarna har haft en tuff situation under pandemin tillägger hon.
–Det har handlat om att medlemmar inte fått korrekt skyddsutrustning, bristande testning av personal, obefintlig vila och återhämtning, extremt långa och tunga arbetspass, ofrivilliga förflyttningar och bristande introduktioner, säger Sineva Ribeiro.
(…)

Organisationsgraden för tjänstemännen har varit svagt stigande 2008 till 2016. Under samma period har den sjunkit för arbetare. Därefter omfattas både arbetare och tjänstemän av nedgången fram till pandemins utbrott. Det visar professor Anders Kjellbergs forskning från 2019.

Enligt rapporten ”Den svenska modellen i en oviss tid” var tjänstemännens organisationsgrad inom privat sektor 2019 högre än arbetarnas (67 respektive 57 procent) medan det var tvärtom år 2006 (69 respektive 74 procent).
https://www.arbetsvarlden.se/historiskt-stor-medlemsokning-for-tco-forbunden-2020/

- HUR STÅR DET TILL MED DEN FACKLIGA ORGANISATIONSGRADEN?
  Läs power point-presentationen här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/hur-staar-det-till-med-den-fackliga-organisationsgraden(06c4a750-192f-4281-8fbf-99512ab2f130).html

Seminarium: Hur står det till med den fackliga organisationsgraden?

* Rapport från Inspektionen för socialförsäkringen: Vem får avsättningar till tjänstepension?

En analys av tjänstepensionernas täckningsgrad baserad på deklarationsuppgifter

RAPPORT 2018:15

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har granskat tjänstepensionernas täckningsgrad bland anställda och egenföretagare. Granskningen är delvis egeninitierad och genomförs delvis på uppdrag av regeringen (uppdraget Egenföretagare och tjänstepension i 2018 års regleringsbrev för ISF).

https://www.inspsf.se/publicerat/Publikation+detaljvy/vem_far_avsattningar_till_tjanstepension_.cid6813

Sammanfattning (PDF) Rapporten i korthet (PDF) (2 sidor)

Läs hela ISF:s rapport här: www.inspsf.se/digitalAssets/6/6813_3isf_15_2018_web.pdf

Rapporten har skrivits av Per Gustafson (projektledare). Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet, och Johan Kreicbergs, företagarekonom vid Swedbank, har bistått projektet i kvalitetssäkringen.

Se även Anders Kjellberg: ”Andel med tjänstepension - facklig organisationsgrad, arbetsgivarnas organisationsgrad, kollektivavtalens täckningsgrad mm”. Seminarium hos Pensionsmyndigheten i Stockholm 6 februari 2017. Läs här: https://portal.research.lu.se/sv/publications/andel-med-tj%C3%A4nstepension-facklig-organisationsgrad-arbetsgivarnas

Arbetet nr 29 20-21 september 2018:

5

MEST LÄST
på arbetet.se

1. POLITIK: Professor: Facken får räkna med borgerlig attack
Om Sverige får en borgerlig regering väntar en rad förändringar som försvagar facket, bedömer Anders Kjellberg, professor i sociologi.

2. LÖNER & AVTAL: Lärare väntar på medlarbud
Snart ett halvår efter att det gamla avtalet löpt ut, väntar lärarna fortfarande på ett nytt.

3. KULTUR: Serie: Och nu då?
Serietecknaren Mats Jonsson skildrar valet i ny seriestrip.

4. Kultur: Satanistiskt initiativ: Avskaffa mänskligheten

5. Politik: Så röstade medlemmarna i LO, TCO och Saco

6. Debatt: Nu får det vara slutlekt med arbetarnas liv!

7. Löner & avtal: Så mycket OB-tillägg får du avtal för avtal

8. Kultur: Cyklopens väg genom den byråkratiska snårskogen

- VAD HÄNDER EFTER VALET? VAD KAN EN BORGERLIG REGERING FÖRVÄNTAS BETYDA FÖR LO OCH DESS MEDLEMMAR?

Efter valet intervjuades Anders Kjellberg i tidningen Arbetet. Då har Socialdemokraterna gjort sitt sämsta val på 100 år.

Arbetet 10/9 2018 (tryckta tidningen 14/9 sid 12): Professor: Facken får räkna med borgerlig attack (av Mårten Martos Nilsson). Utdrag ur artikeln:
Las, a-kassan och strejkrätten. Om Sverige får en borgerlig regering väntar en rad förändringar som försvagar facket, bedömer Anders Kjellberg, professor i sociologi som forskar om facklig organisering.
Regeringsskiftet 2006 följdes av en rad politiska beslut som försvagade fackförbunden och deras möjligheter att företräda medlemmarna.

2007 höjdes avgifterna till a-kassorna kraftigt, samtidigt som de kopplades till arbetslösheten inom respektive kassa, påminner Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

– Också skattereduktionen för fackavgiften och a-kasseavgiften togs bort, varpå antalet medlemmar i a-kassorna och fackförbunden föll kraftigt.

Professor Anders Kjellberg, expert på facklig organisering.

Om de regeringsförhandlingar som nu väntar leder fram till en borgerlig regering tror Anders Kjellberg på flera reformer som försvagar fackföreningsrörelsen.

– Liberalerna och Kristdemokraterna vill ha en obligatorisk a-kassa, och det vill även Sverigedemokraterna, säger Anders Kjellberg. Centerpartiet talar om en allmän a-kassa.

Hittills har Moderaterna motsatt sig en sådan förändring. Men Anders Kjellbergs gör ändå bedömningen att med en ny alliansregering skulle de fackliga a-kassorna troligen avskaffas.

– Däremot tror jag inte att man försöker höja a-kasseavgiften igen.

Skattereduktionen för fackföreningsavgiften, som återinfördes 1 juli i år, vill däremot en alliansregering sannolikt ta bort, säger Anders Kjellberg.

Han ser också förändringar i Las som troliga. Under Fredrik Reinfeldts regeringstid höll Moderaterna emot när mittenpartierna ville luckra upp anställningsskyddet, men nu har Moderaterna släppt sitt motstånd.

– Sedan är det rätten att använda sympatiåtgärder vid konflikter på arbetsmarknaden, som Svenskt Näringsliv vill ha bort. Flera alliansparti talar också om en proportionalitetsregel vid stridsåtgärder. Centerpartiet vill inskränka konflikträtten i mindre företag, vilket allvarligt skulle begränsa möjligheten att få till stånd kollektivavtal i avtalslösa företag.

– Om man genomför detta, så är det en rätt stor förändring av den svenska arbetsmarknadsmodellen, säger Anders Kjellberg.

Också andra reformer som går emot LO:s intressen är troliga vid ett regeringsskifte, bedömer Anders Kjellberg.

– Myndigheten för arbetsmarknadskunskap, som nyss invigdes i Gävle, kan läggas ner. Fler statliga företag kan säljas ut, och fler sjukhus kan bli privata. Skatteförändringar som slopad värnskatt kan leda till ökade inkomstskillnader. En stor del av Arbetsförmedlingens verksamhet kan läggas ut på privata aktörer.

Arbetet 11/9 2018: ”Historiskt låga S-siffror slår hårt mot facket” (av Mårten Martos Nilsson). Utdrag ur artikeln:
Risken att fackmedlemmarna röstar med fötterna och går ur LO-förbunden i protest mot banden till Socialdemokraterna är liten, bedömer Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.
Han jämför med Danmark, där LO och det socialdemokratiska partiet kapade banden mellan sig.
– Tanken var att underlätta rekrytering till facket. Men det blev inte fler medlemmar.
Tidningen Arbetet skriver även om konsekvenserna av en borgerlig regering för LO och dess medlemmar i artikeln

Se även Målarnas Facktidning 12/9 2018: ”Vad händer med fackets frågor efter valet?” (av Helena Forsberg). Utdrag ur artikeln:

Blocköverskridande samarbeten kan få det att fungera dag för dag, det är något som kommunerna gör, säger Mikael Johansson, Målareförbundets ordförande. Men från fackligt håll finns också de som inte vill se att Socialdemokraterna söker stöd hos Alliansparti er.

(…)
Att svenska kollektivavtal ska gälla på svenska arbetsplatser är en sak förbundet talar sig varma för och att alliansen är rörande överens om att lägre löner och osäkra anställningar är vägen framåt.
(…)
Om regeringsförhandlingarna leder fram till en borgerlig regering tror Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, på flera reformer som försvagar fackföreningsrörelsen.

Han säger till tidningen Arbetet att en alliansregering sannolikt vill ta bort skattereduktionen för fackföreningsavgiften, avskaffa de fackliga a-kassorna, försämra Lagen om anställningsskydd och lägga ned den nyöppnade Myndigheten för arbetsmarknadskunskap.

– Sedan är det rätten att använda sympatiåtgärder vid konflikter på arbetsmarknaden, som Svenskt Näringsliv vill ha bort. Flera alliansparti talar också om en proportionalitetsregel vid stridsåtgärder. Centerpartiet vill inskränka konflikträtten i mindre företag, vilket allvarligt skulle begränsa möjligheten att få till stånd kollektivavtal i avtalslösa företag, säger Anders Kjellberg till Arbetet.
https://malarnasfacktidning.se/2018/09/vad-hander-med-fackets-fragor-efter-valet/

- INFÖR VALET 9 SEPTEMBER 2018: VARFÖR KUNDE SVERIGEDEKOKRATERNA FÖRVÄNTAS VÄXA?

Den franska nyhetsbyrån AFP intervjuade Anders Kjellberg före valet och frågade vilka som röstar på Sverigedemokraterna:

– På landsbygden, långt ifrån Sveriges tillväxtområden och innovationscentrum, har allt fler väljare förförts av SD:s nationalistiska diskurs. Upp till en tredjedel av LO-medlemmarna kan komma att rösta på SD, tyder opinionsmätningarna på.

– De arbetar ofta inom transport- och byggsektorerna, som sysselsätter en hel del europeiska arbetstagare på (deras hemländers) minimilöner. Dessa löner är betydligt lägre än de löner som fastställs av (Sveriges) kollektivavtal, säger Anders Kjellberg.

Dessa kommentarer ingår i en artikel av AFP:s chef i Stockholm Gaël Branchereau och har publicerats av tidningar världen över. Här följer ett urval:

- Libération (Frankrike) 3/9 2018 (AFP): Suède: l'extrême droite vers une forte poussée aux législatives https://www.liberation.fr/planete/2018/09/03/suede-l-extreme-droite-vers-une-forte-poussee-aux-legislatives_1676238
  «Ils appartiennent souvent aux filières transport et BTP qui emploient de nombreux travailleurs européens détachés auxquels s'applique le salaire minimum de branche», relève le sociologue Anders Kjellberg.
  «Or ce salaire est nettement inférieur aux salaires fixés dans les conventions collectives».
  Jusqu'à un tiers des adhérents de la confédération LO est tenté par le vote d'extrême droite, révèlent des enquêtes d'opinion.
- L'Express (Frankrike) 3/9 2018 (AFP): Suède: l'extrême droite vers une forte poussée aux législatives https://www.lexpress.fr/actualites/1/monde/suede-l-extreme-droite-vers-une-forte-poussee-aux-legislatives_2033528.html
- FranceSoir (Frankrike) 3/9 2018: Suède: l'extrême droite vers une forte poussée aux législatives https://www.francesoir.fr/actualites-monde/suede-lextreme-droite-vers-une-forte-poussee-aux-legislatives
- La Nouvelle République (Frankrike) 3/9 2018: Suède: l'extrême droite vers une forte poussée aux législatives https://www.lanouvellerepublique.fr/france-monde/suede-l-extreme-droite-vers-une-forte-poussee-aux-legislatives
- Forbes (Frankrike) 3/9 2018: Elections Législatives : Le "Dégagisme" Souffle Sur La Suède https://www.forbes.fr/politique/elections-legislatives-le-degagisme-souffle-sur-la-suede/?cn-reloaded=1
- France24 3/9 2018: Far-right poised for big wins in Sweden election https://www.france24.com/en/20180903-far-right-poised-big-wins-sweden-election

- CNEWS (Frankrike) 3/9 2018: Suède : l'extrême droite vers une forte poussée aux législatives https://www.cnews.fr/monde/2018-09-03/suede-lextreme-droite-vers-une-forte-poussee-aux-legislatives-792971
- Romandie (Schweiz) 3/9 2018 Suède: l'extrême droite vers une forte poussée aux législatives: https://www.romandie.com/news/ZOOM-Su-de-l-extr-me-droite-vers-une-forte-pouss-e-aux-l-gislatives/950336.rom
- Australia News Today 3/9 2018: Social Democrats head for record low score in Sweden's election https://australianews.today/2018/09/03/social-democrats-head-for-record-low-score-in-swedens-election/
- The Times of Israel 3/9 2018: Far-right poised for big wins in Sweden election https://www.timesofisrael.com/far-right-poised-for-big-wins-in-sweden-election/
- Channel News Asia (Singapore) 3/9 2018: Far-right poised for big wins in Sweden election https://www.channelnewsasia.com/news/world/far-right-poised-for-big-wins-in-sweden-election-10678420
- La Croix (Frankrike) 3/9 2018: Suède: l'extrême droite vers une forte poussée aux législatives https://www.la-croix.com/Monde/Suede-extreme-droite-vers-forte-poussee-legislatives-2018-09-03-1300965850
- South China Morning Post 3/9 2018: Sweden is a beacon of tolerance. So why is a far-right party with neo-Nazi roots set to soar in election? https://www.scmp.com/news/world/europe/article/2162460/sweden-beacon-tolerance-so-why-far-right-party-neo-nazi-roots-set
- The Sun Daily (Malaysia) 3/9 2018: Far-right poised for big wins in Sweden election https://www.thesundaily.my/news/2018/09/03/far-right-poised-big-wins-sweden-election
- Malay Mail (Malaysia) 3/9 2018: Far-right poised for big wins in Sweden election https://www.malaymail.com/s/1668710/far-right-poised-for-big-wins-in-sweden-election
- New Straits Time (Malaysia) 3/9 2018: Far-right poised for big wins in Sweden election https://www.nst.com.my/world/2018/09/407633/far-right-poised-big-wins-sweden-election
- Le Courrir de l'Atlas. l'actualité du Magreb en Europe 4/9 2018: Europe. Vers une forte poussée de l'extrême droite anti-immigration en Suède https://www.lecourrierdelatlas.com/europe-vers-une-forte-poussee-de-l-extreme-droite-anti-immigration-en-suede-20545
- Bangkok Post (Thailand) 4/9 1918
- The Daily Star (Libanon) 4/9 2018: Far-right poised for big wins in Sweden elections https://www.dailystar.com.lb/News/World/2018/Sep-04/462234-far-right-poised-for-big-wins-in-sweden-elections.ashx?utm_source=Magnet%26utm_medium=Entity%20page%26utm_campaign=Magnet%20tools
- Gauchazh Mundo (Brasilien) 7/9 2018: Pesquisas antecipam auge da extrema-direita em legislativas suecas https://gauchazh.clicrbs.com.br/mundo/noticia/2018/09/pesquisas-antecipam-auge-da-extrema-direita-em-legislativas-suecas-cjls1kz0l00hl01p227k294u3.html
- La Razon (Spanien) 9/9 2018: Así son los ultraderechistas suecos: Euroescépticos, xenófobos y ultranacionalistas https://www.larazon.es/internacional/asi-son-los-neonazis-suecos-euroescepticos-xenofobos-y-ultranacionalistas-BH19786061
- Jornal do Brasil (Brasilien) 7/9 2018: Pesquisas antecipam auge da extrema-direita em legislativas suecas https://www.jb.com.br/internacional/2018/09/4420-pesquisas-antecipam-auge-da-extrema-direita-em-legislativas-suecas.html
- Daily Times (Pakistan): Far-right poised for big wins in Sweden election
- 3/9 2018: La Nacion (Argentina): Ultraderecha lograría gran avance electoral en Suecia, según sondeos (Ultra-right will achieve great electoral advance in Sweden, according to polls)
- https://www.nacion.com/el-mundo/politica/ultraderecha-lograria-gran-avance-electoral-en/GJQIB5RPANEFHK2WYJZGUPVZDI/story/
- Kongo Times: Suède : Pénurie criante d'infirmières (Sweden: Brutal shortage of nurses)
- 3/9 2018: Tpikkh Press (Grekland) Σουηδία: «Άρωμα» νεοναζιστικής ακροδεξιάς στις εκλογές (Sweden: Neo-Nazi "Perfume" in elections)
- Real.gr (Grekland) 3/9 2018: Εκλογές στη Σουηδία: Άρωμα νεοναζιστικής ακροδεξιάς στις κάλπες https://www.real.gr/kosmos/arthro/ekloges_sti_souidia_aroma_neonazistikis_akrodeksias_stis_kalpes-492411/
- 3/9 2018 (Frankrike) Paris Normandie: La Suède se prépare à des élections à risque (Sweden prepares for risky elections)

- Le Vif (Belgien) 8/9 2018: Suède: l'extrême droite vers une forte poussée aux législatives
  https://www.levif.be/actualite/europe/suede-l-extreme-droite-vers-une-forte-poussee-aux-legislatives/article-normal-888375.html

Även den brasilianska tidningen O Globo intervjuade Anders Kjellberg (2018-09-09): Na Suécia, voto põe social-democracia em xeque (In Sweden, vote puts social democracy in check)

- KURSLITTERATURPRISET 2018
  Boken *Arbete & Välfärd. Ledning, personal och organisationsmodeller i Sverige* med Åke Sandberg som redaktör har vunnit Studentlitteraturs kurslitteraturpris 2018 (ett av tre utdelade priser). Anders Kjellberg har skrivit kapitlet "Den svenska partsmodellen - facket, arbetsgivarna och lönebildningen". Boken utkommer 2019. ISBN 9789144116310. Pressmeddelande om "Kurslitteraturprisets hederpris till gedigen grundbok om arbetslivet". Förlagsredaktör: Johan Lindgren.
  Juryns motivering lyder:
  ”För en omfattande grundbok som tar sig an uppgiften att beskriva kopplingarna mellan arbete och välfärd i Sverige. Närmare 30 författare har gjort en gemensam ansträngning att skapa en helhetsbild som rör sig från individnivån, via organisation/mesonivån till samhällsnivån. Boken är fylld av nya och ibland annorlunda perspektiv som ger en god grund för seminarier och fördjupande diskussioner. En angelägen bok som bidrar med kunskap i en form som är spännande och som dessutom utmanar och får studenten att tänka själv.”

- MAKTFÖRSKJUTNINGAR MELLAN LO, TCO OCH SACO NÄR AUTOMATISERING-EN INTENSIFIERAS
  Arbetet nr 19, 31/5-1/6 2018: ”Försvagat LO när robotar tar över arbetarnas jobb” (av Björn Wallenberg). Utdrag ur artikeln:
  Vissa jobb kommer att försvinna i framtiden medan de flesta förändras. Så skulle man kunna sammanfatta forskarnas syn på automatiseringen. Industrijobb spås minska medan vissa tjänstejobb och högkvalificerade yrken till och med kan gynnas.

  Det är en process som redan har pågått länge i Sverige men som enligt forskningens logik skulle påskyndas i automatiseringens kölvatten. Utvecklingen skulle i sin tur förmodligen slå olika mot olika fackliga centralorganisationer. De bär redan i dag spår av tidigare förändringar på arbetsmarknaden. Medan LO har krympt de senaste decennierna har TCO och Saco vuxit.

  Anders Kjellberg som är professor i sociologi vid Lunds universitet forskar kring facklig organisationsgrad i Sverige. Han konstaterar att tjänstemännen i dag är både fler än arbetarna och har en högre organisationsgrad.

  – Att det finns färre arbetare har delvis med automatiseringen att göra men också med utflyttningen av jobb och att arbetsmarknadens struktur förändras. Många yrken i dag kräver högre utbildning. Den förändrade storleksrelationen mellan centralorganisationerna har enligt honom inte gått obemärkt förbi.

  – LO kan inte tala med riktigt samma auktoritet som tidigare, säger han och tillägger att när LO och SAF helt dominerade avtalsförhandlingarna på 1950-talet var de mindre komplicerade än i dag.

  Enligt den logiken skulle man kunna vänta sig svårare förhandlingar i takt med att arbetsmarknaden – och i förlängningen fackförbunden – ytterligare förskjuts.

  En fortsatt automatisering skulle kanske bidra till att ändra storleksrelationen även mellan förbunden inom LO. Industritunga IF Metall får antagligen mer motvind än exempelvis Kommunal som organiserar förhållandevis framtidssäkra yrkesgrupper, bland annat inom vården. (…)

Fackförbundens storlek beror givetvis inte bara på hur stor en yrkesgrupp är, utan även av organisationsgraden.

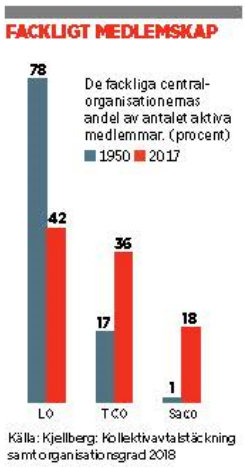

Den i sin tur påverkas delvis av att framtiden för vissa jobb är mer oviss än för andra.

– Varken IF Metall eller Byggnads har råd med inkomstförsäkring därför att risken för arbetslöshet vid en lågkonjunktur är för hög. Det är en black om foten som gjort det svårare att rekrytera nya medlemmar, säger Anders Kjellberg.

Nyligen bestämde sig IF Metall trots allt för att utreda en inkomstförsäkring, vilket av somliga har tolkats som ett sätt att möta ett framtida medlemstapp. Det snabbt växande Unionen, som organiserar tjänstemän i den privata sektorn, har en inkomstförsäkring.
https://arbetet.se/2018/06/01/forsvagat-lo-nar-robotar-tar-over-arbetarnas-jobb/

- TRANSPORT OCH SVENSK FLYGTEKNIKERFÖRENING (SRAT/SACO) HAR GEMENSAMT KOLLEKTIVAVTAL OCH FÖRHANDLINGSKARTELL TILL SKILLNAD FRÅN TRANSPORT OCH HAMNARBETARFÖRBUNDET
  Arbetsvärlden 2 maj 2018: ”Transport har redan lösningen som hamnarbetarna kräver” (av Carl von Scheele).
  https://www.arbetsvarlden.se/transport-har-redan-losningen-som-hamnarbetarna-kraver/
  Utdrag ur artikeln:
  Hamnarbetarförbundet har föreslagit Transport att de båda förbunden ska skriva ett gemensamt trepartsavtal med arbetsgivarna, men fått nej. Men samma lösning har Transport kommit överens om med flygteknikerna, som är en annan utbrytargrupp ur förbundet.

  För ett år sedan föreslog Hamnarbetarförbundets ordförande Eskil Rönér en ny lösning på hamnkonflikten. Han ville att förbundet tillsammans med Transport skulle skriva ett trepartsavtal med arbetsgivarna Sveriges Hamnar. I utbyte mot att Hamnarbetarförbundet blev fullvärdig part i kollektivavtalet för stuveribranschen skulle landets hamnar få arbetsfred. Signaturer av både Transports och Hamnarbetarförbundet skulle bli en förutsättning för överenskommelser på området i de framtida avtalsrörelserna, skrev Eskil Rönér.

  Transport, som har haft riksavtalet sedan 1974, sa nej till denna lösning.
  – För det första vill vi inte ha en sådan lösning. Jag tror inte heller att Hamnarbetarförbundet över huvud taget vill ha ett kollektivavtal, säger Peter Winstén, avtalssekreterare i Transport

  Men Transport har gjort en liknande lösning för en annan utbrytargrupp. Sedan 2010 samförhandlar man med flygteknikerna, som bröt sig ur förbundet i mitten på 1970-talet, ett par åt efter hamnarbetarnas utbrytning. Detta väl dokumenterat av professor Anders Kjellberg, vid Lunds universitet, i hans forskning.

  På Hamnarbetarförbundet känner man inte till att denna trepartslösning finns på flygteknikernas område.

– Nej, men det är lysande att det fungerar. Transport har vid flera tillfällen sagt att det inte är aktuellt och att det inte skulle fungera, men det är intressant att höra att de redan har den varianten, säger Eskil Rönér, ordförande Hamnarbetarförbundet.

Han tänker efter Arbetsvärldens besked ta upp saken i nästa möte med Transport, som äger rum en bit in i maj. De båda förbunden har försiktiga kontakter med varandra sedan LO försökt medla mellan dem.

Men enligt Peter Winstén på Transport är det stora skillnader mellan hamnarbetarnas och flygteknikernas respektive områden. Svensk Flygteknikerförening är en yrkesförening i Saco-förbundet SRAT. De båda förbunden förhandlar på samma sätt med förhandlingsdelegationer som har mandat att göra upp. (…)

Det förslag om ett trepartsavtal som Hamnarbetarförbundet förespråkar har inte samma förutsättningar som flygteknikeravtalet. De båda förbunden på stuverisidan organiserar samma yrkesgrupp, hamnarbetarna. Hamnarbetarförbundet är ett fristående fack och organiserar knappt häften av yrkeskåren.
– Någon motsvarande uppdelning av yrkesgrupper är alltså inte möjlig inom hamnområdet, säger Anders Kjellberg.

– En annan skillnad är att flygteknikerna är en del av ett större fack, SRAT, som i sin tur tillhör den fackliga centralorganisationen Saco. Dessutom finns en mycket stor majoritet av flygteknikerna i SRAT och inte i Transport.

Svensk Flygteknikerförening och Transport

Professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet har beskrivit samarbetet mellan Svensk Flygteknikerförening och Transport i sin stora studie över de svenska fackförbundens medlemsutveckling och organisationshistoria. Där beskriver han hur de 40 flygteknikerna på det numera nedlagda flygbolaget Linjeflyg lämnade Transport 1974 på grund av missnöje med det fackliga stödet. Utbrytarna bildade den fackliga yrkesföreningen Svensk Flygteknikerförening som blev en organisation inom Saco-förbundet SRAT.

Men 35 år senare kunde flygteknikerna äntligen sätta sina signaturer på ett etablerat kollektivavtal, efter att ha blivit störst på området med 700 medlemmar och fått normala förbindelser med Transport. De båda förbunden bildade Flygteknikerkartellen.

– Många faktorer spelade in för att just dessa två kunde bilda en förhandlingskartell. Förbunden hade ett gemensamt intresse när stora nedskärningar genomfördes på flygbolaget SAS, personkemin mellan nyckelpersoner bör ha stämt och Svensk Flygteknikerförening hade blivit dominerande bland flygteknikerna, säger Anders Kjellberg.

En viktig faktor var också den gränsdragningsöverenskommelse, som gjordes mellan förbunden. En eftergift av Flygteknikerföreningen var att Transport fick organisationsrätten för alla flygmekaniker, medan flygtekniker fick välja vilket förbund de skulle tillhöra.

– Flygteknikernas organisering i ett Saco-förbund underlättades säkerligen av att de klassas som tjänstemän i SCB:s statistik. Flygmekanikerna klassas som facklärda arbetare, det vill säga yrkesarbetare, säger Anders Kjellberg.

Vid utbrytningen på 1970-talet gjorde de gemensam sak med ett antal flygvärdinnor som lämnade dåvarande Handelstjänstemannaförbundet, HTF, och också gick in i SRAT. De båda yrkesgrupperna gick till och med i strejk för ett avtal med Linjeflyg.

– Ja, det blev hårda duster med arbetsgivaren 1975. Ändå fick varken flygteknikerna eller flygvärdinnorna ett avtal, men de fick ett löfte om att gå vidare med arbetstidsfrågorna, berättar Anders Kjellberg.

Flygvärdinnorna blev inte kvar i SRAT, men flygteknikerna fortsatta att kämpa, fick lokala överenskommelser med flera bolag, utan att de i handlingarna kallades kollektivavtal, innan de långt senare blev en del i trepartsavtalet.

För mer om Svensk Flygteknikerförening och Flygteknikerkartellen Transport – Svensk Flygteknikerförening, se Anders Kjellberg *The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century*:
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/the-membership-development-of-swedish-trade-unions-and-union-confederations-since-the-end-of-the-nineteenth-century(f155826a-fa3c-41c7-9e34-19c7fc94a8dc).html

(Sök på Svensk Flygteknikerförening)

- HAMNKONFLIKTEN I GÖTEBORG
  MetabolMedia 7/5 2018: ”Ena dagen bjuds man på semla, andra dagen spyr man skit på oss” (av Per Hånell, medicinjournalist). Utdrag ur artikeln:

  Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, har forskat om strejker i svensk historia. Bland annat har han skrivit ”Storkonflikten 1980 och andra stora arbetskonflikter i Sverige”. Han tror att konflikten i Göteborgs hamn kan bli historisk ifall regeringen väljer att ändra lagen på ett sådant sätt att det påverkar styrkeförhållandena mellan arbetsgivare och arbetstagare på hela arbetsmarknaden;

  Hur ”viktig” skulle du säga att hamnkonflikten i Göteborg är?
  – Principiellt är det en väldigt viktig konflikt i och med att en statlig utredning tillsatts som överväger att inskränka konflikträtten. Här finns två fackföreningar på samma arbetsplats men eftersom Hamnarbetarförbundet inte slutit avtal har de bibehållen full konflikträtt. Samtidigt gäller samma villkor för deras medlemmar som för Transports och för de som inte är med i något fack alls, det är praxis i Sverige. Om andra fackförbund än det som först tecknat ett kollektivavtal skulle fråntas konflikträtten kan det öppna upp för så kallade gula fackföreningar som ingår för arbetsgivarna förmånliga avtal. Jag tänker främst på arbetsgivare som inte tillhör någon arbetsgivarorganisation. Det skulle utan tvekan skada den svenska modellen.

  Regeringen överväger att ändra lagstiftningen på grund av denna konflikt – hur ser du på det?
  – Mycket stora risker för ”den svenska modellen” beroende på hur lagstiftningen konkret Om avsikten är att rycka undan mattan för Hamnarbetarförbundet så formuleras det troligen så att strejkrätten förloras för alla fack utom det som arbetsgivaren redan skrivit ett avtal med, säger Anders Kjellberg. I vissa fall är det flera fackförbund som tillsammans förhandlar fram ett avtal och som båda skriver under, till exempel läraravtalet.

  Vilka konflikter och avtal har format ”den svenska modellen”?
  – Saltsjöbadsavtalet LO-SAF1938 naturligtvis och den påföljande centraliseringen av LO 1941 som innebar att medlemsomröstningar om avtalen avskaffades. Under Metallkonflikten 1945 var medlemstrycket underifrån så starkt att rådgivande medlemsomröstningar ändå hölls och som i praktiken blev beslutande. Så var det också under den ”vilda” LKAB-strejken 1969 där medlemsomröstningar på stormöten spelade viktig roll. En annan milstolpe är Storstrejken 1909 där de strejkande vann allmänhetens sympati men där det ändå blev ett svidande nederlag för facken. Målet från LO:s sida var nämligen ett regeringsingripande men det kom aldrig till stånd till skillnad från under storkonflikten 1980. Då tvingade statsminister Thorbjörn Fälldin arbetsgivarna i SAF att återuppta förhandlingarna och ge upp sina ambitioner om storlockouten som en ”investering i framtiden” för att växla ned löneökningstakten. Den rollen kom istället att fyllas av Industriavtalet 1997 som vanligen betraktas som en succéhistoria. Sedan dess har reallönerna stigit och få konflikter inträffat, inom industrin praktiskt taget inga.

  Finns det några historiska paralleller till hamnkonflikten i Göteborg?
  – Ja, det gör det. 1974 skedde en annan utbrytning ur Transportarbetareförbundet. Då var det flygteknikerna som bröt sig ur och bildade Svensk Flygteknikerförening. Senare under året anslöt sig till det som idag är Saco-förbundet. Året därpå strejkade man utan framgång för ett eget avtal, men efterhand ingicks lokala överenskommelser med olika flygbolag. Medlemsantalet växte med tiden alltmer. År 2010 bildade Svensk Flygteknikerförening och Transport en förhandlingskartell, Flygteknikerkartellen. De båda facken förhandlade tillsammans och undertecknade det centrala avtalet med arbetsgivarorganisationen Svenska Flygbranschen. Inom flyget finns det således båda paralleller och en avgörande skillnad till situationen i hamnarna.

  Vad avgör vilken part i en konflikt som får allmänhetens sympati?
  – Ett paradexempel är busskonflikten för några år sedan, då busschaufförerna knappt hann få tid för Det gav dem allmänhetens stöd. Lågavlönande busschaufförer och undersköterskor har vidare lättare att få allmänheten på sin sida än mer välbetalda hamnarbetare, säger Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet. Läs hela artikeln här:
  https://metabolmedia.se/2018/05/07/ena-dagen-bjuds-man-pa-semla-andra-dagen-spyr-man-skit-pa-oss/

- ARBETSMARKNAD OCH FACKLIGA ORGANISATIONER I NÅGRA EU-LÄNDER
  Lag & Avtal nr 4, 19 april 2018, sid. 25: ”Minimilöner, allmängiltiga avtal och alternativa fackförbund” (av Hanna Larsson). Utdrag ur artikeln:
  De flesta EU-länder har i dag lagstadgad minimilön. Men så har det inte alltid varit. Tyskland fick till exempel en lag om minimilöner så sent som 2015, och Storbritannien 1999.

Utvecklingen i Tyskland hänger samman med att kollektivavtalens täckningsgrad minskat kraftigt de senaste 30 åren. Samgåendet mellan Öst- och Västtyskland resulterade i att mycket produktion flyttade österut, och regeringen införde under 2000-talet mer flexibla anställningsformer och låglönejobb. Resultatet blev att reallönerna inte höjdes på cirka tio år. Många var lågavlönade, stod utanför facket, och kollektivavtalstäckningen hade sjunkit dramatiskt – från 85 procent i mitten av 80-talet till 58 procent år 2013.

– Facken började då kräva lagstiftad minimilön, för utan en sådan kunde det bli svårt att sluta hyggliga kollektivavtal, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.
I Storbritannien började fackförbunden försvagas redan på 80-talet, under den konservativa Thatcher-regeringen, som genom lagstiftning försvårade facklig verksamhet. Under 90-talet hade facken blivit så svaga att branschavtalen i princip avskaffades i privat sektor. Här sker inte längre några centrala förhandlingar, och kollektivavtal träffas enbart för den enskilda arbetsplatsen. Men eftersom facken i regel inte har några centrala avtal att luta sig mot blir det svårt att få till stånd avtal på arbetsplatsnivå.

– Då hänger det mer på arbetsgivarens goda vilja, säger Anders Kjellberg.

För den stora majoriteten privatanställda i Storbritannien sätter arbetsgivaren ensidigt lönen, och ingen kan tvinga arbetsgivaren att förhandla individuellt. Ofta fattas beslutet inte ens av platsledningen utan på högre nivåer inom koncernen. Med detta som bakgrund införde Storbritannien minimilöner år 1999.

– Behovet blir större när det är så oorganiserat, säger Anders Kjellberg.

Kollektivavtal allmängiltigförklaras. Även om den fackliga organisationsgraden är låg kan en hög andel av arbetstagarna i ett land omfattas av kollektivavtal. I Frankrike, till exempel, är organisationsgraden bara 8 procent, men 95 procent av arbetstagarna täcks av kollektivavtal. Anledningen är att avtalen oftast allmängiltigförklaras i lag, vilket betyder att de utsträcks till att omfatta alla företag i en bransch.

Alternativa fackförbund, så kallade gula fackförbund, är i dag vanliga i Danmark. Utvecklingen startade 2002, när den borgerliga regeringen genomförde en lagändring som gjorde det möjligt att bilda tvärfackliga a-kassor som inte längre behövde ha en branschkoppling. Resultatet blev att en rad nya a-kassor och så kallade alternativa fackförbund bildades. Förbunden lockar ofta med lågt pris, tecknar i regel inte kollektivavtal, och företräder inte medlemmarna vid tvist med arbetsgivaren. I dag har de alternativa förbunden i Danmark närmare 300 000 medlemmar, 16 procent av fackmedlemmarna, och 10 procent av löntagarna.

Gula fackförbund är från början ett namn på fackföreningar som är grundade av arbetsgivaren. I dag används uttrycket om alternativa fackförbund som ställer sig bredvid den traditionella modellen med kollektivavtal.
https://www.lag-avtal.se/nyhetsarkiv/minimiloner-och-alternativa-fackforbund-6910590

- UNIONENS SNABBA MEDLEMSÖKNING STANNADE AV UNDER 2017
  Lag & Avtal nr 4, 19 april 2018, sid. 22-23: ”Unionens storsatsning på rekrytering gav resultat” (av Hanna Larsson). Utdrag ur artikeln:
  Unionen gjorde en översyn av allt från aktiviteter till medlemserbjudanden, och satsade på reklam på ett sätt som inget annat förbund gjort tidigare. Dessutom drogs det i gång ett stort digitalt arbete, på webben och i sociala medier. Men det konstaterades också att den absolut viktigaste åtgärden var att ställa frågan: Vill du bli medlem?

  – Flera av våra studier har visat att den främsta anledningen till att folk inte är med i facket är att de inte fått frågan, eller inte kan se varför de ska bli det. Alla anställda och förtroendevalda ställer därför frågan när vi träffar potentiellt nya medlemmar, säger Fredrik Nilsson (chef för organiseringsenheten på Unionen).

Arbetet gav resultat, speciellt mellan 2011 och 2014, då förbundet ökade med 20 000–30 000 medlemmar per år. Men vad var det som lockade? Enligt Arbetsmarknadsekonomiska rådets rapport Hur fungerar kollektivavtalen? är det främst inkomstförsäkring och möjligheterna till stöd vid individuella löneförhandlingar som får tjänstemän att gå med i facket. Det har även märkts på Unionens marknadsföring.
– Vi har vi tryckt mycket på inkomstförsäkring, för vi vet att folk söker ekonomisk trygghet, och nu kör vi en kampanj om att du ska ha rätt lön, säger Fredrik Nilsson.
(…)
Men faktum kvarstår att den fackliga organisationsgraden minskar, både i Sverige och globalt. Och Unionens medlemsökning har avstannat. År 2017 ökade förbundet med cirka 5 000 medlemmar, varav cirka 1 100 var yrkesverksamma. Det finns också de som väljer att lämna. En del byter yrke och hamnar i andra förbund, eller går i pension. Men hälften har gjort det av andra anledningar, främst för att de inte ser värdet av medlemskapet, enligt Unionens egna undersökningar.
– Min teori är att högkonjunkturen gjort att intresset för inkomstförsäkringar och fackligt medlemskap minskat, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

Han menar att facken måste bli bättre på att kommunicera nyttan med medlemskapet.
– Det kanske man inte behövt göra så mycket när man satsat på inkomstförsäkringar, säger Anders Kjellberg.

Fredrik Nilsson, däremot, menar att det beror på att förbundet haft större fokus på att driva frågan om flexpension i kollektivavtalen senaste året än på medlemsvärvning.
– Frågan har mött stort motstånd från sina håll och har tagit mycket energi från oss som organisation, säger han.

Men han håller med om vikten av kommunikation, att visa vilken nytta facken gör för individen. För att överleva menar han också att facken måste vara flexibla och snabbt kunna anpassa sig till en föränderlig värld, där arbetet kanske inte längre är en fysisk plats och gränsen mellan arbetsliv och fritid suddas ut.
https://www.lag-avtal.se/nyhetsarkiv/unionens-storsatsning-pa-rekrytering-gav-resultat-6909363

- LO:s OCH TCO:s DANSKA MOTSVARIGHETER GÅR SAMMAN
  Arbetsvärlden 13 april 2018: ”Danska LO och tjänstemännen i FTF går samman” (av Lennart Frykskog). Utdrag ur artikeln:
  En ny facklig centralorganisation med 1,5 miljoner löntagare skapas i Danmark vid nyår. På fredagen röstade danska LO och FTF (systerorganisation till svenska TCO) för ett samgående vid två parallella kongresser som hölls i Odense.

  Den fackliga organisationsgraden i Danmark har fallit markant. Den var 63 procent år 2016. Om man exkluderar de så kallade gula fackföreningarna – som har vunnit mycket mark i Danmark – var siffran 53 procent. Vid sekelskiftet (2000) var 75 procent av löntagarna i Danmark medlemmar i ett fackförbund och endast tre procent av dem var med i ett gult fackförbund. (Källa: Anders Kjellberg, Lunds universitet:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/39207508/Kollektivavtalst_ckning_samt_organisationsgrad_2018_LUP.pdf)
  Danska LO har 18 medlemsorganisationer med cirka en miljon medlemmar, varav 800 000 är yrkesverksamma. Majoriteten finns inom privat sektor.

  Danska FTF har cirka 75 medlemsorganisationer med cirka 450 000 medlemmar, varav cirka 350 000 är yrkesverksamma, de flesta inom offentlig sektor. De största förbunden är Danmarks Lärareförening (lärare), Dansk Sygeplejeråd (sjuksköterskor) och Bupl (pedagoger).

  En del av LO:s medlemmar, inom handel och kontor, skulle i Sverige ha varit organiserade som tjänstemän.

- KOLLEKTIVAVTAL VANLIGA I NORR ÄVEN INOM IT

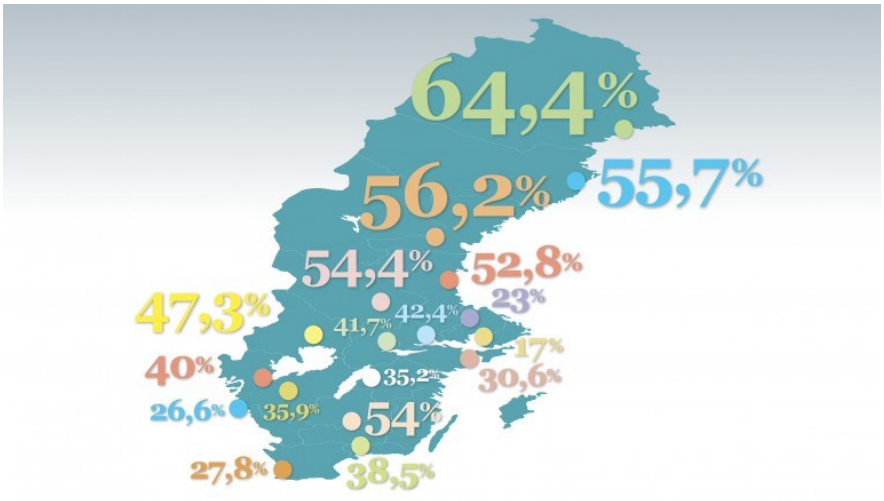

Andelen företag med Unionen-medlemmar inom IT och Telecom som har kollektivavtal. Siffrorna visar läget i var och en av Unionens 18 regioner.

Kollega 5 april 2018: ”I norr är det avtal som gäller – även inom IT” (av Niklas Hallstedt). Utdrag ur artikeln:
Generellt sett är det betydligt vanligare med kollektivavtal i norra Sverige. Skillnaderna är stora. Mellan Norrbotten, där det är vanligast, och Stockholm där det är minst vanligt skiljer det cirka 30 procentenheter. Ännu tydligare blir det när det gäller IT- och telekombranschen. På IT- och telekomföretag där det finns medlemmar i Unionen ligger skillnaden mellan Norrbotten och Stockholm på nästan 50 procentenheter.

Att en större andel IT-företag i Norrland än landet i övrigt har kollektivavtal förvånar inte Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.
– Det ligger i linje med det vi vet sedan tidigare. Det beror på de fackliga traditionerna. Det går långt tillbaka till den tid när Norrland industrialiserades. Det blev en annan tradition här som också slår igenom i nya branscher som IT. Många av de här företagen är ganska unga. Det kan mycket väl vara så att de som startat företagen har en bakgrund i familjer där det anses vara vettigt att vara med i facket.

Av en rapport som Arbetsmarknadsekonomiska rådet publicerade i vintras framgår ett antal anledningar till att företag väljer att ha kollektivavtal.
– Den visade att många företag skaffar avtal för att det är bra för deras anseende och rykte. I en omgivning där det allmänt anses att man ska ha avtal blir det ju ännu viktigare för anseendet. Det här är en region med starka fack. Då ligger det nära till hands att teckna avtal, säger Anders Kjellberg.
https://www.kollega.se/i-norr-ar-det-avtal-som-galler-aven-inom-it

- ARBETSKRAFTSINVANDRING FRÅN UTOMEUROPEISKA LÄNDER TILL RESTAURANG- OCH STÄDBRANSCHERNA

Olle Frödin & Anders Kjellberg (2018) “Labor Migration from Third Countries to Swedish Low-wage Jobs”, Nordic Journal of Working Life Studies, vol. 8 nr 1 (March 2018), s. 65-85. Läs artikeln här: https://portal.research.lu.se/sv/publications/labor-migration-from-third-countries-to-swedish-low-wage-jobs

Se även forskningsprojektet *Arbetskraftsmigration, fack och arbetsgivare: Sammanfattning av resultaten*: https://portal.research.lu.se/sv/publications/projektet-arbetskraftsmigration-fack-och-arbetsgivare-sammanfattn

- GULA FACK KAN VINNA FOTFÄSTE I SVERIGE OM STRIDSÅTGÄRDSUTREDNINGEN INTE TÄNKER SIG FÖR
  Arbetsvärlden 27/3 2018: ”Gula fack kan växa och bli riksomfattande” (av Carl von Scheele)

Den svenske nestorn i organisationsforskning, professor Anders Kjellberg, varnar för vad som kan hända om stridsåtgärdsutredningens läckta förslag blir verklighet.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och expert på arbetsmarknadens parter varnar för gula fackföreningar om strejkrätten skulle inskränkas till följd av konflikten i Göteborgs hamn. Foto: Mikael Andersson/ SCANPIX respektive Adam Ihse/ TT.

Arbetsmarknaden är en känslig mekanism. Det visar inte minst utvecklingen i vårt grannland Danmark sedan den dåvarande mitten-höger-regeringen i början av 2000-talet ändrade reglerna för a-kassorna. På 15 år har danska alternativa fack vuxit från små, obetydliga förbund till medlemstal på närmare tre hundra tusen arbetstagare. Var sjunde fackmedlem tillhör nu ett gult fack. En liknande utveckling kan Sverige drabbas av om de begränsningar av strejkrätten som diskuteras genomförs.

– Det kan inte uteslutas, säger professor Anders Kjellberg, vid sociologiska institutionen, Lunds universitet, som studerat den danska utvecklingen och noga följer debatten kring stridsåtgärdsutredningen.

Varför just GULA fackföreningar?

Arbetare vid Annebergs tändsticksfabrik 1904. Foto: Norra Solberga Hembygdsförening.

I 60 år, ända in i 1960-talet, hette Bryggaregatan i småländska Anneberg Gulingagatan. Det var en kvarleva sedan det alternativa facket Svenska Arbetareförbundet var verksamt på orten i början av 1900-talet. Vid Annebergs tändsticksfabrik blev snart dess medlemmar kallade gulingar av arbetskamrater som tillhörde arbetarrörelsen. Två grupperingar uppstod. Svenska Arbetareförbundets medlemmar på orten sökte sig till varandra och började bygga hus efter samma gata, som fick namnet Gulingagatan. Svenska Arbetareförbundet hade riksomfattande verksamhet, men samlade aldrig mer än 10 000 medlemmar.

– De fick finansiellt stöd av arbetsgivarna. Men sedan förbundet deltagit i storstrejken 1909 förlorade det sitt existensberättigande, säger professor Anders Kjellberg.

Han är nestor i svensk organisationsforskning och har författat standardverket ”Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige” och arbetet ”Kollektivavtalens täckningsgrad”, som senast uppdaterades i mars. En begränsning av konflikträtten kan skapa jordmån för gula fackföreningar, som lockar oorganiserade småföretag med billiga avtal och fredsplikt, menar han.

– Man bör tänka sig för innan man ändrar lagstiftningen i grunden.

”Det kan börja lokalt”

Men hur skulle gula eller alternativa fackförbund kunna växa fram i Sverige, som varit skonade från dem i hundra år? Ett scenario är att det börjar lokalt, enligt professor Kjellberg. Små arbetsgivare som står utanför arbetsgivarorganisationerna är i dag hänvisade till hängavtal med de etablerade facken. Om de skriver på får de fredsplikt. Men i branscher som till exempel handel, restauranger och privat service väljer de små företagen ofta att verka utan avtal. Ibland kan de utsättas för skarpa fackliga åtgärder för att pressas in i avtalsfållan.

I ett andra steg kan etablerade arbetsgivarorganisationer pressa de etablerade facken genom att hota med att teckna avtal med de gula förbunden. För dessa kan en gul fackförening som viftar med ett billigt kollektivavtal vara ett lockande alternativ. Det läckta förslaget från stridsåtgärdsutredningen innebär att det först tecknade avtalet också ska garantera arbetsgivaren fredsplikt även mot alla andra förbund som skulle kunna kräva avtal.
– Denna utveckling kan man inte utesluta, och inte heller att gula förbund växer och får riksomfattande verksamhet, säger Anders Kjellberg.

– I ett andra steg kan etablerade arbetsgivarorganisationer pressa de etablerade facken att inte kräva för mycket genom att mer eller mindre öppet hota med att teckna avtal med de gula förbunden. Om de tecknar ett avtal med de alternativa facken faller stridsrätten bort enligt de förslag vi sett.

”Vet inte hur det går”

Företrädare för arbetsgivarförbund säger att varningarna för avtalsshopping, alltså att de skriver avtal med det förbund som kräver lägst villkor, och gula fack är överdrivna. Deras argument är att arbetsgivare vill teckna avtal med de förbund som ha medlemmarna på arbetsplatsen. Hur ser du på det argumentet?

– Just nu är det så, men om en ny situation växer fram underifrån genom oorganiserade arbetsgivare och om de gula förbunden får hundratusentals medlemmar som de nu har i Danmark vet man inte hur det går.
I Danmark var det inte en begränsning av konflikträtten som ledde till att alternativa fack växte starkt. Där startade i stället en förändring av a-kassornas regelverk utvecklingen när den dåvarande borgerliga regeringen öppnade dörren för tvärfackliga a-kassor 2002. Tidigare var a-kassorna tvungna att ha branschkoppling, nu kunde de rekrytera brett.

– Ett antal tvärfackliga a-kassor bildades och till dem knöts gula eller alternativa förbund, som i regel inte tecknade kollektivavtal, säger Anders Kjellberg.

Förbunden och a-kassorna lockade till sig medlemmar med låga avgifter. Många unga och lågutbildade arbetstagare med låglönejobb sökte sig till dessa förbund, ditlockade av den billiga avgiften.

Gula fack har förändrat Danmark

Anders Kjellberg har i ”Kollektivavtalens täckningsgrad” visat hur dessa danska alternativa fack vuxit från att organisera några enstaka procent av arbetskraften till 2016 siffra på 16 procent av de fackanslutna. Samtidigt har organisationsgraden i Danmark sjunkit. I dag är två tredjedelar av danska löntagare med i facket, men de etablerade förbunden organiserar nu under 55 procent av de danska löntagarna.

> Se även Dagens ETC 28/3 2018, sid. 8: ”Ny varning för 'gula fack'” (av Sao-Mai Dau)
> Webbupplagan: ”Fack riskerar att kontrolleras av arbetsgivaren”: https://www.etc.se/inrikes/fack-riskerar-att-kontrolleras-av-arbetsgivaren
>
> Se vidare Arbetaren 15/2 2019: ”Avtalsshopping, gula fack … och sedan?” (av Rasmus Hästbacka): https://www.arbetaren.se/2019/02/15/avtalsshopping-gula-fackoch-sedan/

Om gula fackföreningar i Danmark se Mats Wingborg (2017) *Facket och den nordiska modellens framtid – organisering och rekrytering* (Stockholm: Tankesmedjan Tiden): https://tankesmedjantiden.se/wp-content/uploads/2018/01/Facket-och-den-nordiska-modellen-digital-tryck-med-omslag.pdf (sid 100-101)

- MINSKAD ORGANISATIONSGRAD FÖR BÅDE TJÄNSTEMÄN OCH ARBETARE
  Nya data (årsgenomsnitt 2017) visar att såväl andelen fackligt anslutna tjänstemän som andelen fackligt anslutna arbetare minskade mellan 2016 och 2017. Hos tjänstemän från 74 till 73 procent och hos arbetare från 62 till 61 procent. Med en decimal medtagen sjönk organisationsgraden för arbetare med en hel procentenhet (från 62,1 till 61,1 procent) och för tjänstemän med en halv enhet (från 73,8 till 73,3 procent). Bland byggnadsarbetare och kommunalt anställda arbetare sjönk organisationsgraden med två procentenheter. Hos tjänstemän i privat sektor minskade andelen fackligt anslutna med en procentenhet (0,9 med en decimal). Detta och mycket annat redovisas i den nya uppdaterade och utvidgade utgåvan av Kollektivavtalens täckningsgrad och organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund (Lund 1 mars 2018).

  Arbetsvärlden 22/3 2018: ”Karl-Petter Thorwaldsson vill storsatsa på samhällsbygget” (av Simon Markusson). Läs intervjun med LO:s ordförande här:
  https://www.arbetsvarlden.se/karl-petter-thorwaldsson-vill-storsatsa-pa-samhallsbygget/
  Utdrag ur artikeln:
  Organisationsgraden för arbetare sjunker: enligt professor Anders Kjellbergs siffror är den nere på 61,1 procent 2017, en minskning med en procentenhet från 2016. Trenden är sjunkande sedan mitten av 1990-talet, och märks framför allt bland unga. Sju av tio anställda i åldern 16– 24 år har ett arbetaryrke, enligt Anders Kjellberg. Samtidigt har mer än varannan anställd i åldersgruppen ett tidsbegränsat jobb. Jobb som ofta utförs kvällar och helger och varvas med perioder av arbetslöshet, något som av Lundaprofessorn betecknas ”ofrivillig, strukturell individualism”.

  – Det är ett jätteproblem, medger Karl-Petter Thorwaldsson, men vill gärna nyansera bilden av organisationsgraden:
  – I normala fall så går de här ungdomarna på gymnasiet eller på universitetet, men är då sysselsatta enligt statistiken eftersom de jobbar låt säga en helg i månaden på Ica Maxi. Vi har aldrig gjort någon stor ansträngning för att de ska bli organiserade. I dag är många ungdomar på teoretiska utbildningar ute i arbetslivet, säger Karl-Petter Thorwaldsson.

  Det korta arbetstidsmåttet som används i statistiken gör med andra ord att siffrorna för LO-gruppen ser dystrare ut än vad de i verkligheten är. Gymnasieungdomar på teoretiska linjer med extraknäck i LO-yrken kan räknas som icke-organiserade arbetare. De som är på praktisk utbildning träffar LO däremot mer naturligt på deras yrkesutbildningar.
  – Och där har vi också bra organisationsgrad redan på gymnasiet. I de yrkesförberedande utbildningarna vet ungdomarna vad för förbund som finns, vad de ska jobba med, så där är vi duktiga, säger Karl-Petter Thorwaldsson.

  LO har också en utmaning i att lyckas organisera utlandsfödda i högre grad. Mellan åren 2006 och 2017 sjönk organisationsgraden för utlandsfödda arbetare i privat sektor dubbelt så mycket som de svenskföddas. Ett tapp på hela 26 procentenheter.

  Det hänger ihop med periodvis hög invandring där många nyanlända ska etablera sig samtidigt, menar Karl-Petter Thorwaldsson. Att snabba på etableringen, och alltså vägen till tillsvidareanställning, är en nyckelkomponent för LO.

  – Många nyanlända har gått in i en visstidsanställning som vi varit sämre på att organisera. Nu har vi halverat tiden för etablering på arbetsmarknaden från tio till fem år, delvis på grund av förändrade avtal och snabbspår. Vi undertecknade också nyligen en överenskommelse om etableringsjobb som efter två år övergår i fast anställning, säger Karl-Petter Thorwaldsson.

  Min kommentar: Statistiken jag redovisar exkluderar heltidsstuderande som deltidsarbetar vid sidan om studierna (under sommarmånaderna kommer de dock med eftersom de av SCB då inte räknas som studerande).

Se även "Fyra av tio arbetare nobbar facket" Arbetet 1/3 2018 (av Johanna Wreder)

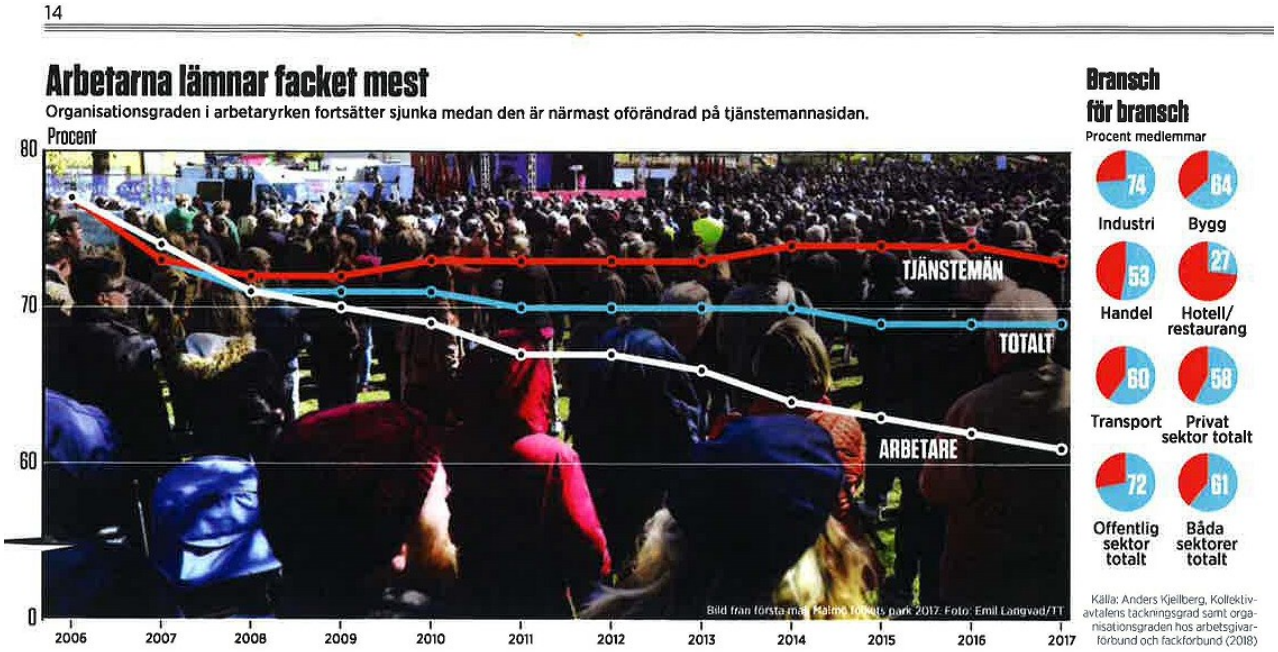

Utdrag ur artikeln:
Förra året var 73 procent av tjänstemännen med i facket, vilket även det var en minskning, om än bara med en halv procentenhet.
– Det råder goda tider och då anser fler att de klarar sig bra utan fackets hjälp, säger Anders Kjellberg.

Andelen som är med i facket varierar stort mellan olika branscher. Bland arbetarna är facket starkast inom industrin där 74 procent är med i facket, och svagast i hotell- och restaurangbranschen där 27 procent var fackligt anslutna förra året. Minskningen i

– Det sker ett generationsskifte där vi får in många unga, utrikesfödda och nyanlända i offentlig sektor. De kan ha en bristande kunskap om vad fack och kollektivavtal är och har inte samma tradition att vara med i facket, säger Anders Kjellberg.

Radio P4 Jönköping 26/3 2018, kl 6.00: Allt färre går med i facket (reporter Simon Isaksson): https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=91&artikel=6917466
Radio P4 Blekinge 27/3: https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=105&artikel=6919604
Utdrag ur inslaget:

Allt färre väljer att vara med i ett fackförbund, en trend som enligt forskare kommer att hålla i sig även i framtiden. För 25 år sen var 85 procent av lönetagarna i Sverige med i ett fackförbund. Det visar siffror från arbetsmarknadsekonomiska rådet. Nu är den siffran nere på 69 procent.

Framför allt är det arbetarförbunden som minskar, även i Jönköpings län. Organisationsgraden i LO:s distrikt i Småland och Blekinge har gått från 73,2 procent 2010 till 66 procent 2017.

Anders Kjellberg, sociolog på Lunds universitet och som forskar om just facklig anslutning, tror att den nedåtgående trenden kommer fortsätta även i framtiden och förklarar att det bland annat beror på förändringar på arbetsmarknaden.

Arbetsvärlden 1/3 2018: Organisationsgraden sjunker för tjänstemän och arbetare (av Simon Markusson)

Transportarbetaren 2/3 2018: Andelen som är med i facket fortsätter att minska (av Lena Blomquist). Utdrag ur artikeln:
Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet, har följt medlemsutvecklingen i både fackförbund och arbetsgivarorganisationer i över 20 år. Han konstaterar att transportsektorns 60-procentiga organisationsgrad är skyhögt högre än i flera andra arbetargrupper på den privata sidan: till exempel hotell- och restaurangbranschen och lokalvård. Byggbranschen och industrin ligger däremot högre.

Både facken och a-kassorna drabbades av historiskt stora medlemsras under 2007 och 2008. Förklaringen är Alliansregeringens kraftiga höjningar av avgifterna till a-kassan i kombination med att varken fack- eller a-kasseavgiften längre fick dras av på skatten.

– Då bröts kopplingen mellan facket och a-kassan hos många människor, säger Anders Kjellberg. En del gick ur facket för att ha råd med a-kassan, andra lämnade a-kassan när de hade nära till pensionen men stannade i facket. Och sedan dess har inte kopplingen varit lika självklar som tidigare.

Arbetaren 7/3 2018: Facklig anslutningsgrad fortsätter nedåt (av Axel Green)
Arbetaren mars 2018, sid. 8-9: ”Anslutning till facket fortsätter att minska” (av Axel Green). Utdrag ur artikeln:
Allt färre på arbetsmarknaden är med i facket – en utveckling som nu pågått sedan slutet av 1990-talet. De färska siffrorna från förra året innebär inte något positivt trendbrott. Bland arbetarna sjönk den totala anslutningsgraden med en procentenhet till 61 procent. Störst är nedgången inom den offentliga sektorn.

– Det är slående hur det går ned på den kommunala sidan. Där har anslutningsgraden sjunkit mer än föregående år, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Efter höjningen av a-kasseavgiften, med start 2007, ökade takten i raset. Medan tjänstemännen redan 2010 lyckats vända nedgången, fortsatte tappet bland arbetarna. Men till skillnad från föregående år minskade anslutningsgraden förra året även bland tjänstemännen med en halv procentenhet. Det visar årets upplaga av Anders Kjellbergs återkommande sammanställningar.

– Det håller på att ske ett generationsskifte. En äldre generation går i pension och ersätts av unga och utlandsfödda som inte uppfattar det som lika självklart att vara med i facket som tidigare generationer. Sedan tillkommer att det under förra årets högkonjunktur inte upplevts som lika angeläget att vara med. Det är min huvudförklaring till varför det går ned hos tjänstemännen, säger han.

Kjellberg spårar den avgörande faktorn för den pågående nedgången till just a-kasse-förändringarna. Även om avgifterna i dag är en bråkdel av vad de var när alliansregeringen genomförde reformen, är det fortfarande sviterna av den driver utvecklingen, menar han. Han säger att följden av reformen blev att den klassiska sammankopplingen mellan fack- och a-kassemedlemskap brutits, vilket fått anställda i Sverige att mer än tidigare väga nyttan av medlem- skapet mot kostnaden.

– Det satte det hela i rörelse. Trygghetsskälen är viktiga och det upplevdes tidigare som viktigt att vara med i a-kassan. Men när det blev så dyrt som 700 kronor i månaden att vara med i både facket och a-kassan började folk fundera över om det var värt det.

ETC 12/2 2018: ”Tusentals bort från LO - varje år” (av Daniel Rossetti).
Utdrag ur artikeln:
Trots det är Sverige är fortfarande bäst i världen på facklig organisering. Tillsammans med våra nordiska grannar, i synnerhet Danmark och Finland, har vi i en internationellt sett rekordhög organisationsgrad. Bland de svenska löntagarna är det fortfarande 70 procent som är medlemmar i ett fackförbund.

En av anledningarna till den höga organisationsgraden stavas Gent-systemet, en modell där det är facken som administrerar a-kassan.
(…)
Men facken kan inte längre luta sig tillbaka och lita på att a-kassorna ger dem medlemmar. Anders Kjellberg pekar på utvecklingen i Danmark där så kallade gula fackförbund, som indirekt kontrolleras av arbets-givaren, har vuxit fram.

– I Danmark blev det vid millennieskiftet tillåtet med a-kassor som går på tvärs med fackförbunden. Det har medverkat till att kopplingen mellan fack och a-kassa delvis upplösts. Ett antal gula fackföreningar och motsvarande a-kassor har dragit till sig medlemmar med låga fackavgifter som lockbete, säger Anders Kjellberg.

I Sverige var en avgörande händelse när alliansregeringen 2007 höjde a-kasseavgiften kraftigt och kopplade den till arbetslösheten i respektive förbund. Det sågs av många som attack riktad direkt mot fackföreningsrörelsen, och ett historiskt medlemstapp följde. Anders Kjellberg menar att den också slog hårdast mot LO-yrken där lönerna var lägst och man hade svårast att klara en höjning.

– Sedan januari 2014 är avgifterna återställda till ungefär samma nivå som före 2007. Men arbetarfackens organisationsgrad har fortsatt nedåt till skillnad från tjänstemännens som till stor del återhämtat sig. En sannolik förklaring är att många inte längre ser fack och a-kassa som något nästan självklart som man bör vara med i och som hör ihop, säger han.
https://www.etc.se/inrikes/tusentals-bort-fran-lo-varje-ar

ETC 26/5 2018: Osäkra jobb bakom tillväxten (av Anton Borgström). Utdrag ur artikeln:

– Det senaste året har den fackliga organisationsgraden gått ned både för arbetare och tjänstemän, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, som forskar om fackföreningsrörelsen.
Jämfört med 2006, då det stora medlemsraset för LO-förbunden inleddes, har drygt 300 000 arbetare försvunnit från facket och anslutningsgraden minskat till 61 procent. Bland tjänstemännen har den sjunkit till 73 procent.

– Huvudförklaringen till att det går ned även bland tjänstemännen är att det just nu är gott om jobb vilket gör att folk inte är lika rädda för arbetsgivaren. De som är missnöjda med arbetsvillkoren upplever att det är relativt enkelt att byta arbetsgivare och då känns det inte lika viktigt att vara med i facket, säger han.

Anders Kjellberg menar att nedgången de senaste tio åren är en tydlig konsekvens av Alliansregeringens kraftiga höjningar av avgifterna till a-kassan i kombination med att varken fack- eller a-kasseavgiften längre fick dras av på skatten. Resultatet blev också att kopplingen mellan att vara med i facket och a-kassan minskade när många tvingades välja.

– De chockhöjda a-kasseavgifterna bröt sönder det tidigare självklara att vara med i båda. Inte minst inom hotell- och restaurang där nettoavgiften höjdes från 60 kronor till 360 kronor över en natt, en arbetargrupp som dessutom tillhör några av de mest lågavlönade och där många är tillfälligt anställda.

Parallellt med den allt lägre fackliga anslutningsgraden har arbetsgivarnas organisationsgrad paradoxalt nog stigit. År 2016 arbetade 88 procent av de anställda i företag eller organisationer som var medlemmar i någon arbetsgivarorganisation, samtidigt som bara 69 procent av de anställda var med i en facklig organisation. En skillnad som pekar mot en maktförskjutning på arbetsmarknaden där kollektivavtalen i växande grad kan styras och upprätthållas av arbetsgivarna.

Den senaste statistiken visar också att de tillfälliga anställningarna kopplat ett järngrepp om arbetsmarknaden. Vanligtvis innebär högkonjunktur och låg arbetslöshet ökade chanser för tillsvidareanställningar, men inom vissa yrkesgrupper har de tillfälliga anställningarna i stället fortsatt att öka.
https://www.etc.se/inrikes/osakra-jobb-bakom-tillvaxten

- ANGÅENDE STREJKRÄTTEN
  Elektrikern 26/2 2018: ”Jonas Wallin: ’Rör inte strejkrätten’” (av Jonas Wallin)
  https://tidningenelektrikern.se/elektrikern/2018/02/ror-inte-strejkratten/

- FACKET LOCKAR FLER TJÄNSTEMÄN ÄN ARBETARE
  Dagens Arena 31/1 2018 konstaterar att tjänstemannafacken går framåt men inte arbetarfacken och att den totala organisationsgraden inte varit så låg sedan början av 1970-talet. För organisationsgraden utveckling ur ett längre perspektiv, se Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund appendix 1 sid 75-77. I artikeln diskuteras hur man ska förklara detta och varför utvecklingen går allt mer isär mellan arbetare och tjänstemän.
  Reporter: Alicia Heimersson

- HAR FACKET BLIVIT EN TJÄNSTEMANNARÖRELSE SNARARE ÄN EN ARBETARRÖRELSE?

De flesta fackmedlemmarna är idag tjänstemän. Vad beror det på och vilken betydelse får den 25-procentiga skattereduktion på fackavgiften som införs 1 juli 2018? Det är frågor som Anders Kjellberg svarar på i Ekonomiekot Extra i P1 söndagen 7/1 2018 kl 1.40 och måndagen 8/1 kl 14.30.
Lyssna på programmets hemsida
https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/1012911?programid=3626
Programledare och producent: Hanna Malmodin

ÅR 2017

- NY ELEKTRONISK UTGÅVA AV BOKEN *FACKLIGA ORGANISATIONER OCH MEDLEMMAR I DAGENS SVERIGE* (ARKIV FÖRLAG)
  Boken kan laddas ned här: https://portal.research.lu.se/sv/publications/fackliga-organisationer-och-medlemmar-i-dagens-sverige

- UPPDATERAD UPPLAGA AV *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*, Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2017:1 (19 september 2017). Länk till 2018 års utgåva:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

- DEN FACKLIGA MEDLEMSAVGIFTEN
  Publikt nr 11 2017, sid. 16: ”Avgiften grunden för facken” (av Susanne Eriksson):
  https://www.publikt.se/artikel/avgiften-grunden-facken-20605

- SKATTEREDUKTION INFÖRS FÖR FACKAVGIFTEN, MEN INTE FÖR A-KASSE-AVGIFTEN

  Fram till 1 januari 2007 var skattereduktionen för fackavgiften 25% och för a-kasseavgiften 40%. Den borgerliga alliansregeringen avskaffade då skattereduktionen samtidigt som avgiften till a-kassan höjdes kraftigt, vilket förorsakade ett stort medlemsras hos facken (sammanlagt 245 000 åren 2007 och 2008, varav 181 000 enbart under 2007 - tabell 19) och framför allt hos a-kassorna (ca 400 000 medlemmar i de fackliga kassorna - sid. 59 och tabell 27). A-kasseavgifterna återställdes från 1 januari 2014 till ungefär samma nivå som före 2007. Den rödgröna regeringens budget för 2018 innehåller ett återinförande av skattereduktionen för fackavgiften men inte för a-kasseavgiften. Det uppmärksammas av Arbetsvärlden 15/9 2017: "Därför prioriteras a-kassan bort när fackavgiften ska dras av" (av Ewa Persson). Udrag ur artikeln:

Trots att avdragsrätten för fackavgift och a-kassan avskaffades samtidigt för tio år sedan av Alliansen, och Socialdemokraterna tidigare har beslutat att parallellt driva frågan om en avdragsrätt även för a-kassan, låter regeringen bli att nu föreslå avdragsrätt för båda. (…)

Nestorn i svensk forskning av organisationsgraden, professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet, förstår varför politikerna i just det sammanhanget väljer skattereduktion av fackavgiften framför arbetslöshetsförsäkringen.

– A-kassan är inte alls lika aktivt kopplad till den svenska modellen och till kollektivavtalstäckningen som det fackliga medlemskapet är, säger han.

– Och om man inte håller uppe organisationsgraden minskar kollektivavtalstäckningen.

Även om organisationsgraden också tidigare har varierat, har den totalt bland löntagarna nu nått en bottennotering. Som Anders Kjellberg visar, bland annat i en rapport om kollektivavtalens täckningsgrad och organisationsgraden utgiven i år, har arbetstagarnas organisationsgrad under det senaste decenniet sjunkit med åtta procentenheter. 2006, före den stora höjningen av a-kassan och borttagandet av skattereduktionen för fack- och a-kasseavgift, var organisationsgraden bland löntagarna 77 procent. Tio år senare är 69 procent medlemmar i facket.

Men Sveriges organisationsgrad ligger fortfarande mycket högt internationellt, främst med hjälp av tjänstemännens organisationsgrad som till stor del har återhämtat sig, medan nedgången har fortsatt på arbetarsidan: 2016 ligger tjänstemannasidan på 74 procent jämfört med 62 procents organisationsgrad för arbetarna.

https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

- FACKLIG MEDLEMSUTVECKLING I SVERIGE SEDAN SLUTET AV 1800-TALET

  Läs den nya rapporten The Membership Development of Swedish Trade Unions and Union Confederations Since the End of the Nineteenth Century (De svenska fackförbundens och centralorganisationernas medlemsutveckling sedan slutet av 1800-talet). Här redovisas medlemsutvecklingen i LO-, TCO- och Saco-förbunden och deras föregångare samt i de fristående fackförbunden alltsedan slutet av 1800-talet. **Uppdaterad 16/11 2018!**

- STATISTISKA CENTRALBYRÅNS FÖRSLAG OM ATT ERSÄTTA DEN SVENSKA SOCIOEKONOMSIKA INDELNINGEN SEI MED EN EUROPEISK INDELNING

  Läs Anders Kjellbergs svar på SCB:s remiss, vilken behandlades på ett diskussionsmöte på SCB 8 september 2017: ”Angående ESeG som socioekonomisk indelning (och för att ersätta SEI)”
  https://portal.research.lu.se/ws/files/31069021/Anders_Kjellberg_Lunds_universitet_remiss_SCB_ang_ende_SEI.pdf

- TCO-SEMINARIUM OM TJÄNSTEMANNARÖRELSE, KOLLEKTIVAVTALSREGLERING OCH KONFLIKTRÄTT (7 september 2017)

  Läs Anders Kjellbergs presentation här: Tjänstemannarörelse, kollektivavtalsreglering och konflikträtt: Statsreglering kontra partsreglering, facklig organisationsgrad, kollektivavtalens täckningsgrad mm

- SEMINARIUM HOS SVENSKT NÄRINGSLIV: ORGANISATIONSGRADEN HOS FACK OCH ARBETSGIVARE, KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD MM (16 november 2017)
  Läs Anders Kjellbergs presentation här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/35024550/Anders_Kjellberg_Svenskt_N_ringsliv_november_2017.pdf

- ARBETSKRAFTSMIGRATION OCH FACKLIG ANSLUTNING I HOTELL- OCH RESTAURANGBRANSCHEN

  Hotellrevyn 28/6 2017: Forskaren: ”Arbetaren är nästan livegen” (av Lisa Castilla).
  Utdrag ur artikeln:
  Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet, har tillsammans med kollegan Olle Frödin forskat kring arbetskraftsinvandrare i hotell- och restaurangyrken i Stockholm. Han säger att merparten hamnar hos mindre arbetsgivare och att hälften arbetar utan kollektivavtal. Forskarna kunde också se att en stor del

anställdes av arbetsgivare från samma land eller etnicitet. Den gruppen riskerar att hamna i en extra utsatt situation, säger Anders Kjellberg.
– De kommer till ett främmande land och kan inte språket. De kanske får hjälp med bostad av sin arbetsgivare. De hamnar i en väldig beroendeställning.

Han är kritisk till hur lagstiftningen är utformad.
– Att man binder anställda till en arbetsgivare skapar en situation där arbetaren nästan är livegen. Lagstiftningen skapar utsatta arbetare.

De senaste åren har antalet arbetskraftsmigranter minskat. Anders Kjellberg tror att det finns två förklaringar. Den ena är att Migrationsverket 2012 skärpte reglerna något.
– Den andra är att arbetsgivarna har hittat andra alternativ, som till exempel bidragsanställningar.
https://www.hotellrevyn.se/forskaren-arbetaren-ar-nastan-livegen/

Den som kommer ensam till ett nytt land hamnar lätt i beroendeställning till arbetsgivaren. Foto: Colourbox

Se även Hotellrevyn 19/1 2016: Migranter vill jobba trots dåliga villkor + ”Lockas med löften om kockjobb”: https://www.hotellrevyn.se/lockas-med-loften-om-kockjobb/ samt artikel av Olle Frödin och Anders Kjellberg i *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nr 1 2017: Arbetskraftsmigration från tredje land i låglöneyrken

Den sedan 2007 (då alliansregeringen kraftigt höjde a-kasseavgifterna) låga fackliga anslutningen i branschen försvårar fackets möjligheter att agera. Om den efter svenska förhållanden låga fackliga organisationsgraden i hotell- och restaurangbranschen finns att läsa här:
Hotellrevyn 28/2 2017: Tre av fyra vänder facket ryggen (av Lisa Castilla).

Dagens ETC 28 juni 2017, sid 1, 6-7: ”Här är bara en av tre med i facket. Nya alarmerande siffror: Hotell- och restauranganställda nobbar facket” (av Karin Holmberg). Utdrag ur artikeln:
Sverige är ett av de länder i världen där högst andel anställda är medlemmar i facket. Men en bransch sticker ut med sin låga anslutningsgrad: förra året var bara 28 procent av de hotell- och restauranganställda med i facket, jämfört med 52 procent 2006, enligt en studie av professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet.
Idag har HRF 31 000 medlemmar. Trots att branschen fått fler anställda de senaste tio åren ligger medlemsantalet fortfarande långt under 2006 års nivå, då 57 000 var anslutna. Liksom många andra förbund tappade HRF stort när alliansregeringen höjde a-kasseavgifterna 2007.
– Medlemmarna i HRF:s a-kassa tillhörde dem som fick de största höjningarna, från 97 till 361 kronor per månad. Avgiften för fack och a-kassa blev 700 kronor i månaden – en avsevärd summa för en löntagargrupp med några av de lägsta lönerna på arbetsmarknaden, säger Anders Kjellberg.
https://www.etc.se/inrikes/har-ar-bara-en-av-tre-med-i-facket

- TREDJE, REVIDERADE UPPLAGAN AV *ARBETSLIVET* UTKOMMEN!

  Läs mer om boken *Arbetslivet* (Studentlitteratur 2017; 530 sidor; redaktörer Mattias Bengtsson och Tomas Berglund) https://www.studentlitteratur.se/#9789144113326/Arbetslivet/

  Mitt eget kapitel heter "Fack, arbetsgivare och *industrial relations*" (sid 229-268).

  Andra författare är Jan Ch Karlsson, Bengt Furåker, Lennart G. Svensson, Lars Hansen & Bertil Rolandsson, P-O Börnfelt, Tina Forsberg Kankkunen & Eva Bejerot, Kristina Håkansson & Tommy

Isidorsson, Bengt Larsson & Kristina Lovén Seldén, Stefan Schedin, Helen Peterson, Alireza Bethoui & Anders Neergaard, Gunnar Gillberg & Daniel Seldén, Birgitta Eriksson och Patrik Larsson, Ylva Ulfsdotter Eriksson, Marita Flisbäck samt inte minst bokens redaktörer Mattias Bengtsson och Tomas Berglund.

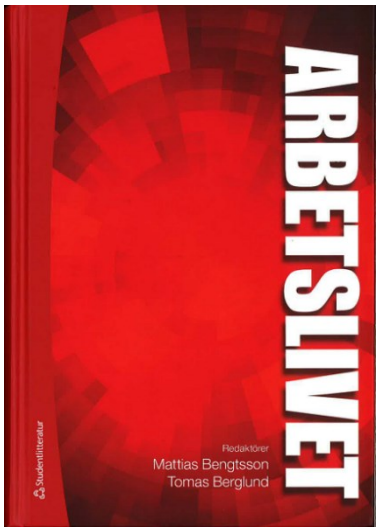

- DEN FACKLIGA ORGANISATIONSGRADEN UR INTERNATIONELLT PERSPEKTIV
  Vision nr 4 2017: ”Kärva tider för facken. Italien och Spanien går mot strömmen” (av Niklas Lindstedt): https://vision.se/Medlem/tidningen-vision/arkiv/2017/april/karva-tider-for-facken/

  Se vidare tabellerna 1 och 51 i *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund, Lund University*: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2018:1:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

- KONFLIKTRÄTTEN I SVERIGE
  Arbetsvärlden 31/5 2017: ”Forskare: Ej färre konflikter med skärpta regler” (av Niklas Hallstedt). Utdrag ur artikeln:

  Arbetslivsforskaren professor Anders Kjellberg vid Lunds Universitet påpekar även han att arbetsgivarna har två kort att spela ut för att hålla löneökningarna nere: att ta in billig arbetskraft från utlandet i t.ex. byggbranschen eller, som sista utväg, flytta verksamheten utomlands.
  – Det här sitter man ju inte och säger vid förhandlingarna. Men facken vet ju att man inte kan lägga sig på för hög nivå, då riskerar man att verksamheten flyttas ut. Det påtryckningsmedlet har blivit starkare med åren, nu går det att hitta kompetent arbetskraft i andra delar av världen. Kapitalet ställer krav på samma avkastning på kapitalet som i andra länder, då spelar lönerna en stor roll i vissa fall.
  https://www.arbetsvarlden.se/forskare-varnar-inte-farre-konflikter-med-skarpta-regler/

- STREJKER OCH STREJKVARSEL I SVERIGE
  Fokus nr 19 2017 12/5 2017 (på webben 17/5): ”Tomma strejktunnor” (av Jens Kärrman). Utdrag ur artikeln:
  Seko lade i veckan strejkvarsel på två avtalsområden. Det ena varslet handlar om tågpersonal, det andra om telekom-tekniker. I båda fallen är arbetsgivarorganisationen Almega motpart. Blir det strejk är det första konflikten i år. Under våren har strejkhot för handelsanställda och fastighetsägare avvärjts efter att Medlingsinstitutet har fått till uppgörelser mellan parterna. Så är det ofta nu för tiden. Strejkerna är få.
  (…)

– Vetskapen om att produktion kan flytta utomlands har haft en dämpande effekt på flera förbund, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och en av Sveriges främsta experter på svensk fackföreningsrörelse.

Sekos varsel i veckan är på sätt och vis ett tidens tecken. Lönemässigt handlar det om att komma upp till märket, vilket förbundet anser att Almegas bud inte gör. Men den stora striden kommer att stå om arbetsvillkor. För telekomteknikerna handlar det om restiden. På järnvägssidan om reglerna för inhyrd personal. Så är det ofta på 2010-talet. Andra frågor än lönen dominerar konflikterna. https://www.fokus.se/2017/05/tomma-strejktunnor/

- SELF-REGULATION VERSUS STATE REGULATION
  (SJÄLVREGLERING / PARTSREGLERING KONTRA STATSREGLERING)

  Self-regulation versus State Regulation in Swedish Industrial Relations. I Mia Rönnmar och Jenny Julén Votinius (red.) *Festskrift till Ann Numhauser-Henning*. Lund: Juristförlaget i Lund 2017, sid. 357-383. Läs bokkapitlet här: https://portal.research.lu.se/portal/files/23904978/Kjellberg_FSNumhauserHenning_Self_Regulation_State_Regulation.pdf
  Boken kan beställas här: https://www.juristforlaget.se/title.asp?id=1111

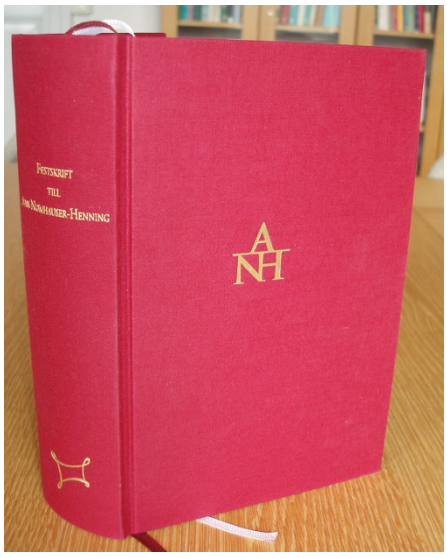

Foto: Anders Kjellberg

- # Är springpojken tillbaka i ny skepnad?

  Godmorgon, världen! P1:s veckomagasin söndagen 2/4 2017 (reporter: Maja Lagercrantz). Medverkande i inslaget (11 min): professor Ann Bergman, Arbetsvetenskap Karlstads universitet, Anders Kjellberg, Lunds universitet, en budbilsförare, två cykelbud, två kunder samt utredaren Anti Vainio på Svenska Transportarbetareförbundet.
  Se https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=438&artikel=6661701

Budbilföraren Muhammed Abouda kör ut matkassar i Stockholm. Foto: Maja Lagercrantz/Sveriges Radio.

Siri Tolander, cykelbud. Foto: Maja Lagercrantz/Sveriges Radio

Vi lever i en tid där många tycker att dom har stressiga liv. Den som tillhör medelklassen har också ofta råd att göra något åt saken. Allt fler har börjat köpa budtjänster när dom inte har tid att gå till affären eller restaurangen.

Internethandeln med mat ökade med 30 procent förra året och i storstäderna finns nu 2000 cykelbud som cyklar hem restaurangmat till folk. Är det springpojken från 1900-talets första halva som har kommit tillbaka - men i ny skepnad?

Utdrag ur programmet (6:41 – 8:17):
Även Anders Kjellberg som är professor i sociologi vid Lunds universitet ser likheter mellan dagens privata budpersonal och de springpojkar och cykelbud som var vanliga på 30-, 40- och 50-talen.

– Många ville ju flytta in från landet till städerna på den tiden. Då var det här ett sätt att få ett första jobb och det kunde vara ganska attraktivt jämfört med lärlingsplatser. Det var ju bättre betalt än att vara lärling, men nackdelen var ju att de inte lärde sig något egentligt yrke utan kanske hade svårt att få jobb när de blev 17-18 år och det här upphörde.

En skillnad är alltså att dåtidens springpojkar var yngre än de som kör bud idag, en annan skillnad är att de ofta var anställda direkt av butiken eller kontoret som de budade för, och vissa av dem kunde gå vidare till andra tjänster inom företaget, berättar Anders Kjellberg.

– Utav springpojkarna på kontor så kunde en del då avancera till andra, högre tjänstemannajobb inom de företagen.

Att de privata budtjänsterna blivit vanligare igen menar Anders Kjellberg hänger ihop med att arbetsmarknaden blivit mer polariserad:

– Dels finns det en grupp människor med ganska gott om pengar men brist på tid och sedan har vi en grupp som befinner sig mer eller mindre utanför arbetsmarknaden och det är de som idag kan få jobb

som till exempel cykelbud, men när de får den här typen av jobb är det ofta för lite tid som de får för att försöka försörja sig på.

Ja många som jobbar på provision får för lite tid jobb för att de ska klara sig på det. Men även cykelbudsbranschen är polariserad. (…) /Intervju med cykelbudet Siri Tolander./

- DEN SVENSKA MODELLEN

Akademikern april 2017: ”Fråga chans” (av Johanna Kvarnsell). Utdrag ur artikeln:

Den svenska modellen växte fram ur en insikt om att strejker och andra konflikter i längden inte var bra för någon. Redan i början av 1900-talet satte sig arbetsgivarna och de nybildade fackförbunden ner tillsammans för att se om de kunde komma fram till regler som gagnade alla. Modellen fick sin nuvarande form 1938 i Saltsjöbadsavtalet, där parterna kom överens för att slippa statlig inblandning i lönesättningen.

– Jämfört med många andra länder har den svenska arbetsmarknaden få konflikter. Modellen med kollektivavtal innebär en större flexibilitet och anpassningsförmåga än en lag som hade gällt samma för alla branscher. Det ger också högre legitimitet om parterna förhandlar fram villkoren än om staten bestämmer, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi på Lunds universitet.

Men det finns också problem med den svenska modellen. Sverige är ett av få länder i världen som varken har lagstadgade minimilöner eller allmängiltigförklarade kollektivavtal, vilket innebär att avtalet blir lag för den bransch som det gäller. Så länge som de flesta svenskar arbetar i företag med kollektivavtal är det inga problem. Men ju fler företag som saknar kollektivavtal desto större blir risken för anställda att få riktigt dåliga villkor. För i praktiken går det att betala nästan hur låga löner som helst i Sverige.

Hittills har den svenska modellen varit lönsam. Sverige har, jämfört med andra europeiska länder haft en bra reallöneutveckling under lång tid och jämförelsevis få konflikter på arbetsmarknaden. Och genom kollektivavtalen regleras inte bara lön, utan också pensionsinbetalningar, semesterregler och arbetstider.

Anders Kjellberg tror att vårt sätt att gemensamt komma fram till spelreglerna på arbetsmarknaden kommer leva vidare.

– Den svenska modellen har visat sig ha oväntat stark livskraft och förmåga att anpassa sig till nya förhållanden.

https://akademikern.se/reportage/fraga-chans-sa-forhandlar-du-smart

- LÄRARBRIST SLÅR MOT FACKET

Arbetsvärlden 29/3 2017: Lärarbrist slår mot facket (av Niklas Hallstedt)

- ARBETSKRAFTSMIGRATION FRÅN TREDJE LAND I LÅGLÖNEYRKEN

Artikel av Olle Frödin och Anders Kjellberg i *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nr 1 2017: Arbetskraftsmigration från tredje land i låglöneyrken Artikeln har tillkommit inom forskningsprojektet ”Arbetskraftsmigration, fack och arbetsgivare” (Forte).

Sverige har sedan december 2008 liberalare regler för arbetskraftsinvandring från ”tredje land” (länder utanför EU/EES) än kanske något annat land. De nya reglerna gäller alla yrken oberoende av kvalifikationsgrad eller om det är fråga om ett bristyrke eller inte. Artikeln handlar om de cirka 500 arbetskraftsmigranter från tredje land som 2012 beviljades arbetstillstånd i restaurang- och städbranscherna i Stockholms stad. Många var "spårbytare" från asylansökan till arbetskrafts-migrant. Arbetskraftsinvandrarnas utsatta position belyses i artikeln. År 2012 hamnade varannan migrant med nytt arbetstillstånd i Stockholms restaurang- och städbranscher i företag utan kollektivavtal. Utblickar görs mot utvecklingen på riksnivå. Sedan 2011 har antalet beviljade nya arbetstillstånd i restaurang- och städbranscherna successivt minskat såväl i Stockholm som i Sverige

i dess helhet. Tänkbara förklaringar diskuteras i artikeln. De tio vanligaste länderna som arbetskraftsmigranterna kommer från redovisas år för år och summerat för hela perioden 2009-2015. Den summerade listan toppas av Kina följt av Turkiet, Syrien, Irak, Thailand, Bangladesh, Mongoliet, Egypten, Pakistan och Iran. Hos arbetskraftsinvandrarna från Kina, som i Stockholm nästan utan undantag var kockar 2012, kunde i så gott som samtliga fall konstateras en etnisk/nationell koppling mellan migranten och arbetsgivaren.

Tidigare publicerat från samma forskningsprojekt: Olle Frödin och Anders Kjellberg "Arbetskraftsinvandring från tredje land i restaurang- och städbranscherna" sid. 150-199 i antologin *Arbetskraft från hela världen. Hur blev det med 2008 års reform?* (red. Catharina Calleman och Petra Herzfeld Olsson), Delegationen för migrationsforskning (Delmi) 2015.

Mer information om forskningsprojektet Arbetskraftsmigration, fack och arbetsgivare (Forte 2013-2017): https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/arbetskraftsmigration-fack-och-arbetsgivare(b6f38ec9-3f6e-4f27-b110-8dc224a60c51).html

- FACKLIG ORGANISATIONSGRAD 2016, KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD OCH ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD 2015 – se tre skrifter nedan:

(1) *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund, Lund University*: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2017:1. Ny upplaga. Ladda ned här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html /länk till 2018 års utgåva/

Arbetet nr 7 24/2 2017 sid 12-13: ”Allt färre arbetare är med i facket” (av Johanna Wreder) samt i webbupplagan 27/2: https://arbetet.se/2017/02/27/allt-farre-arbetare-ar-med-i-facket/

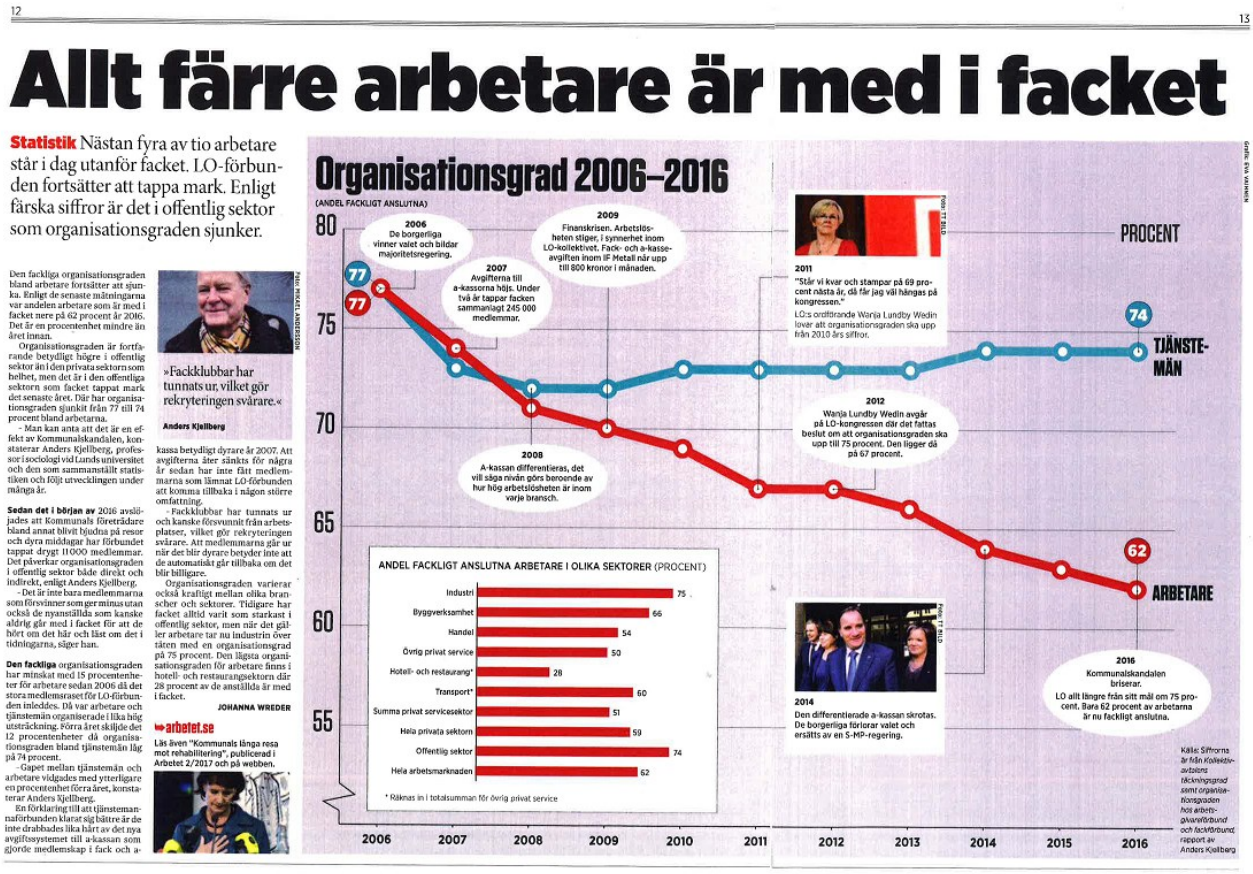

12 13

Allt färre arbetare är med i facket

Statistik Nästan fyra av tio arbetare står i dag utanför facket. LO-förbunden fortsätter att tappa mark. Enligt färska siffror är det i offentlig sektor som organisationsgraden sjunker.

Den fackliga organisationsgraden bland arbetare fortsätter att sjunka. Enligt de senaste mätningarna var andelen arbetare som är med i facket nere på 62 procent år 2016. Det är en procentenhet mindre än året innan.

Organisationsgraden är fortfarande betydligt högre i offentlig sektor än i den privata sektorn som helhet, men det är i den offentliga sektorn som facket tappat mark det senaste året. Där har organisationsgraden sjunkit från 77 till 74 procent bland arbetarna.

– Man kan anta att det är en effekt av Kommunalskandalen, konstaterar Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och den som sammanställt statistiken och följt utvecklingen under många år.

Sedan det i början av 2016 avslöjades att Kommunals företrädare bland annat blivit bjudna på resor och dyra middagar har förbundet tappat drygt 11 000 medlemmar. Det påverkar organisationsgraden i offentlig sektor både direkt och indirekt, enligt Anders Kjellberg.

– Det är inte bara medlemmarna som försvinner som gör minus utan också de nyanställda som kanske aldrig går med i facket för att de hört om det här och läst om det i tidningarna, säger han.

Den fackliga organisationsgraden har minskat med 15 procentenheter för arbetare sedan 2006 då det stora medlemsraset för LO-förbunden inleddes. Då var arbetare och tjänstemän organiserade i lika hög utsträckning. Förra året skiljde det 12 procentenheter då organisationsgraden bland tjänstemän låg på 74 procent.

– Gapet mellan tjänstemän och arbetare vidgades med ytterligare en procentenhet förra året, konstaterar Anders Kjellberg.

En förklaring till att tjänstemannaförbunden klarat sig bättre är de inte drabbades lika hårt av det nya avgiftssystemet till a-kassan som gjorde medlemskap i fack och a-kassa betydligt dyrare år 2007. Att avgifterna åter sänkts för några år sedan har inte fått medlemmarna som lämnat LO-förbunden att komma tillbaka i någon större omfattning.

»Fackklubbar har tunnats ur, vilket gör rekryteringen svårare.«

Anders Kjellberg

– Fackklubbar har tunnats ur och kanske försvunnit från arbetsplatser, vilket gör rekryteringen svårare. Att medlemmarna går ur när det blir dyrare betyder inte att de automatiskt går tillbaka om det blir billigare.

Organisationsgraden varierar också kraftigt mellan olika branscher och sektorer. Tidigare har facket alltid varit som starkast i offentlig sektor, men när det gäller arbetare tar nu industrin över täten med en organisationsgrad på 75 procent. Den lägsta organisationsgraden för arbetare finns i hotell- och restaurangsektorn där 28 procent av de anställda är med i facket.

JOHANNA WREDER

arbetet.se

Läs även "Kommunals långa resa mot rehabilitering", publicerad i Arbetet 2/2017 och på webben.

Organisationsgrad 2006–2016

(ANDEL FACKLIGT ANSLUTNA)

PROCENT

2006 De borgerliga vinner valet och bildar majoritetsregering.

2007 Avgifterna till a-kassorna höjs. Under två år tappar facken sammanlagt 245 000 medlemmar.

2008 A-kassan differentieras, det vill säga nivån görs beroende av hur hög arbetslösheten är inom varje bransch.

2009 Finanskrisen. Arbetslösheten stiger, i synnerhet inom LO-kollektivet. Fack- och a-kasseavgiften inom IF Metall når upp till 800 kronor i månaden.

2011 "Står vi kvar och stampar på 69 procent nästa år, då får jag väl hängas på kongressen." LO:s ordförande Wanja Lundby Wedin lovar att organisationsgraden ska upp från 2010 års siffror.

2012 Wanja Lundby Wedin avgår på LO-kongressen där det fattas beslut om att organisationsgraden ska upp till 75 procent. Den ligger då på 67 procent.

2014 Den differentierade a-kassan skrotas. De borgerliga förlorar valet och ersätts av en S-MP-regering.

2016 Kommunalskandalen briserar. LO allt längre från sitt mål om 75 procent. Bara 62 procent av arbetarna är nu fackligt anslutna.

TJÄNSTEMÄN 74

ARBETARE 62

ANDEL FACKLIGT ANSLUTNA ARBETARE I OLIKA SEKTORER (PROCENT)

Industri	75
Byggverksamhet	66
Handel	54
Övrig privat service	50
Hotell- och restaurang*	28
Transport*	60
Summa privat servicesektor	51
Hela privata sektorn	59
Offentlig sektor	74
Hela arbetsmarknaden	62

* Räknas in i totalsumman för övrig privat service

Källa: Siffrorna är från kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarorganisationer och fackförbund, rapport av Anders Kjellberg

GRAFIK: EVA WANNÉN

Artikeln följdes i upp Arbetet nr 8 3/3 2017: Svagare fack ger ökade klyftor (ledare av Dennys Bello) och i samma nummer: "LO hoppas att botten är nådd" (av Johanna Wreder), i webbupplagan publicerad 1/3 under rubriken LO: "Facklig närvaro ska vända organisationstrend". Se även artikel 5/1 2017 om LO:s medlemsutveckling under 2016: "LO:s prognos: 20 000 färre medlemmar" (av Mårten Martos Nilsson)

TT 27/2 2017: ”Färre arbetare med i facket” publicerat samma dag i webbupplagorna av bl a Sydsvenskan, HD, SVT Nyheter, Göteborgs-Posten, DN, Dagens Industri, Metro, Västerbottens-Kuriren, Norran, NSD, Motala Vadstena Tidning, Corren, Norrköpings Tidningar, Smålandsposten, Eskilstuna Kuriren, Enköpings-Posten, NWT, UNT. Metro, Kristianstadsbladet, Ystads Allehanda, Trelleborgs Allehanda, Sydöstran, Blekinge Läns Tidning, Barometern, Borås Tidning, Hela Gotland och Arbetsmarknadsnytt.

Ur Sveriges Radio Ekot 27/2 kl 10:

> Allt färre arbetare är med i ett fackförbund. I fjol fortsatte nedgången skriver LO:s tidning Arbetet. Siffrorna bygger på statistik som Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, sammanställt. 2006 så låg andelen inom LO-yrken var medlemmar i facket på 77 procent. Den siffran hade förra året minskat till 62 procent. (Nyhetspresentatör: Jakob Rickardsson) https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/855873?programid=4540

Se vidare Kommunalarbetaren 27/2: Nu står en fjärdedel utanför facket syftande på att organisationsgraden bland offentliganställda arbetare mellan 2015 och 2016 sjönk från 77 till 74 procent (av Simon Rothelius).

Folkbladet 27/2 (ledaren av Jonas Bergström): Facket är aldrig starkare än sina medlemmar samt samma ledare i Värmlands Folkblad 1/3 under rubriken "Starka fackförbund behövs" och i Tidningen Ångermanland 3/3 under rubriken ”Vi behöver fortfarande de starka fackförbunden”. Utdrag ur artikeln:

Anslutningsgraden har sjunkit dramatiskt de senaste tio åren. 2006 var 77 procent av arbetarna med i facket, 2016 är det 62 procent. Det visar en studie, av professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet, som Arbetet lyft upp. Facket är fortsatt starkast inom industrin och offentlig sektor (även om facket försvagats även där) och allra svagast inom hotell och restaurangbranschen.

För arbetarrörelsen är detta ett stort problem som går att illustrera på detta sätt: ta en tändsticka och lägg den mellan pek- och långfingret med långfingret över. Slå med handflatan mot borden och tändstickan går av ganska enkelt. Men om du i stället lägger tio tändstickor mellan fingrarna blir det svårare, eller hur? På samma sätt är det med facket. Ingen arbetare kan ensam stå upp mot sin arbetsgivare. Med färre medlemmar blir det svårare för fackförbunden att teckna bra kollektivavtal. När anslutningsgraden sjunker kan arbetsgivarna tillslut säga: varför ska vi förhandla löner med er? Ni representerar inte ens hälften av arbetarna?

Det handlar inte bara om att teckna avtal. Det krävs många aktiva medlemmar för att kollektivavtalen ska följas. Facken är inte ombudsmännen, någon att ringa när det är problem. Facket styrka utgörs av medlemmarna på arbetsplatsen.

Detta måste bli en varningsklocka för samtliga fackförbund. Inget fackförbund kan längre slå sig för bröstet och säga att de har hög anslutningsgrad. Det har funnits en tendens att göra facket till ett försäkringsbolag med förmåner, rabatter och kampanjer. För att facken ska bli starkare måste de tillbaka till rötterna.

På senare tid har flera fackförbund, inspirerat av amerikanska fackförbund, arbetat mer aktivt med organisering genom att ta strider och lösa problem lokalt på arbetsplatsen. Då blir facket relevant för medlemmarna och då vill också fler bli medlemmar. Detta med organisering nämns i högtidstalen på kongresserna. Men bland de som ska göra jobbet, på lokala avdelningar och klubbar, hur mycket har sipprat ner dit? Nästan allt återstår att göra. (…) Det är trots allt fackförbunden själva som måste göra jobbet. Och det måste göras på arbetsplatserna. Nära medlemmarna. Bara så kan facken återigen bli starkare.

Publikt 28/2 2017: Större andel tjänstemän än arbetare i facket (av Peter Nordebo)

Hotellrevyn 28/2 2017: Tre av fyra vänder facket ryggen /syftar på arbetare inom hotell- och restaurangbranschen/ (av Lisa Castilla)

TT-artikeln publicerad 28/2 2017 i tryckta upplagan av Sydsvenskan (sid A15), Göteborgs-Posten (sid 12), SvD Näringsliv (sid 4), Metro Göteborg (sid 7), UNT (sid A14), HD (sid A15), Landskrona-Posten, Nordvästra Skånes Tidningar, Linköpings Tidning /Kinda-Posten (sid 6), Västerviks-posten, Vimmerby Tidning och Eskilstuna-Kuriren (sid 8).

Fastighetsfolket 7/3 2017: "Det finns många fler att värva" (av Minna Pyykölä)

(2) ”*Parternas* organisationsgrad och kollektivavtalens utbredning” i *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2016. Medlingsinstitutets årsrapport* (Medlingsinstitutet 2017), sid 216-224 och 284-287. Ladda ned här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/parternas-organisationsgrad-och-kollektivavtalens-utbredning(ce61702d-bff7-4059-90f1-625485101005).html

Ingenjören 22/2 2017: ”Allt fler tjänstemän med i facket” (av Karin Virgin). Läs här: https://www.ingenjoren.se/2017/02/allt-fler-tjansteman-ar-med-i-facket/

(3) Om facklig medlemsutveckling och a-kassornas organisationsgrad se vidare Anders Kjellberg & Christian Lyhne Ibsen (2016) "Attacks on union organizing: Reversible and irreversible changes to the Ghent-systems in Sweden and Denmark" i Trine Pernille Larsen & Anna Ilsøe (red.) *Den danske model set udefra - komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/attacks-on-union-organizing(f4a5bbdb-23b2-49a7-b6f6-d47427825de9).html
Ladda ned kapitlet om utvecklingen i Sverige och Danmark här:
https://portal.research.lu.se/portal/files/21682547/Kjellberg_og_Ibsen_2016_ur_Due_og_Madsen.pdf

Se även FAOS Beretning 2016 sid. 4-6, 24-25 och 29 om festskriften:
https://faos.ku.dk/publikationer/aarboger/Faos_beretning_web_29032017.pdf

- FACKLIG MEDLEMSUTVECKLING
  Arbetsvärlden 7/2 2017: TCO närmar sig LO:s medlemstal (av Karin Bromander)
  Arbetaren februari 2017 (sid. 15): "20 000 lämnade LO under förra året" (av Axel Green)

- SEMINARIUM OM ANDELEN LÖNTAGARE FÖR VILKA ARBETSGIVARE GÖR TJÄNSTEPENSIONSAVSÄTTNINGAR, ANDELEN MED KOLLEKTIVAVTAL MM
  Seminarium på Pensionsmyndigheten i Stockholm 6/2 2017. Se Anders Kjellbergs power point-presentation

- MBL FYLLER 40 ÅR

Lag & Avtal nr 1 2017: "Käbblade i 16 timmar fast partierna var överens" (av Calle von Scheele). På sid 19-20 nämns Anders Kjellbergs "Från industriell demokrati till medbestämmande" (Arkiv nr 21-22 1981) där han behandlar de tre tillfällen då frågan om industriell demokrati / företagsdemokrati / medbestämmande stod på agendan.

- **NU i FULLTEXT!** (4/1 2017)
  A New World of Work Challenging Swedish Unions (av Anders Bruhn, Anders Kjellberg & Åke Sandberg) ur boken *Nordic Lights. Work, Management and Welfare in Scandinavia* (SNS 2013)

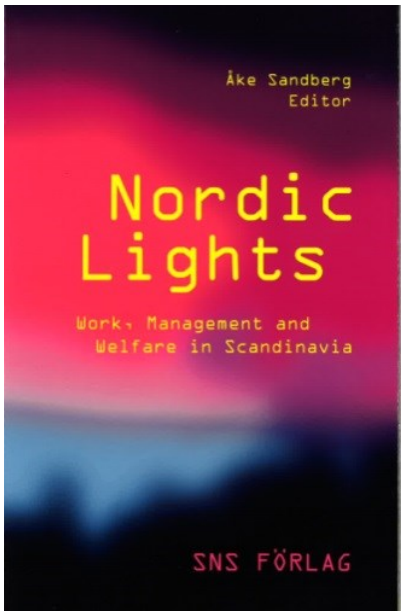

- NEDLADDNINGSSTATISTIK
  Anders Kjellberg fortfarande den (13 januari 2017 respektive 15 oktober 2018) mest nedladdade författare på samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds universitet (LUP statistics)

		Authors	Downloads
1		Kjellberg, Anders	49 362
2		Persson, Anders	45 267
3		Brante, Thomas	31 813
4		Larsson, Stefan	29 023
5		Svensson, Måns	21 165
6		Basic, Goran	20 366
7		Sandberg, Helena	14 259
8		Johnsson, Roland	12 790
9		Tallberg, Jonas	12 055
10		Hydén, Håkan	11 478

About The download statistics shown here have been collected since the launch of LUP in October 2007 and are updated every night. Statistics are available for all records with open access fulltexts.
Statistics Last Updated Fri Jan 13 06:47:30 2017

	Authors*	Downloads
1	Kjellberg, Anders	69 632
2	Persson, Anders	63 423
3	Brante, Thomas	44 200
4	Larsson, Stefan	38 453
5	Svensson, Måns	33 759
6	Basic, Goran	30 706
7	Sandberg, Helena	18 948
8	Johnsson, Roland	17 829
9	Rasmusson, Bodil	17 230
10	Tallberg, Jonas	15 385

About
The download statistics shown here have been collected since the launch of LUP in October 2007 and are updated every night. Statistics are available for all records with open access fulltexts. Efforts have been made to exclude downloads by robots and track irregular download activities.
Statistics Last Updated Mon Oct 15 06:54:16 2018

Anders Kjellberg den 30 oktober 2018 den tredje mest nedladdade författaren på Lunds universitet (LUP statistics)

	Authors*	Downloads
1	Tufvesson, Fredrik	105 186
2	McCormick, Kes	87 380
3	Kjellberg, Anders	70 338
4	Johansson, Bengt	70 302
5	Paradis, Carita	70 222
6	Gustafsson, Mats	67 919
7	Persson, Anders	64 271
8	Fagerlund, Göran	60 329
9	Kristensson, Gerhard	53 764
10	Neij, Lena	50 854
11	Tunestål, Per	50 203
12	Larsson, Stefan	46 913
13	Kihl, Maria	46 139
14	Brante, Thomas	44 536
15	Edfors, Ove	42 323
16	Molisch, Andreas	41 032
17	Robertsson, Anders	40 435
18	Andersson-Engels, Stefan	39 446
19	Jennbert, Kristina	39 230
20	Wienberg, Jes	39 205

* Top authors for a faculty may include LU authors from other faculties who have co-authored publications with members of the selected faculty.

About
The download statistics shown here have been collected since the launch of LUP in October 2007 and are updated every night. Statistics are available for all records with open access fulltexts. Efforts have been made to exclude downloads by robots and track irregular download activities.

Disclaimer
The information on downloads per country is based on the geolocation of IP addresses and may not be completely accurate. The statistics presented here may also change retroactively when the calculation process is improved to provide more accurate results.

Statistics Last Updated
Tue Oct 30 06:55:14 2018

ÅR 2016

- FÖRFATTARSTIPENDIUM
  Stipendium på 60 000 kronor från Författarnas Kopieringsfond 10 december 2016

Anders Kjellberg

Från: Sveriges Författarförbund <sff@sff.info>
Skickat: den 10 december 2016 15:46
Till: Anders Kjellberg
Ämne: Stipendiebesked

FÖRFATTARNAS KOPIERINGSFOND

Beviljat stipendium

Jag har härmed glädjen att meddela att du genom beslut i Författarnas Kopieringsfonds stipendienämnd den 5 december 2016 tilldelats ett **stipendium om 60 000 kronor**. Stipendiet är skattefritt.

Beloppet kommer att tillställas dig så snart som möjligt.

Utbetalningen görs till det konto du angivit på din ansökningsblankett.

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

önskar

FÖRFATTARNAS KOPIERINGSFOND

Enligt uppdrag

Susanne Steneros
Sekreterare i stipendienämnden
ss@sff.info, 08-545 132 24

Författarnas Kopieringsfond är en stipendienämnd inom Sveriges Författarförbund som har till uppgift att bland enskilda upphovsmän utlysa och fördela medel avseende ersättning för skolornas, högskolornas och universitetens kopiering ur litterära verk.

Sveriges Författarförbund
Box 3157
103 63 Stockholm
Sverige

Webbplats: www.forfattarforbundet.se
E-post: sff@sff.info
Tel +46-8-545 132 00
Org.nr 802004-7687

- DEN SVENSKA MODELLEN
  ETC 7/11 2016 (sid. 10): "Så funkar den ´svenska modellen" (av Jörgen Lund)

  ETC 14/11 2016 (sid 16-17): "5 hot som urholkar svenska systemet" (av Karl Grauers)

  Kollega nr 1 2016: ”Minimalt betalt. Tror du att lagen sätter gränsen för hur låg lön du kan få? Då tror du fel. Men nu hörs kraven på minimilön från allt fler håll” (av Niklas Hallstedt). Utdrag ur artikeln:

  Det mesta talar dock för att det lär dröja innan vi får se minimilöner eller allmängiltigförklarade avtal i Sverige. Om någonsin. Men faktum är att inget kan tas för givet.
  - Än så länge har kollektivavtalen inte tappat sin täckningsgrad, idag täcker de 84 procent av de anställda i privat sektor, konstaterar arbetsmarknadsforskaren Anders Kjellberg vid Lunds universitet.
  - Men det betyder samtidigt att 16 procent, motsvarande 450 000 personer, inte täcks av avtalen. Till det kommer de som jobbar på kollektivavtalslösa arbetsplatser men inte är folkbokförda i Sverige. Då närmar det sig en halv miljon eller så, och det är inte någon obetydlig mängd.

- FACKLIG ANSLUTNING I SVERIGE OCH ANDRA LÄNDER: MEDLEMSREKRYTERING MM

Seminarieserien Fackliga utmaningar: 11 oktober 2016 Centrum för forskning om arbete och sysselsättning (WE) Göteborgs universitet Chalmers. Läs Anders Kjellbergs presentation här: https://www.soc.lu.se/anders-kjellberg/publication/aaecad9c-6ca4-4262-a3a9-f09cc3e8d5b9

- NY BOK OM DEN DANSKA ARBETSMARKNADSMODELLEN MED JÄMFÖRELSER MED DEN SVENSKA

  Den danske model set udefra - komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering (Trine Pernille Larsen & Anna Ilsøe red.). København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag 2016 (478 sidor). ISBN: 978-87-574-3620-4. Festskrift till professor emeritus Jesper Due & professor emeritus Jørgen Steen Madsen, grundare av FAOS - Forskningscenter for Arbejdsmarkeds- og Organisationsstudier vid Sociologisk Institut, Københavns Universitet. Boken kan köpas direkt från förlaget här. Mer information om boken inklusive innehållsförteckning. Innehållsförteckning även här: https://fao s.ku.dk/nyheder/ny-bog-giver-perspektiver-paa-den-danske-model/Indholdsfortegnelse.pdf

  Bokkapitel av Anders Kjellberg & Christian Lyhne Ibsen "Attacks on union organizing: Reversible and irreversible changes to the Ghent-systems in Sweden and Denmark" (sid. 279-302). Kapitlet jämför hur politiska ingrepp i systemet med fackliga a-kassor (Gent-systemet) sedan år 2000 påverkat den fackliga organisationsgraden utveckling i Sverige och Danmark samt de alternativa ("gula") fackföreningarnas ställning i Danmark. För Sverige redovisas även förändringar av a-kassornas organisationsgrad.
  Ladda ned Kjellbergs och Lyhne Ibsens kapitel här: https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/attacks-on-union-organizing(f4a5bbdb-23b2-49a7-b6f6-d47427825de9).html

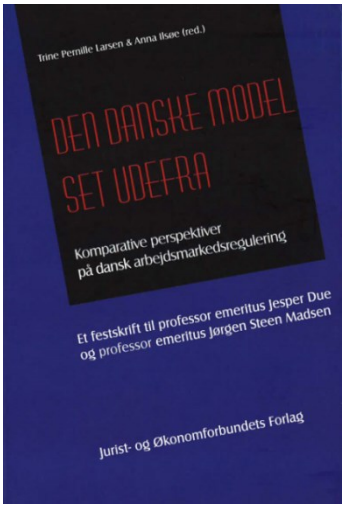

- DEN FRANSKA MODELLEN

  Lag & Avtal nr 9 2016 (ledaren): ”Hård strid med många förlorare” (av Warda Khaldi)

- PARTSRELATIONER OCH MAKT (PRESENTATION)

  Lyftet 2, 19 augusti 2016. Aros Congress Center, Västerås: LO i Mellansverige. Läs här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/7562612/Anders_Kjellberg_Partsrelationer_och_makt_Premiss_2016.pdf
  Se även bokkapitlet:
  https://lup.lub.lu.se/search/ws/files/7562612/Anders_Kjellberg_Partsrelationer_och_makt_Premiss_2016.pdf

- MASSUPPSÄGNINGAR INOM VÅRDEN I SKÅNE

  Studio Ett i P1 17/8 2016, ca kl 15.35: Massuppsägningar bland barnmorskor i Skåne (11 minuter; reporter: Emilia Söelund, som besökt BB i Helsingborg)
  Anders Kjellberg jämför massuppsägningarna med 1970-talets vilda strejker och LKAB-strejken 1969.

  Eftermiddag i P4 Malmöhus 5/7 2016, ca kl 15.09.

Under de senaste månaderna har sjuksköterskor och barnmorskar sagt upp sig i gemensamma aktioner vid flera skånska sjukhus. Det gäller intensivvårdsjuksköterskor i Kristianstad, narkossjuksköterskor Lund och Helsingborg samt barnmorskor i Helsingborg. Bakgrunden är ett missnöje med löner och arbetstider och att bemanningsanställda fått bättre villkor än andra. Till bilden hör också en brist på sjuksköterskor och barnmorskor. Till skillnad från vid en traditionell strejk finns det ingen facklig motpart att förhandla med. Reportern Daniel Persson frågade Anders Kjellberg om riskerna ur ett arbetsgivarperspektiv med den prekära situation som Region Skåne hamnat i:

Anders Kjellberg: Det är ju att det blir sådana här svårlösta, knepiga situationer där man inte riktigt har kontroll över läget för det går ju utanför reguljära fackliga förhandlingar. Men man måste ju lösa det på något sätt. En risk är ju att det sprider sig till fler håll om man inte får en lösning på det. Och även om man får en lösning kan ju andra inspireras att göra likadant så man borde redan från början sett till att inte hamna i en sådan här situation och kanske varit mer lyhörd för det missnöje som uppenbarligen finns på arbetsplatsen.
Lyssna här: https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/749061?programid=353

- INFÖR LO-KONGRESSEN 2016
  Arbetet 17/6 2016: Därför tog LO:s guldålder slut (av Mårten Martos Nilsson). Utdrag ur artikeln:
  Men LO:s inflytande börjar holkas ur långt före 1990-talskrisen. LO:s särställning byggde ursprungligen på att LO och SAF – parterna inom industrin – kunde förhandla för hela arbetsmarknaden.

  När tjänstemännen och de offentligt anställda på 1970-talet blev fler än industriarbetarna bröts LO:s dominans, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, som har kartlagt fackens medlemssiffror.

  Under 1960- och 1970-talen försöker LO få med TCO i de centralt samordnade löneförhandlingarna, men lyckas dåligt. 1973 bildas PTK, och 1975 sluter parterna i den offentliga sektorn för första gången avtal utan att vänta på LO och SAF.
  – Men LO utmanades från ännu fler håll, bland annat av de vilda strejkerna under 1970-talet, säger Anders Kjellberg.

  Att disciplinera medlemsförbunden frestade på. Fackföreningar bildas trots allt inte för att hålla nere lönerna. Om de bara predikar återhållsamhet tappar de sin trovärdighet.

  Förslaget om löntagarfonder, som LO-ekonomerna Rudolf Meidner, Anna Hedborg och Gunnar Fond lade fram 1975, var ett försök att lösa dilemmat. En del av de ”övervinster” som uppstod då löntagarna höll tillbaka sina lönekrav i de mest lönsamma företagen skulle gå tillbaka till löntagarna i form av aktier. Förslaget var radikalt. På sikt skulle fonderna bli majoritetsägare i de stora företagen. ”Vi vill beröva kapitalägarna deras makt”, sa Rudolf Meidner i Arbetet (som då hette Fackföreningsrörelsen).
  – Sett i dagens ljus var löntagarfonderna ett misslyckande, säger Anders Kjellberg. De ledde till en väldig mobilisering på den andra sidan. LO tappade initiativet.

  Läs artikeln här: https://arbetet.se/2016/06/17/darfor-tog-los-guldalder-slut/

- NY BOK: MAKT OCH INFLYTANDE I ARBETSLIVET (Premiss 2016)
  https://www.premissforlag.se/bok/makt-och-inflytande-i-arbetslivet/

  Ladda ned Anders Kjellbergs kapitel ”Partsrelationer och makt” här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/7562612/Anders_Kjellberg_Partsrelationer_och_makt_Premiss_2016.pdf

- VARFÖR ÄR STREJKER RELATIVT SÄLLSYNTA I SVERIGE?
  Under avtalsrörelsen 2016 har flera strejker ägt rum. Bland de grupper som strejkat märks byggnadsarbetare, målare och sjöbefäl. Ändå är strejkfrekvensen låg i Sverige jämfört med i många andra länder.

  ETC 30/4 2016, sid. 11: Veckans fråga: Borde vi strejka mer? (av Annie Hellquist). Utdrag ur artikeln:
  – Ur ett längre perspektiv är det väldigt få strejker i avtalsrörelserna nuförtiden. Det strejkas en del när det gäller att få fram kollektivavtal, på arbetsplatser där sådana saknas. Där står SAC Syndikalisterna för en ganska stor del. Industriavtalet 1997 är en viktig del av svaret till varför strejker har minskat. Det medförde en lägre konfliktfrekvens. I och med det avtalet kom man hårt att hålla på det så kallade märket. Att övriga branscher ska följa löneökningarna inom industrin, säger Anders Kjellberg.

  – Att strejka för högre löneökningar än så, som Byggnads nu gjorde, är svårt. Om det inte handlar om att få upp lönerna för en särskilt lågavlönad grupp, och det gjorde det inte när det gäller Byggnads. Man måste ha utsikter att vinna när man går ut i strejk och det gäller att få allmänhetens sympatier. Om Byggnads hade tydliggjort frågan om huvudentreprenörsansvaret i strejken hade de säkerligen haft bättre utsikter till framgång, tror jag. Nu fick de nästan inte igenom någonting, utöver det medlingsbud som redan fanns innan strejken. Man kan beteckna strejkens utgång som ett stort bakslag för Byggnads och det kan göra att de blir mer tveksamma att strejka nästa gång.

  När blir strejkvapnet effektivt?
  – Konfliktvapnet fungerar effektivt även utan öppna konflikter. Ibland kan det räcka med att lägga ett varsel om strejk, att hotet om strejk räcker för att påverka utgången. När exempelvis Handels varslar om strejk lagom till påsk. Eftersom Sverige har en hög facklig anslutningsgrad och välfyllda konfliktfonder blir strejkerna uthålliga. I Frankrike, där man strejkar oftare, är endast 8 procent med i facket, strejkkassorna är små eller obefintliga och strejkerna blir korta. I Sverige vet arbetsgivarna att en strejk kan bli långvarig.

  – Det är också viktigt att vi har få restriktioner på sympatistrejker. Det gjorde exempelvis att strejken för kollektivavtal på Toys''R"Us fick ett sådant genomslag. När sophämtarna och även Finansförbundet gick ut i sympatistrejk blev det enormt effektivt. Men även arbetsgivarna har ju sina konfliktvapen, och vid en storlockout kan strejkkassan snabbt ta slut.

  KIT 2/5 2016: Lärarkåren är full av kritik mot arbetsförhållandena - så varför strejkar de inte? (av Erik Olsson)

- BYGGSTREJKEN VAR INTE SÄRSKILT FRAMGÅNGSRIK
  Byggnadsarbetarförbundets veckolånga strejk gav inte mycket utöver det medlingsbud som man före strejken förkastat. I den viktiga frågan om huvudentreprenörsansvar uppnåddes ingenting.

  Arbetsmarknadsnytt 25/4 2016: Forskare: Därför strejkade Byggnads
  Utdrag ur artikeln:
  Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och expert på svenska fackföreningar, betonar att Byggnads var väldigt pressade, vilket till viss del kan förklara deras agerande. De var tvungna att visa på resultat för sina medlemmar, inte minst på grund av de senaste årens kraftiga medlemstapp. Organisationsgraden inom byggsektorn har sjunkit från 81 procent 2006 till 65 procent i dag. Delvis kan tappet förklaras av höjda a-kasseavgifter under 2007 och ett kraftigt nederlag för Byggnads då de så kallade granskningsavgifterna underkändes av Europadomstolen, vilket spillde över på medlemmarnas avgifter, betonar han.
  – Den ganska höga fackavgiften har gjort att Byggnads tappat medlemmar, inte minst på grund av att a-kasseavgiften länge var mycket hög. Byggnads var därför pressade att visa på resultat för att kunna plocka tillbaka gamla medlemmar och attrahera nya, säger han.

  Men fick Byggnads ut något av strejken? Eller drabbade den byggföretagen i onödan?
  – Varslet ledde till en viss eftergift från motparten i och med att ackordssystemet lämnades orört. Men av själva strejken fick Byggnads egentligen inte mycket att visa upp för medlemmarna. Att man inte kom längre i frågan om huvudentreprenörsansvaret var ett stort bakslag, särskilt som det kravet fanns med från början och ansågs viktigt, säger han.
  (…)

  Var märket någon gång i fara?
  – Att märket på 2,2 procent skulle hållas var väl ganska klart. Vi har statliga medlare med ett tydligt uppdrag. Att Svenskt Näringsliv och LO markerade spelade också roll, säger Anders Kjellberg.

- FÖRTROENDET FÖR FACKEN RASAR
  Enligt Sifos förtroendebarometer har förtroendet för facken rasat från 36 procent 2015 till 22 procent 2016. Mellan 2010 och 2014 hade det ökat från 29 till 38 procent (andel av de

tillfrågade som har mycket eller ganska stort förtroende). Tidningen ETC frågade Anders Kjellberg om varför förtroendet minskade så mycket mellan 2015 och 2016:

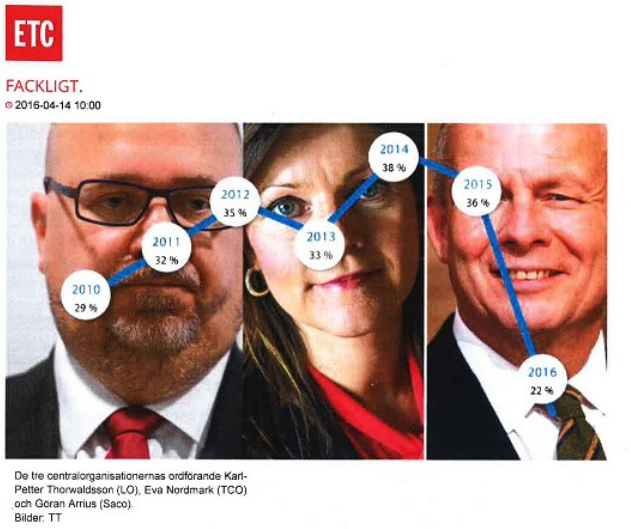

ETC 14/4 2016: Förtroendet rasar för facken (av Andrea Wesslén). Utdrag ur artikeln:
Efter flera år av långsamt uppbyggt förtroende – både Sifos Förtroendebarometer och SOM-institutets mätningar visar på stigande siffror sedan 2010 – har nu förtroendet för de svenska fackförbunden sjunkit dramatiskt. Det visar årets Förtroendebarometer.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som länge har forskat om fackliga organisationer.

– Det är inte oväntat efter Kommunalskandalen. När folk tänker på fackförbund så tänker de ofta på LO-facken och det är där många av skandalerna har varit. Nu har det kommit ut att det har skett diverse oegentligheter i Kommunal, det vore konstigt om förtroendet inte sjönk, säger han.

När Dagens ETC talar med LO, TCO och Saco pekar även de på Kommunalskandalen som huvudorsaken till att förtroendet rasade med fjorton procentenheter, från 36 till 22 procent, på ett år. Samtidigt påpekar Anders Kjellberg att facket som helhet aldrig har haft särskilt högt förtroende i opinionsundersökningar.

– Det är en paradox i sig, 70 procent av löntagarna är medlemmar i fackförbund, så de är beredda att betala en avgift på flera hundra kronor varje månad och räknar med att facket ska kunna hjälpa dem om det behövs. Men är man med i en organisation ställer man nog ganska höga krav på den, så förtroendesiffrorna får ses i det ljuset.
(…)

– När lågavlönade betalar en del av sin lön till en organisation vars toppar lever flott på pengarna är det naturligt att nyheten får stor spridning, säger Anders Kjellberg.

– Samtidigt är det ju inte det normala. Sverige har ju flera hundra tusen fackligt förtroendevalda som inte ägnar sig åt sådant, utan snarare ägnar sin obetalda fritid åt fackliga verksamheter. Många har kanske större förtroende för den egna klubben än för förbundets ledning.

Tror du att det låga förtroendet kan kopplas till socialdemokratins låga opinionssiffror?
– Ja, att LO-facken stödjer Socialdemokraterna kan förklara en del av det låga förtroendet bland de som röstar borgerligt eller på Sverigedemokraterna.

Anders Kjellberg tror dock inte att fackförbundens låga förtroende kommer att påverka dem i avtalsrörelsen.
– Där betyder det mer att LO:s samordning sprack. Den splittringen gör betydligt större skillnad än opinionsundersökningar.

- FACKLIG ANSLUTNING I SVERIGE OCH I ANDRA LÄNDER

  Föreläsning för Folkuniversitetet i Lund 13 april 2016 i programmet Korta vägen för utländska akademiker. **PP-presentationen kan läsas här**

- STREJK OCH LOCKOUT INOM BYGGBRANSCHEN
  Dagens industri 12/4 2016: Byggnads strejkar - med urstark kassa (TT)

Sydsvenskan 12/4 2016: Arbetsgivaren svarar med lockout (TT). Utdrag ur artikeln:
Enligt Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet och expert på svenska fackföreningar, är Byggnads pressat att nå goda resultat efter de senaste årens medlemsras. Organisationsgraden inom byggbranschen har fallit från 81 procent 2006 till omkring 65 procent i dag.

"Det kan bidra till att skärpa kraven, facket måste kunna visa resultat för medlemmarna som betalar ganska höga avgifter", säger Anders Kjellberg

Jönköpings-Posten 12/4 2016: Byggkonflikten trappas upp (TT)
https://www.jp.se/article/byggkonflikten-trappas-upp/

SvD 12/4 2016: Byggnads strejkar – med miljardkassa (TT). https://www.svd.se/nu-bryter-strejken-ut

ByggNyheter.se 12/4 2016: Byggnadskonflikten utvidgas (TT).
https://www.byggnyheter.se/2016/04/byggnadskonflikten-utvidgas

KIT 12/4 2016: Sverige strejkar nästan minst i Europa - men svagare fack kan ändra på det (av Erik Olsson). KIT på Facebook

Östgöta Correspondenten och Motala Vadstena Tidning 13/4 2016: Arbetsgivaren svarade Byggnads med lockout (TT/ Mats Rörbecker och Olle Lindström)

- OM KONFLIKTRISKEN I 2016 ÅRS AVTALSRÖRELSE

Svenska Dagbladet 28/2 2016: ”1-0 till facken i lönefajt med välspända muskler” (av Olle Lindström TT): https://www.svd.se/10-till-facken-i-lonefajt-med-valspanda-muskler Utdrag ur artikeln:
”1–0 till facken innan lönematchen ens har börjat. Konfliktmusklerna är klart kraftigare på den fackliga sidan. De största facken sitter på minst 25 miljarder kronor i strejkkassor eller andra liknande tillgångar, visar en rundringning. Svenskt Näringsliv, som samlar de olika arbetsgivarförbundens konfliktfonder, har en kassa på ungefär 15 miljarder kronor.
– Risken för konflikter är större än på många år, säger Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet och expert på fackliga organisationer.”
Se den tryckta tidningen DN, SvD, GP, Sydsvenskan, Dagens Industri (”Musklerna välspända inför vårens lönefajt”), Nordvästra Skånes Tidningar; Helsingborgs Dagblad, Jönköpings-posten m fl 29/2 2016.

Se även t ex Sydsvenskan: https://www.sydsvenskan.se/ekonomi/lonefajt-med-valspanda-muskler/
Norrköpings Tidningar: https://www.nt.se/nyheter/lonefajt-med-valspanda-muskler-om4037819.aspx
Hallands Nyheter: https://m.hn.se/ekonomi/1.4750230-lonefajt-med-valspanda-muskler
HD: https://www.hd.se/nyheter/ekonomi/2016/02/28/lonefajt-med-valspanda-muskler/
Sydöstran: https://www.sydostran.se/tt-ekonomi/lonefajt-med-valspanda-muskler/
Corren: https://www.corren.se/nyheter/lonefajt-med-valspanda-muskler-om4037800.aspx
Motala Vadstena Tidning: https://www.mvt.se/nyheter/lonefajt-med-valspanda-muskler-om4037819.aspx
affarsliv.biz: https://affarsliv.biz/nyheter/1.3861762-lonefajt-med-valspanda-muskler
GP: https://www.gp.se/ekonomi/1.3007203-lonefajt-med-valspanda-muskler
Västmanlands läns tidning: https://vlt.se/pengarjobb/ekonomitt/1.3607026-lonefajt-med-valspanda-muskler

- NYA DATA OM FACKLIG ORGANISATIONSGRAD, ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD OCH KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD

Nyligen presenterade Medlingsinstitutet sin nya årsrapport *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2015* i vilken Anders Kjellberg skrivit kapitel 4 samt Bilaga 5. Läs här: https://portal.research.lu.se/portal/files/4304977/8682654.pdf

För färskare och utförligare statistik om den fackliga organisationsgradens utveckling (årsgenomsnitt 2015; i Medlingsinstitutets årsrapport endast genomsnittet av de tre första kvartalen): Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund. Läs här:
https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html /länk till 2018 års utgåva/

Klyftan mellan arbetarnas och tjänstemännens organisationsgrad fortsätter att växa. År 2006 var 77 procent av såväl arbetarna som tjänstemännen med i facket, år 2015 var 74 procent av tjänstemännen fackmedlemmar men bara 63 procent av arbetarna. I privat sektor sjönk andelen fackligt anslutna arbetare mellan 2014 och 2015 från 61 till 59 procent och i den privata tjänstesektorn från 53 till 51 procent. Läs mer i tabellerna 1-4, 14-17, 24-25 och 31-33 samt Tables A-F (på engelska) där bland annat organisationsgraden hos kommunalanställda redovisas. I ett nyinsatt Appendix 5 finns tabeller över facklig organisationsgrad för födda i Sverige och olika ländergrupper per bransch mm samt andelen utlandsfödda i arbetskraften.

Den likaledes uppdaterade skriften Vilka "hoppade av" a-kassan eller avstod från att gå med? innehåller ytterligare tabeller över organisationsgraden bland födda i Sverige och utomlands, se tabellerna 34-38.

Arbetet nr 6 (19/2) 2016, sid 10: ”Arbetarna lämnar facket” (av Lena Hennel)
https://arbetet.se/2016/02/19/arbetarna-lamnar-facket/ Obs att i den tryckta tidningen anges på sista raden organisationsgraden på *hela* arbetsmarknaden, dvs inte bara i privat sektor!

Facklig organisationsgrad årsgenomsnitt 2015:

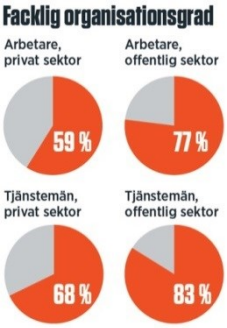

Transportarbetaren 19/2 2016: ”Något färre med i facket” (av Lena Blomquist)
https://www.transport.se/Transportarbetaren/Start/Nyheter1/Nagot-farre-med-i-facket/
Transportarbetaren 22/2 2016: "Svårtydda Tranportsiffror" (av Lena Blomquist)
https://www.transport.se/Transportarbetaren/Start/Nyheter1/Svartydda-siffror-for-Transport/

Arbetaren 26/2 2016 (nr 8 sid 1 och 4): "Facken fortsätter tappa" (av Axel Green)

Arbetet 26/2 2016 (nr 7 sid 13): "HRF ser positivt på framtiden" (av Lena Hennel)

- ANDERS KJELLBERG INTERVJUAS I LUNDS UNIVERSITETS FORSKNINGSMAGASIN *FOKUS I FORSKNINGEN*

  "Solidariska lönesänkningar?" (av Pia Romare). Se även artikeln "Om unga, arbete och utanförskap med Anna Angelin" (av Bodil Malmström). Båda artiklarna publicerade 17/2 2016. Länk till tidskriften i övrigt.

Foto: Kenneth Ruona 12/1 2016.

Foto: Kenneth Ruona 12/1 2016

Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds universitet

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. FOTO: Kenneth Ruona
Publicerad: 2016-02-17
De fackliga organisationerna har sedan länge strävat efter att utjämna löneklyftor på arbetsmarknaden. Nya förslag, såsom lägre löner för ungdomar och nyanlända, utmanar denna politik samtidigt som facken har blivit svagare.

Anders Kjellberg, professor i sociologi, har studerat varför den fackliga anslutningen minskat och vilka konsekvenser det får. Läs hela artikeln om hans forskning i Lunds universitets forskningsmagasin *Fokus forskning*.

Samhällsvetenskapliga fakulteten/nyheter: https://www.sam.lu.se/article/solidariska-lonesankningar

- KOMMUNAL: SKANDAL OCH MASSAVHOPP

Aftonbladets webb-TV 18/2 2016: "20 000 har hoppat av från Kommunal" - Anders Kjellberg intervjuas (reporter: Malvina Britts). Arbetet 19/2 2016: ”14 000 vill lämna Kommunal”
https://arbetet.se/2016/02/19/14-000-vill-lamna-kommunal/

Några kommentarer sedan det avslöjats att Kommunal äger en lyxrestaurang och gjort mångmiljon-förluster:
Dagens Industri 19/1 2016, sid 9: ”Det här skadar vårt förtroende” /säger LO:s ordförande Karl-Petter Thorwaldsson/ (av Linda Öhrn). Utdrag ur artikeln:
”Det senaste halvårets debatt sedan vi fick många flyktingar, så har sett vi ett enormt tryck att få ned lägstalönerna. I det läget är den fackliga styrkan oerhört viktig. Vi behöver verkligen varje medlem i fajten.”
Han får medhåll från experthåll.
”Det är sämsta tänkbara tajmning, det är inte bra med en så starkt försvagad ledning i ett fackförbund när man ska föra fram sina lönekrav och särskilt inte nu när samordningen har spruckit”, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi i Lund.

Sedan det visat sig att nästan 10 000 medlemmar lämnat Kommunal i protest sade Anders Kjellberg till TT att det var ett så stort antal att det är ohållbart för förbundet och att man nu måste göra något drastiskt som att ordföranden avgår eller att man verkligen kan visa att man vidtar åtgärder:

NYHETSBYRÅN

"ETT MASSAVHOPP" TT NYHETSBYRÅN 2016-01-20 14:41

Det är ett massavhopp. Det är ett så stort antal att det är ohållbart för förbundet, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, när han hör senaste siffran för hur många som begärt utträde ur Kommunal.

Kjellberg, som forskar om facklig organisation, tror att medlemmarnas ilska främst handlar om hur deras medlemsavgifter gått till tveksamma saker, som krogverksamhet.

Man måste göra något drastiskt nu, som att ordföranden avgår eller att man verkligen kan visa att man vidtar åtgärder, säger han till TT

Hufvudstadsbladet 20/1 2016: ”Svensk skandalchef avgår snart”.
https://gamla.hbl.fi/nyheter/2016-01-20/786374/svensk-skandalchef-avgar-snart

Vasabladet 20/1 2020: ”Nordström avgår efter avslöjanden”.
https://www.vasabladet.fi/Artikel/Visa/89533

Aftonbladet 20/1 2016: "10 000 medlemmar har flytt Kommunal". Utdrag ur artikeln:
Sociologiprofessorn Anders Kjellberg forskar om facklig organisation. Även han är verksam vid Lunds universitet. Enligt Kjellberg är medlemsflykten ett allvarligt problem för Kommunal.
– Det är ett massavhopp. Det är ett så stort antal att det är ohållbart för förbundet. Man måste göra något drastiskt nu, som att ordföranden avgår eller att man verkligen kan visa att man vidtar åtgärder, säger han till TT.
https://www.aftonbladet.se/nyheter/article22120994.ab

GP 20/1 2016: "Kommunals ordförande ber om ursäkt " (TT). Utdrag ur artikeln:

Beskedet om avgång kommer efter den hårda kritik som riktats mot Kommunal efter en serie avslöjanden av Aftonbladet, bland annat en lägenhetsaffär där utrikesminister Margot Wallström fått en lägenhet i Stockholm av fackförbundet. Inför presskonferensen hade två av Kommunals avdelningar krävt ordförandens avgång. Under onsdagens morgon kom dessutom nya skräcksiffror för Kommunal. Sedan i måndags har antalet medlemmar som vill hoppa av nästan fördubblats efter att skandalerna kring fackförbundet avslöjades. Siffran 9 600 är en mardröm för ordförande Annelie Nordström, som valt att stanna kvar.
– Det är ett massavhopp. Det är ett så stort antal att det är ohållbart för förbundet, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, när han hör senaste siffran för hur många som begärt utträde ur Kommunal.
https://www.gp.se/nyheter/sverige/1.2963544-kommunals-ordforande-ber-om-ursakt

Sedan Kommunals ordförande Annelie Nordström samma dag meddelat att hon skulle avgå före kongressen i slutet av juli och presenterat en åtgärdsplan framhöll Kjellberg att åtgärdsplanen var nödvändig, men var tveksam till om medlemmarna var nöjda med att Nordström skulle vara ytterst ansvarig för förändringarna fram till kongressen:

Trelleborgs Allehanda, Sydsvenskan, Vasabladet (Finland) m fl 20/6 2016: ”Nordström avgår efter avslöjanden” (TT). HBL (Finland): ”Svensk skandalchef avgår snart”. Utdrag ur artikeln:
Siffran 9 600 är en mardröm för ordförande Annelie Nordström, som ändå valt att stanna kvar till nästa kongress i maj, då hon lämnar sin plats till förfogande.

Nordström kommer därmed att vara kvar som ordförande under vårens avtalsrörelse.

– Det som har blivit fel i Kommunal måste rättas till. Vi förstår och delar medlemmarnas upprördhet. Vi är ledsna att vi inte tidigare har förstått vidden av det här.

– Men nu förstår vi och nu vill vi göra något åt det här. Nu ska vi rätta till alla felaktigheter. Förbundsstyrelsen har enats om en kraftfull åtgärdsplan, säger Annelie Nordström.

Kommunal har nu tagit fram en åtgärdsplan för att städa upp vad Nordström kallar en "otidsenlig kultur" inom fackförbundet.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som forskar om facklig organisation, anser att åtgärdsplanen är nödvändig. Men han är tveksam till att medlemmarna är nöjda med att Nordström är ytterst ansvarig för förändringar fram till kongressen

– Om medlemsflykten fortsätter i samma takt så får Nordström nog ompröva om hon ska sitta kvar, säger han. (TT)
https://www.trelleborgsallehanda.se/sverige-varlden/turerna-kring-kommunal-och-wallstrom%E2%80%A8/
https://www.sydsvenskan.se/sverige/vi-stannar-om-nordstrom-gar/
https://hbl.fi/nyheter/2016-01-20/786374/svensk-skandalchef-avgar-snart

I tryckta tidningar 21/1 2016: Göteborgs-Posten, Jönköpingsposten: ”Annelie Nordström avgår i maj” (TT: Anna Karolina Eriksson, Carl Cato och Andreas Hedfors), Borås Tidning, Smålandsposten, Barometern-OT, Södermanlands Nyheter: ”Nordström avgår efter avslöjanden”, Söderhamns-Kuriren: ”Nordström avgår – men först i maj” (TT), Västerbottens Folkblad: ”Förlåt från botten av mitt hjärta” (TT)

På TT:s fråga vilka andra fackförbund som avhoppade medlemmar kunde välja att gå med i menade Kjellberg att det kunde bli en obehaglig överraskning att man inte har så mycket att välja på eftersom det egentligen bara är de som har avtal för yrket eller branschen ifråga som kan företräda medlemmarna under t ex avtalsrörelser och vid de lokala förhandlingar som följer för att tillämpa dessa. Avhoppare som väljer att stå helt utanför omfattas visserligen av det kollektivavtal som finns på arbetsplatsen. Men en tvist med arbetsgivaren kan bli dyr eftersom enda möjligheten då är att vända sig till en advokatbyrå.

Göteborgs-Posten, Helsingborgs Dagblad, Aftonbladet, Nerikes Allehanda m fl 21/1 2016: ”Få tar emot avhoppare från Kommunal” (TT). Utdrag ur artikeln:

— Många vill säkert vara med i facket, så det kan bli en obehaglig överraskning att man inte har så mycket att välja på, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, som forskar om facklig organisering. (…)

Fackliga alternativ för vårdbiträden, barnskötare och Kommunals andra yrkesgrupper är således få.

— Det är egentligen bara de som har avtal för yrket eller branschen ifråga som kan företräda medlemmar och hjälpa dem, konstaterar professor Anders Kjellberg.

Avhoppare som väljer att stå helt utanför omfattas visserligen av det kollektivavtal som finns på arbetsplatsen. Men en tvist med arbetsgivaren kan bli dyr.

— Då får man vända sig till en advokatbyrå. Det kostar stora pengar.

Om många som jobbar på ett mindre, privat vårdföretag lämnar facket kan det också få konsekvenser för arbetsplatsens kollektivavtal, menar Kjellberg.

— Det finns en risk för att kollektivavtalet inte förnyas när det löper ut. Då är det inte heller säkert att arbetsgivaren fortsätter teckna försäkringar eller betala in till tjänstepensionen.

Aftonbladets avslöjande kring lyxkrogen Metropol Palais i Stockholm, ägd av Kommunals bolag Lyran, har väckt stor ilska. De som lämnar facket gör det av moraliska skäl. Inte helt oproblematiskt, tycker Kjellberg.

— Det är också moraliskt tveksamt att åka snålskjuts på de som stannar kvar, att bli "gratispassagerare".

Fakta: Tänk på det här

Inventera vilka andra fackförbund som accepterar din yrkesgrupp som medlemmar.
Om du går med i ett fack som inte omfattar ditt yrke - ta reda på vad det nya förbundet kan hjälpa dig med.
Den som lämnar sitt fackförbund kan fortsätta att vara med i a-kassan.
Kollektivavtal omfattar även de som inte är med i facket. Däremot får den som står utanför facket ta hjälp av egen jurist om en konflikt med arbetsgivaren uppstår.
Man får inget strejkunderstöd från facket om det utbryter en strejk som man som oorganiserad deltar i.
Källa: Anders Kjellberg, professor i sociologi, Lunds universitet

https://www.gp.se/nyheter/sverige/1.2964336-fa-tar-emot-avhoppare-fran-kommunal
https://www.hd.se/nyheter/sverige/2016/01/21/anstallda-pa-jakt-efter-nya-forbund/
https://www.aftonbladet.se/senastenytt/ttnyheter/inrikes/article22128373.ab
https://na.se/nyheter/sverige/1.3474111-fa-tar-emot-avhoppare-fran-kommunal

I den tryckta tidningen 22/1 2016: Upsala Nya Tidning, Norrländska Socialdemokraten och Östgöta Correspondenten: ”Fackavhoppare riskerar avvisas”, VLT, Nerikes Allehanda: ”Svårt hitta nytt fackförbund”, Smålandsposten, Kristianstadsbladet m fl: ”Få tar emot Kommunalavhoppare”, Hallands Nyheter m fl: ”Medlemmar på jakt efter nya fackförbund”.

- FLER MEDLEMMAR I FACKET

TT-telegram 6/1 2016 (gick ut på nytt 7/1 efter rättelse*): ”Fler medlemmar i facket” (av Jenny Petersson).

Artikeln publicerades i ett stort antal tidningars webbupplagor samt i flera tryckta tidningar: Sundsvalls Tidning 11/1 (”Facken ökar – för första gången på 20 år”), SvD Näringsliv 9/1 (”Allt fler går med i facket”), Dagens Industri 8/1 (”Trendbrott för LO-medlemmar”), Kristianstadsbladet 8/1 (LO-förbunden får fler medlemmar”), VLT 8/1 (”Antalet medlemmar i facket ökar för första gången på 20 år”), Upsala Nya Tidning 7/1 (”Facken får fler medlemmar”), Nerikes Allehanda (”LO växer för första gången på länge”), Smålandsposten (”Fler i facket”), Vimmerby Tidning (”Facket bryter negativ trend”) m fl.

Enligt preliminära siffror för 2015 ökade antalet LO-medlemmar något, men statistiken inkluderar pensionärer. Bland annat av detta skäl är det inte säkert att den fackliga organisationsgraden för arbetare också ökade. Utdrag ur telegrammet:

LO ökade 2015 medlemsantalet för första gången på 20 år, om de preliminära siffrorna står sig. 1 467 000 personer var medlemmar i något LO-förbund i slutet av november, 1 500 fler än året innan. Det känns skönt med en positiv

siffra. Men man får inte sätta sig ner och ta det lugnt, säger Jonas Ivman, ombudsman med ansvar för frågor som rör organisering och medlemsvärvning.

För att trenden att antalet medlemmar minskar varje år nu bröts, betyder inte per automatik att en större andel av de som är aktiva i arbetslivet är med i facket, eftersom befolkningen och arbetskraften också ökar. (…)
Siffrorna är inte klara men hittills tyder det inte på någon ökning av anslutningsgraden 2015. Den ligger snarare still, kanske sker en liten nedgång för arbetare, säger Anders Kjellberg, forskare vid Lunds universitet.

Läs här (texten korrigerad av respektive tidning angående Vision):
DN: https://www.dn.se/ekonomi/fler-medlemmar-i-facket/
SvD: https://www.svd.se/fler-medlemmar-i-facket-fl8b
GP: https://www.gp.se/ekonomi/1.2948675-fler-medlemmar-i-facket
Helsingborgs Dagblad: https://www.hd.se/nyheter/ekonomi/2016/01/06/fler-medlemmar-i-facket/
Sydsvenskan: https://www.sydsvenskan.se/ekonomi/fler-medlemmar-i-facket/
Upsala Nya Tidning: https://www.unt.se/start/fler-medlemmar-i-facket-4051530.aspx
Östgöta Correspondenten: https://www.corren.se/ekonomi/fler-medlemmar-i-facket-9010989.aspx
Press Reader 9/1 (Svenska Dagbladet tryckta tidningen): https://www.pressreader.com/sweden/svenska-dagbladet/20160109/282235189647300/TextView

* TT:s rättelse angående medlemsökningen i TCO-förbundet Vision, som inte ökade med 20 500 (det var antalet nya medlemmar), lyder så här:
Även Vision, som organiserar tjänstemän inom offentlig sektor, ökade rejält. Fackförbundet fick 20 500 nya medlemmar till och med november, men nettoökningen var 6 200 eftersom en del medlemmar samtidigt försvann. Totalt har Vision närmare 180 000 medlemmar.

Arbetet nr 1 2016, sid 9 15/1: LO vänder trenden (av Birgitta Ländin).
Läs artikeln här: https://arbetet.se/2016/01/15/lo-vander-trenden/

ÅR 2015

- FLER EGENFÖRETAGARE GÅR MED I FACKET

Sveriges Radio Ekot 27/12 2015, kl 05.51: "Fler egenföretagare går med i facket" (reporter Martin Jönsson). Utdrag ur inslaget:

Unionen är det svenska fackförbund som vuxit snabbast de senaste åren. Sedan de tillät egna företagare att ansluta sig 2008 har också den gruppen vuxit med flera hundra procent. Siffrorna för 2015 är inte fullständiga än men visar preliminärt på en ökning med 17 procent under 2015, till över 9 000 medlemmar i gruppen egenföretagare.

Akademikerfacken i Saco ser också en liten ökning de senaste åren vad gäller personer med enskild firma. Detsamma gäller Journalistförbundet, där antalet frilansmedlemmar ökat i år.

Professorn i sociologi Anders Kjellberg vid Lunds universitet har forskat mycket kring fackförbundsfrågor. Han håller med om att det är förändringar på arbetsmarknaden som driver på utvecklingen. Att allt fler egenföretagare går med i facket ser han som naturligt, men också som ett kvitto på att jobbsituationen för många i dag är mer otrygg än den var tidigare.

– Många som tidigare varit anställda uppträder som egenföretagare. Eller att man varvar perioder av egenföretagande, anställning och arbetslöshet. Man lever under otrygga förhållanden. Det är ett motiv att gå med i facket, att få trygghet i form av försäkringar, men också att man har någon att fråga när olika problem uppstår, säger Anders Kjellberg.

Läs och lyssna på hela inslaget: https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6329415

En mindre del återgiven i Göteborgsposten 3/1 2016 sid 5 överst.

- ARBETSKRAFTSINVANDRING FRÅN LÄNDER UTANFÖR EU I RESTAURANG- OCH STÄDBRANSCHERNA

Den 15 december 2015 publicerade Delegationen för migrationsforskning (Delmi) sin största satsning hittills, antologin *Arbetskraft från hela världen. Hur blev det med 2008 års reform?* (red. Catharina Calleman och Petra Herzfeld Olsson). Olle Frödin och Anders Kjellberg har skrivit kapitlet "Arbetskraftsinvandring från tredje land i restaurang- och städbranscherna" (sid. 150-199). Det är en studie av vad den långtgående liberaliseringen av regelverket 2008 fick för konsekvenser för arbetskraftsinvandringen till de båda branscherna i Stockholms kommun år 2012. Mer information om boken och bokkapitlet: https://lup.lub.lu.se/search/publication/8260363

Hela boken (Delmi Rapport 2015:9) samt ”Delmi Policy Brief 2015:9” kan laddas ned här: https://www.delmi.se/regelverk#!/arbetskraft-fran-hela-varlden-rapport-och-policy-brief-20159-1

Kort beskrivning av projektet ”Arbetskraftsmigration, fack och arbetsgivare”: https://lup.lub.lu.se/record/5268027/file/5268028.pdf

Presentationsseminariet på Rosenbad 15 december 2015: https://www.svt.se/nyheter/svtforum/arbetskraft-fran-hela-varlden

Delmis hemsida: www.delmi.se

Ladda ned Olle Frödins och Anders Kjellbergs bokkapitel ”Arbetskraftsinvandring från tredje land i restaurang- och städbranscherna”: https://lup.lub.lu.se/record/8260363/file/8312176.pdf

Antologins redaktörer Catharina Calleman och Petra Herzfeld Olsson i DN Debatt 15/12 2015: "Reformera lagen om arbetskraftsinvandring"

Arbetet 15/12 2015: Forskarna om reformen av arbetskraftinvandring (av Birgitta Ländin)

Fastighetsfolket 15/12 2015: Arbetskraftsinvandrare i utsatt position (av Sofia Lindroth)

Arbetet nr 1 2016, sid 11, 15/1: Många vill jobba för att få stanna (av Birgitta Ländin)

Hotellrevyn 19/1 2016: Migranter vill jobba trots dåliga villkor (av Kerstin Gustafsson Figueroa)

Recension i *Ekonomisk debatt* nr 3 2016, sid 70-72: ”Tvärvetenskapligt bidrag till debatten om arbetskraftsinvandring” (av Mats Hammarstedt; professor i nationalekonomi, Linnéuniversitetet i Växjö). Läs recensionen här: https://nationalekonomi.se/sites/default/files/NEFfiler/44-3-Rec%20Hammarstedt.pdf

Forskarträff om migration och arbete - konsten att riva gränser
18 maj 2016, kl. 13-16, Spårvagnshallarna, Birger Jarlsgatan 57A

Svenska ESF-rådet bjuder i samarbete med Delegationen för migrationsstudier (Delmi), Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte) och Vetenskapsrådet till en forskarträff om migration och arbete. Svenska ESF-rådet har hand om Fonden för europeiskt bistånd för dem som har det sämst ställt som riktar till främst EU-medborgare i utsatt position.
kl. 13.00 Forte och Svenska ESF-rådet hälsar välkommen, rundabordspresentation
kl. 13.15 Fallstudie, Vetenskapsrådet: Johan Lindquist ”Cirkulär migration i Asien och Mellanöstern- utvecklingen och praktiken, i Indonesien kopplat till EU”
kl. 14.15 Fallstudie, Forte: Catharina Calleman ”Arbetskraftsbehov”
kl. 15.00 Fallstudie, Delmi: Anders Kjellberg och Olle Frödin ”Arbetskraftsinvandring från tredje land i restaurang- och städbranscherna”

Olle Frödin och Anders Kjellberg presenterade sin forskning under rubriken ”Arbetskraftsmigration från tredje land i låglöneyrken” vid konferensen *Människor i rörelse. Migration och arbete* 10-11 november 2016 i Norrköping. Arrangörer: Arbetets museum och Rådet för yrkeshistorisk forskning med stöd av Forte och i samarbete med Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier vid Linköpings universitet och FALF – Forum för arbetslivsforskning. Länk till konferensrapport: https://www.arbetetsmuseum.se/wp-content/uploads/2014/11/Konferensrapport-2016.pdf

Mer information om forskningsprojektet ”Arbetskraftsmigration, fack och arbetsgivare” (Forte 2013-2017): https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/arbetskraftsmigration-fack-och-arbetsgivare(b6f38ec9-3f6e-4f27-b110-8dc224a60c51).html

- FRAMTIDENS KOLLEKTIVAVTAL - SEMINARIUM PÅ FAFO I OSLO

Framtidens tariffavtaler, Fafo-seminar 30 november 2015 till minne av Fafo-forskaren Torgeir Aarvaag Stokke som denna dag skulle ha fyllt 50 år. Forskningsstiftelsen Fafo, Borggata 2B, Oslo. Ur programmet:

Hvilke utfordringer vil det norske tariffavtalesystemet møte i årene framover? Og hvordan vil framtidens tariffavtaler se ut?

Innlegg og diskusjoner vil omhandle disse spørsmålene:

- Er tariffavtaler nødvendige for å sikre et godt arbeidsliv?

- Hva er utfordringene for dagens tariffsystem?
- Hva slags tariffavtaler vil vi finne i morgendagens arbeidsmarked?

Det blir innlegg om utviklingen i det norske tariffsystemet. Forskerkolleger fra Danmark og Sverige vil fortelle om hva som skjer med tariffavtalene i nabolandene. Et panel med representanter fra partene i arbeidslivet vil kommentere innleggene. De vil også gi sitt syn på hvilke utfordringer de ser for tariffavtalesystemet i årene framover.

Velkommen ved Sissel Trygstad, forskningssjef ved Fafo

Innledninger ved
Fafo-forskerne Kristin Alsos (presentasjon) og Kristine Nergaard
Eli Mette Jarbo, Arbeids- og sosialdepartementet (presentasjon)
Stein Evju, institutt for privatrett ved UiO
Flemming Ibsen, Aalborg Universitet i Danmark
Anders Kjellberg, Lunds universitet i Sverige: Det svenska kollektivavtalssystemets utveckling

Om seminariet, se https://www.fafo.no/index.php/nb/arrangementer/alle-arrangementer/item/framtidens-tariffavtaler

Presentationen av ”Det svenska kollektivavtalssystemets utveckling” kan även laddas ned här:
https://lup.lub.lu.se/record/8232929/file/8232930.pdf

- SO:S FORSKNINGSPRIS 2015 TILL ANDERS KJELLBERG

Arbetslöshetskassornas samorganisations forskningsråd (SO:s forskningsråd) tilldelade på onsdagen den 11 november Anders Kjellberg 2015 års forskningspris (75 000 kronor) vid en ceremoni på Juridicum, Lunds universitet. Pressmeddelande från Arbetslöshetskassornas samorganisation (SO) Motiveringen till priset:

SO:s forskningsråd delar ut 75 000 kronor till professor Anders Kjellberg för hans forskning om förändringarna i a-kassereglerna och deras effekter på a-kassornas organisationsgrad.

Arbetslöshetskassornas Samorganisation (SO) har ett forskningsråd, som delar ut ett pris vartannat år för att uppmärksamma forskning om arbetslöshetsförsäkringen. I dag delar de ut prissumman på 75 000 kronor till Anders Kjellberg, professor i sociologi på Lunds universitet.

– Anders Kjellberg har under lång tid följt den fackliga organiseringen på den svenska arbetsmarknaden i ett historiskt, internationellt och komparativt perspektiv och är förmodligen den svenske forskare som mest har bidragit till vår kunskap på området. Under senare år har han ägnat särskilt intresse åt förändringarna i a-kassereglerna och deras effekter på fackföreningarnas liksom a-kassornas organisationsgrad. Kjellberg deltar i den offentliga debatten och hans forskningsresultat har nått stor spridning. Hans forskning är synnerligen relevant i relation till SO:s utlysning, säger Katarina Bengtson Ekström, ordförande i SO:s forskningsråd.

Ledamöter i SO:s forskningsråd (2015):

- Katarina Bengtson Ekström, föreståndare Akademikernas a-kassa (ordförande)
- Tord Strannefors, prognoschef Arbetsförmedlingen
- Birgitta Nyström, professor Lunds universitet
- Bengt Furåker, professor Göteborgs universitet
- Åsa Löfström, docent Umeå universitet

Katarina Bengtson Ekström och Anders Kjellberg i samband med prisutdelningen. Foto: SO

SO har sedermera bytt namn till Sveriges a-kassor: https://www.sverigesakassor.se/

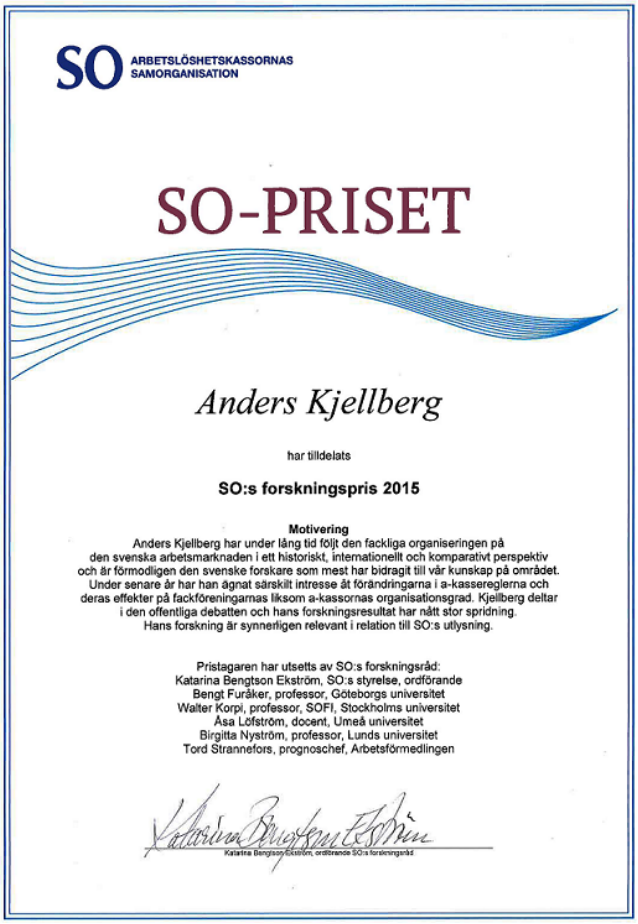

SO ARBETSLÖSHETSKASSORNAS SAMORGANISATION

SO-PRISET

Anders Kjellberg

har tilldelats

SO:s forskningspris 2015

Motivering

Anders Kjellberg har under lång tid följt den fackliga organiseringen på den svenska arbetsmarknaden i ett historiskt, internationellt och komparativt perspektiv och är förmodligen den svenske forskare som mest har bidragit till vår kunskap på området. Under senare år har han ägnat särskilt intresse åt förändringarna i a-kassereglerna och deras effekter på fackföreningarnas liksom a-kassornas organisationsgrad. Kjellberg deltar i den offentliga debatten och hans forskningsresultat har nått stor spridning. Hans forskning är synnerligen relevant i relation till SO:s utlysning.

Pristagaren har utsetts av SO:s forskningsråd:
Katarina Bengtson Ekström, SO:s styrelse, ordförande
Bengt Furåker, professor, Göteborgs universitet
Walter Korpi, professor, SOFI, Stockholms universitet
Åsa Löfström, docent, Umeå universitet
Birgitta Nyström, professor, Lunds universitet
Tord Strannefors, prognoschef, Arbetsförmedlingen

Katarina Bengtson Ekström, ordförande SO:s forskningsråd

Till grund för priset låg två nominerade skrifter:

(1) *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*, Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2013:1. Uppdaterad 2015. Ny upplaga 2018. Läs här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

(2) "Kan fackets försvagning hejdas - facklig styrka och organisering i en globaliserad värld", i Ingemar Lindberg & Anders Neergaard (red) *Bortom horisonten: fackets vägval i globaliseringens tid*. Stockholm: Premiss 2013, sid 39-89. Läs kapitlet här: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=3165131&fileOId=5275635

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet 11/11 2015: "Får pris för forskning om a-kassa och fack" (av Ingrid Thulin).

Får pris för forskning om a-kassa och fack

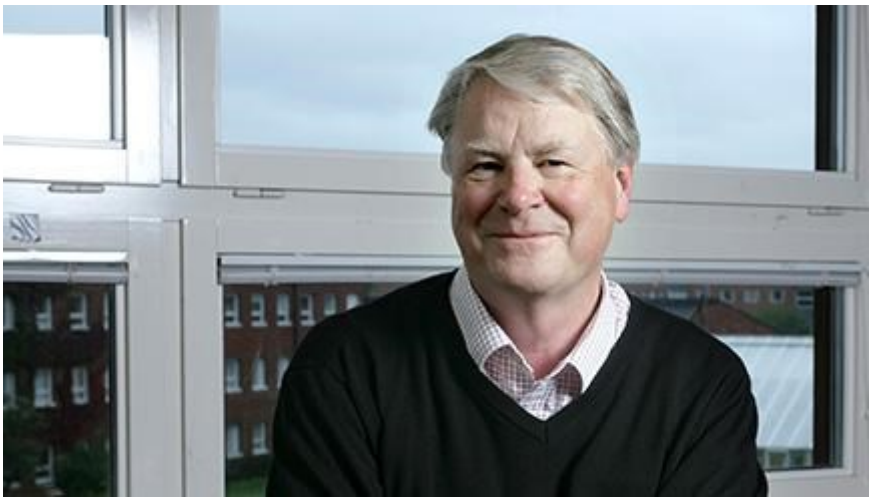

Publicerad: 2015-11-11
Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, förutsåg att regeländringarna i a-kassan skulle medföra medlemsflykt. Nu prisas hans forskning.

Det är forskningsrådet inom Arbetslöshetskassornas samorganisation, SO, som delar ut priset på 75 000 kronor.
– Anders Kjellberg är förmodligen den svenske forskare som mest har bidragit till vår kunskap på området. Kjellberg deltar i den offentliga debatten och hans forskningsresultat har nått stor spridning, säger Katarina Bengtson Ekström, ordförande i SO:s forskningsråd.

Forskningen som belönas har de senare åren rört förändringarna av a-kassereglerna och vilka konsekvenser det fått för organisationsgraden.
– Aldrig har ett politiskt beslut fått så stora konsekvenser för arbetslöshetsförsäkringen, berättar Anders Kjellberg. När alliansregeringen 2007 höjde avgifterna kraftigt och 2008 också differentierade dem beroende på hur hög arbetslösheten var i varje a-kassa blev resultatet att 245 000 medlemmar lämnade facket och 462 000 a-kassan. En stor del av arbetskraften hamnade utanför försäkringssystemet.

Regeringen sänkte 2014 avgifterna igen, efter att facken gått med på lärlingsavtal. Ett sätt att backa utan att förlora ansiktet, menar Anders Kjellberg:
– Men jag förutsåg medlemsraset redan när det stod klart att alliansen vunnit valet 2006 och tänkte ändra regelverket. Min tidigare forskning hade visat på sambandet mellan nyttan man får ut av att vara med i en organisation och avgiftens storlek. När avgiften höjs, men nyttan är densamma, leder det till att folk hoppar av.
– Den andra sidan av saken är ju att många också väljer att aldrig gå med. Många unga valde att stå utanför a-kassan när avgiften chockhöjdes.

Forskningsrådets pris delades ut onsdagen 11 november vid rådets möte på Juridicum.
– Det känns mycket hedrande, och visar att forskningen är uppskattad både utanför och inom universitetsvärlden, säger Anders Kjellberg.

Text: Ingrid Thulin

Statskoll.se Personnytt 11/11 2015:

> **Anders Kjellberg**, professor i sociologi på Lunds universitet, får 75.000 kronor i prispengar för sin forskning om förändringar i a-kassereglerna och effekter på a-kassornas organisationsgrad. Priset delas ut av SO som är en fristående och politiskt oberoende service- och intresseorganisation för landets 28 arbetslöshetskassor. (2015-11-11) https://statskoll.se/personnytt/martin-linder/ (gå ned en bit på sidan)

Arbetet 12/11 2015 (papperstidningen nr 37 13/11, sid 9): "Arbetslivsexpert får pris" (av Anders Lindell)

Lokaltidningen (Lund) 12/11 2015: "Lundaprofessor får pris" (av Fredrik Magnusson)

Personal & Ledarskap / Nyheter om hr-folk 12/11 2015: ”Får pris för a-kasseforskning” https://www.personalledarskap.se/Web/People.aspx

Kollega 12/11 2015: "Arbetslivsforskare prisades" (av Niklas Hallstedt)

Handelsnytt 13/11 2015 (den tryckta tidningen nr 12/1 december 2015 – januari 2016): "75 000 för forskning om a-kassan" (av Linnéa Klint). Utdrag ur artikeln:
Det är Arbetslöshetskassornas Samorganisation, SO, som står bakom forskningspriset. Vartannat år delar deras forskningsråd ut pengar för att uppmärksamma forskning om a-kassan. Anders Kjellberg är ett känt namn i den fackliga världen och har forskat om frågorna sedan slutet på 70-talet.
– Då var en av de stora frågorna varför den fackliga organisationsgraden i Sverige var så hög jämfört med andra länder. Under senare år har frågan handlat om medlemsraset efter den kraftiga höjningen av a-kasseavgiften. Inget politiskt beslut har någonsin fått så stora konsekvenser för medlemsutvecklingen som när alliansen gjorde om a-kassan. Under åren 2007-2008 tappade facket 245 000 medlemmar och a-kassorna 462 000. Men facket har fortfarande hög organisationsgrad i Sverige.

Forskning om ändrad a-kassa

▶Sociologiprofessorn Anders Kjellberg vid Lunds universitet har fått 75 000 kronor för sin forskning om förändringarna i a-kassan.

– Under åren 2007-2008 tappade facket 245 000 medlemmar och a-kassorna 425 000. Inget politiskt beslut har någonsin fått så stora konsekvenser för medlemsutvecklingen, säger han.

Arbetslöshetskassornas Samorganisation står bakom forskningspriset. LK

FOTO: LUNDS UNIVERSITET

Anders Kjellberg.

Sydsvenskan 16/11 2015: "Lundaforskare prisas för forskning om a-kasseregler"

Arena Idé 17/11 2015: "Pris till Arena Idé-skribent"
Professor Anders Kjellberg har tilldelats Arbetslöshetskassornas samorganisations (SO) forskningspris 2015. Priset fick han för sin forskning om förändringarna i a-kassereglerna och deras effekter på a-kassornas organisationsgrad. Inom det arbete som Anders Kjellberg prisas för finns den text om facklig styrka i en globaliserad värld som Kjellberg skrev i boken *Bortom horisonten* som gavs ut i samarbete mellan Premiss förlag och Arena Idé 2013.

Se även https://www.premissforlag.se/2015/11/13/pris-till-premiss-skribent/

Tidningen ”hallå Lund” 26/11 2015, sid. 10: ”Forskningspris till Anders Kjellberg”.

Mål & Medel nr 12 december 2015, sid. 8: "Pris för a-kasseforskning" (av Malin Klingzell-Brulin), under rubriken Livsviktigt!

LIVSVIKTIGT

I KORTHET

Pris för a-kasseforskning

FORSKNING. Professor Anders Kjellberg har fått pris för sin forskning om förändringarna i a-kassereglerna och deras effekter på a-kassornas organisationsgrad.

Bakom priset, som är på 75 000 kronor, står Arbetslöshetskassornas Samorganisations (SO) forskningsråd som delar ut ett pris vartannat år för att uppmärksamma forskning om arbetslöshetsförsäkringen.

– Under senare år har han ägnat särskilt intresse åt förändringarna i a-kassereglerna och deras effekter på fackföreningarnas liksom a-kassornas organisationsgrad, säger Katarina Bengtson Ekström, ordförande i SO:s forskningsråd, i ett pressmeddelande. **MKB**

Universitetsläraren nr 8 2015, sid. 5: "A-kassan och facket" / Pris

Magasinet Arena nr 6 2015: se annons nedan

Läs prisbelönta Bortom horisonten

Globalisering, högervindar och en förändrad kapitalism ställer fackföreningsrörelsen inför nya utmaningar, nationellt såväl som internationellt. Hur ser dessa ut och vad bör göras? Bortom horistonten innehåller bland annat Professor Anders Kjellberg text om facklig styrka i en globaliserad värld som är en av texterna som gjort att han har tilldelats Arbetslöshetskassornas samorganisations (SO) forskningspris 2015. Köp boken via Premiss förlag.

LUM (Lunds universitets magasin) nr 9 2015 (16/12), sid. 39: hänt. / FORSKNINGSPRIS

hänt.

FORSKNINGSPRIS. SO:s forskningsråd (arbetslöshetskassornas samorganisation) delar ut 75.000 kronor till professor **Anders Kjellberg** för hans forskning om förändringarna i a-kassereglerna och dess effekter. Anders Kjellberg har också fått Lars Salvius-föreningens stipendium på 30.000 kronor.

Anders Kjellberg.

LUM:s hemsida: https://www.lum.lu.se/

Som framgår ovan mottog Anders Kjellberg också Lars Salvius-föreningens stipendium 2015.
Hemsida: https://www.bonuscopyright.se/pages/LarsSalviusforeningen

Ur Dekanbrev 18/12 2015 från Ann-Katrin Bäcklund, dekan för samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds universitet:

Dekanbrev

December 2015

Gratulationer till pristagare, professorer och docenter

Anders Kjellberg A-kassornas forskningsråd pris med en motivering där det sägs att Anders förmodligen är den svenske forskare som mest har bidragit till kunskapen om facklig organisering i Sverige.

Dean's letter 2015

December 2015

Congratulations to our award winners, professors and readers

Anders Kjellberg received an award from the research council of the Swedish Federation of Unemployment Insurance Funds, with the citation that Anders is probably Sweden's foremost contributor to the knowledge of unionisation in Sweden.

- ATT BYTA SIDA - INTE PROBLEMFRITT

Anders Kjellberg i *Transportarbetaren* 1/10 2015 om fackligt förtroendevalda som går över till arbetsgivarsidan: "Sidbytare möts ofta av misstro" (av Johanna Kvarnsell). I den tryckta tidningen: "Inte helt okomplicerat att byta sida på jobbet" (nr 10, sid 5). Läs artikeln här: https://www.transportarbetaren.se/sidbytare-mots-ofta-av-misstro/

Artikel i samma nummer av tidningen om ombudsman i Transport som blev personalchef: "Jag har blivit kallad Quisling" (av Johanna Kvarnsell)

Artikel i *Arbeidsliv i Norden* 26/9 2015 om vice förtroendeman i pappersarbetarnas fackförbund i Finland som blev arbetsminister (Sannfinländarna): "Jari Lindström: Arbetsministern som bytte sida" (av Carl-Gustav Lindén)

- INGET KOLLEKTIVAVTAL – TJÄNSTEPENSIONEN RISKERAR BRINNA INNE
  SKPF*-medlemmarnas tidning *här & nu* (nr 4 2015) granskar i samarbete med *SPRF-tidningen* (medlemstidning för Sveriges Pensionärers Riksförbund, nr 4 2015) att tjänstepensionen kan utebli om arbetsplatsen saknar kollektivavtal.
  "Utan kollektivavtal i hemtjänsten. Lurade på pensionen" (av Ullacarin Tiderman). Läs artikeln här:

40 procent av alla privata hemtjänstföretag i Stockholm har inget kollektivavtal. Därmed kan inte de anställda, främst kvinnor, kräva avtalsenlig lön. Det är inte heller säkert att företaget betalar in någon tjänstepension. Dessa anställda blir lurade i dubbel bemärkelse.

Men det är inte bara inom hemtjänstsektorn detta är ett problem. Många företag med färre än 50 anställda är inte anslutna till någon arbetsgivarorganisation och omfattas inte av kollektivavtalet. Därmed finns inget avtal mellan fack och arbetsgivare att betala in försäkringsavgifter och tjänstepension för de anställda.

– Det är viktigt att folk vet om att det är en väldig nackdel om företaget inte har något kollektivavtal, säger Anders Kjellberg, arbetsmarknadsexpert och professor i sociologi vid Lunds universitet. Han skulle önska att kunskapen inom detta område vore bättre och som forskare ser han också i sina undersökningar att allt färre ansluter sig till en facklig organisation.

– Om man inte har, eller kanske inte ens vet om det finns ett kollektivavtal på arbetsplatsen så kan det komma som en obehaglig överraskning efter tio år eller 15 år, eller kanske först när man gått i pension – att man inte har tjänat in till någon tjänstepension, säger Anders Kjellberg.

Och ju yngre man är desto viktigare är det att man är medveten om detta, anser han. Han menar att konsekvensen för de som kommer in unga i ett slitsamt yrke, som inom städning och hemtjänst, är att de ofta inte orkar jobba lika länge utan går i pension tidigare, eller tar ut deltidspension för att orka jobba vidare.
– Drabbas man av bristande hälsa på grund av ett alltför tungt arbete, kanske man tvingas jobba vidare ändå – för att pensionen blir annars så låg och för att få en högre pension.

ANDERS KJELLBERG MENAR att det är en stor skillnad mellan arbetare och tjänstemän.
– Många är helt enkelt utslitna efter tunga lyft och monotona arbetsuppgifter. För dem känns det in på bara kroppen.

Han är också kritisk mot kommuner som i jakt på låga upphandlingskostnader anlitar företag som inte har kollektivavtal. Man kan fråga sig om skattepengar ska användas till företag som inte har kollektivavtal, vilket varken garanterar avtalsenlig lön eller avsättningar till tjänstepension. I slutändan kan det innebära att skattepengar får fylla i de hål en bristfällig och låg pension medför, så att den som går i pension får den lagstadgade garantipensionen.

Men Anders Kjellberg pekar också på faran med att pensionärer i sin tur anlitar företag som han menar är oseriösa som inte har kollektivavtal, eller ens ett hängavtal – som garanterar att de anställda får avtalsenlig lön, har försäkringar och att pengar avsätts till en tjänstepension.
– Då påverkar ju detta val många som inte kommer att få tjänstepension. Det är viktigt att både arbetstagare och pensionärer känner till detta.

MEN VIKTIGAST ANSER han att det är att de unga och riktigt unga känner till detta. Eftersom konsekvenserna blir störst för dem. Det nya pensionssystemet innebär att tjänstepensionen kommer att få en allt större betydelse. Prognoser visar att de som är födda på 90-talet bara kommer att få 40 procent av sin lön i allmän pension.
– Men det är väl inte det första man tar upp vid en anställningsintervju – frågor om kollektivavtal och tjänstepension.
– Först gäller det att bli anställd och därefter är det nog inte så populärt att ställa krav och frågor, då är det inte säkert att man får jobbet.

Länk till *här & nu*: https://www.skpf.se/specialsidor/har-nu-annons/dokument/har-nu_4_2015_lowres.aspx/
Länk till SPRF-tidningen: https://www.sprf.se/uploads/SPRFtidn4_2015_UPPSLAG.pdf
* SKPF = Svenska KommunalPensionärernas Förbund. SPRF = Sveriges Pensionärers Riksförbund.

- EUROFOUND UPPMÄRKSAMMAR DEN FACKLIGA ORGANISATIONSGRADENS MM UTVECKLING I SVERIGE

  I artikeln "Sweden: Fall in union density" (31/8 2015) redovisar Eurofound hur organisationsgraden för fack och arbetsgivare förändrats i Sverige. Artikeln (av Anna-Karin Gustafsson och Mats Kullander vid Oxford Research) bygger bland annat på min rapport "Kollektivavtalens täckningsgrad och organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund" (uppdaterad 2015). Länk till 2018 års utgåva:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

  Eurofounds hemsida (med nyhetsdatabasen **EurWORK: the European Observatory of Working Life**).

- FACKENS INSTÄLLNING TILL BEMANNINGSFÖRETAG
  Arbetaren nr 22 2015 sid 4-5: "Inhyrda - fullt motstånd blev till acceptans" och "Vart tredje fack: Nej till bemanningsbranschen" (av Axel Green). På webben: Facken positiva till bemanningsföretag Utdrag ur artikeln med Anders Kjellbergs kommentar:

Även om majoriteten av förbundsledningarna i de båda fackliga centralorganisationerna svarade att bemanningsföretagen både kan vara negativa och positiva för arbetsmarknaden, kan man ändå urskilja en gradskillnad. Fyra förbund var helt negativa till bemanningsföretagen på LO-sidan, medan enbart två TCO-förbund uppgav sig vara negativa. Medan inget av LO-förbunden kunde säga att inhyrningen var enbart positiv, uppgav var tredje TCO-förbund att bemanningsföretagen var positiva för svensk arbetsmarknad.

– LO-förbunden har väl mer negativa erfarenheter, inte kanske av att anlita själva utan ute på arbetsplatserna där medlemmarna finns. LO-förbunden har kanske tydligare fått känna på de negativa aspekterna av bemanningsföretagen, vilket uppenbart inte hindrar att de kan säga att de kan fylla en funktion vid toppar, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

- MINSKAR DEN SJUNKANDE FACKLIGA ORGANISATIONSGRADEN DEN FACKLIGA LEGITIMITETEN?
  Utifrån statistik om den fackliga medlemsutvecklingen framtagen av Anders Kjellberg publicerade Svenskt Näringsliv 18/5 2015 artikeln "Färre fackliga medlemmar minskar legitimiteten". Om den fackliga organisationsgradens utveckling läs här:

  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

- OM SVARTARBETE, ARBETE UTAN KONTRAKT ELLER I FÖRETAG UTAN KOLLEKTIVAVTAL
  Anders Kjellberg kommenterar i SVT Nyheter 11/5 2015 att "Varannan ung har jobbat svart" och att det är vanligt att arbeta utan kontrakt och på företag utan kollektivavtal. Kan ses på SVT Play. Rapport kl 9.30 (reporter Nina Löfgren). Om antalet anställda i företag utan kollektivavtal, läs här (sid. 17-19).

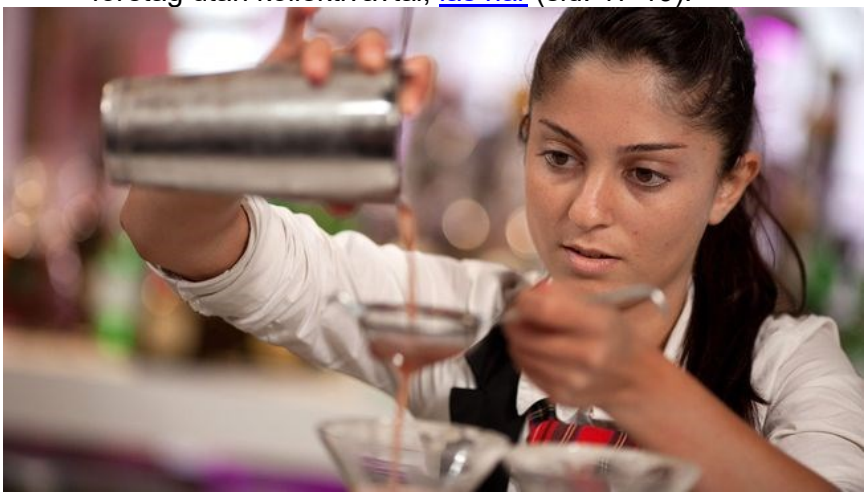

Att jobba svart, utan kontrakt och på företag utan kollektivavtal är vanligt bland unga, visar en ny undersökning från Novus. – Man tycker kanske att det är bättre med ett jobb utan avtal än inget alls, säger professor Anders Kjellberg som forskar på arbetsliv.

Arbetslösheten bland unga är hög och många har tillfälliga jobb med tvivelaktiga arbetsvillkor. En undersökning som Novus gjort åt Unionens medlemstidning Kollega visar att varannan person i åldern 18-35 år har arbetat utan anställningskontrakt och lika många har arbetat svart. Undersökningen visar också att fler än hälften jobbat på företag utan kollektivavtal.

– Att det kanske inte finns anställningsavtal eller kollektivavtal är ju just för att det är så många som inte har något jobb av de unga och då tycker man kanske att det är bättre med ett jobb utan avtal eller ingenting alls, säger Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet som forskar på arbetsliv och organisationer.

Jobbar gratis
I jakten på ett jobb är det elva procent som kan tänka sig provjobba gratis, en fjärdedel har jobbat utan lön och 15 procent har någon gång haft svårt att få ut sin lön.
På frågan om de som timanställda någon gång blivit inkallade på kort varsel svarade 65 procent ja.
– Ja, det finns väl många varianter av arbetsgivare. En del kan man väl beteckna som oseriösa, de som inte betalar ut lön och så. Andra kanske inte är direkt oseriösa men utnyttjar belägenheten som de unga befinner sig i, säger Anders Kjellberg.

- INFÖR TCO-KONGRESSEN I MAJ 2015: ORGANISATIONENS VIKTIGASTE UTMANINGAR
  Publikt 15/4 2015: ”Globalisering ökar behovet av samarbete” (av Elin Ekselius).
  Utdrag ur artikeln:
  Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, anser att den ökade globaliseringen leder till att fackförbundens centralorganisationer får en allt viktigare roll.
  – De fackliga topporganisationerna har en viktig internationell uppgift när arbetsmarknaden är så global. Det ställer nya och mycket högre krav på expertkompetens i form av ekonomer, jurister och samhällsvetare än tidigare, säger han. (…)
  Inger Örtendahl (tidigare Ohlsson), ordförande 1994–1999
  – Samverkan genom TCO är av stor vikt för möjligheten att fackligt påverka europeiskt och globalt. En stor utmaning är begreppet tjänsteman. Det är tveksamt om det begreppet kommer att finnas kvar i framtiden. Det gör samarbetet mellan huvudorganisationerna än viktigare.

  Läs hela artikeln här: https://www.publikt.se/nyhet/globalisering-okar-behovet-av-samarbete-17543

Här samlas TCO för första gången. Året är 1944. TCO är en sammanslagning av Daco, De anställdas centralorganisation, och det gamla "TCO", en organisation som funnits sedan 1930-talet och samlar 40 000 statliga och kommunala tjänstemän. Foto: TCO & TAM-Arkiv.

- NU I FULLTEXT
  Anders Kjellberg bokkapitel Kan fackets försvagning hejdas - facklig styrka och organisering i en globaliserad värld (ur antologin *Bortom horisonten – fackets vägval i globaliseringens tid*. Premiss förlag 2013)

- ANTALET STATLIGT SUBVENTIONERADE ANSTÄLLNINGAR ÖKAR. DET FINNS INSTEGSJOBB, NYSTARTSJOBB, RUT- OCH ROT-JOBB OCH SUBVENTIONERADE ANSTÄLLNINGAR FÖR UNGA. NU FÖRESLÅS ”MATCHNINGSANSTÄLLNINGAR” FÖR DEM SOM FASAS UT UR ”FAS 3”

  Läs mina kommentarer i Arbetaren nr 15: ”Rea på arbetslösa. Förslag från regeringen och Bemanningsföretagen” (av Axel Green). Webbversionen ”Krav på reapris för inhyrda arbetslösa”: https://arbetaren.se/artiklar/krav-pa-reapris-for-inhyrda-arbetslosa/

  TJÄNSTEMÄNNENS FACKLIGA ORGANISATIONSGRAD FORTSÄTTER ATT DRA IFRÅN ARBETARNAS: 74 RESPEKTIVE 64 PROCENT FACKLIGT ANSLUTNA. NYA DATA OM FACKLIG ORGANISATIONSGRAD (ÅRSGENOMSNITT 2014), KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD OCH ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD:
  Se uppdaterad version av *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* (2 april 2015). Läs nya upplagan 2018 här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

  Se även mitt kapitel i Medlingsinstitutets årsrapport 2014: "Parternas organisationsgrad och kollektivavtalens utbredning" https://lup.lub.lu.se/search/ws/files/3057932/5051806.pdf
  (sid 30-36 och 255-257)

  Lärarnas Tidning 5/2 2016: ”Allt fler tjänstemän går med i facket” (av Stefan Helte). Läs här: https://www.lararnasnyheter.se/lararnas-tidning/2016/02/05/allt-fler-tjansteman-gar-facket

  Arbetet 17/2 2015: Arbetare nobbar facket (av Johanna Wreder).
  Utdrag ur artikeln:

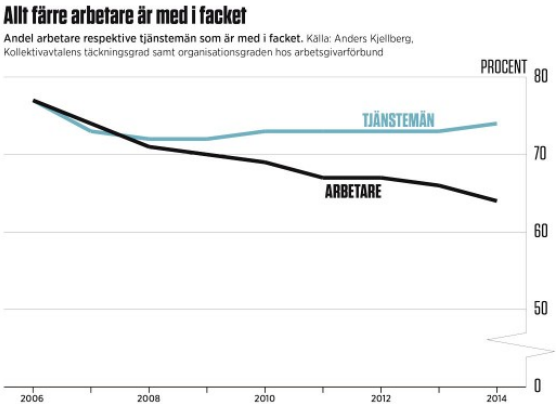

Allt fler arbetare vänder facket ryggen. Andelen arbetare som är med i facket nådde en ny bottennivå förra året. För tjänstemannafacken ser det betydligt ljusare ut.

Mer än var tredje arbetare väljer nu att stå utanför facket. Organisationsgraden var förra året nere på rekordlåga 64 procent, enligt ny statistik publicerad av Anders Kjellberg, professor i Sociologi vid Lunds universitet.
– Det är lite förvånande att organisationsgraden fortsätter att gå ner bland arbetarna, säger han.

Raset i organisationsgrad inleddes 2007 då den borgerliga regeringen chockhöjde a-kasseavgifterna vilket ledde till att många lämnade facket. 1 januari 2014 togs den förhöjda avgiften till a-kassan bort, men det har ännu inte fått någon effekt på organisationsgraden.
– När avgiften chockhöjdes märkte folk det direkt i plånboken och gick ur. Det finns inte samma automatik i att man går med igen när avgiften sänks. Det blir ingen massrusning tillbaka utan det krävs ett aktivt rekryteringsarbete av facket, säger Anders Kjellberg.
Det kan också vara svårt att vända en så lång och kraftig negativ trend. Färre medlemmar minskar underlaget för fackklubbar ute på arbetsplatserna och det gör det svårare att nå ut med det fackliga budskapet och rekrytera nya medlemmar.

Hur stor andel som är med i facket varierar dock mellan olika branscher. I offentlig sektor är 77 procent av arbetarna med i facket och andelen är nästan lika stor i industrin. I hotell- och restaurangbranschen, där flest vänt facket ryggen, har organisationsgraden nu sjunkit till 29 procent bland arbetarna.
– Det var ju den bransch som drabbades hårdast av a-kassehöjningarna och medlemmarna har låg lön och jobbar ofta deltid, det gör det svårt för facket.
Det senaste året har organisationsgraden för arbetare sjunkit mest inom handeln och den offentliga sektorn, medan den har ökat i transportnäringen.

Medan facket fortsätter att tappa mark bland arbetare är tendensen den motsatta bland tjänstemän. Där ökade andelen som är med i facket förra året och är nu uppe i 74 procent.
Arbetsvärlden 18/2 2015: Högsta organisationsgraden på sju år för tjänstemännen (av Ewa Persson)
Arbetsvärlden 18/2 2015: Expert: "Kärnan i förhandlingsmodellen är intakt" (av Ewa Persson)
Arbetsvärlden 18/2 2015: Förmågan att strejka ger få strejkdagar (av Ewa Persson)
Byggnadsarbetaren 23/2 2015: Färre medlemmar i byggfack (av Margite Fransson)
Ingenjören 24/2 2015: Arbetsgivarna organiserar fler (av Jenny Grensman)
Corren 25/2 2015: Facket en krisbransch (krönika av Torbjörn Gustavsson)
Akademikern 25/2 2015: Tjänstemannafacken drar ifrån arbetarfacken (av Sally Henriksson)
Dagens Arbete nr 3 2015:

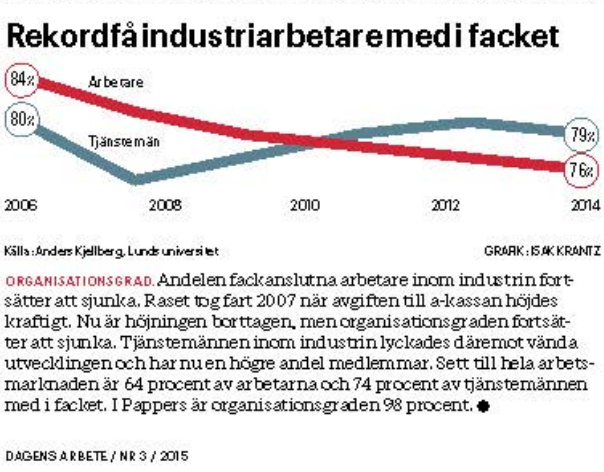

Dagens Opinion 17/3 2015: Sacos kanslichef lämnar efter åtta år (av Ardalan Samimi).
Utdrag ur artikeln där Sacos avgående kanslichef Anders Edward intervjuas:

Saco letar just nu en efterträdare till Anders Edward.
Vilka utmaningar väntar för den här personen?
– Jag tror de stora utmaningarna är dels att bibehålla den trots allt höga anslutningsgraden. Anders Kjellberg i Lund (professor i sociologi, red.anm.) menar att över 70 procent av alla de som skulle vara med i facket är med. En annan utmaning är att bedriva en bra studentverksamhet, för studentrekryteringen är jätteviktig, och att locka fler yngre och medelåldersmän från privata sektorn att gå med i facket.

- FRANSKA RADIONS *FRANCE CULTURE* OM FACKFÖRENINGSRÖRELSENS SITUATION I EUROPA

  Programmet *CulturesMonde* sände måndagen 16/2 2015 kl 11.00-11.50 det första av fyra program i en serie om fackets situation runtom i världen. Förutom Sverige handlade det om Tyskland och Italien. Medverkande: Udo Rehfeldt (tysk statsvetare), Patrick Itschert (Europafackets generalsekreterare) och Anders Kjellberg ("*sociologue suédois spécialiste de la répresentation syndicale*"). Länk till programmet som kan avlyssnas i efterhand: *Syndicalisme - Europe: malais dans la représentation*

Syndicalismes (1/4) - Europe: malaise dans la représentation 0

16.02.2015 - 11:00

►►► Syndicalismes

lundi: Europe: malaise dans la représentation

Pourquoi le syndicalisme décline-t-il (pratiquement) partout en Europe?

Pourquoi même les élèves modèles d'Europe du nord subissent-ils des déféctions parmi leurs rangs syndiqués? Pourquoi, dans le même temps l'Italie, alors que Matteo Renzi avait déclaré dès son accession au pouvoir - il y a près d'un an - qu'il serait intraitable avec les syndicats, connait ce qui ressemble à s'y méprendre à un "regain syndical?

Le "chateau" du syndicat suédois LO par l'architecte Ferdinand Boberg, Norra Bantorget, Stockholm. Arjan Richter © Wikimedia Creative commons

La confédération suèdoise, communément appelée "LO" est une organisaion suédoise qui regroupe 15 syndicats.

Une émission préparée par Camille Humbert

Invité(s) :
Udo Rehfeldt
Patrick Itschert, secrétaire général adjoint de la CES (confédération européenne des syndicats)
Anders Kjellberg, sociologue suédois spécialiste de la représentation syndicale

Thème(s) : **Information**| **Europe**| **Sociologie**| **Syndicat**| **Allemagne**| **Grèce**| **Italie**| **Suède**| **syndicalisme**

- MÅNGA FÖRDELAR MED KOLLEKTIVAVTAL
  Artikel i Arbetsliv 4/2, nr 1 2015 (sid 14-15): Många fördelar med kollektivavtal (av Carin Hedström)
- SKALL PENSIONÄRER OCH STUDERANDEMEDLEMMAR RÄKNAS MED NÄR MAN JÄMFÖR MEDLEMSTALEN I OLIKA FACKFÖRBUND OCH CENTRALORGANISATIONER?
  Ekot rapporterade nyligen (8/1 2015) att Unionen är Sveriges största fackförbund med över 600 000 medlemmar: Under rubriken "Det största facket blir ännu större" hette det i ingressen att ”Unionen befäster sin ställning som Sveriges största fackförbund samtidigt som LO:s medlemstapp fortsätter. Det visar nya siffror som Ekot tagit del av.” En rättelse infördes dock dagen därpå då man tvingades erkänna att jämförelsen mellan fackförbunden blivit felaktig - läs här.
  Om bara yrkesverksamma och arbetslösa (så kallade *aktiva* medlemmar) räknas med är Kommunal med sina drygt 510 000 medlemmar fortfarande störst även om Unionen ökar mest. Läs mina kommentarer i:
  Arbetet 16/1 2015: Medlemsredovisningen - en skönhetstävling (av Mats Pejer)
  Om den fackliga medlemsutvecklingen se vidare Arbetet 16/1 2015, sid 7: HRF har rest sig från en rak höger (av Mats Pejer). Om den fackliga organisationsgradens utveckling bland arbetare och tjänstemän läs här (tabellerna 1 och 2)

ÅR 2014

- DEN LOKALA KLUBBEN GER FACKET STYRKA
  Ingenjören nr 5 2014 (sid 89): "Styrkan sitter i klubben" (av Sture Henckel). Läs intervjun med Anders Kjellberg här:

Det är den lokala klubben som ger facket dess styrka. Det säger Anders Kjellberg, professor i sociologi som har forskat mycket på de svenska fackförbunden.

Varför är det så viktigt med lokala fackklubbar?
– Det är genom lokal närvaro som de fackligt aktiva får veta vilka frågor som medlemmarna tycker är viktiga att driva, och möjlighet att informera om vad som är på gång på arbetsplatsen. Enskilda fackombud har inte samma styrka och inte heller andra kolleger att diskutera med. Ofta behöver man dela upp arbetsuppgifterna. Då krävs en klubb.

Hur kan man få fler engagerade i facket?
– När missnöjet med löner eller arbetsmiljö är stort så är det ett skäl till ökat fackligt engagemang. Då gäller det att klubben tar tag i det och engagerar medlemmarna i arbetet. Man kan till exempel tillsätta en arbetsgrupp där även de som inte formellt har fackliga uppdrag tilldelas konkreta frågor. En sådan grupp kan vara mer eller mindre tillfällig. Det kan vara en väg in i fackligt arbete.

Hur är det med de ungas intresse för facket?
– Många unga har väldigt lite kunskap om kollektivavtal och om facket men en undersökning som SCB gjorde åt LO har visat att många är beredda att ta fackliga uppdrag om de bara får frågan.

Vilka är de svenska fackens styrkor?
– Den höga fackliga anslutningsgraden. Snittet är 70 procent, och tjänstemännen ligger snarare högre. En annan styrka är väl att man inte har så hård rivalitet, utan facken kan samarbeta sinsemellan. Industriavtalet är ett exempel på det. Men organisationsgraden har gått ned. I mitten av 90-talet låg den på 85 procent.

Vad är de svagare på?
– Möjligen har de tappat en del i initiativförmåga att få till stånd utvecklande arbeten. För ingenjörer handlar det i hög utsträckning om att behålla kompetensen och hänga med i utvecklingen.

Hur ska facken möta globaliseringen?
– Internationell konkurrens och ökade krav från arbetsgivarna på flexibilitet kan ge pressade arbetsplatser. Astra Zeneca lade ner och Sony Ericsson blev Sony Mobile. Där blir det koncernfackliga samarbetet allt viktigare, för att inte arbetsgivarna ska kunna spela ut anställda i olika länder mot varandra.

- FACKETS FRAMTIDSUTSIKTER
  ETC 22/11 2014: ”Går facket att rädda?” (av Veronica Olofsson) och i tryckta tidningen sid. 12-13 ”Sluttande plan för Europas fackrörelse”.
  Läs här: https://www.etc.se/inrikes/gar-facket-att-radda Utdrag ur artikeln:

  – Anledningen till att alliansregeringen införde den differentierade a-kasseavgiften var att facken med störst arbetslöshet skulle tvingas bli återhållsammare i sina lönekrav än de med lägre arbetslöshet, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

  Men de önskade effekterna uteblev. (…). Den första januari i år avskaffades också de differentierade a-kasseavgifterna, som på sätt och vis kan ses som ett misslyckande från alliansens sida. Den stora effekten av reformen blev emellertid att fackens medlemsantal sjönk kraftigt.

  – Att alliansen passivt såg på medan facken förlorade stora mängder medlemmar kan tolkas som att de inte hade något emot det. Det kan mycket väl ha funnits ett dolt motiv från dåvarande regeringen att försöka försvaga facken, och då främst LO, vilket man också lyckades med, säger Anders Kjellberg.

  Trots att den fackliga anslutningsgraden har sjunkit kraftigt sedan 2006 har Sverige hög anslutningsgrad jämfört med andra EU-länder. Inom hela EU pekar kurvan nedåt för fackens medlemsantal.

  – I Sverige, Danmark och Finland är 7 av 10 med i facket, det är fackligt världsrekord. (…)

  Hur ska den nya regeringen vända utvecklingen och undvika det som hänt i andra EU-länder?

– I och med att den differentierade avgiften till a-kassan har avskaffats bör det bli lättare att rekrytera medlemmar till såväl facken som a-kassan, men det är inget som sker över en natt. Det kommer också att bli mer attraktivt att gå med nu när regeringen avser att höja taket.

– Men när facken försvagas kraftigt, som för exempelvis Hotell- och restaurang vars organisationsgrad sjönk från 52 procent 2006 till 30 procent förra året, innebär det också att de förlorar stora intäkter från medlemmarna. Fackklubbarna tunnas då ut och fler arbetsplatser blir utan fackligt aktiva. Det är lättare att tappa medlemmar än att få dem tillbaka, säger Anders Kjellberg.

Hotell- och restaurangfacket (HRF) är ett av de fack som drabbats värst av medlemsraset, med synbara effekter som låg organisationsgrad, osäkrare anställningar och dåliga villkor som följd. När den differentierade a-kassan infördes tappade HRF nästan hälften av sina medlemmar.

För den fackliga organisationsgradens utveckling hos olika löntagargrupper 2006-2013 se här (tabell 1)

- ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD OCH KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD I DE MINDRE FÖRETAGEN (1-49 ANSTÄLLDA) MED HÄNSYN TILL BRANSCH, FÖRETAGSSTORLEK MM. Ny utvidgad version av *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*. Läs nya utgåvan 2018:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

ARBETET.

Arbetet nr 33 sid. 9, 17/10 2014: Många företag är oorganiserade (av Johanna Wreder). Utdrag ur artikeln:

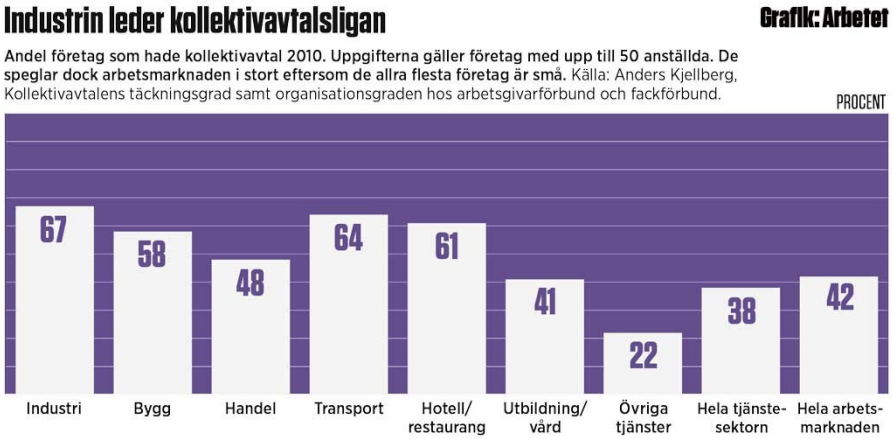

Två av tre företag står utanför arbetsgivarorganisationerna, och runt hälften saknar kollektivavtal. I vissa branscher är det sällsynt med både avtal och organiserade arbetsgivare.

Att facket tappat medlemmar och att allt fler väljer att stå utanför är en sanning som ofta upprepas. Andelen organiserade arbetare var nere i 66 procent förra året. Det är den lägsta siffran i modern tid, men innebär ändå att två av tre i arbetaryrken är med i facket.

På arbetsgivarsidan är förhållandena de omvända. Två av tre företag väljer att stå utanför arbetsgivarorganisationerna, enligt uppgifter från Företagarna som bearbetats av Anders Kjellberg, arbetsmarknadsexpert och professor i sociologi vid Lunds universitet.

– Ser man bara till andelen organiserade är facket betydligt mer framgångsrikt än arbetsgivarorganisationerna, säger han.

Andelen arbetsgivare som är med i arbetsgivarorganisationer varierar också kraftigt mellan olika branscher, från 50 procent inom industrin ner till 16 procent i en stor grupp inom tjänstesektorn där till exempel datakonsulter, PR-firmor och fastighetsservice-företag ingår.
– I branscher där det saknas fackliga traditioner, såsom i reklambranschen och bland datakonsulter, är också få arbetsgivare organiserade, konstaterar Anders Kjellberg.

I storstäderna, där facket också brukar vara svagare, är även färre arbetsgivare organiserade. I Stockholms län var bara vart femte företag med färre än 50 anställda med i en arbetsgivarorganisation år 2010. Trots att många företag är oorganiserade har kollektivavtalen en stark ställning i de flesta sektorer på arbetsmarknaden. Det är nämligen främst småföretag som står utanför arbetsgivarorganisationerna, medan företag med många anställda oftast är med och därmed binds av kollektivavtal. Nio av tio anställda täcks av kollektivavtal, enligt Anders Kjellbergs senaste beräkningar som gäller år 2012. (…)
– Det är tydligt att anställda i Sverige arbetar och verkar under väldigt olika villkor, säger Anders Kjellberg.

Han konstaterar också att facket i vissa branscher kan tacka arbetsgivarna för att den svenska modellen med kollektivavtal fortfarande gäller.
– I hotell- och restaurangbranschen är bara 30 procent av de anställda med i facket, men 61 procent av företagen omfattas ändå av kollektivavtal.

Att så många, främst mindre företag, vänder sina arbetsgivarorganisationer ryggen gör att runt 450 000 anställda saknar kollektivavtal i dag, och de kan blir fler framöver, enligt Anders Kjellberg.
– Om andelen småföretag ökar kan det bli problem för den svenska modellen, om småföretagen inte organiserar sig mer.

Kollega

Kollega 17/10 2014: Kollektivavtal bristvara på småföretag (av Niklas Hallstedt). Jonas Milton på arbetsgivarorganisationen Almega intervjues.

Ingenjören 17/10 2014: Två av tre småföretag oorganiserade (av Ania Obminska)

NSD

Norrländska socialdemokraten (NSD) Ledarbloggen 22/10 2014: Tuffare på arbetsmarknaden (av Olov Abrahamsson)

Uppdrag Granskning 22/10 2014: Jannike skulle böta sex månadslöner
https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/jannike-skulle-bota-sex-manadsloner
Utdrag ur programpresentationen:

Nära halv miljon utanför svenska modellen
Om Jannike Åberg skrivit under kontraktet hade hon blivit en av de nära en halv miljon arbetande svenskar anses stå utanför det som kallas den ”svenska modellen”, en arbetsmarknad där arbetsgivarorganisationer och fackförbund sluter avtal.

Svensk arbetsmarknad har förändrats. Få stora arbetsgivare har stegvis ersatts av många mindre, som ofta saknar kollektivavtal. Får man sitt första jobb 2014 innebär det inte sällan krångliga avtal med hårda krav på den anställde, även för enklare jobb på deltid. De som kanske har störst behov av lagligt skydd står idag många gånger utanför trygghet som kollektivavtalen erbjuder.

– Både detta att ha en tidsbegränsad anställning och den höga risken för arbetslöshet som finns bland de unga gör ju att man hamnar i en svagare position i förhållande till arbetsgivaren än för 20-30 år sedan, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi som forskar på arbetsliv och organisationer.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet. Foto: SVT

UG-referens 22/10 2014 Den svenska modellen Hela manuset till reportaget "Den svenska modellen"(reportrar Anna Jaktén och Björn Tunbäck). Utdrag ur programmet:

Men hur många människor pratar vi om? Professor Anders Kjellberg har länge forskat på arbetsmarknadsstatistik i Sverige. Hans uträkningar visar att ungefär 450 000 arbetande svenskar står utanför den svenska modellen och att allt fler av dem är unga.

Anders Kjellberg: – Både detta att ha en tidsbegränsad anställning och den höga risken för arbetslöshet som finns bland de unga gör ju att man hamnar i en svagare position i förhållande till arbetsgivaren än för 20-30 år sedan. Man är då räddare att ta upp kritik eller man finner sig i förhållanden för att kunna få förlängt jobb.

Självklart har många unga helt rimliga villkor. Men Anders Kjellberg pekar på förändringar som under de senaste åren gjort unga mer utsatta. Ungdomsarbetslösheten har ökat, nu är var femte ung utan jobb. Och numera har hälften av de unga som jobbar tillfälliga arbeten.

Men dessutom - och nu pratar vi om den svenska modellen. Två samverkande faktorer gör att de unga som är utanför blir fler.

Allt färre är med i facket. Och deras första jobb är allt oftare på småföretag som café och butik som inte heller har kollektivavtal och är med i arbetsgivarorganisationer. Där får de unga själva förhandla sina kontrakt.

Reporter: – Vad har de här unga människorna som vi pratar om som står utanför den svenska modellen, som jobbar på en plats utan kollektivavtal - vad har de för lagligt skydd?

Anders Kjellberg: – Ja eftersom den svenska modellen bygger på kollektivavtal så är det inte så mycket lagligt skydd.

Reporter: – Så de grupperna som egentligen behöver mest skydd är de som har minst?

Anders Kjellberg: – Ja, paradoxalt nog är det så att de som skulle behöva fackets hjälp och kollektivavtalen mest är de som står utanför systemet mer eller mindre.

Kanske är det så att den svenska modellen är dåligt anpassad efter småföretagen? De flesta som skriver till oss jobbar just på små arbetsplatser inom service och på ställen där man jobbar ensam.

Se hela programmet på SVT Play: Uppdrag granskning avsnitt 9, 22/10 2014 Den svenska modellen Se även Aftonbladet debatt 24/10 2014: https://www.aftonbladet.se/debatt/a/7ljJm9/fler-lagar-skapar-inte-tryggare-jobb

SVENSKT NÄRINGSLIV
Svenskt Näringsliv 23/10 2014: Viktigt med attraktiva avtal

AFTONBLADET ledare
Aftonbladet 24/10 2014: Inte latmaskarna som är problemet (ledarkrönika av Daniel Swedin)

Arbetaren 24/10 2014: ”Slavvillkor och böter på restaurang i Umeå”. Läs artikeln här:
DÅLIG LÖN, ingen övertidsersättning och utebliven OB kompletterades med hårda straffavgifter vid spridande av information om restaurangen. Dessutom skulle hon tvingas acceptera att bli kameraövervakad på jobbet. Det var kontraktet som 21-åriga Jannike Åberg ställdes inför, när hon erbjöds ett jobb i Grekiska kolgrillsbaren i Umeå.
Sex månadslöner skulle hon bli tvungen att betala till arbetsköparen om hon pratade med någon om saker som cheferna ansåg vara hemligt.
– Att ha en tidsbegränsad anställning och den höga risken för arbetslöshet som finns bland de unga gör ju att man hamnar i en svagare position i förhållande till arbetsgivaren än för 20–30 år sedan, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi som forskar på arbetsliv och organisationer till Svt:s Uppdrag granskning.

FOLKBLADET
Västerbottens Folkblad 28/10 2014 (ledaren): Arbetsvillkorens nedåtgående spiral (av Linda Westerlind)

NSD
Norrländska socialdemokraten (ledaren), sid. 2 13/11 2014: Rena Vilda Västern (av Olov Abrahamsson)

- DEN DRAMATISKA NEDGÅNGEN I ARBETARNAS FACKLIGA ANSLUTNING UPPMÄRKSAMMAS I VALANALYSER

  Has the Swedish Left Lost Again? Artikel av Jonathan M. Feldman i *CounterPunch* 17/9 2014. En senare version av artikeln finns i Ordfront Magasin nr 6 2014 under rubriken ”Vad händer efter valet?”.

  Dagens Næringsliv 12/9 2014, sid. 31: "Sverige blir ikke seg selv" (av Kjetil Wiedeswang)

- A-KASSAN: FRÅN MEDLEMSRAS TILL SOCIALBIDRAGSNIVÅ

  Läs debattartikel av Anders Kjellberg i Dagens Arbete 24/6 2014 om att 1,5 miljoner personer i arbetskraften stod utanför a-kassan ännu i slutet av mars 2014 trots att avgifterna i många fall sänktes väsentligt då den så kallade arbetslöshetsavgiften avskaffades 1 januari 2014. I artikeln hävdas att taket i arbetslöshetsförsäkringen måste höjas för att göra försäkringen mer attraktiv. Idag är de arbetslösas ersättning

  också en bakgrund till medlemsraset i fack och a-kassa åren 2007 och 2008 samt konsekvenserna av de differentierade a-kasseavgifterna 2007-2013: Läs här eller här: https://da.se/2014/06/a-kassan-fran-medlemsras-till-socialbidragsniva/ eller här:

  https://portal.research.lu.se/portal/files/5179752/4499907.pdf

  Läs Helle Kleins ledare i Dagens Arbete 21/8 2014: Svenska modellen går sönder

  Utdrag ur artikeln:

  Regeringen Reinfeldt har genomfört ett av de största systemskiftena i modern tid. Det vi nu ser är försvagade fackföreningar, osäkra anställningar, undermåliga försäkringssystem och otrygga medborgare.

De nya moderaterna gick till val på att vara den svenska modellens försvarare och att bryta med arbetslöshet och utanförskap. Efter åtta år vid regeringsmakten är det uppenbart att de ställde upp i val under falskt flagg. I själva verket har ett gigantiskt systemskifte skett på svensk arbetsmarknad. Den svenska modellen krackelerar. Ett tydligt exempel är försämringen av a-kassan.

Ingenstans i västvärlden har a-kassan urgröpts mer än i Sverige. Och allt är konsekvenser av politiska beslut. När regeringen införde differentierade avgifter och därmed såg till att de som mest drabbades av arbetslöshet som exempelvis industriarbetarna fick låg ersättning men hög avgift. I ett slag lämnade hundratusentals a-kassan och samtidigt också fackmedlemskapet.

När alliansregeringen höjde avgiften till a-kassan 2007 fick det långtgående konsekvenser, skriver professor Anders Kjellberg på DA Debatt. Han pekar på att det ledde till ett fackligt medlemsras utan motstycke sedan storstrejken 1909. Den fackliga organisationsgraden sjönk från 77 procent 2006 till 71 procent 2008.

Än värre blev raset för a-kassorna som förlorade nästan 400 000 medlemmarna bara mellan 2007–2008. I dag står 1, 5 miljoner människor utanför a-kassesystemet.

Nu har arbetslöshetsavgiften avskaffats och flera a-kassor har kunnat sänka sina medlemsavgifter. Ändå går det trögt att få tillbaka medlemmarna. Det är framförallt ungdomar och utlandsfödda som står utanför. Det är fortfarande stora skillnader i avgifter mellan olika branscher och det solidariska utjämningssystem som fanns mellan kassorna tidigare har inte återinförts.

Dessutom är a-kassans skydd så urholkat på grund av att regeringen vägrat höja taket. Ersättningen är nu så dålig att den börjar tangera socialbidragsnivå, hävdar Kjellberg. Det är uppenbart att den omställningsförsäkring som skulle garantera ett inkomstskydd vid arbetslöshet har utvecklats till ett grundtrygghetsbidrag. Därmed har en grundbult i den svenska modellen lossats.

När trygghetsnät som a-kassa och sjukförsäkring slits sönder får vi otrygga medborgare som räds varje förändring. Till detta kommer också omstöpningen av arbetsmarknaden till allt mer av korttidsjobb, uthyrning och bemanningsjobb. Det gamla daglönarsystemet kommer tillbaka, där människor inte vet från dag till dag om de alls har ett jobb att gå till och där man tvingas ta jobb med usla arbetsmiljöer och dåliga löner. Detta drabbar framförallt de unga.

Regeringen Reinfeldt har genomfört ett av de största systemskiftena i modern tid. Det vi nu ser är försvagade fackföreningar, osäkra anställningar, undermåliga försäkringssystem och otrygga medborgare.

Dagens Arbete nr 7 2014 (Opinion) ruta med bild och texten ”Det kan inte uteslutas att regeringen hade en dold agenda att försvaga facket och särskilt LO”. ”Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet skriver på DA Debatt om att förändringarna i a-kassanbåde har lett till kraftigt medlemsras och en ersättning i nivå med socialbidrag”.

Se även artikeln i Arbetaren 22/8 2014: Alliansens a-kassa slår hårt mot facket (av Axel Green), i den tryckta tidningen (sid. 4-5) med underrubriken "Sociologiprofessor: 'De fattiga blir fler och klyftorna ökar'".

Anders Kjellberg medverkade i ett förinspelat videoinslag på Arbetslöshetskassornas Samorganisations (SO) seminarium ”A-kassan i nivå med försörjningsstödet – när höjer politikerna taket?” i Almedalen, Visby 30/6 2014. Se seminariet här: https://www.tvalmedalen.se/4255 (Kjellbergs inslag endast med ljud; på seminariet med bild och ljud). Se även kort referat från seminariet här samt nedkortad version av seminariet på Youtube där Kjellbergs inslag även finns med i bild: klicka här

- DEN SVENSKA MODELLEN SEGARE ÄN SITT RYKTE. Se understreckare av professor Lars Magnusson i Svenska Dagbladet 6/6 2014: Läs här Understreckaren diskuterar antologin *Nordic Lights. Work, Management and Welfare in Scandinavia* (Åke Sandberg red.), Stockholm: SNS. Ett av kapitlen är "A New World of Work Challenging Swedish Unions" (Anders Bruhn, Anders Kjellberg och Åke Sandberg), sid. 126-186. Mer information om boken. Ytterligare information Bokens innehållsförteckning mm

  Ladda ned bokkapitlet här: A New World of Work Challenging Swedish Unions

- 450 000 ANSTÄLLDA OMFATTAS INTE AV KOLLEKTIVAVTAL
  Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund (7 maj 2014). Läs senaste upplagan (2018) här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

- NYA DATA OM FACKLIG ORGANISATIONSGRAD (ÅRSGENOMSNITT 2013), KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD OCH ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD:
  Se uppdaterad version av *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* (2 april 2015). Läs 2018 års utgåva här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

Anders Kjellbergs ”Parternas organisationsgrad och kollektivavtalens utbredning" kapitel 3 (sid. 31-38) och Bilaga 3 (sid. 309-311) ingår i *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2013. Medlingsinstitutets årsrapport 2013* (Stockholm: Medlingsinstitutet 2014) men där redovisas vad gäller facklig anslutning endast kvartal 1-3 2013. Läs här: https://portal.research.lu.se/portal/files/3311762/4300631.pdf

ARBETET.
Arbetet 11/2 2014: Var tredje arbetare nobbar LO (av Johanna Wreder). Utdrag ur artikeln:

Andelen arbetare som är med i facket fortsätter att minska. Var tredje arbetare väljer nu att stå utanför, och LO får tacka arbetsgivarorganisationerna för att kollektivavtalen är fortsatt starka.

Den fackliga organisationsgraden har rasat rejält sedan a-kasseavgifterna höjdes kraftigt den 1 januari 2007 och många lämnade både fack och a-kassa.

– För arbetarna handlar det om ett ras på 11 procentenheter sedan 2006. Då var 77 procent med i facket. Förra året var det 66 procent, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, som tagit fram uppgifterna.

Raset har drabbat hotell- och restaurangbranschen hårdast. Där är nu bara 30 procent av arbetarna med i facket, och det kan få konsekvenser, enligt Anders Kjellberg.

– Där facket redan är svagt, blir det allt svagare. Då blir det också allt svårare för facket att upprätthålla villkoren, konstaterar Anders Kjellberg.

Medan LO-förbunden fortsätter att tappa mark håller tjänstemannafacken ställningarna. 73 procent av tjänstemännen är med i facket, och andelen har varit stabil sedan 2010.

– 2006 var organisationsgraden lika hög för arbetare och tjänstemän, men medan tjänstemännen har återhämtat en del av raset som kom åren efter så fortsätter nedgången för arbetarna, säger Anders Kjellberg.

Att tjänstemannafacken vänt trenden beror till stor del på att deras medlemmar haft betydligt lägre a-kasseavgifter än LO-förbunden, enligt Anders Kjellberg. Men trots att reglerna för a-kasseavgifterna ändrats vid årsskiftet, vilket gör a-kassan billigare även för arbetare, tror han inte att medlemmarna nu återvänder till LO-förbunden i någon större utsträckning.

– Det kommer säkert att underlätta rekryteringen, men det blir inte någon massrusning som motsvarar medlemsraset när avgifterna höjdes.

– Det krävs övertygelse och aktivt jobb av facket för att vända det här.

I en sektor har dock trenden redan vänt. Det gäller transportsektorn där organisationsgraden bland arbetare ökade med en procentenhet förra året. Anders Kjellberg tror att det beror på att branschen är hårt pressad av internationell konkurrens och att facket då lyckats värva fler medlemmar.

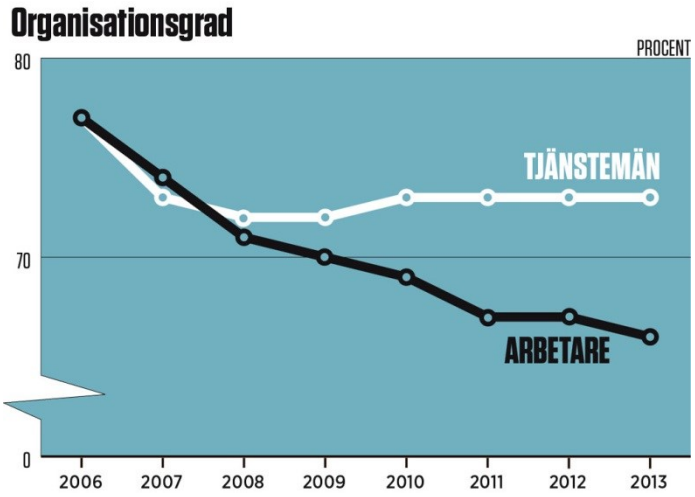

Källa: Anders Kjellberg, Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund.

Arbetet nr 6 14/2 2014 (tryckta tidningen): ”En av tre arbetare väljer bort facket” (av Johanna Wreder)

Arbetet 11/2 2014: LO vill ha minst 80 procent (av Johanna Wreder)

TCO-tidningen 11/2 2014: Fortsatt tapp för LO-förbunden (av Karin Bromander): https://www.arbetsvarlden.se/fortsatt-tapp-for-lo-forbunden/

Agneta Berges blogg Politism 11/2 2014: När facket försvagas, försvagas kvinnorna”. Läs här: https://www.politism.se/agneta-berge/nar-facket-forsvagas-forsvagas-kvinnorna/ eller här:

Den fackliga organisationsgraden (andelen löntagare som är anslutna till ett fackförbund) har sjunkit ännu ett år bland arbetare. Särskilt är det arbetare inom privat tjänstesektor, och framförallt hotell- och restaurangbranschen, som försvagas. Och där är de flesta som arbetar kvinnor.

Faktum är att den fackliga organisationsgraden har sjunkit i tjugo års tid, från att ha varit i genomsnitt 85 procent år 1993, till att den förra året var 70 procent i genomsnitt (tjänstemän har högre organisationsgrad än arbetare, som diagrammet nedan visar).

Diagram 1. Facklig organisationsgrad uppdelad på arbetare och tjänstemän år 1990, år 1993 samt år 1999-2013 (procent, bruten axel)

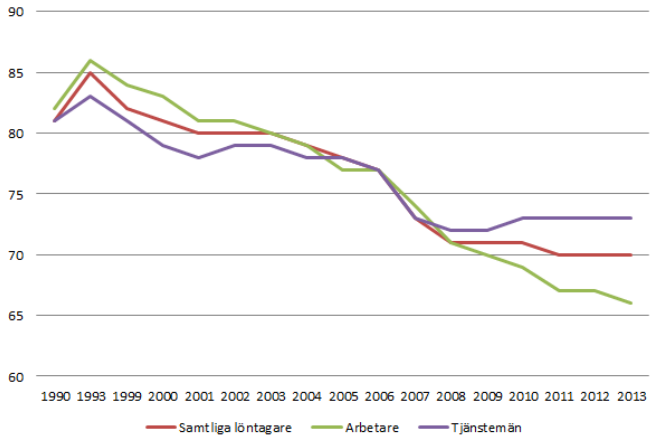

Källa: Kjellberg (2014)

Ett antal trender bidrog till att den fackliga organisationsgraden sjönk med i genomsnitt en procent per år från 1993 till 2006.

En sådan trend är att visstidsanställningarna har ökat i omfattning. Och dessa personer är anslutna till facket i lägre utsträckning än de med en tillsvidareanställning. Kanske för att det är svårare att känna tillhörighet till sin arbetsplats eller bransch som visstidsanställd, eller för att personen faktiskt kanske byter bransch efter att visstidsanställningen upphör.

En annan sådan trend är allt fler arbetsplatser splittras upp när delar av verksamheter outsourcas eller specialiseras. Utvecklingen går mot allt fler, allt mindre arbetsplatser. Det betyder att fler fackklubbar behövs, samtidigt som underlaget för att bilda varje ny fackklubb blir mindre. Det försvårar den fackliga organiseringen.

När så regeringen Reinfeldt tillträdde orsakade den ett riktigt medlemsras. 181 000 människor lämnade facket bara år 2007.

Då höjde nämligen regeringen a-kasseavgifterna kraftigt, samtidigt som den tog bort skattereduktionen för avgiften till såväl a-kassa som fack. Att vara med i a-kassan är inte samma sak som att vara med i facket, men medlemskapen associeras ofta och facken administrerar a-kassor. När de fackliga a-kassorna förlorade 345 000 medlemmar under 2007, är det troligt att det bidrog till att många även lämnade facket.

Raset bromsades 2009. Men medan den fackliga organisationsgraden har stabiliserats och till och med ökat något bland tjänstemän sedan dess, så har den fortsatt att sjunka bland arbetare. Bara sedan 2006 har arbetarnas fackliga organisering minskat med 11 procentenheter, till 66 procent.

Och raset har i synnerhet drabbat arbetare i hotell- och restaurangbranschen. Endast 30 procent av de anställda där är anslutna till facket idag, jämfört med 52 procent år 2006. Mellan 2012 och 2013 minskade branschens organisationsgrad med två procentenheter, samtidigt som den förblev oförändrad på arbetsmarknaden i stort.

Som diagrammet nedan visar har arbetare i hotell- och restaurangbranschen den överlägset lägsta organisationsgraden. Det är en svag facklig punkt.

Diagram 2. Sektorsvis facklig organisationsgrad, uppdelad på arbetare och tjänstemän (där data finns tillgänglig) år 2013

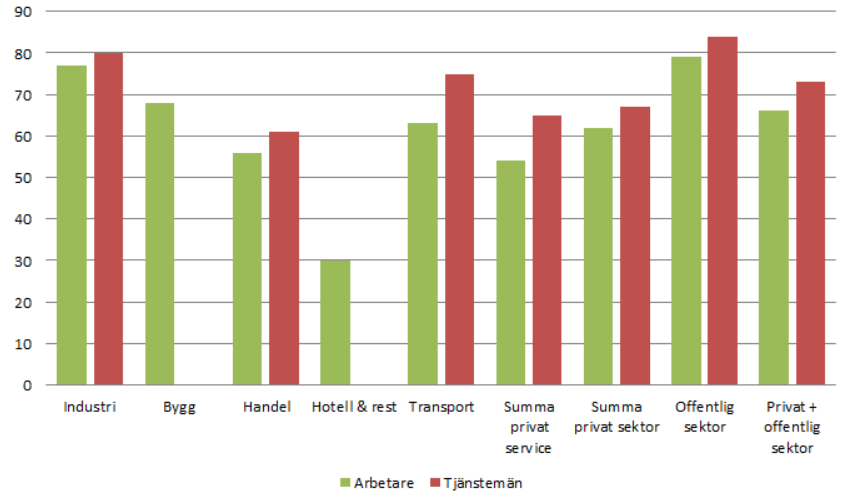

Källa: Kjellberg (2014)

Att hotell- och restaurangbranschen är särskilt drabbad kan bero på att den består av många små arbetsplatser; att det är hög personalomsättning; att många har visstidsanställningar; och att avgiften till a-kassan blev särskilt hög här.

Det är en allvarlig utveckling i allmänhet och för de hotell- och restauranganställda i synnerhet. För den fackliga organisationsgraden är en av arbetskraftens viktigaste resurser.

Det är bland annat genom en hög facklig organisationsgrad, kombinerad med en hög organisationsgrad även bland arbetsgivare, som ojämna maktförhållanden på arbetsmarknaden kan balanseras. Det är grunden för den så kallade partsmodellen, där arbetsmarknadens parter (facket och arbetsgivarna) förhandlar fram kollektivavtal som reglerar löner och villkor på arbetsmarknaden.

Ju lägre facklig organisationsgrad, desto svårare blir det att upprätthålla schyssta villkor och rimliga löner.

Och hotell- och restaurangbranschen är som sagt kvinnodominerad. Med denna utveckling av den fackliga organisationsgraden är det inte bara en försvagning av den svenska modellen vi möter, utan också vägen mot minskad jämställdhet.

Hotellrevyn

Hotellrevyn 12/2 2014: En av tre med i facket (av Sofia Andersson). Läs artikeln nedan:

Andelen arbetare som är med i facket fortsätter att minska. I dag är bara två av tre arbetare fackligt anslutna, och i hotell- och restaurangbranschen en av tre.

Anders Kjellberg. Bild: Lunds universitet/ KG Pressfoto

När a-kasseavgifterna höjdes kraftigt den 1 januari 2007 började många anställda lämna både fack och a-kassa och de som just kommit ut på arbetsmarknaden tvekade att gå med. För hotell- och restaurangbranschen handlar det om ett ras på 22 procentenheter sedan 2006. Då var 52 procent av de branschanställda med i facket, förra året var 30 procent anslutna. Det är långt under snittet i hela den

privata sektorn, där 62 procent av arbetarna var med i ett fackförbund 2013. Även det ligger långt under vad som varit normalt för Sverige.

Förändringen kan få konsekvenser, enligt Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som tagit fram rapporten.
– Förbundet får ju minskade resurser när medlemstalet sjunker, mindre möjligheter att vara ute och kolla att arbetsgivaren verkligen följer kollektivavtalet. Exempelvis som med arbetsgivarna som skrev på avtal bara för att få anställa migrantarbetare, och sedan inte följde avtalet.

Arbetsgivarnas organisationsgrad har däremot varit i stort sett oförändrad under 2000-talet. År 2012 arbetade 81 procent av Sveriges privatanställda i ett företag som var anslutet till en arbetsgivarorganisation.
– Det är positivt att arbetsgivarna är organiserade, annars skulle det vara svårt att få folk att gå med i facket. Det är alltid svårare att få fackmedlemmar på arbetsplatser utan kollektivavtal, säger Anders Kjellberg.

Trots att a-kasseavgiften nu blivit billigare tror inte Anders Kjellberg att medlemmarna återvänder i någon rask takt.
– Det blir inte lika lätt. Om a-kasseavgiften först är netto 60 kronor med dåvarande skattereduktion och sedan över en natt ökar till 360 då är det lätt att ta beslut om att gå ur. Om man i dag inte är med i a-kassan alls, då tillkommer det en avgift på 140 kronor.

Det krävs aktiv bearbetning, anser Anders Kjellberg.
– Facken behöver vara ute och informera om vad man kan uträtta. Många restauranger har varken klubbar eller fackliga representanter. Anställda kan vara medlemmar men inte beredda att propagera för medlemskap i facket. Inom industrin är facket direkt närvarande genom att det ofta finns en klubb, och kan därför lättare uppnå resultat på arbetsplatsen, säger Anders Kjellberg.

Akademikern nr 2 19/2 2014 (krönika av Anna D. Öberg): Medvind efter flera dystra år

GT 27/3 2014 (ledaren): ”Inte regeringens fel att LO fått problem”. Läs här: https://www.expressen.se/gt/ledare/det-ar-inte-regeringens-fel-att-lo-fatt-problem/

Lärarnas tidning Nyheter och reportage för alla Sveriges lärare

Lärarnas tidning 7/5 2014: Världsbäst på facklig anslutning (av Stefan Helte). Utdrag ur artikeln:

Organisationsgraden bland lärarna är hög. Runt 90 procent är med i facket. Och generellt är svenskarna fortfarande världsbäst på att organisera sig fackligt. Det talas ibland om att facket är i kris. Och det stämmer delvis in på LO-förbunden, som under 2000-talet har tappat ungefär en halv miljon medlemmar. Dels på grund av att arbetarna blir färre, dels på grund av att regeringen 2007 och 2008 gjorde det dyrare att vara med i a-kassan, särskilt för medlemmar inom LO.

Men TCO och Saco har fått 190 000 fler medlemmar sedan år 2000. Det innebär att det nu finns fler medlemmar i TCO- och Saco-förbunden än i LO-förbunden. Sverige har tillsammans med Finland världsrekord i facklig anslutningsgrad. 70 procent av alla som arbetar är med i ett fackförbund. I Tyskland, USA och Japan ligger organisationsgraden under 20 procent.

Anders Kjellberg, sociolog Lunds universitet

Arbetet 22/8 2014: LO reser sig efter raset (av Mats Pejer). I den tryckta tidningen (nr 25 2014) har artikeln rubriken ”LO reser sig efter käftsmällen”. I papperstidningens faktaruta med den fackliga organisationsgraden 2013 hämtad från Anders Kjellbergs *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* har organisationsgraden för handelsanställda dock inte återgivits korrekt. De rätta siffrorna ska vara 56 procent för arbetare (- 8 procentenheter sedan 2006) och 61 procent för tjänstemän (- 1 procentenhet sedan 2006). Läs senaste utgåvan (2018) här:

https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

- LO OCH 2014 ÅRS VAL

  Göteborgs-Posten

  Göteborgs-Posten 26/2 2014: ”Bara LO tar tydlig politisk ställning” (sid 34-35) (av Linus Hugo)

- DE DIFFERENTIERADE A-KASSEAVGIFTERNA AVSKAFFADE EFTER SJU ÅR: Se de nya avgifterna sid. 69-70 i uppdaterad (6 juni 2014) forskningsrapport om a-kasseavgifterna

  De sedan 2007 kraftigt höjda a-kasseavgifterna medförde ett fackligt medlemsras (läs här på svenska eller här en nyare engelsk version) och ett ännu större medlemsras för a-kassorna. Det förorsakades inte bara av avhopp utan också av att många avstod från att gå med i en a-kassa - läs här. Tillsammans med den fortfarande höga arbetslösheten betyder det att många arbetslösa idag är hänvisade till hjälp från familjemedlemmar eller tvingas leva på socialbidrag.

  Se Sekotidningen nr 5 (25 oktober) 2013: Familjen får ta största smällen (av Karin Lindgren Strömbäck)

  Sekotidningen

  Utdrag ur artikeln:

  – Skriv att det är familjen som får ta den största smällen när arbetslösa helt saknar eller har för låg ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

  Det är sociologiprofessor Anders Kjellberg vid Lunds universitet som kommer med uppmaningen. Familjemedlemmar försörjer varandra så långt det är möjligt, människor lever på besparingar, lånar pengar av varandra och unga bor kvar hemma, säger han.

  – Den som saknar familj får vända sig till kommunens socialtjänst, som får träda in när statens system inte räcker till.

  Anders Kjellberg har studerat medlemsflykten från a-kassorna efter de höjda avgifterna 2007. Men han tror inte att det är de som lämnat a-kassan som i första hand syns i statistiken över arbetslösa som saknar ersättning. Snarare påverkas de som aldrig gått med på grund av att det blev för dyrt.

  – Det handlar i första hand om unga och personer med utländsk bakgrund som nyligen kommit till Sverige. Det är bland dem som arbetslösheten är allra högst, säger Anders Kjellberg.

Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet

Foto: Lunds universitet

Arbetaren nr 49 2013 (webbupplagan 9/12): Nu sänks a-kasseavgiften (av Axel Green). Utdrag ur artikeln:

Efter årsskiftet sänks a-kasseavgifterna sedan regeringen beslutat om att skrota den differentierade kassan. Men de nästan sju år den gällt har resulterat i kraftigt sänkt facklig anslutning.

Beslutet är nu klubbat. Den differentierade a-kassan, som tvingar kassor med många arbetslösa medlemmar till högre avgifter, slopas. Från och med den 1 januari kan därför a-kassorna sänka sina avgifter. (…)

Men sju år med reformen har fått stora konsekvenser, inte bara för plånboken. Enligt Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, blev en av effekterna en drastisk minskning av den fackliga organisationsgraden. Medlemskapet rasade från 77 till 71 procent redan under de två första åren och är nu nere i 70 procent och har skapat nya sociala skillnader.

– I dag är tjänstemännen bättre organiserade än arbetarna. Folk på samma arbetsplats fick betala olika avgifter. Minst fick de som tjänade mest betala, säger Anders Kjellberg.

Han kallar reformen ”ett gigantiskt misslyckande”, eftersom den inte heller sänkte arbetslösheten. I stället fungerade a-kassereformen som ”ett omvänt jobbskatteavdrag”. /syftande på att arbetslösa som fick ett jobb också fick en kraftigt höjd a-kasseavgift/

Dagens Industri 9/9 2013: ”Svårt laga trasig a-kassa” (av Linda Öhrn & Fredrik Öjemar). Utdrag ur artikeln:

Anders Kjellberg som är professor i sociologi vid Lunds universitet kallar reformen ”ett stort misstag”. ”Det har inte påverkat lönebildningen som man hade hoppats”, säger han och exemplifierar med fackförbundet Unionen med totalt 100 avtalsområden. (…)

”Däremot är det uppenbart att facken blir mer återhållsamma i kristider, men det har inget med a-kasseavgiften att göra”, fortsätter han. (…)

Vad händer när regeringen tar bort differentieringen? /av a-kasseavgiften/

”Det blir ett argument för att gå med i a-kassan och man kan räkna med att medlemsantalet ökar. Men det blir inte en uppgång som motsvarar raset. En prissänkning har inte alltid en så stor effekt som en prishöjning”, säger Anders Kjellberg.

De 2007 kraftigt höjda a-kasseavgifterna och konsekvenserna för bland annat den den fackliga organisationsgraden har uppmärksammats även i andra länder, till exempel av Anne-Francoise Hivert i den franska tidningen *Libération* 6/4 2010: La fonte accélérée des syndicats suédois

Och i kanadensiska *Perspective Monde* 26/11 2013 (utges av Université de Sherbrooke): Syndicalisme suédois: son héritage et ses limités (av Carolina Reyes Marquez)

- IKEA OCH FACKET – KANADENSISKA ERFARENHETER

  Dagens ETC 11/3 2014: ”Så försvagades facket av IKEA” (sid 6-7) av Anna Larsson Berke) respektive ”Så krossar Ikea facket” (webbupplagan) – läs här: https://www.etc.se/utrikes/sa-krossar-ikea-facket

  Utdrag ur artikeln:

De anställda förstår inte hur de hamnat i en sådan här konflikt. Sverige är känt för ett starkt arbetarskydd och Ikea är känt som en bra arbetsgivare. Alla företag i koncernen och franchisetagare måste följa Ikeas globala principer.
– Men frågor som lön, förmåner och fackföreningskontakt ligger på ledningen i respektive land, säger Daniela Rogosic, pressansvarig på Ikea i Sverige.

Förhandlingsparten för konflikten i Richmond är Ikea Kanada och huvudkontoret i Holland.
– Ikea saknar ett globalt ramavtal inom handeln, berättar Anders Kjellberg, professor vid Sociologiska institutionen vid Lunds Universitet.

Carla Lipsig-Mummé som forskar i facklig organisation vid York University i Toronto säger att Ikea i Nordamerika ofta följer samma tvivelaktiga metoder som andra storföretag tillämpar i USA och Kanada.
– Det tvådelade lönesystemet som föreslogs i Richmond, kan ses som ett sätt att söndra och härska, säger hon.

- NY BOK OM ARBETSLIV OCH VÄLFÄRD I NORDEN

  Nordic Lights. Work, Management and Welfare in Scandinavia (Åke Sandberg red.), Stockholm: SNS. Ett av kapitlen är "A New World of Work Challenging Swedish Unions" (Anders Bruhn, Anders Kjellberg och Åke Sandberg), sid. 126-186. Mer

information om boken. Ytterligare information Bokens innehållsförteckning mm
Bokens första kapitel kan laddas ned här

Ladda ned bokkapitlet här: A New World of Work Challenging Swedish Unions

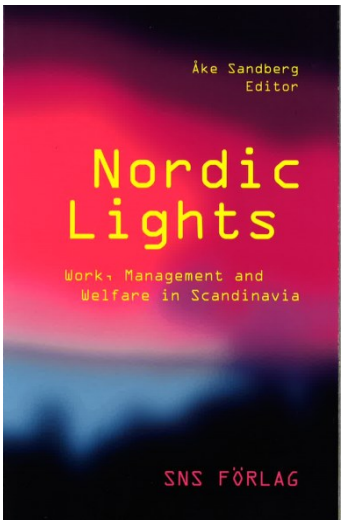

Recension i *Relationes Industrielles / Industrial Relations* 69:1 2014 (sid 229-232) av Hedva Sarfati, ILO Industrial Relations Department, Labour market and welfare reforms consultant, ISSA. Utdrag ur recensionen där det om boken sägs att:

It raises the basic question that underpins the 19 chapters of the book, namely, under what historical and social conditions and with what strategies could it be possible to reconcile welfare, equality, good jobs and continued improvement of work environment with competitive companies and economic growth.

This very dense and comprehensive volume tries to answer this basic question by analysing the characteristics and ideologies that underpinned the Scandinavian welfare and solidarity model and the way they were adapted to the new rules of the game imposed by deregulation, globalization, new forms of management, weakening of the trade unions and of collective bargaining, and growing individualisation, which affect jobs, work content, conditions of work and work environment. These challenges highlight the crucial role of employees, groups and unions to in promoting long-term productivity, welfare and sustainable development. The book consists of six parts. Part I looks at the contested Scandinavian welfare and solidarity models that were associated with innovation-based workplace reform, that have gradually been replaced in the 1980s and 1990s by foreign management styles, « imported » mainly from the US. This transition highlights the need for trade unions to develop strategies to protect the « losers » in the labour market by developing new arenas and networks, including training, that could attract both winners and losers and strengthen interaction between local and central union levels. A special attention is paid to the challenges that the new world of work faced by Swedish unions.

Recension i *Scottish Left Review* nr 81 (sid 24-25) av Andrew Watterson.

The book explores a series of tensions. These include ones surrounding welfare and individualism, gender issues in new management strategies, business process re-engineering, flexible working, lean production, managing work environment, precarious work, employees on private sector boards, and threats to trade unions from new management approaches and production systems. Particular sectoral groups are examined too such as those in digital and print media and developments in Ford and Volvo after ownership changed. All is not gloom and doom. The authors report that the impact of global capitalism has been slowed by union membership, workplace organisation and other structures as well as by the existence of many nationally agreed collective agreements. But even so, conservative administrations slashed social insurance funding, unemployment insurance system and training budgets for new jobs.

Book review symposium i *Work, employment and society* August 2015 med recensioner av Stephen Ackroyd (Lancaster University, UK), Ann Bergman (Karlstad University), Gerhard Bosch (University of Duisburg-Essen, Germany) samt Åke Sandbergs svar till recensenterna. Utdrag ur Gerhard Boschs recension:

Bruhn, Kjellberg and Sandberg show how demanding the production model is because of its embeddedness in the Nordic social model. The influence of the trade unions and the high degree of consensus are linked to very high union density, which is maintained primarily by the trade unions' responsibility for unemployment insurance. The trade

unions' openness to technical change is strengthened by an active labour market policy and a solidaristic wages policy, which eases the transition to new jobs. The dismantling of hierarchies and the informality of relations are reinforced by an egalitarian income distribution and only small differences in status between groups and individuals. In Sweden, the conservative governments of recent years have not actually openly attacked the Swedish social model but have, nevertheless, undermined it by privatizing many public services, abolishing tax deductibility for trade union dues and weakening trade union influence on the unemployment insurance scheme. These measures have been further compounded by structural change and increased individualization within society. The 'blue-collar' trade union umbrella organization LO (Swedish Trade Union Confederation), which is linked to the Swedish Social Democratic Party and within whose ranks the Swedish model was developed, has lost ground to the two politically unaffiliated 'white-collar' unions. The focus of trade union activity has shifted from shaping work organization and job design to supporting members in getting the jobs offered in the market. This shift of focus does not appear to be an accident. In 2007, the conservative government disbanded the Arbetslivscentrum (The Swedish Centre for Working Life), which had provided the creative inspiration for the further development of the Swedish production model.

(…)

According to these largely sceptical chapters, the initial question of whether there are still any traces left of the Nordic production model becomes even more pressing. It is only in the introductory chapters by Movitz/Sandberg and Bruhn/Kjellberg/Sandberg that the question is explicitly answered; in the other chapters, readers have rather to engage in a process of deduction. The answer can be summarized as follows. Yes, there is still a specifically Nordic model of trust-based cooperation in the workplace, with flat hierarchies, strong trade union influence and a high degree of informality as a result of short social distances. However, the era of the major experiments with original forms of work organization is now past. Alternative paradigms have lost influence or been politically marginalized. Instead, internationally accepted management approaches have been adapted to the particular conditions found in the Scandinavian countries and in this way have acquired their particularity.

The book provides an excellent overview of the Nordic production model and the changes that have gradually taken place over the last 30 years.

Denna med flera recensioner kan läsas här: https://www.akesandberg.se/wp-content/uploads/2015/02/Nordic-Lights-Book-Reviews-until-Sept-2015-20151010.pdf

Recension av Michael Quinlan (University of New South Wales, Australia) i *The Economic and Labour Relations Review*, March 2014; vol. 25:1 (sid. 179-181).

ÅR 2013

- LÄSVÄRD DEBATTARTIKEL AV AFTONBLADETS DEBATTREDAKTÖR 2/12 2013: "Svensk modell på dekis" (av Björn Barr)

- NÄSTAN FYRA AV TIO ARBETARE I PRIVAT SEKTOR ÄR INTE MED I FACKET: nya data för 2012 visar att organisationsgraden går allt mer isär mellan arbetare (minus en procentenhet) och tjänstemän (plus två procentenheter) inom privat sektor. Störst är nedgången inom hotell- och restaurangbranschen: från 52 procent fackanslutna arbetare 2006 till 33 procent 2011 och 32 procent 2012. Till bakgrunden hör fortsatt stora skillnader i a-kasseavgifter. Läs mer här

EXPRESSEN.SE

Expressen 22/4 2013: Trenden fortsätter: Arbetare lämnar facket (TT)

Arbetet nr 25 23/8 2013: LO fortsätter krympa (sid 8) (av Mats Pejer)

Kollega 26/8 2013: Fler tjänstemän med i facket (av Niklas Hallstedt)

Seko-tidningen 23/9 2013: Strejkvarslen ger nya medlemmar (av Karin Lindgren Strömbäck)

Seko-tidningen oktober 2013: ”Seko växer efter hot om konflikt” (sid 12) (av Karin Lindgren Strömbäck)

Byggnadsarbetaren nr 11, 3 oktober 2013: "Medlemmarna blir allt äldre. Byggnads vill bromsa den stigande medelåldern" (av Katarina Connheim)

Mål & Medel nr 11 (29/10) 2013 (”Profilintervju”) Mötet: Synlig fackklubb ger fler medlemmar (sid 16-17) (av Gunnar Brulin).

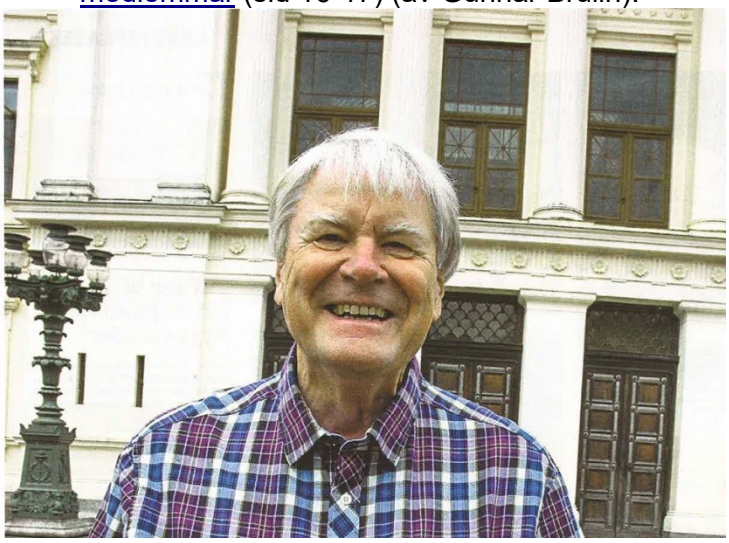

MÖTET

Den som kan mest om facklig organisering i Sverige är professor **Anders Kjellberg** vid sociologiska institutionen i Lund. Han har ägnat sin forskargärning åt att fundera över varför det ena facket är starkare än det andra.

TEXT OCH FOTO: GUNNAR BRULIN

”Synlig fackklubb ger fler medlemmar”

Den som kan mest om facklig organisering i Sverige är professor Anders Kjellberg vid sociologiska institutionen i Lund. Han har ägnat sin forskargärning åt att fundera över varför det ena facket är starkare än det andra.

Rummet på tredje våningen är belamrat med böcker, tidskrifter och uppsatser. Högarna har vuxit och antagit riskabla höjder.
– Jag måste ju följa med i det som händer, förklarar han.

Prenumerationer på alla fackliga tidningar har han givetvis, också på Mål & Medel.
Han föreslår att vi ska gå till konferensrummet längre bort i korridoren för att samtala och det låter klokt. Luften i rummet behöver syresättas och han öppnar ett fönster ut mot gården och den gamla universitetsbyggnaden.

Anders Kjellberg skrev 1983 sin doktorsavhandling om styrkeförhållanden på arbetsmarknaden och har ägnat sin forskargärning åt att bland annat utveckla begreppet facklig styrka.

Utgångspunkten för vårt möte är hans bidrag i boken *Bortom Horisonten: Fackets vägval i globaliseringens tid* som kom i år (Premiss förlag).

Han tror att Livs stora satsning på medlemsrekrytering är nödvändig. Målet att höja organisationsgraden från dagens 70 procent till 80 procent år 2017 är ambitiöst. 40 miljoner kronor har avsatts till uppgiften under fyra år.
– 70 procents organisationsgrad låter lågt, klart under industrisnittet. Jag har den exakta uppgiften för 2012, den måste jag hämta så att vi vet vad vi talar om, säger han och försvinner ut i korridoren.

Anders Kjellberg analyserar vilken betydelse olika faktorer har för den fackliga styrkan. Ett intressant jämförelseobjekt är Frankrike, där den fackliga organiseringsgraden är mycket låg men där fackföreningarna ändå uppvisar en hög mobiliseringsförmåga. Medlemmarna är inte så många, men många av dem som är med är aktiva och hos de oorganiserade finns en positiv inställning till facket.

De franska facken får inte in särskilt mycket pengar i medlemsavgifter, utan finansieras genom statliga subventioner. Några egentliga konfliktfonder finns inte. Strejker blir därför korta och backas upp med stora demonstrationer. Samma scenario återkommer: de offentliganställda går i täten och väljer ofta att stoppa tunnelbanan i huvudstaden, Paris, vilket sätter deras krav på den politiska dagordningen. Minimilönerna bestäms i lag av den politiska majoriteten. Styrkan hos de franska facken baserar sig på helt andra val än de svenska.

Anders Kjellberg kommer tillbaka med faktauppgiften. Organisationsgraden för industrin ligger på 78 procent. Alltså, klart över vad Livs presterar, men avsevärt mindre än 2006 då 84 procent av industrins arbetare var med i facket. Hos industritjänstemännen har nedgången varit mycket beskedligare – från 80 till 79 procent.

Det här är en ny situation. Moderaterna, som vill framställa sig själva som ”det nya arbetarpartiet”, lyckades genom en politisk åtgärd – höjningen av egenavgiften till A-kassan i januari 2007 – ge LO-facken den kraftigaste smällen i modern tid.
– Vi har aldrig tidigare sett en sådan nedgång i medlemstal för LO-facken. Organisationsgraden sjönk i snitt med 6 procentenheter på två år, från 77 till 71 procent. Det var större än medlemstappet efter storstrejksnederlaget 1909.

Från den 1 januari 2014 ska differentieringen av A-kasseavgiften tas bort. Det kommer att underlätta för LO-facken att rekrytera nya medlemmar, men det är, enligt Anders Kjellberg, mycket osannolikt att genomslaget blir lika stort åt motsatt håll.
– Ökar man avgiften får man en dubbel effekt, dels hoppar medlemmar av för att de tycker att det blivit för dyrt i förhållande till vad de är vana att få, dels hindrar det nya att gå med. Minskar man ger det bara en enkel effekt. Tröskeln för att gå med sänks.

• Vad tycker du att Livs ska göra för att lyckas med sin plan för nyrekrytering?
– Jag kan tyvärr inte ge något enkelt tips. Det jag gör är att analysera olika faktorers betydelse för den fackliga styrkan.

• Så vilka av alla faktorer som du går igenom har störst betydelse för medlemsrekryteringen?
– Jag skulle vilja lyfta fram den fackliga närvaron på arbetsplatsen. Att det finns en fungerande fackklubb. Det har betydelse i socialt avseende. Det är på arbetsplatsen som facket har ett ansikte direkt inför medlemmarna och icke-medlemmarna.

Hans poäng är att individen då har helt andra möjligheter att kontakta facket som också kan nå ut till medlemmen. Det är också viktigt ur resultat- och nyttosynpunkt att det finns en fackklubb. Det finns en lång tradition av förhandlingar ute på arbetsplatserna om allt från lokal tillämpning av centrala avtal till arbetsmiljö och arbetstider.
– Det viktiga är att facket inte bara förbättrar för medlemmarna utan förbättrar tillsammans med medlemmarna. Om medlemmarna och icke-medlemmarna ser att arbetskamrater är fackligt förtroendevalda så påverkar det sammanhållningen och vi-känslan. En synlig fackklubb ger fler medlemmar.

Det som skapat facklig styrka i Sverige, enligt Anders Kjellberg, är den kombinerade centraliseringen och decentraliseringen av de fackliga organisationerna och förhandlingssystemet. De rikstäckande branschavtalen innebär att arbetsplatsklubbarna har något att stödja sig på när de förhandlar lokalt. Facket syns på arbetsplatserna.

I Storbritannien åkte fackföreningar på ett politiskt nederlag under Thatchers nyliberalism vid slutet av 70-talet. Då stiftades lagar som försvagade facket. När branschavtalen i stort sett försvann i privat sektor förlorade de ännu mer av sin styrka.

Något liknande var på gång i Sverige under 90-talskrisen, när Svenskt Näringslivs föregångare Saf krävde fullständig decentralisering av lönebildningen, enligt principen om lön efter varje företags bärkraft, men det nyliberala angreppet kunde avvärjas genom bildandet av Facken inom industrin och Industriavtalet 1997, som satte ett gemensamt märke för löneökningarna.

I en kommande bok ska han utveckla vilka faktorer som kan bli betydelsefulla för att skapa facklig styrka i framtiden.
– Jag tror att facken centralt behöver fånga upp och sprida nya tankar och handlingsvägar som utvecklas av förtroendevalda och medlemmar på arbetsplatserna. För att engagera sig i en fråga ska man inte behöva lära sig hur hela den fackliga organisationen fungerar.

Faktaruta Anders Kjellberg:
Ålder: 68 år.
Familj: Sambon Lena Lindgren.
Senast lästa bok: Paris efter befrielsen av Antony Beevor och Artemis Cooper.
TV-program: Bron.
Fritidsintresse: Vara på landet i bruksmiljö där han slår ängarna med lie och sköter de gamla smedsbostäderna.

Arbetet nr 1 10/1 2014: Medlemstalen fortsätter neråt (av Mats Pejer)

Västmanlands läns tidning 24/4 2013 (ledaren): ”Motvind för LO”.

Fagbladet 23/8 2013: ”Håper på opptur neste år”.

- EN DEL FACK ÖKAR MEDLEMSTALET

  helahälsingland.se
  Hudiksvalls Tidning • Söderhamns-Kuriren • Ljusnan • Ljusdals-Posten

  Hela Hälsingland 30/9 2013: ”Allt fler går med i facket” (av Bo Wikman):
  https://helahalsingland.se/hudiksvall/1.6323563-allt-fler-gar-med-i-facket

Arbetet nr 21 18/1 2013: ”Fortsatt minskning för LO – men inte överallt. Fyra LO-förbund växer” (sid 8) (av Mats Pejer). Läs här: https://arbetet.se/2013/01/18/fyra-lo-forbund-vaxer/

- DANSKA LÄRARKONFLIKTEN
  Politiken 4/12 2013: ”Regeringens krig mod lærerne er ikke slut endnu”: https://politiken.dk/debat/debatindlaeg/ECE2150270/regeringens-krig-mod-laererne-er-ikke-slut-endnu/ (av Niels Chr. Sauer, lærer, medlem af hovedstyrelsen i Danmarks Lærerforening). Citat ur artikeln:

  Vi har nu også solid dokumentation for, at Margrethe Vestagers, Christine Antorinis og Helle Thornings fnysende afvisning under konflikten af DLF's påstand om en utidig kobling mellem reformen og overenskomstforhandlingerne var ren forstillelse.

  På netop dette tidspunkt var de radikale i kontakt med svenske eksperter for at få belyst følgerne af den planlagte lov om lærernes arbejdstid. »Gør ikke som os!«, advarede den svenske arbejdsmarkedsforsker og professor Anders Kjellberg de radikale.

  Anders Kjellberg intervjuades i *Uddannelsesbladet* nr 9 2013 sid 10 (det danska lärarförbundets tidning) under rubriken ”Gör inte som os!” (av Dorthe Plechinger)

- DANSKA DEBATTEN OM ”VÄLFÄRDSTURISM” ELLER ”SOCIAL TURISM”
  Intervjuades 15/7 2013 i Danmarks Radio (Radio24 syv) i programmet Datolinjen angående välfärdsstaten och farhågorna i Danmark om ”social turism”. Länk till programmet: https://arkiv.radio24syv.dk/video/8434844/datolinjen-15-07-2013?start=147

- NYUTKOMMEN BOK: *BORTOM HORISONTEN. FACKETS VÄGVAL I GLOBALISERINGENS TID*: En antologi med bidrag av tretton författare.
  Mitt kapitel heter "Kan fackets försvagning hejdas - facklig styrka och organisering i en globaliserad värld". Detaljerad innehållsförteckning för detta kapitel.
  Läs Anders Kjellbergs bokkapitel i fulltext "Kan fackets försvagning hejdas - facklig styrka och organisering i en globaliserad värld"
  Mer info på Premiss förlags hemsida: Läs här. Pris: 50 kronor.

Artikel i TCO-tidningen 11/4 2013 om seminariet där antologin presenterades (av Jane Danielsson): https://www.arbetsvarlden.se/samarbete-ny-mojlighet-for-facket/

ARBEIDSLIV I NORDEN
Arbeidsliv i Norden 6/3 2013: Fackliga vägval i en globaliserad tid (av Gunhild Wallin)

Handelsanställdas förbunds blogg 5/5 2014: ”Att vara här men ändå inte: Om hur otrygga jobb skapar fogliga arbetare” (av David Eklind Kloo). Läs här: https://handelsblogg.blogspot.se/ Utdrag ur artikeln:

I ovan nämnda *Bortom horisonten* skriver sociologiprofessorn Anders Kjellberg att "anlitandet av tidsbegränsat anställda och egenföretagare skapar en ur arbetsgivarsynpunkt flexibel arbetsstyrka som därtill är fragmenterad". När de anställda delas upp i olika grupper med olika villkor blir det svårare för dem att organisera sig och tillsammans forma en motmakt gentemot arbetsgivaren. "Underlaget för starka fackklubbar krymper genom arbetskraftens uppsplittring på fast anställda, inhyrda, tidsbegränsat anställda och anställda hos underentreprenörer." I detaljhandeln syns detta tydligt när man undersöker hur många som är tidsbegränsat anställda bland dem som är med i facket respektive bland dem som inte är det.

Bland arbetare i detaljhandeln som inte är med i facket är så många som 40 procent tidsbegränsat anställda. Motsvarande siffra för dem som är med i facket är 15 procent. En del i förklaringen är givetvis att facket i vissa fall lyckas få sina medlemmars otrygga anställningar omvandlade till trygga sådana. Men huvudorsaken till att det ser ut på detta sätt är att många inte går med i facket förrän de fått en tillsvidareanställning. För att de har svårt att se vilken nytta de skulle ha av ett fackligt medlemskap men också för att de inte vill uppfattas som obekväma.

Att lagstiftningen ändras så att det blir omöjligt att visstidsanställa eller anlita bemanningsföretag annat än i situationer då behovet av arbetskraft är tillfälligt är avgörande för att de som idag har de mest otrygga jobben ska bli mindre utsatta. Det är också ett krav som indirekt tvingar arbetsgivarna att ha en grundbemanning som är tillräckligt hög för att de anställda - inte minst de fast anställda - ska få en dräglig arbetsmiljö. Men inte nog med det - denna förändring är nödvändig för att den svenska arbetsmarknadsmodellen, med starka parter och kollektivavtal, inte ska urgröpas inifrån. Annars riskerar vi att få ett arbetsliv som förvisso är formellt reglerat men i realiteten blir alltmer oreglerat.

- AVTALSRÖRELSEN 2013
  Arbetaren nr 6 2013: ”Högt tonläge inför årets avtalsrörelse” (av Axel Green).
  Rättelse kolumn 3: Transport ska vara Seko

- INGET KOLLEKTIVAVTAL – OSÄKRA VILLKOR

EXPRESSEN.SE
Expressen (Stockholmsupplagan) 30/7 2013: ”Folk fick sluta utan anledning. Leksaksbutikens personal vittnar om usla arbetsvillkor” (angående leksaksaffären Hamleys nya butik i Nacka) (av Carl Lundborg). Utdrag ur artikeln:
Ungdomar som jobbat i den världsberömda leksaksaffären Hamleys svenska butiker vittnar om usla arbetsvillkor. Trots utlovade förbättringar har inget skett.
– Folk blev uppsagda utan anledning och gick in i väggen, säger den tidigare anställda Alessandro Cavazz, 20.
(…)
I januari utlovade Hamleys att införa kollektivavtal i butikerna. Men nu låter det annorlunda.
– Detta är inte något som vi har bestämt ännu.
(…)
Enligt Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, är det den höga arbetslösheten bland ungdomar som gör att många inte vågar ställa krav.
– Med tanke på den höga ungdomsarbetslösheten i dagsläget så är det extra viktigt för många ungdomar att få ett jobb, och då vågar man inte alltid ställa samma krav. Det kan arbetsgivarna utnyttja, säger han.

Arbetet 12/2 2013: ”Kollektivavtal på reträtt” (av Göran Jacobsson):
https://arbetet.se/2013/02/11/kollektivavtal-pa-retratt/

- BENGTZZON blogg 17/4 2013: Facklig organisationsgrad i Sverige sedan 1900. Läs här: https://erikbengtsson.blogspot.se/2013/04/facklig-organiseringsgrad-i-sverige.html

- OM MEDLEMSUTVECKLINGEN I LO-, TCO- OCH SACO-FÖRBUNDEN
Union density and specialist/professional unions in Sweden, Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2013:2. Läs rapporten här (uppdaterad 2014)

- KRISAVTAL ELLER INTE?
ETC – Örebro 4/1 2013: “Mörk vinter för industrierna. Facken nekar krisavtal för att stoppa nedskärningarna i länet” (av Elgin Söderin)

- FACKETS MEDLEMSFÖRMÅNER
Dagens Industri 6/3 2013: ”Facket lockar med lägre boräntor” (TT):
https://www.di.se/#!/artiklar/2013/3/6/facket-lockar-med-lagre-borantor/

Norrländska Socialdemokraten 7/3 2013, sid. 14: ”Attraktivare fack med fler förmåner” (av Jenny Petersson / TT)

Nordvästra Skånes Tidningar 7/3 2013: ”Facket vill locka fler medlemmar med förmåner” (TT / Jenny Petersson)

Upsala Nya Tidning 7/3 2013: ”Förmåner ska locka till medlemskap” (TT / Jenny Petersson)

- NYA DATA OM ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD OCH KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD

Läs 2018 års utgåva av *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* här:

https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

Finns även på sid. 28-34 och 299-300 i Medlingsinstitutets årsrapport – *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2012* under rubriken "Parternas organisationsgrad" 28-34 och 299-300: Läs hela årsrapporten här eller läs de aktuella sidorna här

Arbetet 11/2 2013: Kollektivavtal på reträtt (av Göran Jacobsson)

- THE AMERICAN WAY

ORDFRONT

Ordfront nr 1 2013: The American way" (av Kent Werne) (Anders Kjellberg intervjuas på sid 32 angående om Sverige är på väg mot en amerikansk modell på arbetsmarknaden): https://kentwerne.se/essaer-2/the-american-way/ Utdrag ur artikeln:

Anders Kjellberg, professor i sociologi i Lund, har följt den svenska arbetsmarknaden under flera år. Och han ser tecken på en amerikanisering.

- Det är inte så att vi kommer få en amerikansk modell i morgon. Det handlar snarare om en långsam förändring, en rörelseinriktning, där flera faktorer spelar in.

Den viktigaste är kanske strukturomvandlingen. På två decennier har 400 000 industrijobb försvunnit. 1990 var 22 procent av de med jobb anställda inom industrin, idag är andelen nere på 13 procent. Det har inte gått lika långt som i USA, där bara 9 procent numera tillverkar saker, men trenden är tydlig. Och det beror inte bara på robotiseringen. Många industrijobb har också flyttat utomlands.

- HELA BOKEN *FINSPÅNG - EN BIT AV FOLKHEMMET. SJU UPPSATSER OM ETT INDUSTRISAMHÄLLE UNDER 1900-TALET* FINNS NU TILLGÄNGLIG I FULLTEXT: Läs boken här. I boken finns bland annat mitt kapitel "Framväxten av koncernfackligt samarbete inom metallindustrin".
  Läs bokkapitlet om koncernfackligt samarbete här

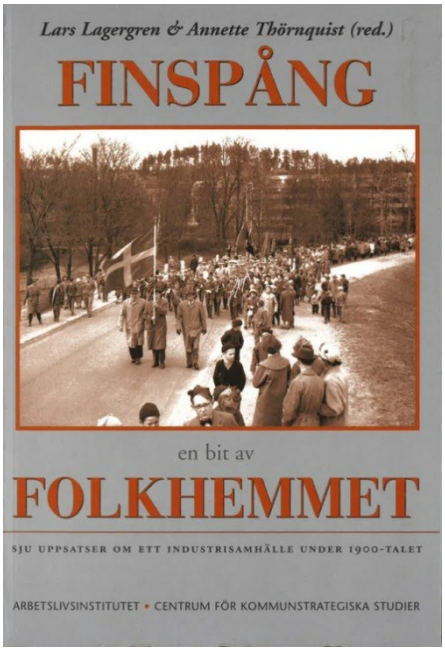

Lag & Avtal nr 6 juni 2013: ”Trygghet för miljarder – Special trygghetsstiftelser”.

”Spelar en viktig roll” (sid 31)

Ett viktigt skäl till fackligt medlemskap är ökad trygghet och den hjälp man kan få vid nedskärningar, uppsägningar och omställningar, enligt professor Anders Kjellberg vid Lunds universitet. Därför spelar omställningsavtalen en viktig roll för facken och deras medlemmar. I trygghetsrådens verksamhet ingår man i ett socialt sammanhang med andra från samma arbetsplats, medan man på Arbetsförmedlingen är mer utlämnad.

- UNIONEN 5 ÅR
  Kollega nr 1 (1/2 2013): ”Hur står det till med 5-åringen? Kollega granskar Unionen: värvandet, reklamen, kritiken, inflytandet” (av Niklas Hallstedt och Ola Rennstam), sid 8-11, 12-13 (Färre klubbar trots fler medlemmar) samt Susanna Lundells ledare sid 55.

Unionen går in på sitt sjätte år. Vid starten talades det om det kaxiga förbundet, facket som skulle sätta dagordningen på arbetsmarknaden Men hur har man lyckats?

Hur står det till med -åringen?

Kollega granskar Unionen

✔Värvandet ✔Reklamen ✔Kritiken ✔Inflytandet

Ett bevis på att Unionen har haft framgång när det gäller opinionsbildning är att man 2012 utsågs till en av årets opinionsbildare av Dagens Opinion. I motiveringen heter det att man är det "första fackförbundet som jobbar konsekvent, uthålligt och långsiktigt med de sociala medierna".

Men alla är inte övertygade om Unionens framgångar, visar det sig. Hur har man lyckats med att nå ut med sina hjärtefrågor? Inget vidare, anser Anders Kjellberg som är professor i sociologi vid Lunds universitet och specialiserad på arbetsmarknadsfrågor.

– Kompetensutveckling är något som alla fack vill ha, i regel får tjänstemännen mer än arbetarna. Och när det gäller balans i tid så vet jag inte om det är något som Unionen driver mer än någon annan. Jag kommer att tänka på Livspusslet, men det förknippar man med Sture Nordh (TCO:s förre ordförande).

Anders Kjellberg tar också fasta på det avtal för kabinpersonalen på SAS som Unionen skrev under i slutet av november. Avtalet innebar bland annat att personalen slapp direkta sänkningar av grundlönen, däremot fick de längre arbetstid och högre pensionsålder.

– Det går helt emot det här med balans i tid. Nu ska de anställda jobba mer och vara borta hemifrån längre.

https://www.e-magin.se/v5/viewer/files/viewer_s.aspx?gKey=p0q1p5rc&gInitPage=55

År 2012

- FÅ MED UTLÄNDSK BAKGRUND I FACKFÖRBUNDENS STYRELSER
  TCO-tidningen 5/12 2012: Få med utländsk bakgrund i den fackliga toppen (av Natalie Roos): https://www.arbetsvarlden.se/fa-med-utlandsk-bakgrundi-den-fackliga-toppen/ Utdrag ur artikeln:

  TCO-tidningen har frågat samtliga fackförbund hur många i deras styrelser som har utländsk bakgrund. Av 520 styrelsemedlemmar är det endast 28, alltså ungefär var tjugonde person, som stämmer in på definitionen. Det går att jämföra med att var sjätte anställd i dag har utländsk bakgrund.

  Anders Kjellberg, arbetsmarknadsforskare vid Lunds universitet, tycker att det är en förvånansvärt kraftig underrepresentation.
  – Det förekommer diskriminering på arbetsmarknaden och då är det viktigt att alla medlemmar företräds även högt upp i styrelsen. Men den här stora snedvridningen på hög facklig nivå har nog inte uppmärksammats tillräckligt. Kanske har facken hittills främst fokuserat på att ha en jämn kvinnorepresentation, säger han.

  I dag saknar mer än hälften av styrelserna helt representanter med utländsk bakgrund. Den främsta anledningen till att vissa grupper är underrepresenterade är att de aldrig blir tillfrågade, tror Anders Kjellberg.
  – Min huvudförklaring är att de inte får frågan, men sannolikt ser det bättre ut länge ned i organisationerna och närmare medlemmarna.

  Andelen med utländsk bakgrund skiljer sig också mellan olika yrkesgrupper, till exempel är ungefär 30 procent av läkarna, 17 procent av undersköterskorna och 10 procent av sjuksköterskorna födda utomlands. Bland poliserna är det endast 3 procent. Anders Kjellberg tror att det kan vara en förklaring till att TCO är den centralorganisation som har minst personer med utländsk bakgrund.
  – Det kan bero på att ganska få är utlandsfödda inom vissa TCO-förbund, till exempel poliser, lärare och tulltjänstemän. Inom Saco och LO är det ofta fler utlandsfödda, säger han.

- ”GULDSTJÄRNOR” FRÅN LUNDS UNIVERSITETS REKTOR!

  Från: _Rektor och universitetsledning - Rektor
  Skickat: den 27 november 2012 08:26
  Till: Anders Kjellberg
  Kopia: Jonas Andersson
  Ämne: SV: Guldstjärna

  Verkligen roligt att höra!
  Tacksam
  Per E

  Från: Anders Kjellberg
  Skickat: den 23 november 2012 15:46
  Till: _Rektor och universitetsledning - Rektor
  Ämne: SV: Guldstjärna

  Tack! Roligt att få guldstjärna! Nu har även Wall Street Journal hört av sig: jag är med i en artikel under helgen eller strax därefter.
  Vänliga hälsningar
  Anders

  Anders Kjellberg, professor
  Sociologiska institutionen
  Box 114
  221 00 Lund
  Tel 046-222 88 47

  Från: _Rektor och universitetsledning - Rektor
  Skickat: den 23 november 2012 14:16

Till: Anders Kjellberg
Ämne: Guldstjärna

Hej Anders!
Tack för att du har ställt upp i radio och Sydsvenskan i samband med SAS nya avtal med de anställda. Att du medverkar i media betyder mycket för att sprida universitetets kunskap till samhället och bidrar till att öka Lunds universitets synlighet.
Vänliga hälsningar
Per E

_____

Per Eriksson
Rektor / Vice-Chancellor

Lunds universitet / Lund University
Box 117
SE- 221 00 Lund, Sweden

Från: _Rektor och universitetsledning - Rektor
Skickat: den 24 februari 2012 08:32
Till: Anders Kjellberg
Ämne: Guldstjärna

Hej Anders!
Tack för att du medverkar i media, senast i DN, med dina expertkunskaper. Det betyder mycket för Lunds universitet att våra forskare deltar i samhällsdebatten och når allmänheten med sin kunskap vi medierna.
Vänligen
Per Eriksson

_____

Per Eriksson
Rektor / Vice-Chancellor

Lunds universitet / Lund University
Box 117
SE- 221 00 Lund, Sweden
Tel: 046-2227001/+46 46 2227001
Fax: 046-2224715/+46 46 2224715
www.lu.se

- HOTAR SAS-AVTALEN DEN SVENSKA KOLLEKTIVAVTALSMODELLEN? Eironline (European Industrial Relations Observatory On-line) 21/12 2012: Airline downgrades collective agreement (av Emilia Johansson and Hjalmar Eriksson, Oxford Research). Utdrag ur artikeln:

Anders Kjellberg, Professor in Sociology at Lund University, and a labour market expert, said in a newspaper article (in Swedish) that the deal offered to the unions by the company management had several unique points:

* it was the first time wages had been lowered in collective agreements since the 1930s;

* the deal was given as an ultimatum and unions were not allowed room to negotiate;

* the level of involvement by the Swedish government was exceptionally high.

Mr Kjellberg went as far as to say that the agreement was in obvious conflict with the Swedish model. He pointed out that since 1938, the practice had been to negotiate conditions, but in the SAS process unions were only allowed to accept the posited demands, under the threat of immediate bankruptcy. The demands included worsened conditions including longer working hours, an increase in the retirement age, and lower wages for several groups of employees.

The unusual nature of the situation was exaggerated by the high level of involvement of the Swedish government. The state is the largest shareholder in the company, as well as its major provider of loans through

the bank Nordea, and a provider of loan guarantees. Mr Kjellberg pointed out that it was unique to see a minister – Peter Norman, Minister of Financial Markets – actively involved in lowering wages. The minister, however, denied the Swedish model had been ignored. He said a lot of effort had gone into proposing a deal that the parties were then left to process. Minister Norman stressed that the alternative would have been bankruptcy and significant unemployment.

However, several experts agreed that the process was in conflict with the Swedish model. Magnus Henrekson, Professor and Chief Executive at the Research Institute of Industrial Economics, said in a newspaper article (in Swedish) that he felt the deal broke with the Swedish model, although he did not necessarily see it as something negative. Carin Ulander-Wänman, Senior Lecturer in law at Umeå University, also felt the issue went against the Swedish model. Anders Johansson, Adjunct Professor at the Department of Economic History at Uppsala University, argued that in the future more companies in crisis would try to do what SAS had done. However, Anders Kjellberg said he expected unions in other sectors to offer much heavier resistance.

Lag & Avtal nr 2 12 2012 (13/12), sid. 12-13: "Lönesänkningen är historisk" (av Birgitta Ländin)

ETC 30/11 2012: ”Utpressning räddade SAS”: https://www.forlag.etc.se/nyhet/utpressning-raddade-sas (sid 8-19) (av Andreas Gustavsson)

Epoch Times 24/11 2012: SAS:s ultimatum kom som en blixt från en klar himmel (av Barbro Plogander).

Väntar på avgång i inrikeshallen på Landvetters flygplats. *Foto: Barbro Plogander, Epoch Times*

Utdrag ur artikeln:

SAS:s flygpersonal i Sverige, Norge och Danmark fick den 12 november en broschyr om nytt avtal som skulle vara undertecknat inom sju dagar, annars skulle bolaget gå i konkurs. Ultimatumet var uppseendeväckande och unikt.

Fackförbundet Unionens förhandlingschef Niklas Hjert berättar att varje anställd den morgonen i sitt postfack fann en broschyr, som presenterade de nya villkoren, som om de redan vore klara, fast de överhuvudtaget inte var förhandlade.
– Dessutom hade de anlitat vad de kallade för "coacher", som gick till de enskilda och berättade att de här villkoren var bra, och nu är det bara att acceptera. Det är det mest uppseendeväckande i det här förfaringssättet, säger han.

SAS hade under en tid informerat berörda fackföreningar om att det ville genomföra förändringar. Fackförbundet Unionen i Sverige har 2 000 medlemmar från SAS. De kontaktade bolaget och staten efter en tid för att inleda förhandlingar. Niklas Hjert säger:
– Ändå valde de att vänta in i det sista. Som jag uppfattade var det först när frågan blev medial som det skapades ett tryck på bolaget, och det var först då man kallade till förhandling.

I Sverige ansvarar företag och anställda, genom sina respektive fackförbund, för lönebildningen. Staten lägger sig inte i. I alla fall väldigt lite i förhållande till andra länder, anser Anders Kjellberg, professor i sociologi och arbetsmarknadsforskare vid Lunds universitet. Här agerade dock staten de facto aktivt för att få till stånd lönesänkningar i ett enskilt företag.
– Till den svenska modellen hör att staten ska hålla sig i bakgrunden. Här var man väldigt aktivt och satt på tre stolar samtidigt, säger Kjellberg.

Den svenska staten är storägare i SAS med drygt 21 procent av aktierna, och tillsammans med de norska och danska staterna äger man 50 procent av bolaget. Den svenska staten är också storägare i Nordea, en av bankerna som ställde villkoret i krisplanen som facken var tvungna att gå med på.
Staten är dessutom själv långivare i SAS, genom lånegarantier.
– Staten brukar inte gå in aktivt inte ens i de helägda bolagen, varken när det gäller drift eller lönesättningen, så det här är helt unikt, säger Kjellberg.

En anledning till att de i alla fall gjorde det, kan vara att SAS är ett viktigt företag ut samhällssynpunkt. Om det hade gått i konkurs hade andra flygbolag snabbt tagit över ruterna mellan de stora städerna i Norden. Men Sverige och Norge är mycket avlånga land och där behövs flyget. I de norra delarna hade invånarna blivit avskurna, kanske i flera veckor, om SAS hade gått i konkurs. Dessutom har regeringen lämnat SAS lånegarantier och ville väl inte riskera skattebetalarnas pengar, menar Kjellberg.

Anders Kjellberg tror inte situationen med ultimatum kommer att sprida sig.
– Jag är säker på att om arbetsgivare i andra branscher skulle försöka sig på något liknande, skulle motståndet från facken bli betydligt hårdare.

Inte heller Niklas Hjert tror på spridning, han säger:
– Jag tror att andra bolagen i Sverige har noterat att det inte är så bra för anseendet och varumärket att försöka sig på en sådan här process.

Wall Street Journal 23/11 2012: "SAS Labor Pact Runs Counter to Swedish Model"
(av Anna Molin & Niclas Rolander) (för att läsa hela artikeln sök den på Google!)

THE WALL STREET JOURNAL.

Utdrag ur artikeln:
What is particularly troubling to supporters of Sweden's labor tradition, however, is that Swedish government backed the hard line, undermining a history of workplace harmony. The government claimed that SAS was an exceptional case and that a bankruptcy would have caused air-traffic chaos for weeks and left 15,000 unemployed.
"It shows that unions have limited power in these circumstances," Anders Kjellberg, a sociology professor and labor market researcher at Lund University, said. "It was a clear violation of the Swedish labor market model."
The consequences have been tough to swallow for Sweden's relatively well-off labor pool.
Hourly pay cuts at Swedish companies are almost unheard of in modern times, and never before has the Swedish government so forcefully advocated weakened employee terms at an individual company, Mr. Kjellberg said. Labor unions and governments here have historically allowed struggling companies to collapse rather than accept salary reductions.
For example, in the mid-20th century, companies in the country's textile industry went under as unions stuck to centralized agreements that kept wage costs higher than foreign competitors.
SAS disagrees with the suggestion that it busted the Swedish model, referring to months of briefings with labor representatives before taking action.
"This is exactly what we know as the Scandinavian model, where labor market parties agree on changes needed for the company to continue operations," said Henriette Fenger Ellekrog, a human-resources executive at the airline.
"It has almost been portrayed as if the first they heard was an ultimatum Monday which they were invited to talk about Thursday. In fact, we have talked about this with unions since August," Ms. Fenger Ellekrog said.
Union officials don't dispute the timeline, but say they weren't informed about the crucial details of the plans or able to influence them until the last minute.

DN.EKONOMI
DN.se 20/11 2012: "Brott mot svenska modellen" (av Anders Bolling)

P1 Morgon 20/11 2012: Bryter staten mot den svenska kollektivavtalsmodellen?
Igår gick facken till slut med på konkurshotade SAS hårda villkor om lönesänkningar och förlängd arbetstid. Nåt liknande har inte hänt sen 20-talet, menar experter. Samtal med Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och arbetsmarknadsforskare, som menar att staten brutit mot den svenska kollektivavtalsmodellen.

SYDSVENSKAN
Sydsvenskan 20/11 2012: ”Historisk lönesänkning” (av Daniel Rydén).
Webbversionen: "Lönesänkningen är unik"

Svenska Dagbladet 15/11 2012: ”Risken finns att SAS agerande sprider sig” (sid 4-5) (av Sara L Bränström, Ylva Edenhall och Negra Efendic)

SvD NÄRINGSLIV
Svenska Dagbladet 15/11 2012: "SAS agerande bryter mot den svenska modellen" (av Negra Efendic)

bt.se
Borås Tidning 14/12 2012, sid 14: ”Ett socialt Europa. Stolta och synliga” (av Bengt Rolfer)

Borås Tidning 22/11 2012, sid. 14-15: Tusentals kronor i sänkt lön. Svenskt Näringsliv: Inget som kommer att sättas i system” (av Joel Engblom). Läs artikeln här: https://www.bt.se/nyheter/mark/svenskt-naringsliv-(3534528).gm
Utdrag ur artikeln:
De försämrade villkoren för de anställda på SAS och Kasthall får många att oroas: kommer lönesänkningar att sättas i system av arbetsgivarna i framtiden?
Det finns ingen risk för det, enligt Svenskt Näringsliv.

Svallvågorna har gått höga efter att SAS och facken i början av veckan kom överens om räddningspaketet för SAS. De anställda fick försämrade lönevillkor och ökade arbetstider, och det har sagts att avtalet bröt mot den svenska modellen gällande löneförhandlingar. Det vill säga att fack och arbetsgivare tillsammans och i samförstånd ska presentera den bästa lösningen för samhällsutvecklingen och arbetstagaren. Enligt Peter Isling, presschef på arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv så kommer inte SAS-avtalet att bli en trendsättande lösning för arbetsgivare i framtiden.
– SAS är ett unikt case och kommer att vara ett unikt case i framtiden, just för att SAS har en särställning på den svenska flygmarknaden. Om de hade varit ett industriföretag i stenhård internationell konkurrens så hade sannolikt alternativet varit att gå i konkurs, säger Isling.

Anders Kjellberg, arbetsmarknadsforskare och professor i sociologi, säger till DN att det finns en viss risk att kraven på lönesänkning sprider sig på arbetsmarknaden. Men han säger att risken inte ska överdrivas.
– Jag räknar med att motståndet från facken blir betydligt hårdare om man försöker i andra branscher. LO-förbunden låter till exempel hellre företag gå i konkurs än sänker löner, säger han till tidningen.

- EN UTVECKLING SOM KAN FÅ KONSEKVENSER: ARBETSGIVARNAS STYRKA ÖKAR, FACKENS MINSKAR
  Läs artikel i Arbetet nr 28 14/9 2012 Tryckta tidningen 14/9 2012: ”Arbetsgivarna går om facket” (sid 1) och ”Arbetsgivare i hela landet förenar sig. Här ökar medlemstalen” (sid 6-7) (av Göran Jacobsson). Utdrag ur artikeln:
  Arbetsgivarnas organisering stärks samtidigt som facken tappar medlemmar. Det betyder att arbetsgivarna får allt större betydelse för att upprätthålla kollektivavtalen. Utvecklingen påverkar styrkeförhållandena mellan parterna och den svenska arbetsmarknadsmodellen.

  Under 2000-talet har arbetsgivarnas organisationsgrad ökat från 75 till 80 procent bland de privata företagens anställda. Huvuddelen av de privata arbetsgivarna är organiserade hos Svenskt Näringsliv, som under samma tid också har ökat sin organisationsgrad med fem procentenheter.
  – Man får väl hoppas att det beror på att vi gör ett bra jobb och levererar värde till företagen när det gäller både arbetsgivarjobbet och det samhällspolitiska, säger Christer Ågren, vice vd hos Svenskt Näringsliv.

  Förra veckan berättade Arbetet att LO-fackens medlemsras kan vara på väg att plana ut. Christer Ågren oroar sig ändå för fackens sjunkande medlemsantal.
  – I grunden är det inte positivt att facken förlorar medlemmar. Det är bra med representativa fackföreningar för att upprätthålla systemet. Alternativet är att parterna inte får så stort ansvar. Avtal ersätts då av lagstiftning och den är mycket trubbigare, säger Christer Ågren.

På en direkt fråga säger han att det i vissa lägen kan ligga i arbetsgivarnas intresse att anställda går med i facket – och tar ansvar för avtalet. Han pekar på Frankrike som ett avskräckande exempel: låg facklig organisationsgrad och stora möjligheter att gå i konflikt.

När ett företag går med i en arbetsgivarorganisation medför det som regel att företagets anställda automatiskt omfattas av kollektivavtalet. Svenskt Näringslivs vice vd konstaterar att utvecklingen stärker arbetsgivarna och försvagar facken. Han är mest orolig för att grundidén med den svenska modellen är i fara, men han har ändå klart för sig vad som skulle ändras om arbetsgivarna får mer att säga till om.
– Det viktiga för oss är att utveckla kollektivavtal som är attraktiva för både företag och medarbetare. Mer konkret kan det handla om rimliga löneökningar och större möjlighet att disponera lönepåslagen lokalt. Och att delar av avtalen ska vara förhandlingsbara lokalt, säger han.

För att utveckla sådana avtal anser Christer Ågren att det är väsentligt att fack och arbetsgivare har en gemensam analys. Och när det gäller analysen tycker han att en del av tjänstemannafacken har en bättre analys än LO-förbunden.
(…)
Anders Kjellberg är professor i sociologi vid Lunds universitet. Siffrorna i illustrationen är hämtade från hans rapport Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund.
– Arbetsgivarna får ett ökat ansvar – och det är i allt högre grad de som bär upp kollektivavtalssystemet, konstaterar han.

Anders Kjellberg säger att en förklaring till de privata arbetsgivarnas uppsving är att delar av den offentliga sektorn privatiserats och att det bildats företag för att sköta offentlig verksamhet på entreprenad. Samtidigt som det på många sådana arbetsplatser inte finns några fackliga traditioner. För den enskilde arbetsgivaren ser han flera skäl att gå med i en arbetsgivarorganisation. Det är praktiskt – många löne- och anställningsvillkor är då bestämda. Det kan också vara ett sätt att avgränsa sig från oseriösa företag och utländska företag som dumpar villkor.

För Anders Kjellberg är en möjlig utveckling att den svenska arbetsmarknadsmodellen hotas. I första hand tänker han på EU-direktiv som då inte längre kommer att införas genom avtal utan genom lagstiftning.
– Vikande fackanslutning gör att fackets makt minskar och den minskar mest i förbund med låg anslutningsgrad, säger Anders Kjellberg.

Han pekar på Hotell- och restaurangfacket som har låg organisationsgrad och svårt att få upp lönerna, men trots detta inte är helt försvagat. HRF har fortfarande stor strejkkapacitet.
– Arbetsgivarna är starkare än någonsin, men så länge konflikträtten är intakt kommer facket att vara någorlunda starkt, säger Anders Kjellberg.

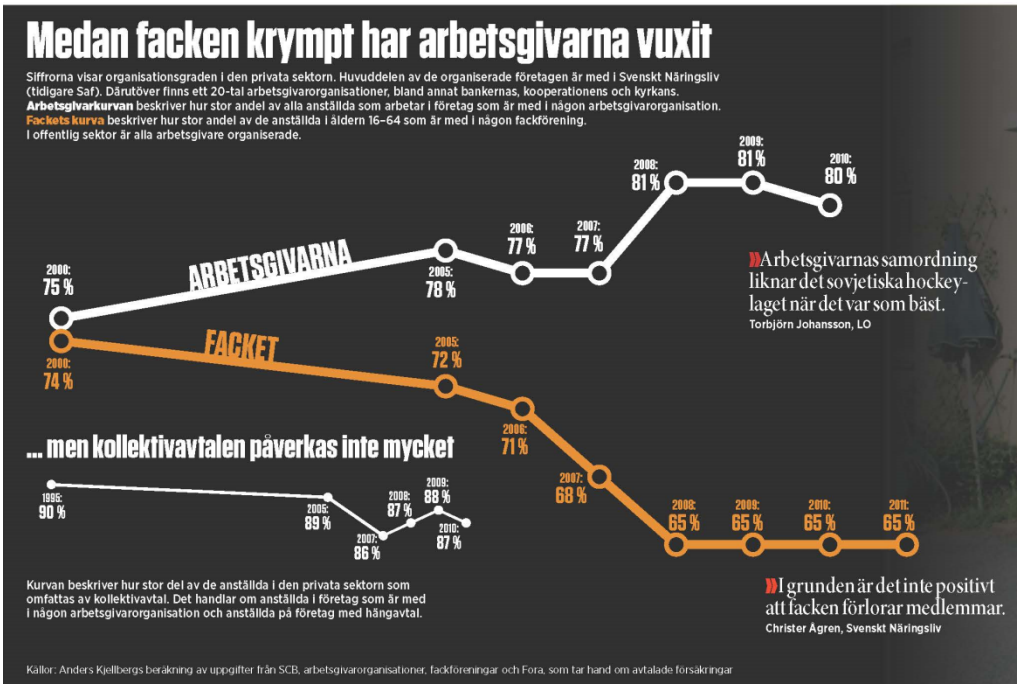

- MEDLEMSFLYKT EFTER CHOCKHÖJD A-KASSEAVGIFT MEN UTVECKLINGEN HAR VÄNT FÖR TJÄNSTEMÄNNEN
  Se Tidningen Vision nr 13 2012 (31/8 2012): ”Medlemsflykt efter chockhöjd a-kassa” (av Mårten Kierkegaard). Läs här https://www.tidningenvision.se/nyheter/medlemsflykt-efter-chockhojd-kassa-18611 eller här:

  De kraftigt höjda avgifterna 2007 fick hundratusentals anställda att gå ur a-kassan och även lämna facket. Nu har utvecklingen vänt tillbaka något, men det gäller bara tjänstemän. I Sverige är organisationsgraden, andelen anställda som är med i facket, fortfarande förhållandevis hög. Men jämfört med för 20 år sedan har den sjunkit kraftigt. 1993 var 85 procent av alla löntagare med i facket, nu är det 70 procent. Den stora nedgången började 2007 när regeringen chockhöjde avgiften till a-kassorna. Därefter har nedgången fortsatt för LO-förbunden medan tjänstemännens organisationsgrad stabiliserats.
  – A-kasseavgiften spelar roll för raset och för att utvecklingen sedan blev olika för arbetare och tjänstemän, konstaterar Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet som forskar om facket och arbetsmarknaden.

  Till en början höjdes avgiften i samtliga a-kassor. Sedan differentierades den, det vill säga att a-kassor med många arbetslösa bland medlemmarna fick högre avgift. Effekten märktes efter lågkonjunkturen för några år sedan. I osäkra tider brukar fler gå med i facket. Så blev det inte inom industrin.
  – 2009 låg avgiften i IF Metalls a-kassa på 390 kronor och Civilingenjörernas på 90 kronor. Det förklarar en del varför tjänstemännens organisationsgrad ökade, säger Anders Kjellberg.

  Avgiften till a-kassan kommer att fortsätta påverka hur många som är med i facket, säger Anders Kjellberg. Men det finns även andra faktorer som har betydelse: att antalet tillfälliga anställningar ökar, den ekonomiska konjunkturen, ökad outsourcing till företag som inte har samma fackliga traditioner, attityder och kunskap om facket.
  – Det sker också en strukturell förändring. Andelen offentliganställda minskar och inom privat sektor sjunker andelen som arbetar i industrin. Det slår igenom starkast bland ungdomar som hamnar i de växande privata tjänstenäringarna där organisationsgraden är låg, säger Anders Kjellberg.

  Tycker du att facken gör tillräckligt för att få fler medlemmar?
  – TCO har varit mer på alerten med att driva kampanjer med förbunden. Men det viktiga är ändå vad som sker på den lokala nivån.

  På vilket sätt?
  – Både ur en nyttoaspekt och ur en social aspekt. I och med att lönebildningen har decentraliserats är det viktigare än någonsin att facket finns på lokal nivå. Och finns det ingen lokal fackklubb finns ingen att kontakta eller kontaktas av.

  di.se
  Dagens Industri 30/1 2012: ”Medlemsras i Metall under Löfven” (av Linda Öhrn). Läs här: https://www.di.se/#!/artiklar/2012/1/30/medlemsras-i-metall--under-lofven/

- FOLKPARTIET OCH CENTERN VILL NU SLOPA DE DIFFERENTIERADE A-KASSEAVGIFTERNA
  Hade inte både fackens och a-kassornas medlemsras och den uteblivna effekten på lönebildningen kunnat förutses när alliansregeringen höjde och differentierade a-kasseavgifterna? Läs mitt svar i Dagens Arena 5/7 2012: Det har hänt sedan regeringen införde olika a-kasseavgifter: Mikael Färnbo intervjuar Anders Kjellberg
  Läs artikeln här: https://portal.research.lu.se/portal/files/6182657/2861133.pdf

- KONFLIKTFONDERNAS STORA BETYDELSE I DEN SVENSKA MODELLEN
  Arbetet nr 22-23 (21/6) 2012: Arbetsgivarna fattigare än facken (sid 6-7) (av Anders Eld). Utdrag ur artikeln:
  Att arbetstagarparten har en mycket större förmögenhet kan delvis bero på ägarstrukturen. Den stora skillnaden mellan parterna handlar nämligen om vem som sitter på kapitalet. På den fackliga sidan ligger förmögenheterna hos förbunden, medan centralorganisationerna har jämförelsevis små eller inga konfliktmedel. Den motsatta situationen gäller hos arbetsgivarna där många förbund saknar egna konfliktfonder. I stället sprids och delas riskerna mellan medlemsförbunden genom att konfliktmedlen finns i centralorganisationen.

  Sociologiprofessorn Anders Kjellberg, som länge forskat i arbetsgivarstrategier, ser en historisk förklaring till det.
  – Redan när Svenska arbetsgivareföreningen bildades 1902 fick förbunden som gick med del av en strejkförsäkring. Saf kom till just för att organisationen skulle ha den funktionen, säger Anders Kjellberg.

  Några enstaka arbetsgivarförbund har samlat på sig betydande egna förmögenheter, trots att de som medlemmar i Svenskt Näringsliv får del av den gemensamma konfliktfonden. Praktexemplet är Teknikföretagen med närmare 1,9 miljarder kronor i en så kallad understödsfond.
  – Efter storkonflikten 1980, som många på arbetsgivarsidan uppfattade som ett misslyckande, beslöt dåvarande Verkstadsföreningen att bryta sig ut ur de centrala förhandlingarna. 1982 upprättade VF en egen konfliktfond och tvingade Saf att ändra sina stadgar för att få ökad handlingsfrihet och bli mer självständigt, säger Anders Kjellberg.

  Trots att de öppna konflikterna har blivit färre hävdar han att konfliktfonderna har stor betydelse i den svenska modellen.
  – De är minst lika viktiga som någonsin tidigare. Strejk och övertidsblockad är viktiga påtryckningsmedel, och hoten är inte trovärdiga utan konfliktmedlen. För arbetsgivarna är de viktiga ur en mer defensiv synvinkel. Att båda sidor har välfyllda kassor tjänar till att skapa press i förhandlingarna, säger Anders Kjellberg.

- FACKETS MEDLEMSTAPP - ORSAKER OCH KONSEKVENSER

  Akademikern

  Akademikern nr 5 (17/6) 2012: Många utmaningar väntar facket (sid 30-31) (av Bengt Rolfer)

  Arbetsmarknaden nr 3 (21/5) 2012: Färre i facket ökar motsättningarna (sid 36) (av Ylva Jakobsson)

- INFÖR LO-KONGRESSEN 25-28/5 2012
  Aktuellt i politiken 24/1 2012: ”Vem borgar bäst för LOs framtid? Sociologiprofessor Anders Kjellberg: Facket måste även nå unga utan jobb” (sid 8-9) (av Ingela Hoatson)

  Svenska Dagbladet 20/5 2012: ”Männen återtar försvagad LO-borg” (TT)

  DN.EKONOMI
  Dagens Nyheter 20/5 2012: ”Männen återtar försvagad LO-borg” (TT)

  Norrbottens-Kuriren 20/5 2012: ”Männen återtar LO-borgen” (TT):
  https://www.kuriren.nu/nyheter/mannen-atertar-lo-borgen-6423850.aspx#Scen_1

  Dagens Industri 21/5 2012: ”Försvagat LO byter ordförande” (TT)

  Svenska Dagbladet 20/5 2012: ”Männen återtar försvagad LO-borg” (TT / Olle Lindström):
  https://www.svd.se/nyheter/inrikes/mannen-atertar-forsvagad-lo-borg_7215193.svd

Helsingborgs Dagblad 21/5: ”Männen tillbaka till makten i LO” (TT / Olle Lindström)

- SVENSKT OCH INTERNATIONELLT MEDLEMSTAPP

  Anders Kjellberg intervjuas i boken *Facklig kräftgång. Rapporter från Europa* (av Anna Danielsson Öberg & Tommy Öberg) om den fackliga medlemsutvecklingen i bland annat Sverige. Se sid. 70-75 och 78-81. Info om boken på Premiss Förlag (utgiven 24/5 2012): https://www.premissforlag.se/bok/facklig-kraftgang/

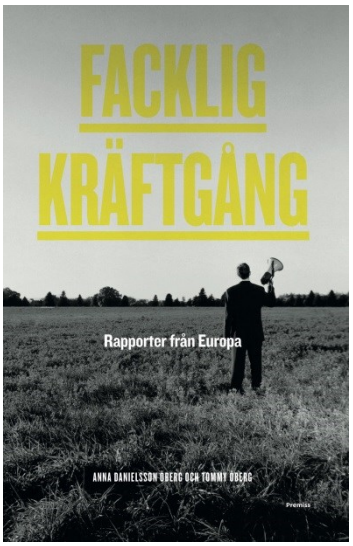

  Akademikern 14/12 2012: ”Ett socialt Europa. Stolta och osynliga” (sid 22) (av Bengt Rolfer). Se tabell över den fackliga organisationsgraden i olika länder.

- FRÅN FACKET TILL FACEBOOK

  Lärar- och sjuksköterskeupproren uttrycker i likhet med 1980-talets Dalauppror och 70-talets vilda strejker ett starkt missnöje underifrån och krav på förbättringar i ett läge då facket inte lyckats infria förväntningarna - läs artikel i Fokus nr 17 2012 (sid 18) (av Maggie Strömberg)

- FACKET VARFÖR DET?

  Intervju med Anders Kjellberg i tidningen *Din Karriär - Lärare* nr 2 2012. Läs här: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=4076706&fileOId=4076707

- A-KASSORNAS ORGANISATIONSGRAD HAR MINSKAT KRAFTIGT MEN ANDELEN ARBETSLÖSA MED ARBETSLÖSHETSERSÄTTNING HAR RASAT ÄNNU MER

  Andelen som är med i a-kassan har minskat från 83 till 70 procent sedan avgifterna höjdes kraftigt vid årsskiftet 2006/2007, men andelen öppet arbetslösa som får arbetslöshetsersättning har minskat ännu mer och är nu nere på 36 procent.
  Se DN 22/2 2012, sid. 8-9: ”120 000 arbetslösa utan ersättning” (av Jens Kärrman): https://www.dn.se/ekonomi/120-000-arbetslosa-utan-ersattning/

ETC-Stockholm 12/2 2012: "Endast var tredje arbetslös har a-kasseersättning" (av Jonna Sima) (i den tryckta tidningen har rubriken blivit felaktig – ”Var tredje arbetslöshet står utan a-kassa” – det korrekta är att endast var tredje arbetslös har ersättning).

TT 22/2 2012, kl 2:42: ”120 000 arbetslösa utan ersättning”

Västerbottens Folkblad 23/2 2012: ”Arbetslösa saknar en ersättning” (TT)

Partille Tidning 1/2 2012: ”Många arbetslösa står utan a-kassa” (av Olof Lönnehed)

Om a-kassornas organisationsgrad läs sid 56-59 i *Vilka ”hoppade av” a-kassan eller avstod från att gå med? En studie av a-kassornas medlemsras*. (Uppdaterad 2016): https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/vilka-hoppade-av-akassan-eller-avstod-fraan-att-gaa-med-en-studie-av-akassornas-medlemsras(daa3870f-e88e-4c26-affb-40e17d8677f3).html

För andelen arbetslösa utan arbetslöshetsersättning (64 procent november 2011), se sid 31-32 i Arbetsförmedlingens Återrapportering 2012

- VIDGAD KLYFTA 2011 MELLAN ARBETARES OCH TJÄNSTEMÄNS ORGANISATIONSGRAD: 67 RESPEKTIVE 73 PROCENT = REKORDSTORA SEX PROCENTENHETERS SKILLNAD.
  Andelen fackanslutna arbetare (årsmedeltal anställda) sjönk 2011 från 69 till 67 procent medan tjänstemännens organisationsgrad var oförändrat 73 procent. För nya data om kollektivavtalens täckningsgrad och arbetsgivarnas organisationsgrad finns nyare siffror finns här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

  Svenska Dagbladet 7/2 2012: Arbetare släpar efter i anslutning till facket (sid 10) (av Cecilia Axelsson).

10 NYHETER SvD Näringsliv tisdag 7 februari 2012

För hotell- och restauranganställda har den fackliga organisationsgraden nått en ny bottennotering, 33 procent.

Arbetare släpar efter i anslutning till facket

Läs här:
Klyftan i organisationsgrad mellan arbetare och tjänstemän ökar. Tjänstemännen drar ifrån allt mer. Det visar nya siffror som SvD Näringsliv har tagit del av. Andelen arbetare som är med i facket sjönk förra året till 67 procent, samtidigt som den var 73 procent bland tjänstemän.
– Skillnaden har aldrig tidigare varit så stor, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet

Trenden med att allt fler arbetare väljer bort facket fortsätter. Inom industrin, där arbetarna traditionellt har varit fackligt starkare, ligger nu arbetare och tjänstemän för första gången jämsides. Båda grupperna har

en organisationsgrad på 78 procent. Andelen bland tjänstemännen ökade med en procentenhet förra året, medan den minskade lika mycket bland arbetarna.

Det framgår av en ny rapport från professor Anders Kjellberg. Fortsätter trenden kommer industritjänstemännen att dra om, konstaterar han.
– Det är vad som verkar vara på väg att ske. Så sent som 2008 var organisationsgraden bland arbetare inom industrin sex procentenheter högre och nu är skillnaden helt utraderad, säger han.

Sett över hela arbetsmarknaden ökar skillnaden i facklig organisationsgrad mellan arbetare och tjänstemän. 2008 hade tjänstemännen för första gången en större andel fackligt anslutna. Sedan dess har gapet växt varje år. Det beror framför allt på att organisationsgraden bland arbetare sjunker. Nu är den nere på 67 procent, ett rejält tapp från 2010 då den var 69 procent. Enligt Anders Kjellberg är de fortsatt stora skillnaderna i avgifter till a-kassan en viktig förklaring. Arbetarnas a-kassor har oftast högre avgifter. Samtidigt har stora LO-grupper låga löner. Allra lägst inom hotell och restaurang, där den fackliga organisationsgraden når en ny bottennotering på 33 procent.
– Så låg organisationsgrad har vad jag vet ingen grupp i Sverige haft efter andra världskriget, säger Anders Kjellberg. Men den är högre på de stora arbetsplatserna inom branschen, så facket har fortfarande kapacitet att gå ut i konflikt.

Avgifterna till a-kassorna är inte hela förklaringen. De ungas andel av de anställda har ökat, enligt Anders Kjellberg. Och arbetarna är överrepresenterade bland de unga, som har klart lägst organisationsgrad. Men hur facket agerar spelar också en roll.
– TCO-förbunden har varit mer aktiva och snabbare med att förnya sig. LO har vaknat senare, säger Anders Kjellberg.

Medlemstappet inom LO har nu minskat rejält och några månader förra året ökade antalet aktiva medlemmar. Målet med en organisationsgrad på 75 procent vid LO-kongressen i maj är dock avlägset.
– Det framstår som fullkomligt orealistiskt, säger Anders Kjellberg.

LO-tidningen 10/2 2012: En av tre nobbar facket (av Johanna Wreder). Läs här:
Andelen arbetare som är med i facket fortsätter att krympa. Organisationsgraden är nere i 67 procent.
– Bland arbetare har den rasat med hela tio procentenheter de senaste fem åren, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

Organisationsgraden bland arbetare minskade förra året från 69 till 67 procent. Den viktigaste förklaringen till att siffran sjunkit de senaste åren är den kraftiga höjningen av a-kasseavgifterna som ledde till medlemsras i facket under 2007. Att den sedan inte ökade under krisen utan fortsatte att minska är anmärkningsvärt, enligt Anders Kjellberg, som forskar på temat och som tagit fram statistiken. Men han är inte lika förvånad över att den sjönk förra året.
– I goda tider anställs fler – och fler unga – och då behöver facket verkligen vara på alerten för att värva medlemmar. Samtidigt tycker många att facket inte är lika angeläget som i kristider.

Inom offentlig sektor är organisationsgraden högst, medan den är lägst i hotell- och restaurangbranschen. Där är nu bara var tredje arbetare med i facket.
– Det kan bli svårt på sikt att upp-rätt-hålla kollektivavtalens täckningsgrad när så få är med. Mycket hänger på att arbetsgivarna fortsätter att vara organiserade, säger Anders Kjellberg.

Att fler vänder facket ryggen kan också påverka fackets styrka, till exempel i av-talsförhandlingar, men det kan LO-samordningen till viss del kompensera, med gemensamma krav och gemensam styrka.
– De större arbetsplatserna i hotell- och restaurangbranschen har också högre organisationsgrad, så facket har fortfarande konfliktkapacitet, säger Anders Kjellberg.

Bland tjänstemännen ligger organisationsgraden tämligen stabilt sedan 2007 och var förra året 73 procent. Att facket klarat sig bättre bland tjänstemän än bland arbetare beror bland annat på att LO-medlemmarna drabbades hårdast av de höjda a-kasseavgifterna. LO-yrkena har också större andel ungdomar och bland dem står fler utanför facket.

- HUR UPPSPLITTRINGEN AV DE ANSTÄLLDA GENOM INHYRNING AV PERSONAL, MÅNGA VISSTIDSANSTÄLLDA MM FÖRSVÅRAR FACKLIG ORGANISERING

  Aktuellt 24/5 2012 kl 21: ”Visstidare nobbar facket” (Reportrar: Jenny Lagerstedt och Ylva Esping). Professor Anders Kjellberg och LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin

intervjuas om varför bara var tredje ung med anställning är med i facket. Inslaget handlar om svårigheterna att organisera visstidsanställda och bemanningsanställda, bland annat till följd av bristande kunskaper hos många unga om vad fack och kollektivavtal är.

Helsingborgs Dagblad 14/1 2012: Fritt fall för facket? (av Axel Jönsson). Läs här:
Apropå att många av fackförbunden fortsätter att tappa medlemmar. Anders Kjellberg, arbetslivsforskare och professor i sociologi vid Lunds universitet, ser en världsrekordinnehavare som har förtvivlat svårt att anpassa sig till dagens arbetsmarknad. Nytt år och nya rapporter om röda medlemssiffror för många av facken. Är de på väg att förlora sin legitimitet?
– Nej. Man ska komma ihåg att Sverige fortfarande har världsrekord tillsammans med Finland och Danmark när det kommer till andelen fackligt anslutna, ungefär 70 procent.

Samtidigt tappar till exempel LO medlemmar för 16:e året i rad?
– Absolut. Men man måste skilja på antalet medlemmar och organisationsgraden, som är den procentuella andelen fackligt anslutna inom en bransch eller sektor. Den är i allmänhet fortsatt hög. Arbetarna blir färre och färre hela tiden och eftersom LO organiserar i huvudsak arbetare så är det ofrånkomligt att deras medlemsantal minskar. Omvänt ökar Saco sitt medlemstal något eftersom antalet akademiker växer.

Så ryktet om fackföreningarnas död är betydligt överdrivet?
– Ja, det kan man säga. Men exempelvis LO kommer troligtvis att fortsätta att tappa medlemmar. Det beror på förändringar i sammansättningen av arbetskraften. Andelen offentligt anställda sjunker år för år genom privatiseringar och bolagiseringar. Traditionellt sett har den offentliga sektorn högst facklig organisationsgrad medan de privata tjänstenäringarna har lägst. I takt med avregleringarna går de anställda till arbetsplatser som kanske saknar facklig tradition och inte sällan till arbetsgivare som är skeptiska till facket.

Det är fortsatt ekonomiska kristider. Borde inte facken blomstra?
– Historiskt sett har det varit så. Men vid den senaste ekonomiska krisen steg inte organisationsgraden alls. Tvärtom sjönk den bland vissa grupper. Det kan till stor del skyllas på de förändringar av a-kasseavgiften som gjorts sedan 2007. I en del fall sexdubblades avgiften. Då upplevde facken ett medlemstapp som saknar motstycke. Höjningarna slog igenom starkast hos LO-grupperna eftersom nivån på avgiften relaterades till arbetslösheten, som i regel är högre bland arbetare än bland tjänstemän. När sedan den ekonomiska krisen slog till fick många a-kassor höja avgiften kraftigt. Ett tag kunde en metallarbetare få betala upp till 700-800 kronor i månaden i avgifter. Då är det inte konstigt att en del drar sig för att stanna kvar.

Det är inte så att vi svenskar blivit mindre av ett kollektiv?
– Folk är inte så mycket mindre solidariska nu än förr, det rör sig snarare om en *strukturell individualisering*. Gemenskapen på arbetsplatserna splittras upp av inhyrd personal, tidsbegränsade anställningar, udda arbetstider och att arbete outsourcas till andra företag. Då minskar givetvis möjligheten till samhörighet. Arbetsmiljöfrågorna är kanske viktigare än någonsin, samtidigt som det blir allt svårare för facken att göra någonting åt dem.

Bland unga mellan 16 och 24 år har det fackliga engagemanget sjunkit under en längre tid. Vad beror det på?
– För 15-20 år sedan hade var tredje anställd i den åldersgruppen ett tidsbegränsat jobb, nu är det över hälften. Ungas anställningar är ofta tillfälliga och när de upphör byter man ofta både arbetsgivare och bransch, eller hamnar i en period av arbetslöshet. Det håller tillbaka benägenheten att engagera sig fackligt.

Det låter som att facken har en del att jobba med?
– Ja, de står inför stora utmaningar. De måste bli bättre på att bilda opinion och att sprida kunskap om vad de uträttar och värdet av kollektivavtal. Men det viktigaste är att upprätthålla verksamheten ute på arbetsplatserna. Det är där de potentiella medlemmarna finns, såväl som de fackliga frågorna. Men även det blir en utmaning eftersom antalet förtroendevalda sjunker kraftigt. 1998 var de runt en halv miljon, 2006 hade det krymp ihop till 340 000. Antalet anställda har ju inte sjunkit under samma period, utan snarare ökat. Så chansen att möta en facklig representant har minskat med tiden.

Foto: Lunds universitet

https://hd.se/mer/2012/01/14/fritt-fall-for-facket/

I artikelns kommentarsfält besvarade jag ifrågasättandet från vd:n för Bemanningsföretagen, Henrik Bäckström, att gemenskapen på arbetsplatserna splittras upp av inhyrd personal, tidsbegränsade anställningar mm. Min kommentar till Bäckströms inlägg:
Vad jag syftade på var den *arbetsplatsgemenskap* som ligger till grund för facklig organisering och fackligt handlande. Om alla anställda på en arbetsplats har samma arbetsgivare är det naturligtvis lättare att agera gemensamt än om man är uppsplittrad på flera. De inhyrda har en annan arbetsgivare än kollegorna i kundföretaget samtidigt som de i viktiga avseenden befinner sig under samma arbetsgivare som dessa. För det andra är de bemanningsanställdas närvaro i kundföretaget mer eller mindre tillfällig. I lönefrågor är de hänvisade till det egna bemanningsföretaget och fackklubben där medan arbetsmiljöfrågorna till stor del faller under företaget där de konkret arbetar. Inhyrda som är med i facket tillhör inte kundföretagets fackklubbar. Bemanningsföretagens egen studie visar att inhyrd personal inte vänder sig till kundföretaget i någon större utsträckning vad gäller arbetsförhållandena: 62% av dem som har behov att diskutera arbetsförhållandena vill helst göra det direkt med bemanningsföretaget medan den minoritet som föredrar att vända sig till facket är delade på facklig företrädare på kundföretaget (9%) respektive på bemanningsföretaget (9%). De upplever således inte något visst fack som det naturliga att vända sig till i den mån de alls kontaktar facket. Facket försvagas också av att förekomsten av inhyrda minskar underlaget för fackklubbar på arbetsplatsen ifråga.

Mål & Medel nr 2 2012: Fortsätter det blir det problem (av Malin Klingzell-Brulin). Utdrag ur artikeln:

LO-förbunden inom industrin har varit vana vid en hög organisationsgrad, 2006 låg den på 84 procent. Men efter regeringens beslut att kraftigt höja egenavgiften till a-kassan har organisations-graden stadigt minskat. Det är nu hög tid att prioritera medlemsvärvning. Det anser Anders Kjellberg, arbetslivsforskare och professor i sociologi vid Lunds universitet. Han har under många år studerat utvecklingen inom svensk fackföreningsrörelse. Han har ännu inte fått siffrorna för hur organisationsgraden såg ut 2011 men han tror att den sjunkit ytterligare för arbetare, då antalet anställda har ökat samtidigt som medlemsantalet minskat.
– Det innebär i så fall att trenden nedåt fortsätter för arbetarna medan tjänstemännens organisationsgrad antagligen kommer att förbli på samma nivå som 2010, säger han.

Under åren 2006-2010 sjönk den genomsnittliga organisationsgraden för arbetare från 77 procent till 69 procent. Hans gissning är att den 2011 kommer att landa på 68 procent. För tjänstemän har utvecklingen nedåt inte varit lika tydlig, gått från 77 procent till 72 procent 2009 och sedan en ökning till 73 procent. Han menar att det är en fullt förklarlig utveckling. Under hela 2010 betalade till exempel en metallarbetare 390 kronor i månaden i a-kasseavgift medan en civilingenjör med dubbelt så hög lön endast betalade 90 kronor. Han tycker inte att det går att utesluta att det varit en medveten strategi från regeringen att försvaga LO-facken genom avgiftshöjningen.

Han skiljer på lång och kortsiktiga förändringar. Den trend som nu råder är att både antalet arbetare minskar (även om det skedde en tillfällig ökning 2011 till följd av förbättrad ekonomisk konjunktur) och att organisationsgraden för arbetare sjunker.
– Det vi också kan se är att organisationsgraden går ner mer långsamt fram till 2007 och därefter rasar den när avgiften till a-kassan chockhöjs.

Han använder sig av begreppet *strukturell individualisering*. Det är när anställningsformen försvårar organisering, vilket är fallet med inhyrda, visstidsanställda och outsourcing. Han tror att detta också kan ha haft en påverkan på organisationsgraden inom livsmedelsindustrin. Nya jobb blir osäkrare. Att organisera ungdomar samtidigt som de nya jobben blir allt osäkrare är inte lätt.
– Jag tror tyvärr att ungdomar idag ofta inte känner till vad facken står för eller vad de uträttar. Inte heller vad ett kollektivavtal är för något.

Han betonar hur oerhört viktigt det är att det finns klubbar ute på arbetsplatserna och att det går att redovisa konkreta resultat. Det gäller också att framhålla vad facket gjort och vad medlemmarna fått ut av sitt fackliga medlemskap.
– Att marknadsföra sig själv har inte varit fackets starka sida.

Är du bekymrad?
– Nej, inte i dagsläget. Än så länge är Sverige tillsammans med Danmark och Finland de länder som har högst organisationsgrad i världen, cirka 70 procent. Det är betydligt mer än i Tyskland där organisationsgraden ligger under 20 procent och i England där den ligger under 30 procent.
Han konstaterar samtidigt att det för svensk del handlar om långsiktiga förändringar. Och om det fortsätter som hittills blir det så småningom problem, särskilt i vissa branscher.
https://malmedel.nu/ovriga-nyheter/%e2%80%9dfortsatter-det-blir-det-problem%e2%80%9d/

- VEM TAR ANSVAR FÖR DE OSÄKERT ANSTÄLLDA?
  Sveriges Radio P1-programmet Kaliber 29/1 2012 behandlades bland annat fackets roll och betydelsen av den sjunkande organisationsgraden. Ur programmet:
  Vi har tagit med oss berättelserna som har hörts i den här serien till Hillevi Engström som är moderat arbetsmarknadsminister. Under decennier samarbetade moderaterna mest med arbetsgivarna och tog avstånd från många av fackens förslag. Men i dag låter det annorlunda, det är en ny moderat vi möter.
  – Det som jag kan känna en viss oro för är att fackens organisationsgrad sjunker och det tycker jag är oroande och det är inte alls bra för den svenska modellen. För det är viktigt när man är på arbetsmarknaden att man omfattas av kollektivavtal och inte minst unga människor tenderar ju i lägre grad att bli medlemmar i facket. Det är viktigt att arbetsgivarna också är organiserade för det är själva grunden för att vår modell ska hålla och fungera väl.

  Men den största nedgången i fackens medlemstal, en kvarts miljon medlemmar, kom 2007 och 2008 just när Alliansregeringen genom en lagändring kraftigt höjt avgifterna till A-kassorna, som ju är anknutna till facken. Det har bland annat sociologiprofessor Anders Kjellberg i Lund visat. Hillevi Engström tror dock inte att regeringen bidragit till fackens nedgång.
  – Det är ju en långvarig trend att facken tappar medlemmar, vissa fack – andra växer ju. Och då kan man fundera på varför växer till exempel Unionen, varför växer Ledarna och varför tappar en del LO-fack? Det tycker jag är en viktig hemläxa. Skulle vi ha en trend där det här bara fortsätter då kommer vi i en annan situation och då finns det en risk för den svenska modellen skulle jag säga, på lite längre sikt.

  /Fråga till Hillevi Engström/ *Om jag bara får återgå till den frågan jag hade, att ni höjde de här avgifterna, kan det ha försvårat fackförbundens situation?*
  – Jag skulle inte vilja se det så. Jag tycker att A-kassan är A-kassan och facken är facken, så jag kan inte säga vad som beror på vad, varför man tappar medlemmar. Men den viktigaste orsaken tror jag är att facken inte är tillräckligt attraktiva för vissa medlemsgrupper som de skulle kunna organisera. Jag tror till exempel, inom LO till exempel tror jag att det skulle vara väldigt positivt för medlemsantalet att man inte hade den starka kopplingen till socialdemokraterna. Min egen dotter jobbar i handeln och den där kopplingen till socialdemokraterna tycker många handelsanställda inte är positiv. På samma sätt som jag inte tycker att man ska vara kopplad till moderaterna heller, utan facken ska vara självständiga från politiken.
  Reportrar: Love Bergström & Frida Johanson. Läs mer här:
  https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/98052?programid=1316

- PARTERNAS ORGANISATIONSGRAD 2011
  Anders Kjellbergs kapitel "Parternas organisationsgrad" ingår i *Avtalsrörelsen och löne-bildningen 2011. Medlingsinstitutets årsrapport 2011* (sid. 33-38). Stockholm: Medlingsinstitutet 2012. Läs här:
  https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=2339433&fileOId=2339436
  eller Läs hela årsrapporten här. Färskare uppgifter om facklig organisationsgrad 2011-2016 (årsmedeltal) finns att läsa i *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* (2018 års upplaga). Läs här:

https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

ÅR 2011

- NY BOK OM OTRYGGT ARBETE: Annette Thörnquist & Åsa-Karin Engstrand (eds.) *Precarious Employment in Perspective. Old and New Challenges to Working Conditions in Sweden*. Work & Society. Vol. 70. Bruxelles: Peter Lang 2011
  Mer info om boken här.
  Abstract mm för mitt kapitel "Trade Unions and Collective Agreements in a Changing World" (klicka på Sammanfattning)

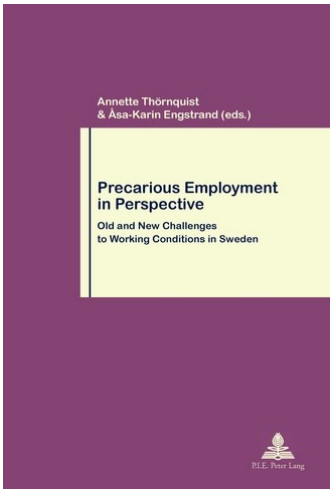

  Recension av boken i *Historisk tidskrift* 133:4 2013 (s 757) av Tobias Karlsson och i *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nr 4 2012 (69-72) av Lars Ekdahl (Södertörns högskola). Läs här:
  https://www.intra.kau.se/dokument/upload/C10B99451606517 13FIUVWFF8CC9/AoA-04-2012_s69-72_LarsEkdahl.pdf

- DEN SVENSKA MODELLEN
  TCO-tidningen 21/11 2011: “Den svenska modellens rötter” (sid 14-15) (av Sanna

Jansson). Läs här: https://www.arbetsvarlden.se/den-svenska-modellens-rotter

Utdrag ur artikeln:

FRAM TILL 30-TALET tillhörde Sverige de länder i världen som hade allra flest konfliktdagar på arbetsmarknaden. Att Saltsjöbadsavtalet, vars mål var att åstadkomma arbetsfred, kom till stånd var därför ingen slump.
– Den svenska modellen växte delvis fram under hot om lagstiftning från staten. Parterna blev mer eller mindre tvungna att träffa en överenskommelse.

SÅ SKEDDE ALLTSÅ till slut 1938. Och under det efterföljande decenniet, på fyrtiotalet, tillkom sedan fler och fler påbyggnadsavtal som stärkte huvudavtalet. En stor konflikt utbröt dock år 1945. Den så kallade metallarbetarstrejken slutade i nederlag för facket. Framför allt blev det en tillbakagång för de mer militanta delarna av facket, med kommunisterna i spetsen.
– Utgången av den här konflikten fick stor betydelse för att Saltsjöbadsavtalet skulle slå igenom i praktiken, säger Anders Kjellberg.

Under femtio- och sextiotalen minskade antalet konflikter. Anders Kjellberg kallar perioden för den svenska modellens glansdagar. Den utmärktes framför allt av centrala löneförhandlingar mellan LO och SAF.

PÅ SJUTTIOTALET däremot började modellen att knaka i fogarna. Då ställdes krav både från fackligt och politiskt håll på att införa lagstiftning på flera områden. Det var en period av politisk och facklig radikalisering. Bland annat MBL och Las kom till under denna tid.
– Lagstiftning är ett avsteg från modellen, det var ett brott mot saltsjöbadsandan men å andra sidan rörde det sig om lagar som var avsedda att följas upp av förhandlingar och avtal.

UNDER ÅTTIOTALET började arbetsgivarna att förespråka en ökad decentralisering av kollektivavtalen. Bland annat berodde det på att förhandlingsatmosfären var mer komplicerad, det fanns nu fler parter än förr och det var därför inte lika lätt att förhandla centralt. SAF radikaliserades under den här perioden, bland annat som ett svar på att sjuttiotalets lagstiftning gynnat facket och dessutom hade diskussionen om löntagarfonder polariserat parterna ytterligare. När storkonflikten 1980 (med stora strejker och framför allt en stor lockout) inte resulterade i att lönerna hölls tillbaka på det sätt som SAF ville, blev även det ett skäl för arbetsgivarsidan att arbeta för ökad decentralisering.

PÅ NITTIOTALET drabbades Sverige av en djup ekonomisk kris, och staten hotade nu med åtgärder om inte parterna själva kom fram till ett sätt att hålla lönerna nere. År 1997 träffades Industriavtalet, ett avtal vars mål var just att hålla lönerna på en rimlig nivå. Avtalet, som brukar ses som ett nytt Saltsjöbadsavtal, blåste nytt liv i partssamarbetet och lyckades med att växla ned löneökningstakten.

Under det senaste decenniet har partssamarbetet starkt präglats av en diskussion om vilken bransch som ska vara löneledande. Man har också börjat tala om att modellen är hotad, av ökat inflytande från EU och av att facket tappar medlemmar.

- REGERINGENS FÖRÄNDRINGAR AV A-KASSAN FÅR SKARP FORSKARKRITIK Arbetsmarknaden nr 6 december 2011: ”A-kassereformen gav motsatt effekt” (av Ylva Jakobsson)

Den enda tydliga effekten av de höjda a-kasseavgifterna är ett gigantiskt medlemstapp, menar forskare.

A-kassereformen gav motsatt effekt

Regeringens beslut att införa differentierade avgifter i a-kassan har inte fått avsedd effekt, menar flera arbetsmarknadsforskare.

ENLIGT DET TEORETISKA resonemanget bakom a-kassereformen 2007 skulle fackförbund med hög arbetslöshet bland medlemmarna ha en dyrare a-kasseavgift. Facken skulle då bli mer återhållsamma i löneförhandlingarna, för att hålla nere lönerna och på så sätt få ut fler i jobb och sänka arbetslösheten.

Men så har det inte blivit, menar Anders Kjellberg vid Lunds universitet som har forskat om reformen.

– Det blev snarare tvärtom. De förbund inom LO som har de högsta avgifterna har fått högre löneökningar än snittet, för att LO ville gynna låglönebranscher, säger han.

ANDERS KJELLBERG menar att regeringens tänk bakom reformen inte passar ihop med hur den svenska lönebildningen fungerar.

Han tycker också att systemet riskerar att sända ut signaler som går på tvärs med andra mål. Till exempel skulle den relativt höga arbetslösheten, och tillika avgifterna, inom industrifacken kunna skrämma bort ännu fler unga från att söka sig till det redan försmådda industriprogrammet.

ÄVEN LARS CALMFORS har kritiserat reformen, bland annat i en artikel i Ekonomisk Debatt. I en analys kommer han tillsammans med en annan forskare fram till att de differentierade avgifterna endast haft marginella effekter på lönebildning och sysselsättning.

Den enda tydliga effekten, menar forskarna, är att både a-kassorna och facken de senaste åren har tappat hundratusentals medlemmar.

– Det har åstadkommit ett utanförskap, inte minst bland unga och invandrare som ofta är de som har drabbats av de höjda avgifterna, säger Anders Kjellberg.

YLVA JAKOBSSON

Dagens industri 31/10 2011: "'Reformen inte särskilt lyckad'" (sid 1) och "Skarp forskarkritik mot a-kassereform" (sid 9) (av Tomas Nordenskiöld). Läs här och här eller här: https://people.su.se/~calmf/Interviews/di_31okt2011.pdf Forskarna som kommer med kritiken är professor Lars Calmfors (Stockholms universitet) och Anders Kjellberg (Lunds universitet). Utdrag ur artikeln:

Forskare slår larm inför avgörandet i avtalsrörelsen: regeringens reformering av a-kassan har byggt på felaktig modell. Syftet att tvinga fram lägre lönekrav har inte infriats. I stället hotas den svenska modellen av medlemsflykten från fack och a-kassa.

(…)

”Den här reformen var inte särskilt lyckad. Man kan vara ganska säker på att de effekter som regeringen eftersträvar inte uppnås. Samtidigt har det blivit stora negativa bi effekter”, säger Lars Calmfors, professor vid Stockholms universitet.

Regeringen har lyft fram förändringen av a-kassan som en av sina viktigaste reformer. (…)

Tanken är att facken ska bli mer försiktiga i sina lönekrav i och med att deras medlemmar får högre a-kasseavgifter om lönerna sticker i väg så pass mycket att arbetslösheten stiger. Det finns bara ett problem: modellen stämmer inte.

”Teorin bakom förändringen håller inte alls. Om regeringens a-kassereform har haft någon effekt är det den motsatta, att facken har krävt kompensation för medlemmarnas höjda avgifter. Det visar sig att fack med höga avgifter, som Hotell- och restaurangfacket, fick mer i förra avtalsrörelsen”, säger Anders Kjellberg, professor vid Lunds universitet.

Att utfallet av reformen inte har blivit som modellen förutsåg beror, enligt Anders Kjellberg och Lars Calmfors, på några grundläggande felantaganden.

”Ska facken utgå från a-kasseavgifterna när de formulerar sina krav måste de enskilda förbunden gå fram på egen hand. Industriavtalet och samordningen inom LO och Svenskt Näringsliv gör det i praktiken omöjligt”, säger Anders Kjellberg.

Att den avsedda lönedämpade effekten inte har uppnåtts är dock inte forskarnas största bekymmer. Under 2007 lämnade 400 000 svenskar a-kassan, en minskning med hela 11 procent.

”Att så många lämnade a-kassorna är en direkt följd av reformen. Medlemsraset är också störst där avgifterna gick upp mest”, säger Lars Calmfors.

(…)

Både Lars Calmfors och Anders Kjellberg ser risker med de kraftiga medlemsrasen. För samhällsekonomin är det inte bra att människor som skulle behöva en arbetslöshetsförsäkring står utanför, konstaterar Lars Calmfors.

(…)
Anders Kjellberg går längre i sin kritik. Han menar att hela den svenska modellen med kollektivavtal nu riskerar att börja knaka i fogarna.
”Systemet bygger på en hög anslutningsgrad. Det finns nu en risk att kraven på lagstiftning höjs.”

Wanja Lundby-Wedin är mycket kritisk till a-kassereformen. FOTO: ANDERS WIKLUND

Dagens industri 31/10 2011: ”Lundby-Wedin: ’Ett misslyckande’” (sid 9) (av Tomas Nordenskiöld). Utdrag ur artikeln:
”Den hårda forskarkritiken mot reformeringen av a-kassan skärper tonläget mellan LO och regeringen. ”Det här är ett gigantiskt misslyckande”, säger LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin.
Finansminister Anders Borg slår ifrån sig kritiken från Lars Calmfors och Anders Kjellberg om att regeringens a-kassereform misslyckats när det gäller att dämpa löneökningarna.
”Min känsla är att det fungerat rätt bra. När jag pratar med fackliga organisationer så är de oroliga för att de ska förlora medlemmar när avgifterna går upp och att de därför måste titta på det när de sätter sina lönekrav. När de resonerar så tycks avgifterna spelar den rollen de ska”, säger Anders Borg till Di.
Hur kan du och forskarna komma fram till så olika slutsatser?
”För mig är det tydligt att det här går i rätt riktning. Sedan tror jag att den här typen av akademisk forskning är viktig och det är bra att man gör den, men vi måste också basera oss på praktisk erfarenhet och vad som fungerar.”
”Upp till Anders Borg”
Anders Borg medger att det blev ”en viss nedgång” i medlemstalen i a-kassorna, men att det inte är fråga om något ”systemskifte”. Att LO tappat 300 000 medlemmar beror på att deras medlemmar tröttnat på det nära bandet mellan LO och Socialdemokraterna, menar han.
”LO uppfattas som väldigt omodernt. Man är inte i takt med utvecklingen i samhället.
Det är LO som måste göra något åt det”, säger Anders Borg.
Från LO har man ända sedan reformen sjösattes protesterat högljutt. Att LO skulle stå tillbaka med sina lönekrav på grund av a-kasseavgiften är huvudlöst, anser Wanja Lundby-Wedin.
”Det står i själva propositionen att syftet med reformen var att påverka lönebildningen. Det har man misslyckats med. Då är det upp till Anders Borg att rätta till de skador reformen har orsakat”, säger Wanja Lundby-Wedin.
Föreslår förändringar
Att LO har tappat så många medlemmar beror på att den totala kostnaden för a-kassa och medlemskap i facket har ökat kraftigt, säger hon.
”Det kan inte vara så att flera hundra tusen medlemmar 2007 kom på att vi samarbetar med Socialdemokraterna. Det är en så dåligt förklaring att den inte ens är värd att bemöta.”
Vad borde regeringen göra?
”Förbättra villkoren och se till att det är billigare att vara med och att man får 80 procent i ersättning. Det handlar om Sveriges förmåga till omställning och människors möjlighet att försörja sig. I tider av arbetslöshet ska man inte ha så låg inkomst att man inte kan bidra till att hålla uppe efterfrågan.””

Läs Dagens Arena 21/10 2011 om Fredrik Reinfeldts syn på den förändrade a-kassan: Forskare ger Reinfeldt svar på tal om a-kassan
Kan även laddas ned här:
https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=2201217&fileOId=2201218 (Anders Kjellberg intervjuas av Mikael Färnbo)

Se även ledaren i Västerbottens Folkblad 20/10 2011: ”Högern har gått vilse” (av Lena Sandlin): https://www.socialdemokraterna.se/Webben-for-alla/Arbetarekommuner/Umea/NyDebatt/Ledare-Lena-Sandlin/Hogern-har-gatt-vilse/

Tidningen Ångermanland 27/10 2011 (ledaren), sid. 3: ”Urholkad försäkring” (av Peter Franke)

Ledaren i Allehanda 22/10 2011: Urholkad försäkring

Värmlands Folkblad 19/10 2011 (ledaren): ”Urholkad försäkring. Regeringens misslyckande slår sönder den svenska modellen” (av Peter Franke). Läs här:
https://www.vf.se/asikter/ledare/regeringens-misslyckande-slar-sonder-den-svenska-modellen

Smålandsposten 17/10 2011: ”Experter sågar alliansens reform. ’A-kassan fick en motsatt effekt’” (sid A20) (TT / Olle Lindström).

Svenska Dagbladet 17/10 2011: ”A-kassereform får underkänt. Alliansregerinen har varken nått lägre lönekrav eller minskad arbetslöshet anser forskare” (sid 12) (Anders Kjellberg, Lars Calmfors och arbetsmarknadsministern Hillevi Engström intervjuas av Olle Lindström / TT)

Läs även TT-telegram 16/10 2011: ”Forskare sågar a-kassepolitik. Regeringens a-kassepolitik får stark kritik av tunga forskare”, t ex på SVT:
https://www.svt.se/nyheter/sverige/forskare-sagar-regeringens-a-kassepolitik

Göteborgs-Posten: https://www.gp.se/nyheter/sverige/1.750260-forskare-sagar-a-kassepolitik

Dagens Industri 16/10 2011: ”Forskare sågar regeringens a-kassepolitik” (Olle Lindström/TT). Läs här:
Det har snart gått fem år sedan regeringen införde de differentierade avgifterna i a-kassan.
"Den enda riktigt tydliga effekten blev att många lämnade kassorna och att facken tappade medlemmar", säger professor Anders Kjellberg som forskat på konsekvenserna.

Det var inte regeringens uttalade ambition. Alliansen hade i stället två andra syften i samband med reformen, där a-kassor med många arbetslösa blivit flera hundralappar dyrare per månad än de med lägre arbetslöshet. En dyrare avgift till följd av hög arbetslöshet skulle få facken att hålla igen i löneförhandlingarna samtidigt som fler skulle söka sig till andra branscher där efterfrågan på arbetskraft är större.

"Men det där har inte gett den önskade effekten, snarare tvärtom. Lågavlönade med högre arbetslöshet har snarare fått högre löneökningar i avtalsförhandlingarna", säger Anders Kjellberg.

Fast arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M) håller inte med.
"Man måste se arbetsmarknadspolitiken, både skattesänkningar och avgifter, som en helhet", säger hon.
Att de differentierade avgifter haft betydelse för arbetsmarknadens funktionsätt är hon övertygad om.
"Försäkringen har blivit mer försäkringsmässig".

Men professor Lars Calmfors ser flera brister. Består en högre arbetslöshet inom en bransch hamnar dessa personer ofta i långtidsarbetslöshet. De lämnar därmed a-kassans system för att i stället landa i Arbetsförmedlingens. Det ger missriktade drivkrafter för lönebildningen eftersom "för höga" löner då ger ökad långtidsarbetslöshet som minskar a-kasseavgiften.
"Detta är ett fundamentalt konstruktionsfel", skriver Calmfors i Ekonomisk debatt.

Dessutom har signalsystemet blivit helt fel, enligt Anders Kjellberg. Exempelvis har IF Metall fortsatt hög arbetslöshet i finanskrisens spår och en relativt hög a-kasseavgift.
"Samtidigt har det varit ett problem länge att ungdomar inte söker sig till industriprogrammen", säger Kjellberg.

Regeringen har drivit på för att få fler ungdomar intresserade av industrijobb. På samma vis tar och ger regeringen i restaurangbranschen. Restaurangfackets a-kasseavgift slår nästan i taket.
"Men nu vill regeringen själv med hjälp av halverad krogmoms ge fler möjlighet att söka sig till branschen", säger Anders Kjellberg.

I offentlig sektor är a-kasseavgifterna ofta lägre än i privat.
"Regeringens signal blir då att jobb i offentlig sektor är att föredra", säger Kjellberg.
Regeringens teoretiska modeller hänger heller inte ihop med hur den svenska lönebildningen fungerar. Exempelvis har industrifacken ett nära förhandlingssamarbete men helt olika a-kasseavgifter.
https://www.di.se/#!/artiklar/2011/10/16/forskare-sagar-regeringens-a-kassepolitik/

Västerbottens Folkblad (ledarsidan), notis upptill med bild på Anders Kjellberg: "Den enda riktigt tydliga effekten blev att många lämnade kassorna och att facken tappade medlemmar". Professor Anders Kjellberg som forskat på konsekvenserna av differentierade a-kasseavgifter.

Dagens Arena 21/4 2011: ”Dokument 10: ’Jobben’” (av Mikael Färnbo & Magnus Åsblad). Läs här: https://www.dagensarena.se/innehall/dokument-10-jobben/ Utdrag ur artikeln:

Sänkta löner – i teorin
Att regeringens sysselsättningspolitik syftar till skapa fler jobb genom att lägstalönerna sänks var inte något Fredrik Reinfeldt lyfte fram i valrörelsen 2006. En sådan jobbpolitik rimmade illa med de nya Moderaternas försök att beskriva sig själva som ”Sveriges nya arbetarparti”. Trots det är det just så politiken är tänkt att fungera.
– Det uttalade syftet med förändringen av a-kassan var att påverka lönebildningen, säger Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

– Lägre ersättningar ska sänka individers löneanspråk, fortsätter han.

Om du som arbetslös får ut mindre pengar än tidigare att leva på sänks också dina lönekrav när du letar efter ett nytt jobb. Den lägsta lön som du kan tänka dig att jobba för blir lägre än tidigare – och om arbetsgivarnas lönekostnader sjunker har de också råd att anställa fler. Så ser tanken ut.

Likadant är det med jobbskatteavdragen. Sänkt skatt på arbete ska medföra att fler människor blir villiga att ta jobb till en lägre lön, eftersom lönen efter skatt fortfarande kan vara lika hög som tidigare. Samtidigt blir lönekostnaderna lägre för företagen, med fler anställda som följd.

Högre arbetslöshet? Då blir det dyrare a-kassa!
Både det första jobbskatteavdraget och försämringarna av a-kassan – med höjda avgifter och lägre ersättningar – infördes nästan omedelbart efter regeringens tillträde, i januari 2007. Men efter ytterligare ett och ett halvt år

infördes ytterligare en förändring av a-kassan: Människor i olika branscher betalade helt plötsligt väldigt olika avgifter. För dem som hade oturen att arbeta inom ett område med hög arbetslöshet blev det ännu dyrare att vara med i a-kassan.

Inte heller nu uppmärksammade särskilt många att syftet var att påverka lönebildningen, trots att Moderaterna knappast svävade på målet: ”En tydlig koppling mellan avgifterna till en a-kassa och sysselsättningen inom området bidrar till att parterna fäster större vikt vid sysselsättning och arbetslöshet när de förhandlar löner och villkor”, skrev ett antal tunga moderater i en debattartikel i Dagens Nyheter hösten 2008.

Resultatet blev att den sociala polariseringen växte ytterligare. Avgifterna blev lägre för tjänstemän och akademiker och högre för löntagare inom LO-kollektivet, speciellt inom privat sektor. Hotell och restaurangs a-kassa, som efter regeringens förändringar har den högsta avgiften av alla, tappade en tredjedel av sina medlemmar mellan 2006 och 2010. Under samma period har Akademikernas a-kassa vuxit med 30 000 nya medlemmar.

Som en konsekvens av regeringens politik har medlemskapet i både fack och a-kassa sjunkit för arbetare och privatanställda, samtidigt som medlemskapet tvärtom ökat bland offentlighetsanställda. Men hur gick det med sysselsättningspolitikens huvudsyfte – att skapa fler jobb genom lägre löner?

Ganska dåligt, måste man nog konstatera.

Lönerna som inte gick ned
– De som har ett arbete har fått mer pengar i plånboken, och behållit alltihop.

Orden är Magnus Henreksons, professor i nationalekonomi vid Institutet för Näringslivsforskning. För ett drygt år sedan gjorde han en gedigen undersökning av jobbskatteavdragets effekter på sysselsättningen i Sverige. Resultatet är nedslående för regeringen.

Henrekson – som själv tycker att minskade minimilöner vore något positivt eftersom han menar att det skulle få ned arbetslösheten – konstaterar att reformerna inte har påverkat arbetslösheten särskilt mycket. I stället har jobbskatteavdragen helt enkelt lett till att människor som redan har ett jobb fått mer pengar.
– Man kan inte säga att det skett någon lönemoderering av minimilönerna. I vissa fall har de rentav ökat snabbare än genomsnittet de senaste åren, säger han.

Att jobbskatteavdragen inte har påverkat lägstalönerna nämnvärt beror mycket på att både fack och arbetsgivare i stor utsträckning samordnar sina lönekrav i avtalsförhandlingarna. Wanja Lundby-Wedin hade rätt när hon på Mynttorget i december 2006 uppmanade fackföreningsrörelsen att hålla ihop ”och inte sälja oss till lägre löner”. För även om pressade minimilöner verkligen bidrog till en lägre arbetslöshet skulle skillnaderna inom löntagarkollektivet samtidigt öka – och där spjärnar en enig fackföreningsrörelse emot.
– Man kan konstatera att facken inte har följt regeringens uppmaning. Lönerna i privat tjänstesektor har inte sänkts, utan snarare höjts. Så ur den aspekten är reformen ett fullständigt misslyckande, säger Anders Kjellberg.

- FACKEN FÖLORAR MEDLEMMAR

Svenskt Näringsliv 27/10 2011: ”Facken förlorar medlemmar”. Läs här: https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/avtalsrorelsen2011_2012/facken-forlorar-medlemmar_559594.html

ARBEIDSLIV I NORDEN
Arbeidsliv i Norden 10/11 2011: 'Förändras eller dö' - om facklig mobilisering och modernisering (av Gunhild Wallin)

Metro 4/11 2011: ”Fritt fall – facken tappar de unga” (av Leif Oldenburg). Läs här: https://www.metro.se/nyheter/fritt-fall-facken-tappar-de-unga/EVHkkd!5EH8vel32utkl/

Metro Skåne 4/11 2011: “Nya siffror. Unga väljer bort facket” (sid 1) och ”Fritt fall – facken tappar de unga” (sid 2) (av Leif Oldenburg).

The Local: Sweden’s news in English 4/11 2011: ”Young Swedish workers abandon unions” (TT / Joel Linde). Läs här: https://www.thelocal.se/20111104/37168

Katrineholms-Kuriren 30/4 2011: Fackförbunden fortsätter att blöda. Kampen för att värva nya medlemmar är hård” (av Jenny Thorell)

- NY NORDISK TIDSKRIFT FÖR ARBETSLIVSFORSKNING - *NORDIC JOURNAL OF WORKING LIFE STUDIES* (NJWLS):

Information om tidskriften . Samtliga artiklar i första numret kan laddas ned här, bl. a. Anders Kjellberg "The Decline in Swedish Union Density since 2007" (sid. 67-93), som kan laddas ned här

- EN ÖVERSIKT AV FAKTORER SOM FÖRORSAKADE A-KASSORNAS MEDLEMSRAS
  I rapporten om a-kassornas medlemsras finns nu en sammanställning av de förändringar i försäkringen som förorsakade det stora medlemsraset 2007 och 2008. Läs här sid. 72-75

- OBLIGATORISK A-KASSA?
  DN 17/7 2011: "Skydd på för alla" (huvudledaren) Läs här Utdrag ur artikeln:

  Men det främsta problemet med reformen var att den urholkade tryggheten. Färre bidrar till att betala till systemet, samtidigt som fler förlorat stora delar av sitt ekonomiska skydd. Runt 400.000 personer lämnade a-kassorna 2007. Sedan tidigare stod 500.000 utanför. Raset har inte tagits igen, 30 procent av arbetskraften saknade medlemskap i a-kassa 2010.

  Enligt en studie av Anders Kjellberg, professor vid sociologiska institutionen i Lund, var dels de yngsta, dels de äldsta på arbetsmarknaden särskilt benägna att lämna försäkringen. Regeringen påpekar själv i budgetpropositionen för 2011 att ”personer som har en hög risk att bli arbetslösa och som har ett stort behov av ersättning vid arbetslöshet är överrepresenterade bland dem som lämnat arbetslöshets-kassorna”.

  I andra änden valde de med säkrast ställning på arbetsmarknaden i högre grad än andra att stå utanför. De med lägre löner i yrken där avgiften till a-kassan är hög har svårt att ekonomiskt motivera medlemskapet. De med trygga jobb och med stort sparat kapital väljer samtidigt att inte vara med och betala till systemet. Här finns dessutom möjligheten att gå med igen om man ser att risken för arbetslöshet inom det egna yrket ökar, vilket gör att finansieringen urholkas.

  Stat och kommun får ändå en stor del av kostnaden. Även den som står utanför a-kassan får ett grundbelopp på 320 kronor om dagen, och till det kommer kostnader för socialbidrag. Långtidsutredningen konstaterar att kommunernas försörjningsstöd i praktiken för många fungerar som en arbetslöshetsersättning då fyra av tio behöver bistånd på grund av arbetslöshet.

  Det är märkligt att andra skyddsnät i samhället ska användas för det som borde vara arbetslöshetsförsäkringens funktion. Det naturliga i en svensk modell är obligatorisk a-kassa, som långsiktigt finansieras av alla på arbetsmarknaden.

- ANGÅENDE KÅROBLIGATORIETS AVSKAFFANDE

Tidningen *Lundagård* nr 9 2011: ”Kårernas arbete allt mer mot kortsiktiga frågor” (av Mimmi Nilsson). Utdrag ur artikeln (sid 10):

Flera av de kårer som Lundagård har pratat med säger att det har blivit allt viktigare att aktivt förmedla vad man gör för sina medlemmar och marknadsföra sin organisation utåt.

- Efter kårobligatoriets avskaffande har kårerna blivit frivilligorganisationer och liknar på många sätt fackföreningar. Nu måste de i högre utsträckning motivera sitt existensberättigande, säger Anders Kjellberg som är professor i sociologi på Lunds universitet och har forskat inom ämnet arbetsliv och organisationer.

Läs hela artikeln på: https://issuu.com/lundagard.se/docs/lundag__rd-2011-9

- OBLIGATORISK A-KASSA MED 650 OLIKA AVGIFTER!
  Enligt Finanspolitiska rådets förslag i 2011 års rapport bör differentieringen av a-kasseavgifterna skrotas. Samtidigt menar rådet att med en obligatorisk a-kassa skulle de differentierade avgifterna bättre än i dag kunna påverka lönebildningen om avgifterna istället för till arbetslösheten inom de olika a-kassorna kopplas till de olika avtalsområdena och arbetslösheten inom dessa. Vad man inte tänkt på är att det på den svenska arbetsmarknaden finns ca 650 avtalsområden och att det skulle bli ytterst komplicerat att beräkna arbetslösheten inom vart och ett av dessa. Enbart medlemmarna i Unionen återfinns på 80 avtalsområden och skulle då få 80 olika a-kasseavgifter. Att dagens system med differentierade avgifter ur lönebildnings-synpunkt inte fungerar brukar tillskrivas den höga grad av samordning som förekommer på den svenska arbetsmarknaden, t ex på industrins område, inom LO eller inom Svenskt Näringsliv. Mot ett ännu finmaskigare nät av avgifter kan även ställas den samordning som äger rum inom fackförbunden själva: Läs här sid. 44-52.

  TCO-tidningen 31/5 2011: A-kassa kopplad till avtalen skulle ge orimlig byråkrati
  https://www.arbetsvarlden.se/a-kassa-kopplad-till-avtalenskulle-ge-orimlig-byrakrati/
  Utdrag ur artikeln:

  En obligatorisk a-kassa med 650 olika avgifter och en dyrbar kontrollapparat. Professor Anders Kjellberg har tittat närmare på Finanspolitiska rådets spekulationer om a-kasseavgifter.

  Avgifterna till a-kassan är differentierade. Det vill säga kassor med hög arbetslöshet har en högre avgift. Tanken är att det ska påverka lönebildningen. Fackföreningar och deras medlemmar ska hålla igen på lönekraven om arbetslösheten blir för hög. Systemet infördes av alliansregeringen under förra mandatperioden. I samband med det höjdes också avgifterna rejält och en halv miljon människor valde att lämna a-kassorna. Då hade regeringen också den uttalade ambitionen att göra arbetslöshetsförsäkringen obligatorisk. Hur obligatoriet skulle konstrueras utreddes en gång. Sedan tillsattes en utredning till. Den stora socialförsäkringsutredningen som ska vara färdig om två år ska bland mycket annat föreslå en obligatorisk försäkring.

  Under tiden förfaller systemet. Arbetsförmedlingen rapporterar att bara 40 procent av de arbetslösa är berättigade till a-kassa. Under såväl lågkonjunkturen som uppgången har de differentierade avgifterna givit upphov till märkliga och orättvisa effekter på det mesta utom på lönebildningen. Kritiker, bland andra TCO:s expert Mats Essemyr, tvivlar på att det överhuvudtaget är politiskt möjligt att behålla de differentierade avgifterna i en obligatorisk försäkring. Till de skeptikerna har också Finanspolitiska rådet sällat sig. Rådet tycker det skulle vara bättre om a-kasseavgiften kopplades till de olika avtalsområdena.

  Det förslaget ifrågasätts nu av professor Anders Kjellberg, Lunds universitet.

  – Vad man inte tänkt på är att det på den svenska arbetsmarknaden finns ca 650 avtalsområden och att det skulle bli ytterst komplicerat att beräkna arbetslösheten inom vart och ett av dessa. Enbart medlemmarna i Unionen återfinns på 80 avtalsområden och skulle då få 80 olika a-kasseavgifter, skriver Anders Kjellberg.

  I rättvisans namn bör också tilläggas att även Finanspolitiska rådet tycker att en sådan differentiering skulle innebära så stora administrativa komplikationer att det knappast skulle vara värt besväret.

  Anders Kjellbergs analys finns i den nyligen uppdaterade forskningsrapporten, Växande avgiftsskillnader i a-kassan - ökad social polarisering, som är en mycket utförlig, kritisk granskning av den förda a-kassepolitiken.

Rapporten *Växande avgiftsskillnader i a-kassan - ökad social polarisering*. Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2010:2 (uppdaterad 2020) kan läsas här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/vaxande-avgiftsskillnader-i-akassan--och-utvecklingen-darefter(3214d57a-561e-4932-825d-dfdae721d97f).html

- ARBETSMILJÖN – DET ARBETSSOCIOLOGISKA PERSPEKTIVET

  Konferens arrangerad av Finansförbundet och BAO (Bankinstitutens Arbetsgivare-organisation): *Arbetsmiljön ur tre perspektiv* Stockholm 16/11 2011. Läs här Anders Kjellbergs presentation: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=2224042&fileOId=2224043&cover=0

- AVDELNING HUMOR: Med *glimten i ögat* svarade jag 31/5 2011 på LO-tidningens fråga om det fanns något fack som kunde bistå kungen i den kris som han hade hamnat i! Läs här om "Ingen facklig hjälp att få för kung i beråd" (av Erik Larsson)

- INVANDRARE HAR I HÖGRE UTSTRÄCKNING ÄN INFÖDDA SVENSKAR HAMNAT UTANFÖR FACK OCH A-KASSA SEDAN REGERINGEN 2007 FLERDUBBLADE AVGIFTERNA TILL A-KASSAN
  I den privata sektorn har de utlandsfödda lämnat facken eller avstått från att gå med i dubbelt så hög grad som svenskfödda. Mellan 2006 och 2009 sjönk de utlandsfödda löntagarnas organisationsgrad med 10 procentenheter i privat sektor jämfört med 5 enheter bland infödda svenskar. Bland tjänstemännen skedde en återhämtning 2010, men inte bland privatanställda arbetare där facken drabbats av det största medlemsraset. Mellan 2006 och 2010 sjönk de svenskföddas fackliga anslutning här med 8 procentenheter; bland de utlandsfödda var nedgången hela 14 enheter. Allt tyder på en liknande utveckling när det gäller a-kassornas medlemsras. Det får naturligtvis stora konsekvenser mot bakgrund av att arbetslösheten är dubbelt så hög bland utlandsfödda som bland svenskfödda Läs här sid. 60-68

  LO-tidningen nr 9 11/3 2011: ”Utlandsfödda går ur facket” (sid 6-7) (av Johanna Wreder). Läs webbversionen här: Invandrare lämnar fack och a-kassa.
  Utdrag ur artikeln:
  Utlandsfödda har lämnat fack och a-kassa i betydligt större omfattning än svenskfödda. Med dubbelt så hög arbetslöshet och minskad trygghet har invandrarna tagit den hårdaste smällen av krisen.
  – Utanförskapet har ökat kraftigt bland utlandsfödda både på arbetsmarknaden och i samhället i stort, säger arbetsmarknadsforskaren Anders Kjellberg.
  Andelen utlandsfödda arbetare som är med i facket har störtdykt. Innan a-kasseavgifterna höjdes, och fackets medlemsras rullade igång, var organisationsgraden lika hög för svensk- som för utlandsfödda.

  Den tryckta tidningen (kan läsas i Mediearkivet/Retriever) innehåller grafik om utvecklingen bland utlandsfödda tjänstemän och Johanna Kronlids krönika "Allergisk mot utanförskap".

  Morgonekot 9/3 2011 kl 6 och 7: Läs och lyssna här (”Typiske fackmedlemmen är inte arbetare”) (reporter Maja Lagercrantz) eller här:
  Medlemssammansättningen i fack och a-kassor har förändrats under de senaste åren. Den typiske fackmedlemmen inte längre en arbetare utan en medelålders, svenskfödd tjänsteman. Mycket har hänt sedan arbetarrörelsen bildade de första fackförbunden, idag har tjänstemännen gått om arbetarna när det gäller medlemskap i fack och a-kassa.
  Anders Kjellberg är professor i sociologi vid Lunds universitet:

- Man kan likna det vid en historisk milstolpe, att tjänstemännen inte bara är fler än arbetarna utan att man också är fackligt organiserade i högre grad, och min huvudförklaring är just avgiftssystemet som det är konstruerat.

Det var 2007 som a-kassornas finansiering ändrades så att branscher med hög arbetslöshet fick kraftigt höjda avgifter. De fack som förra året hade högst a-kasseavgifter, runt 400 kronor, var nästan alla LO-förbund, medan de med lägst avgifter, runt 100 kronor i månaden, samtliga var tjänstemannaförbund. Inte oväntat var det LO-facken och deras a-kassor som förlorade flest medlemmar.

Även ålderssammansättningen har ändrats sedan de nya avgifterna infördes, för det är särskilt de yngsta och de äldsta på arbetsmarknaden som antingen lämnat eller avstått från att gå med i fack och a-kassa under de senaste åren. Och inom den privata sektorn så har utlandsfödda lämnat facken i dubbelt så hög grad som svenskfödda. Anders Kjellberg tycker det är olyckligt att invandrare och ungdomar hamnat utanför.

- Det får ju stora konsekvenser för de här grupperna själva, inte minst eftersom arbetslösheten ligger betydligt högre än för genomsnittet, och om man då hamnar utanför a-kassa och fack så hamnar man lite utanför samhället och det är ju en olycklig utveckling.

Det sade Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet.

Läs och lyssna här: https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4392002 respektive här: https://sverigesradio.se/topsy/ljudfil/2951300.mp3

- FACKLIG ORGANISATIONSGRAD 2010: STIGANDE BLAND TJÄNSTEMÄNNEN - FALLANDE BLAND ARBETARNA
  För första gången är tjänstemännens organisationsgrad i privat sektor uppe på samma nivå som arbetarnas. Mellan 2008 och 2010 sjönk andelen fackanslutna arbetare i privat sektor från 67 procent till 65 medan motsvarande andel bland tjänstemännen ökade från 63 procent till likaledes 65. Inte minst inom industrin var denna tendens tydlig under 2010: industriarbetarnas organisationsgrad gick då ned med två procentenheter samtidigt som industritjänstemännens ökade med en enhet. Om denna utveckling fortsätter är snart andelen fackanslutna inom industrin lika stor bland tjänstemännen som bland arbetarna. Det har den aldrig tidigare varit. Den sjunkande organisationsgraden bland arbetarna och den ökande bland tjänstemännen får ses mot bakgrund av arbetarnas i allmänhet avsevärt högre avgifter till a-kassan, vilket under 2010 medförde att den sammanlagda medlemsavgiften i fackförening och a-kassa för många arbetare uppgick till ca 700 kronor eller mer per månad medan bl a akademikerna betalade betydligt mindre. Om denna utveckling finns mer att läsa i en uppdaterad och utvidgad version av *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* (2018) finns här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

Se även DN 8/2 2011: "Fler tjänstemän i facket" (DN Ekonomi sid 2-3) (av Bosse Andersson) samt Maria Crofts krönika ”Hög avgift orsak till LO-tapp” (sid 3).

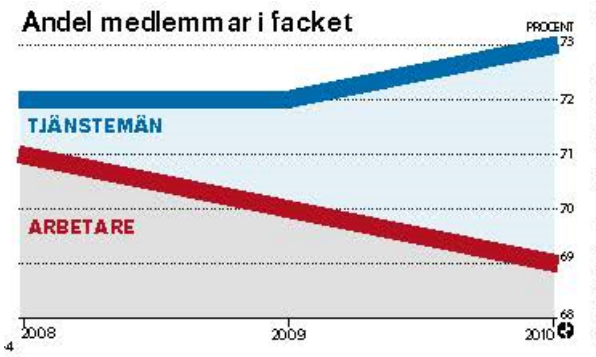

SKTF-tidningen 8/11 2011: https://www.tidningenvision.se/nyheter/fler-tjansteman-arbetare-med-i-facket-15297 (av Sara Jonerin)

Handelsnytt 8/2 2011: Ökade klyftor vart man än vänder sig (ledare av Anna Filipsson)

TCO-tidningen nr 1 2011: Facket tappar men behåller ledningen (sid 24) (av Sanna Jansson)

Sydöstran 9/2 2011: "Trendbrott: Fler tjänstemän än arbetare går med i facket"

Hallands Nyheter (ledaren) 9/2 2011: Medlemstappet är även LO:s fel (av Bengt Wernersson)

Kollega 9/2 2011: Forskare ifrågasätter medlemsras (av Anita Täpp)

LO-TIDNINGEN NR 5 I 11 FEBRUARI 2011 NYHETER 15

Milstolpe i facklig organisering

Allt fler arbetare väljer bort facket. Nu minskar andelen fackmedlemmar även bland industriarbetarna, medan trenden är den omvända bland tjänstemännen.

– För första gången någonsin har tjänstemännen i den privata sektorn kommit ikapp arbetarna. Det är en historisk milstolpe, säger professorn Anders Kjellberg.

Andelen fackmedlemmar på hela arbetsmarknaden har varit större bland tjänstemän än bland arbetare sedan 2008. Och skillnaderna ökar. Förra året var 73 procent av tjänstemännen med i facket, att jämföra med 69 procent av arbetarna. Tjänstemännens organisationsgrad ökade med en procentenhet medan arbetarnas minskade lika mycket.

– Förklaringen finns a-kasseavgifterna i kombination med konjunkturen, säger Anders Kjellberg, arbetsmarknadsforskare och sociologiprofessor vid Lunds universitet.

Det är i den privata sektorn som trenden är tydlig, och främst inom industrin. Där har organisationsgraden bland arbetare varit stabil de senaste åren, men förra året minskade den med två procentenheter.

– Konjunkturen ljusnade samtidigt som a-kasseavgifterna var fortsatt höga, då valde fler bort facket, säger Anders Kjellberg.

Det är 1 skillnad på privata sektorn som trenden är tydlig, och främst inom industrin. Där har organisationsgraden bland arbetare varit stabil de senaste åren, men förra året minskade den med två procentenheter.

– Konjunkturen ljusnade samtidigt som a-kasseavgifterna var fortsatt höga, då valde fler bort facket, säger Anders Kjellberg.

Men bland industrimyntarna blev facket mer populärt. Medan IF Metall-medlemma är betalade 290 kronor i a-kassavgift förra året, betalade civilingenjörerna bara 90 kronor och Unionens medlemmar låg därmellan.

– Det är klart att det märks på organisationsgraden, säger Anders Kjellberg.

– Att tjänstemännen inom industrin nu bara är några procentenheter från att nå samma nivå som arbetarna är något helt nytt.

Även i byggsektorn har arbetarna haft höga a-kassavgifter, och också där tappade facket mark.

Trots att organisationsgraden minskar är den fortfarande högt i industrin och byggbranschen i jämförelse med den övriga privata sektorn.

Sveagast är facket i hotell- och restaurangbranschen, där 26 procent av arbetarna är med i facket, men den andelen var oförändrad förra året.

Att bara 69 procent av arbetarna totalt är med i facket är en relativ siffra. LO-förbunden har inte haft så låg anslutningsgrad sedan 1940-talet.

LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin har vid flera tillfällen de senaste åren sagt att trenden ska vända. Men än så länge har det inte skett, trots att tre nya förbund gjort stora satsningar. Bara i transportbranschen och i offentlig sektor lyckades LO-facken öka andelen arbetare lite lunta förra året.

Som LO-Tidningen tidigare berättat har LO:s styrelse satt som mål att organisationsgraden bland arbetare ska vara upp i 75 procent till LO-kongressen i maj nästa år.

Det tror dock inte Anders Kjellberg är möjligt.

– Det är inkappast realistiskt. Så snabbt kan det inte gå. LO-förbunden får vara glada om de kan vända den nedåtgående trenden nästa år och kanske öka någon procentenhet, säger han.

Den totala organisationsgraden för alla löntagare var 71 procent förra året, och ruvelin har legat still sedan 2006.

JOHANNA WREDER

73% av tjänstemännen är med i ett fackförbund.

69% av arbetarna är med i ett förbund.

FACKFÖRBUNDENS UTVECKLING

- Saco-förbunden ökade förra året sitt medlemsantal med 15 000 medlemmar.
- LO-förbunden tappade sammanlagt 27 000 medlemmar och sviken.
- TCO-förbunden backade men betydligt mindre, enligt de preliminära uppgifter från de enskilda förbunden som LO-Tidningen tidigare publicerat. Siffrorna gäller totalt antal medlemmar inklusive pensionärer och studerande.
- Antalet yrkesverksamma medlemmar i TCO-förbunden ökade dock med cirka 1 000 under 2010, enligt TCO.
- Det är antalet yrkesverksamma medlemmar som påverkar organisationsgraden, då den är beräknad på andelen av de anställda i en bransch som är med i facket.

ANDEL SOM ÄR MED I ETT FACKFÖRBUND

	Organisationsgrad 2010		Förändring senaste året	
	Arbetare	Tjänstemän	Arbetare	Tjänstemän
Industri	79	77	2	1
Byggverksamhet*	71		2	
Handel	56	61	0	3
Övrig privat service	56	63	1	0
därav hotell och restaurang*	36		0	
Transport	63	71	1	0
Summa privat serviceektor	56	63	0	1
Privat sektor totalt	65	65	1	0
Offentlig sektor	83	86	1	1
Totalt bilda sektorerna	69	73	-1	1

*Antal tjänstemän är för litet för att redovisa.
Källa: Beräkning av SCB:s Arbetskraftsundersökning (exklusive hälsobetande studerande) gjord av Anders Kjellberg, sociologisk institutionen vid Lunds universitet.

LO-tidningen nr 5 11/2 2011: ”Milstolpe i facklig organisering” (sid 15) (av Johanna Wreder). Webbversionen 9/2 2011: Privata tjänstemän lika organiserade som arbetarna Läs här:

Men bland industritjänstemännen blev facket mer populärt. Medan IF Metalls medlemmar betalade 390 kronor i a-kassaavgift förra året, betalade civilingenjörerna bara 90 kronor och Unionens medlemmar låg däremellan.
– Det är klart att det märks på organisationsgraden, säger Anders Kjellberg.
– Att tjänstemännen inom industrin nu bara är några procentenheter från att nå samma nivå som arbetarna är något helt nytt.

Även i byggsektorn har arbetarna haft höga a-kasseavgifter, och också där tappade facket mark.
Trots att organisationsgraden minskar är den fortfarande hög i industrin och byggbranschen i jämförelse med den övriga privata sektorn. Svagast är facket i hotell- och restaurangbranschen, där 36 procent av arbetarna är med i facket, men den andelen var oförändrad förra året.
Att bara 69 procent av arbetarna totalt är med i facket är en rekordlåg siffra. LO-förbunden har inte haft så låg anslutningsgrad sedan 1940-talet. (…) Bara i transportbranschen och i offentlig sektor lyckades LO-facken öka andelen anslutna förra året.

Som LO-Tidningen tidigare berättat har LO:s styrelse satt som mål att organisationsgraden bland arbetare ska var uppe i 75 procent till LO-kongressen i maj nästa år. Det tror dock inte Anders Kjellberg är möjligt.
– Det är knappast realistiskt. Så snabbt kan det inte gå. LO-förbunden får vara glada om de kan vända den nedåtgående trenden nästa år och kanske öka någon procentenhet, säger han.
Den totala organisationsgraden för alla löntagare var 71 procent förra året, och nivån har legat still sedan 2008.

Lag & Avtal nr 2 (24/2) 2011: "Kidsen sviker facket" (av Lena Gunnars). Läs här

Flamman 12/10 2011 (ledaren): ”Nu har du en enda chans kvar, Juholt” (av Aron Etzler). Läs här: https://www.flamman.se/nu-har-du-en-enda-chans-kvar-juholt

- VARFÖR TAPPAR FACKET MEDLEMMAR?
  Anders Kjellbergs presentation: "Varför tappar facket medlemmar?" Seminarium arrangerat av Ratio i ABF-huset Stockholm 25/10 2011. Läs här: https://lup.lub.lu.se/search/ws/files/6134281/2192040.pdf

- FACKFÖRENINGARNAS OCH ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD 2010

  I Medlingsinstitutets årsrapport 2010 *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2010* (publicerad 8 februari 2011) ansvarade jag för kapitlet "Fackföreningarnas och arbetsgivarnas organisationsgrad". Den fackliga organisationsgraden 2010 redovisas där dock endast för de tre första kvartalen. Läs här (sid 31-35) .Den fackliga organisationsgraden uppdaterad med årsmedeltal 2010-2017 finns i *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund*. Läs här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

Avgiftsskillnaderna i a-kassan och deras konsekvenser uppmärksammas i en uppdaterad och utvidgad version av ytterligare en forskningsrapport som kan läsas här

- FÖRHÅLLANDET MELLAN LO OCH SAP
  Västerbottens Folkblad 31/10 2011: ”Arbetarrörelsens styrka. Arbetarrörelsens två grenar är så mycket starkare tillsammans än var för sig” (ledare av Lena Sandlin). Läs här: https://www.folkbladet.nu/272818/arbetarrorelsens-styrka
  Västerbottens Folkblad 27/7 2011: ”LO:s valanalys belyser viktiga problem för arbetarrörelsens lokala organisationer” (ledare av Magnus Granberg som bland annat diskuterar den politiska betydelsen av det lokala fackets försvagning).

- ÄR SVENSKA FACKFÖRBUND FÖRLEGADE?
  Dagens Samhälle 19/5 2011: ”Svenska fackförbund är förlegade” (av Lars-Olof Pettersson, utredare Rådhusgruppen City). Utdrag ur artikeln:
  Sveriges fackliga indelning – arbetare, tjänstemän och akademiker – är världens mest segregerade fackföreningsrörelse. Hävdar vår främste forskare på området, Anders Kjellberg. Nu står det klart att såväl LO som TCO och Saco inom kort byter eller redan har bytt ordförande. Det ger anledning att se över den fackliga strukturen. Trots att alla inser behovet av förändringar finns det starka hinder för att fackförbunden ska ta några avgörande steg i riktning mot samgående. Trösklarna är alltför höga för att det ska bli några initiativ.
  https://www.dagenssamhalle.se/debatt/svenska-fackfoerbund-aer-foerlegade-88

- STORKONFLIKTEN 1980
  Arbetarhistoria nr 138-139 (2011:2-3), sid. 33-40: ”Storkonflikten 1980 och andra stora arbetskonflikter i Sverige. Läs artikeln här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/8199732/Storkonflikten_1980_Arbetarhistoria_138_139_A_Kjellberg.pdf

Se vidare Storkonflikten 1980 - fyrtio år sedan Sverige stannade - Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek (arbark.se) 2020-05-15,

Nr 138-139 (2011:2-3) | Arbetarhistoria

- VAR TREDJE PERSON I ARBETSKRAFTEN UTANFÖR A-KASSORNA JUNI 2011
  Sedan alliansregeringen den 1 januari 2007 höjde avgifterna till a-kassan kraftigt har antalet individer i arbetskraften som står utanför a-kassorna ökat avsevärt och var vid årsskiftet 2010/2011 drygt 1,4 miljoner eller 30 procent av arbetskraften: Läs mer här sid. 43-46. Vid slutet av juni 2011 rörde det sig om 1,7 miljoner personer eller 34 procent av arbetskraften.

Se även inslag i TV4 Nyhetsmorgon och TV4 Nyheterna 28/8 2010
”Massavhopp från a-kassan” (av Aina Jutterström)

TCO-tidningen 3/5 2011: Allt glesare täckning av kollektivavtal på privat sektor (av Lennart Frykskog): https://www.arbetsvarlden.se/allt-glesare-tackning-avkollektivavtal-pa-privat-sektor/

Metro 11/10 2011: ”Var tredje utanför a-kassan”. Lågkonjunkturen slår till – då står var tredje svensk utanför a-kassan. Professorn: Är en klassfråga idag” (av Kristoffer Rengfors). Läs här: https://www.metro.se/nyheter/var-tredje-svensk-utanfor-a-kassan/EVHkjj!iYK1Fgtl4SSM/

ARBETAREN

Arbetaren nr 35 (1/9) 2011: ”Hur mår a-kassan egentligen?”: https://arbetaren.se/artiklar/hur-mar-a-kassan-egentligen/ (av Annie Hellquist). Läs här:

En minut med Anders Kjellberg, professor i sociologi, Lunds Universitet, som forskar kring facklig anslutning och a-kassans medlemsras. Det har på senare tid rapporterats att medlemsantalet i a-kassorna ökar. Stämmer det?

– Det är en nästan obetydlig ökning. Den är otroligt blygsam och ser man till ökningen av arbetskraften så är det egentligen en minskning i organisationsgrad i a-kassan. Det man kan se är att första halvåret i år så har det varit en medlemsökning på mindre än 7000 personer. Ställer man det i relation till årsskiftet

2006/2007, när avgiftshöjningen trädde i kraft, så var det 415000 färre medlemmar nu i juni, vilket är de färskaste siffrorna. Detta trots att arbetskraften under samma period växt med en halv miljon.

Hur många står nu utanför a-kassan?
– Jämfört med slutet av 2010, då 1,4 miljoner personer i arbetskraften stod utanför a-kassan, stod i juni 1,7 miljoner personer i arbetskraften utanför. Men juni är sedan en vansklig månad att mäta eftersom arbetskraften alltid växer då, när många avslutar sina utbildningar.
Men det rör sig inte om en återhämtning?

– Nej, avgiften har ju sjunkit i vissa kassor på grund av att konjunkturen har varit bra, men det har inte gjort att folk i någon större utsträckning har återvänt till a-kassan. När tiderna är goda är folk inte lika benägna att gå med, behovet känns inte lika stort. Systemet är ju byggt så att avgifterna är låga när konjunkturen är bra och höga när den är dålig. Så när man verkligen skulle behöva gå med är avgifterna höga vilket avskräcker. Sedan vet ju folk att avgifterna kan komma att stiga, vilket också kan ha gjort att det inte varit någon vidare återhämtning nu när avgifterna har varit lägre.
https://www.arbetaren.se/articles/inrikes2011091-4

- FACKLIG ANSLUTNING I SVERIGE OCH GLOBALT
  Presentation inför professorsinstallationen 18/3 2011. Läs här:
  https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=1857440&fileOId=1857441&cover=0

  Ingår i broschyren Professorsinstallation 18 mars 2011:
  https://www4.lu.se/upload/LUPDF/Professorsinstallationer/Professorsinstallationsbroschyr_vt2011_slutversionWEBB110311.pdf

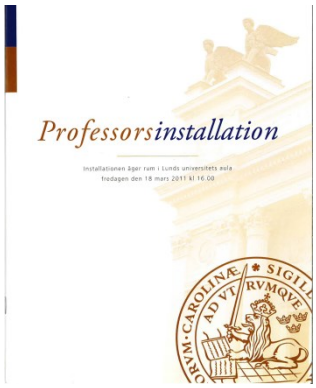

Foto: Lunds universitet

Foto: Lunds universitet

- FORUM FÖR ARBETSLIVSFORSKNING (FALF) TILLDELAR MALIN ESPERSSON PRIS FÖR BÄSTA AVHANDLING I SVERIGE INOM FORSKNINGSOMRÅDET ARBETSLIV OCH ARBETSMILJÖ

Första nationella priset i arbetslivsforskning går till Malin Espersson

Den 16 juni 2011 delade FALF för första gången ut ”Arbetsmiljöhögskolans pris för bästa avhandling i Sverige inom forskningsområdet arbetsliv och arbetsmiljö”. Årets pristagare är Malin Espersson. Hon får priset om 10 000 kronor för sin avhandling *Mer eller mindre byråkratisk – en studie av organisationsförändringar inom Kronofogdemyndigheten*, som lades fram vid Sociologiska institutionen, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds universitet 2010. Avhandlingen var nominerad av Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet och Malins Esperssons handledare.

Malin Espersson. Foto: Lunds universitet

Malin Espersson disputerade i sociologi vid Lunds universitet 29 maj 2010. Se FALF:s hemsida. Mer information finns här och här. Abstract och nedladdning av avhandlingen görs här

Office et Culture 2011, sid. 36-40: ”A propos du modèle scandinave. Réalités Suédoises” (av Anna Eriksson)

- OLIKA MÅTT PÅ ARBETSGIVARNAS ORGANISATIONSGRAD
  Anders Kjellbergs presentation: ”Arbetsgivarnas organisationsgrad, facklig organisationsgrad och kollektivavtalens täckningsgrad”. Seminarium på Arbetsmarknadsdepartementet 25 januari 2011. Olika mått på arbetsgivarnas organisationsgrad diskuteras. Läs här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/52919963/Arbetsmarknadsdepartementet_25_januari_2011_Kjellberg.pdf

ÅR 2010

- VILKA HOPPADE AV A-KASSAN ELLER AVSTOD FRÅN ATT GÅ MED?
  En ny forskningsrapport visar att a-kassorna inte bara förlorat många äldre medlemmar. De har tappat en ännu större andel av de yngre medlemmarna. Det har tidigare uppmärksammats att många ”miljonärer” lämnade a-kassan, men det var ännu fler med skulder större än tillgångar som hoppade av eller avstod från att gå med när avgifterna höjdes kraftigt. Under åren 2007 och 2008 sammantaget svarade låginkomsttagarna för hela 60 procent av medlemsraset. Rapporten heter *Vilka "hoppade av" a-kassan eller avstod från att gå med? En studie av a-kassornas medlemsras*. Lund University: Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. Research Reports 2010:3 (uppdaterad 2 april 2015). Läs rapporten här: https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/vilka-hoppade-av-akassan-eller-avstod-fraan-att-gaa-med-en-studie-av-akassornas-medlemsras(daa3870f-e88e-4c26-affb-40e17d8677f3).html
  DN 10/9 2010: "Unga väljer bort dyrare a-kassan" (av Bosse Andersson). Läs här:

A-kassorna har fortfarande inte hämtat sig från det stora raset när regeringen gjorde om regelverket. En ny rapport från docent Anders Kjellberg vid Lunds universitet visar att ungdomar och låginkomsttagare valt bort a-kassan i långt större utsträckning än man tidigare känt till. Den 1 juli i år stod 1,5 miljoner personer utanför a-kassan - det motsvarar en tredjedel av arbetskraften. Innan alliansregeringen tillträdde stod 700000 personer utanför a-kassan. Det stora raset inträffade när a-kassan gjordes om och medlemsantalet har stabiliserats på den nya, lägre nivån. Anders Kjellberg menar att de siffror som hittills lyfts fram i och för sig är riktiga, men att man missat helheten.

-Bilden av vilka som lämnade a-kassan har blivit felaktig, för att inte säga falsk, säger han.

Om man studerar de drygt 350000 som a-kassan tappade från år 2006 till 2007 ser man att mer än hälften av dem hade en inkomst under 20000 kronor. Medlemsraset i landets a-kassor, då en halv miljon medlemmar försvann under åren 2007 och 2008, berodde inte bara på avhopp. Det berodde också på att det blev färre nya medlemmar. åldrarna 16-34 år sjönk organisationsgraden i a-kassan från 68 procent av arbetskraften år 2006 till 55 procent år 2008. Åldersgruppen 16-34 år svarade för 40 procent av medlemsminskningen.

-Det förklaras till stor del av att fler unga valde att inte gå med i a-kassan, säger Anders Kjellberg.

I åldersgruppen 55-64 år sjönk organisationsgraden från 92 procent till 77 procent. Totalt minskade organisationsgraden i a-kassorna från 87 procent år 2006 till 67 procent i juni i år. De analyser som hittills presenterats har antytt att medlemsraset berott på att de som haft sitt på det torra har lämnat a-kassan. Antingen har man haft gott om pengar, varit nära pensionen eller varit säker på att ingen uppsägning hotar. Det bekräftas av att grupper som statligt anställda med lång uppsägningstid och läkare och sjuksköterskor som det är stor efterfrågan på hör till dem som i stor utsträckning har lämnat a-kassan. Tappet i åldersgruppen 16-24 år blir 30 procent om man jämför den sammantagna utvecklingen under åren 2007 och 2008 med år 2006.

Visserligen stämmer det att många äldre försvann från a-kassan, men detsamma gäller också de yngre. På samma sätt kan bilden av att det var de välbeställda som lämnade a-kassan nyanseras. A-kassornas organisationsgrad inom hotell- och restaurangbranschen, handeln, städbranschen och transportbranschen hör till dem som minskat mest, och inom de områdena finns yrken med låga löner - och höga avgifter till a-kassan.

-Det stämmer även att många av dem som lämnade a-kassan var miljonärer, men det beror på att också många med låg lön ägde en bostadsrätt eller villa.

-Förvånansvärt många låginkomsttagare räknas som miljonärer om man ser det så. Men om de mister sitt jobb och inte är med i a-kassan har de ju ändå inga pengar tillgängliga, säger Anders Kjellberg.

LO-tidningen 10/9 2010: "Unga och fattiga står utanför a-kassan" (av Erik Larsson). Läs här:

Att a-kassan blivit en så ljummen fråga i valrörelsen beror på att många tror att det främst är äldre och förmögna som inte längre är försäkrade, hävdar docent Anders Kjellberg vid Lunds universitet.
– Men i verkligheten är det främst låginkomsttagare som har fått ett försämrat skydd, säger han.

Det har varit oväntat tyst om a-kassan i valrörelsen. Under mandatperioden gjorde den borgerliga alliansen a-kassan dyrare och kraven hårdare, vilket fick facket att ordna massprotester och demonstrationer. En vecka före valet lyser frågan dock med sin frånvaro. Enligt docent Anders Kjellberg,

på sociologiska institutionen i Lund, är bilden som nått ut att det mest är gamla och förmögna som inte längre omfattas av arbetslöshetsförsäkringen. Det är, enligt honom, en skev bild som till stor del bygger på uppgifter som presenterades i juni i år.

Det var den förra arbetsmarknadsministern, Sven-Otto Littorin, som hade beställt detaljerade data från Statistiska centralbyrån (SCB) över vilka som lämnat a-kassan. I juni var SCB färdig och den 16 samma månad gick nyhetsbyrån TT ut med en artikel där innebörden var att det mest var gamla och förmögna som ratat arbetslöshetsförsäkringen. Flera tidningar, däribland LO-Tidningen, publicerade artikeln.

Det är alldeles korrekt att många som lämnat försäkringen är äldre och förmögna. Samtidigt anser Anders Kjellberg att denna bild är missvisande. För att få en helhetsbild av medlemsraset i a-kassan räcker det, enligt honom, inte med att bara undersöka vilka som lämnat a-kassan.
– Jag har även tittat vilka som har valt att inte gå med, säger han.

Då framträder ett annat resultat.
– Det är många ungdomar, till exempel inom hotell och restaurangbranschen, som inte längre går med i a-kassan.
– Låginkomsttagarna stod för så mycket som 60 procent av a-kassornas totala medlemsförlust under 2007 och 2008, säger Anders Kjellberg.

Som låginkomsttagare räknas de som tjänar mindre än 20 000 kronor i månaden. När Anders Kjellberg räknar med dem som avstod från att gå med i a-kassan finner han att också unga i hög grad valt bort försäkringen. Inte mindre än 40 procent av a-kassornas totala medlemsförlust under 2007 och 2008 var personer mellan 16 och 34 år, visar hans rapport ”Vilka hoppade av a-kassan eller avstod från att gå med?”. I gruppen medelålders, 35-54 år, var motsvarande siffra 32 procent medan de äldre, 55-64 år, utgjorde 28 procent av dem som föll bort från försäkringen.

Rapporten visar också att det är LO-förbundens a-kassor som drabbats hårdast av massflykten. Under åren 2007-2009 förlorade arbetarkassorna en dubbelt så stor andel av sina medlemmar som tjänstemannakassorna; 14 respektive 7 procent.
– Det beror på den ökande avgiftsskillnaden som den borgerliga regeringen införde, säger Anders Kjellberg.

Lägst a-kasseavgifter betalar de som är med i lärarnas och akademikernas a-kassor. Där var avgiften den 1 september i år 90 kronor i månaden. Mest betalar de som är med i LO-förbundet Musikernas a-kassa. Där var avgiften den 444 kronor i månaden.

Handelsnytt
Medlemstidning för Handelsanställdas förbund

Handelsnytt 10/9 2010 (av Staffan Julius Olsson): "A-kassesystemet har gett sociala orättvisor" Läs här:
Det är främst de som tjänar minst och har störst risk att bli arbetslösa som har försvunnit från a-kassan, visar ny forskning. Förändringarna i a-kassan har ökat de sociala klyftorna, fastslår docent Anders Kjellberg.

Sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet har analyserat SCB-statistik om vilka som har försvunnit från a-kassorna efter förändringarna som den borgerliga regeringen genomfört sedan 2006. Hans resultat ändrar radikalt den bild som nyhetsbyrån TT i juni gav av samma siffror, nämligen att det mest är äldre och förmögna som har gått ur a-kassan de senaste åren.
– Det är visserligen sant, men jag har också tittat på det minskade inflödet, det vill säga vilka som har avstått från att gå med i a-kassan jämfört med tidigare år, förklarar Anders Kjellberg för Handelsnytt.

Hans studie visar att 60 procent av dem som ”försvann” från a-kassan 2007 och 2008 var personer som tjänade mindre än 20 000 kronor i månaden. Överlägset största raset står ungdomar för. Antalet a-kassemedlemmar under 25 år minskade med 30 procent under perioden. Bara 60-plussarna kommer i närheten, med en minskning på 26 procent.

Under 2007 tappade a-kassorna för tjänstemän och arbetare ungefär lika många medlemmar. Sedan införde regeringen nya regler som medförde att a-kassan blev billigare för tjänstemän och akademiker, men dyrare för arbetare, som handelsanställda. Därefter fortsatte medlemsraset i arbetarkassorna, men planade ut i kassorna för tjänstemän och akademiker. Allt fler arbetare med låga inkomster står i dag utan arbetslöshetsförsäkring.
– De som har störst risk att bli arbetslösa och svårast att betala har högst avgift. Systemet har skapat orättvisa mellan sociala grupper, sammanfattar Anders Kjellberg.

Hans bild bekräftas av Harald Petersson, föreståndare för Handels a-kassa som har minskat från 180 000 till 150 000 medlemmar sedan regeringsskiftet. Harald Petersson berättar att minskningen är störst bland grupper som tjänar så lite att de inte anser sig ha råd att vara med och de som jobbar så få timmar att de med de nya reglerna inte har rätt till ersättning från a-kassan.
– De differentierade avgifterna har skapat orättvisor. Därför måste avgiftssystemet förändras, säger Harald Petersson.

SKTF-tidningen 10/9 2010: "Forskare: Myt att bara rika flydde a-kassan" (av Karin Warne). Läs här https://www.tidningenvision.se/nyheter/forskare-myt-att-bara-rika-flydde-kassan-14590 eller här:
Rika och äldre flydde a-kassan". Så löd rubriken på en nyhet som kablades ut i somras i media. Nu ger forskaren Anders Kjellberg en motbild: unga och låginkomsttagare står för stor del av medlemstappet. En tredjedel av arbetskraften – 1,5 miljoner människor – är inte med i a-kassan. Innan alliansregeringen tillträdde 2006 stod 700 000 utanför. Orsaken till det stora medlemstappet var en kraftig avgiftshöjning av a-kasseavgifterna. Under det första året tappade SKTF 15 procent av medlemsstyrkan.

I den analys som regeringen beställt av Statistiska centralbyrån, SCB, och som presenterades i somras konstateras att den största gruppen som hoppade av a-kassan 2007 var personer äldre än 55 år. Var fjärde som hade lämnat a-kassan hade en förmögenhet på en miljon kronor eller mer.

Siffrorna är korrekta men bilden som målades upp – att det bara var personer som kände att de satt säkert i båten som lämnade a-kassan – är skev. Det menar Anders Kjellberg, docent på Sociologiska institutionen vid Lunds universitet.

– Bilden av vilka som lämnade a-kassan har blivit felaktig, för att inte säga falsk, säger Anders Kjellberg till Dagens Nyheter.

I en ny forskningsrapport visar han att a-kassorna inte bara förlorat äldre medlemmar. De har tappat en ännu större andel av de yngre medlemmarna. Han visar också att låginkomsttagarna (mindre än 20 000 kr/mån) svarade för hela 60 procent av medlemsraset under 2007 och 2008 sammantaget.

– Det stämmer att många av dem som lämnade a-kassan var miljonärer, men det beror på att också många med låg lön ägde en bostadsrätt eller villa. Men om de mister sitt jobb och inte är med i a-kassan har de ju ändå inga pengar tillgängliga, säger han.

Göteborgs-Posten 13/9 2010: "Var tredje står utanför a-kassan" (av Marie Kennedy)

Sveriges Radio Väst Nyhetstimmen kl 11.00-11.30 13/9 2010.

Hotellrevyn nr 9 2010: "Unga och lågt avlönade gick ur a-kassa" (sid 8) (av Susanna Lundell). Webbversionen 13/9 2010: "Unga har inte råd att vara med i a-kassan". Läs här

Lag & Avtal 15/4 2010: "A-kassornas ras utreds" (av Johan Fock). Utdrag ur artikeln:

Uppdraget ska vara färdigt redan till den 14 juni och bakgrunden antas vara att siffrorna är på väg att bli slagträn i valdebatten. Enligt de rödgröna har 500 000 personer lämnat a-kassan sedan 2006. Det året stod redan 700 000 utanför vilket sammantaget skulle ge en aktuell siffra på 1,2 miljoner.

Anders Kjellberg, sociolog i Lund och forskare kring a-kasse- och fackanslutningsgrad, gör uppskattningen att en halv miljon lämnat kassorna sedan 2006. Motsvarande siffra för facket är cirka 245 000. De ökade kostnaderna har fått arbetstagarna att överge kassa, fack eller de bägge.

I SCB:s utredningsuppdrag ingår även att kartlägga vilka som lämnat kassorna. Det handlar om kön, bostadsort och utbildningsnivå. Det finns stora grupper som lämnar kassan därför att risken för arbetslöshet är försumbar. Det kan gälla till exempel läkare eller personer som inom kort går i pension. Återstår de som skulle behöva kassan – och som kassan skulle behöva som betalare.

Ett problem, som Anders Kjellberg trycker på i sina studier, är att det svenska a-kassesystemet är både starkt differentierat efter fack och därtill osolidariskt. De system för utjämning mellan kassorna som fanns tidigare är avskaffat, och andelen arbetslösa som kassorna måste försörja slår igenom på avgifterna. Det innebär att LO-förbunden har de högsta avgifterna i reda pengar. I ekonomisk teori ska de fackföreningar som pressar ut så höga löner att de åstadkommer arbetslöshet få sitt straff i form av en mer påfrestad och dyrare a-kassa. Kjellberg påpekar att detta är just teori – i synnerhet under krisåret 2009 då

arbetslösheten bland till exempel IF Metalls medlemmar knappast kan sägas vara orsakad av rusande löner.

– Jag tycker fortfarande att det är ett problem att det finns så många som inte har inkomstrelaterat försäkringsskydd vid arbetslöshet, säger arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin till TT.

Lag & Avtal 13/9 2010 (uppdaterad 14/9): "Miljonärsflykten från A-kassan en mediabluff" (av Johan Fock). Läs artikeln här eller här:

Raset för A-kassorna har fortsatt. Nya siffror visar att idag står 33 procent av personerna i arbetskraften utanför. År 2006 var den siffran 17 procent. Är de som lämnat miljonärer?

Anders Kjellberg vid sociologen i Lund har granskat statistik från SCB för att få en bild av vilka som lämnat kassorna och vilka som efter 2006 avstått från att gå med. Rapporten är skriven bland annat för att tillrättalägga tidigare uppgifter i media om att de som lämnat är ”äldre och miljonärer”. Så är det inte, enligt Anders Kjellberg. Uppgifterna kom i svang i somras efter att SCB redovisat sitt regeringsuppdrag. Bland annat skulle SCB redovisa vilka grupper som gått ur kassorna. Det är SCB:s material som Anders Kjellberg nu gått igenom. Då siffrorna över ökat utflöde summeras med ett minskat inflöde blir åldersgruppen 16-24 år den där medlemsminskningen är störst. Minskningen var 30 procent, den äldsta gruppen, 60-64 år, hade ett minus på 26 procent vilket var näst högsta notering. Siffrorna bygger på statistik från år 2007 och 2008 där siffrorna jämförs med status vid utgången av 2006.

Då medlemstappet mäts rakt av står åldersgruppen 16-34 år för 40 procent, de medelålders för 32 procent och de äldre, 55-64 år, för 28 procent. Att de äldre utgör en stor andel av dem som lämnar kassorna är normalt: en del pensioneras före 65, andra lämnar med lite marginal till pensionen eller anser sig ha säkra jobb.

Vilka är då de omnämnda miljonärerna? De stod för 25 procent av medlemsförlusterna under 2007. Samtidigt redovisas att andelen höginkomsttagare som samma år lämnat a-kassan var sex procent. Hur går det ihop? Förklaringen är att låginkomsttagare numera ofta är miljonärer, enligt rapporten. De äger sina bostäder och att dessa har ökat i värde. Var nionde arbetare och var femte lägre tjänsteman är miljonär enligt förmögenhetsstatistiken. Många av dem kan alltså, sina fastighetsinnehav till trots, ha valt att lämna a-kassan inte på grund av tryggad ekonomi utan på grund av höjda avgifter.

Metro 15/9 2010: "Unga och fattiga lämnade a-kassan" (av Tomas Lundin). Läs här eller här:

Det är inte alls bara rika och trotjänare som lämnade a-kassan när den blev dyrare, utan också fattiga och unga. Det menar Lundaforskaren Anders Kjellberg, som har räknat om statistiken. Höjd avgift och slopad skattereduktion gjorde att en låginkomsttagare kunde få en sex gånger dyrare a-kassa. Ändå visade TT:s genomgång av SCB:s statistik, som bland andra Metro publicerade, att det främst var gamla och rika som gått ur. Men de resultaten kallar nu Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet, för grovt missvisande.

– Jag utgick från samma material, men jag valde att också titta på det minskade inflödet. Då blir både unga och låginkomsttagare överrepresenterade, säger Anders Kjellberg.

Enligt de nya beräkningarna tjänar sex av tio som lämnat a-kassan mindre än 20 000 kronor i månaden och 40 procent är mellan 16-34 år. Kjellberg tror sig också veta svaret på gåtan varför miljonärerna valde att gå ur samtidigt som de som hade minus på kontot.

– De räknade in taxeringsvärdet på hus, lägenheter och sommarstugor, som kanske ökat kraftigt i värde. Med den beräkningen är var nionde arbetare och var femte lägre tjänsteman miljonär.

Kjellberg tror att hela debatten om a-kassan – som knappast nämns i årets valrörelse – kom att tonas ned till följd av de siffror han nu kallar missvisande.

– När nyheten spreds så reagerade folk med att "jaha, det var miljonärer och gamla som gick ur, då var det inte så farligt". Det finns de som har kallat det för en mediabluff, säger han.

Kommunalarbetaren 15/9 2010: "Unga och lågavlönade utanför a-kassan" (av Andreas Rågsjö Thorell). Läs här eller här:

En tredjedel av arbetskraften står utanför a-kassan. Låginkomsttagare står för 60 procent av medlemsraset. De höga avgifterna har gjort att många unga valt att inte gå med. I juni i år stod drygt 1,6 miljoner personer i arbetskraften utanför a-kassan. Det är 900 000 fler än under förra valrörelsen. Vid samma tid fick regeringen statistik över avhoppen i a-kassan från SCB. I TT: s sammanställning visade siffrorna att det främst var äldre och miljonärer som gått ur. Anders Kjellberg, docent vid sociologiska institutionen på Lunds universitet blev misstänksam. I en ny genomgång av statistiken tar han även hänsyn till hur många som avstått från att gå med i a-kassan.

– När man är uppe i 30-40 årsåldern har man ofta redan bestämt sig för att gå med a-kassan eller inte. Därför är det främst den yngsta åldersgruppen som avstod från att gå med när regeringen chockhöjde avgifterna till a-kassan, säger Anders Kjellberg.

En sammanräkning av in- och utträden i a-kassan under 2007 och 2008 visar att medlemsförlusterna procentuellt var störst både i de yngre och äldre åldersgrupperna. Från 2006 till 2009 tappade arbetarnas a-kassor dubbelt så mycket som tjänstemännens. Något som kan förklaras av den differentierade avgift som infördes i juli 2008 vilket innebär att avgiften höjs med andelen arbetslösa inom varje a-kassa.

– Klyftorna har ökat. Det är låginkomsttagare som bidragit mest till medlemsraset. De med minst betalningsförmåga har i regel fått de högsta avgifterna. Det har gjort att många arbetare gått ur eller valt att inte gå med, säger Anders Kjellberg.

Av fackförbunden är Hotell- och Restaurang värst drabbat där 34 procent har lämnat a-kassan under från 2006 till 2009. Inom Kommunal har a-kassans medlemsförluster stannat vid 13 procent. Detta trots att deltidsanställda får betala full avgift och deras ersättningsdagar sänkts från 300 till 75 dagar.

– Kommunal har klarat sig bättre eftersom arbetslösheten inte stigit i samma utsträckning i den offentliga sektorn som i den privata sektorn under krisen, säger Anders Kjellberg.

Arbetsmarknaden nr 5 (15/10) 2010: "Unga och äldre har lämnat a-kassan" (av Kamilla Kvarntorp): Läs här Utdrag ur artikeln:

Sedan regeringen höjde avgifterna till a-kassorna efter valet 2006 har medlemsantalet rasat. Främst är det ungdomar, äldre som närmar sig pension och låginkomsttagare som antingen har gått ur kassorna eller valt att inte ansluta sig.

Den 1 januari 2007 höjde alliansregeringen a-kasseavgifterna kraftigt. Men redan i september 2006 stod det klart att en avgiftshöjning var att vänta, och mellan den sista september 2006 och den sista september 2008 förlorade kassorna totalt nästan en halv miljon medlemmar. Störst är tappet bland de allra yngsta och de allra äldsta a-kassemedlemmarna. Under 2007 och 2008 försvann 30 procent av medlemmarna mellan 16 och 24 år. Anledningen till raset bland de unga är, enligt Anders Kjellberg, professor i sociologi vid Lunds universitet, att avgifterna höjdes kraftigast inom de branscher där arbetslösheten är störst, branscher där många ungdomar arbetar – till exempel hotell- och restaurangnäringen. Hotell- och restauranganställda, som i genomsnitt har en månadslön på 19 000 kronor, betalar 405 kronor i månaden för att vara med i a-kassan, medan akademikernas månadsavgift ligger på 90 kronor samtidigt som deras löner ofta är avsevärt högre.

– De höga avgifterna i relation till lönen avskräcker unga både från att stanna kvar och från att gå med i a-kassan, trots att arbetslösheten är högst i de branscher där de ofta arbetar, säger Anders Kjellberg.

Under samma period, 2007–2008, förlorade a-kassorna 26 procent av medlemmarna i åldrarna 60 till 64 år.

– De äldsta har relativt få år kvar till pensionen och många tycker att de sitter ganska säkert på sina jobb.

Det finns även en polarisering när det gäller de flyende a-kassemedlemmarnas förmögenhet, konstaterar Anders Kjellberg efter att ha gått igenom statistik från Statistiska centralbyrån. Såväl de som har tillgångar på över en miljon kronor som de som har en nettoförmögenhet på noll kronor eller mindre är överrepresenterade bland dem som gått ur kassorna. 2007, det år då flest personer lämnade a-kassorna, försvann totalt drygt 355 000 medlemmar. 33 procent av dem hade ingen förmögenhet alls, samtidigt som en av fyra hade tillgångar på minst en miljon kronor. Men att säga att förmögna lämnar a-kassorna i stor utsträckning blir, enligt Anders Kjellberg, missvisande.

– Drygt 3,7 miljoner människor i Sverige äger antingen en bostadsrätt eller en villa. En hel del av dem har låga inkomster men räknas ändå som miljonärer.

Drygt hälften av dem som hoppade av a-kassan 2007 hade en månadslön på under 20 000 kronor. Endast 6 procent av avhopparna var höginkomsttagare, det vill säga tjänade mer än 41 600 kronor i månaden.

Samtidigt som många arbetstagare har lämnat a-kassan har de flytt facken, dock inte i lika hög grad. Under 2007 och 2008 förlorade facken 235 000 medlemmar, jämfört med de fackliga a-kassornas medlemstapp på 400 000 medlemmar. Det är främst de yngre mellan 16 och 24 år som valt att stå utanför facket. För dem minskade organisationsgraden med 10 procentenheter under perioden.

– De som tjänar lite väljer ofta bort både a-kassan och facket när avgiften är hög. Man har svårt att välja, säger Anders Kjellberg.

Han räknar med ett fortsatt minskat intresse bland unga att gå med i facket. En anledning är att varannan anställd mellan 16 och 24 år har en tidsbegränsad anställning.

– Man blir ofta inte ens tillfrågad att gå med om man bara är på en arbetsplats tillfälligt. Och värderingarna har förändrats. Man vill vara säker på att få ut något för medlemsavgiften.

En annan tendens är att LO-förbundens medlemmar lämnar facket i större utsträckning än tjänstemännen. Under åren 2007–2009 sjönk LO:s medlemstal med 14 procent, jämfört med ett fall på 6 procent för TCO. Främsta anledning – de högre fack- och a-kasseavgifterna inom LO. Fortsätter trenden med lägre organisationsgrad bland unga, lågavlönade och arbetare befarar Anders Kjellberg att de sociala skillnaderna ökar.

– Försvagas facket kan det bli svårt att upprätthålla kollektivavtalen. Blir många arbetsplatser utan kollektivavtal kan det leda till lägre löner för vissa grupper, sämre arbetsvillkor och att arbetsgivarna inte betalar in till tjänstepension.

- KOLLEKTIVAVTALSKONFERENS I KÖPENHAMN 17 NOVEMBER 2010

NFS NORDENS FACKLIGA SAMORGANISATION
POHJOLAN AMMATILLINEN YHTEISJÄRJESTÖ
COUNCIL OF NORDIC TRADE UNIONS

På seminariet Kollektivavtal och Konkurrenskraft arrangerat av Nordens Fackliga Samorganisation (NSF) i Köpenhamn 17/11 2010 diskuterade Anders Kjellberg ”Hur kan fack och arbetsgivare samarbeta för att möta de utmaningar kollektivavtalsmodellen står inför – och är sådant samarbete möjligt?” Läs här
NFS:s hemsida
Referat från seminariet

- FACKKLUBBARNAS BETYDELSE
  TCO-tidningen 6/10 2010: ”’Arbetsgivare har också nytta av en fackklubb’” (av Lars Laurén). Läs här: https://www.arbetsvarlden.se/arbetsgivare-har-ocksanytta-av-en-fackklubb/

- FICK DE STORA AVGIFTSSKILLNADERNA I A-KASSAN NÅGON INVERKAN PÅ 2010 ÅRS AVTALSRÖRELSE?
  Nu när resultatet av årets avtalsrörelse går att överblicka kan konstateras att a-kasseavgiftens koppling till arbetslösheten i respektive a-kassa tvärtemot regeringens avsikter med de differentierade avgifterna inte påverkade utfallet av avtalsrörelsen 2010. I flera fall blev lönehöjningarna istället större för löntagargrupper med höga avgifter än för de med lägre. Läs mer här (speciellt sid. 26-32)

  Andra inslaget i Morgonekot 30/7 2010 kl 6, 7, 8 och 9 (Anders Kjellberg intervjuas om a-kasseavgifterna och lönebildningen)

  Ekots valobservatörer 30/7 2010: ”Har höjningarna av a-kassan sänkt lönerna”. Läs reportaget här:

Man ska inte driva upp lönerna så mycket i sin bransch så att branschen inte tål det och då innebär det att då får man vara med och betala lite extra i avgift om man har hög arbetslöshet, det är idén med det här systemet.

Det sade Folkpartiets Jan Björklund i Ekot den 3 juni, apropå att alliansen går till val på en obligatorisk a-kassa, men där avgiften varierar beroende på hur hög risken för arbetslöshet är inom den bransch där man jobbar.

Stämmer det? Har regeringens avgiftshöjningar för a-kassan lett till att löneutvecklingen dämpats i de a-kassor som har hög arbetslöshet?

Valobservatörerna utreder:

Från januari 2007 så förändrades reglerna för a-kassan, regeringen krävde större självfinansiering för samtliga a-kassor, alltså att de avgifter kassorna tar ut täcker den egna kassans utbetalningar. Regeringen tog även bort utjämningssystemet, där pengar överfördes från kassor med låg arbetslöshet till kassor med hög arbetslöshet, för att jämna ut avgiftsnivåerna. Regelförändringarna gjorde att närmare en halv miljon människor lämnade a-kassan, störst var tappet under 2007 och 2008.

Teoretiskt så ville regeringen genom att förändra reglerna för a-kassan, dvs. koppla a-kasseavgiften till arbetslösheten bland medlemmarna, göra så att löntagargrupper som riskerar höjd arbetslöshet vid förhandling om löneökningar ska dämpa lönekraven.

Docenten i sociologi och arbetslivsforskaren Anders Kjellberg från Lunds universitet har granskat utfallet för de olika a-kassorna under 2010 års avtalsrörelse.

– Tanken är att kassor som driver upp lönerna så mycket att arbetslösheten stiger, det ska avspeglas i höjda a-kasseavgifter och att man därmed inte kan tillgodogöra sig hela lönehöjningen och att facken då ska bli återhållsamma. Men det är snarare så att a-kassor med höga avgifter, inom de områdena har man fått högre lönehöjningar än i kassor med låga avgifter, säger Anders Kjellberg till Ekot.

I rapporten har han sammanställt a-kassornas avgifter, deras arbetslöshetstal och jämfört det med hur det gick i avtalsrörelsen 2010. Den visar sig att de a-kassorna med högst andel arbetslösa ofta fick bäst utdelning i löneavtalen. Avtal som Hotell och restaurang med avgift på 430 kronor, Handels butiksavtal, 315 kronor och Fastighets, på 325 kronor, fick alla en lönehöjning med ca 2,3-2,4 procent (i årstakt).

På industrins område fick IF Metall, GS, Livs, Unionen och Sveriges Ingenjörer avtal i snitt en lönehöjning på 1,7 procent, detta trots att a-kasseavgifter varierar, IF Metalls a-kasseavgift var 390 kronor, Unionens 234 kronor och Sveriges Ingenjörers 90 kronor (januari 2010).

Tjänstemannagrupperna med lägre a-kasseavgifter, som Lärarförbundet och Lärarnas Riksförbund, Läkarförbundet (med en avgift på 90 kronor) och kommunaltjänstemän anslutna till SKTF samt Akademikerförbundet SSR, lyckades inte uppnå högre löneavtal än LO-grupperna. De flesta fick i snitt 1,7 procent att jämföra med Kommunal som fick 2,2 procent.

Valobservatörerna bedömer:

Skillnaderna i a-kasseavgifterna medförde inte motsvarande skillnader i lönekraven. Förbund med höga a-kasseavgifter såsom IF Metall, Handels eller Hotell och Restaurang varken krävde eller fick lägre löneökningar än förbund med låg arbetslöshet exempelvis Sveriges Ingenjörer och lärarfacken. I 2010 års avtalsrörelse fick snarare de löntagargrupper med högst a-kassa och som löpte störst risk att bli arbetslösa en bättre löneutveckling än de med låga avgifter och säkra arbeten som t.ex. lärare och ingenjörer.

https://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=3615&grupp=11129&artikel=3883820 (ej längre aktiv länk)

Kollega DIN KOMPIS I ARBETSLIVET

Kollega 5/8 2010: "Olika a-kasseavgifter påverkade inte lönerna". (av Rickard Jakbo). Utdrag ur artikeln:

Regeringens ambition att låta a-kasseavgifterna påverka arbetslösheten har misslyckats. Det visar en studie av utfallet i 2010 års avtalsrörelse. Fackförbunden med högst arbetslöshet höll inte tillbaka sina lönekrav.

- Lärarna skulle ju enligt modellen ha fått extra mycket, men det har de inte. Hotell och Restaurangs medlemmar som har den högsta avgiften skulle däremot ha fått lite. Men de fick bland de högsta löneökningarna av alla, säger sociologen Anders Kjellberg som gjort studien.

Dagens a-kassemodell går ut på att arbetslösheten ska pressas tillbaka genom att yrkesgrupper med en hög arbetslöshet ska betala mer i a-kassa än andra. Den högre avgiften ska få fackförbunden att hålla tillbaka sina lönekrav, vilket ska ge utrymme för arbetsgivaren att anställa fler.

Men Anders Kjellberg vid Lunds universitet hittar i stället en omvänd korrelation. Flera fack med hög arbetslöshet har förhandlat till sig relativt höga lönelyft, medan de med lägre arbetslöshet har fått mindre. (Handels och Hotell & Restaurang fick bägge nästan 2,5 procent i höjd lön medan lärarna och socionomerna som betalar mycket mindre till sina a-kassor fick 1,7 procent.)

Enligt Kjellberg beror det på att parterna samordnade sig, som i de flesta avtalsrörelser nuförtiden. Svenskt Näringsliv hade en påfallande stark samordning, och LO-samordningen gick ut på att prioritera lågavlönade kvinnor, oavsett vad de betalar i a-kasseavgift.

- Regeringen tänker sig att det bara är förbunden som förhandlar. Man tar inte hänsyn till att de samordnar sig.

En annan orsak till att modellen inte håller kan enligt Kjellberg vara att förbund med höga avgifter pressas till att förhandla fram högre löner, eftersom många medlemmar väger kostnaden för medlemskapet mot nyttan av att vara med.

Arbetsmarknadsminister Tobias Billström svarar via sin pressekreterares e-post att han anser att det är för tidigt att utvärdera reformen.

Hur ser du på Kjellbergs analys om att det är samordningen bland fackförbund och arbetsgivarorganisationer som gör att det inte blir som regeringen har tänkt?

- Kjellbergs analys är inte en effektstudie. Det är många faktorer som påverkar avtalsrörelsen och i Kjellbergs analys kan man inte särskilja betydelsen av de olika faktorerna, svarar Tobias Billström.

Han vill inte att samordningen på arbetsmarknaden löses upp, utan vill ha fortsatta centrala förhandlingar eftersom det gynnar arbetsmarknadens funktionssätt. Hur det ska gå att förena med målet om att vissa fack ska kräva väsentligt mindre än andra framgår inte av svaren. Att slopa de olika avgifterna till a-kassan är inte aktuellt.

- Avgiftsdifferentieringen är en viktig del i regeringens långsiktiga politik för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och få fler i arbete, säger Billström.

Anders Kjellberg är skeptisk till att systemet kommer att fungera.

- Om det ska fungera i nästa avtalsrörelse måste samarbetet mellan facken inom industrin upplösas. Även LO och Svenskt Näringslivs samordning måste upphöra. Nej, det är inte alls troligt, säger Anders Kjellberg.”

SKTF-tidningen nr 12 2010: ”Olika a-kasseavgifter påverkade inte lönen” (sid 9) (av Lasse Nilsson)

Dagens Arbete 6/8 2010 (av Annie Hellquist): "A-kasseteorin stämmer inte" https://da.se/2010/08/a-kasseteorin-stammer-inte/ Läs här:

Med höga a-kasseavgifter skulle lönekraven hållas nere och arbetslösheten minska. Så motiverade regeringen höjningarna av a-kassan. Det sambandet finns inte visar en ny studie.

Anders Kjellberg docent i sociologi vid Lunds Universitet har tittat på effekterna av avgiftsskillnaderna i a-kassan. Regeringen genomförde stora förändringar av a-kassan 2007. I a-kassor med hög arbetslöshet skulle också a-kasseavgiften vara hög. Detta motiverades med att de höga avgifterna skulle förmå facken att vara återhållsamma i sina lönekrav, vilket på sikt skulle ge fler jobb.

– Ingenting tyder på att teorin bakom stämmer, säger Anders Kjellberg. Varken i 2007 års avtalsrörelse eller i 2010 års avtalsrörelse kunde man se ett samband mellan avtalade löneökningar och a-kasseavgiften.

Om avgiftsskillnader i a-kassan inte ger någon effekt på lönekraven. Betyder det att det inte heller ger någon effekt på arbetslöshetsnivån inom olika sektorer?

– Det är inte arbetslöshetsnivån jag har studerat, men själva tanken bakom regeringens modell, att höga a-kasseavgifter skulle ge lägre lönekrav, vilket skulle ge fler jobb, stämmer ju inte. Lönekraven har inte

hållits nere mer än allmänt under en lågkonjunktur. Arbetslösheten i de flesta branscher, särskilt inom industrin, beror inte på att man tidigare drivit upp lönerna utan på finanskrisen och den internationella lågkonjunkturen. Teorin stämmer inte med verkligheten.

Anders Kjellberg menar att teorin är förenklad och verkligheten är mer komplicerad. Teorin tar bland annat inte hänsyn till att LO har låglönesatsningar oavsett a-kasseavgiftens storlek eller att facken samordnar sig i avtalsrörelserna. Att exempelvis facken inom industrin går ut med liknande krav trots att de har väldigt olika a-kassenivåer

DA har försökt nå arbetsmarknadsminister Tobias Billström för en kommentar, men han har inte haft möjlighet att svara. I tidningen Kollega kommenterar Tobias Billström studien med att det är för tidigt att utvärdera systemet.

– Billström påstår att det är för tidigt, men två avtalsrörelser visar ju så tydligt att sambandet inte finns, säger Anders Kjellberg.

Vilka är då effekterna av systemet?

– Det har ju fått den effekten att en halv miljon har lämnat a-kassorna. Och att facket har försvagats. Men fortfarande är sju av tio med i facket, så det går att driva lönerörelser effektivt. Under åren 2007-2009 tappade LO 14 procent av sina medlemmar och det hänger tydligt ihop med höjningen av a-kassan. Det är ju inom LO a-kassorna blev som dyrast.

Finns det något annat motiv till att ha ett sådant system?

– Man kan tänka sig att man ville försvaga de fackliga organisationerna på sikt, speciellt då LO. Man har ju hållit fast vid denna reform även fast man sedan länge vetat att så många lämnat a-kassan och facket.

Anders Kjellberg framhåller också att systemet även kan ha motsatt effekt.

Ja, att man som kompensation för höjda a-kasseavgifter vill driva upp lönerna. Är fackavgiften tillsammans med a-kasseavgiften på uppemot 700-800 kronor i månaden ökar trycket på facket att visa resultat. Många medlemmar väger kostnaden mot nyttan.

Göteborgs-Posten 11/8 2010: "Regeringens modell med stora avgiftsskillnader får hård kritik" (av Maria Sköld). Utdrag ur artiklen:

Regeringens modell med stora skillnader i a-kasseavgifterna fungerar inte, enligt forskaren Anders Kjellberg. Hittills har den tänkta effekten uteblivit. Sedan två år är det dyrare att vara medlem i en a-kassa med hög arbetslöshet. Medlemmarna i Musikerförbundet betalar 444 kronor i månaden i a-kasseavgift, SACO:s akademiker bara 90 kronor. Skillnaderna i avgifter är tänkta att leda till lägre lönekrav i branscher där många går utan jobb. Men när arbetslivsforskaren Anders Kjellberg, vid Lunds universitet, studerat den senaste avtalsrörelsen har han inte funnit att det blivit så.

- Man kräver ju alltid mindre i lågkonjunktur, men jag kan inte se någon stor skillnad mellan a-kassor med hög avgift och andra, säger han. Snarare tvärtom, Handels medlemmar fick högre lönelyft än snittet, trots en a-kasseavgift på 315 kronor. En förklaring är LO:s långtgående förhandlingssamordning, där lågavlönade kvinnoyrken prioriteras. Regeringen har hänvisat till låga avtal inom bygg och industri som tecken på att systemet fungerar, men det ser Anders Kjellberg främst som en konjunktureffekt.

- Huvudargumentet för differentierade avgifter har fallit, säger han.

Men finansminister Anders Borg (M) är övertygad om att de varierade a-kasseavgifterna kommer att pressa ned arbetslösheten, frågan är bara med hur mycket.

- Det är en modell som fungerar väl, även om det är för tidigt att säga hur stor effekten blir, den har ju bara varit i kraft under en avtalsrörelse än, säger han.

Ändå finns det kritiker även bland borgerliga politiker, som Borgs partikamrat Hillevi Engström, ordförande i riksdagens arbetsmarknadsutskott. Den centerpartistiska riksdagsledamoten Staffan Danielsson kräver att regeringen tänker om.

- Jag kan inte försvara att en lågavlönad ska betala 400 kronor i månaden och en högavlönad 90, säger han.

Transportarbetaren nr 9, september 2010: ”Borgerlig a-kassestrategi höll inte” (av Jan Lindkvist). Läs här:

Den borgerliga alliansen drev igenom stora skillnader i a-kasseavgift för olika yrkesgrupper. Motivet var att branscher med stor arbetslöshet skulle hålla igen på lönekraven. Strategin misslyckades, skriver Unionens fackförbundstidning Kollega.

I dag betalar lärare, ingenjörer och läkare 90 kronor i månaden i avgift till a-kassan. Det är en femtedel av vad lågavlönade hotell- och restauranganställda betalar för samma allmänna försäkring. Orättvist, tycker många. Men regeringen försvarar skillnaderna med att avgiften ska avspegla och påverka arbetslösheten i branscherna. Baktanken är att yrkesgrupper med hög andel arbetslösa automatiskt ska hålla igen på lönekraven. Låga lönehöjningar kommer i sin tur att främja sysselsättningen, hävdar den borgerliga majoriteten.

Forskaren Anders Kjellberg har granskat utfallet i årets avtalsrörelse. Han finner att utfallet i princip blev tvärtemot mot var regeringen anfört. Störst lönelyft, 2,4 procent, fick personalen på just restauranger och hotell. Även handelsanställda fick jämförelsevis höga löneökningar, trots att man betalar hög a-kasseavgift. Akademikerna, som alltså bara betalar 90 kronor till a-kassan, får nöja sig med lägsta lönepåslaget, 1,7 procent.

Vad är då förklaringen till att strategin misslyckats?

– Regeringen har inte tagit hänsyn till att fackförbunden samordnar sina krav, säger Anders Kjellberg. Han är skeptisk till att systemet någonsin kommer att fungera så som alliansen tänkt.

Dagens Arbete 3/9 2010: ”Tobias Billström: ”Ersättningen får inte bli för generös” (av Harald Gatu). Dagens Arbete. Läs här: https://da.se/2010/09/tobias-billstrom-ersattningen-far-inte-bli-for-generos/ Utdrag ur artikeln:

Räkna med olika höga a-kasseavgifter med en fortsatt alliansregering. Det slår Migrations- och arbetsmarknadsminister Tobias Billström fast i en intervju med Dagens Arbete. Tobias Billström fick ta över arbetsmarknadsfrågorna i regeringen när Sven Otto Littorin avgick i somras. Därmed ansvarar han för utformningen av a-kassan som nu en halv miljon står utanför. Regeringens skärpta medlemsvillkor och höjda avgifter för vissa ledde till massflykt från a-kassan.

Tobias Billström öppnar för justering av avgifterna. Men principen om olika avgift beroende på var man jobbar är viktig för regeringens arbetslinje, säger han. En högre avgift om du arbetar i en bransch med hög arbetslöshet gör a-kassan mer försäkringsmässig, enligt migrationsministern. En metallarbetares avgift är 338 procent högre idag.
– Jag skulle vilja utvärdera effekterna av den här reformen. Nu har jag talat om ambitionerna från regeringens sida, men effekterna vill vi nu utvärdera. Det arbetet är ännu inte igångsatt och det finns många faktorer som talar i den ena och den andra riktningen.

Vad finns det för rättvisa i att en skogsarbetare betalar 420 kronor i månaden medan en läkare betalar 90 kronor?
– Det är svårt för mig att här och nu exakt uttala mig om de här frågorna. Jag tycker att det är viktigt att man först prioriterar ordningen i de offentliga finanserna, välfärdens kärna och att man förstärker arbetslinjen. Innan vi gjort de bedömningarna är det för tidigt att prata om förändringar i a-kassan.

En tanke med den högre egenavgiften var ju att de skulle dämpa lönekraven. Men nu har Anders Kjellberg, sociolog i Lund, underkänt detta i en ny studie av två avtalsrörelser. Det finns inget samband, anser han.
– Det är många faktorer som avgör resultaten i avtalsförhandlingar. Förhandlare tar många hänsyn, till många omständigheter. Det är för tidigt att helt utvärdera effekterna av den här reformen.

Två avtalsrörelser har studerats.
– Ja, men det är fortfarande för tidigt av att utvärdera effekterna av reformen. I Kjellbergs analys kan man inte särskilja betydelsen av de olika faktorernas utfall. Det viktiga för mig och för regeringen är att den svenska modellen fungerar väl och att avtalsrörelserna gett löneökningar som är förenliga med samhällsekonomisk balans och ökad sysselsättning. Det har varit avgörande.

Nu betalar industriarbetare runt 400 kronor i månaden till a-kassan på grund av att det råder hög arbetslöshet i de branscherna. Men är arbetslösheten deras eget fel som de ska straffas för med hög avgift?
– Du faller tillbaka på Kjellbergs analys även i detta avseende, men som jag sa: det är för tidigt att dra de här långtgående slutsatserna.

Men tanken med er a-kassepolitik är ju att om man jobbar i en bransch med hög arbetslöshet så ska man också betala mer. Det är ju därför en läkare betalar 90 och en medlem i IF Metall 390 kronor. Beror

dagens höga arbetslöshet bland metallarbetare på alltför höga lönekrav eller på den finanskris som har varit?

– Det är ju många faktorer som avgör resultaten i avtalsförhandlingarna. Avtalen förhandlas fram av förhandlare som har många omständigheter att ta hänsyn till.

Då måste man väl titta på utvecklingen av lönekostnaderna i Sverige jämfört med resten av Europa: har Sverige lidit av någon explosion av lönekostnader de senaste tio-femton åren?

– Nej, men däremot har vi gått igenom den största krisen på år och dag.

Var det metallarbetarnas fel eller beror arbetslösheten på finanskrisen?

– Vi har gått igenom den största krisen på år och dag… om du nu talar om upphovet till arbetslösheten. Nu ser vi hur arbetsmarknaden utvecklas bättre. 113 000 fler i arbete i juni 2010 jämfört med juni 2006. Detta om något visar att den grundläggande strukturen i svensk ekonomi fungerar. Förstärkningen av arbetslinjen i arbetslöshetsförsäkringen har del i detta.

I Sverige har människor ställt upp på omställningar. Vi har en lång tradition av strukturomvandling. Branscher har slagits ut och det har kommit nya branscher med nya jobb efter hand. En hörnsten har varit en bra a-kassa som underlättat omställningen. Vad tror du händer med acceptansen när knappt var tionde IF Metallmedlem kommer upp i 80 procents ersättning?

– Jag tycker den svenska modellen fungerar väldigt väl. Avtalsrörelsen föll ut väl, ett tecken på att den svenska modellen fungerar väl. Löneökningarna är förenliga med samhällsekonomisk balans.

Men om skyddsnätet försämras, hur ska då folk ställa upp på den här omställningen?

– Det är fråga om man tycker att skyddsnätet är sämre eller inte. Jag anser inte att det blivit sämre.

I dag är det bara 13 procent av de arbetslösa som får 80 procent i a-kassa. För två år sedan var det 37 procent. Det är väl en försämring?

– Det där har att göra med förändringar av arbetsmarknaden i stort. Samordning är också en fråga i de här sammanhangen, tycker jag. Vi har inte för avsikt att slopa den här avgiftsdifferentieringen som du är inne på. Den är den del av regeringens långsiktiga politik för att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt och få fler människor i arbete.

(…)

Under regeringens två första år tappade a-kassan en halv miljon medlemmar. Vad har ni för ansvar för det?

– Vi hade ju gärna sett ett obligatorium.

(…)

Ser du något samband mellan nivån på arbetslösheten och nivån på ersättningen från a-kassan.

– Det är en fråga som måste ställas i relation till avtalsförhandlingarna. Vilka typer av avtal tar man fram. Den Kjellbergska analysen talade ju om att samordningen mellan fackförbund och arbetsgivare inte ledde till som regeringen hade tänkt sig. De verkade inte ta hänsyn till a-kasseavgifterna när de samordnade sig.

Riksdag & Departement 6/12 2010: "A-kassorna sänker avgifterna i det tysta". https://rod.se/a-kassorna-s%c3%a4nker-avgifterna-i-det-tysta/ (tidningen upphörde 2014). Udrag ur artikeln:

Flera kassor har nyligen beslutat att sänka avgiften kraftigt den 1 januari 2011. IF Metall sänker mest. Den delen av avgiften som heter arbetslöshetsavgift sänks med 225 kronor till 75 kronor i månaden.

– Det är bra att fler får jobb och att många får en sänkt avgift, men fortfarande är cirka 14 procent arbetslösa inom IF Metall, säger IF Metalls förbundsordförande Stefan Löfven.

Men lägre arbetslöshet är inte den enda förklaringen. Fler utförsäkrade gör att kostnaden sjunker för Metalls a-kassa.

– Fler är helt utförsäkrade och tvingas leva på socialbidrag. Jag hade hellre sett en rödgrön a-kassa med 80 procent i ersättning till en kostnad av 80 kronor per månad, säger Stefan Löfven som anser att systemet med de differentierade avgifterna är orimligt och djupt orättvist.

Anders Kjellberg konstaterar att dagens regler är konstruerade så att avgiften följer arbetslösheten:

– När konjunkturen förbättras sänker man avgifterna. Men huvudmotivet att det skulle påverka lönebildningen, håller inte. Men avgiftsskillnaderna består och det finns ett spann från 90 kronor till över 400 kronor i månaden.

- MÅLKONFLIKTER MED AVGIFTEN TILL OBLIGATORISK A-KASSA: REGERINGENS GORDISKA KNUT
  I en uppdaterad version av en forskningsrapport om avgiftsskillnaderna i a-kassan diskuteras svårigheterna att förena arbetslinjen med regeringens ambition att genom avgiftsdifferentiering påverka lönebildningen. Se sid 53-56 i rapporten som kan läsas här

- FTF 90 ÅR

  Nft (Nordisk Försäkringstidskrift) 2010: ” FTF (Försäkringstjänstemannaförbundet) 90 år” (av Carl-Magnus Grenninger). Utdrag ur artikeln:

  ”Det går inte att visa att den fackliga aktiviteten bland de förtroendevalda har minskat under de senaste 25 åren. Inte heller att det blivit svårare att rekrytera nya fackligt aktiva. Däremot är det otvetydigt att antalet medlemmar i FTF har minskat kraftigt sedan kulmen med 17 097 medlemmar 1988. På tio år minskade antalet medlemmar med närmare 5 000 eller med drygt 30 procent. Det var först ytterligare tio år senare (2008) som FTF lyckades vända den nedåtgående trenden och i stället öka med drygt fyra procent eller med 518 nya medlemmar.

  Forskaren Anders Kjellberg har i en studie visat att kulmen i medlemsutvecklingen bland de svenska fackförbunden nåddes 1986. Han ser en långsiktig stagnation i andelen fackanslutna manliga privatanställda tjänstemän i storstäderna. Man kan notera att det är i storstäderna, främst i Stockholmsområdet, som en stor del av försäkringsbolagens anställda och därmed FTF:s medlemmar finns.

  Anders Kjellberg säger att motiven till man som anställd inte längre tillhör en facklig organisation är på principiella skäl eller varit till följd av tvång. Det viktigaste skälet till medlemskap har varit att man förväntat sig olika former av förmåner. Det behöver dock inte bara vara strikt materiella förbättringar utan känslan av trygghet värderas också högt.

  Att FTF förlorat medlemmar beror bland annat på de stora och tidigare nämnda strukturförändringar under 2000-talet, med reorganiseringar och efterföljande neddragningar av antalet anställda på bolagen. Även förändringarna i a-kassan kan ha spelat in. Dessutom har stora kullar av 40-talister successivt gått i pension. Det stora problemet är dock att förbundet inte lyckats kompensera medlemsbortfallet i tillräcklig hög grad med nya medlemmar.

  Varför har FTF varit ett så lyckosamt fackförbund under den skildrade tiden? Anders Kjellberg ger förklaringar till varför svenska fackföreningar i allmänhet varit så framgångsrika, inte minst sedda ur ett internationellt perspektiv.

  Förklaringen är enligt honom en unik organisatorisk uppbyggnad. Han menar att de svenska fackföreningarna har lokalt förankrade klubbar på arbetsplatserna som bas i organisationen och en mycket stark organisationstopp, som kunnat förhandla och kompromissa med sin motpart, i vetskap om att vara representativ för medlemmarna. Framgången kan således förklaras med en samtidig decentralisering och centralisering inom organisationen. Det är i ett sådant perspektiv man kan förstå FTF:s framgångar.

  Man skulle kunna tillägga, tycker jag, att försäkringsbolagen tidigare har varit måna om sina anställda, vilket många gånger underlättade förhandlingarna, sett från FTF:s perspektiv.” FTF (Försäkringstjänstemannaförbundet) 90 år | nft https://nft.nu/sv/ftf-forsakringstjanstemannaforbundet-90-ar

- FÖRTROENDET FÖR FACKET

  Arbetsliv

  Tidningen Arbetsliv 24/5 2010: "Fackets ställning stark trots lågt förtroende" (av Krister Zeidler). Läs här

- ”FACKLIGA MEDLEMSRASET SAKNAR MOTSTYCKE” – kapitel 9 i boken *Jobb i förändring* av Bengt Rolfer (Populärvetenskaplig kunskapsöversikt FAS/Forte nr 2 2010 (juni 2010). Kapitel 9, sid 78-82: Anders Kjellberg om fackets ställning Läs boken här: https://www.forte.se/upload/dokument/publiaktioner/pdf/Jobbforandring.pdf

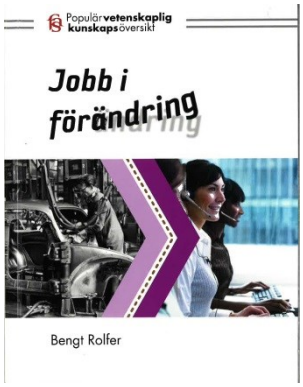

Anders Kjellberg om fackets ställning

9. *Fackliga medlemsraset saknar motstycke*

- FACKLIG MEDLEMSUTVECKLING

  Intervju i P4-programmet Espresso (P4 Västerbotten) 31 maj 2010: Anders Kjellberg om den fackliga medlemsutvecklingen. Länk till utskrift av intervjun eller för att lyssna på den: https://www.lu.se/lup/publication/1966252 Producent: Torbjörn Bergström. Intervjuare: Per-Gunnar Eriksson och Gerardo. Läs utskrift här:

  Den svenska fackföreningsrörelsen är en av de starkaste i världen. För drygt tio år sedan var 85 procent av alla anställda med i något fackförbund. Men under de senaste har åren medlemssiffrorna rasat. Förra året var bara drygt 70 procent fackmedlemmar. Framförallt är det de unga som sviker facket. I gruppen upp till 24 år är det bara en tredjedel av de som arbetar som är medlem i ett fackförbund. I programmet Arbetsliv som sänds senare här i P4-Västerbotten ska ni få höra ett par ungdomar berätta om sin inställning till facket. Men redan nu har vi här i Espresso med oss Anders Kjellberg, som är en av de främsta experterna på svensk fackföreningsrörelse.

  Vad tror du att det beror på att så många unga lämnar facket?
  För det första vet många unga inte vad facket har att erbjuda eller vad det innebär om det inte finns ett kollektivavtal på arbetsplatsen. Utan avtal är risken stor att arbetsgivaren inte betalar ett enda öre till tjänstepensionen. Den blir ju allt viktigare ju yngre man är eftersom den allmänna pensionen – den som anges i det orangea kuvertet – blir allt sämre. Ju yngre man är desto mindre kommer man att få från det hållet och då blir det allt viktigare att det finns ett kollektivavtal.
  För det andra, att många unga inte är med i facket beror också på att mer än varannan anställd i den åldern idag har ett tidsbegränsat jobb.
  En tredje orsak är att många – och inte minst många unga – har en kritiskt prövande inställning till fackmedlemskap. Man väger nyttan av att vara med i facket mot kostnaden. Det var därför inte förvånansvärt att fackanslutningen rasade när den sammanlagda kostnaden för fack och a-kassa höjdes kraftigt för ett par år sedan när den borgerliga alliansregeringen höjde a-kasseavgifterna kraftigt. I åldrarna 16-24 år arbetar åtta av

tio anställda i ett LO-yrke och det är ju inom LO-området som avgiften för a-kassan stigit mest. Och det gäller inte minst i hotell- och restaurangbranschen och där är de unga överrepresenterade. Också de utlandsfödda överrepresenterade i privata tjänstenäringar. Och en nyhet som jag kan avslöja är att i privat sektor sjönk organisationsgraden mellan 2006 och 2009 dubbelt så mycket bland utlandsfödda som bland infödda svenskar. Man kan säga att den höjda avgiften till a-kassan har slagit hårdast mot unga och utlandsfödda. Och det är ibland de grupperna som fackanslutningen sjunkit mest.

Har fackföreningsrörelsen inte förstått vikten av att informera de unga och utlandsfödda eller har de misslyckats med att framföra vikten av jobbet som facket gör?
Ja, det kan man ju säga. Länge var ju fackanslutningen så hög i Sverige att man nästan glömde bort att aktivt rekrytera medlemmar. Idag är det ju inte längre självklart att vara med i facket och – som sagt – många unga vet inte ens vad fackmedlemskap innebär. Och då krävs det att man aktivt söker upp folk ute på arbetsplatserna och förklarar varför det är viktigt att vara med.

Det är många som är kritiska till att facket är för passivt och inte finns ute på arbetsplatserna och värvar medlemmar och förklarar varför det är viktigt att organisera sig. Så det kan ju ligga någonting i det eller …?
Ja, det stämmer.

Vad händer om facket försvagas ännu mer, kan det innebära sämre avtal och försämrade förmåner, tror du?
Ja, det kan det ju göra. Och särskilt i branscher där fackanslutningen är låg som hotell- och restaurangbranschen. Visserligen får det facket stöd av LO i avtalsrörelserna. Man har ju prioriterat de lågavlönade i de senaste avtalsrörelserna. Men om alltfler arbetsplatser i en bransch saknar kollektivavtal då kan det bli en press nedåt på löner och andra anställningsvillkor.

Om vi tittar historiskt på det fackliga medlemsraset. Har det hänt tidigare att facket under så kort tid har försvagats så kraftigt?
Inte under de senaste hundra åren. Man får gå tillbaka ända till storstrejken 1909. Då led fackföreningsrörelsen ett allvarligt nederlag. Under loppet av tre år mer än halverades antalet LO-medlemmar.

Arbetsmarknaden håller på att bli mer flexibel och det dyker upp nya anställningsformer. Hur ska facken möta en förändrad arbetsmarknad, tror du?
Ja det är genom att visa på nyttan av fackligt medlemskap och kollektivavtal. Och att finnas ute på arbetsplatserna och aktivt rekrytera medlemmar.

- MEDLEMMARNA SVIKER FACKET
  Intervju våren 2010 med Anders Kjellberg i Webbtv-kanalen *Vad står på spel?* För länkar till intervjun klicka här https://www.lu.se/lup/publication/1591492
  Kort sammanfattning:
  Den ekonomiska krisen borde öka benägenheten att ansluta sig till facket, men medlemmarna sviker och störst är raset hos hotell- och restauranganställda. Mellan 2006 och 2008 sjönk fackanslutningen från 77% till 71%. Hade det inte varit för lågkonjunkturen hade raset varit ännu större, säger Kjellberg. Huvudförklaringen till medlemsraset menar han är att a-kasseavgifterna höjdes 2007. Saco har sett en medlemstillväxt men det beror främst på att det idag finns fler högskoleutbildade. Vidare kommenteras den pågående avtalsrörelsen i detta inslag från webbtv-kanalen "Vad står på spel" som lades ut 14 april 2010.

- A-KASSAN OCH DEN SVENSKA MODELLEN
  Power point-bilder om detta ämne på seminarium 19/4 2010 på LO med Anders Kjellberg: ”A-kassan och den svenska modellen”: Läs här

  LO-tidningen nr 14 23/4 2010: ”A-kassan både dyrare och sämre” (sid 14) (av Martin Klepke). Läs här: https://arbetet.se/2010/04/23/a-kassan-bade-dyrare-och-samre/
  Utdrag ur artikeln:

– Att inte fler har gått ur a-kassan beror nog på att de inte upptäckt hur dålig den är. Det säger Socialdemokraternas arbetsmarknadspolitiske talesman Sven-Erik Österberg om den utarmade a-kasseförsäkringen.

En halv miljon människor har gått ur a-kassan sedan avgifterna höjts och ersättningen sänkts. Men många har ännu inte förstått hur genomgripande förändringen är, hävdade Sven-Erik Österberg under ett LO-seminarium om a-kassan som arrangerades i veckan.

Docent Anders Kjellberg, på sociologiska institutionen på Lunds universitet, har jämfört a-kasseförsäkringen med andra typer av försäkringar och kommer till samma slutsats. Ett par där båda tillhör Hotell- och restaurangs kassa betalar i dag 10.320 kronor per år i a-kasseavgift. Det kan jämföras med en olycksfallsförsäkring som kostar 2.400 kronor per år eller en villaförsäkring som kostar 4.000 kronor. A-kassan är inte bara dyrare än andra försäkringar för detta restaurangpar, den ger också betydligt sämre skydd.

– Om det värsta skulle hända och din villa brinner ned så kan du få två miljoner kronor från din villaförsäkring. Om det värsta händer och du blir arbetslös får du som mest 60.000 kronor på ett år jämfört med dem som står utanför a-kassan, säger han.

Fakta: För en hotell- och restauranganställd är avgiften till a-kassan 5.160 kr/år. En villaförsäkring (inkl. hemförsäkring, brand och vattenskada) i Skåne kostar ca 4.000 kr/år. En arbetslös a-kassemedlem får efter skatt ut maximalt ca 60.000 kr mer per år än den oförsäkrade, medan villaförsäkringen om det värsta händer kan vara värd 2-3 miljoner kr. (Källor: IAF, Skatteverket, Länsförsäkringar Skåne).

TCO-tidningen 19/4 2010: "Mer än återställd a-kassa krävs för att rycka upp medlemstalen" : https://www.arbetsvarlden.se/mer-an-aterstalld-a-kassa-kravsfor-att-rycka-upp-medlemstalen/ (av Carl von Scheele).

Lockbete. S vill ha maxtak på avgiften vid 100 kronor. Men varken politiker eller forskare tror att det räcker för att återställa de forna medlemstalen. Foto: Lennart Frykskog

Utdrag ur artikeln:

Varken Sven-Erik Österberg, socialdemokraternas talesman i arbetsmarknadspolitiska frågor, eller de två ledande forskare som deltog på dagens LO-seminarium om A-kassan tror att en återställare i arbetslöshetsförsäkringen automatiskt leder till högre medlemstal i facket. Den rödgröna alliansen förväntas göra en större återställare i arbetslöshetsförsäkringen vid en valseger. Kraftigt sänkt avgift, slopad differentiering och höjt tak i a-kassan kommer att snabbt genomföras.

– Mer än en hundring tycker jag inte att a-kassan ska kosta, konstaterade Sven-Erik Österberg när han framträdde på LO-seminariet om a-kassan och den svenska modellen idag. (…)

Sven-Erik Österberg förväntar sig inte en snabb facklig uppryckning av medlemsantalet efter en återställare av avgiftsnivån. Till TCO-tidningen säger han:

– Många har vant sig vid att inte vara med. Och vi vet att det är trögare att gå in sedan vi nu har fått ett trendbrott och ett nytt beteendemönster. Men självklart kommer vår åtgärd påverka i rätt riktning, säger Sven-Erik Österberg.

– Men det behövs också en facklig mobilisering och informationskampanj. De måste få ut budskapet om nyttan med det fackliga medlemskapet.

På dagens LO-seminarium (19 april) gjorde två ledande forskare samma bedömning.

– En återställning kan kanske medföra att facken undviker en ytterligare nedgång i medlemsantalet när vi får en ny högkonjunktur, säger Anders Kjellberg, docent vid Lunds Universitet, som forskat kring den fackliga organisationsgraden.

Bertil Holmlund, professor i nationalekonomi vid Uppsala Universitet, var av samma åsikt.

– Jag är skeptisk till att facken kan få samma medlemsantal som tidigare, säger Bertil Holmlund.

Den dramatiskt höjda avgiften till a-kassan är den huvudsakliga anledningen till det stora medlemsraset, konstaterade forskarna också. Sedan den borgerliga regeringen tillträdde har de fackliga kassorna tappat 400 000 medlemmar och fackförbundet över 230 000 medlemmar.

– Inte sedan 1800-talet har någon statlig åtgärd haft så stor betydelse för den fackliga organisationsgraden, sade Anders Kjellberg, docent vid Lunds Universitet, som i många år forskat kring den fackliga organisationsgraden.

Riksdag & Departement 8/6 2010: ”Ingen längre okunnig om a-kassan”: https://rod.se/ingen-l%c3%a4ngre-okunnig-om-a-kassan/ (av Staffan Thulin). Utdrag ur artikeln:

Fram till hösten 2006 var a-kassan, och avgiften till den, något diffust som hade med facket att göra. Så är det inte längre. Få frågor har debatterats så mycket sedan förra valet som a-kassan. Och det lär bli ett fortsatt kackalorum, oavsett vem som vinner höstens val.

– Folk har uppfattat det som ett paket och det har gynnat en hög facklig anslutning. Den här modellen har varit en slags subvention som gynnat facken, sade Bertil Holmlund, professor i nationalekonomi vid Uppsala universitet, vid ett seminarium nyligen. Han köper inte oppositionens budskap att sänkta ersättningsnivåer och höjda avgifter till a-kassan är ett frontalangrepp på facken, som bidragit till att de tappar medlemmar.

– Den nedåtgående trenden hade påbörjats redan tidigare, speciellt bland ungdomar. Därför är jag skeptisk till om det går att åstadkomma en återställare, säger han.

I september 2006 hade a-kassorna drygt 3,8 miljoner medlemmar. I mars 2010 var siffran knappt 3,4 miljoner. Förändringarna de senaste åren har varit många. Avgifterna höjdes drastiskt 2007, och ersättningen per dag har sänkts. Villkoren för att få ersättning har skärpts, nu ska man ha jobbat mer för att få ersättning, bland annat. (…) 2008 infördes en ny arbetslöshetsavgift för att ”ytterligare stärka drivkrafterna för en ansvarsfull löneutveckling som inte leder till arbetslöshet samt stärka incitamenten för att undvika felaktigt utbetald arbetslöshetsersättning.” (Ds 2007:47) (…)

Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet, kopplar förändringarna i a-kassan till att allt färre är med i facken. På 1990-talet var åtta av tio med i facket, nu är sju av tio med. Det stora tappet har kommit de tre senaste åren.

– Det är en unik nedgång i svensk facklig historia, anmärkningsvärt även i internationellt perspektiv att minska så mycket på så kort tid. Aldrig någonsin har ett statligt ingrepp har haft så negativa konsekvenser för den fackliga anslutningen som förändringen i a-kassesystemet, säger han.

Hotell och Restaurangfacket är ett låglönefack som tappat många medlemmar sedan 2006. Slår man samman fackavgiften och a-kasseavgiften blir månadskostnaden över 700 kronor för den enskilda.

– Det finns ingen annan förklaring än den kraftigt höjda avgiften till varför folk lämnade a-kassan, säger han.

Enligt Anders Kjellberg finns det en risk för att både facken och a-kassorna kommer att fortsätta att tappa medlemmar, även när konjunkturen vänder.

– Det är viktigt att avgiften till a-kassan är rimlig. Att sänka avgiften är viktigare än att höja ersättningen för medlemsraset. Återställer man avgiftsnivåerna kanske man kan mildra nedgången, men någon uppgång tror jag inte på, säger han.

I debatten har det framförts att de differentierade avgifterna, med högre avgifter i a-kassan i branscher med hög arbetslöshet, skulle påverka lönebildningen. Forskningen är knapp och ger inga svar på om det är så.

Inte heller årets avtalsrörelse ger något entydigt stöd för tesen att hög arbetslöshet och höga a-kasseavgifter får facken att hålla igen i lönekraven. Hotell- och restaurangfacket och Handels med många lågavlönade kvinnor som medlemmar, hög deltidsarbetslöshet betalar höga a-kasseavgifter. Men de är än så länge två av vinnarna i årets avtalsrörelse. Det så kallade riktmärket var minst 2,6 procents löneökningar när avtalsrörelsen drog igång. Men de båda LO-förbunden fick 4,7 procent för två år inklusive en jämställdhetspott.

John Haataja, avtalssekreterare på Handels, anser inte att arbetslösheten i branschen har påverkat förbundets avtalsrörelse.

– Nej, inte alls. Arbetslösheten påverkar hela samhällsekonomin. Teori och praktik är två olika saker, säger John Haataja.

Inte bara reglerna har ändrats ett otal gånger, medlemsavgifterna kan snart ingen hålla reda på. Den största a-kassan, akademikernas, har haft följande månadsavgifter sedan 2006: 90, 320, 240, 225, 170, 150, 140 och 90 kronor igen.

- AVTALSRÖRELSE I FÖRÄNDRING
  Anders Kjellberg i webbtv-kanalen "Vad står på spel?" om fackanslutningens utveckling under lågkonjunkturen och hur det påverkar avtalsrörelsen (14/4 2010): Se inslaget här

  Anders Kjellberg om "Avtalsrörelse i förändring" i Ordfront Magasin nr 2 2010 (sid. 30-31). Läs här

  Anders Kjellberg m fl i Svenska Dagbladet 21/3 2010 (SvD Näringsliv sid. 53-56) om Hårda bud - allt om avtalsrörelsen (av Cecilia Axelsson). Tryckta tidningen 21/3 2020: SvD Näringsliv Reportaget sid. 9-12. ”Heta bud”. Utdrag ur artikeln:

  Kollektivavtalen är centrala i den svenska arbetsmarknadsmodellen. Cirka 90 procent av alla löntagare i Sverige omfattas av kollektivavtal, enligt beräkningar av docent Anders Kjellberg vid Lunds universitet. Konflikträtten är större än i de flesta andra länder. En vanlig beskrivning är att arbetsgivarna köper arbetsfred genom att komma överens med facket om innehållet i avtalen. När de löper ut är det fritt fram att ta till stridsåtgärder.
  – Eftersom hotet om konflikt finns i bakgrunden är parterna är tvungna att försöka komma överens, säger Anders Kjellberg.
  Den svenska modellen bygger också på att parterna bakom kollektivavtalen, fack och arbetsgivare, har en hög organisationsgrad. Det ger avtalen legitimitet. Organisationsgraden är högst på arbetsgivarsidan. 85 procent av alla anställda jobbar i företag eller myndigheter som är anslutna till en arbetsgivarorganisation. På den andra sidan har andelen anställda som är med i en facklig organisation sjunkit kraftigt på senare år, framför allt en följd av medlemsraset i LO. Siffran har sjunkit från toppnivån 85 procent 1993 till omkring 70 procent. I tjänstesektorn och bland unga är den betydligt lägre.
  – Sverige ligger ändå fortfarande högst i EU tillsammans med Finland och Danmark. Men fortsätter facken att tappa medlemmar kan det på sikt bli ett hot mot kollektivavtalen, säger Anders Kjellberg.

- ÖKNINGEN AV BEMANNINGSANSTÄLLDA
  ETC 14/1 2010: ”LO kräver lagändring” (av Maria Holm). Läs här: https://www.johanehrenberg.se/nyhet/lo-kr%C3%A4ver-lag%C3%A4ndring
  Utdrag ur artikeln:

  Undviker kollektivavtal
  Enligt facken är det tydligt att krisen och lågkonjunkturen har bidragit till utvecklingen. – Det är en relativt ny trend att företag säger upp all personal för att i stället anlita inhyrd arbetskraft. Ofta väljer företagen dessutom ut vilka som får chansen att återanställas via bemanningsföretaget, säger Per Bardh.

  Anders Kjellberg, sociolog vid Lunds universitet med inriktning mot arbetsliv och organisationer, säger att det finns flera motiv bakom att företag säger upp de anställda och sedan hyr in dem genom bemanningsföretag. För företaget kan det vara ett sätt att undvika kollektivavtal i egen regi, som i fallet med Urban Outfitters. Företaget kan då pressa kostnaderna eller undvika att de stiger om de anställda begär ett kollektivavtal.

  Andra motiv handlar om att uppnå ökad flexibilitet genom att bara det antal som behövs hyrs in vid varje tidpunkt, liksom att göra sig av med de minst effektiva eller de som inte anses ha rätt kompetens genom att de inte återanställs (via bemanningsföretaget). På samma sätt kan företaget få bort de som anses obekväma eller alltför kritiska.

  – Det blir därmed ett sätt att kringgå LAS (Lagen om anställningsskydd) och dess turordningsregler och dessutom ett sätt att beröva facket makt genom att det aldrig kommer till stånd några förhandlingar om uppsägningar, säger han.

  LO vill nu införa regler i kollektivavtalen som säger att det utan lokal överenskommelse ska vara otillåtet att använda sig av bemanningsföretag om man har uppsagd personal med företrädesrätt.

– Även om personalen återanställs som inhyrd personal så är det i många lägen en otryggare anställningsform, säger Per Bardh.

Henrik Bäckström, förbundsdirektör vid Bemanningsföretagen, anser däremot att fackens krigståg mot den här typen av uppgörelser i botten handlar om att få ökad makt och inflytande. I en studiodebatt säger han att det inte är fackens uppgift att lägga sig i vilken personalmodell företag använder sig av.

- HUR KLARADE SVENSK FACKFÖRENINGSRÖRELSE DE BORGERLIGA REGERINGSÅREN?

  Anders Kjellberg: ”Hur har svensk fackföreningsrörelse klarat de borgerliga regeringsåren?” Seminarium med Malmö socialdemokratiska förening i samarbete med ABF Malmö 26/1 2010. Läs här: https://portal.research.lu.se/portal/sv/publications/hur-har-svensk-fackfoereningsroerelse-klarat-de-borgerliga-regeringsaaren(f08a713d-de7a-4fe6-aa6b-ec9e0db35eb2).html

- DET FACKLIGA MEDLEMSRASET UPPHÖRDE MEN UPPGÅNGEN UTEBLEV UNDER LÅGKONJUNKTUREN
  Ny forskningsrapport om den fackliga organisationsgradens utveckling från 2008 till 2009: Anders Kjellberg *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* (som är en uppdaterad och utvidgad version av motsvarande avsnitt i Medlingsinstitutets årsrapport 2009). Nyare utgåva (2018) finns att läsa här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

  Resultat från rapporten har presenterats i:
  TCO-tidningen 2/3 2010: "Man behöver inte vara helt pessimistisk":
  https://www.arbetsvarlden.se/man-behover-intevara-helt-pessimistisk/
  (av Lars Laurén).

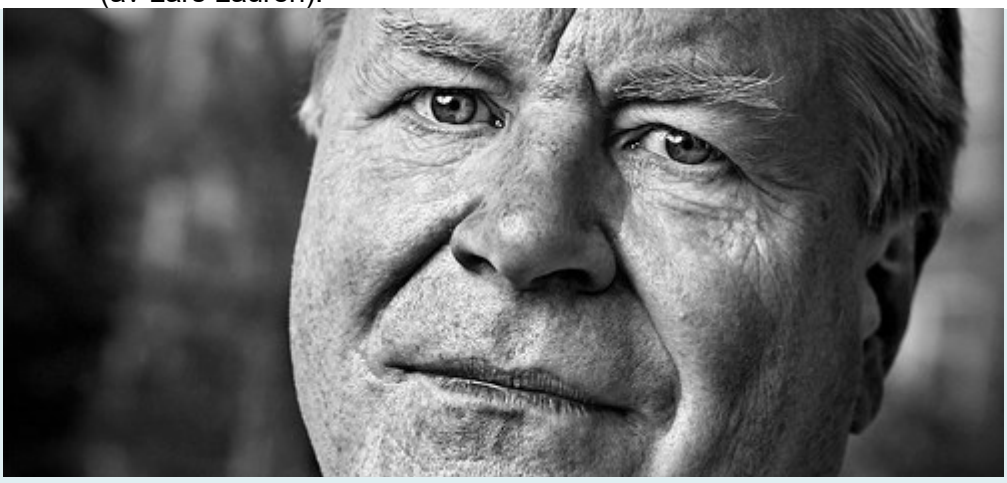

Anders Kjellberg, Lunds universitet. Foto: Jann Lipka

"Man behöver inte vara helt pessimistisk"

FORSKARE OM FRAMTIDEN: Den svenska modellen är inte utslagen. För även om hoten är många så har den både livskraft och överlevnadsförmåga. Det tror sociologen Anders Kjellberg, Lunds Universitet.

Utdrag ur artikeln:

I denna den djupaste lågkonjunkturen sedan 30-talet borde facket erfarenhetsmässigt växa. I stället ligger den samlade medlemstillväxten på plus minus noll. Det är ett klart trendbrott. Och det kan bädda för ett nytt medlemsras under kommande högkonjunktur. Detta är en av de fackligt pessimistiska tendenser som Anders Kjellberg, expert på arbetsmarknadens organisering, kan se. Annat på dysterkontot är regeringens användning av de kraftigt höjda a-kasseavgifterna till skattesänkningar.

– Folk tänker efter när det blir för dyrt och det är de som har mest behov av a-kassa som får betala mest. Då tvekar många om att vara med i både a-kassan och facket. Och argumentet att jobbskatteavdraget kompenserar stämmer inte, menar Anders Kjellberg.

Detta eftersom människor, enligt nationalekonomisk teori sällan är beredda att lägga inkomstökningar på en enda sak. A-kassestrulet kan på sikt leda till att vi får en obligatorisk försäkring, som är bortkopplad från facket. Det höjs ju även alltfler fackliga röster för det eftersom man upplever att a-kassan blivit ett sänke, från att ha varit ett flöte för medlemskap.
– Å andra sidan finns det ju även förbund som har planer på att syssla med arbetsförmedling.

Det finns ytterligare ett skäl för facken att slå vakt om sina a-kassor, ett i dag bortglömt skäl, tycker Anders Kjellberg.
– Det är ju kassan som konkret avgör om en arbetslös ska tvingas gå in som strejkbrytare. Sådant tar vi kanske för givet idag, men inget är givet.

Ett annat, mer långsiktigt, skäl till facklig pessimism är att de grupper som traditionellt upprätthållit en hög facklig anslutning, industri- och offentliganställda, minskar till följd av strukturomvandlingar till förmån för privat tjänstesektor. Han tror också att omvandlingen av offentliga jobb till privata har betydelse och tar exemplen friskolor, privata vårdgivare och privata bussbolag.
(…)
Till de långsiktiga nedgångsfaktorerna hör också svårfångade saker som attityder. Organisationsgraden är lägre bland yngre än bland äldre. Ytterligare en annan är den juridifiering av arbetsmarknaden som är en följd av EU-anpassningen. De uppmärksammade - och svårförutsägbara - avgörandena i EU-domstolen visar med all önskvärd tydlighet att parterna tappat inflytande över arbetsmarknaden. Konsekvenserna är svåra att överblicka.
– Nu är möjligheten öppen för utländska bemanningsföretag att utstationera allt från byggarbetare till universitetslektorer och it-folk.

Denna juridifiering kan också tvinga facken att gå in för exempelvis lagstadgade minimilöner.
– Det kan förändra allt.

Att snegla på övriga EU-länder bidrar också till pessimismen. Jättelika ras för fackföreningarna på de flesta håll i spåren av bland annat strukturomvandlingar. Och på svensk hemmaplan finns som alltid krafter som vill se svagare fackligt inflytande. På sikt kan vi få inskränkningar i såväl Las som konflikträtten. Så långt eländesbeskrivningen. Det går även att se ljus i kristallkulan.
– Man behöver inte vara helt pessimistisk. Facket är till för att tillvarata människors intressen och fortfarande är sju av tio med i facket vilket är världsrekord.

Och den fackliga styrkan har ju inte försvunnit bara för att den sällan kommit till användning.
– Att arbetsgivarna vill inskränka konflikträtten visar att strejkvapnet är fortsatt starkt.

Anders Kjellberg tycker att facket borde engagera sig mer för att skapa utvecklande arbeten - att få ut något mer av jobbet än bara lönen är något som inte minst de unga önskar sig. Jämfört med 80-talet har facket tappat mycket initiativkraft i dessa frågor.
– Men det gäller att involvera de vanliga medlemmarna ute på arbetsplatserna. Det är ju där som arbetet med många av frågorna hör hemma.

DN 1/3 2010: "Nytt medlemsras hotar facken vid bättre tider" (Ekonomi sid 4) (av Cecilia Jacobsson). Utdrag ur artikeln:

Avhoppen från facken har upphört, men Anders Kjellberg, sociolog vid Lunds universitet, varnar för en ny våg när tiderna blir bättre. Förra året var 71 procent av svenskarna med i facket. Det är lika många som 2008.
Brukar inte den fackliga organisationsgraden öka när det är dåliga tider?
- Jo, den steg både under 30-talsdepressionen och när 90-talskrisen slog till med full kraft. Många blev då medlemmar av trygghetsskäl. Känslan av osäkerhet är knappast mindre i dag, men de höga a-kasseavgifterna i branscher med stor arbetslöshet bromsar tillströmningen till facket.

Du talar om ett dolt medlemsras. Vad menar du med det?

- Att fackanslutningen borde ha gått upp under ett så djupt lågkonjunkturår som 2009. Den uteblivna uppgången kallar jag ett dolt medlemsras. När tiderna blir bättre kan den höga avgiften utlösa ett öppet medlemsras igen.

Finns det någon bransch som utmärker sig för att medlemmarna förblir trogna?
- Ja, industrin. Det förklaras av att där finns starka fackklubbar, många stora arbetsplatser och att oron för jobben har varit allra starkast där.

Hur låg kan organisationsgraden vara för att facket ändå ska kunna förhandla med någon trovärdighet?
- Svårt att säga, det kan variera från bransch till bransch. Allra svagast är Hotell- och restaurangfacket med endast 36-procentig organisationsgrad efter ett fortsatt ras 2009. Å andra sidan täckte kollektivavtalen ännu 2007 så mycket som 83 procent av de anställda inom branschen. Arbetsgivarna kan också ha ett extra stort intresse av ordnade förhållanden just inom en bransch som denna. Hotell och restaurang får dessutom råg i ryggen genom samordningen inom LO.

Lag & Avtal 23/2 2010: "Täcks av kollektivavtal - tack vare arbetsgivarna" (av Elisabet Örnerborg). Utdrag ur artikeln:

Det fackliga medlemsraset som pågick under 2007 och 2008 upphörde i stort sett helt under 2009, rapporterar Anders Kjellberg från sociologiska institutionen i Lund. Den genomsnittliga organisationsgraden var 71 procent både 2008 och 2009. Men bilden är mycket splittrad, påpekar han. Under treårsperioden 2007-2009 tappade TCO sammanlagt sju procent av medlemmarna, jämfört med LOs 14 procent. Saco ökade med 5 procent under perioden, merparten av ökningen skedde 2009.

A-kasseavgiften spelade en roll för medlemsraset, men också för att processen har avstannat, resonerar Anders Kjellberg. Stora grupper av tjänstemän fick sänkt a-kasseavgift under krisen.

- I den privata tjänstesektorn steg andelen fackligt anslutna tjänstemän med två procentenheter under 2009 medan arbetarnas organisationsgrad sjönk lika mycket i de näringarna. Allra mest sjönk den bland hotell- och restauranganställda, minus fyra procentenheter, men de betalar också en mycket hög a-kasseavgift, 430 kronor i månaden, säger Anders Kjellberg.

Men trots kraftigt ökade avgifter till a-kassan gick inte organisationsgraden bland industriarbetare ned nämnvärt. Den var 81 procent 2009. (IF Metall höjde avgiften till a-kassan från 209 kronor i månaden till 384 den 1 maj förra året och till 390 kronor den 1 januari i år.) Kjellberg förklarar industriarbetarnas fortsatt höga fackanslutning med att lågkonjunkturen drabbade exportindustrin och byggbranschen mest, med oro för jobben som följd. Hotell- och restauranganställdas organisationsgrad var förra året mindre än hälften så stor som industriarbetarnas; 36 procent. Under den tid fackens medlemsras pågått har arbetsgivarnas organisationsgrad varit stabil och detsamma gäller kollektivavtalens täckningsgrad, menar Anders Kjellberg. Nio av tio arbetstagare omfattas av ett kollektivavtal.

Handelsnytt mars 2010: ”Nära hälften av handelns anställda utanför facket” (sid 16) (av Anna Filipsson). Webbversionen 19/2 2010: "56 procent av handelns anställda med i facket"

TCO-tidningen 19/2 2010: "Unionen lyfte TCO över ytan" (av Lars Laurén): https://www.arbetsvarlden.se/unionen-lyfte-tco-over-ytan/

I fjol var det aningen fler som gick in i facket än ur. Foto: Lars Laurén

LO-tidningen 18/2 2010: ”Anslutningen minskar i krogbranschen” (av Mats Pejer): https://arbetet.se/2010/02/18/anslutningen-minskar-i-krogbranschen/

Bland hotell- och restauranganställda arbetare sjönk den fackliga organisationsgraden mellan 2008 och 2009 från 40 till 36 procent. Det är 16 procentenheter lägre än 2006 då 52 procent var fackmedlemmar. Kollektivavtalens täckningsgrad är dock hög inom branschen (83 procent 2007). Läs här om kollektivavtalens täckning i vissa branscher.

Utifrån situationen i hotell- och restaurangbranschen diskuteras i LO-tidningen nr 7, 26/2 2010 om ”Låg organiseringsgrad kan hota kollektivavtal”: https://arbetet.se/2010/02/26/lag-organiseringsgrad-kan-hota-kollektivavtal/ (av Mårten Martos Nilsson). Utdrag ur artikeln:

36 procent av arbetarna i hotell- och restaurangbranschen är med i facket, visar siffror som docent Anders Kjellberg vid Lunds universitet har tagit fram. Fackets medlemstapp har varit större än i andra branscher.
– På sikt kan arbetsgivarna komma att ifrågasätta kollektivavtalen i branscher där facket har låg organisationsgrad, säger Anders Kjellberg. Det finns en gräns där facket förlorar sin legitimitet.
– Balansen har förskjutits, säger Mats Hulth, vd för Sveriges hotell- och restaurangföretagare (SHR).

Facket har tappat medlemmar, medan vi har ökat vår organisationsgrad. 75 procent av omsättningen i branschen finns hos arbetsgivare som är med i SHR.
Mats Hulth ser det som självklart att detta påverkar avtalsrörelsen.
– Stridsåtgärder blir så klart svagare om facket inte är väl organiserat. Ett hot om strejk blir inte lika tungt.

Mot den här bilden har Mats Hansson, avtalssekreterare i Hotell- och restaurangfacket, en hel rad invändningar. Den första är att organisationsgraden är bättre än den ser ut i Anders Kjellbergs siffror. Det är fel att mäta facklig styrka i tjänstesektorn med mått hämtade från industrisamhället, anser han.
– 28 procent av dem som jobbar i branschen har tillfälliga anställningar. Och många är unga. Räknar vi bort dem, och ser till de tillsvidareanställda, är organisationsgraden mycket högre.

Organisationsgraden blir också högre om man främst ser till företag med stabil verksamhet och stabila ägarförhållanden. Liksom om man räknar bort enmans- och familjeföretag.
– Därför är vi definitivt en legitim avtalsslutande part, säger Mats Hansson. Och de avtal vi skriver reglerar villkoren för de allra flesta i branschen.

Påståendet bekräftas av Anders Kjellbergs siffror. År 2007 omfattades 83 procent av de anställda av kollektivavtal, direkt eller genom hängavtal. Det är en högre andel än inom detaljhandeln. Enligt Anders Kjellberg hålls siffran uppe av att arbetsgivarna är välorganiserade. Här skymtar parternas ömsesidiga beroende fram. På frågan hur länge SHR kommer att se Hotell- och restaurangfacket som en motpart värd att tala med svarar Mats Hulth med ett helt litet försvarstal:
– Hotell- och restaurangfacket är vår viktigaste motpart. Även om det tappat medlemmar är svenska fackföreningar starka internationellt sett.
– Kollektivavtalen är viktiga för oss. Då vet man vilka regler som gäller. Blir det tvist finns två parter som kan reda ut den. Utan avtal blir det vilda västern.

Mats Hulth visar ingen glädje över att facket tappat mark, tvärtom. SHR vill se mer av individuell lönesättning, och eftersträvar avtal med lönepotter som fördelas lokalt. Men det är komplicerat då det inte finns någon lokal fackklubb, och en ombudsman från fackförbundet måste kallas in.
Kollektivavtalet täcker alltså de flesta anställda – men bärs upp av få.
– Där finns ett verkligt problem, säger Mats Hansson. Många vill använda avtalet som fotstöd för sin lön, men betalar inte för det.
– Är det några som borde vara med i facket, så är det just de som arbetar i restaurangbranschen. 2008 hade vi 3.700 lokala tvisteförhandlingar, där vi fick ut tio miljoner kronor för våra medlemmar. Vi gör enorm nytta.

Hotellrevyn

Att Hotell & Restaurang måste visa på nyttan av medlemskapet diskuteras i ledaren av Hotellrevyn nr 3 2010 (”Lönehöjningar vill alla ha”) (av Susanna Lundell)

Se även artikel i LO-tidningen nr 2 2010 (21/1): ”- 43 000. LO fortsätter tappa medlemmar”. Webbupplagan 22/1 2010: "43.000 medlemmar förlorades förra året" (av Mats Pejer). Utdrag ur artikeln:

LO-förbunden tappade nästan 43.000 medlemmar under förra året. Minskningen fortsätter — men det är inget ras längre.

– Däremot kan man tala om ett dolt ras. 2009 kan bli det första året i Sveriges moderna historia när den fackliga organisationsgraden inte ökar under en djup lågkonjunktur, säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet och expert på arbetsmarknadens parter. (…)

– Två tredjedelar av den fackliga organisationsgradens nedgång under åren 2007 och 2008/ beror på höjda avgifter till a-kassan och att skattereduktionen togs bort för avgiften till både facket och a-kassan, räknar Anders Kjellberg med.

– Det är inte underligt om LO-förbunden drabbas mest. Arbetare tjänar i allmänhet sämre än tjänstemän samtidigt som de betalar mest till a-kassan.

Anders Kjellberg tar Hotell- och restaurangfackets a-kassa som exempel. Avgiften har höjts från 58 kronor i månaden efter skattereduktion den 31 december 2006 till 430 kronor den 1 januari 2010. (…)
Samtidigt sänktes a-kasseavgiften till 90 kronor den 1 juli 2009 för alla Saco-medlemmar samt Vårdförbundets, Lärarförbundets och ytterligare två TCO-förbunds medlemmar. Därmed är deras avgift tillbaka på samma nivå som före 2007.

Ändringarna i a-kassan förra året ”polariserade” löntagarna i två grupper, som Anders Kjellberg uttrycker det. Den första gruppen består av dem som tjänar minst och betalar mest. I den gruppen återfinns nästan bara LO-folk. Den andra gruppen består av dem som tjänar mest och betalar minst. LO-folk betalar högre fackavgifter. En servitris som tjänar 18.000 kronor får betala 740 kronor för att vara med i Hotell- och restaurangfacket och a-kassan. En ingenjör som tjänar 36.000 kronor betalar 314 kronor för att vara med i Sveriges ingenjörer och a-kassan.

2008 var den fackliga organisationsgraden 71 procent. 84 procent av de anställda i offentlig sektor var med i facket, 79 procent inom industrin och 59 procent i de privata servicenäringarna. Organisationsgraden är något högre bland tjänstemän än arbetare. I hotell- och restaurangbranschen sjönk den bland arbetare från 52 procent 2006 till 40 procent under 2008. Minskningen fortsatte under 2009.

– Den höga organisationsgraden bland arbetsgivarna hjälper till att hålla uppe kollektivavtalens täckningsgrad. Samtidigt finns det en risk för sämre avtal om facket är alltför svagt. Det finns många arbetsplatser där facket inte är representerat. Det kan trycka ned lönenivån, konstaterar Anders Kjellberg.

Dagens eko 22/1 2010 kl 15.45 och Ekonomiekot kl 18: ”LO:s medlemstapp håller i sig” (Anders Kjellberg intervjuas av Catarina Friskman): https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=3389912

Utdrag ur inslaget:

Den ekonomiska krisen till trots fortsätter LO:s förbund att tappa medlemmar. Det är unikt att förbunden får färre medlemmar i en ekonomisk kris. Att medlemmarna sviker LO beror framför allt på en sak, säger Anders Kjellberg som är docent i sociologi vid Lunds universitet.

– Det beror framförallt på att a-kasseavgifterna är så höga inom LO-förbunden så många drar sig för att vara med i både facket och a-kassan.

A-kasseavgiften är sedan några år kopplad till arbetslöshetens storlek. Ju högre arbetslöshet i förbundet desto mer kostar det att vara medlem i a-kassan. Men förutom höjda a-kasseavgifter har också vissa fackförbund förlorat medlemmar direkt på grund av att sysselsättningen gått ner - färre nyanställda gör att medlemsantalet minskar.

LO-tidningen har räknat ut att LO:s förbund under förra året tappade nästan 43 000 medlemmar. Det är ovanligt för när det är ekonomisk kris brukar medlemsantalen öka. Anders Kjellberg jämför med 90-talskrisen.

– Det är en väldig skillnad. Då var det en stor uppgång, men nu verkar fackanslutningen totalt sett inte alls gå upp. Det är något helt nytt i Sveriges moderna historia att den inte gör det under en djup lågkonjunktur.

(…)

Jonas Ivman är ansvarig för medlemsvärvning på LO. Han säger att det är ett stort bekymmer att många LO-förbund krymper.

– Det bygger på att vi är många för att vi ska kunna skriva kollektivavtal. Det finns alltid en smärtgräns för stor eller hur liten man kan vara som folkrörelse.

Anders Kjellberg menar nu att vissa förbund har fått så få medlemmar och blivit så svaga att det riskerar att påverka avtalsrörelsen.

– Ja, inom vissa branscher där facket har blivit allt svagare, som till exempel hotell- och restaurangbranschen där det numera är en minoritet av de anställda som är med i facket.

– Det kan också påverka kollektivavtalstäckningen i sådana branscher. Och om lönerna hålls tillbaka på delar av arbetsmarknaden kan det påverka helheten framför allt på arbetarsidan, säger Anders Kjellberg.

Västerbottens Folkblad 3/2 2010: ”Högerns dubbelbluff. Det är komiskt att använda jobbskatteavdraget som argument” (ledare av Lars Bodén). Utdrag ur artikeln:

De nya moderaterna har under Fredrik Reinfeldts ledning på ett skickligt sätt styrt in Sverige mot ett systemskifte av det större formatet. Retoriken under valrörelsen 2006 lät förvillande lik Socialdemokraternas. Det talades om försvar av den svenska modellen och att värna kollektivavtalet. Men bakom den snälla fasaden har det pågått en medveten förändring av det svenska samhället. Det har blivit mindre offentligt, mer privat, mer valfrihet, fler privata försäkringar och framför allt har styrkeförhållandet mellan fack och arbetsgivare förändrats. 2009 kan bli det första året i Sveriges moderna historia när den fackliga organisationsgraden inte ökar under en djup lågkonjunktur, säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet till LO-Tidningen. På tre år – sedan den borgerliga regeringen chockhöjde egenfinansieringen av a-kassan – har LO-förbunden minskat med 236 000 medlemmar eller med 13,1 procent. Reinfeldts regering har lyckats försvaga LO. Det var nog också meningen.

Se https://www.folkbladet.nu/?p=166864

Arbetsliv

Arbetsliv nr 1 27/1 2010: "Flera förklaringar till fackens dystra siffror". Läs här (av Eva Bergstedt).

Utdrag ur artikeln:

Under åren 2007 och 2008 förlorade fackförbunden 235 000 medlemmar, en nedgång på åtta procent. (…) En förklaring till det stora medlemsraset för facken under senare år är att regeringen från januari 2007 ändrade bestämmelserna så att det blev påtagligt dyrare att vara med i facket och a-kassan. Inte minst drabbades flera av LO-facken hårt av detta. Hotell- och restaurang, exempelvis, som har en hög arbetslöshet bland sina anslutna, där många är deltidsarbetande och timanställda, tvingades höja sina avgifter kraftigt.

– Medlemmarna betalar 700–800 kronor i månaden för fackavgift och a-kassa. Deras månadslön kanske ligger på 18 000. Då är det många som väljer att avstå, säger Anders Kjellberg docent i sociologi vid Lunds universitet, som studerat fackliga frågor i många år.

TCO-facken tappade sju procent av sina medlemmar under 2007 och 2008. Däremot ökade Saco sitt medlemsantal med en procent under samma period.

– Men det behöver inte betyda att organisationsgraden inom Saco har ökat, utan ökningen kan bero på att allt fler blir akademiker i vårt samhälle och att en del av dem ansluter sig fackligt.

En konsekvens av den fackliga medlemsminskningen är att arbetsgivarnas organisationsgrad numera är påtagligt högre än löntagarnas, påpekar Anders Kjellberg.

– Problemet är inte att arbetsgivaren stärks, utan att den fackliga organisationsgraden minskar. Den obalansen hotar hela den svenska arbetsrättsliga modellen som bygger på en hög organisationsgrad från båda håll och som båda parter eftersträvar.

En annan följd av minskningen är att arbetsmiljöarbetet hotas. Det oroar Anders Kjellberg.

– När underlaget för fackklubbarna minskar så försvagas fackens möjligheter att bevaka arbetsmiljöfrågorna. Även lågkonjunkturen hotar det arbetet eftersom andra fackliga frågor som handlar om att hantera uppsägningar och försöka rädda jobben då får förtur.

Om medlemstappet medför att facket lyckas sämre med arbetsmiljöfrågorna så kan avvägningen mellan kostnad och nytta komma att förskjutas ännu mer till fackets nackdel, påpekar Anders Kjellberg.

– Medlemsundersökningar visar nämligen att arbetsmiljöfrågorna betraktas som en viktig facklig fråga.

Anders Kjellberg är mån om att påpeka att det finns både kortsiktiga och långsiktiga förklaringar till medlemstappet inom facken. Den kortsiktiga orsaken är alltså de höjda avgifterna 2007, medan de långsiktiga förklaringarna handlar om strukturella förändringar i samhället.

De traditionella industrijobben minskar medan tjänstenäringarna expanderar. Den offentliga sektorn krymper och den privata ökar. Andelen fackanslutna har alltid varit lägre inom den privata sektorn. På en del arbetsplatser är vissa tjänster outsourcade, det vill säga utlagda på andra företag. Det minskar underlaget för fackklubbarna och om det inte finns fackklubbar på den egna arbetsplatsen så är det fler som inte blir motiverade att vara kvar, eller gå med i facket.

Samtidigt ökar antalet anställda i bemanningsföretag. De som via bemanningsföretag kommer inhyrda till ett jobb tillhör inte fackklubbarna på den arbetsplatsen. Detta minskar underlaget för klubbarna och försvagar dem.

– En annan förklaring till minskat fackligt intresse är förändrade produktionsmetoder som har lett till att nya branscher växt fram, ofta med liten bemanning på grund av tuff konkurrens. Då minskar också utrymmet för fackligt arbete.

Ytterligare en strukturell förklaring är att antalet tidsbegränsat anställda ökar. Om man bara har jobb några månader framåt så finns inte samma motivation att gå med i facket. Inte minst gäller detta ungdomar.

– De unga, men även andra åldrar, har också en allt mer kritiskt prövande attityd till facket. De ställer kostnaderna mot nyttan, säger Anders Kjellberg.

– Fackets uppgift är ju att tillvarata medlemmarnas intressen. Vad får de då ut av sitt medlemskap, frågar de sig.
Trenden med minskad facklig anslutning är densamma i hela västvärlden. Men de nordiska länderna har trots minskningen en fortsatt hög fackanslutning. Sju av tio löntagare är med. I exempelvis Storbritannien är under 30 procent med i facket.

Nya Wermlands-Tidningen 12/2 2010 (ledaren): ”Facken måste också förnya sig”

DN:s webbupplaga 22/1 2010: "LO-förbunden fortsätter att tappa medlemmar" (TT). Läs här: https://www.dn.se/ekonomi/lo-forbunden-fortsatter-att-tappa-medlemmar

Dagbladet 25/1 2010 (ledaren): "Skenhelig minister" (av Kalle Olsson). Läs här: https://www.dagbladet.se/skenhelig-minister

Fri Fagbevegelse (norska LO:s tidskrift) 25/1 2010: "Nedturen fortsetter".

- KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD, FACKLIG ORGANISATIONSGRAD MM
  Anders Kjellberg "Täckningsgrad och organisationsgrad hos arbetsgivarförbund och fackförbund" ingår i *Avtalsrörelsen och lönebildningen 2009. Medlingsinstitutets årsrapport 2009* (sid. 28-33). Stockholm: Medlingsinstitutet 2010. Läs här Färskare uppgifter om facklig organisationsgrad 2011-2016 (årsmedeltal) finns i *Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund* (2018 års utgåva). Läs här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/kollektivavtalens-tackningsgrad-samt-organisationsgraden-hos-arbetsgivarfoerbund-och-fackfoerbund(ac892d07-5fbe-4e0e-a441-aa342da66c6a).html

- YNGRES FACKLIGA ENGAGEMANG
  Lärarnas Tidning 3/11 2010: ”Yngre får inte frågan”. Utdrag ur artikeln:
  Många yngre kan tänka sig att engagera sig fackligt. Men de får sällan frågan. Det säger Anders Kjellberg, arbetslivsforskare och professor i sociologi vid Lunds universitet.
  https://www.lararnasnyheter.se/lararnas-tidning/2010/11/03/yngre-far-inte-fragan

ÅR 2009

- NY INTERNATIONELL BOK OM FACKLIGA ORGANISATIONER EFTER 1945
  Anders Kjellbergs bokkapitel "The Swedish Model of Industrial Relations: Self-Regulation and Combined Centralisation-Decentralisation", i Craig Phelan (red) *Trade Unionism since 1945: Towards a Global History*. Oxford: Peter Lang 2009, sid 155-198. Volume 1 Western Europe, Eastern Europe, Africa and the Middle East. (Series: Trade Unions Past, Present and Future. Vol. 1). Mer information om boken:
  https://www.peterlang.com/index.cfm?event=cmp.ccc.seitenstruktur.detailseiten&seitentyp=produkt&pk=50367&concordeid=11410

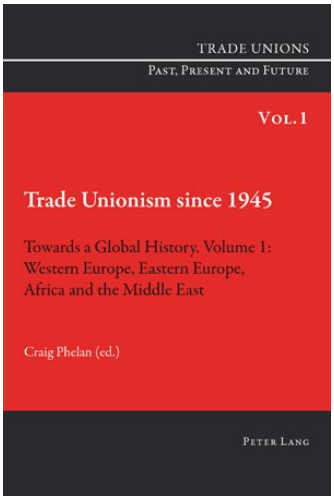

Abstract

The Swedish model of industrial relations is analyzed with respect to some closely related dimensions: collective agreements - legislation, cooperation - confrontation, self-regulation - state regulation and centralisation - decentralisation. Both the historical development and the present state of the model are discussed. In an analytical table the dimension self-regulation - state regulation is combined with the dimension centralisation - decentralisation. A distinction is made between self-regulation on the part of unions AND employers' associations (bipartite self-regulation) and on the other hand on the part of unions OR employers' associations (unilateral self-regulation). By that the four fields of the table are extended to six fields. The development in the last 10-15 years is described as a "new mix of self-regulation and state regulation and of centralisation and decentralisation".

Recension *av* boken i *H-Net Reviews in the Humanities & Social Sciences*, December 2010, av Pablo Pozzi. Länk till recensionen:
https://www.h-net.org/reviews/showrev.php?id=32019

- NY REVIDERAD UTGÅVA AV BOKEN *ARBETSLIVET*
  Anders Kjellbergs kapitel "Fackliga organisationer och industrial relations" i Tomas Berglund & Stefan Schedin (red.) *Arbetslivet*, Lund: Studentlitteratur 2009 (sid. 241-286). Uppdaterad och reviderad utgåva av boken med samma namn från 2002. Mer information om boken: Läs här

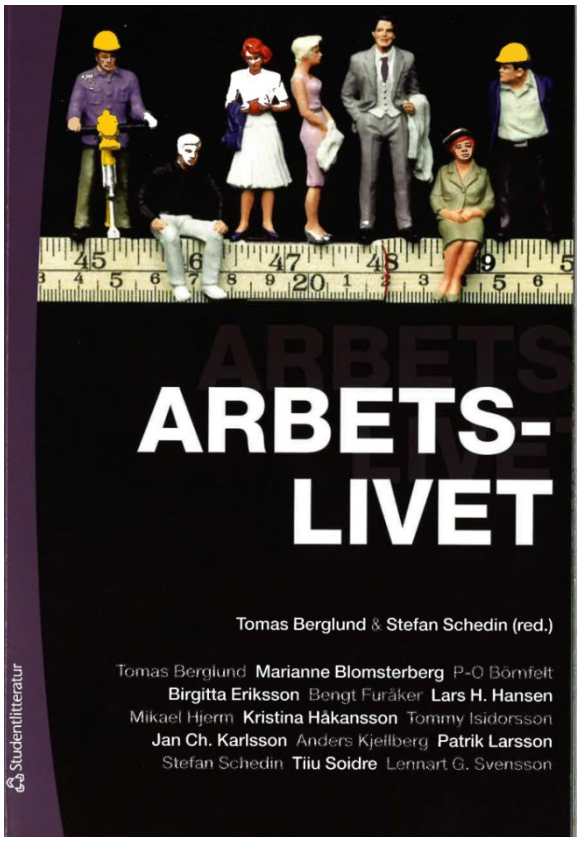

- KRISAVTALET MARS 2009

  Flamman nr 10 (12/3) 2009: ”På sikt stärker det arbetsgivare” (av Anne-Li Lehnberg).
  Läs här: https://www.flamman.se/pa-sikt-starker-det-arbetsgivare

VÄXANDE AVGIFTSSKILLNADER I A-KASSAN

- Anders Kjellberg "Växande avgiftsskillnader i a-kassan - ökad social polarisering" Working paper, 2009 (uppdaterat och omgjort till Research Report 2010; senaste uppdateringen 2020. *Växande avgiftsskillnader i a-kassan – ökad social polarisering*. Studies in Social Policy, Industrial Relations, Working Life and Mobility. *Research Reports 2010:2*. Läs här:
  https://portal.research.lu.se/portal/en/publications/vaxande-avgiftsskillnader-i-akassan--och-utvecklingen-darefter(3214d57a-561e-4932-825d-dfdae721d97f).html

  Se vidare Lag & Avtal 15/4 2010: "A-kassornas ras utreds" (av Johan Fock)

  DN Ekonomi 23/9 2009 (sid 6):"Varierad a-kassa motverkar sitt syfte". (av Cecilia Jacobsson).

ONSDAG 23 SEPTEMBER 2009 DN.

Stor skillnad på avgiften till a-kassan

De arbetar på samma företag, och borde löpa samma risk att bli arbetslösa. Men tjänstemännen betalar mer till a-kassan än akademikerna, och allra mest betalar metallarbetarna.

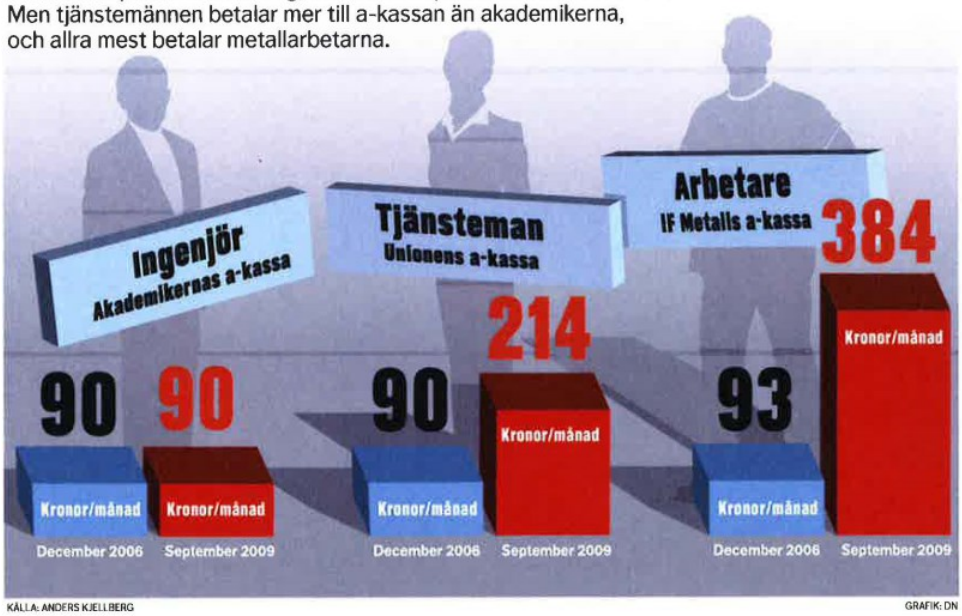

KÄLLA: ANDERS KJELLBERG GRAFIK: DN

”Varierad a-kassa motverkar sitt syfte”

Hög avgift kommer inte att dämpa lönekraven, hävdar arbetsmarknadsexpert.

Läs här:

Regeringens a-kassereform har gått i baklås, hävdar sociologen och arbetsmarknadsexperten Anders Kjellberg. De stora skillnaderna på a-kasseavgifterna är orättvisa och motverkar dessutom sitt syfte.

Före 2007 betalade i stort sett alla 90–100 kronor i månaden till a-kassan. Sedan dess har den borgerliga regeringen gjort en rad förändringar som har lett till att avgifterna nu varierar väldigt, även på samma företag. Mest betalar LO-medlemmarna, minst betalar akademikerna.

– Det har skett en tydlig klassmässig polarisering av a-kasseavgifterna, säger docent Anders Kjellberg vid Lunds universitet.

Genom att koppla a-kasseavgiften till arbetslösheten i respektive a-kassa ville regeringen förmå fackförbunden att vara återhållsamma med sina lönekrav. Den så kallade arbetslöshetsavgiften är tänkt att fungera som straffskatt på löneökningar som driver upp arbetslösheten.

Det kommer inte att fungera i den avtalsrörelse som nu står för dörren, menar en kritisk Anders Kjellberg. En rad faktorer talar emot att fack i branscher med hög arbetslöshet kommer att låta a-kasseavgiften bestämma lönekraven.

* Det är inte löneökningar som orsakat den höga arbetslösheten den här gången, utan finanskrisen och den internationella konjunkturnedgången.

* A-kassorna är inte uppdelade efter avtalsområden. Alla akademiker – offentligt anställda likväl som privatanställda – kan välja Akademikernas a-kassa, AEA, och betala samma låga avgift utan hänsyn till hur den egna branschen går. Unionens a-kassa är ett annat exempel på en a-kassa som omfattar många olika avtalsområden i branscher med ytterst olika förutsättningar.

* Både facken och arbetsgivarna samordnar sina avtalskrav. Det blir omöjligt för till exempel Facken inom industrin att samordna sig om a-kasseavgifterna får vara styrande. IF Metall skulle få nöja sig med betydligt mindre än tjänstemännen. (Facken inom industrin uttryckte redan 2007 sin irritation över att regeringen på det här sättet lägger sig i lönebildningen, och varnade för att det skulle leda till kortare avtalsperioder.)

Anders Kjellberg tycker att regeringen bör tänka om när det gäller avgifterna till a-kassan, inte minst eftersom en halv miljon människor lämnade a-kassorna efter avgiftshöjningen.

De tilltagande skillnaderna mellan olika a-kassors medlemsavgift uppmärksammades i SVTs A-ekonomi 9/9 2009 kl 7.40

Se vidare:

TCO-TIDNINGEN

TCO-tidningen 8/10 2009 "A-kassepolitiken försvårar avtalsrörelsen" (av Lars Laurén): https://www.arbetsvarlden.se/a-kassepolitikenforsvarar-avtalsrorelsen/

Seko-tidningen nr 5 2009: Anders Kjellbergs krönika "De som tjänar mest betalar minst" läs här (bläddra fram till sid 3) eller läs direkt här Udrag ur artikeln:
Om IF Metall, Unionen och Sveriges Ingenjörer hade låtit de starkt varierande a-kasseavgifterna bestämma lönekraven i den kommande avtalsrörelsen hade det säkerligen inneburit dödsstöten för facken inom industrin, förutom ett omfattande missnöje bland IF Metalls medlemmar. Inte minst i verkstadsindustrin, där tjänstemännen svarar för 60 procent av lönesumman, hade det varit svårt att kräva väsentligt mindre än tjänstemannafacken, särskilt som orsaken till exportindustrins svaga orderingång finns i finanskrisen och den internationella lågkonjunkturen. A-kasseavgifternas inverkan på lönebildningen kan därför förväntas bli minimal. Kvar står det faktum att löntagargrupperna som tjänar mest idag bidrar minst till a-kassan, medan LO-grupperna förutom att drabbas av högst arbetslöshet också får betala mest.

LO-tidningen nr 36 6 november 2009 (sid 13): "A-kasseavgifterna - ett fiasko". Läs här:

Ett fiasko. Så beskriver arbetsmarknadsexperten Anders Kjellberg regeringens förändring av avgifterna till a-kassan. De höga avgifterna skulle dämpa lönekraven, men så har det inte blivit. När regeringen kopplade a-kasseavgiften till arbetslösheten i de olika kassorna var syftet att påverka lönebildningen. Facket skulle hålla tillbaka lönekraven så att arbetslösheten inte skulle öka, var regeringens teori. Avgifterna skulle bli en slags straffskatt på oansvariga löneökningar. Men så har det inte blivit, enligt sociologen och arbetsmarknadsforskaren Anders Kjellberg vid Lunds universitet.

– Eftersom arbetslösheten inte beror på löneökningar utan på finanskrisen och den internationella lågkonjunkturen har det i stället blivit en straffskatt på arbetslösheten i sig, säger han.

Reformen fick ingen effekt alls på avtalsrörelsen 2007, och ser inte ut att få det nu heller. LO-förbunden har enats om en gemensam plattform, oavsett hur arbetslösheten ser ut i olika branscher. Enligt IF Metalls avtalssekreterare Veli-Pekka Säikkälä har a-kasseavgifterna inte heller ens diskuterats när de olika facken i industrin har samordnat sig inför avtalsrörelsen.

– Inte överhuvudtaget. Regeringens reform bygger på en teoretisk modell som inte fungerar i verkligheten, eftersom arbetslösheten inom industrin inte beror på lönerna, säger han.

Att facken hittills struntat i a-kasseavgiften i avtalsrörelsen ska regeringen vara tacksam för, enligt Anders Kjellberg. Annars hade det splittrat Facken inom industrin och det hade inte gynnat en stabil lönebildning.

– Det skulle knappast ha varit önskvärt, eftersom samarbetet kring industriavtalet varit framgångsrikt.

Anders Kjellberg anser att de enda effekterna av det nya avgiftssystemet har blivit massflykt från a-kassor och fackförbund och ökade orättvisor. De som tjänar minst betalar mest, då det nästan bara är LO-förbund som i dag drabbats av de kraftiga höjningarna. Han tycker att reformen borde rivas upp, då den inte leder till målen som regeringen sa sig ha när den infördes. Dessutom fungerar de höjda a-kasseavgifterna som ett omvänt jobbskatteavdrag eftersom bara de som har arbete får betala den högre avgiften.

– Ju längre tiden går utan att de river upp beslutet, desto mer kan man fråga sig om inte regeringen har en dold agenda, att försvaga facket i allmänhet och LO i synnerhet, säger han.

Se även LO-tidningen nr 15 2009 ”Allt dyrare a-kassa för lågavlönade” (av Erik Larsson): https://arbetet.se/2009/04/27/allt-dyrare-a-kassa-for-lagavlonade/ Utdrag ur artikeln:

Utdrag ur artikeln:

En byggnadsarbetare betalar snart 425 kronor i månaden till sin a-kassa. Ingenjören på samma företag kan få betala 90 kronor i månaden för exakt samma försäkring.

– De som tjänar mest får de lägsta avgifterna och de som tjänar minst får betala mest, konstaterar arbetslivsforskaren Anders Kjellberg på Lunds universitet.

(…) Och gapet mellan de olika a-kassorna vidgas ännu mer den 1 juli i år. Då planerar regeringen att sänka den så kallade arbetslöshetsavgiften med 50 kronor. Många akademiker och tjänstemän får därmed mer pengar kvar i plånböckerna, eftersom deras a-kassor räknar med att kunna ta ut en lägre avgift av medlemmarna när de själva får betala mindre till staten. Akademikernas erkända a-kassa, som är Sveriges största a-kassa och gemensam för Saco och Vårdförbundet, räknar med att sänka från dagens 140 till 90 kronor i månaden. (…) För många LO-medlemmar är läget dock det omvända eftersom flera LO-kassor i vår tvingas höja sina avgifter. (…) Flera av LO-kassorna uppger att de, trots regeringen 50-lappsrabatt, inte kan sänka sina avgifter den 1 juli.

– Våra utbetalningar ökar varje månad så det blir ingen sänkning för våra medlemmar. Så ser den icke solidariska arbetslöshetspolitiken ut i dag, säger Anna-Lena Lundh, föreståndare för Hotell- och restaurangfackets a-kassa.

För många akademiker och tjänstemän innebär regeringens rabatt däremot att avgiften till a-kassan kommer att hamna på samma nivå som 2006. Det vill säga kring 90 kronor i månaden. Och att vidga avgiftsgapet har också varit ett syfte med regeringens förändring av a-kassan. Strax efter att den borgerliga alliansen vann valet 2006 deklarerade den att 10 miljarder skulle sparas. A-kassan skulle bli mer försäkringsmässig, upprepade arbetsmarknadsministern Sven Otto Littorin (M). Teorin var att löneökningar ska straffas om de leder till ökad arbetslöshet. Därför blev premien dyrare i branscher där risken att bli arbetslös var stor. Men resonemanget haltar numera. Finansminister Anders Borg (M) har själv flera gånger upprepat att bonusar och girighet är en av orsakerna till finanskrisen – och dessutom pekat på den minskade efterfrågan på världsmarknaden. Den svenska massarbetslösheten förklaras därmed till stor del av utvecklingen i omvärlden.

– Men det är medlemmarna i a-kassorna som straffas med dyrare a-kassa. Det som var tänkt som en straffskatt på lönehöjningar har blivit en straffskatt på arbetslöshet som inte alls beror på löneökningar, säger Anders Kjellberg.

Se även LO-tidningen nr 5 2010 ”Minst lön betalar mest avgift” (av Mats Pejer):
https://arbetet.se/2010/02/12/minst-lon-betalar-mest-avgift/

- DET FACKLIGA MEDLEMSRASET I SVERIGE UNDER 2007 OCH 2008
  För att följa Anders Kjellbergs forskning om det fackliga medlemsraset alltsedan det kunde förutses hösten 2006 se här. Läs artikeln ”Det fackliga medlemsraset i Sverige under 2007 och 2008”, som publicerades i mitten av juni 2009 i *Arbetsmarknad & Arbetsliv* nr 2 2009:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/3892993/1530824.pdf

  Av artikeln framgår att den fackliga organisationsgraden sjönk med sex procentenheter mellan 2006 och 2008, närmare bestämt från 77 till 71 procent. Under loppet av två år förlorade de fackliga organisationerna sammanlagt åtta procent av sina medlemmar. LO-förbunden tappade elva procent och TCO-förbunden sju procent, medan Saco ökade något (dock en viss minskning under 2007). Från 1/1 2007 till 31/12 2008 sjönk antalet fackmedlemmar med totalt 235.000 (senare reviderat till 245.000) personer. Under samma tid minskade medlemstalet i de fackliga a-kassorna med ca 400.000. I artikeln visas att det ur ett forskningsperspektiv var lätt att förutse medlemsraset. Som förväntat var förlusterna störst hos arbetarfacken oavsett om man använder den procentuella minskningen av antalet medlemmar eller nedgången i andelen fackligt anslutna (organisationsgraden) som mått.

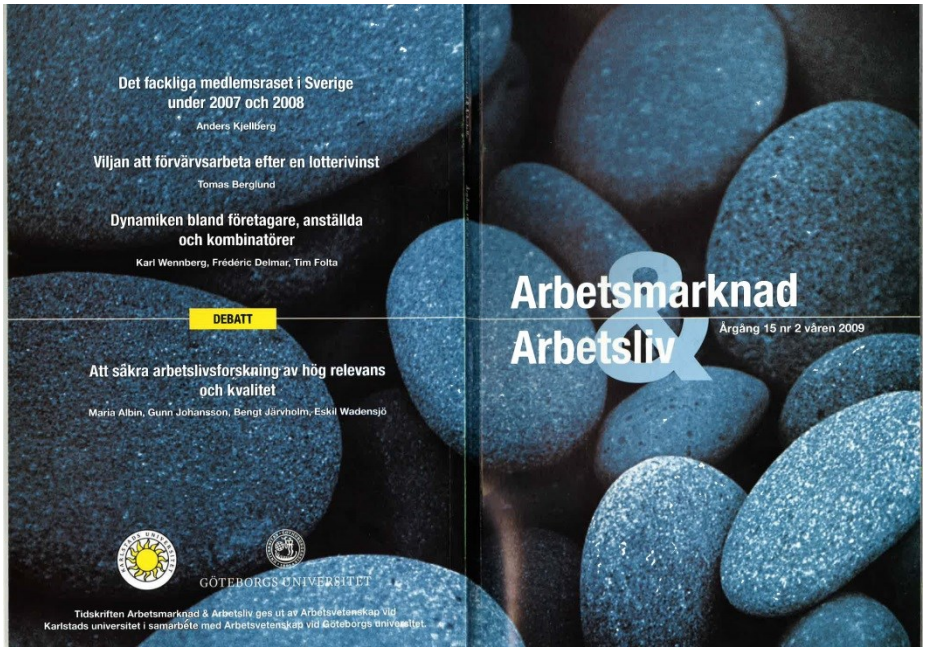

De med tiden ökade avgiftsskillnaderna mellan LO-kassorna, TCO-kassorna och akademikerkassan AEA redovisas i artikeln. Medan AEA kunde sänka sin avgift kraftigt tvingades LO-förbundet Hotell & Restaurangs a-kassa istället höja den redan mycket höga avgiften, vilket fick konsekvenser för både den fackliga medlemsutvecklingen och a-kassornas medlemstal. Under tvåårsperioden 2007-08 förlorade Hotell & Restaurang nästan var tredje medlem och a-kassan drygt var tredje. A-kasseavgiften blev med tiden alltmer socialt polariserad i den meningen att löntagargrupperna med högst inkomster i allmänhet betalade de lägsta avgifterna medan det var tvärtom för många lågavlönade arbetargrupper (se vidare Kjellberg 2009f). Detta berodde både på förändringar som regeringen genomförde av avgiftssystemet (särskilt 1/7 2008) och på att arbetslösheten utvecklades olika för olika löntagargrupper. Som förutsetts var vidare nedgången i de ungas fackliga organisationsgrad större än i övriga åldersgrupper.

Av artikeln framgår också att det fackliga medlemsraset saknar motsvarighet på arbetsgivarsidan. Arbetsgivarnas organisationsgrad har snarare ökat, i varje fall om man som mått använder andelen löntagare i företag och verksamheter anslutna till en arbetsgivarorganisation. Inom privat sektor steg arbetsgivarnas organisationsgrad mellan 2006 och 2008 från 77 till 80 procent samtidigt som den fackliga organisationsgraden bland privatanställda sjönk från 71 till 65 procent.

Läs artikeln här. I media har resultat från artikeln presenterats i:

DN 18/6 2009: ”Arbetsgivarna starkare än fackföreningarna” (av Cecilia Jacobsson). Utdrag ur artikeln:

Efter det fackliga medlemsraset under 2007 och 2008 står arbetsgivarna starkare än sina motparter. De största förlorarna på fackflykten är LO-förbunden. Andelen tjänstemän som är med i facket är nu högre än andelen arbetare. Medlemsflykten från fackförbunden och a-kassorna gör att många invanda begrepp ställs på ända. I en uppsats i nummer 2 av tidskriften Arbetsmarknad och Arbetsliv granskar Anders Kjellberg följderna av den borgerliga regeringens stora förändringar av a-kassornas finansiering. På sikt kan konsekvenserna bli stora.

- En hög organisationsgrad hos båda parter är avgörande för kollektivavtalens roll i den svenska arbetsmarknadsmodellen, säger han.

Anders Kjellberg är docent i sociologi vid Lunds universitet och expert på fackens och arbetsgivarnas organisationsgrad. Han konstaterar att fackens organisationsgrad nådde rekordnivån 85 procent krisåret 1993. Därefter sjönk den i lugn takt till 77 procent 2006.

- För att finna en motsvarighet till raset som sedan följde får man gå ända tillbaka till storstrejken 1909, säger Anders Kjellberg.

LO-tidningen nr 25 (21/8) artiklarna "Sverige har tappat täten" (av Erik Larsson, i webbupplagan med rubriken ”Sverige inte längre ensamt i topp” - se https://arbetet.se/2009/08/18/sverige-inte-langre-ensamt-i-topp/) och "Rekordfå med i facket" (av Johanna Wreder), i webbupplagan (18 augusti) under rubriken ”Historiskt ras i organisationsgraden”: https://arbetet.se/2009/08/18/historiskt-ras-i-organisationsgraden/. Med anledning av den växande arbetslösheten sedan hösten 2008 förutspådde Anders Kjellberg att "det här kan bli den första lågkonjunkturen sedan 1920-talet då facket inte växer" (sidan 4 i den tryckta tidningen). Utdrag ur webbupplagan:

Det svenska facket tappar mark i rask takt. För 15 år sedan, i samband med 1990-talskrisen var en rekordstor del, 85 procent, av alla anställda med i ett fackförbund. Förra året var siffran nere i 71 procent. På bara två år, från 2006 till 2008, har organisationsgraden rasat med 6 procentenheter.

– Att det blivit så dyrt att vara med i a-kassan är huvudorsaken till minskningen, säger Anders Kjellberg, arbetslivsforskare vid Lunds universitet som tagit fram siffrorna.

Han har följt den fackliga utvecklingen i Sverige under lång tid, och säger att medlemsraset är historiskt. Organisationsgraden har inte sjunkit så snabbt på 100 år. I vanliga fall brukar facket få fler medlemmar i kristider, men som LO-Tidningen tidigare berättat fortsätter medlemsraset i LO-förbunden även i år.

– Det här kan bli den första lågkonjunkturen sedan 20-talet då facket inte växer, säger Anders Kjellberg. Andelen som är med i facket varierar kraftigt mellan olika yrkesgrupper och sektorer på arbetsmarknaden. I den privata tjänstesektorn är bara 57 procent av arbetarna med i facket, ett tapp med 8 procentenheter på två år. Tillverkningsindustrin har tappat betydligt mindre. Där är 83 procent av arbetarna fortfarande med i facket.

– Det är inom grupper med låg lön och många tidsbegränsade anställningar, som facket ställning är svagast. Så har det alltid varit, men det blir ännu tydligare då det också är dessa grupper som drabbats hårdast av de höjda a-kasseavgifterna, säger Anders Kjellberg.

Det förklarar varför LO-förbunden drabbats hårdast av medlemsraset. Men även bland tjänstemännen tappar facket mark. Andelen fackmedlemmar bland tjänstemännen har minskat med 5 procentenheter sedan 2006 och låg förra året på 72 procent. Samtidigt som facken gått kräftgång har arbetsgivarorganisationerna växt sig starkare. 2008 hade 85 procent av alla anställda en arbetsgivare som var med i en arbetsgivarorganisation. Inom privat sektor är arbetsgivarnas organisationsgrad 80 procent medan den fackliga endast är 65 procent. Även om det påverkar styrkeförhållanden mellan parterna finns det stora fördelar för facket att arbetsgivarna är starka.

– Det innebär att kollektivavtalen behåller sin starka ställning, eftersom alla företag som går med i arbetsgivarorganisationerna blir bundna av avtalen, säger Anders Kjellberg.

På sikt är det dock ett allvarligt problem om medlemsraset i facken fortsätter. Den svenska modellen där kollektivavtal reglerar arbetsmarknaden kan komma att bli hotad på de delar av arbetsmarknaden där facket är svagast.

– Det som kan hända är att vi hamnar i en situation där det uppstår luckor i modellen, vissa sektorer och branscher där kollektivavtal inte gäller, säger han.

Barometern 18/8 2009 (ledaren): ”Kavla upp ärmarna” (referens till LO-tidningen). Läs här: https://www.barometern.se/ledare/kavla-upp-armarna(1476936)

Morgonekot (förstanyhet) och Dagens Eko 19/8 2009. Läs och lyssna här: "Största tappet på 100 år för facket" och "Regeringen inte skyldig till medlemsras (enligt statsminister Fredrik Reinfeldt)" Det historiska medlemsras som följde på regeringens kraftiga höjning av a-kasseavgiften medförde att den fackliga anslutningen bland arbetare i den privata tjänstesektorn år 2008 var nere på 57 procent. I inslaget ”Största tappet på 100 år” kommenterades det av sociologen Anders Kjellberg och LO:s ordförande Wanja Lundby Wedin (reporter Ci Holmgren):

– Det är ganska allvarligt ur facklig synvinkel, med tanke på att det är där som sysselsättningen på sikt expanderar, säger Anders Kjellberg som är docent i sociologi vid Lunds universitet.

Facket har alltså lägst anslutning i de branscher där framtidens jobb kommer att finnas, och enligt LO-basen Wanja Lundby-Wedin är anslutningsnivån inom den privata tjänstesektorn så låg att det nu kommer att bli svårt att förhandla fram bra kollektivavtal.

– Med våra traditioner så tycker jag att vi har nått en smärtgräns med 57 procent. Hela LO har samlats kring ett gemensamt projekt för att jobba med att öka organisationsgraden, för vi vet ju att löntagare som står utanför facket och därmed också tryggheten med kollektivavtalen får en mycket svårare situation, säger Wanja Lundby-Wedin.

Läget är allvarligt för hela fackföreningsrörelsen. Totalt sett har andelen medlemmar minskat med sex procentenheter från 77 till 71 procent på två år. Det är det största tappet på hundra år för Sveriges fackföreningar, enligt Anders Kjellberg.

– Man får gå tillbaka till storstrejken 1909 för att finna en motsvarighet, säger han.

LO:s ordförande Wanja Lundby-Wedin tror att det finns två förklaringar till det stora tappet de senaste två åren.

– Jag tror att det huvudsakliga skälet till att det snabbt gick ner är att det har blivit så mycket dyrare med a-kassan, men också för att det är svårare att organisera på små arbetsplatser och arbetsplatser där det är många tillfälligt anställda, säger hon.

Vad får det här för konsekvenser för er?

– Konsekvensen blir, om vi nu inte vänder den här trenden, att vi får svårare att teckna bra avtal, bra villkor. För det är ju i kraft av att vi är många som vi förmår också få kollektivavtal på den absoluta merparten av arbetsplatserna, säger Wanja Lundby-Wedin.

Den nya a-kassan har en konstruktion som gör det dyrare att vara med för den som är ansluten till ett fack där många andra är arbetslösa. Arbetslivsforskare Anders Kjellberg ger några exempel på vad det innebär.

– 90 kronor i månaden betalar en akademiker i a-kasseavgift. Metallarbetaren 384 kronor och den hotell- och restauranganställde 430 kronor i månaden. Och då tjänar akademikern kanske ofta dubbelt så mycket som den hotell- och restauranganställde, även om denne jobbar heltid, säger Anders Kjellberg.”

Det fackliga medlemsraset togs vidare upp i P3 Nyheter* 19/8 2009 under rubriken ”Hundratusentals går ur facket” och uppmärksammades samma dag i Sveriges Radios sändningar på engelska (”Members leave Unions in Record Numbers”), tyska (”Mitgliederflucht bei Gewerkschaften”) och persiska (”ترک عضویت از سندیکاها”).

Politiken.se 19/8 2009: "Stort medlemsras i facket" (av Åke Svidén; återger innehållet i Dagens eko-inslag samma dag) Läs här Utdrag ur artikeln:

Sedan den borgerliga regeringen ändrade villkoren för a-kassan har antalet medlemmar i facket rasat. Störst är raset i den privata tjänstesektorn, där bara 57 procent av de anställda är med i facket.

Den låga fackliga anslutningen i just den sektorn är allvarlig för facket, eftersom det är just i den privata tjänstesektorn som sysselsättningen expanderar på sikt, säger Anders Kjellberg, docent i sociologi och arbetslivsforskare vid Lunds universitet i en intervju till Ekot. Han har i flera år undersökt anslutningen till facket.

I vanliga fall brukar facket få fler medlemmar i kristider, men medlemsraset fortsätter i LO-förbunden även i år.

- Det här kan bli den första lågkonjunkturen sedan 20-talet då facket inte växer, säger Kjellberg.

- Det är i grupper med låg lön och tidsbegränsade anställningar, som facket är svagast. Så har det alltid varit, men det blir ännu tydligare nu då dessa grupper också drabbats hårdast av de höjda a-kasseavgifterna, säger Anders Kjellberg.

- Att det blivit så dyrt att vara med i a-kassan är huvudorsaken till antalet medlemmar i facket minskat, enligt Kjellberg. (…)

De nya reglerna för a-kassan gör det dyrare att vara med i ett fack där många är arbetslösa. Avgifterna till a-kassan skiljer sig mycket mellan olika kassor.

- En akademiker betalar 90 kronor i månaden till a-kassan, en metallarbetare 384 kronor och en hotell- och restauranganställd 430 kronor i månaden. Och då tjänar akademikern kanske ofta dubbelt så mycket som den hotell- och restauranganställde, säger Anders Kjellberg.

Även om LO-förbunden drabbats hårdast av medlemsraset tappar facket mark också bland tjänstemännen. Andelen fackmedlemmar bland tjänstemännen har minskat med 5 procentenheter sedan 2006 och var i fjol 72 procent.

SvD NÄRINGSLIV

Svenska Dagbladet 20/8 2009: ”Dyr a-kassa orsak till flykten” (sid 5) (av Klas Andersson), SvD Näringsliv sid. 41. Utdrag ur artikeln:

Svenskarna nobbar nu facket. På två år har anslutningsgraden sjunkit med 6 procenteneheter till 71 procent, den lägsta siffran sedan 1970-talet.

– Huvudorsaken till den kraftiga minskningen av fackligt anslutna är utan tvekan förändringarna av a-kassesystemet, inte minst de kraftiga höjningar av avgiften som regeringen lät göra den 1 januari 2007, säger Anders Kjellberg som grävt fram siffrorna för LO-tidningens räkning.

Anders Kjellberg konstaterar att många väger nyttan med att vara med i facket mot kostnaden.

– Om kostnaden rusar i höjden – och nyttan förblir oförändrad – då kommer många att överväga att gå ur facket. Och unga kanske väljer att aldrig gå in. Det är det vi ser exempel på nu.

Norrbottenskuriren 20/8 2009: "Raset hotar den svenska modellen" (av Anders Köjs): https://www.kuriren.nu/nyheter/raset-hotar-den-svenska-modellen-5027544.aspx Läs även här (”Fackflykten fortsätter”)

Norrbottenskuriren 19/8 2009: "Arbetsgivarna bör följa facket”. Ledarstick som apropå den minskande fackliga organisationsgraden uppmanar arbetsgivarna att istället för att stötta den svenska modellen ”hjälpa till med avkollektiviseringen av svensk arbetsmarknad”.

Kvällsposten 21/8 2009: ”Jan-Olof Bengtsson: Flykten från facket”. Läs här: https://www.expressen.se/kvp/ledare/jan-olof-bengtsson-flykten-fran-facket/

Sydöstran 21/8 2009: "Facken tappar mark" - Läs här (av Anna Helmbold)

Värmlands Folkblad 21/8 2009: "Facken fortsätter att tappa": https://www.vf.se/node/46385 (av David Henningsson)

Katrineholms-Kuriren 24/8 2009: "Fortsatt flykt från facket oroar inför avtalsrörelsen" (sid. 4).

Tidningen Folket i Eskilstuna 24/8 2009: ”Stort medlemsras för fackförbunden” (av Ulf Claesson)

Svenska Dagbladet 25/8 2009: ”Svenska folket sågar LO-facken” (av Hanna Dunér): se faktaruta.

Veckans affärer nr 35 2009 sid 34-39: ”Miljardsmäll för facket”: https://www.va.se/nyheter/miljardforlust-for-facket-61051 (av Pontus Herin) (det tryckta magasinet kan nås via Mediearkivet/Retriever). Utdrag ur artikeln:

Sedan regeringen höjde medlemsavgifterna till a-kassorna den 1 januari 2007 har fackförbunden förlorat 235 000 medlemmar på två år, en nedgång på 8 procent. ”Det är ett medlemsras utan motsvarighet i Sveriges moderna historia, man får gå tillbaka till 1909 års storstrejk för att finna något liknande”, säger Anders Kjellberg, docent vid Lunds universitet som forskar kring den svenska fackföreningsrörelsen.
”Från 1923 till för 1980-talets mitt har fackanslutningen i Sverige stigit mer eller mindre oavbrutet. Sedan dess har den fluktuerat mer men det som skett de senaste åren är helt unikt”, säger han.
(…)
Blir den fackliga organisationsgraden för låg är risken att arbetsgivarna ifrågasätter grundbulten på den svenska arbetsmarknaden, nämligen centrala förhandlingar och kollektivavtal. Det skulle i så fall betyda slutet för den ofta hyllade svenska modellen.
(…)
Den givna förklaringen bakom medlemstappet är regeringens höjning av avgiften till a-kassan, 2007. A-kassor och facken är egentligen frikopplade från varandra men i Sverige har a-kassorna haft en stark koppling till facken (bland annat därför att facken organiserar a-kassorna) så när a-kassorna nu tvingats

höja sina avgifter drabbar det även facken. De två avgifterna ställs mot varandra och många medlemmar har helt enkelt valt att säga upp sitt fackmedlemskap för att i stället behålla sin a-kassa.

Men den så kallade a-kassereformen är inte hela förklaringen bakom medlemsraset. År 1993 nådde organisationsgraden sin toppnivå på 85 procent. Trenden med minskande medlemstal har alltså pågått länge. En viktig förklaring till det är strukturomvandlingar i näringslivet. Servicesektorns betydelse för ekonomin har ökat och här är den fackliga anslutningsgraden lägre. Snabbväxande sektorer som finans och IT har klart mindre medlemmar i facket än till exempel den krympande verkstadsindustrin.

Men det är långt ifrån hela förklaringen, det handlar också om nya attityder bland löntagarna.
”Från att ganska oreflekterat ha gått med tar människor inget för givet längre utan ställer frågan: Varför ska jag gå med i facket? Vi inom fackförbunden har varit ovana vid att svara på den här frågan. Det är en omställning där vi måste bli bättre på att peka på nyttan”, säger Hanna Brandt Gonzales, chef för fackförbundet Unionens marknadsenhet.
(…)
De senaste åren har det funnits ett tydligt samband mellan konjunkturen och den fackliga organisationsgraden. När varslen ökar är det logiskt att söka sig till facket. Flera förbund som Veckans Affärer har varit i kontakt med pekar också på att trenden med sjunkande medlemstal har vänt. Enligt en genomgång som TT gjorde i somras fick till exempel Unionen runt 1 000 nya medlemmar per månad, netto. Men bilden är långt ifrån entydig. Enligt undersökningen fortsätter flera tunga förbund att minska medlemstalen, däribland IF Metall, Kommunal, Seko och Byggnads.

”Den stora frågan just nu om de senaste årens mönster vid lågkonjunkturer kommer att upprepas den här gången. Jag är osäker, min bedömning är att det inte kommer att bli någon stor uppgång i medlemstalen under 2009. Det här kan mycket väl bli den första lågkonjunkturen då facken inte växer under en lågkonjunktur. Det är anmärkningsvärt, särskilt som den ekonomiska nedgången är så tuff och arbetsgivare ställt drastiska krav på bland annat arbetstidsförkortning”, säger Anders Kjellberg vid Lunds Universitet.

Gotlands Tidningar 29/8 2009: ”Det räcker inte med vackra ord” (av Eva Carlsson Daun)

ETC Stockholm 4/9 2009: "Rekordstort medlemstapp: Den svenska modellen riskerar raseras" (av Jonna Sima).

Arbetaren nr 38 2009 (ledaren), sid. 2: Borgerligt valfläsk” (Rikard Warlenius)
https://arbetaren.se/artiklar/borgerligt-valflask/

Arbetaren Zenit 9/9 2009: ”Det finns en dold agenda” (av Kristina Lindquist):
https://arbetaren.se/artiklar/det-finns-en-dold-agenda/

Utdrag ur artikeln:
Den svenska fackföreningsrörelsen, en av de starkaste i världen, har de senaste åren tappat medlemmar i en omfattning som inte setts sedan storstrejkens dagar. En som länge följt den fackliga utvecklingen i Sverige är Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet. När Arbetaren Zenit ringer upp honom för att fråga varför medlemmarna går betonar han att man måste skilja på medlemsraset och på en långsiktig trend.

– På kort sikt handlar det utan tvekan om den kraftigt höjda avgiften till a-kassan – det går inte att förklara på något annat sätt. Tidigare, sedan mitten av 1990-talet, har det handlat om en nedgång på högst 1 procentenhet per år. Nu tappade facken 6 enheter på två år. Nyttan för medlemmen var oförändrad medan kostnaden höjdes väldigt plötsligt.

Hade regeringen kunnat förutse det här?

– Ja. Det var lätt att förutse att många skulle hoppa av a-kassan och även facket. Forskare, även jag själv, varnade för medlemsförluster innan reformen genomfördes. En statlig promemoria från 2005 förutsåg en väsentligt lägre anslutning till a-kassorna om avgiften höjdes kraftigt.

Hur tolkar du det?
– Man kan inte utesluta att det finns en dold agenda hos regeringen. Att det var en medveten strategi att försvaga facket.
– Det som man eventuellt räknade med var att många skulle stanna kvar i a-kassan och lämna facket. Den då rådande tendensen var ju att direktanslutningen till a-kassorna sedan länge ökade. Men det visade sig snart att det var fler som hoppade av de fackliga a-kassorna än som lämnade själva fackföreningen. (…)
– I dag kostar det 430 kronor per månad att vara med i Hotell- och restauranganställdas a-kassa och tillsammans med fackavgiften blir det nästan 700 kronor i månaden. Då är det inte konstigt att en del skippar facket.
– Till en början steg avgiften för alla men sedan har det skett en ökad polarisering mellan olika kassor. När kostnaden tydligare kopplades till arbetslöshetsnivån, har det tenderat bli så att de som tjänar mest betalar minst och de som har låga löner betalar mest – som en slags regressiv skatt. Medlemmar i akademikernas a-kassa betalar 90 kronor i månaden.

Följer medlemsraset höjningarna i olika branscher?
– Ja, i stora drag. Hotell- och restaurangfacket förlorade på två år var tredje medlem, medan det ser helt annorlunda ut hos Saco-förbunden. Det beror visserligen inte bara på a-kassan, utan också på att det finns fler akademiker i dag. Men det är inte konstigt att många LO-förbund förlorar medlemmar när avgifterna är så höga.

Och om man ser långsiktigt?
– Arbetskraftens sammansättning förändras så att andelen anställda minskar i offentlig sektor och ökar i privat, där organisationsgraden är lägre. Tittar vi inom privat sektor så ser vi att industrin minskar till förmån för de privata servicenäringarna, där färre är med i facket.
– En annan rörelse är också direkt från offentlig sektor till privat, där äldreboenden är ett tydligt exempel. När privata entreprenörer tar över en verksamhet går de anställda från sektorn med högst organisationsgrad till den med lägst. Där kan det också handla om att arbetsgivare inte vill ha kollektivavtal. Även avregleringar har sina effekter. SAS har starka fackföreningar medan Ryanair inte vill veta av vare sig fack eller kollektivavtal. Där finns det ju behov av fackligt arbete eftersom de driver personalen väldigt hårt.
– En annan långsiktig trend är att fler har tidsbegränsade anställningar med lösare anknytning till arbetsmarknaden. Om jobbet varvas med perioder av arbetslöshet så känner man sig inte särskilt motiverad att gå med i facket.
– Vi har också kunnat se en utglesning av fackklubbar på arbetsplatserna, vilket kan bli en ond cirkel där nyanställda inte möter några fackliga representanter. När företag och förvaltningar blir snålare bemannade finns det mindre tid att ägna sig åt fackligt arbete. Behovet är kanske större än någonsin, men verksamheten svårare att bedriva.
– Dessutom finns en mer kritiskt prövande inställning till fackligt medlemskap, särskilt hos unga. Människor ställer nyttan mot kostnaden på ett annat sätt än tidigare och det finns nog också en relativt stor okunskap kring vad en fackförening är och vad den kan uträtta.

Vad blir effekterna av att facken försvagas?
– Det kan bli luckor i kollektivavtalssystemet så att det blir svårt att sluta avtal i vissa branscher, vilket innebär att många av de som har det sämst får det ännu sämre. Om många arbetsplatser står utan avtal tenderar det att pressa ned löneläget för alla i den branschen.
– Men det tecknas fortfarande många kollektivavtal i Sverige och till detta bidrar att arbetsgivarna har en mycket hög organisationsgrad, som faktiskt har stigit på senare år. Ur fackens synpunkt är det här negativt för styrkeförhållandena mellan parterna, men positivt för kollektivavtalen.”

Hotellrevyn nr 9 2009: "Man får ju lite sämre kraft bakom orden" (av Lisa Castilla). Läs även bakgrundsartikeln "En tredjedel får ta fajten" (av Susanna Lundell).

TCO-TIDNINGEN

TCO-tidningen nr 4, september 2009: se artiklarna "Dold agenda för svagare fack" (sid 24) och "Ingen annonskampanj kan ersätta det lokala facket (sid 27) (krönika av Carl von Scheele). Utdrag ur den förra artikeln:

Under många år har organisationsgraden sakta sjunkit på svensk arbetsmarknad, men det historiskt stora medlemsras som inträffade 2007 och 2008 får nog skyllas på de kraftigt höjda avgifterna till a-kassorna. När den borgerliga alliansregeringen genomförde höjningen utlöste åtgärden ett jordskred. Över 180 000 personer lämnade facket på kort tid och ännu fler lämnade a-kassorna.
Forskaren Anders Kjellberg vid Lunds universitet är expert på arbetsmarknadens organisationer. Efter att ha lyssnat till uttalanden från finansminister Anders Borg säger han:

– Frågan är om regeringen har en dold agenda och vill försvaga facket. Det antyds av finansministern, som hänvisade till Byggnads och ett par andra LO-förbund. Jag gissar att man vill försvaga dem i första hand.

Men Kjellberg understryker att redan svaga förbund, som inte kan beskyllas för att driva upp lönerna, också får problem, som Hotell- och Restaurang inom LO och Teaterförbundet inom TCO.

– Regeringen förnekar att det är själva avgiftshöjningen i sig som haft någon större inverkan på medlemsutvecklingen, utan det är hos facken själva som orsaken ligger. Då kan man misstänka att något inte är rätt i analysen och att det finns en dold agenda.

Anders Kjellberg konstaterar att detta är något som den moderatledda regeringen inte gärna kan erkänna eftersom moderaterna kallar sig det nya arbetarpartiet och vill framstå som relativt fackföreningsvänligt. Därför har regeringen inte heller lyssnat på Svenskt Näringslivs starka önskemål om ändringar i Las och skärpta konfliktregler.

– En del talar för att man gör samma sak som Svenskt Näringsliv önskar, fast på ett annat sätt. I alla fall är det den uppenbara effekten av det hela, säger Anders Kjellberg.
(…)
Vid sidan av de dramatiska förändringarna under senare år finns en långsiktig utveckling med en avtagande organisationsgrad. Anders Kjellberg har i sin forskning funnit flera skäl till utvecklingen.
Arbetskraftens sammansättning har ändrats när industrin tappat mark till privat tjänstesektor. Det samma gäller offentlig sektor när privatiseringar genomförts. Med många små arbetsplatser är tjänstesektorn mer svår att organisera än industrin.

Arbetsstyrkan har också splittrats. Vid sidan av tillsvidareanställda uppträder tidsbegränsade anställningar, som ofta innehas av yngre. Bemanningsföretagen växer och sättet att organisera personal och arbete förändras. Med stigande arbetslöshet får fler en lösare anknytning till arbetsmarknaden.

Antalet fackklubbar minskar och allt fler arbetsplatser saknar helt facklig representation. Med allt mer slimmade arbetsplatser, färre ska göra mer, blir det svårare att få tid till fackligt arbete.
Men arbetstagarna har också blivit mer kritiska och prövande till det fackliga medlemskapet. Färre är medlemmar av slentrian, medan flertalet frågar sig vilken nytta det fackliga medlemskapet innebär.

Tidningen Arbetsliv 28/9 2009 (webbupplagan): ”Historiskt ras för facket” (av Marianne Zetterblom): https://www.prevent.se/sv/Arbetsliv/Artikel/2009/Historiskt-ras-for-facket/

NyTeknik

NyTeknik 1/10 2009: ”Unga ingenjörer gillar facket” (av Elisabeth Vene): https://www.nyteknik.se/nyheter/karriarartiklar/article264430.ece

ST Press nr 12 2009: "Därför väljer de bort facket" (av Elin Ekselius)

Akademikern nr 7 2009: ”Facklig motvind men … Positiv utveckling för Akademikerförbundet SSR” (av Margaretha Holmqvist; sid. 52)

Akademikern nr 8 2009: kort intervju med Anders Kjellberg (av Annette Wallqvist)
Utdrag ur artikeln med rubriken ”Hallå där … Anders Kjellberg” (av Annette Wallqvist):
- Under åren 2006 till 2008 valde hela åtta procent av de fackligt anslutna att gå ur facket. Det är ett rekordstart ras, vi har inte sett något liknande i Sverige sedan storstrejken 1909.

Vad beror raset på?

- Orsaken är framförallt den kraftiga höjning av avgiften till a-kassan som alliansregeringen genomförde 1 januari 2007. Många väger kostnaden mot nyttan och kommer fram till att det blir för dyrt att vara med i både fack och a-kassa. Innan höjningen 2007 kostade det mellan 90 och 100 kronor att vara med i a-kassan, dessutom fick medlemmarna en skattereduktion på avgiften som gjorde att den faktiska avgiften hamnade på runt 50–60 kronor. Nu när vi har fått differentierade avgifter kan det kosta uppemot 700 kronor att vara med i både a-kassan och facket. Så är fallet för hotell- och restauranganställda och där är också raset störst.

Är raset lika stort i akademikerförbunden?
- Nej det är det inte. De har en lägre avgift eftersom arbetslösheten inte är lika stor för de yrkesgrupper som Saco organiserar. Tanken med den differentierade a-kassan är ju att de fack som driver upp lönerna så att arbetslösheten stiger ska straffas med en högre avgift. Eftersom det är LO-förbunden som drabbats hårdast av arbetslöshet i lågkonjunkturen har de också fått de höga avgifterna.

Vad får detta för konsekvenser?
- Med svagare och fattigare fackförbund finns det förstås en risk för att kollektivavtalen och förhandlingsstyrkan blir sämre. Och det slår mest mot de arbetargrupper som tjänar minst och betalar mest. Eftersom Sveriges fackföreningsrörelse är extremt klassuppdelad i tjänstemanna- och arbetarförbund spär det på klassklyftorna ytterligare.

Helix Nyheter nr 3 2009 om Helixdagen vid Linköpings universitet 1 oktober 2009: läs referat från seminariet "Facket idag och i framtiden" under rubriken ”Facket förlorar folk” (av Mats Utbult):
https://www.liu.se/helix/filer/1.225183/FrdjupningFacketfrlorarfolk

DN:s ekonomibilaga 31/12 2009: Det fackliga medlemsraset i Sverige omnämns som en av ”Årtiondets största ekonomihändelser”. Vidare avbildas förstasidan av DN Ekonomi 6 mars 2008 som hade rubriken ”Fackets mörka år” och som redovisar forskningsresultat om denna utveckling. Text under den avbildade förstasidan: ”2007 Fackföreningarnas medlemstal minskar kraftigt efter höjda A-kasseavgifter.”

Utdrag ur huvudnyheten på förstasidan 6 mars 2008 ”184 688 lämnade facket förra året”:

Rekordmånga valde att lämna facket under 2007. Tillsammans tappade LO, TCO och Saco 184 688 medlemmar. (…)

- Även internationellt är det ovanligt med en så stark nedgång under ett enda år, säger sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet.

Utdrag ur artikeln ”Största tappet sedan 1909”:

Det fackliga medlemsraset är unikt för Sverige. Även internationellt är det ovanligt med en så stark nedgång under ett enda år. Det säger sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet som har mångårig vana att analysera de fackliga organisationernas medlemssiffror. Han säger att man får gå tillbaka ända till tiden efter storstrejken 1909 för att hitta en lika dramatisk nedgång i organisationsgraden som 2007.

Medlemsraset motsvarar en nedgång i organisationsgraden från 77 procent 2006 till 73 procent 2007, eller 4 procentenheter på årsmedeltalet.

Anders Kjellberg håller med de fackliga företrädare som säger att förändringarna av a-kassan är huvudorsaken till att så många har lämnat facket.

- A-kassan har höjts mer för dem som tjänar minst, det vill säga LO-medlemmarna, och de hade redan de högsta avgifterna för medlemskap i facket.

Människor har idag ett kritiskt prövande förhållningssätt, och väger kostnaden mot nyttan, enligt Anders Kjellberg. En del tycker att de kan klara sig själva och går ur - andra kanske aldrig går in.

När han tittar framåt tror han inte att minskningen blir lika stor under 2008. (…)

Med 73 procents organisationsgrad har Sverige fortfarande världsrekord i facklig anslutning, men nu är avståndet inte stort till Finland och Danmark, som båda ligger på runt 70 procent.”

Vidare uppmärksammades studien av Lena Mellin i Aftonbladet 20/8 2009 ("Jätteraset för facken fortsätter"): Läs här Utdrag ur artikeln:

Enligt Anders Kjellberg, arbetslivsforskare vid Lunds universitet, har organisationsgraden mellan 2006 och 2008 gått ner från 77 till 71 procent. Inte på hundra år, sedan den uppslitande storstrejken 1909, har den sjunkit lika snabbt. Man kan tycka det är tråkigt. Man kan tycka att det är bra. Men på sikt rubbar det maktbalanser vi tar för självklara.

Det säger sig självt att fackens makt, deras möjlighet att hota, urholkas om medlemmarna blir färre. På kort sikt händer inte särskilt mycket, arbetsgivare som är med i en arbetsgivarorganisation har kollektivavtal även för anställda som inte är medlemmar i facket.

Men på lång sikt? En möjlighet är att facken bara utarmas och tappar kraft. En annan att lagstiftning ersätter det som nu är avtal mellan fria parter. Men politiker är ofta dagssländor, att ändra en lag går ultrasnabbt jämfört med att teckna ett nytt, långsiktigt avtal. Vill vi ha det så?

I Sverige finns också Socialdemokraterna. Deras finansiella styrka beror på bidrag från LO. Deras personella övertag i valrörelserna på att LO ställer upp med gratis arbetskraft. Vad händer när biståndet från LO sviktar? En identitetskris ligger inte långt borta. En mer besvärlig ekonomi är en självklarhet. Vad betyder det för landets största parti sedan demokratins genombrott?

Fackens medlemsras är inte en angelägenhet bara för dem själva. Det handlar också om hur vårt land är, eller har varit, organiserat.

AFTONBLADET ledare

Dagen därpå (21/8 2009) skrev Ingvar Persson i Aftonbladets ledarkrönika ”Så går snacket över en caffè latte” 21/8 2009: Läs här Utdrag ur artikeln:

Den svenska fackföreningsrörelsen tappar mark. Sedan mitten av 1990-talet har organisationsgraden sjunkit från 85 procent till 71. Bara de två senaste åren har andelen fackligt organiserade minskat med sex procentenheter. Ett liknande ras har inte förekommit sedan storstrejken för 100 år sedan, enligt arbetslivsforskaren Anders Kjellberg som LO-tidningen talat med.

Fackets försvagning är säkert till en del ett resultat av tidsanda och organisatoriska tillkortakommanden, men också effekten av en medveten politik från regeringen.

Ändå beskriver de övergripande siffrorna bar en del av problemet. I många branscher, bland annat den växande servicenäringen, är fackets ställning ännu svagare. Hårdast har de senaste årens höjningar av bland annat a-kasseavgiften slagit mot de som har minst betalt och som löper störst risk för arbetslöshet.

Statsminister Fredrik Reinfeldt känner dock inget ansvar.

– Nu har vi ju tagit tillbaka den avgiftshöjning som vi gjorde så jag är inte säker på att det längre är hela förklaringen, sa han i onsdags till Ekot.

Reinfeldt glömmer chockhöjningen nyåret 2007. Ingen tycks inte heller ha berättat för statsministern att de senaste regeländringarna i verkligheten innebär att avgifterna stiger för fabriksanställda, servitriser och kommunalarbetare. Eller kan det vara så att Reinfeldt bluffar?

Medan en akademiker i dag betalar mindre än 100 kronor i månaden för arbetslöshetsförsäkringen kostar samma försäkring för en restauranganställd över 400 kronor. Och den ska oftast betalas av en mycket lägre lön.

Dagens modell där fack och arbetsgivare gör upp om arbetsvillkoren utan politisk inblandning är på väg att haverera, och delar av den svenska arbetsmarknaden går mot rättslöshet. Det blir inte bara ett problem för löntagarna och facket, utan också för arbetsgivarna. Och för en regering som säger sig försvara den svensk arbetsmarknadsmodell.

Anders Kjellbergs artikel i *Arbetsliv & Arbetsmarknad* nr 2 2009 kommenterades i DN:s huvudledare 21/8 2009 (”Facklig förnyelse”): https://www.dn.se/ledare/huvudledare/facklig-fornyelse/ Utdrag ur ledaren:

Tillsammans med Finland och Danmark är Sverige världsmästare i facklig anslutning. I dessa länder har traditionellt omkring 75–80 procent av alla löntagare tillhört en fackförening. I omvärlden ser det annorlunda ut. Dels har utgångsläget varit sämre, dels har det skett ett drastiskt tapp under de senaste decennierna. (…).

Länge tycktes det som om Sverige skulle förbli tämligen opåverkat av denna nedgång. Men de senaste två åren har en dramatisk förändring inträffat. I en uppsats som har gett rubriker de senaste dagarna konstaterar sociologen Anders Kjellberg att det fackliga medlemsraset nu kommit till Sverige. Sammanlagt har 235 000[9] medlemmar lämnat LO, TCO och SACO under 2007–2008. Den fackliga organisationsgraden är nu nere i 71 procent. LO har drabbats hårdast med en minskning på 11 procent, organisationens allvarligaste tillbakagång sedan storstrejken 1909.

En omedelbar förklaring till det stora medlemstappet är de förändrade villkor för arbetslöshetskassorna som genomförts av den borgerliga regeringen. De har lett till höga avgifter i fackföreningar med stor arbetslöshet. Men mycket tyder på att den borgerliga regeringens fram-och-tillbakareformer av A-kassan är en bidragande snarare än en orsakande faktor i raset.

Redan i en studie från 2002 visade Kjellberg på två problematiska samhällsförändringar ur fackföreningsrörelsens perspektiv. Det ena var en attitydförändring bland yngre arbetstagare. Till skillnad från tidigare generationer betraktar de inte fackföreningsmedlemskapet som en fråga om värdegemenskap utan som en tämligen krass affärstransaktion: vad tjänar jag på det? Under goda tider blir svaret ofta ”inte särskilt mycket”.

Den andra förändringen är strukturell. Även om ryktet om den svenska industrins död är överdrivet har det skett en stark förskjutning från industri- till servicesektorn. (…) Bland offentliganställda är organisationsgraden fortfarande hög medan bara 59 procent tillhör facket i de privata servicenäringarna. Det handlar ofta om lågbetalda och ofta tillfälligt anställda som har svårt att se tydliga fördelar med att vara fackligt anslutna. (…) Men när det gäller många av de oorganiserade servicearbetarna vore det bra för både dem själva och samhället om de gick med i facket.

LO har historiskt varit bra på att organisera industriarbetare i storföretag. Men nu måste man tänka om och nå ut på små arbetsplatser med mycket varierande arbetsvillkor. Att tillämpa traditionellt fackligt maktspråk – som bojkotten mot en salladsbar i Göteborg häromåret - är kontraproduktivt. Här behövs nytänkande och flexibilitet.”

Länstidningens ledare 20/8 2009 ("Reinfeldt far med osanning") (av Svante Säwén): Läs här

[9] Senare av Anders Kjellberg reviderat till 245.000.

ILLUSTRATION: KJELL NILSSON-MÄKI

Utdrag ur artikeln:

Regeringens slag mot facket i form av kraftigt höjda avgifter har gett resultat. Facket tappar nu snabbt medlemmar. De kollektivavtalskramande nya moderaterna gör sitt bästa för att försvaga den ena av de parter som sluter avtalen – facken. Statsminister Fredrik Reinfeldt (M) drar sig inte ens för att fara med osanning när han påstår sig ha tagit tillbaka höjningen. De som har minst i lön och som behöver arbetslöshetsförsäkringen mest har inte fått någon lindring. Tvärtom.

I ivern att kunna sänka skatter inledde de borgerliga sin mandatperiod med att kraftigt fördyra medlemskapet i arbetslöshetskassan. Men tanke på effekterna är det inte svårt att hålla med dem som tror att ett annat syfte var att försvaga facken.

Det första som hände efter försämringarna var att a-kassan tappade en halv miljon medlemmar. (…) Men också facken tappar medlemmar i snabb takt. A-kasseavgiften är nu dyrast för den som tjänar minst och behöver den mest. Den som löper liten risk för arbetslöshet drabbas däremot inte även om alla a-kassor lär få problem i takt med att arbetslösheten fortsätter att öka.

Föga förvånande har allt detta lett till problem för facken. För avgifterna för a-kassa och fack tillsammans närmar sig summor som är svåra för många lågavlönade att avvara. (…) Arbetslivsforskaren Anders Kjellberg säger till radioekot att det är helt tydligt att det är de fackförbund som fått största a-kassehöjningarna som drabbats hårdast av medlemsflykten.

De borgerligas klasspolitik blir tydlig när man ser skillnaderna i avgifter. Akademikern betalar 90 kronor. Metallarbetaren betalar 384 kronor och den restauranganställde betalar 430 kronor i månaden. Tar du med en normal löneskillnad mellan dessa grupper blir skillnaden grotesk. De som tjänar minst har inte råd att samtidigt vara med i facket.

LO:s ordförande ser a-kasseavgifterna som ett av problemen. Det andra är att vi får alltmer små arbetsplatser, där är det svårare att för facket att organisera. Men det stora problemet är att vi har en regering som lägger sten på börda och en statsminister i form av Fredrik Reinfeldt som inte drar sig för att fara med osanning när han vill undvika att stå för konsekvenserna av en politik han själv bär ansvaret för.

Resultaten i artikeln i *Arbetsmarknad & Arbetsmarknad* nr 2 2009 uppmärksammades även i Piteå-Tidningen 20/8 2009 (av Kenneth Jonsgården)

Kommunalarbetaren 20/8 2009 ("Moderaterna är de Nya hästhandlarna") (av Liv Beckström) Läs är

KarlskogaKurirens ledare 22/8 2009 ("Smärtgränsen är nådd" av Peter Franke)

Dagens industri 20/8 2009 (Ledare: Rakt på sak): "Medlemsflykt med många orsaker"

Dagens industri 25/8 2009 (Johan Norbergs krönika): "Utan förändring blir facket omkört"

Gotlands Allehanda 21/8 2009 (ledaren): "Skyll inte på regeringen" - Läs här. Samma ledare från Centerpressens nyhetsbyrå finns i Hallands Nyheter 21/8 2009,

Gotlands Allehanda 25/8 2009 (ledaren): "Opolitiserade fack framtidens melodi" - Läs här. Samma ledare finns i Enköpings-Posten 21/8 2009, Alingsås Tidning, Mariestads-Tidningen och Arvika Nyheter 24/8 2009.

EXPRESSEN.SE

Liza Marklunds krönika i Expressen 23/8 2009 ("Facket är inte medmänskligt"): Läs här (för en kritisk kommentar - se genmäle i Expressen 24/8 2009)[10]

Sydsvenskan 27/9 2009 (Per T Ohlsson: "Räkna med bråk"): Läs här:

Reformeringen av de fackligt administrerade a-kassornas finansiering 2007 har orsakat en intensiv bitterhet i de fackliga leden. Reformen – som i ett slag gjorde det väsentligt dyrare att vara med i en a-kassa – är den viktigaste förklaringen till en dramatiskt fallande facklig organisationsgrad bland svenska löntagare: från 77 procent 2006 till 71 procent 2008. Under 2007 och 2008 förlorade fackförbunden 235 000 medlemmar, en nedgång med nästan 8 procent. LO-förbunden tappade 11 procent. Och ju färre medlemmar, desto svagare organisationer.

”Aldrig tidigare har ett statligt ingrepp på den svenska arbetsmarknaden haft en så negativ inverkan på den fackliga organisationsgraden”, konstaterar Lundasociologen Anders Kjellberg, som studerat reformens effekter.

Ekots lördagsintervju

Det fackliga medlemsraset och a-kassan fick stort utrymme i Ekots lördagsintervju med finansminister Anders Borg 29/8 2009 – lyssna här i mitten av intervjun: https://sverigesradio.se/sida/avsnitt/39667?programid=3071
Nedan följer mitt referat av intervjun med insprängda citat från Anders Borg och intervjuaren Lasse Johansson.

---

[10] Liza Marklund skriver:
"DN:s ledarsida citerar docenten i sociologi Anders Kjellberg som kallar nedgången "en attitydförändring bland yngre arbetstagare". De ser inte facket som "en värdegemenskap" utan som en "krass affärstransaktion". Med andra ord: Svenskarna är snåla och osolidariska. Särskilt ungdomarna. Det är därför man inte vill vara med i facket."
Min kommentar: DN:s ledarsida 21/8 2009 (se utdrag ovan) citerar inte direkt ur min artikel från 2002. De påstådda citaten är ledarskribentens *tolkning* av vad jag där skriver. Jag har således inte använt uttryck som "krass affärstransaktion". Påståendet om att särskilt ungdomarna är "snåla" är i sin tur Marklunds tolkning av DN-ledaren. Varken i ledaren eller i min artikel från 2002 hävdas att det är snålhet som gör att ungdomar eller andra inte vill vara med i facket. Längre ner i krönikan vänder sig Marklund till facken med uppmaningen att:
"Det vore också klädsamt om man slutade kalla ungdomar för "snåla" för att de inte vill vara med och betala de besuttnas privilegier."
Min avsikt var inte att ta facken i försvar men jag har själv inte träffat på något uttalande från fackligt håll där man kallar ungdomar för "snåla" och att de av det skälet inte vill vara med i facket. Sammanfattningsvis kan sägas att det "vore klädsamt" om Liza Marklund kunde skilja på rena citat och vad som är tolkningar av andras texter. Artikeln från 2002 som åsyftas är ”Ett nytt fackligt landskap i Sverige och utomlands”, Arkiv nr 86-87 2002, sid 44-96. Den kan läsas här:
https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=582799&fileOId=1154872

Intervjun, som ägde rum under Moderaternas stämma i Västerås, tog först upp vilket ansvar regeringen hade för den höga arbetslösheten. Borg framhöll här att ”Vi har fått en extrem händelse i världsekonomin som ingen av oss räknat med” och att ”Själva krisen, vill jag nog hävda, den är i allt väsentligt ett internationellt fenomen.” Strax därefter anknöt programledaren Lasse Johansson till att ett av partiledningens många budskap på moderatstämman var att arbetsmarknaden fungerade ”stabilt och väl”. Och fortsatte med att stämman ansåg att det inte fanns några behov av förändringar i det avseendet, varefter han tillade:

”Nu är det så att den förändrar sig själv ändå förstås. Andelen fackligt anslutna sjunker och har sjunkit snabbt de två senaste åren. Arbetslivsforskaren Anders Kjellberg i Lund menar att det här är den dyrare a-kassan som är en viktig förklaring till det då. Om människor väljer bort facket, vilken effekt har det på arbetsmarknadens stabilitet, tror du?”

Anders Borg svarade att det fanns flera skäl till att detta inträffat och att det var en del av en långsiktig trend. Han betonade att relativt breda och starka fackliga organisationer främjade stabiliteten på arbetsmarknaden under förutsättning att de uppträdde ansvarsfullt. Därigenom kunde man undvika att de naturliga motsättningar som finns mellan arbetsgivare och arbetstagare inte löstes genom hårda sociala konflikter eller med lagstiftning utan istället genom förhandlingar. Orsaken till att den fackliga anslutningen gick ned kraftigt i Sverige under 2007 och 2008 låg enligt Anders Borg endast initialt möjligen i de höjda a-kasseavgifterna. Det kunde ändå ge regeringen anledning att överväga avgiftsnivån i framtiden. Med Anders Borgs ord:

”Det blir ju inte en trend för att man förändrar avgiften utan det kan ju möjligtvis ha förklarat att det sjönk i ett steg. Det finns säkert anledning för oss att titta på de här avgifterna under åren som kommer framåt om det nu är en faktor.”

Enligt Anders Borg var det således inte alls säkert att de fackliga medlemsförlusterna hade något att göra med de höjda a-kasseavgifterna. Uppmärksamheten borde nu istället riktas mot att de fackliga organisationerna efter 1990-talskrisen ”väldigt snabbt drev fram löneökningar som dämpade sysselsättningsökningen.” Sannolikt avsåg Borg i första hand 1995 års avtalsrörelse. De stora löneökningar som denna resulterade i var en viktig anledning till att arbetsgivarorganisationerna och fackförbunden inom industrin 1997 träffade Industriavtalet och att ett nytt förstärkt medlingsinstitut inrättades år 2000. Industriavtalet brukar betecknas som mycket framgångsrikt med tanke på att löneökningstakten efter 1997 väsentligt växlats ned. Anders Borg tvivlade dock på att facken skulle visa tillräcklig återhållsamhet inför den kommande avtalsrörelsen. Borg hänvisade återigen till erfarenheterna från 1990-talskrisen:

”Efter förra krisen dröjde det ju lång tid innan arbetslösheten verkligen kom ned till lägre nivåer och en del av det är ju att i löneförhandlingarna har man satt lönerna i huvudsak inriktade på de som redan har jobb och det är helt legitimt och rimligt, men när vi nu får en arbetslöshetschock då måste man i större utsträckning också vara återhållsam så att vi kan säkra att jobben kommer och att arbetslösheten går ner.”

Angående a-kasseavgifternas inverkan på den fackliga anslutningen såg Borg det inte som aktuellt att göra något åt trenden med sjunkande medlemstal då den kunde antas vända under den rådande ekonomiska krisen eftersom ”det borde det ju rimligen vara så att intresset för fackföreningsmedlemskap nu ökar igen.” Det var å andra sidan viktigt med ”breda fackliga organisationer” eftersom sådana var mer ansvarstagande än de med låg anslutning: ”Smala fackliga organisationer av mer extremistisk karaktär, som vi ser nere i t ex Frankrike, det vore inte bra för Sverige.”

På frågan om att de väldigt stora skillnader mellan olika gruppers a-kasseavgifter (akademiker 90 kronor, hotell- och restauranganställda drygt 400 kronor i månaden) som uppstått under den ekonomiska krisen försvarade Anders Borg skillnaderna med att det var nödvändigt med en koppling mellan avgiften och arbetslösheten inom en bransch. Skälet uppgavs vara att arbetslösheten bl a beror på hur stort ansvar de fackliga organisationerna visar vid ingåendet av kollektivavtal när det gäller löner och flexibilitet på arbetsmarknaden. Borg ansåg att de flesta facken visade stort ansvar men att det också fanns sådana ”som har kollektivavtal som är mycket komplicerade, som tar ned sysselsättningen, driver upp kostnaderna och då är det rimligt” / med höga a-kasseavgifter – min kommentar/. Anders Borg nämnde Byggnads som exempel på ett fackförbund som passade in på denna beskrivning.

Med anledning av att Anders Borg tidigare i intervjun betonat att den rådande höga arbetslösheten kunde tillskrivas den internationella lågkonjunkturen och inte regeringens agerande tillfrågades Borg om det rimliga i de stora avgiftsskillnaderna. Han hänvisade då till avgiftstaket (300 kronor) på den del av avgiften som utgörs av den s k arbetslöshetsavgiften och att taket förhindrade att avgiftsskillnaderna fick ett alltför stort genomslag. Anders Borg erinrade om att:

”när arbetsgivarna riktar kritik mot de fackliga organisationerna då är det oftast kopplat till ett par tre förbund inom LO och då försöker man sätta bilden att det är så alla fackliga organisationer agerar, men så är det inte. De flesta fackliga organisationer tar stort ansvar, men nu är det också så att några av de

organisationerna som så att säga inte är så samarbetsinriktade på arbetsmarknaden, ta Byggnads som exempel, det är också de som nu påverkas av att de drivit fram kollektivavtal som nu strukturellt ger höga kostnader."

Enligt Anders Borg var således höga a-kasseavgifter även under den rådande lågkonjunkturen ett resultat av att alltför höga löneavtal. På programledarens fråga om de stora skillnaderna mellan olika gruppers a-kasseavgifter var helt OK och fullt rättvisa svarade Borg:

"Ja, jag skulle naturligtvis gärna se att vi kunde se över dem. Det har Fredrik Reinfeldt sagt och jag delar den uppfattningen. Nu har vi vid det här tillfället begränsat budgetutrymme, men a-kasseavgiften är en sak som vi gradvist bör titta på långsiktigt enligt min uppfattning. Det viktiga är att det finns skillnader."

Programledaren frågade då om det var "feltänk" från början, varvid Anders Borg invände:

"Nej det är så här. Det är viktigt att det finns skillnader, men däremot själva nivån för avgiften kan man däremot fundera på och det var inte feltänk från början, för det var en finansiering av /jobbskatte-avdraget; min anmärkning / i ett läge då vi hade en mycket stark konjunktur. Då var det viktigt att vi hade en väldigt hög grad av finansiering av budgeten. Sedan kan man säga att det var strukturellt fel att vi fick upp avgifterna på en så hög nivå, men i det läget var det nödvändigt."

Min kommentar: Från början var a-kasseavgifterna inte särskilt differentierade efter arbetslösheten inom varje kassa. Istället motiverades höjningen huvudsakligen med att man behövde dra in pengar till statskassan för att finansiera det samtidigt införda jobbskatteavdraget. Frågan om Borg nu ångrade sig att avgifterna blivit så höga besvarades med:
"Jag kan se det som viktigt att vi gradvist kan sänka dem, så i det avseendet kan jag säga att jag ångrar mig, men jag ångrar mig inte att vi drev igenom en finansiering i det läget för det var nödvändigt."

Aktuellt Idea nr 5 2009 (oktober) sid 3: "Facket rasar".

Kommunalnytt nr 9, 18/11 2009 sid 4: "Högre organisationsgrad på arbetsgivarsidan" (av Ulrika Frykskog) Läs här (bläddra till sidan 4).

Sparfacket nr 3, december 2009: "Utmaningar väntar facken" (sid 3) (av Susanne Glennegård)

- POLITISKA KONSEKVENSER AV MEDLEMSRASET
  Svenska Dagbladet 26/4 2009: "Panik i partiet" (av Göran Eriksson), sid. 24-28: se sid 28. Utdrag ur artikeln:
  Det intima samarbetet har gjort att Socialdemokraterna har kunnat använda världens högsta fackliga organisationsgrad för att mobilisera i valrörelserna. Men LO tappar medlemmar. Dels för att strukturen på arbetsmarknaden förändras och det finns färre jobb i arbetaryrkena. Ovanpå det har regeringens förändringar i a-kassan fått många att fly facket.
  1993 var organisationsgraden bland arbetare 86 procent, förra året bara 71 procent. Sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet säger att ett ras liknande de senaste åren inte har inträffat sedan storstrejken 1909."
  Se https://www.svd.se/nyheter/inrikes/panik-i-partiet_2796049.svd

  AFTONBLADET
  Se även utdraget ovan ur Lena Mellins krönika i Aftonbladet 20/8 2009:
  https://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/lenamellin/article11964768.ab

- DE SOM TJÄNAR MEST BETALAR MINST
  Krönika av Anders Kjellberg i Seko-tidningen nr 5 2009
  https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=1496523&fileOId=1497035

- ARTIKLAR OM KONSEKVENSERNA AV ALLIANSREGERINGENS FÖRÄNDRINGAR AV A-KASSEAVGIFTERNA

(1) Anders Kjellberg "The Swedish Ghent system and trade unions under pressure" *Transfer* nr 3-4 2009 (sid. 481-504). ISSN 1024-2589. Transfers hemsida här Länk till nr 3-4 2009 Läs artikeln här

transfer

European Review of Labour and Research
Quarterly of the ETUI Research Department

Autumn-Winter 2009
Volume 15 Numbers 3-4

Special features

Priorities for the new European Parliament and new Commission
Contributions from John Monks, Iain Begg, Dominique Méda and Roshan Di Puppo

Prospects for European industrial relations and trade unions
Contribution from Jürgen Hoffmann and Reiner Hoffmann

Articles

Peter Bakvis
The World Bank's *Doing Business* Report:
A last fling for the Washington Consensus? p. 419

Marc van der Meer, Roos van Os van den Abeelen and Jelle Visser
The focus of the new trade union. Opinions of members and non-members regarding social differences and trade union priorities in the Netherlands p. 439

Susanne Pernicka
Trade union representation of contingent workers in further education in the UK and Austria p. 461

Anders Kjellberg
The Swedish Ghent system and trade unions under pressure p. 481

Volker Telljohann, Isabel da Costa, Torsten Müller, Udo Rehfeldt and Reingard Zimmer
European and international framework agreements: new tools of transnational industrial relations p. 505

Andranik Tangian
Decent work: indexing European working conditions and imposing workplace tax p. 527

Inger Marie Hagen and Sissel Charlotte Trygstad
Local flexicurity: resolving the conflict between direct and representative participation p. 557

etui.

(2) Anders Kjellberg ”Il sistema Ghent in Svezia e i sindicati sotto pressione”, *Economia & lavoro. Rivisita quaddrimestrale di politica economica, sociologia e relazioni industriali fondata da Giacomo Brodolini*, nr 3 2008 (sid 129-154)
Om tidskriften *Economia & Lavoro*: Se här

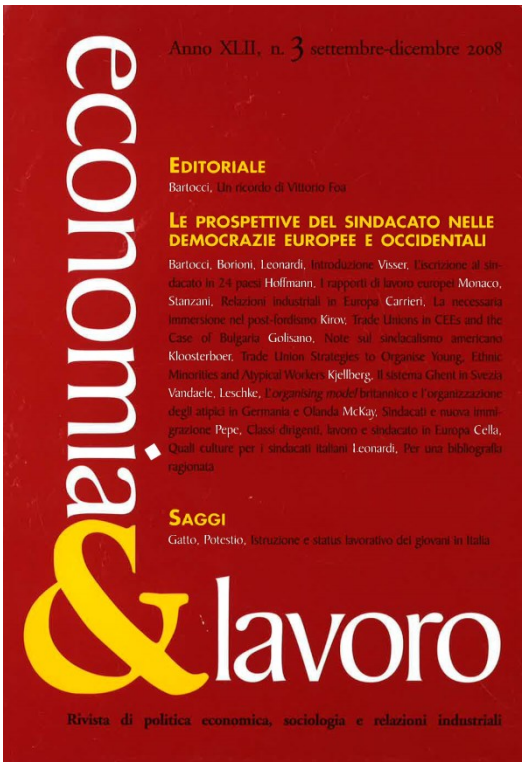
economia & lavoro

Anno XLII, n. 3 settembre-dicembre 2008

EDITORIALE

Bartocci, Un ricordo di Vittorio Foa

LE PROSPETTIVE DEL SINDACATO NELLE DEMOCRAZIE EUROPEE E OCCIDENTALI

Bartocci, Borioni, Leonardi, Introduzione Visser, L'iscrizione al sindacato in 24 paesi Hoffmann, I rapporti di lavoro europei Monaco, Stanzani, Relazioni industriali in Europa Carrieri, La necessaria immersione nel post-fordismo Kirov, Trade Unions in CEEs and the Case of Bulgaria Golisano, Note sul sindacalismo americano Kloosterboer, Trade Union Strategies to Organise Young, Ethnic Minorities and Atypical Workers Kjellberg, Il sistema Ghent in Svezia Vandaele, Leschke, *L'organising model* britannico e l'organizzazione degli atipici in Germania e Olanda McKay, Sindacati e nuova immigrazione Pepe, Classi dirigenti, lavoro e sindacato in Europa Cella, Quali culture per i sindacati italiani Leonardi, Per una bibliografia ragionata

SAGGI

Gatto, Potestio, Istruzione e status lavorativo dei giovani in Italia

Rivista di politica economica, sociologia e relazioni industriali

- FRAMTIDENS ARBETSMARKNAD
  Två rapporter från det av Eurofound initierade projektet ”Industrial Relations Foresight 2025 for EU27 and G7 Countries”, som undersökt hur arbetsmarknadsexperter i 34 länder föreställer sig arbetslivet år 2025[11]:

  (1) Anders Kjellberg *Industrial Relations Foresight for Sweden: Presentation of Results and Comments*
  Rapporten om framtidens arbetsliv i Sverige kan läsas här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/5884525/1466307.pdf

  (2) Anders Kjellberg *Industrial Relations Foresight 2025: Sweden Compared to EU15, EU 12 and Global 7 countries*
  Rapporten om arbetslivet år 2025 i Sverige jämfört med övriga EU-länder och G7-länderna kan läsas här

  Läs Anna Danielssons artikel om undersökningen i Svenska Dagbladet 20/8 2009: ”Dyster framtid väntar facken”
  Läs även Per Gudmundsons kommentar på Svenska Dagbladets ledarsida 21/8 2009: ”Bra fack reder sig själv”

  Kommunalnytt nr 9, 18/11 2009 sid 4: ”Dyster framtidsbild i europeisk stuidie” (av Ulrika Frykskog) Läs här (bläddra till sidan 4).

  Kvalitet & Förnyelse* nr 4 2009: ”Sprickor i modellen” (sid 3) och ”’Den svenska modellen mår bättre än man kan tro’” (sid 4-5) (av Mattias Hagberg)
  * Nyhetsbrev från Kvalitetsmässan, Svenska Mässan, Göteborg
  Utdrag ur artikeln:
  Den svenska modellen har hela tiden vilat på maktbalans. Parterna på arbetsmarknaden har varit jämnstarka och ingen har känt att de haft något att vinna på att bråka. Nu håller den maktbalansen på att rubbas. Sedan mitten på nittiotalet har facket förlorat mark i rast takt. För 15 år sedan var 85 procent av alla anställda medlemmar i ett fackförbund. Förra året var den siffran 71 procent. Bara från 2006 till 2008 har organisationsgraden rasat med 6 procentenheter.
  (…)
  Anders Kjellberg har även sammanställt en undersökning som genomfördes 2007 på uppdrag av Eurofond, EU:s partsgemensamma forskningsorgan för arbetslivsfrågor. Syftet med undersökningen var att se hur parterna på arbetsmarknaden, statliga representanter och forskare tror att samarbetet på arbetsmarknaden kommer att se ut 2025. Majoriteten av de tillfrågade i undersökningen tror att inkomstskillnaderna kommer att öka, att villkoren för de anställda försämras och att facken kommer försvagas och kollektivavtalens täckningsgrad minska. För Sveriges del görs bedömningen att den fackliga anslutningsgraden fortsätter minska kraftigt till runt 60 procent 2025.

- DEBATT OM FACKET OCH A-KASSAN
  Anders Kjellberg om "Facket och a-kassan" i P1-programmet OBS 13/3 2009

  Ladda ned utskrift här eller här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/6226994/1365713.pdf

  Här kan man lyssna på inslaget och få mer information om debattserien "Facket och globaliseringen"
  Hemsida för OBS kultur och idédebatt

  Utdrag ur inslaget:

[11] Anders Kjellberg ansvarade för den svenska delen av projektet "Impacts of Globalisation on Different Social Dialogue Models: IR (Industrial Relations) Foresight 2025 (EU27 and G7 Countries)" vid European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Eurofound), Dublin. Eurofound benämns ibland Dublininstitutet. Hemsida: http://www.eurofound.europa.eu/index.htm

”I år är det 140 år sedan det första kollektivavtalet slöts i Sverige. Sedan dess har inget statligt ingrepp haft en så negativ inverkan på organisationsgraden som den radikala förändring av a-kassans finansiering som genomfördes 2007. Den borgerliga alliansregeringens kraftiga höjning av medlemsavgiften innebar tillsammans med slopandet av skattereduktionen att nettoavgiften till flera kassor sexdubblades. I ett land med fackliga a-kassor som Sverige steg därmed även den samlade fackavgiften väsentligt.
(…)
Enbart de fackliga a-kassorna har under de senaste två åren tappat mer än 400.000 medlemmar. Media har uppmärksammat att många äldre lämnat kassorna. Vad man missat är att många yngre aldrig gick med när de kom ut på arbetsmarknaden. Enligt moderaternas budgetmotion för 2006 stod ungefär 700.000 personer i arbetskraften utanför a-kassan. Idag är den siffran med samma beräkningsmetod uppe i närmare 1,4 miljoner. Denna form av utanförskap kan i takt med att den ekonomiska krisen fördjupas bli ett större problem än vad som ibland antas.
Facken har inte förlorat lika många medlemmar som a-kassorna, men ändå drabbats mycket hårt. Under 2007 och 2008 minskade antalet fackmedlemmar med sammanlagt 235.000. Andelen fackanslutna löntagare sjönk från 77 till 71 procent. En så stor nedgång under loppet av två år är ovanligt även ur ett internationellt perspektiv. I Sverige får man gå tillbaka ända till storstrejken 1909 för att finna en motsvarighet. Och den gången berodde det inte på statligt agerande.”

- NÅGRA REFLEKTIONER med anledning av att Sveriges Radio 2009 gick med i Svenskt Näringsliv och att VD:n för ett av arbetsgivarförbunden i Svenskt Näringsliv 2010 blev ny ordförande i Sveriges Radio: Läs här

  Anders Kjellberg om "Hotar Svenskt Näringsliv SR:s och SVT:s oberoende?" i P1-programmet *Publicerat* 6 juni 2009 med anledning av att de båda fristående medieorganisationerna Tidningsutgivarna (arbetsgivardelen) och SRAO (Sveriges Radios Arbetsgivarorganisation) den 1/7 2009 slogs samman med Mediearbetsgivarna till ett nytt förbund inom Svenskt Näringsliv. För mer information

- Kommunalarbetaren 17/12 2009: ”Sverige utan facket – vad skulle hända då?” (av Elin Steen). Läs här: https://www.ka.se/sverige-utan-facket-vad-skulle-handa-da

- ST Press 29/9 2009: ”Hot mot den svenska modellen” (av Elin Ekselius). Läs här: https://www.publikt.se/artikel/%C2%BBhot-mot-den-svenska-modellen%C2%AB-36483

- Morgenbladet 19-25/6 2009: ”LO er en skjør plante. LO er en vever ting”. (sid 10-11) (av Håkon Gundersen)

- KOLLEKTIVAVTALENS TÄCKNINGSGRAD I VISSA BRANSCHER

  Om kollektivavtalens täckningsgrad i byggnads-, handels-, städ- samt hotell- och restaurangbranschen 2007 läs här

ÅR 2008

- ETT NYTT FACKLIG LANDSKAP BLAND TJÄNSTEMÄNNEN
  Anders Kjellberg "Ett nytt fackligt landskap bland tjänstemännen: Unionen och Sveriges Ingenjörer", *TAM-Revy* nr 1 2008, sid 4-21 Läs artikeln här

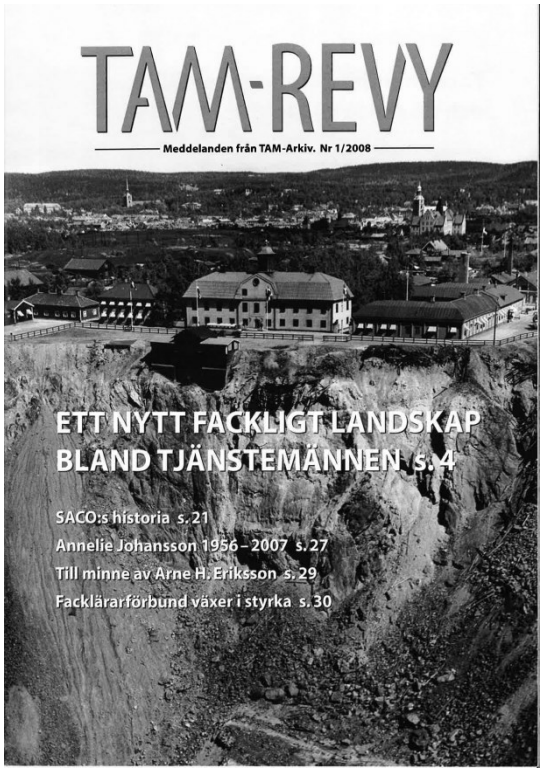

Nerikes Allehanda 27/4 2008: ”Var tionde anställd utan kollektivavtal (av Angela Hanagarth och Tina Enström). Läs här: https://na.se/ekonomi/1.304875-var-tionde-anstalld-utan-kollektivavtal

Lag & Avtal nr 11 (20/11 2008): ”Rekordlågt antal varsel i år” (angående få strejkvarsel under året) (sid 18-19) (av Elisabet Örnerborg).
Läs här: https://www.lag-avtal.se/nyheter/article58348.ece

LO-tidningen nr 38 (21/11 2008): ”Arbetsgivarna i krig om nytt huvudavtal” (av Erik Larsson). Läs här: https://arbetet.se/2008/11/21/arbetsgivarna-i-krig-om-huvudavtalet/

UGEBREVET A4
LO Ugebrevet A4 (danska LO:s veckobrev) 28/1 2008: "Svensk fagbevægelse i knæ" (av Søren Kudahl). Läs här
Utdrag ur artikeln:
”Den svenske arbejdsmarkedsforsker Anders Kjellberg, docent ved Lunds Universitet, peger på én altoverskyggende forklaring på, hvorfor de svenske lønmodtagere i stor stil har vendt fagbevægelsen ryggen i 2007: Per 1. januar 2007 gjorde den borgerlige regering det betydeligt dyrere at være medlem af en a-kasse, og samtidig var det slut med skattefradrag for både a-kasse- og fagforeningskontingentet. Afhængig af faggruppe betød det, at det med ét slag blev op til 400 svenske kroner – svarende til cirka 315 danske – dyrere om måneden, hvis man er medlem af både a-kasse og fagforening.
»Når omkostningen pludselig går op, og nytten er den samme, bliver spørgsmålet, om man stadig skal være med i fagforeningen. Og i en højkonjunktur er en del tilbøjelige til at mene, at de kan klare sig selv og ikke har brug for fagforeningens hjælp. Dermed kan nytten måske oven i købet fremstå som lavere, mens omkostningen er blevet højere,« siger Anders Kjellberg.
(…) Alle LO-forbund har mistet medlemmer, men ifølge arbejdsmarkedsforsker Anders Kjellberg rammes fagbevægelsen hårdest i den private servicebranche, hvor den faglige organisering i forvejen var relativt svag. Og konsekvensen af et faldende medlemstal kan blive, at mange faglige klubber på arbejdspladserne forsvinder. De er ellers et vigtigt omdrejningspunkt for det faglige arbejde på virksomhederne. På den måde kan nedturen blive en ond cirkel

for fagbevægelsen, men Anders Kjellberg mener dog også, at den kan være en tiltrængt chokkur for de faglige ledere, som har været vant til, at medlemmerne mere eller mindre er kommet af sig selv:
»Det kan indebære, at fagbevægelsen tvinges til at styrke sig på nogle områder, blandt andet i forhold til rekruttering. Frafaldet sker specielt blandt de unge, hvor mange slet ikke bliver kontaktet af fagforeningen i dag. Fagbevægelsen må rekruttere mere aktivt og vise, at den kan gøre nytte og opnå resultater, og så må man blive bedre til at fremhæve resultaterne. Man må overbevise medlemmerne om, at nytten ved at være medlem er så stor, at de skal blive, selv om omkostningen stiger,« siger Anders Kjellberg."

LO Ugebrevet A4 (danska LO:s veckobrev) 26/5 2008: "Alting var lettere med den gamle regering" (av Gitte Redder). Läs här:
https://www.ugebreveta4.dk/alting-var-lettere-med-den-gamle-regering_18419.aspx

Göteborgs-Posten 4/2 2008: "2007 blev fackets svarta år" (av Marie Kennedy; sid 1 och 42-43).

Sydsvenskan 5/2 2008: "Ett fokus för facken" (huvudledare): Läs här

SvD Näringsliv 10/1 2008 sid. 5: "Mediekampanjer vänder inte trenden" (av Cecilia Axelsson)

DN 5/3 2008 (webbupplagan): "Största tappet sedan 1909" (av Cecilia Jacobsson): Läs här eller här:
Det fackliga medlemsraset är unikt för Sverige. Även internationellt är det ovanligt med en så stark nedgång under ett enda år. Det säger sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet som har mångårig vana att analysera de fackliga organisationernas medlemssiffror. Han säger att man får gå tillbaka ända till tiden efter storstrejken 1909 för att hitta en lika dramatisk nedgång i organisationsgraden som 2007. Medlemsraset motsvarar en nedgång i organisationsgraden från 77 procent 2006 till 73 procent 2007, eller 4 procentenheter på årsmedeltalet.

Anders Kjellberg håller med de fackliga företrädare som säger att förändringarna av a-kassan är huvudorsaken till att så många har lämnat facket.
- A-kassan har höjts mer för dem som tjänar minst, det vill säga LO-medlemmarna, och de hade redan de högsta avgifterna för medlemskap i facket.

Människor har i dag ett kritiskt prövande förhållningssätt, och väger kostnaden mot nyttan, enligt Anders Kjellberg. En del tycker att de kan klara sig själva och går ur - andra kanske aldrig går in. När han tittar framåt tror han inte att minskningen blir lika stor under 2008.
- Det verkar plana ut. Siffrorna från TCO visar att de flesta som gick ur gjorde det under början av året.

Med 73 procents organisationsgrad har Sverige fortfarande världsrekord i facklig anslutning, men nu är avståndet inte stort till Finland och Danmark, som båda ligger på runt 70 procent. Som jämförelse kan nämnas att Storbritannien har 28 procent, Tyskland 18 procent och Frankrike 7 procent. I Sverige låg organisationsgraden i topp 1993-94, då 85 procent av alla anställda var med i facket.

Aftonbladet 6/3 2008: "Medlemsras för fackförbunden" (av Elisabet Wahl). Läs här

Östgöta Correspondenten 7/3 2008: "LOs ledning nonchalerar medlemsraset" (Torbjörn Gustavsson, socialdemokratisk krönikör)

DN 6/3 2008: "184.688" lämnade facket förra året" (förstanyhet på DN:s förstasida). Utdrag ur huvudnyheten på förstasidan "184 688 lämnade facket förra året":
"Rekordmånga valde att lämna facket under 2007. Tillsammans tappade LO, TCO och Saco 184 688 medlemmar. (…)
- Även internationellt är det ovanligt med en så stark nedgång under ett enda år, säger sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet."

TORSDAG 6 MARS 2008 SVERIGES STÖRSTA MORGONTIDNING

DAGENS NYHETER.

BENGT OHLSSON: Det finns ingen köpgalnare än en vänstermänniska som nyligen startat firma. På stan 4

MIKAEL LÖFGREN: Ännu finns motståndsfickor befolkade av frihetsälskande nördar. Kultur 4

184 688 lämnade facket förra året

Digitalboxar måste bytas inom sex år

”Fackets mörka år” (dominerande nyhet på DN Ekonomi förstasidan 6/3 2008) respektive ”Fritt fall för fackförbunden” (av Cecilia Jacobsson) och ”Största tappet sedan 1909” (av Cecilia Jacobsson).

TORSDAG 6 MARS 2008 DAGENS NYHETER

EKONOMI.

ANNONS

Kapitalkonto 4,7 %

Börsen i går +1,9

Efter flera dagars kursfall vände Stockholmsbörsen rejält uppåt igen. Sidan 11

-184 688

LO TCO saco

Fackets mörka år

Värsta medlemsflykten sedan 1909. Över 184 000 lämnade förbunden i fjol. SIDAN 2

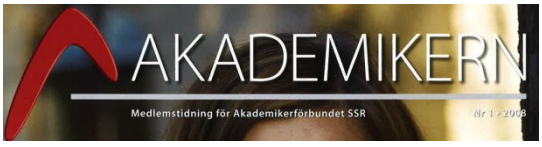

AKADEMIKERN

Medlemstidning för Akademikerförbundet SSR

Akademikern nr 1 2008: ”Ett helt unikt ras” (av Christer Nilsson; hela sid. 22-23). Utdrag ur artikeln (se hela uppslaget nedan):

”– Ett helt unikt ras. Vi får gå tillbaka till depressionen under 1920-talets början eller det fackliga nederlaget i 1909 års storstrejk för att hitta en sådan markant nedgång under ett enda år. Nu ligger organisationsgraden på samma nivå som för 35 år sedan. Det säger sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet som med hjälp av SCB-siffror gjort de nya beräkningarna. (…)

– Förändringarna av a-kassan som den borgerliga alliansen presenterade inför valet i september 2006 uppmärksammades först på allvar i den allmänna debatten efter valet. Sedan alliansen vunnit stod det klart att det bara rörde sig om några månader innan förändringarna skulle träda i kraft, säger Anders Kjellberg.

Då började raset som ingen har sett motsvarigheten till på nästan ett sekel. En klen tröst för facken är att a-kassorna tappat ännu mer. (…) Vad beror då tillbakagången på?

Ja, Anders Kjellberg har ett antal möjliga förklaringar.

• Höjda egenavgifter till a-kassan slår också mot det fackliga medlemskapet.

• Forskningen visar att många väger kostnaderna mot nyttan av att var med i facket. Högkonjunktur och dyrare a-kassa är inget som höjer organisationsgraden. Många tycker att de klarar sig bra utan medlemskap i facket.
• Förändrade attityder bland unga, tidsbegränsade jobb och en lösare anknytning till arbetsmarknaden.
– Det är dock knappast troligt att attityderna till facket förändras särskilt mycket under ett år, konstaterar Anders Kjellberg.
Slutsatsen torde bli att den absolut största anledningen till fackets ras är regeringens drastiska förändring av a-kassan.”

TEMA Arbetsmarknad

Facken tappar mark. På bara ett år har den fackliga organisationsgraden sjunkit med fem procentenheter, från 77 till 72 procent.

”Ett helt unikt ras”

– ETT HELT UNIKT ras. Vi får gå tillbaka till depressionen under 1920-talets början eller det fackliga nederlaget i 1909 års storstrejk för att hitta en sådan markant nedgång under ett enda år. Nu ligger organisationsgraden på samma nivå som för 35 år sedan.

Det säger sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet som med hjälp av SCB-siffror gjort de nya beräkningarna.

Han har under många år forskat kring förhållanden på arbetsmarknaden och studerat både fack och arbetsgivare.

Avrundat till heltal så är medlemsraset hela fem procentenheter, räknat från oktober 2006 till oktober 2007, mångdubbelt större än något annat år i modern tid. Som jämförelse så sjönk andelen som är med i facket med fyra procentenheter mellan år 2000 och 2006, således under en sexårsperiod.

– Jag kommer självklart att ta del av fjärdekvartalssiffrorna så fort de föreligger och samtidigt ta fram årssiffran, men jag tyckte det skulle vara intressant att redan nu se resultatet så här långt, säger Anders Kjellberg.

Medlemsraset gäller alla löntagargrupper: manliga, kvinnliga, arbetare, tjänstemän, privat- och offentligt anställda.

AV DIAGRAMMET INTILL framgår att minskningen under senare år rört sig om cirka en procentenhet årligen. Ända fram till hösten 2006, då regeringen aviserade den kraftiga höjningen av a-kassan.

– Förändringarna av a-kassan som den borgerliga alliansen presenterade inför valet i september 2006 uppmärksammades först på allvar i den allmänna debatten efter valet. Sedan alliansen vunnit stod det klart att det bara rörde sig om några månader innan förändringarna skulle träda i kraft, säger Anders Kjellberg.

Då började raset som ingen har sett motsvarigheten till på nästan ett sekel. En klen tröst för facken är att a-kassorna tappat ännu mer. De fackliga a-kassorna tappade mellan oktober 2006–oktober 2007 hela 346 000 medlemmar, vilket är var tionde medlem.

Rekordras för facket

På bara ett år har organisationsgraden i Sverige rasat med fem procentenheter. Från oktober 2006 till oktober 2007 sjönk andelen som är med i facket från 77 till 72 procent. Det är den största fackliga nedgången under ett år i modern tid och omfattar samtliga löntagargrupper. Huvudanledningen är regeringens höjning av a-kasseavgiften.

Källa: SCB/Anders Kjellberg, Lunds universitet

Fackens förluster stannade vid cirka 110 000, vilket motsvarar 4 procent av medlemmarna.

Under samma tid ökade arbetskraftsutbudet med cirka 80 000, som således hade kunnat gå med i facket.

Den grupp som rasat mest i organisationsgrad är byggnadsarbetarna som tappade 10 procentenheter. Omkring var fjärde byggnadsarbetare står numera utanför facket.

Näst största nedgången noteras bland tjänstemän i privata servicenäringar (– 5 procentenheter).

Bland de unga är raset stort, – 8 procentenheter i åldern 16–24 år. Men jämfört med tidigare år så minskade alla åldersgrupper.

VAD BEROR DÅ tillbakagången på?

Ja, Anders Kjellberg har ett antal möjliga förklaringar.

• Höjda egenavgifter till a-kassan slår också mot det fackliga medlemskapet.

• Forskningen visar att många väger kostnaderna mot nyttan av att var med i facket. Högkonjunktur och dyrare a-kassa är inget som höjer organisationsgraden. Många tycker att de klarar sig bra utan medlemskap i facket.

• Förändrade attityder bland unga, tidsbegränsade jobb och en lösare anknytning till arbetsmarknaden.

– Det är dock knappast troligt att attityderna till facket förändras särskilt mycket under ett år, konstaterar Anders Kjellberg.

Slutsatsen torde bli att den absolut största anledningen till fackets ras är regeringens drastiska förändring av a-kassan.

Foto: KG Pressfoto

Foto: Lunds universitet/ KG Pressfoto

Allt om jobbet nr 2 2008: ”Därför flyr folk från facket” (av Sara Jonerin; hela sid. 18-19). Utdrag ur artikeln (se även hela uppslaget nedan):

”– Man får gå tillbaka nästan hundra år för att hitta en lika kraftig nedgång, säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet. (…) En förklaring till tappet är att riksdagen beslutat att kraftigt höja avgiften och försämra villkoren för a-kassan. Det gör att många nu tycker att det blir för dyrt att både betala avgiften till facket och a-kassan och därför väljer att gå ur någondera eller båda.

Men fackförbunden tappade medlemmar redan innan riksdagens beslut, även om det inte gått lika fort som under 2007. I dag är alltså 73 procent av alla som jobbar med i facket, men i mitten av 1990-talet, när arbetslösheten i Sverige var rekordhög och många kände att deras jobb var hotade, var andelen betydligt högre. 1993 var exempelvis 85 procent av de anställda med i facket.

Anders Kjellberg menar att det finns flera förklaringar till att facken dräneras på medlemmar.

* Avgiften till a-kassan har höjts kraftigt samtidigt som a-kassan försämrats.

* Fler har i dag vikariat, projektanställningar eller timanställningar och vet inte hur länge de får vara kvar på sin arbetsplats eller viket yrke de kommer att ha härnäst. Det gör att det blir mindre intressant att gå med i facket.

* Färre jobbar i dag i kommuner, landsting och inom staten och fler i privata företag. Av tradition är det fler som jobbar i kommuner, landsting och inom staten som är medlemmar i facket.

* Förändrade attityder. Många har i dag, liksom till så mycket annat, en mer prövande och kritisk inställning till facket.

Nu är antalet fackmedlemmar nere på samma nivå som på 1970-talet. Om utvecklingen fortsätter riskerar det att leda till ett större missnöje med anställningsvillkoren och fler strejker och konflikter på arbetsmarknaden, anser Anders Kjellberg.

– Om fackföreningarna försvagas kan det leda till man blir mer beroende av att staten går in och reglerar lönebildningen. (…) Systemet bygger på att det finns kollektivavtal, säger han.

Enligt Anders Kjellberg har de svenska fackförbunden insett att om alla är mer eller mindre återhållsamma i sina lönekrav kan inflationen lättare hållas tillbaka och reallönerna stiga.
– Utan ordnade relationer mellan fack och arbetsgivare kan det uppstå störningar i den svenska ekonomin, anser Anders Kjellberg.
(…) Men om utvecklingen kommer att vända eller inte beror på hur facken agerar.
– TCO har delvis försummat att berätta vad kollektivavtalen innebär. Till exempel att man får tjänstepension via dem som är mycket förmånligare än privat pensionssparande. Och att fackmedlemmar kan försäkra sig mot inkomstbortfall vid arbetslöshet. Det här vet folk i allmänhet inte om, säger Anders Kjellberg.”
Se hela uppslaget nedan:

MEDLEMSFLYKTEN

1999
82 procent av alla anställda var anslutna till facket

Därför flyr folk från facket

Under förra året tappade fackförbunden i Sverige väldigt många medlemmar. På ett år var det 180 000 personer som lämnade sina fackförbund. Forskaren Anders Kjellberg funderar kring varför.

TEXT SARA JONERIN FOTO JANN LIPKA

–Man får gå tillbaks nästan hundra år för att hitta en lika kraftig nedgång, säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet som under många år studerat fackförbunden i Sverige.

En förklaring till tappet är att riksdagen beslutat att kraftigt höja avgiften och försämra villkoren för a-kassan. Det gör att många nu tycker att det blir för dyrt att betala avgiften till facket och a-kassan och därför väljer att gå ur någondera eller båda.

Men fackförbunden tappade medlemmar redan innan riksdagens beslut, även om det inte gått lika fort som under 2007. I dag är alltså 73 procent av alla som jobbar med i facket, men i mitten av 1990-talet, när arbetslösheten i Sverige var rekordhög och många kände att deras jobb var hotade, var andelen betydligt högre. 1993 var exempelvis 85 procent av de anställda med i facket.

Anders Kjellberg menar att det finns flera förklaringar till att facken dräneras på medlemmar.

- **Avgiften till a-kassan** har höjts kraftigt samtidigt som a-kassan försämrats.
- **Fler har i dag vikariat, projektanställningar eller timanställningar** och vet inte hur länge de får vara kvar på sin arbetsplats eller vilket yrke de kommer att ha härnäst. Det gör att det blir mindre intressant att gå med i facket.
- **Färre jobbar i dag i kommuner, landsting och inom staten** och fler i privata företag. Av tradition är det en mycket hög andel av dem som jobbar i kommuner, landsting och inom staten som är medlemmar i facket.
- **Förändrade attityder.** Många har i dag, liksom till så mycket annat, en mer prövande och kritisk inställning till facket.

Nu är antalet fackmedlemmar nere på samma nivå som på 1970-talet. Om utvecklingen fortsätter riskerar det att leda till ett större missnöje med anställningsvillkoren och fler strejker och konflikter på arbetsmarknaden, anser Anders Kjellberg.

– Om fackföreningarna försvagas kan det leda till att man blir mer beroende av att staten går in och reglerar lönebildningen. Det finns ingen lag som säger att man inte får betala sina anställda tre öre i timmen. Systemet bygger på att det finns kollektivavtal, säger han.

Enligt Anders Kjellberg har de svenska fackförbunden insett att om alla är mer eller mindre återhållsamma i sina lönekrav kan inflationen lättare hållas tillbaka och reallönerna stiga.

–Utan ordnade relationer mellan fack och arbetsgivare kan det uppstå störningar i den svenska ekonomin, anser Anders Kjellberg.

Vissetligen verkar det medlemsras som varit under 2007 nu börja att klinga av. Men om utvecklingen kommer att vända eller inte beror på hur facken agerar.

–TCO har delvis försummat att berätta vad kollektivavtalen innebär. Till exempel att man får tjänstepension via dem som är mycket förmånligare än privat pensionssparande. Och att fackmedlemmar kan försäkra sig mot inkomstbortfall vid arbetslöshet. Det här vet folk i allmänhet inte om, säger Anders Kjellberg.

Det finns ingen lag som säger att man inte får betala sina anställda tre öre i timmen. Systemet bygger på att det finns kollektivavtal.

LÄS MER
- Kan facket förnyas? Medlem och ordförande i SKTF samtalar.
- SID 34–35

18

Det är inte bara de höjda a-kasseavgifterna som ligger bakom medlemstappet, menar sociologen Anders Kjellberg.

2006
Andelen fackanslutna är 77 procent.

OBS! Kurvan visar ett utsnitt.

2007
Andelen personer som jobbar och är med i facket har sjunkit med 4 procentenheter, till 73 procent.

FAKTA

Fackförbund och a-kassa är skilda från varandra

- **Man kan vara med i ett fackförbund** utan att vara med i a-kassan.
- **Man kan vara med i en a-kassa** utan att vara med i facket.
- **Eller så kan man** kan vara med i ett fackförbund (exempelvis SKTF), men vara ansluten till **en annan a-kassa** än förbundets (exempelvis Alfa-kassan).
- **Det vanligaste är** dock att både vara med i ett fackförbund och dess a-kassa (exempelvis fackförbundet SKTF och SKTFs a-kassa).

ALLT OM JOBBET NR 2 FACKET 2008

19

Foto: Jann Lipka

LO-tidningen nr 9, 7/3 2008: ”Medlemsflykten fortsätter i facket” (sid. 1) och ”Raset överträffar hans dystra prognos” (av Erik Larsson; sid. 2). Webbupplagan 5/3 2008: ”Det största raset sedan 1909. LO:s medlemsras kan vara historiskt” (av Erik Larsson): https://arbetet.se/2008/03/05/los-medlemsras-kan-vara-historiskt/ Utdrag ur artikeln:
”Det största raset sedan storstrejken 1909. Så beskriver fackföreningsforskaren Anders Kjellberg det fackliga medlemstappet. Den fackliga organisationsgraden har sjunkit till 73 procent. Strax efter valet 2006 bedömde arbetslivsforskaren Anders Kjellberg, sociolog på Lunds universitet, att nästan var femte medlem på sikt skulle lämna LO.
– Jag gjorde då en pessimistisk bedömning men nu verkar det rasa ännu mer. Jag trodde inte att facken skulle tappa så många som de har gjort på ett enda år, säger han i dag.

Enligt hans beräkningar sjönk den fackliga organisationsgraden i LO-grupperna (räknat på årsmedeltal) förra året till 73 procent. Som jämförelse kan nämnas att den var 77 procent 2006, och innan dess låg den under många år kring 80 procent.
– Historiskt får man gå tillbaka till storstrejken 1909 för att hitta ett så stort tapp på ett enda år, säger Anders Kjellberg som även studerat medlemsutvecklingen i samtliga centralorganisationer.

Förra året var ett tungt år för hela fackföreningsrörelsen visar hans sammanställning. Knappt 180.000 aktiva medlemmar lämnade facken 2007.”

Medverkade 26/3 2008 i P1-programmet Studio Ett (Sveriges Radio): ”Massflykten från fackförbunden”.

I programmet medverkade TCO:s ordförande Sture Nordh, TCO, LO:s ordförande Wanja Lundby Wedin, Läkarförbundets ordförande Eva Nilsson Bågenholm, tillika styrelseledamot Saco, Fredrik Federley, (c) Riksdagsledamot, Anders Kjellberg, Lunds universitet, samt Ali Hussein och Desiré Blomqvist, McDonalds i Göteborg.
Anders Kjellberg framhöll att den kraftiga höjningen av a-kasseavgiften från 2007 var den omedelbara anledningen till det fackliga medlemsraset. Fackanslutningen gick ned mycket mer under 2007 än under tidigare år. Han menade att medlemsraset därför inte kunde förklaras på annat sätt. I verkligheten var det emellertid fråga om en kombination av flera faktorer. Eftersom det är vanligt att väga nyttan mot kostnaden för medlemskapet var det inte underligt att många avstod från medlemskap i facket när kostnaden (för medlemskap i fack och a-kassa sammantaget) plötsligt höjdes men nyttan förblev oförändrad eller till följd av den då rådande högkonjunkturen kunde upplevas som mindre än tidigare. När tiderna är goda tycker somliga att de kan klara sig bra själva utan fackets hjälp; man kan t ex lättare än tidigare byta jobb om man är missnöjd med den nuvarande arbetsgivaren. Under lågkonjunkturer ökar trygghetsbehovet och det är facket som förhandlar vid uppsägningar. Ett annat problem för facken är att fackklubbarna tunnats ut så att det på allt fler arbetsplatser saknas en fackklubb. Den allt snålare bemanningen både i privat och offentlig sektor minskar tiden som är tillgänglig för fackligt arbete. Vidare kan det vara svårt att upprätthålla den fackliga verksamheten på de talrika små arbetsplatser i den privata servicesektorn där arbetsgivaren själv ofta är direkt närvarande.

LO aktuellt maj 2008 (bilaga till LO-tidningen inför LO-kongressen 2008, sid 6-7): "Anders Kjellberg forskar om facket: 'Släpp inte taget om a-kassan!'"

LO-tidningen 28/3 2008: ”Medlemsraset har blivit globalt virus. Raset förenar världens fackföreningar” (av Lars-Olof Pettersson och Erik Larsson). Läs här: https://arbetet.se/2008/03/28/raset-frenar-vrldens-fackfreningar/
I den tryckta tidningen (nr 11 28/3 2008) lyder rubriken ”Medlemmarna flyr …” (sid 20 av Lars-Olof Pettersson) ”… här är hälften kvar” (sid 21 av Gun Jacobsson; syftar på en halvering under en 20-årsperiod av brittiska TUC:s medlemstal)

LO-tidningen nr 33 17/10 2008: ”LO-medlemmarna blev 59.000 färre” (av Charlotta Kåks Röshammar). Läs här: https://arbetet.se/2008/10/17/lo-medlemmarna-blev-59-000-frre/

SKTF-tidningen nr 5 2008: ”Många väljer facket framför a-kassan” (av Sara Jonerin). Webbupplagan 12/3 2008: https://www.tidningenvision.se/nyheter/manga-valjer-facket-framfor-kassan-10633

Helsingborgs Dagblad 2/5 2008: ”Fackens medlemsras förändrar Sverige” (av Fredrik Lassen; hela sid A6-A7). Webbversionen: ”Största medlemstappet för facken på hundra år”: Läs här Utdrag ur artikeln:
”Inte på hundra år har de svenska fackföreningarna upplevt ett sådant medlemstapp som förra året. Under 2007 tappade fackförbunden rekordmånga medlemmar, cirka 180 000 personer, vilket gjorde att organisationsgraden bland löntagare minskade med fyra procentenheter. Nu är siffran nere på samma nivå som för 35 år sedan.
— Det är det största medlemstappet sedan storstrejksnederlaget 1909. Även internationellt sett är det unikt att facken tappar så mycket på ett enda år, säger forskaren Anders Kjellberg, docent på Lunds universitets sociologiska institution. Fyra procentenheter är lika mycket som facken tappat under perioden från år 2000 till 2006. Anders Kjellberg har sammanställt och analyserat medlemsraset från i fjol och letat efter förklaringar till de anmärkningsvärda siffrorna.
— Jag kan inte förklara det på annat sätt än att den allra största delen av raset är den förhöjda a-kassan. Det i kombination med goda tider gör att många kanske tänker att det inte är risk för att förlora jobbet nu och därför går ur, säger han.
Kopplingen mellan fack och a-kassa har fram till nu främjat den fackliga organiseringen, enligt Anders Kjellberg, men när löntagare valt att lämna a-kassan har många också gått ur facket.
— Nästa stora fråga är om det ska bli obligatorium med a-kassa. Då blir det antagligen ännu fler som kommer att välja bort fackavgiften eftersom a-kassan inte går att välja bort.
(…) Ett fortsatt medlemstapp för facken kan få stor betydelse för det svenska samhället, förutspår Anders Kjellberg.
— Det blir fler arbetsplatser utan kollektivavtal och då riskeras den svenska modellen. Då ökar trycket att staten ska gå in och skapa lagar om minimilön och om allmängiltigförklaring av kollektivavtal. Det innebär mindre flexibilitet för företagen.”

Handelsnytt 15/5 2008: ”Berätta för unga om tjänstepensionen” (av Anna Filipsson). Läs här: https://www.handelsnytt.se/andquot-beratta-for-unga-om-tjanstepensionenandquot

Handelsnytt nr 10 2008: ”Fler fackklubbar är forskarens framgångsrecept” (av Linnéa Klint; sid 5). Webbupplagan: ”Bilda klubbar och prata pension”. Utdrag ur artikeln:
”– Fackets tapp är unikt. Man får gå tillbaka till storstrejksnederlaget 1909 för att hitta ett så stort tapp på ett enda år, 2007, säger Anders Kjellberg vid Lunds universitet som forskar om facklig organisationsgrad. Främsta förklaringen till raset som tog fart årsskiftet 06/07 hittar han i höjningen av a-kasseavgiften.
– Kopplingen mellan facket och a-kassorna som gynnat den fackliga organiseringen vändes plötsligt till en nackdel. Andra orsaker tror han är att högkonjunkturen gjort att man tyckt man klarat sig utan facket, att de tidsbegränsade jobben ökat, och att fackklubbarna blivit färre.
– En klubb har dubbel betydelse. Dels får facket ett ansikte och blir mer än en expedition eller något på internet. Dels ser man resultat. Många förhandlingar har decentraliserats så det är viktigare än någonsin med klubbar.
Facket måste bli bättre på att ”propagera” vad kollektivavtalet och medlemskapet ger, menar Anders Kjellberg.
– Utan kollektivavtal riskerar man att inte få tjänstepension. Det har facket försummat att upplysa om. Inkomstförsäkringen man får om man är med i Handels är också att lyfta fram nu när jobben blir mer osäkra.”

Kollega 8/8 2008: ”Bli medlem i Unionen med ett mobiltryck” (av Göran Jacobsson): Läs här

Västmanlands läns tidning (vlt) 30/10 2008: ”Hur ska facket leva vidare?” (av Anna Obminska; sid 14). Utdrag ur artikeln:
”- Facken har varit dåliga på att marknadsföra sig själva, säger Anders Kjellberg (…). Facken har försummat att informera om medlemskapets och kollektivavtalets värde.
- Särskilt för de unga är de vardagliga samtalen med fackrepresentanter direkt på arbetsplatsen, ansikte mot ansikte, viktiga. Men den viktigaste orsaken till det stora medlemsraset föra året är a höjningen av a-kasseavgiften. Det blev för dyrt för många att vara med, säger han.”

Lag & Avtal 20/10 2008: "Fackligt medlemstapp fortsätter" (av Mattias Davidsson): Läs här

Fri Fagbevegelse (norska LO:s tidskrift) 7/3 2008: "Svensk fagbevegelse i fritt fall"

Metro 10/10 2008: ”De kan förlora allt” (av Jenny Sköld)

TCO-TIDNINGEN
TCO-tidningen 19/8 2008: ”Facket omprövar sin attityd till papperslösa” (av Lars Laurén). Läs här: https://www.arbetsvarlden.se/facket-omprovar-sin-attityd-till-papperslosa

SKTF-tidningen nr 19 2008, sid. 7: ”Facket flatare i kristid” (av Karin Warne)

Handelsnytt nr 7/8 juli/augusti 2008, sid. 2 (ledaren): ” Låt vardagshjältarna visa vägen” (av Anna Filipsson)

ÅR 2007

Sydsvenskan 22/2 2007: ”Flykten från facket. Massflykt från facket bland unga” (av Cecilia Johansson och Niclas Ericson; sid. A1 och A24-A25): Läs här

Vårdfacket (numera Vårdfokus) nr 3 2/3 2007: ”A-kassan – en kris för facket” (sid 34) (av Jan Thomasson).

FOKUS FÖRBUNDET

A-kassan – en kris för facket?

Nu gäller det för fackförbunden att visa medlemmarna vad de gör, visa resultat. Det säger forskaren Anders Kjellberg. Krav på högre lönehöjningar ser han som en möjlig effekt av a-kassehöjningen.

TEXT JAN THOMASSON

Fler fackförbund måste erbjuda sina medlemmar en inkomstförsäkring, säger Anders Kjellberg.

Många går ur förbundet men fler lämnar a-kassan

HAR DU KOLLAT DINA REGISTERUPPGIFTER?

34 VÅRDFACKET NR 3 MARS 2007

Foto: Arbetslivsinstitutet

Utdrag ur artikeln:

”Nu gäller det för fackförbunden att visa medlemmarna vad de gör, visa resultat. Det säger forskaren Anders Kjellberg. Krav på högre lönehöjningar ser han som en möjlig effekt av a-kassehöjningen. (…)

Vad kan då Vårdförbundet och andra fackförbund göra för att motverka en medlemsflykt? Anders Kjellberg ser framför allt två möjligheter. Dels att skilja a-kassan från facket för att visa medlemmarna att det inte är facket som har infört den dyra avgiften. Det har bland andra Vårdförbundet gjort. Dels att erbjuda en inkomstförsäkring.

- Jag tror att fler måste erbjuda sina medlemmar den möjligheten.

Men, säger han sedan, även en inkomstförsäkring kan skapa problem.

- Vad händer om regering och riksdag sänker arbetslöshetsersättningen ytterligare? En inkomstförsäkring som ska ge kompensation för försämringen kan då bli dyr både för den enskilde medlemmen och för förbundet, säger han.

Förändringarna kan också få en annan för regeringen mindre önskad effekt, tror Anders Kjellberg.

- Regeringen vill ju att facket ska vara återhållsamt i sina krav i löneförhandlingarna. Men facket måste ju visa att de gör något för sina medlemmar, visa resultat. Och då kan det leda till att de ställer högre krav på lönehöjningar i förhandlingarna, säger han.”

Se https://www.vardforbundet.se/Vardfokus/tidningen/2007/Nr-3-2007-3/A-kassan---en-kris-for-facket/?showAllComments=true

SKTF-tidningen nr 2 2007: ”Facket svagare utan a-kassa. Svenska modellen hotas anser forskare” (av Sara Jonerin). Webbupplagan 31/1 2007: ”Skilsmässa mellan fack och a-kassa leder till svagt fack”: https://www.tidningenvision.se/nyheter/skilsmassa-mellan-fack-och-kassa-leder-till-svagt-fack-9318

TCO-TIDNINGEN

TCO-tidningen nr 11 september 2007: ”Samlat recept för förnyelse saknas. Nytänkandet går lättare där traditionens makt är svag” (sid 4-5) (av Lars Laurén). Utdrag ur artikeln:

I en nyutkommen forskningsantologi, *Trade Union Revitalisation*, beskrivs läget och utsikterna i 34 länder. Alla kontinenter, traditioner och samhällsekonomiska utvecklingsstadier finns med. Gemensamt är svårigheter och kriser. Tappade medlemmar och förlorat inflytande. Bokens redaktör Craig Phelan konstaterar att det är omöjligt att ge ett samlat recept för förnyelse och renässans för en så mångskiftande företeelse som världens fackföreningar.

Läs här: https://www.arbetsvarlden.se/samlat-recept-for-fornyelse-saknas

LO-tidningen nr 11 28/3 2008: ”Medlemmarna flyr …” (sid 20 av Lars-Olof Pettersson) ”… här är hälften kvar” (sid 21 av Gun Jacobsson; syftar på en halvering under en 20-årsperiod av brittiska TUC:s medlemstal). Källa till grafisk figur: Anders Kjellberg, Lunds universitet. Artikeln redogör för boken *Trade Union Revitalisation* (Craig Phelan ed.).

Anders Kjellbergs bidrag “The Swedish Trade Union System in Transition: High but Falling Union Density”, finns på sid 259-286 i Craig Phelan (ed.) *Trade Union Revitalisation: Trends and Prospects in 34 Countries*, Oxford: Peter Lang (2007).
Information om boken, innehållsförteckning mm

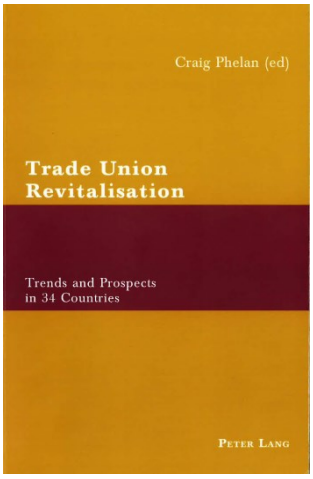

Recension (1) av ovanstående bok i *Industrial Relations Journal* 40:6 2009 (s 568-570) av Michael Frize, Warwick Business School, University of Warwick, UK. Utdrag ur recensionen:
This book takes a global snapshot of the significant and complex issue of trade union decline and the many and varied attempts by unions to revitalise membership. As many observers in the book point out, trade unionism in virtually every country in the world has declined. Against this backdrop the editor has put together a collection of contributions on how unions are attempting to reverse the situation. The book is very well constructed and researched by a body of esteemed academics familiar with historical and contemporary trends that have developed in their respective countries. As such, this book represents a ‘must read’ for anyone with an interest in the future of trade unionism.
(…)
Despite the disparate contexts of trade union revitalisation outlined in the book it is possible to identify areas of influence that are common across the many different countries examined by the book. Typically, union resurgence appears to be adversely affected internationally to a greater or lesser extent by a lack of political power, unsupportive legal frameworks and neoliberal approaches adopted in relation to socio-economics and management strategies. Furthermore, the individualisation of workplace industrial relations in many countries has seen collective bargaining diminish. Many observers (Kelly, Heery, Martinez Lucio, Hyman *inter alios*) have commented on the internal difficulties facing unions in Westernised countries to adapt to new global systems of governance and global strategies for conducting business.

Recension (2) i *British Journal of Industrial Relations* 47:1 March 2009 (s 180-185) av Richard Hyman, London School of Economics. Utdrag ur recensionen:
With trade unions around the world declining in membership and influence, recovering their mission as social movements is widely regarded as a necessary element in any recovery, a view shared by many of the contributors to *Trade Union Revitalisation*.
‘The history of trade unionism is one of survival and continuing adaptation’, writes Phelan at the end of his introduction to the volume. ‘The scale and scope of experimentation taking place in trade union movements today is testimony not just to the depth of the crisis they face but also to the possibility of resurgence in the years ahead’ (p. 33).
The book covers an impressive range of 34 countries. Inevitably, there is a trade-off of breadth against depth, with roughly a dozen pages for most chapters.
(…)

Swedish unions, writes Kjellberg (p. 281), are 'caught in a dilemma between massive job losses and accepting worsened employment conditions'; however, they respond that their legitimacy is likely to suffer.

Recension (3) i *Work Employment & Society* 23:3 September 2009 (sid 585-587) av Peter Prowse, University of Bradford. Utdrag ur recensionen:
This ambitious book provides an introduction to the present and future prospects of trade unionism, studies 34 countries representing two-thirds of the world's population, and describes the political, economic and industrial relations context in each country. Each chapter evaluates the current movement of union functions, considers both political and economic challenges to union growth, evaluates how trade unions overcome the respective challenges, and provides a conclusion on future prospects.

Avtalsrörelsen 2007 och handelsbranschen inför den stundande påskhandeln. P4 Eftermiddag Jönköping: programmet Lasso måndag 26/3 2007 Publicerat: måndag 26 mars 2007 kl 18:06 Över 6000 varslas om strejk till påsk Hur kan Svenskt Näringsliv komma och lägga sig i ett avtal som två parter är överens om? Ja, den frågan är det många som ställer i dag. Fackförbundet Handels och arbetsgivarorganisationen Svensk Handel hade ju kommit överens om ett treårigt avtal på sammanlagt 12,6 procent i lönelyft - men Svenskt Näringsliv, som företräder företagen, tycker att det är för dyrt. Anders Kjellberg är docent i sociologi och har forskat mycket kring fackföreningar och arbetsrätt. Vi skickade frågan vidare till honom. Vad har Svenskt Näringsliv med saken att göra? Anders Kjellberg: "Från forskningssynpunkt är det här ett spännande skeende". Lyssna till inslaget här:
https://www.lu.se/lup/publication/4128329
Länk till P4 Eftermiddag Jönköping: Se här

Smålandsposten 26/10 2007, sid. B3 Älmhult: "Färre medlemmar ger mindre styrka" (av Kajsa Erlandsson). Utdrag ur artikeln:
"Generellt kan man säga att på orter där de flesta är beroende av en arbetsgivare är fackanslutningen högre än i storstäder som har flera arbetsgivare" (Anders Kjellberg, arbetslivsforskare och docent i sociologi)

Helsingborgs Dagblad 7/9 2007: "100 000 har lämnat facket – hittills i år" / "Stora utmaningar i framtiden" (av Peter Ferm; hela sid A6-A7)

LO-tidningen nr 28 14/9 2007: "Raset kan bli startsignal för facklig motoffensiv" (av Tommy Öberg). I webbupplagan under rubriken "Facket inget särintresse" – se
https://arbetet.se/2007/09/12/facket-inget-srintresse/

Sif-tidningen 14/9 2007: "Medlemsras går fortare än befarat" (av Linda Svensson): Läs här
Utdrag ur artikeln:
"Enligt LO-tidningen har drygt 130 000 personer lämnat facket hittills i år. LO har tappat flest medlemmar, nästan 100 000. Men det är inte så konstigt, enligt Anders Kjellberg. De höjda a-kasseavgifterna i kombination med slopandet av skattereduktion för fack- och a-kasseavgift slår hårdare mot LO-kollektivet.
- En lågavlönad hotell- eller restauranganställd får betala mer än en högavlönad akademiker. Både a-kasse- och fackavgiften är i regel högre på LO-sidan.
Han spår att LO på sikt kan komma att tappa upp till 20 procent av sina medlemmar. För TCO och Saco borde inte raset bli lika stort.
- Inkomstförsäkringen blir mer attraktiv när man sänker ersättningsnivåerna i a-kassan.
Fackanslutningen steg i princip under hela 1900-talet fram till mitten av 80-talet, när ekonomin var på topp och risken för arbetslöshet liten. Högkonjunkturen kan också delvis förklara årets medlemstapp för facken.
- Men det stora raset skulle säkerligen inte ha inträffat utan höjningen av a-kasseavgiften och borttagandet av skattereduktionen, säger Anders Kjellberg."

TCO-TIDNINGEN

TCO-tidningen nr 4 2007: ”Visstidare vänder ryggen åt facket” (sid. 1 och 3-5)

TCO-tidningen nr 16 2007: ”Rekordmånga lämnar facket” (sid. 1) och ”Snabbt fall har raderat 35 års medlemsuppgång” (av Lars Laurén; sid. 3) /webbupplagan 13/12 2007/. Utdrag ur artikeln:
”Anders Kjellberg listar tänkbara förklaringar till medlemstappet:

- Höjda egenavgifter till a-kassan gjorde att den fackliga kopplingen som främjat facklig rekrytering plötsligt vändes till en nackdel.
- Forskning visar att anställda väger kostnad mot nytta. Den kalkylen förändras drastiskt när a-kassan fördyras samtidigt som en kraftig sysselsättningsuppgång inte direkt ökar behovet av organisering.
- Högkonjunkturer har en tendens att minska fackanslutningen.
- Förändrade attityder, tillfälliga anställningar och därmed lösare anknytning till enskilda arbetsplatser samt förändringar i arbetskraftens sammansättning påverkar. Men det kan bara marginellt förklara hela det historiskt stora raset.

TCO:s ordförande Sture Nordh anser att den dramatiska kostnadsökningen inte förklarar hela nedgången.
- Under lång tid har tilltron till facket avtagit. Det är inte längre självklart att tillhöra en facklig organisation.
För att motverka trenden bör TCO-förbunden fortsätta det man påbörjat, anser Sture Nordh.
- Ett långsiktigt arbete för att göra tydligt och synligt vad det fackliga medlemskapet är.”

Byggnadsarbetaren: "Flest byggnadsarbetare lämnar facket". Webbupplagan 14/12 2007: Läs här

EXPRESSEN.SE

Expressen 13/12 2007: ”Fler svenskar ratar facket” (av TT):
https://www.expressen.se/nyheter/1.966737/fler-svenskar-ratar-facket

Östgöta Correspondenten 13/12 2007 / Corren.se ”Fler svenskar ratar facket”
https://www.corren.se/sverige/?articleId=4252768

Östgöta Correspondenten 31/12 2007: ”Facklig kamp inget för unga” (TT/Olle Lindström)

Helsingborgs Dagblad 14/12 2007: ”Facket tappar allt fler medlemmar” (TT/HD).
Webbversionen: ”Fler svenskar ratar facket“: Läs här

Sydsvenskan m fl tidningar 30/12 2007: ”LO möter fackligt ras med reklam till unga” (TT / Olle Lindström). Webbupplagan 29/12 2007: Läs här
Utdrag ur artikeln:
” – Facken måste skärpa sig och visa att de kan ge medlemsnytta, säger sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet.
Under hösten har LO tappat runt 20 000 medlemmar per månad, vilket kan jämföras med en minskning på omkring 25 000 medlemmar per år de senaste tio åren, enligt LO-ordföranden Wanja Lundby-Wedin.
(…)
Anders Kjellberg är inne på samma spår:
– De lokala klubbarna är lite av nyckeln till att lyckas. Som det ser ut nu tenderar klubbarna att tunnas ut, säger han.”

DN 13/12 2007: ”Rekordmånga flyr facket” (av Bosse Andersson): Läs här
Utdrag ur artikeln:
”För tio år sedan var 82 procent av de anställda i Sverige med i facket. Sedan dess har andelen organiserade minskat med ungefär en procentenhet per år tills den nya regeringen förra året aviserade en kraftig höjning av a-kasseavgiften. Då började ett ras som man inte sett maken till sedan den djupa depressionen under 1920-talets början.
En av de tendenser som sociologen Anders Kjellberg vid Lunds universitet sett i flera år är att i synnerhet de yngre väger nyttan av ett fackligt medlemskap mot kostnaden.
- När kostnaden ökade och högkonjunkturen samtidigt fick anställda att känna sig trygga så fick det stora effekter, säger Anders Kjellberg.
- Nu ligger organisationsgraden på samma nivå som för 35 år sedan.

Nedgången är bred och gäller alla grupper. Arbetare, tjänstemän, män och kvinnor visar alla en minskad andel medlemmar.”

DN.

Rekordmånga flyr facket

Unikt ras i organisationsgrad. Andelen anställda som är med i facket föll med fem procentenheter när a-kasseavgiften höjdes.

Fackförbunden i Sverige har drabbats av massflykt. Bara det senaste året har den fackliga organisationsgraden fallit med fem procentenheter.
– Ett unikt ras, säger forskaren Anders Kjellberg.

GRAFIK: STEFAN ROTHMAIER

LO-tidningen 14/12 2007: ”Raset överträffar dystra prognoser” (av Johanna Wreder och Charlotta Kåks Röshammar). I webbupplagan 13/12 2007 – se https://arbetet.se/2007/12/13/raset-vertrffar-dystra-prognoser/

LO-tidningen nr 26 (31/8) 2007: ”Ny facklig tungviktare” (Sif + HTF) (sid 1) ”Lämpligt par redo för fackligt bröllop. Skillnad på folk och folk i facket – LO-arbetare ska inte uppvakta tjänstemän” (av Anders Emretsson). Ingress på förstasidan:

Ny facklig tungviktare

Med en dryg månad kvar till årets fackliga bröllop – mellan Sif och HTF – finns inga allvarliga hinder för ceremonin. I oktober skapas tjänstemannarörelsens verkliga tungviktare med en halv miljon medlemmar.

Med den här sammanslagningen skjuts alla planer på en sammanslagning mellan ett tjänstemannaförbund och ett LO-förbund framåt i tiden, säger Anders Kjellberg vid Lunds universitet.

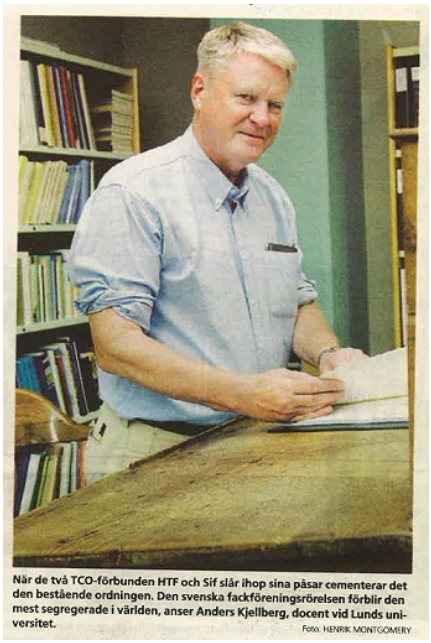

När de två TCO-förbunden HTF och Sif slår ihop sina påsar cementerar det den bestående ordningen. Den svenska fackföreningsrörelsen förblir den mest segregerade i världen, anser Anders Kjellberg, docent vid Lunds universitet.

Foto: HENRIK MONTGOMERY

Foto 2006: Henrik Montgomery (Anders Kjellberg på Centrum för Näringslivshistoria)

Foton Henrik Montgomery: Anders Kjellberg på Centrum för Näringslivshistoria 2006.

Sif-tidningen 30/8 2007: ”Stort stöd för nya loggan” (namnet Unionen och loggan) (av Linda Svensson & Dag Bremberg). Läs här: https://www.kollega.se/stort-stod-nya-loggan

Östgöta Correspondenten 24/4 2007: ”Avtalsrörelsen i år är unik” (Ewa Nyrinder). Läs här: https://www.corren.se/ostergotland/linkoping/artikel.aspx?articleId=4196171

TCO-TIDNINGEN

TCO-tidningen nr 9 (juli-augusti) 2007: ”250 000 saknar kollektivavtal” (sid 1), ”Vanligt med oreglerade villkor i privat sektor” (sid 4). Webbupplagan 14/6 2007 (av Lars Laurén) https://www.arbetsvarlden.se/vanligt-med-oreglerade-villkor-i-privat-sektor

TCO-tidningen 13/3 2007: ”Visstidsanställda ratar facket” (av Rickard Jakbo). Läs här: https://www.arbetsvarlden.se/visstidsanstallda-ratar-facket

ÅR 2006

- NYTTIGA FORSKARE INOM INDUSTRIAL RELATIONS & LABOR
  Från Ulf Sandströms vetenskapsblogg Forskningspolitik 26/11 2006:

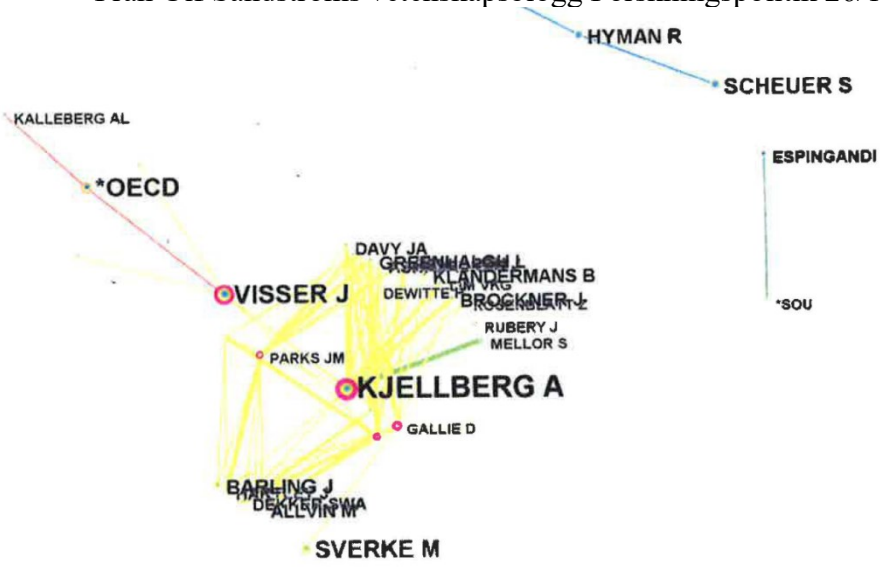

Tidskrifterna i Web of Science är klassade för att göra det lätt att söka i databasen. En av klasserna är "Industrial Relations & Labor", dvs. arbetsmarknadspolitik, arbetsrätt och fackliga organisationer. I en citeringsanalys av dessa tidskrifter har jag tittat på ett hundratal nordiska artiklar under 1995-2006. Den mest centrala forskaren heter Anders Kjellberg, verksam vid Arbetslivsinstitutet. Det är framförallt hans avhandling från 1983 som fortsatt är högt citerad och oerhört nyttig för andra forskare.
Tidskrifterna är: RELATIONS INDUSTRIELLES-INDUSTRIAL RELATIONS; EUROPEAN JOURNAL OF INDUSTRIAL RELATIONS; BRITISH JOURNAL OF INDUSTRIAL RELATIONS; ECONOMIC AND INDUSTRIAL DEMOCRACY; LABOR HISTORY; INDUSTRIAL & LABOR RELATIONS REVIEW; INTERNATIONAL LABOUR REVIEW; MONTHLY LABOR REVIEW; INDUSTRIAL RELATIONS; BUSINESS LAWYER; JOURNAL OF LABOR RESEARCH; EMPLOYEE RELATIONS LAW JOURNAL
https://ping.bloggportalen.se/BlogPortalPing/ping/6283/264054
Upplagt 21st November 2006 av Ulf Sandström

Nyttiga forskare inom Industrial Relations & Labor

TCO-tidningen nr 7 2006 (Webbupplagan 18/5 2006): i artikeln ”Koppling mellan fack och a-kassa luckras upp” (av Lars Laurén) redovisas resultat från Anders Kjellbergs tidskriftsartikel ”The Swedish unemployment insurance – will the Ghent system survive?” (*Transfer* nr 1 2006) Läs artikeln i Transfer här

transfer

ETUI-REHS

Open issue

p. 11 Ludger Pries: Cost competition or innovation competition? Lessons from the case of the BMW plant location in Leipzig, Germany

p. 31 Clara Fritsch: Business as usual? Employees' organisations' strategies in welfare legislation in Austria

p. 49 Marianne Grünell: Mainstreaming gender at the social partner negotiating table in Europe

p. 61 Thomas Bredgaard, Flemming Larsen and Per Kongshøj Madsen: Opportunities and challenges for flexicurity – The Danish example

Special focus on the Ghent system

p. 83 Pertti Jokivuori: Trade union density and unemployment insurance in Finland

p. 87 Anders Kjellberg: The Swedish unemployment insurance – will the Ghent system survive?

European Review of Labour and Research
Quarterly of the ETUI-REHS Research Department
Volume 12 Number 1, Spring 2006

TCO-TIDNINGEN

Läs artikeln i TCO-tidningen här:
https://www.arbetsvarlden.se/koppling-mellan-fackoch-a-kassa-luckras-upp/

I Sveriges Radios program P1-morgon 3/7 2006 uppmärksammades den ökande direktanslutningen till a-kassorna:
https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=890846
Med direktanslutning avses att vara med i en facklig a-kassa utan att vara fackmedlem. Mot slutet av inslaget framhöll jag att den sedan 1993 rådande tendensen till minskad fackanslutning och ökad direktanslutning till a-kassorna kunde förväntas fortsätta särskilt om den borgerliga alliansens program om *obligatoriskt medlemskap i a-kassan* för alla som arbetade minst halvtid (20 timmar per vecka eller mer) samt *väsentligt höjd a-kasseavgift* förverkligades. Indirekt skulle det även påverka fackavgiften (dvs den samlade avgiften för medlemskap i fack och a-kassa, som då skulle stiga i motsvarande grad). Anders Kjellberg: ”Då kan alltfler tycka att det blir för dyrt att vara med i facket och det kan ske en överströmning till de som är direktanslutna (till a-kassan)”.
Min kommentar: Det jag avsåg i inslaget ovan var att med väsentligt höjd a-kasseavgift och obligatorisk a-kassa skulle alltfler sannolikt tycka att det blev för dyrt att vara med både i facket och a-kassan och att det var fackmedlemskapet som alltfler då skulle välja bort och istället nöja sig med att bara vara med i a-kassan. Med obligatoriskt medlemskap i a-kassan skulle följden emellertid bli att alla som inte var fackmedlemmar automatiskt skulle bli direktanslutna till a-kassan. Nu blev det ingen obligatorisk a-kassa under den borgerliga alliansregeringens mandatperiod 2006-2010, men en väsentlig fördyring av att vara med i både fack och a-kassa. Avhoppen drabbade i första hand a-kassorna men i betydande utsträckning också facken.
(programledare: Pia Fridén).

Sif-tidningen 11/9 2006: “Var femte medlem kan gå ur facket” (av Dag Bremberg): Läs här

Utdrag ur artikeln:
”Man kan anta att facket tappar 20 procent av sina medlemmar, om den borgerliga alliansens a-kasseförslag blir verklighet. Det säger forskaren Anders Kjellberg vid Arbetslivsinstitutet. Alliansens förslag innebär att kostnaden för att vara med i a-kassan ökar med minst 4 000 kronor per år för de flesta Sifmedlemmar. Om det blir borgerlig valseger kommer samtidigt ersättningen från a-kassan att försämras. Då kommer många att ifrågasätta om de ska vara med, tror Anders Kjellberg, som länge forskat om motiven till fackligt medlemskap.
– Man kan räkna med att var femte medlem kan försvinna inom några år, endast av det skälet. Sedan kan fler försvinna av andra anledningar, som att industrijobben blir färre.
– Om a-kassan blir obligatorisk, som alliansen vill, kan den bli en kvarnsten för facket. Den sammanlagda kostnaden kan kännas för hög för många. Därför kan det bli avgörande att man skiljer på avgifter till a-kassa respektive fackförbund.
Kjellberg menar att a-kassan länge varit en stark anledning till att så stor andel av svenskarna varit med i facket, men nu kan detta snabbt ändras.
– Det kan bli jätteproblem för vissa förbund, särskilt dem som redan har höga avgifter och medlemmar med låga löner.
– Färre medlemmar blir inte bara en ekonomisk förlust. För Sifs del skulle det innebära en allvarlig försvagning av verksamheten ute på arbetsplatserna.”

TCO-TIDNINGEN
TCO-tidningen nr 6 17/10 2006: ”Det kan vara smart att göra sig liten” (angående de små förbunden) (sid 6) (av Rickard Jakbo). Läs här: https://www.arbetsvarlden.se/det-kan-vara-smart-att-gora-sig-liten

TCO-tidningen nr 6 17/10 2006: ”Vi gillar facket men bara på jobbet” (angående SOM-undersökningen) (sid 7) (av Lars Laurén). Läs här: https://www.arbetsvarlden.se/vi-gillar-facket-men-bara-pa-jobbet/

TCO-tidningen nr 9 2006: ”Kylslagen lönerörelse dämpar facklig aktivitet”. Strejker och lockouter skulle få fler medlemmar att bli aktiva” (av Rickard Jakbo)

Kommunalarbetaren 28/9 2006: ”Forskare varnar för medlemsflykt” (av Mats Gustafsson). Utdrag ur artikeln:
Anders Kjellberg, forskare vid Arbetslivsinstitutet, varnar för att fackförbunden på sikt kan tappa var femte medlem om den borgerliga alliansen genomför förslag om a-kassan som de flaggat för.
- Det är en grov uppskattning jag gör, säger han.
Bedömningen bygger bland annat på en intervjuundersökning från 90-talet där fackmedlemmar och oorganiserade svarat på hur stor betydelse medlemsavgiften har för medlemskapet i facket.
https://www.ka.se/forskare-varnar-for-medlemsflykt

ST Press 12/9 2006: ”Var femte kan lämna facket” (av Peter Nordebo)

Sif-tidningen nr 8 2006: “Medlemsavgiften kan fördubblas efter alliansens seger” (av Dag Bremberg). Webbupplagan 13/9 2006: Läs här Utdrag ur artikeln:
”Kostnaden för att vara med i Sif och a-kassan kommer att öka med 352 kronor per månad för dem som tjänar 25 000-30 000 kronor. Det visar nya beräkningar av den borgerliga alliansens förslag. Anders Kjellberg vid Arbetslivsinstitutet har tillsammans med Niklas Hjert på Sif tagit fram nya siffror, som visar exakt vad som väntar efter en eventuell borgerlig valseger. En medlem med normalinkomst har i dag en kostnad på 355 kronor per månad för medlemskap, inklusive a-kassa och inkomstförsäkring. Efter skattereduktion blir nettokostnaden 253 kronor. Alliansen vill höja a-kasseavgifterna och avskaffa skattereduktionen. Det skulle innebära att kostnaden ökade till 605 kronor. Om en sådan stor summa plötsligt står på lönebeskedet lär många tycka att det blir för dyrt. Anders Kjellberg tror dock att om avgifterna till a-kassan och facket redovisas separat kommer folk att se att den stora kostnaden är a-kassan.
– Genom att arbetslöshetsförsäkringen blir obligatorisk kommer man inte undan avgiften till a-kassan. Fackavgiften kan då framstå som relativt blygsam. Å andra sidan är det ju den som folk kan avstå från så en del kommer nog att låta bli att gå med i facket eller välja att gå ur. Av det skälet kan man uppskatta att 10-15 procent av medlemmarna försvinner från Sif inom några år.[12] (…). Hoppet för Sif är att inkomstförsäkringen kan locka dem som tjänar över 20 000 kronor, med tanke på att alliansens förslag innebär sänkt ersättning från a-kassan och att allt fler slår igenom taket för full ersättning, säger Anders Kjellberg.”

[12] Nu blev det ingen obligatorisk a-kassa. Den 1 januari 2008 slogs Sif samman med HTF till Unionen. Under 2007 och 2008 minskade medlemsantalet i Unionen (2007: Sif + HTF) med sammanlagt 9 procent.

Sif-tidningen 18/9 2006: “Sif intensifierar försöken att stoppa alliansens a-kasseförslag” (av Linda Svensson): Läs här
/OBS jag hade framfört tankar om att åtskilja *avgifterna* för a-kassa och fack, inte – som det kan uppfattas av artikeln ovan – om att separera a-kassorna från fackförbunden/

Metro Stockholm 21/10 2006: ”Forskare; Var femte lämnar facket”. Se nedan sid 2 under Nyheter:

A-kassefrågan

Höjd a-kasseavgift slår mot kvinnorna

Metro i går.

Forskare:
Var femte lämnar facket

EKONOMI. Var femte LO-medlem kan komma att lämna facket för att ha råd att betala de kraftigt höjda a-kasseavgifterna, tror forskare.

LO Tidningen
22 september
Nummer 29 ■ 2006
Årgång 84
08-796 25 00
www.lotidningen.se

Facket kan förlora var femte medlem

Ökade kostnader för a-kassan väntas slå hårt mot LO-förbunden

Ett medlemsras hotar fackföreningsrörelsen om alliansens förslag förverkligas efter den borgerliga valsegern. Var femte LO-medlem kan försvinna, varnar Anders Kjellberg, arbetsmarknadsforskare på Arbetslivsinstitutet.

– A-kassan kan bli en kvarnsten runt fackets hals, säger han.

LO-medlemmarna rörde sig mot höger i årets riksdagsval. Men vänstermajoriteten är fortsatt betydande.

Den största överraskningen är att moderaterna blev näst största parti bland LO-väljarna.

SIDORNA 4–5

LO-tidningen nr 29, 22/9 2006: artiklarna ”Facket kan förlora var femte medlem. Ökade kostnader för a-kassan väntas slå hårt mot LO-förbunden” (sid. 1) och ”Medlemmarna flyr när a-kassan höjs. En av fem lämnar facket när a-kassan blir dyrare och medlemskapet obligatoriskt” (av Erik Larsson) (sid. 5). Webbupplagan: ”Medlemmarna flyr när a-kassan höjs. Var femte medlem kan på sikt lämna facket som en effekt av alliansens nya a-kassa”:
https://arbetet.se/2006/09/22/medlemmarna-flyr-nr-a-kassan-hjs/
Utdrag ur artikeln:
”Var femte LO-medlem kan på sikt lämna facket som en effekt av alliansens nya a-kassa. Den bedömningen gör en av Sveriges främsta arbetsmarknadsforskare, Anders Kjellberg, Arbetslivsinstitutet. Han har under många år studerat fackets organisationsgrad samt relationer på arbetsmarknaden.
– Nyttan av fackmedlemskap vägs ofta mot kostnaden. A-kassan kan bli en kvarnsten kring fackets hals, säger Anders Kjellberg.
Alliansens plan är att göra a-kassan obligatorisk för alla som jobbar minst halvtid, samt höja avgiften med som mest 300 kronor i månaden. Detta innebär, enligt Anders Kjellberg, att ett viktigt rekryteringsverktyg försvinner för facket, och

LO-förbunden kan tappa så mycket som 20 procent av sina medlemmar. Visserligen har a-kassan som rekryteringsargument urholkats ända sedan 1980-talet då allt fler direktansluter sig till a-kassorna. Men genom att införa ett obligatoriskt medlemskap försvinner verktyget helt för facket. Då kostnaderna för a-kassa och fackmedlemskap ökar är risken att många väljer att spara pengar genom att säga upp sitt medlemskap i facket eller att avstå från att gå med. Troligen kommer de nya a-kassereglerna även leda till ett medlemstapp för förbunden i TCO och Saco.
– Men avhoppen blir färre hos dem, bedömer Anders Kjellberg. Tjänstemännens fackavgift är i allmänhet lägre och deras lön är högre vilket gör att fler anser sig ha råd att vara kvar i facket.

Risken för fackförbunden är att alliansens a-kasseförslag sätter igång en ond spiral. Om medlemstalet sjunker på grund av de nya förutsättningarna för a-kassan kan det innebära att antalet fackklubbar, som redan i dag blir allt färre, minskar ännu mer dramatiskt. Det betyder i sin tur att allt färre kommer i kontakt med fackliga representanter och att det blir ännu svårare att rekrytera nya medlemmar."

Sydsvenskan 22/9 2006: "Svagare fack med höjd a-kassa" (TT / Maria Victorin), även publicerad i bl a Borås Tidning och Göteborgs-Posten 23/9 2006. Utdrag ur TT-artikeln, där det framgår att LO:s organisationschef inte trodde på något större fackligt medlemsras till följd av den kraftiga höjning av a-kasseavgiften som den nytillträdande alliansregeringen avsåg att genomföra från årsskiftet:
"Den borgerliga alliansens planer på att höja a-kasseavgiften kan försvaga facken rejält. Så många som var femte LO-medlem kan på sikt lämna facket som en effekt av höjda avgifter, tror arbetslivsforskaren Anders Kjellberg.
- Nyttan av fackmedlemskap vägs ofta mot kostnaden. A-kassan kan bli en kvarnsten kring fackets hals, säger Kjellberg till LO-tidningen.
Men LO:s organisationschef Claes-Göran Enman håller inte med:
- Jag tror man ska vara försiktig med att dra sådana slutsatser. Medlemskapet innebär så mycket mer också i reda pengar. Ta till exempel de kollektiva hemförsäkringarna som de flesta förbund har i dag. Den är mycket billigare än en individuell försäkring, säger han till TT.
Enligt den borgerliga alliansens förslag om förändringar i a-kassan ska den dels bli obligatorisk, dels ska avgiften höjas med maximalt 300 kronor per månad. Blir medlemskapet i a-kassan obligatoriskt försvinner ett viktigt argument för att gå med i facket, även om det sedan 1980-talet varit möjligt att direktansluta sig till a-kassorna, resonerar Kjellberg.
(…)
I dag betalar en medlem i LO:s 15 fackförbund omkring en hundralapp till a-kassan via sin fackföreningsavgift."

Sydsvenskan 25/9 2006: "Höjd a-kasseavgift kan försvaga facken" (TT)

ST Press nr 12, 29/9 2006: "'Nytt Sverige' dröjer" (av Bengt Rolfer; sid. 12-14). Webbupplagan 27/9 2006: Läs här
Utdrag ur artikeln:
"Sture Nordhs farhåga att höjd a-kassa kan leda till att facket tappar medlemmar får stöd av forskaren Anders Kjellberg vid Arbetslivsinstitutet. Han uppskattar att tjänstmannafacken kan förlora 10–15 procent och LO-förbunden så mycket som 20 procent av medlemskåren på några års sikt, bara genom höjd a-kassa och slopad skattereduktion för fackförenings- och a-kasseavgiften.
– Det gör den totala kostnaden så hög att många väljer bort avgiften till facket, särskilt de som har låga inkomster. Det kommer också att bli svårare att rekrytera nya medlemmar, säger han.

Effekten förstärks om den nya regeringen genomför planerna på att göra arbetslöshetsförsäkringen obligatorisk. Då är a-kassan inte längre ett rekryteringsargument för facket. Det är heller inte möjligt att spara in kostnaden för a-kassan. Däremot är fackligt medlemskap fortfarande frivilligt. I en del fall kan det bli upp till 400 kronor dyrare per månad eller nästan 5000 kronor per år att vara med i facket och a-kassan. STs medlemmar kan dock klara sig lindrigare undan än många andra eftersom arbetslösheten inom STs a-kassa är relativt låg.
– Då bör förlusten av medlemmar inte behöva bli så allvarlig som i andra förbund, säger Anders Kjellberg.

Han rekommenderar att man i fortsättningen redovisar avgiften till facket och a-kassan separat på lönebeskedet. Det är ett sätt att tydliggöra att det är den obligatoriska a-kassan som (i de flesta fall) kommer att kosta mest.
– Det kan betyda en del. Möjligen kan det dämpa medlemsflykten, tror Anders Kjellberg.

Men är det klokt av den nya regeringen att föra en politik som slår så hårt mot det fackliga medlemskapet?
– Ja, om man vill försvaga facket kan det vara en klok politik. Det är inte otänkbart att det är precis det man vill. Även om alliansen sagt sig älska kollektivavtalen är det mycket möjligt att de tycker att fackets makt bör minskas, säger Kjellberg."

TCO-tidningen nr 13 oktober-november 2006: ”Anders K.” (av Lars Laurén; foto Jann Lipka, sid 8-9) och ”’Vi har världens mest socialt segregerade fackliga rörelse. Forskaren Anders Kjellberg anser att Sifs och HTF:s fusionsplaner visar att den fackliga barriären mellan arbetare och tjänstemän består” (sid 1).

Ingress sid 8:
Forskaren Anders Kjellberg har nyfikenheten i behåll. Han kan förklara hur den svenska fackföreningsrörelsen blev den starkaste i världen och vad facket bör göra när a-kassan försämras.

Ingress sid 9:
Anders Kjellberg ser sammanslagningen mellan Sif och HTF som ett resultat av att världens starkaste fackföreningsrörelse också är världens mest socialt segregerade.

Bild sid 8:

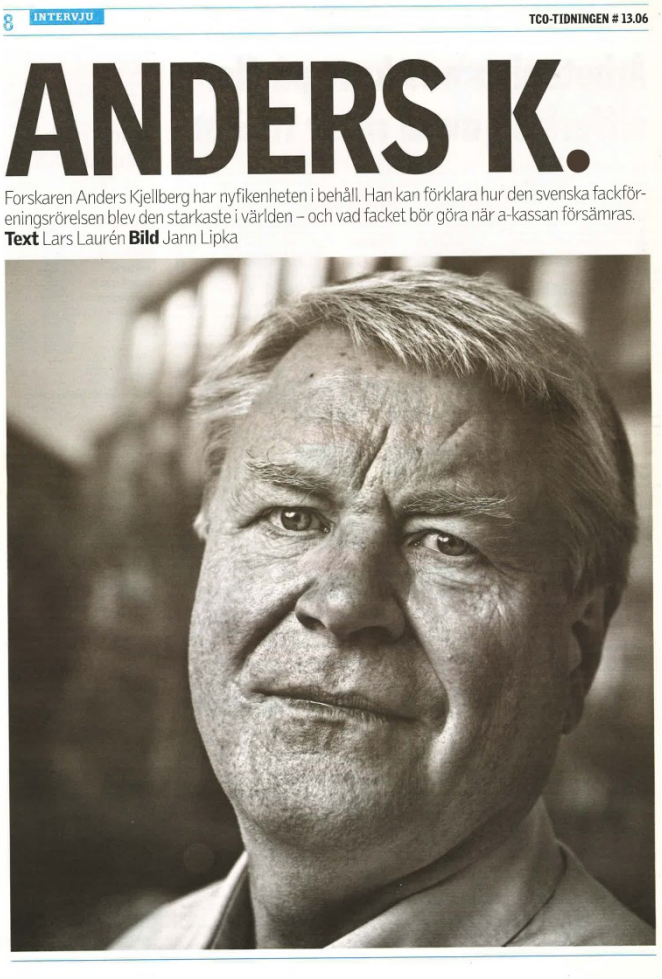
8 INTERVJU TCO-TIDNINGEN # 13.06

ANDERS K.

Forskaren Anders Kjellberg har nyfikenheten i behåll. Han kan förklara hur den svenska fackföreningsrörelsen blev den starkaste i världen – och vad facket bör göra när a-kassan försämras.
Text Lars Laurén **Bild** Jann Lipka

Bild sid 1:

INTERVJU – Fackets livsnerv är den lokala aktiviteten hos medlemmarna på arbetsplatsen, säger Anders Kjellberg. FOTO: JANN LIPKA

»Vi har världens mest socialt segregerade fackliga rörelse.«

Forskaren Anders Kjellberg anser att Sifs och HTF:s fusionsplaner visar att den fackliga barriären mellan arbetare och tjänstemän består. s. 8–9

Webbupplagan 18/10 2006: https://www.arbetsvarlden.se/anders-k/ Utdrag ur artikeln:

”Anders Kjellberg bedömer att regeringens planer på att kraftigt höja egenavgiften till a-kassan på några års sikt kan leda till att facket tappar 10-15 procent av medlemmarna. Störst risk löper LO-förbunden som kan tappa 20 procent av sina medlemmar.

– Det är en grov uppskattning och det kommer säkert att ta ett antal år. Det är två processer som sätts igång. Dels de som blir missnöjda och går ur. Dels kan de nya på arbetsmarknaden välja att inte gå med. Att tjänstemännens organisationer kommer att klara sig något bättre beror på deras lägre avgifter, medlemmarnas bättre ekonomi och betalningsförmåga samt på att deras tilläggsförsäkringar blir ett starkare rekryteringsargument när a-kassan urholkas ytterligare. Effekten slår igenom fullt ut först efter flera år när dagens ganska välorganiserade löntagare går i pension.”

Hela artikeln:

ANDERS K.

Forskaren Anders Kjellberg anser att Sifs och HTF:s fusionsplaner visar att den fackliga barriären mellan arbetare och tjänstemän består.

18 Okt 2006

Forskaren Anders Kjellberg har nyfikenheten i behåll. Han kan förklara hur den svenska fack-föreningsrörelsen blev den starkaste i världen – och vad facket bör göra när a-kassan försämras.

Anders Kjellberg ser sammanslagningen mellan Sif och HTF som ett resultat av att världens starkaste fackföreningsrörelse också är världens mest socialt segregerade.

Vi som skriver om den svenska arbetsmarknaden behöver någon att ringa och fråga om allt möjligt. – Fråga Kjellberg, är en vanlig replik hos oss på TCO-tidningen. Vi menar då sociologen Anders Kjellberg. Som på lite dröjande östgötska reder ut komplicerade samband åt oss. Tar oss ur våra villfarelser och hänvisar till rätt tabell i standardverket Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige. Han öppnar också ofta nya frågeställningar när han låter tankarna löpa. Den här intervjun är ett försök att äntligen låta honom få prata till punkt. Ett fåfängt försök givetvis.

Hans uppväxt, klassresa och bildningsberättelse liknar många av hans generationskamraters. Han är född i Motala och uppvuxen i Linköping. Son till en busskonduktör som blev tekniker och vapenmästare i flygvapnet. Mamma var hemmafru, vilket på den tiden var ett yrke fast rotat i självhushållets traditioner och kunskaper.
– Mamma tog hand om mig och mina systrar. Hon städade och tvättade och lagade mat. Konserverade och bakade. Både vetebröd och rågbröd. Hon sydde kläderna, åtminstone åt flickorna. Vävde trasmattor och broderade örngott. Vi hade trädgårdsland och hon och pappa plockade lingon i skogen till sylt.
– Mamma vill fortfarande göra sådana saker och det är väldigt gott.

ANDERS TOG STUDENTEN på reallinjens matematiska gren och flyttade till Lund 1964 för att läsa till pol. mag. Det var via sociologistudierna han först kom att intressera sig för facklig organisering och fackets betydelse för olika samhällens utveckling.

Det var en orolig tid i världen. Unga människor kände ångest inför den tidens undergångsscenarion, världssvälten och atomkriget. Tredje världens frihetskamp mot det koloniala förtrycket engagerade.
– Många studerade då kolonialmakternas verksamhet i tredje världens länder. Men vi var några som i stället intresserade oss för vad som format det viktigaste västliga industrilandet. Varför blev arbetarrörelsen så svag i USA?

USA hade ett socialistiskt arbetarparti men utan en stark fackföreningsrörelse fick det aldrig något större inflytande. Att fackföreningsrörelsen inte fick samma betydelse som i Västeuropa har många och sammansatta orsaker. Repressionen var mycket hårdare i USA, dels den statliga men det var även vanligt med blodiga angrepp på fackligt aktiva av privatanställda revolvermän. Skotten i Ådalen 1931 var ett undantag hos oss. Liknande händelser var vardag i USA.

Den amerikanska fackföreningsrörelsen var och är också etniskt skiktad. Vissa hantverkargrupper som till exempel snickare av nordeuropeisk härkomst bildade tidigt en fackligt välorganiserad arbetararistokrati. Medan massproduktionsarbetare från syd- och östeuropa och svarta från sydstaterna organiserades sent och svagt. De anställda i den stora lågavlönade och lågproduktiva privata tjänstesektorn organiserade sig knappt alls.

USA:s tidigt välutvecklade demokrati bidrog paradoxalt nog också. Genom att vita män tidigt fick rösträtt behövdes ingen arbetarrörelse av det skälet. Den tidiga arbetarrörelsen i Sverige fick legitimitet och stöd av liberala krafter i rösträttsfrågan. En allians som upplöstes först när rösträtten genomförts.

VAD HAR DÅ EN FACKFÖRENINGSRÖRELSE för betydelse för ett lands utveckling? Eller snarare vilken utveckling kan vi vänta oss om och när fackets grepp om arbetsmarknaden släpper?
– Om facket tappar terräng så minskar arbetsgivarnas incitament att teckna kollektivavtal på fler och fler sektorer. Då blir det legitimt och okej med låga löner. Vi får dels växande klyftor, en ökad polarisering mellan olika grupper. Dels får vi en grupp löntagare som är välorganiserade och har hyggliga villkor och dels får vi en växande grupp lågutbildade lågbetalda i den privata tjänstesektorn.
– Följden kan bli social oro och ett hårdare samhälle.

Den här tendensen finns redan i många europeiska länder, även i Sverige och den utvecklingen förstärks ytterligare av den höga arbetslösheten, inte minst bland invandrare. Även dyrare a-kassa med sänkt ersättning drar i den riktningen.

ANDERS KJELLBERG BEDÖMER att regeringens planer på att kraftig höja egenavgiften till a-kassan på några års sikt kan leda till att facket tappar 10 – 15 procent av medlemmarna. Störst risk löper LO-förbunden som kan tappa 20 procent av sina medlemmar.
– Det är en grov uppskattning och det kommer säkert att ta ett antal år. Det är två processer som sätts i gång. Dels de som blir missnöjda och går ur. Dels kan de nya på arbetsmarknaden välja att inte gå

med.

Att tjänstemännens organisationer kommer att klara sig något bättre beror på deras lägre avgifter, medlemmarnas bättre ekonomi och betalningsförmåga samt på att deras tilläggsförsäkringar blir ett starkare rekryteringsargument när a-kassan urholkas ytterligare.

Effekten slår igenom fullt ut först efter flera år när många av dagens ganska välorganiserade löntagare gått i pension.

Vad bör facket då göra? Hur ska man bevara världens starkaste fackföreningsrörelse?
Anders Kjellberg värjer sig lite.
– Jag har inga tydliga recept. Men själva livsnerven är den lokala aktiviteten hos medlemmarna, på arbetsplatserna. Det gäller att få till stånd en dialog med medlemmarna om hur de vill ha det med lokala lönesystem och rättvis lönesättning. Även på arbetsmiljöområdet borde det finnas behov av lokala initiativ.

För världens starkaste fackföreningsrörelse bygger enligt honom bland annat på förmågan att samtidigt vara centraliserad och decentraliserad. Men den höga anslutningsgraden, 78 procent av löntagarna år 2005, beror också på att vi är unika i ett annat avseende. Vi har den mest socialt segregerade fackföreningsrörelsen i hela världen med särskilda organisationer för arbetare, tjänstemän och akademiker. Och de barriärerna mellan LO, TCO och Saco tycks omöjliga att ta sig över.

Och det är i ljuset av denna segregation som det är mest naturligt för Sif och HTF att gå samman. I stället för att öka samarbetet med sina respektive arbetar- och akademikerorganisationer i samma sektorer.
– Motivet för ett samgående mellan Sif och HTF sägs vara att undvika att Almega spelar ut förbunden mot varandra.
– Men det ger ingen ökad styrka på klubbnivå och det hjälper inte mot förbundens vikande klubbtäckning eftersom de sällan finns på samma arbetsplatser.
– Och det raserar för lång tid framöver möjligheten för Sif att gå samman med LO:s industriförbund.

HAN KONSTATERAR ATT TIDEN inte är mogen och att det bland annat sannolikt beror på den starka kopplingen mellan LO och socialdemokraterna.

Annars är industriavtalet, som han ser som en renässans för den svenska samarbetsmodellen, intressant även med tanke på att det faktiskt bygger på en starkare samverkan mellan arbetare och tjänstemän.
– Det är åter industrin som går före och bildar kärnan i förhandlingssystemet och fungerar som föredöme för andra branscher. Det är lite som att axeln LO – SAF återuppstår. Visserligen smalare eftersom industrisysselsättningen fallit men mycket bredare socialt eftersom det även inkluderar det största TCO-förbundet (Sif) och det största Saco-förbundet (CF). Det bidrar till att minska det mentala avståndet mellan kontoret och verkstaden.

Ett samgående mellan dessa fackförbund skulle ge den livsviktiga förstärkning av den lokala klubb-nivån som han menar att Sif-HTF inte kommer att leda till.
– Det behövs, inte minst i de stora transnationella företagen. Tänk på fackets betydelse när General Motors försökte spela ut Rüsselsheim och Trollhättan mot varandra.

Att olika yrken och grupper behöver egna forum och sektioner går ju att lösa även inom ett stort förbunds ramar.

Han berättar om andra fusioner och andra utbrytningar, om statlig inblandning i lönebildningen, om arbetsgivarorganisationernas olika vägval och om fackliga positioner i andra länder. Timmen blir sen, höstkylan kommer med mörkret och vi bryter upp.

Blir du aldrig trött på det här forskningsfältet?
– Nej, det händer så mycket på arbetsmarknadens område. Det växer också hela tiden, nu kommer nya marknadsekonomier som man kan studera i Östeuropa och i Asien. Och man befinner sig ju själv på arbetsmarknaden.

ANDERS KJELLBERG OM…

… KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

– Vår tids undergångscenario är mycket värre än någonsin tidigare. Läste att en tredjedel av jorden kan bli som månen eller Mars. Och vid någon tidpunkt finns ingen återvändo och då hjälper det inte längre vad människan gör.

… MOBILTELEFON

– Jag klarar mig bra utan.

… MINISTRAR UTAN TEVELICENS

– Deras argument är marknadsliberalt om att det man inte efterfrågar ska man inte betala för. Men alla skulle då kunna välja bort sådant man inte gillar i den offentliga sektorn. Kungahuset, försvaret och så vidare. Det rimmar också illa med talet om ökad kontroll av fusk med a-kassan och föräldraförsäkringen.

… GLOBALISERINGEN

– Innebär inte bara ett hot mot fackföreningsrörelsen. Den kan ge också ge många miljoner nya medlemmar.

Lars Laurén
Reporter
+46 (0)70 672 52 59
lars.lauren@tco.se

PERSONLIGT/
ANDERS KJELLBERG

FÖDD 1945 i Motala.
FAMILJ Sambo med Lena.
BOSTAD HSB-lägenhet i centrala Lund. Fritidshus i bruksmiljö utanför Motala.
KARRIÄR Pol. mag. och fil. mag. 1971. Ämneslärarexamen 1972. Doktorerade 1983 i Lund på avhandlingen Facklig organisering i tolv länder. Fick Rudolf Meidner-priset för boken Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige 1997. Docent 1990. Forskar vid Arbetslivsinstitutet och vid Lunds universitet.
FRITID Sköta fritidshuset med tillhörande marker och trädgårdsland.
SENAST LÄSTA BOK Arvet efter Gustav Vasa. En berättelse om fyra kungar och ett rike av Lars-Olof Larsson.

I MIN VÄSKA

ANDERS KJELLBERG

ALMANACKA
glasögon, tidskriftsartiklar, avskrifter av gamla SAF-protokoll och ett hopfällbart paraply.

Anders Kjellberg ser sammanslagningen mellan Sif och HTF som ett resultat av att världens starkaste fackföreningsrörelse också är världens mest socialt segregerade.

Vi som skriver om den svenska arbetsmarknaden behöver någon att ringa och fråga om allt möjligt.

– Fråga Kjellberg, är en vanlig replik hos oss på TCO-tidningen. Vi menar då sociologen Anders Kjellberg. Som på lite dröjande ögonblick reder ut komplicerade samband åt oss. Tar oss våra villfarelser och hänvisar till rätt tabell i standardverket Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige. Han öppnar också ofta nya frågeställningar när han läser tankarna kipa. Den här intervjun är en försök att istället låta honom få prata till punkt. Ett fåfängt försök givetvis.

Hans uppväxt, klassresa och bildningsberättelse liknar många av hans generationskamraters. Han är född i Motala och uppvuxen i Linköping. Son till en busschaufför som blev tekniker och ungemånstare i flygvapnet. Mamma var hemmafru, vilket på den tiden var ett yrke fast rotat i självhushållets traditioner och kunskaper.

– Mamma tog hand om mig och mina syskon. Hon städade och tvättade och lagade mat. Konserverade och bakade. Både veteböd och råghröd. Hon sydde kläderna, åtminstone åt flickorna. Vävde trasmattor och broderade örngott. Vi hade trädgårdsland och hon och pappa plockade lingon i skogen till syltt.

– Mamma vill fortfarande göra sådana saker och det är väldigt gott.

ANDERS TOG STUDENTEN på reallinjens matematiska gren och flyttade till Lund 1964 för att läsa till pol. mag. Det var via sociologistudierna han först kom att intressera sig för facklig organisering och fackets betydelse för olika samhällens utveckling.

Det var en omålig tid i världen. Unga människor kände ångest inför den tidens underjordiskonflikter, världsvälten och atomkriget. Tredje världens befrielsekamp mot det koloniala förtrycket engagerade.

– Många studerade då kolonialmaktemas verksamhet i tredje världens länder. Men vi var några som i stället intresserade oss för vad som format det viktigaste västliga industriländer. Varför blev arbetarrörelsen så svag i USA?

USA hade ett socialistiskt arbetarparti men utan en stark fackföreningsrörelse fick det aldrig något större inflytande.

Att fackföreningsrörelsen inte fick samma betydelse som i Västeuropa har många och sammansatta orsaker.

Repressionen var mycket hårdare i USA, dels den starkas men det var även vanligt med blodiga angrepp på fackligt aktiva av privatanställda revolvermän.

Skotten i Ådalen 1931 var ett undantag hos oss. Liknande händelser var vardag i USA.

Den amerikanska fackföreningsrörelsen var och är också etniskt skiktad. Vissa huntverkargrupper som till exempel snickare av nordeuropeisk härkomst bildade tidigt en fackligt välorganiserad arbetararistokrati. Medan massproduktionsarbetare från syd- och östeuropa och svarta från sydstaterna organiserades sent och svagt. De anställda i den stora lågavlönade och lågproduktiva privata tjänstesektorn organiserade sig knappt alls.

USA:a tidigt väletablerade demokrati bidrog paradoxalt nog också. Genom att ofta möta tidigt fick rösträtt behövdes ingen arbetarrörelse av det skälet. Den tidiga arbetarrörelsen i Sverige fick legitimitet och stöd av liberala krafter i rösträttsfrågan. En allians som upplöstes först när rösträtten genomförts.

VAD HAR DÅ EN FACKFÖRENINGSRÖRELSE för betydelse för ett lands utveckling?

Eller snarare vilken utveckling kan vi vänta oss om och när fackets grepp om arbetsmarknaden släpper?

– Om facket tappar terräng så minskar arbetsgivarnas incitament att teckna kollektivavtal på fler och fler sektorer. Då blir det legitimt och olikt med låga löner. Vi får dels växande klyftor, en ökad polarisering mellan olika grupper. Dels får vi en grupp löntagare som är välorganiserade och har bryggliga villkor och dela får vi en växande grupp lågutbildade lågbetalda i den privata tjänstesektorn.

– Följden kan bli social oro och ett hårdare samhälle.

Den här tendensen finns redan i många europeiska länder, även i Sverige och den utvecklingen förstärks ytterligare av den höga arbetslösheten, inte minst bland invandrare. Även dyrare a-kassa med sänkt ersättning drar i den riktningen.

ANDERS KJELLBERG BEDÖMER att regeringens planer på att kraftig höja egenavgiften till a-kassan på några års sikt kan leda till att facket tappar 10 – 15 procent av medlemmarna. Större risk löper LO-förbunden som kan tappa 20 procent av sina medlemmar.

– Det är en grov uppskattning och det kommer säkert att ta ett antal år. Det är två processer som sätts i gång. Dels de som blir minnsjuka och går ur. Dels kan de nya på arbetsmarknaden välja att inte gå med.

Att tjänstemännens organisationer kommer att klara sig något bättre beror på deras lägre avgifter, medlemsnumas bättre ekonomi och betalningsförmåga samt på att deras tilläggsförsäkringar blir ett starkare rekryteringsargument när a-kassan urholkas ytterligare.

Effekten slår igenom fullt ut först efter flera år när många av dagens ganska välorganiserade löntagare gått i pension.

Vad bör facket då göra? Hur ska man bevara världens starkaste fackföreningsrörelse?

Anders Kjellberg vrider sig lite.

– Jag har inga tydliga recept. Men själva lösningen är den lokala aktiviteten hos medlemarna, på arbetsplatserna. Det gäller att få till stånd en dialog med medlemmarna om hur de vill ha det med lokala lönesystem och rätvis lönestrukturering. Även på arbetsmiljöområdet borde det finnas behov av lokala initiativ.

För världens starkaste fackföreningsrörelse bygger enligt honom bland annat på förmågan att samtidigt vara centraliserad och decentraliserad. Men den höga anslutningsgraden, 78 procent av löntagarna år 2003, beror också på att vi är unika i ett antal avseende. Vi har den mest socialt segregerade fackföreningsrörelsen i hela världen med särskilda organisationer för arbetare, tjänstemän och akademiker. Och de barriärerna mellan LO, TCO och Saco tycks omöjliga att ta sig över.

»DET GÄLLER ATT FÅ TILL STÅND EN DIALOG MED MEDLEMMARNA«

Och det är i ljuset av denna segregation som det är mest naturligt för Sif och HTF att gå samman. I stället för att öka samarbetet med sina respektive arbetar- och akademikerorganisationer i samma sektorer.

– Motivet för en sammanlemde mellan Sif och HTF säga vara att undvika att Almega spelar ut förbunden mot varandra.

– Men det ger ingen ökad styrka på klubbnivå och det hjälper inte mot förbundens vikande klubbtäckning eftersom de sällan finns på samma arbetsplatser.

– Och det raserar för lång tid framöver möjligheten för Sif att gå samman med LO:s industriförbund.

HAN KONSTATERAR ATT TIDEN inte är mogen och att det bland annat sannolikt beror på den starka kopplingen mellan LO-och socialdemokraterna.

Annars är industriavtalet, som han ser som en remissuns för den svenska samarbetsmodellen, intressant även med tanke på att det fältiktt bygger på en starkare samverkan mellan arbetare och tjänstemän.

– Det är åter industrin som går före och bildar kärnan i förhandlingssystemet och fungerar som föredöme för andra branscher. Det är lite som att axeln LO – SAF återuppstår. Visserligen smalare eftersom industrisysselsättningen fallit men mycket beredare socialt eftersom det även inkluderar det största TCO-förbundet (Sif) och det största Saco-förbundet (CF). Det bidrar till att minska det mentala avståndet mellan kontorer och verkstaden.

En samgående mellan dessa fackföbund skulle ge den livsviktiga förstärkning av den lokala klubbnivån som han menar att Sif-HTF inte kommer att leda till.

– Det behövs, inte minst i de stora transnationella företagen. Tänk på fackets betydelse när General Motors försökte spela ut Rüsselsheim och Trollhättan mot varandra.

Att olika yrken och grupper behöver egna forum och sektioner går ju att lösa även inom ett stort förbunds ramar.

Han berättar om andra fusioner och andra utbyningar, om statlig inblandning i löne-bildningen, om arbetsgivarorganisationernas olika vägval och om fackliga positioner i andra länder. Timmen blir sen, bilstoljan kommer med mörkret och vi bryter upp.

Blir du aldrig trött på det här forskningsfältet?

– Nej, det händer så mycket på arbetsmarknadens område. Det växer också hela tiden, nu kommer nya marknadsekonomier som man kan studera i Östeuropa och i Asien. Och man behöver sig ju själv på arbetsmarknaden.

LARS LAURÉN
lars.laurén@tco.se

PERSONLIGT/
ANDERS KJELLBERG

FÖDD 1945 i Motala.
FAMILJ Sambo med Lena.
BOSTAD HSB-lägenhet i centrala Lund. Fritidshus i bruksmiljö utanför Motala.
KARRIÄR Pol. mag. och fil. mag. 1971. Ämneslärarexamen 1972. Doktorerade 1983 i Lund på avhandlingen Facklig organisering i tolv länder. Fick Rudolf Meidner-priset för boken Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige 1997. Docent 1990. Forskar vid Arbetslivsinstitutet och vid Lunds universitet.
FRITID Sköta fritidshuset med tillhörande marker och trädgårdsland.
SENAST LÄSTA BOK Arvet efter Gustav Vasa. En berättelse om fyra kungar och ett rike av Lars-Olof Larsson.

I MIN VÄSKA

ANDERS KJELLBERG

ALMANACKA
glasögon, tidskriftsartiklar, avskrifter av gamla SAF-protokoll och ett hopfällbart paraply.

ANDERS KJELLBERG OM...

... KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

– Vår tids undergångsscenario är mycket värre än någonsin tidigare. Lägre att en trolig del av jorden kan bli som månen eller Mars. Och vid någon tidpunkt finns ingen återvändo och då hjälper det inte längre vad människorna gör.

... MOBILTELEFON

– Jag klarar mig bra utan.

... MINISTRAR UTAN TV-LICENS

– Deras argument är marknadsbaserat: om att det man inte efterfrågar ska man inte betala för. Men så ska det då kunna vara att bort sådant man inte gillar i den offentliga sektorn. Kungahuset, försvaret och så vidare. Det rimmar också illa med tanket om ökad kontroll av fusk med a-kassan och föräldraförsäkringen.

... GLOBALISERINGEN

– Innebär inte bara ett hot mot fackföreningsrörelsen. Den kan ge också ge många miljoner nya medlemmar.

Förstanyhet 20/10 2006 i Aktuellt TV2 kl 18 och i TV1 Rapport kl 19.30 om befarat fackligt medlemsras med anledning av den kommande kraftiga höjningen av a-kasseavgifterna och införande av obligatoriskt medlemskap i a-kassan. Länk till posten i Svenskt mediedatabas (SMDB): https://smdb.kb.se/catalog/id/003119538 (klicka på Anmärkningar): ”Var femte medlem försvinner, forskare förutspår fackligt ras när a-kassan blir obligatorisk, intervjuer med Martin Olsson, fiskare, och Anders Kjellberg, forskare vid Arbetslivsinstitutet”.

LO-tidningen 17/11 2006: ”Var tionde lämnar facket. Facket väljs bort när a-kassan chockhöjs”: https://arbetet.se/2006/11/17/facket-vljs-bort-nr-a-kassan-chockhjs/ Utdrag ur artikeln:
”Avgiftshöjningen till a-kassan kan leda till dramatiska effekter, visar en Sifoundersökning som LO-Tidningen låtit göra. I undersökningen uppger en tiondel av medlemmarna att de lämnar facket då de nya reglerna börjar gälla efter nyår. Det är framförallt unga män i åldersgruppen 15 till 29 år som svarar att de vill gå ur. LO-Tidningens undersökning tyder också att det finns ett samband mellan hushållsinkomsten och beslutet att lämna facket. De som lever i hushållen med lägst inkomst, under 250.000 kronor per år, är den grupp som i störst omfattning uppger att den ska lämna facket. I de hushåll som tjänar mest, mer än 600.000 kronor per år, finns de som är minst benägna att gå ur.

Resultatet ligger i linje med vad forskare tidigare bedömt. På längre sikt tros medlemsraset till och med bli högre än var tionde medlem. Arbetsmarknadsforskaren Anders Kjellberg bedömer att så många som var femte LO-medlem kan lämna facket. Uppskattningen grundar han bland annat på internationell forskning om kopplingen mellan a-kassan och fackligt medlemskap.”

Det bör observeras att endast *fackmedlemmar* intervjuats. Följaktligen inkluderas de som avser att *gå ut ur* facket. Ytterligare en process påverkar omfattningen av ett medlemsras, nämligen om de som träder in på arbetsmarknaden i större utsträckning än tidigare *avstår från att gå med* i facket. Det är en process som slår igenom helt först på längre sikt i takt med att nya generationer kommer in på arbetsmarknaden och äldre pensioneras.

TT 16/11 2006: ”Analys: A-kassan hot mot facken” (av Olle Lindström)

Sydsvenskan 16/11 2006: Facket strider för sin överlevnad” (TT / Olle Lindström): Läs här

Värmlands Folkblad 28/9 2006 (ledaren): "Facken redo för fajt" (av Peter Franke)

Fokus 29/9 2006: ”Intressekonflikt” (av Torbjörn Nilsson). Läs här

Journalisten.se
Journalisten 17/10 2006: ”Förbundet kan tappa var tionde medlem” (av Paul Frigyes): https://www.journalisten.se/nyheter/forbundet-kan-tappa-var-tionde-medlem Utdrag ur artikeln, av vilken det framgår att den ansvariga statssekreteraren Eva Uddén-Sonnegård inte trodde att regeringens politik skulle medföra något fackligt medlemsras utan snarare ökad facklig anslutning:
”Regeringens förslag om kraftigt höjda a-kasseavgifter kan leda till att Journalistförbundet tappar medlemmar. Den borgerliga regeringen har aviserat planer på att göra a-kassan obligatorisk för alla som arbetar minst halvtid och höja avgiften med som mest 300 kronor per månad. Det innebär en dramatisk ökning av kostnaden för medlemskap i a-kassa och fackförbund. Regeringen planerar också att ta bort rätt till skattereduktion för fackföreningsavgiften liksom utjämningssystemet mellan olika a-kassors ekonomi.
– På flera års sikt kan det, om man utgår från TCOs tidigare siffror, leda till medlemsförluster på upp till 15 procent för tjänstemannaförbunden och 10 procent[13] för Journalistförbundet, säger Anders Kjellberg, forskare på Arbetslivsinstitutet.
– Men i just tjänstemannafacken mildras effekten. De har lägre avgifter från början, medlemmarna har högre löner och ofta även medlemsförsäkringar, som man förlorar om man lämnar förbundet, säger han.
(…)
Men Eva Uddén-Sonnegård, statssekreterare på Näringsdepartementet, tror inte att de nya förslagen får sådana effekter.

[13] A-kassan blev inte obligatorisk men antalet medlemmar i Journalistförbundet minskade ändå med sammanlagt sex procent under 2007 och 2008. Under de båda föregående åren noterades en svag ökning av medlemstalet.

– Det allra viktigaste är att människor får jobb. Har man det så går man med i fackförbund. Vi har ett brett program som siktar på att skapa jobb. Sedan sänker vi inkomstskatterna för låg- och medelinkomsttagare och det gör att de lättare får råd att vara med i sitt fack. Sänkta skatter och fler jobb verkar för större anslutning till fackförbunden."

Skolvärlden 23 november 2006: "Ny a-kassa klyver känslor" (av Margareta Edling; sid. 2-4). Utdrag ur artikeln:
"A-kassan kan bli en kvarnsten runt fackets hals, snarare än det rekryteringsargument den en gång var, konstaterar docent Anders Kjellberg, Arbetslivsinstitutet, som i många år forskat om fackföreningsrörelsen. Han förutspår att LO-förbunden på sikt kan förlora 20 procent av sina medlemmar, tjänstemannafacken mellan 10 och 15 procent.

– Dels tjänar tjänstemän mer och har större betalningsförmåga, dels är deras fackavgifter i regel lägre. I tjänstemannafack finns också ofta inkomstförsäkringar, som man måste vara medlem för att få del av.

Men medlemstappet kommer inte över en natt, utan genom att unga som etablerar sig på arbetsmarknaden inte går med i facket lika självklart som de som pensioneras gjorde. Skattesänkningarna kommer inte att kunna motverka den effekten, tror Anders Kjellberg. A-kassan ändras långvarigt medan skatten sänks punktvis, resonerar han. De som kommer ut på arbetsmarknaden om tio år minns nog inte att skatten sänktes 2007, bland annat för att kompensera för ökade avgifter.

Om bara facken lyckas visa vad det är bra på, behöver inte ökade egenavgifter till a-kassan leda till färre medlemmar, menar å andra sidan Lars Calmfors, professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet." (sid. 3-4)

Helsingborgs Dagblad 15/12 2006: "Nya prövningar väntar fackförbunden" (av Fredrik Lassen): https://hd.se/inrikes/2006/12/15/nya-proevningar-vaentar/#2
" — När människor blir angripna, till exempel av en borgerlig regering, känner man kanske att det är viktigt att gå med i facket. Så kan det mycket väl bli, säger Ingemar Göransson, LO-utredare.
(…).
Om det visar sig att medlemsantalet sjunker har varken LO eller TCO några klara planer för vad som ska göras. Det talas löst om att omfördela resurser och att satsa hårdare på att värva medlemmar.
— Vi står alltid på högkant, redo att agera. Behövs det, får vi ge ökat anslag till lokalavdelningarna och söka upp de som inte är medlemmar för att förklara att det är i deras eget intresse att vara med, säger Ingemar Göransson, LO."

Helsingborgs Dagblad 15/12 2006: "Forskare spår färre medlemmar i framtiden" (av Fredrik Lassen): Läs här Utdrag ur artikeln:
"Enda sättet för facket att behålla sina medlemmar är att bli tuffare i förhandlingarna. Det anser forskaren Anders Kjellberg vid Arbetslivsinstitutet i Malmö.
— Det kan bli tvärt emot vad regeringen har tänkt sig med framväxten av en låglönesektor. Facket måste visa för medlemmarna att de gör nytta och därför leverera ordentliga reallöneökningar.
Anders Kjellberg uppskattar att fackförbunden på sikt kommer att ha mellan tio och tjugo procent färre medlemmar om regeringens alla förslag går igenom.
— Dels handlar det om arbetstagare som går ur för att de inte har råd om avgifterna höjs. Dels handlar det om de som just kommit ut på arbetsmarknaden som inte går med samtidigt som äldre, lojala fackmedlemmar går i pension.
Konsekvenserna för fackförbunden är flera. Sämre ekonomi ger sämre service åt medlemmarna. Det kan i sin tur leda till ytterligare medlemsförluster."

SKTF-tidningen nr 15 2006: "Det blir dubbelt så dyrt" (av Mårten Kierkegaard). Utdrag ur artikeln:
"Anders Kjellberg, som under många år studerat fackliga organisationer och relationerna på arbetsmarknaden, räknar med att höjda avgifter till a-kassan kommer att påverka organisationsgraden. Hans bedömning är att LO på några års sikt tappar ungefär 20 procent av medlemmarna, medan TCO-förbunden får räkna med 10-15 procent färre medlemmar.
_ dels kommer en del gå ur facket för att de tycker att det är för dyrt, dels kommer personer som är nya på arbetsmarknaden välja att inte gå med i facket, säger Anders Kjellberg, som tror att nedgången förstärks ytterligare om fackets närvaro på arbetsplatserna minskar.
- Med tanke på att löneförhandlingarna decentraliseras är det viktigare än någonsin att facket finns på de enskilda arbetsplatserna. Men redan idag finns problem med den fackliga arbetsplatsorganisationen. Med färre medlemmar blir det färre fackligt aktiva.
- Om man inte finns ute på arbetsplatserna har facket mindre resultat att visa upp och då blir folk tveksamma att gå med av det skälet, säger Anders Kjellberg, som dock tror att fackets inkomstbortfallsförsäkring kan motverka medlemsförlusterna."

Kommunalarbetaren 28/9 2006: Forskare varnar för medlemsflykt” (av Mats Gustafsson). Läs här: https://www.ka.se/forskare-varnar-for-medlemsflykt

LO-tidningen 11/5 2006: ”På jakt efter muskulös partner” (angående vilket förbund Grafiska fackförbundet Mediafacket skulle gå samman med) (av Tove Stenqvist). Läs här: https://arbetet.se/2006/05/11/p-jakt-efter-muskuls-partner/
Den tryckta LO-tidningen nr 17 12/5 2006, sid. 5: ”På jakt efter partner med stora muskler. Sveriges äldsta fackförbund ser sig om bland industriförbunden”.

Sif-tidningen 27/9 2006: ”En bild av det nya” (angående sammanslagningen av Sif och HTF) (av Björn Öijer). Läs här: https://www.kollega.se/en-bild-av-det-nya

Sif-tidningen nr 5 2006, sid. 3: ”Mitt fack är *ett* bra namn” (av Björn Öijer).

Sif-tidningen nr 5 2006: ”Sif + HTF: Forskare ser svagheterna. Ev vägval som begränsar möjligheterna framöver. Det blir följden av ett samgående mellan Sif och HTF, anser forskaren Anders Kjellberg” (sid 18-19) (av Linda Svensson & Niklas Hallstedt)

Seko-tidningen nr 4 2006, sid. 5: ”Viktigt att facket skärper sig” (av Karin Geisler). Utdrag ur artikeln:
”Behovet av fackligt arbete ökar, medan möjligheten att utföra det minskar. Det säger Anders Kjellberg, forskare på Arbetslivsinstitutet.”

DN 21/6 2006: ”Medlemmar är ointresserade av facklig kamp” / webbversionen: ”Fackmedlemmar ointresserade av kamp” / (av Bosse Andersson).
https://www.dn.se/ekonomi/fackmedlemmar-ointresserade-av-kamp/

LO Tidningen
29 september
Nummer 30 ■ 2006
■ Årgång 84
08-796 25 00
www.lotidningen.se
Jag mådde illa. Jag kunde inte jobba kvar i Norrköping. Pendlandet med X2000 gjorde mig åksjuk.
ANDERS KJELLBERG, ARBETSMARKNADSFORSKARE SIDAN 9
Ledare S måste rycka upp sig i Stockholm SIDAN 2
Debatt LO:s chefsekonom utmanar alliansen SIDAN 3
Kultur Lappalainen i närkamp med Neapel SIDAN 22

LO-tidningen nr 30 29/9 2006: ”Intervjun: Han tröttnar aldrig på facket”, sid 9 (av Erik Larsson)

Webbversionen 29/9 2006: ”En outtröttlig grävare” (av Erik Larsson)
På ena väggen hänger svartvita fotografier med industriarbetare, på den andra finns några målningar av gamla näringslivsherrar. Tankarna ringlar till ett Sverige i en annan tid.

På bottenplanet i Centrum för näringslivshistorias arkiv i Bromma, i Stockholm, sitter forskaren Anders Kjellberg bakom ett skrivbord och begrundar den historiska utvecklingen hos svenska arbetsgivarorganisationer. Slitna böcker och pärmar trängs i bokhyllorna. Få har rotat lika djupt i arkiven som han.

I nästan 40 år har han skrivit uppsatser, avhandlingar och artiklar om fackförbund och arbetsgivarorganisationers historia. Han har också lett åtskilliga forskningsprojekt som tar upp deras ställning i dagens samhälle. Anders Kjellberg jobbar halvtid på sociologen i Lund,

halvtid för Arbetslivsinstitutet. Tidigare hade han sin arbetsplats i institutets lokaler i Norrköping och pendlade dit från lägenheten i Lund.
– Men det gick inte att jobba kvar. Jag mådde illa, berättar han.

Anledningen var att SJ bytte ut många av de gamla Intercitytågen mot X2000.
– Jag blev åksjuk, förklarar han. Tåget gungar i sidled vilket känns helt onaturligt. Det gick inte.

Lättpratad historiker
Så i stället för Norrköping har han nu ett rum på Arbetslivsinstitutet i Malmö. Den som ställer en fråga till honom om parternas relation på arbetsmarknaden kan ha turen att bjudas på en lång föreläsning. Berättelser om hur fackförbund fötts och dött. Ofta blir det utläggningar som spänner från dåtid till nutid. Plötsligt börjar han berätta om sympatiåtgärdernas historia.
– I dag vill arbetsgivarna minska möjligheten till sympatiåtgärder, men i början av 1900-talet var det tvärtom. Då var deras taktik att vidga små lokala konflikter till stora lockouter. Under 1950-talet var det arbetsgivarna som såg till att det blev centrala avtalsförhandlingar, säger han.

En stund senare diskuterar vi kollektivavtal. Han berättar hur Medlingsinstitutet nyligen kom med statistik om hur många procent som täcks av kollektivavtal, 92 procent. Anders Kjellberg borrade sig då djupare ned i SCB:s statistik och fick då fram att 94 procent av alla anställda och 90 procent av den privata sektorns löntagare omfattades av kollektivavtal 2005.
– Det var överraskande. Det var exakt samma siffror som jag kom fram till för 1995.

Sedan gungar huvudet fram och tillbaka i ett hejdlöst bubblande skratt som smittar då han berättar hur han den gången jobbade för att få fram siffran. Det var ett idogt ringande till en mängd små arbetsgivarorganisationer.

Frizon för tankar
Ur vilken källa hämtas då denna passion för forskning? Kanske från fritidsbostaden i Karlström, norr om Motala? Den lilla bruksorten omges av skogar och sjöar. Inte långt från huset breder en äng ut sig. Gräset ska slås med lien och slyet ska bort. Ett arbete som rensar tankarna. Men även i gräsklippandet finns en länk till det förflutna, att vårda ängsmarker är ett sätt att bevara en kulturhistorisk miljö.

Historieintresset sträcker sig tillbaka till gymnasietiden, men det var först i slutet av 1960-talet, på sociologiutbildningen i Lund, som han började fundera kring arbetarrörelsens utveckling. Där ingick han i en grupp med fem studenter som under flera år skrev universitetsuppsatser om den amerikanska fackföreningsrörelsen och undrade varför arbetarrörelsen inte lyckades etablera sig i landet och varför så få i USA var organiserade.

Några år senare, 1978, var han en av forskarna som ingick i projektet Sverige under socialdemokratin, som skulle förklara hur partiets långa maktinnehav påverkade samhället.
– Det kändes lite konstigt. Först utredde jag varför organisationsgraden var så låg i USA, sedan varför den var så hög i Sverige.
Samtidigt som projektet pågick skrev han sin avhandling där han jämförde fackföreningsrörelsen i tolv länder.

Jag kan inte låta bli att undra om han aldrig tröttnar på att borra sig ned i arbetsgivarnas och fackens utveckling:

– Nej, svarar han snabbt. Då jag studerade facket i de tolv länderna var det olika frågor i varje land som var viktiga. I ett kunde det politiska systemet ha en stor påverkan på facket, i ett annat klimat på arbetsplatserna. Det finns så mycket att undersöka.

FAKTA: Anders Kjellberg.
Ålder: 61 år.
Yrke: Forskar om arbetsmarknadens parter. Delad tjänst. Arbetslivsinstitutet i Malmö och sociologen i Lund.
Aktuella forskningsprojekt: Arbetsgivarorganisationens kulturer och strategier, Facklig anslutning ur ett globalt perspektiv (där rättssociologen Lena Lindgren medverkar).
Familj: Sambo.
Fritid: Är ofta i Karlström, utanför Motala. Det är skönt att komma dit. Slår ofta gräs med lie eller rensar sly. De stora kontrasterna mellan den gamla bruksmiljön och centrala Lund gör att han kan koppla av. Även intresserad av bruksortens historia.
Senast lästa bok: Återkomsten av Evert Taube.

Erik Larsson

https://arbetet.se/2006/09/29/en-outtrttlig-grvare/

Bildtext i LO-tidningen: Forskaren i sin miljö. Anders Kjellberg rotar i arkivet hos Centrum för näringslivshistoria. Här hittar han historiska fakta om de svenska arbetsgivarorganisationerna. Foto: Henrik Montgomery, Scanpix.

Foto: Henrik Montgomery

Motala Tidning 7/1 2006: ”Fackras inom industrin” (TT)

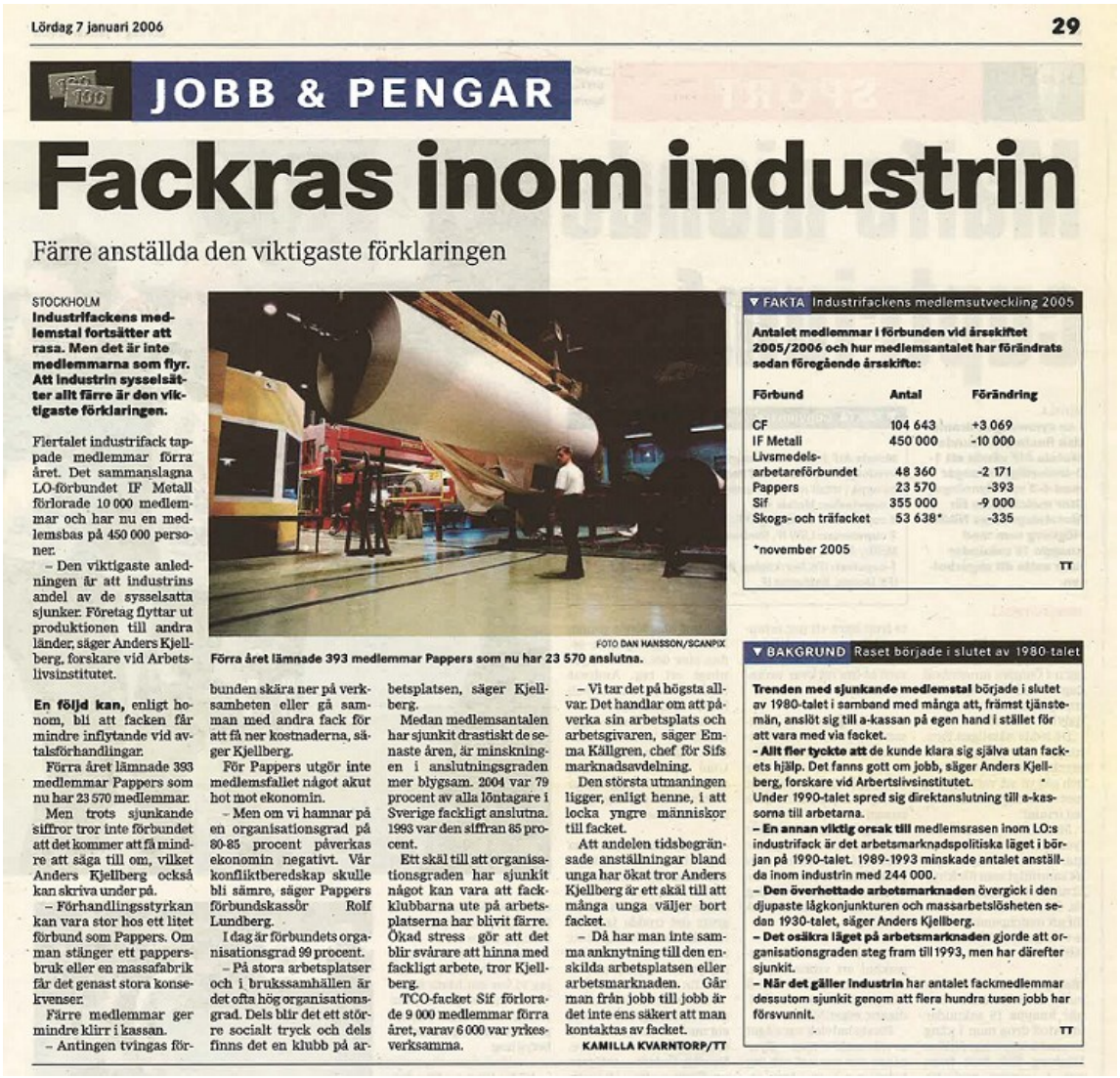

Lördag 7 januari 2006 29

JOBB & PENGAR

Fackras inom industrin

Färre anställda den viktigaste förklaringen

STOCKHOLM

Industrifackens medlemstal fortsätter att rasa. Men det är inte medlemmarna som flyr. Att industrin sysselsätter allt färre är den viktigaste förklaringen.

Flertalet industrifack tappade medlemmar förra året. Det sammanslagna LO-förbundet IF Metall förlorade 10 000 medlemmar och har nu en medlemsbas på 450 000 personer.

– Den viktigaste anledningen är att industrins andel av de sysselsatta sjunker. Företag flyttar ut produktionen till andra länder, säger Anders Kjellberg, forskare vid Arbetslivsinstitutet.

En följd kan, enligt honom, bli att facken får mindre inflytande vid avtalsförhandlingar.

Förra året lämnade 393 medlemmar Pappers som nu har 23 570 medlemmar.

Men trots sjunkande siffror tror inte förbundet att det kommer att få mindre att säga till om, vilket Anders Kjellberg också kan skriva under på.

– Förhandlingsstyrkan kan vara stor hos ett litet förbund som Pappers. Om man stänger ett pappersbruk eller en massafabrik får det genast stora konsekvenser.

Färre medlemmar ger mindre klirr i kassan.

– Antingen tvingas förbunden skära ner på verksamheten eller gå samman med andra fack för att få ner kostnaderna, säger Kjellberg.

FOTO DAN HANSSON/SCANPIX

Förra året lämnade 393 medlemmar Pappers som nu har 23 570 anslutna.

För Pappers utgör inte medlemsfallet något akut hot mot ekonomin.

– Men om vi hamnar på en organisationsgrad på 80-85 procent påverkas ekonomin negativt. Vår konfliktberedskap skulle bli sämre, säger Pappers förbundskassör Rolf Lundberg.

I dag är förbundets organisationsgrad 99 procent.

– På stora arbetsplatser och i brukssamhällen är det ofta hög organisationsgrad. Dels blir det ett större socialt tryck och dels finns det en klubb på arbetsplatsen, säger Kjellberg.

Medan medlemsantalen har sjunkit drastiskt de senaste åren, är minskningen i anslutningsgraden mer blygsam. 2004 var 79 procent av alla löntagare i Sverige fackligt anslutna. 1993 var den siffran 85 procent.

Ett skäl till att organisationsgraden har sjunkit något kan vara att fackklubbarna ute på arbetsplatserna har blivit färre. Ökad stress gör att det blir svårare att hinna med fackligt arbete, tror Kjellberg.

TCO-facket Sif förlorade 9 000 medlemmar förra året, varav 6 000 var yrkesverksamma.

– Vi tar det på högsta allvar. Det handlar om att påverka sin arbetsplats och arbetsgivaren, säger Emma Källgren, chef för Sifs marknadsavdelning.

Den största utmaningen ligger, enligt henne, i att locka yngre människor till facket.

Att andelen tidsbegränsade anställningar bland unga har ökat tror Anders Kjellberg är ett skäl till att många unga väljer bort facket.

– Då har man inte samma anknytning till den enskilda arbetsplatsen eller arbetsmarknaden. Går man från jobb till jobb är det inte ens säkert att man kontaktas av facket.

KAMILLA KVARNTORP/TT

▼ FAKTA Industrifackens medlemsutveckling 2005

Antalet medlemmar i förbunden vid årsskiftet 2005/2006 och hur medlemsantalet har förändrats sedan föregående årsskifte:

Förbund	Antal	Förändring
CF	104 643	+3 069
IF Metall	450 000	-10 000
Livsmedels-arbetareförbundet	48 360	-2 171
Pappers	23 570	-393
Sif	355 000	-9 000
Skogs- och träfacket	53 638*	-335

*november 2005

TT

▼ BAKGRUND Raset började i slutet av 1980-talet

Trenden med sjunkande medlemstal började i slutet av 1980-talet i samband med många att, främst tjänstemän, anslöt sig till a-kassan på egen hand i stället för att vara med via facket.

– Allt fler tyckte att de kunde klara sig själva utan fackets hjälp. Det fanns gott om jobb, säger Anders Kjellberg, forskare vid Arbertslivsinstitutet.

Under 1990-talet spred sig direktanslutning till a-kassorna till arbetarna.

– En annan viktig orsak till medlemsrasen inom LO:s industrifack är det arbetsmarknadspolitiska läget i början på 1990-talet. 1989-1993 minskade antalet anställda inom industrin med 244 000.

– Den överhettade arbetsmarknaden övergick i den djupaste lågkonjunkturen och massarbetslösheten sedan 1930-talet, säger Anders Kjellberg.

– Det osäkra läget på arbetsmarknaden gjorde att organisationsgraden steg fram till 1993, men har därefter sjunkit.

– När det gäller industrin har antalet fackmedlemmar dessutom sjunkit genom att flera hundra tusen jobb har försvunnit.

TT

Göteborgs-Posten 7/1 2006: ”Medlemsras inom industrifacken” (av TT och Kamilla Kvarntorp). Utdrag ur artikeln:

Industrifackens medlemstal fortsätter att rasa. Men det är inte medlemmarna som flyr. Att industrin sysselsätter allt färre är den viktigaste förklaringen. Flertalet industrifack tappade medlemmar förra året. Det sammanslagna LO-förbundet IF Metall förlorade 10 000 medlemmar och har nu en medlemsbas på 450 000 personer.

- Den viktigaste anledningen är att industrins andel av de sysselsatta sjunker. Företag flyttar ut produktionen till andra länder, säger Anders Kjellberg, forskare vid Arbetslivsinstitutet.

(…)

Färre medlemmar ger mindre klirr i kassan.

- Antingen tvingas förbunden skära ner på verksamheten eller gå samman med andra fack för att få ner kostnaderna, säger Kjellberg.

- På stora arbetsplatser och i brukssamhällen är det ofta hög organisationsgrad. Dels blir det ett större socialt tryck, dels finns det en klubb på arbetsplatsen, säger Kjellberg.

Medan medlemsantalen har sjunkit drastiskt de senaste åren, är minskningen i anslutningsgraden mer blygsam. 2004 var 79 procent av alla löntagare i Sverige fackligt anslutna. 1993 var den siffran 85 procent. Ett skäl till att organisationsgraden har sjunkit något kan vara att fackklubbarna ute på arbetsplatserna har blivit färre. Ökad stress på gör att det blir svårare att hinna med fackligt arbete, tror Kjellberg.

(…)

Att andelen tidsbegränsade anställningar bland unga har ökat tror Anders Kjellberg är ett skäl till att många unga väljer bort facket.

- Då har man inte samma anknytning till den enskilda arbetsplatsen eller arbetsmarknaden. Går man från jobb till jobb är det inte ens säkert att man kontaktas av facket

Västerbottens Folkblad 7/1 2006: ”Medlemsras inom industrifacken” (TT)

TT 5/1 2006: ”Medlemsras inom industrifacken” respektive ”Ras började i slutet av 1980-talet”. Utdrag ur den senare artikeln:
Trenden med sjunkande medlemstal började i slutet av 1980-talet i samband med många, främst tjänstemän, anslöt sig till a-kassan på egen hand i stället för att vara med via facket. Allt fler tyckte att de kunde klara sig själva utan fackets hjälp. Det fanns gott om jobb, säger Anders Kjellberg, forskare vid Arbetslivsinstitutet. Under 1990-talet spred sig direktanslutning till a-kassorna till arbetarna. En annan viktig orsak till medlemsrasen inom LO:s industrifack är det arbetsmarknadspolitiska läget i början på 1990-talet. 1989-1993 minskade antalet anställda inom industrin med 244 000. Den överhettade arbetsmarknaden övergick i den djupaste lågkonjunkturen och massarbetslösheten sedan 1930-talet, säger Anders Kjellberg. Det osäkra läget på arbetsmarknaden gjorde att organisationsgraden steg fram 1993, men har därefter sjunkit. När det gäller industrin har antalet fackmedlemmar dessutom sjunkit genom att flera hundra tusen jobb har försvunnit. (TT)

- *FINSPÅNG - EN BIT AV FOLKHEMMET. SJU UPPSATSER OM ETT INDUSTRISAMHÄLLE UNDER 1900-TALET*

  Läs boken här. Lars Lagergren & Annette Thörnquist (red.). Arbetslivsinstitutet och Centrum för Kommunstrategiska Studier. 2006

  I boken finns bland annat mitt kapitel "Framväxten av koncernfackligt samarbete inom metallindustrin". Läs bokkapitlet om koncernfackligt samarbete här

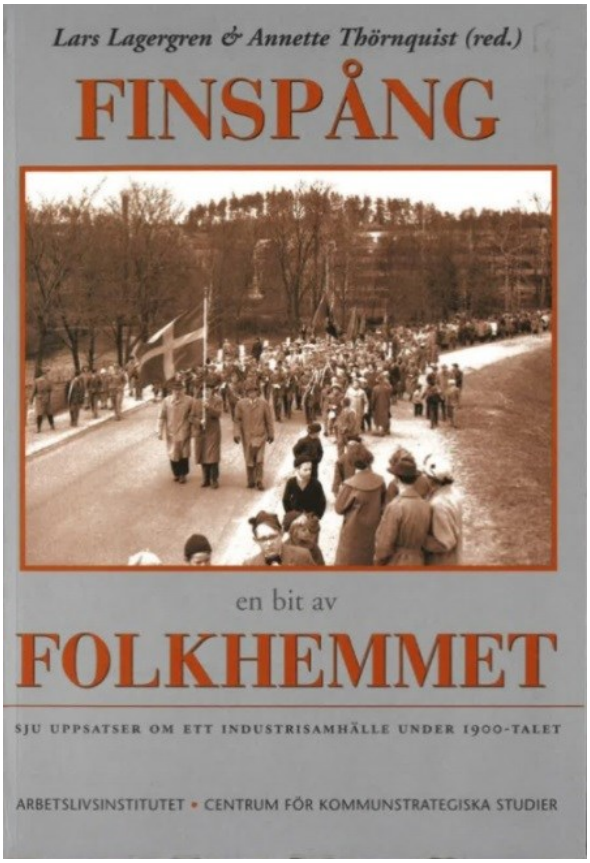

- ARBETSLIVSINSTITUTET HOTAS AV NEDLÄGGNING

Debattartikel i Upsala Nya Tidning 25/10 2006: ”Arbetslivsforskning för arbetslinjen” (av Paulina de los Reyes, Annette Thörnquist, Birger Simonson, Monika Edgren, Anders Kjellberg, Lars Edgren, Lars Olsson, Christer Thörnqvist), Diana Mulinari, Kaj Frick, Nora Rätzel, Irene Molina, Lars Berggren, Mats Greiff, Kaisa Kauppinen, Susanna Hedenborg, Bo Malmberg, Lars Ekdahl och Klas Åmark). Läs artikeln här: https://www.unt.se/asikt/debatt/arbetslivsforskning-for-arbetslinjen-396904.aspx

ÅR 2005

NY INTERNATIONELL BOK OM FÖRBUNDSSAMMANSLAGNINGAR
Jeremy Waddington (red.) *Restructuring Representation. The Merger Process and Trade Union Structural Development in Ten Countries*. Bruxelles: P.I.E.-Peter Lang 2005 (Series: Travail & Société - Work & Society Vol. 46). Av bokens kapitel märks:
(1) Anders Kjellberg “Sweden: Mergers in a Class-segmented Trade Union System” (sid 225-255.
(2) Christos Ioannou & Anders Kjellberg “Confederations and Mergers: Convenience Rather Than True Love” (sid 337-360).
För info om boken från Peter Lang:
https://www.peterlang.com/download/datasheet/14266/datasheet_21253.pdf

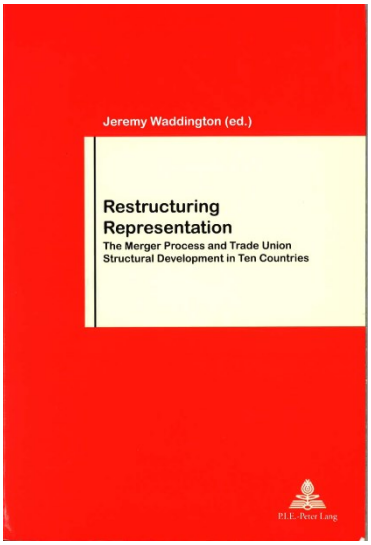

Boken recenserades (tillsammans med en annan bok) i *Transfer* nr 1 2006 (sid 116-118) av Richard Hyman, London School of Economics. Utdrag ur recensionen:

Four concluding chapters in the book focus on cross-national comparison. Due and Keller examine the significance of interunion cooperation short of merger; Ioannou and Kjellberg discuss the influence of confederations on the merger process; Griffin considers whether amalgamation results in new forms of trade union structure; and Waddington ends by asking what difference mergers have made. He argues that the process has been 'essentially defensive', has displayed 'no overriding industrial logic', and that 'economies of scale are rarely achieved'.
(…)
In hard times, trade unions are increasingly driven to amalgamate. Both books show that this has frequently provided no solution to their problems. What also emerges is that cooperation short of merger can prove valuable. The 'bargaining cartels' in Scandinavia, often cutting across confederal boundaries, are one clear example. In different vein, Ioannou and Kjellberg write of 'political action cartels' in southern Europe, notably Spain and Italy (two more missing countries), involving collaboration between traditionally hostile confederations. And while Due and Keller state firmly that 'cartels are absent in Austria, Germany, the UK and the US', this is partly a matter of definition. Blaschke discusses the extensive agreement of 'cooperation contracts' between Austrian unions in the 1990s, arrangements with some affinities to Nordic cartels.

Boken uppmärksammades i LO-tidningen nr 9 11/3 2005, sid. 14: "Byggfacken följer i industrins fotspår. Fyra förbund kan bli ett – utvecklingen densamma i hela i-världen" (av Erik Larsson). Rubrik på sidan 1: "Sverige har världens mest klassdelade fack" (forskaren Anders Kjellberg).

SKTF-tidningen 22/5 2005: "Unga väljer bort facket" (av Johanna von Wowern). Läs här: https://www.tidningenvision.se/nyheter/unga-valjer-bort-facket-7083

Dalarnas Tidningar 18/4 2005: "När tiderna blir sämre går fler med i facket" (av Evalisa Wallin)

Dagens Arbete 10/3 2005: "Nytt storförbund kan skapa hemlöshet" (av Johanna Thorell)

Sundsvalls tidning 9/3 2005: "Allt fler väljer bort facket" (av Anette Brännström)

ÅR 2004

Sia, Skogsindustriarbetaren nr 2 9/2 2004: "Sverige världsmästare i facklig anslutning" (av Kjell Johansson/Sia).

– Det är viktigare än någonsin att facket finns på den enskilda arbetsplatsen. Frågan är egentligen varför så många är med i facket när det saknas en klubb på den egna arbetsplatsen, säger Anders Kjellberg, forskare vid Arbetslivsinstitutet i Norrköping.

Foto: Kjell Johansson

Sverige världsmästare i facklig anslutning

Sia, Skogsindustriarbetaren nr 2 9/2 2004: "Gulingar – de skiter i facket" (av Kjell Johansson/Sia). Läs här: https://www.da.se/home/da/home.NSF/0/D43B5FB085AC9E77C1256E35003AE96D?OpenDocument

TCO-tidningen nr 5 2004: "Få klubbar och fler långtidsarbetslösa bakom utträden" (sid 6) (av Lasse Laurén)

Svensk Hotellrevy nr 12 2004: "'Man lyssnar mindre på ett krympande fackförbund'" (sid 33) (av Bill Erlandsson). Foto: Nils Bergendal.

Anders Kjellberg.

FOTO: NILS BERGENDAL

FORSKAR OM FACKET

Projektet om hur facket ska formas i framtiden bedrivs av Anders Kjellberg, forskare och docent vid Arbetslivs-institutet tillsammans med forskare i Sverige, Storbritannien, Tyskland, Österrike, Danmark, Norge Portugal, Grekland, Australien och USA. Samordnare är ETUI, European Trade Union Institute i Bryssel.

ÅR 2003

TCO-tidningen nr 15 31/10 2003: ”Klubblösa allt fler. Forskare varnas för att facket kan tappa medlemmar” (sid 1) och ”Allt fler medlemmar står utan klubb” (sid 4) (av Katarina Helmerson)

LO-tidningen nr 25 29/8 2003: ”Alltfler har ingen fackklubb på jobbet” (sid 7) (av Erik Larsson)

DN Ekonomi sid. 4-5 17/5 2003: Med strejken ökar antalet medlemmar” (av Bosse Andersson)

LO-tidningen nr 14 2003: ”Norden toppar fackens medlemsliga” (av Erik Larsson)

Svensk Hotellrevy 14/2 2003: ”Ledare: Facket har missat var tredje anställd” (av Kerstin Ekberg)

Dagens Medicin 11/2 2003: ”Hög lön ger mer förhandlingspondus” (av Henrik Kennedy)

Handelsnytt nr 2 2003: ”Facket red ut stormen. Men EMU blir en utmaning” (sid 11) (av Tuve Bergman). Se klipp nedan:

- PRIVATTJÄNSTEMÄNNENS TIDIGA ORGANISERING
  Tam-Revy nr 2 december 2003 (sid 3-14): ”Privattjänstemännens fackliga organisationsmiljö 1880-1930”. Artikel av Anders Kjellberg kan läsas här: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=155581&fileOId=625405

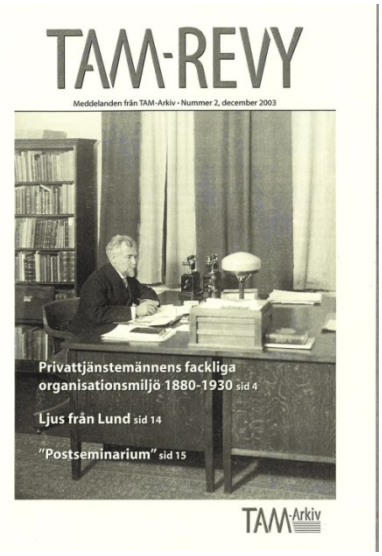

I samma nummer av Tam-Revy rapporterade TAM-Arkivs chef Arne H Eriksson från ett ”postseminarium” på TCO om Finn Bergstrands licentiatavhandling om Daco från 1960 som nu av TAM-Arkiv publicerats i bokform. Som redovisas i artikeln på sid 14 ”fiskade” Anders Kjellberg fram avhandlingen ur ett plåtskåp på statsvetenskapliga institutionen vid Lunds universitet. Seminariet inleddes av Kjellberg om den ”fackliga organisationsmiljön” där Daco framträdde, varefter Finn Bergstrand rekapitulerade och kommenterade sin avhandling under livligt intresse från publiken.

Ljus från Lund

Av Arne H Eriksson

Forskningen har visat ringa intresse för den fackliga organisationsutvecklingen bland tjänstemanna- och akademikergrupperna. Ändå har intresset varit något större än det först kan verka. Under 1960-talet skrevs flera licentiatavhandlingar i statskunskap inom området, de flesta i Lund. Kruxet är bara att sådana inte trycktes, dvs. de är i praktiken svåråtkomliga för senare tiders forskare och andra intresserade. Om de ens är kända.

Ett exempel på det sagda är *DACO (De anställdas centralorganisation). Fackligt samarbete mellan de privatanställda tjänstemännen 1931-1937*, framlagd i Lund 1960 av Finn Bergstrand.

Finn Bergstrand (f. 1932), fil. lic. i statskunskap 1961. Därefter verksam inom utrikesförvaltningen på en rad olika poster, bl.a. som ambassadör i Mocambique 1980-1983 och i Singapore 1989-1995. Konsult vid Lunds universitet 1995-1997. Författarens avsikt var ursprungligen att gå vidare och undersöka också resten av Dacos verksamhetsperiod (1938 - 1944) i en doktorsavhandling. Annat kom dock emellan, som just framgått.

Existensen av Bergstrands arbete har varit känd av några få specialister. En av dessa är Anders Kjellberg, själv lundaforskare (sociolog) och en som definitivt inte kan anklagas för bristande intresse när det gäller tjänstemanna- och akademikergruppernas fackliga organisationsutveckling. Därtill uppmuntrad av TAM-Arkivs forskningsråd - där han själv ingår – satte Anders igång en aktion på plats – och så! Ut ur ett plåtskåp på statsvetenskapliga institutionen fiskade man fram Finn Bergstrands avhandling. Forskningsrådets bedömning blev att avhandlingen i långa stycken, den dag som är, representerar det aktuella kunskapsläget. Man beslutade därför att den skulle ges ut som nr 2 i serien *Tjänstemän & Historia*, vilket också har skett.

Boken består av tre delar och en sammanfattning. I den första delen skildras tillkomsten av De anställdas centralorganisation (Daco) – den första mer bestående inom privattjänstemännens område – och diskussionerna om dess inriktning. Meningarna var i flera avseenden delade. Inte minst gällde det frågan om organisationens fackliga inriktning och därmed förhållandet till LO. I den andra delen faller ljuset på Daco:s hållning i olika lagstiftningsfrågor. Här har tillkomsten av lagen om förhandlingsrätt 1936 sin givna plats. Men inte mindre intressant är ett aldrig realiserat lagförslag angående det enskilda anställningsavtalet som nära nog höll på att spräcka Daco som centralorganisation. I den tredje och sista delen är det organisationsutvecklingen som är föremål för intresset och särskilt ansträngningarna att

I samband med utgivningen har smärre ändringar av teknisk och språklig karaktär gjorts i originalet. Även titeln har ändrats. Till sitt sakliga innehåll är dock boken helt och hållet identisk med 1960 års avhandling. Intresserade läsare av TAM-Revy erhåller 1 exemplar av boken kostnadsfritt.

till Daco ansluta Svenska Kontoristförbundet, också det en fråga som var nära att leda till Daco:s sammanbrott. Dramatik har inte saknats i tjänstemännens historia.

Genom hela framställningen återkommer Viktor von Zeipel, ombudsman för dåvarande Bankmannaföreningen, ordförande i Daco 1931-1936 och utan tvekan det främsta namnet i den tidiga tjänstemannarörelsen.

”Postseminarium”

Av Arne H Eriksson

Postseminariet är ett inslag i den akademiska kulturen som står för att deltagarna efter avslutat värv uppsöker en lämplig lokal för intagande av förfriskningar och, i mån av behov, för att lätta på spänningar som kan ha uppstått under den föregående drabbningen. Det ”postseminarium” som åsyftas i rubriken har en helt annan innebörd. Finn Bergstrands undersökning om Daco seminariebehandlades i Lund 1960. (Huruvida någon efterföljande förtäring på lokal ägde rum är inte bekant för denna tidnings redaktion.) Rubrikens ”post” står för att ytterligare ett seminarium anordnats, omkring 43 år senare, för att presentera och diskutera undersökningen i dess tryckta form.

Daco är den ena av nuvarande TCO:s båda föregångare, en centralorganisation för sammanslutningar av privatanställda tjänstemän, bildad 1931. Dess motsvarighet inom den offentliga sektorn var det s.k. gamla Tco, bildad 1937. Mot slutet av kriget, 1944, förenades de båda i TCO. Inget kunde alltså vara mer naturligt än att

Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet och även verksam vid Arbetslivsinstitutet i Norrköping. Författare av bl.a. Fackllig organisering i tolv länder (Lund 1983) och Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige (2 rev. och utvidgade upplagor, Lund 2001). Bland hans många artiklar märks ”Hur formades de svenska tjänstemännens organisationsmönster”, i Anders L Johansson (red) Fackliga organisationsstrategier (Solna 1997).

TCO:s ordförande Sture Nordh i samspråk med Ken Bjerregaard, historieintresserad medarbetare på TCO-kansliet, under en paus i seminariet.

Arne H Eriksson och Finn Bergstrand under seminariet.

TCO tillsammans med TAM-Arkiv arrangerade det seminarium där Finn Bergstrands avhandling presenterades. Följdriktigt öppnades seminariet också av TCO:s ordförande Sture Nordh.

Finn Bergstrands undersökning representerar fortfarande i stora stycken ett aktuellt kunskapsläge vad Daco och dess första verksamhetsperiod (1931-1937) beträffar. Givetvis har det under åren som gått också tillkommit mycket ny kunskap om facklig organisering och medlemsutveckling på den svenska arbetsmarknaden. Vårt vetande om den ”fackliga organisationsmiljö” där Daco framträdde är idag långt större än 1960. En forskare som verksamt bidragit till denna utveckling är Anders Kjellberg. Anders fick därför inleda seminariet med en liten föreläsning om detta ämne.

Efter inledningen var det dags för huvudpersonen själv att i valda delar rekapitulera och kommentera sin avhandling. De frågor han tog upp mötte genomgående ett livligt intresse i den sakkunniga publiken, till stor del bestående av tidigare funktionärer och förtroendevalda inom TCO. Utrymmet medger inte något referat av de diskussioner som ägde rum. Nämnas måste dock tillkomsten 1936 av lagen om förenings- och förhandlingsrätt, som Daco hade kämpat för från begynnelsen och som Finn Bergstrand behandlat utförligt. Knappast någonting i tjänstemannarörelsens historia har starkare bidragit till att forma den egna självförståelsen än just kravet på – och senare värnet av – den fria förhandlingsrätten.

- NY BOK OM TRENDER I FRAMTIDENS ARBETE: UTE OCH INNE I SVENSKT ARBETSLIV
  Bokkapitel av Anders Kjellberg: ”Arbetsgivarorganisationer och fackföreningar i ett föränderligt arbetsliv” i Casten von Otter (red) *Ute och inne i svenskt arbetsliv: forskare analyserar och spekulerar om trender i framtidens arbete*, Arbetslivsinstitutet (serien Arbetsliv i omvandling 2003:8), sid 345-376. Hela boken kan laddas ned här

  Anders Kjellbergs kapitel kan hämtas här

- FRAMTIDSFACKET: SAMMANSLAGNING AV TJÄNSTEMANNA- OCH ARBETAR-FACK?
  Anders Kjellberga presentation: ”Framtidsfacket”. Seminarium med Sif:s (Svenska Industritjänstemannaförbundets) förbundsstyrelse och ledningsgrupp i Stockholm 21 maj 2003. Seminariet behandlar bland annat möjligheterna för Sif att gå samman med LO-förbund som Metall. Läs här:
  https://portal.research.lu.se/portal/files/52920477/FramtidsfacketKjellberg_Sif_2003.pdf

ÅR 2002

- 100 ÅR SEDAN SAF GRUNDADES
  Siftidningen nr 1 2002, sid. 18-23: ”Arbetsgivare i ny skepnad” (av Niklas Hallstedt). Udrag ur artikeln:
  ”Industrin styr. De stora industriföretagen dominerar mer i Svenskt Näringsliv (SN) än i SAF. Det säger docent Anders Kjellberg vid Arbetslivsinstitutet.
  Tjänste- och serviceföretag inom Svenskt Näringsliv får stå tillbaka för storindustrins intressen, enligt Kjellberg.
  - Dels är industrin det största blocket, dels har industriarbetsgivarna en nära samverkan.
  - Tjänsteföretagen har en svagare position, eftersom en stor del, till exempel bankerna och den offentliga sektorn står utanför organisationen. I de fackliga centralorganisationerna dominerar inte industrin på motsvarande sätt, eftersom alla offentliganställda ingår.
    Har branscherna olika intressen?
  - Ja, framför allt vad gäller avtalsfrågor. Handelns arbetsgivare är missnöjda med att med att industrin går före och sätter mönster.
  - Det har gått trögt att slå ihop arbetsgivarorganisationerna. Det beror bland annat på att kulturerna är olkika i olika branscher och det finns också olika intressen. Ett exempel är att fyra förbund häromåret bröt sig ur Svensk Handel, delvis på grund av att så mycket kraft ägnades åt opinionsbildning.

Svenskt Näringsliv säger sig stå över särintressen?

- Ja, SN strävar efter mer samförstånd än vad SAF har gjort. SN tonar ned den kritiska rollen och vill skapa brett stöd för sina idéer.
- Sn förespråkar decentralisering men i praktiken finns där betydande samordning, fats man inte vill skylta med et utåt. Internt kallas det 'uppgraderad samverkan'.
- Det är nu starkare fokusering på central avtalssamordning än före 1997 års industriavtal.

Svenskt Näringsliv talar mycket om småföretagens behov?

- Det är delvis för att legitimera förändringar som ska komma även storföretagen till del, till exempel uppluckring av turordningsreglerna i anställningsskyddslagen.
- Dessutom är småföretagen viktiga i opinionsbildningen för att de är många. Storföretagen är få och kan aldrig formera något stort demonstrationståg. Men alla småföretagen kan skapa en bild av en bred rörelse.

- TVÅ SKRIFTER OM ETT FÖRÄNDRAT FACKLIGT LANDSKAP

(1) Anders Kjellberg "Ett nytt fackligt landskap – i Sverige och utomlands", Arkiv nr 86-87 2002, sid 44-96. Artikeln kan laddas ned här
Hela nr 86-87 av Arkiv kan laddas ned här Hemsida Arkiv förlag

(2) Anders Kjellberg "Ett fackligt landskap i omvandling" i Magnus Sverke & Johnny Hellgren (red.) Medlemmen*, facket och flexibiliteten: Svensk fackföreningsrörelse i det moderna arbetslivet*. Arkiv förlag, Lund 2002, sid 27-51. För mer information om boken Hemsida Arkiv förlag

Statstjänstemannen nr 16 20/12 2002: ”Det nordiska exemplet” (sid 29) (av Jan-Åke Porseryd)

Dagens Arbete 12/12 2002: ”Åtta av tio är med i facket” (av Malin Beeck). Läs här: https://da.se/2002/11/atta-av-tio-med-i-facket/

Göteborgs-Posten 28/10 2002: ”Färre svenskar med i facket” (TT)

TT 22/10 2002: ”Låg andel svenskar fackligt anslutna” (”med svenska mått mätt”) (av Maria Victorin)

VARFÖR ÄR DEN FACKLIGA ORGANISATIONSGRADEN SÅ HÖG I SVERIGE?

TCO-tidningen nr 17 2002, sid. 19 (Ledaren): “Oviss framtid trots måttligt medlemstapp”.
Udrag ur artikeln:
”År 1993 nådde fackanslutningen i Sverige sitt all-time-high, enligt en rapport från sociologidocenten Anders Kjellberg. Då var 85 procent av den arbetande befolkningen med i någon facklig organisation. Sedan dess har siffran långsamt sjunkit. Förra året var den nere i 77 procent, vilket är strax under 1980 års nivå. Vid halvårsskiftet noterades en ökning till 78 procent. (…)
Även om organisationsgraden gått ner i Sverige är nedgången obetydlig jämfört med den i övriga OECD-länder. Med undantag för våra nordiska grannländer Finland och Danmark samt Belgien så har medlemstappet varit dramatiskt. (…)
Hur ska man då förklara att det svenska facket klarat sig bättre? En viktig anledning är säkert, som Kjellberg också påpekar, de tydliga partsrelationerna på både central och lokal nivå. De anställda ser sina egna klubbföreträdare förhandla direkt till arbetsgivaren. Samtidigt finns branschvisa riksavtal som lokala förhandlare kan luta sig mot och som kan vara en jämlikhetsgaranti. Dessutom har vi centralorganisationer som kraftfullt för löntagarnas talan. Sverige har också särskilda organisationer för tjänstemän. (…) De fackliga a-kassorna har säkerligen också varit viktiga för rekryteringen”.

TCO-tidningen nr 17 2002, sid. 3: ”Facket krymper men inte i Norden”.

PERSPEKTIV

på arbetslivet. Nyhetsbrev nr 7-2002

© Foto: Nils Bergendal

Andel fackligt organiserade i procent

	1980	2001
Sverige	78	77
Norge	57	52
Storbritannien	52	29
Australien	49	24
Tyskland	35	23
Japan	31	21
USA	23	13

Anders F Kjellberg visar i sin forskning att den höga svenska fackliga anslutningsgraden beror på en framgångsrik kombination av fackförbundens centralisering och decentralisering.

Fackanslutning sjunker kraftigt – utom i Norden

De internationella skillnaderna i fackanslutning växer. Sverige, Finland och Danmark ligger kvar i topp med närmare 80 procent av löntagarna fackligt organiserade. I USA och Frankrike har organisationsgraden fallit till bottennivåer på cirka tio procent.

– Det finns ingen enkel förklaring till de stora internationella skillnaderna, säger **Anders F Kjellberg**, som forskar om facklig organisation och arbetsmarknadsrelationer vid Arbetslivsinstitutet i Norrköping.

I sin forskning visar han bland annat att både ensidig centralisering och ensidig decentralisering av fackföreningarna motverkar en hög facklig anslutning.

– I Storbritannien har branschavtalen till stor del avvecklats och därmed har facken på lokal nivå inte längre något att stödja sig på. Utan det stödet är det svårt att få igenom sina krav och den fackliga anslutningen har sjunkit kraftigt.

I Nederländerna och Österrike har i stället en stark centralisering beskurit det lokala handlingsutrymmet, varför många ifrågasatt nyttan av fackanslutning.

– I Sverige ville arbetsgivarna också decentralisera förhandlingarna under 90-talet, till lokal och individuell nivå. Men trots den höga arbetslösheten förblev fackens konfliktkapacitet intakt. Genom det så kallade Industriavtalet mellan tolv arbetsgivarförbund och samtliga LO-, SACO- och TCO-förbund inom industrin åstadkoms i stället en ökad samordning.

Samtidigt är de svenska facken i hög grad decentraliserade till klubbar som i sin tur skapar en tydlig facklig närvaro på varje arbetsplats. Just kombinationen av decentralisering och centralisering är en förklaring till att facken lyckats fortsätta vara attraktiva i Sverige. Fackens roll stärks också i och med att även arbetsgivarparterna i Sverige är välorganiserade.

– I USA tillhör nästan inga företag arbetsgivarföreningar och där tvingas facken hävda förenings- och förhandlingsrätten i varje företag för sig.

Andra faktorer som bidrar till den höga organisationsgraden i Sverige är de fackliga a-kassorna och det faktum att tjänstemännen i Sverige har egna fackförbund och centralorganisationer.

– I många länder tillhör både arbetare och tjänstemän samma fackföreningar. Ett exempel är tyska IG Metall där tjänstemännen kanske inte har så lätt att identifiera sig med fackförbundet som domineras av arbetare. Eftersom tjänstemän numera utgör majoriteten av löntagarna är separata tjänstemannaorgnisationer en faktor som får allt större betydelse, säger Anders F Kjellberg. *Jennie Sjögren, frilansjournalist*

För mer information kontakta Anders F Kjellberg, e-post anders.f.kjellberg@niwl.se

Dyrare visstidsanställa ▶

Utvärdering saknas av arbetsmiljöinsatser ▶

Nyhetsbrev från Arbetslivsinstitutet, 112 79 Stockholm
Tel 08-730 91 00. Fax 08-730 98 60.
Ansvarig utgivare: Anders Jansson. Redaktör: Ingemar Karlsson Gadea.
Grafisk form: Lena Karlsson.
Tryck: Lenanders Grafiska, Kalmar.
E-post: ingemar.karlsson.gadea@niwl.se ISSN 1402-8603

Arbetslivsinstitutet

Working Life Research and Development News. Newsletter No 2 2002 (nyhetsbrev utgivet av Arbetslivsinstitutet): “Union membership is plummeting – apart from in the Nordic Countries” (av Jennie Sjögren)
Perspektiv. Nyhetsbrev nr 7 2002: “Fackanslutning sjunker kraftigt utom i Norden” (av Jennie Sjögren)

DN 22/10 2002: ”Européer flyr facket” (av Bosse Andersson)

SKTF-tidningen nr 3 8/2 2002: ”Alltfler offentliganställda utanför facket” (av Lasse Nilsson). Läs här: https://www.tidningenvision.se/nyheter/alltfler-offentliganstallda-utanfor-facket-2692 + i samma nummer sid 18 tabell över facklig organisationsgrad efter ålder 1990-2001.

- FÖRSTA UPPLAGAN AV BOKEN *ARBETSLIVET*
  Anders Kjellbergs kapitel "Fackliga organisationer och industrial relations" i Lars H. Hansen & Pal Orban (red.) *Arbetslivet*, Lund: Studentlitteratur 2002 (sid. 227-267). Uppdaterad och reviderad utgåva av boken utom 2009.

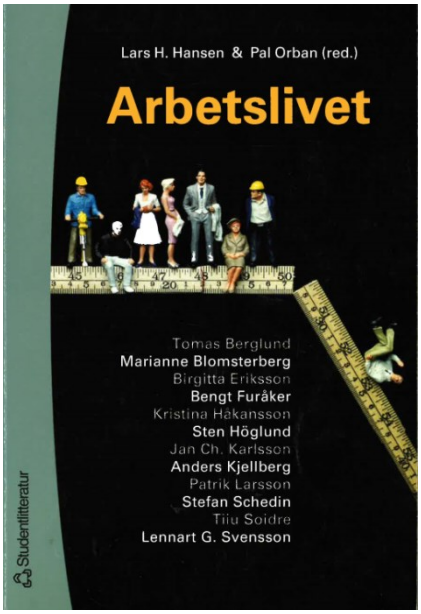

ÅR 2001

UPPDATERAD OCH KRAFTIGT UTVIDGAD UPPLAGA AV BOKEN *FACKLIGA ORGANISATIONER OCH MEDLEMMAR I DAGENS SVERIGE*
Arkiv förlag Lund 2001, 424 sidor. Första utgåvan (1997) belönades av Forskningsrådet vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek med Rudolf Meidner-priset 1998 för forskning i fackförenings-rörelsens historia. ISBN: 91 7924 133 6.
För mer information om boken Hemsida Arkiv förlag

2001 års upplaga uppmärksammades i Eiro:s nyhetsbrev (på engelska)

Läs recension i Arbetsmarknad & arbetsliv av 1997 års upplaga (av Annette Thörnquist)

Ny elektronisk utgåva 2017 (första upplagan 1997, andra reviderade och utvidgade upplagan 2001). ISBN 978 91 7924 133 9. Ladda ned hela boken här:
https://portal.research.lu.se/portal/files/34614668/Fackliga_organisationer_och_medlemmar_i_Sverige2017.pdf

Se även nytt förord mellan sid 20 och 21.

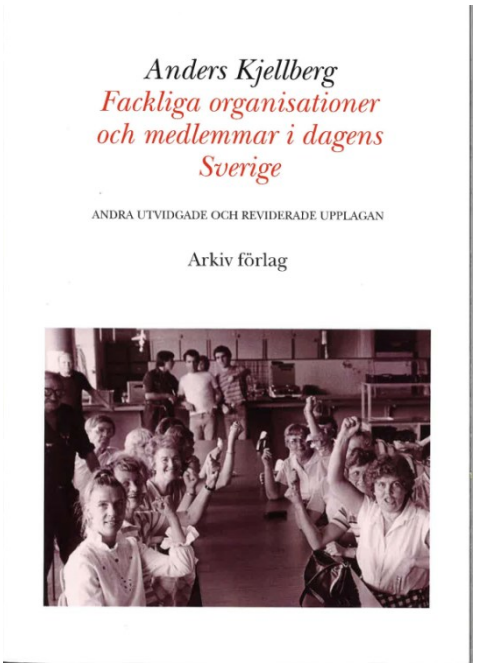

LARS SALVIUS-FÖRENINGENS STIPENDIUM 2001
Stipendiesumman uppgick år 2001 till 25 000 kronor. Det delas ut till upphovsmän och utgivare vars verk används vid högskolor och universitet.
Östgöta Correspondenten 21/12 2001: ”Namn idag”: Lars Salvius-föreningens stipendium har tilldelats bland annat Anders Kjellberg, sociologiska institutionen Lunds universitet

Civilingenjören nr 8 2001: ”Tiden talar för facket” (sid 30-31) (av Jenny Grensman). Utdrag ur artikeln:
- Det som har gjort den svenska fackföreningsrörelsen så stark är att den verkar både på det centrala och på det lokala planet, säger Anders Kjellberg. På så vis har man både förankringen i arbetslivet och en roll i samhällsdebatten.

Anders Kjellberg menar att den lokala fackliga organisationen är otroligt viktig. Den är fackets ansikte mot medlemmarna efter- som de flesta medlemmar bara kommer i kontakt med sina lokala förtroendemän. Därför är det så viktigt att få igång ett bra lokalt fackligt arbete även inom nya branscher och företag. Det är också det lokala facket på arbetsplatsen som främst har medlemmarnas förtroende, inte centralorganisationen.

- Det lokala arbetet kan man utveckla genom att ha lite mer informellt organiserade grupper. Det är så många uppgifter en lokal fackklubb ska sköta att man inte kan räkna med att ett fåtal ska klara det, säger han. Om man i stället försöker dela upp sig i mindre arbetsgrupper så blir arbetet inte så tungt och fler blir engagerade. Om man kan få in fler medlemmar i arbetet kommer facket också att kunna verka mer offensivt. Den defensiva hållningen är ett av de problem som Anders Kjellberglyfter fram när han ser tillbaka p 1990-talets fackligverksamhet.

- Det är lätt att arbetet med om- organisationer, turordningslistor och löneförhandlingar tar all kraft. Men fackets uppgift är ju att driva frågor om hur vi ska ha det och då måste det finnas tid över till de frågor som rör hur vi ska kunna få det bättre på arbetsplatserna.

HAN MENAR ATT fackförbunden bör formulera konkreta visioner med anknytning till de problem medlemmarna har.

- Kanske kan man tänka sig att facket certifierar god arbetsmiljö och ställer upp kriterier för hur en sådan ska se ut precis som TCO har certifierat datorer. Då kan man driva frågan på ett effektivt sätt och de lokala klubbarna har ett mål att sträva mot. Att bli en certifierad god arbetsplats skulle dessutom vara ett bra rekryteringsargument för företagen.

Nedan: baksidan av Nyhetsbrevet EU & Arbetsrätt nr 3 2001 (jag medverkade i de två första antologierna och skrev boken *Fackliga organisationer och medlemmar i Sverige* (ny utvidgad upplaga 2001):

PORTO
BETALT

Posttidning-B
Arbetslivsinstitutet
SE-112 79 STOCKHOLM Sverige

Matnyttiga böcker om arbetsgivarorganisationer och fack

Carsten Strøby Jensen (red): Arbejdsgivere i Norden En sociologisk analyse af arbejdsgiverorganisering i Norge, Sverige, Finland og Danmark, Nord 2000:25, Nordisk Ministerråd, København 2000, 436 sid, ISBN 92-893-0557-6

Som Carsten Strøby Jensen skriver är det ovanligt att arbetsgivarorganisationerna ägnas systematisk analys inom samhällsvetenskapen, medan det finns mycket litteratur om de fackliga organisationerna. Med denna bok vill författarna rätta till obalansen.

Den övergripande frågan är i vilken mån och hur arbetsgivarnas organisering har bidragit till de fyra ländernas nationella arbetsmarknadsmodeller och de nordiska välfärdssamhällena. För vart och ett av länderna analyseras varför och på vilket sätt arbetsgivarna har organiserat sig från begynnelsen i slutet av 1800-talet till idag, vilken makt centralorganisationerna har i förhållande till lägre nivåer i organisationen, relationerna till fackföreningarna och till staten och – i någon mån – också arbetsgivarnas strategier i det allt mer omfattande EU-samarbetet på det socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området.

Den sistnämnda aspekten är dock jämförelsevis översiktligt behandlad. Bokens värde ligger framförallt i det digra faktamaterialet i övrigt, som gör det begripligt varför arbetsgivarorganisationerna i de fyra länderna på senare år har gjort vitt skilda strategiska val trots att de alla förespråkar flexibilitet, decentralisering och avreglering.

Jeremy Waddington & Reiner Hoffman (red): Trade Unions in Europe facing challenges and searching for solutions, ETUI, Byssel 2000, 713 sid, ISBN 2-930143-36-3

Den här antologin beskriver de nya utmaningar som de fackliga organisationerna i Europa ställts inför sedan 1970-talet, och hur fackföreningarna i EUs medlemsländer (utom Luxemburg) samt Norge och Ungern försökt möta dessa. Reiner Hoffman avslutar boken med ett intressant kapitel om varför det är nödvändigt att utveckla ett effektivt system för facklig representation och aktivitet på europeisk nivå som komplement till de nationella modellerna för arbetsmarknadsrelationer – inte för att ersätta dessa eller utplåna deras särdrag.

Anders Kjellberg: Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige, andra utvidgade och reviderade upplagan, Arkiv förlag, Lund 2001, 423 sid, ISBN 91-7924-133-6

Denna bok, som redan får betraktas som ett standardverk, har kommit ut i ny, utvidgad och omarbetad upplaga. Liksom den förra innehåller denna det mesta man kan behöva veta om facklig organisationsgrad i Sverige, men här finns också två helt nya kapitel. Det ena sätter in förändringar i organisationsgraden i ett internationellt perspektiv. I det andra resonerar författaren om vad som kan förklara den instabilitet som de fackliga organisationerna upplever sedan något tiotal år.

Kerstin Ahlberg

KALENDARIET

Välkommen till arbetsrättsprogrammets öppna seminarier i Arbetslivsinstitutets hörsal, entréplanet, Warfvinges väg 25, (T-bana Stadshagen).

Tisdagen den 13 november kl 14 – 16
Mer partssamarbete på EU-nivå – hur och varför?

Samhällskontrakt på EU-nivå? Nya samarbetsformer? Fler icke bindande avtal? Generaldirektör *Inger Ohlsson* berättar om hur EUs "högnivågrupp" tänker sig att fackföreningar och arbetsgivarorganisationer skall samarbeta i framtiden och vad de kan vinna på det. Gruppens uppdrag är att ge rekommendationer både om formerna för umgänget och vilka sakfrågor parterna skulle kunna samarbeta om. Den skall också överväga den rättsliga regleringen av relationerna på arbetsmarknaden, inklusive nya sätt att genomföra kollektivavtal.

Sverker Rudeberg, Svenskt Näringsliv, och *Bo Rönngren*, LO, kommenterar.

Arbetslivsinstitutet
HANKEN Svenska handelshögskolan
Handelshøjskolen i København

EU & arbetsrätt ges ut i samarbete mellan Arbetslivsinstitutet i Stockholm, Svenska handelshögskolan i Helsingfors och Handelshøjskolen i Köpenhamn. **Redaktör och ansvarig utgivare:** Kerstin Ahlberg, tel +46 (0)8 619 67 90 • fax +46 (0)8 619 67 95. **I redaktionen:** Niklas Bruun, Märeta Johnson, Ruth Nielsen. **Postadress:** Arbetslivsinstitutet, Arbetsrättsprogrammet, SE-112 79 STOCKHOLM. **Pressläggning:** 16 oktober 2001 **Nästa nr kommer:** december 2001. Arbetarskyddsstyrelsens tryckeri **ISSN** 1402-308

Anders Kjellberg 2001. Foto: Nils Bergendal

TV4 Nyheterna 15/4 2001 kl 18.30: ”Svenskarna vänder facket ryggen”

Transportarbetaren nr 6 2001: ”Färre ungdomar i facket” (av Anna Rydén)

Mål & Medel nr 5 2001: Fortsatt facklig tillbakagång” (notis sid 8-9)

– I början på 1990-talet hade en tredjedel av de anställda ungdomarna i åldern 16–24 år tillfälliga jobb. Idag har ungefär hälften av de anställda inom samma åldersgrupp ett tillfälligt arbete, säger Anders Kjellberg. Foto: LASSE SKOG

LO-tidningen nr 13 april 2001: Bara en av två unga går med i facket. 90-talskrisens förlorare är besvikna på facket" (sid 10-11) (av Erik Larsson). Foto: Lasse Skog (se bild ovan). Utdrag ur artikeln:
Allt färre ungdomar går med i facket. De senaste sju åren har andelen rasat med 17 procentenheter.
– Det är ungdomarna som har fått ta den hårdaste smällen då fackets positioner på arbetsplatserna har försvagats under 1990-talet.
Det säger Anders Kjellberg som är forskare på Arbetslivsinstitutet i Norrköping och verksam på sociologiska institutionen i Lund. Nyligen släppte han den andra reviderade upplagan av sin bok "Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige". I den visar han att andelen löntagare under de senaste sex åren har sjunkit från 84 procent till 79 procent. Den största minskningen har skett bland ungdomar.
(…)
Kjellberg menar att resultatet visar på en ny trend. I slutet av 1980-talet – då organisationsgraden bland ungdomar också sjönk – var det framför allt i storstäderna och inom den privata servicesektorn som andelen sjönk. Idag sker minskningen överallt. Ungdomar oavsett kön, region och sektor väljer att stå utanför facket. Det finns flera förklaringar till detta.
Anders Kjellberg menar att ungdomar känner sig svikna av fackföreningarna. I början av 1990-talet steg organisationsgraden. Många ungdomar hoppades att ett medlemskap skulle ge ökad trygghet och bättre anställningsvillkor. Men förhoppningarna förbyttes i besvikelse. Arbetsgivarna utnyttjade lågkonjunkturen under 1990-talet genom att kraftigt öka andelen tidsbegränsade kontrakt.
– I början av 1990-talet hade en tredjedel av de anställda ungdomarna i åldern 16-24 år tillfälliga jobb. Idag har ungefär hälften av de anställda inom samma åldersgrupp ett tillfälligt arbete, säger Anders Kjellberg.
Antagligen är det ingen tillfällighet att andelen fackligt anslutna har rasat mest i just denna grupp. I praktiken innebär de tillfälliga jobben en svagare förankring i arbetslivet och därmed ett minskat intresse att gå med i facket.
Kjellberg menar också att ungdomar har en mindre traditionsbunden attityd till fackföreningar idag än vad de har haft tidigare. Allt färre blir medlemmar av principiella eller ideologiska skäl och allt fler ser facket som en trygghetsförsäkring. Kravet på ett omedelbart utbyte av medlemsavgiften har dessutom blivit högre. I och med att det går att direktansluta sig till a-kassan så finns det också en möjlighet att få en viss trygghet utan att vara medlem i en fackförening. Den höga arbetslösheten under 1990-talet slog också särskilt hårt mot ungdomar som på grund av lagen om anställningsskydd var de första som fick gå när företagen gjorde neddragningar. Dessutom bredde tystanden ut sig på landets arbetsplatser.
– Den utveckling vi ser idag är att även fast anställda drar sig för att kritisera sina arbetsgivare. När tystnaden breder ut sig så påverkar det också organisationsgraden negativt, säger Anders Kjellberg.
(…)
För att vända trenden och locka fler ungdomar anser Kjellberg att facket måste bli mer synligt på arbetsplatserna och med större kraft driva arbetsmiljöfrågor. Dessutom måste andelen tillfälligt anställda minska.

Dagens Arbete/ Pappers 12/4 2001: "Allt fler stockholmare bara med i a-kassan" (av Agneta Persson).
Dagens Arbete/ Metallarbetaren nr 5 2001: "Färre med i facket" (sid 6).

Dagens Arbete/ Industrifacket nr 4 2001: "Starkt fack trots ras" (sid 9)

DIK-Forum nr 6 11/4 2001: "Fackanslutning minskar – och ökar"

Du & Jobbet nr 4 april 2001: "Facklig anslutning minskar"

Sydsvenskan 3/4 2001: "Hundraprocentig kampvilja hos handelsanställda. Fakta fackanslutning" (av Tommy Lindstedt)

Seko-Magasinet april 2001: "Lästips. *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* (2:a uppl.)

Headhunter 1/4 2001: "Har facket spelat in sin roll?" (av Mats Lönnerblad)

Svenska Dagbladet 1/4 2001: "Har facket spelat in sin roll?" (av Mats Lönnerblad)

Försäkringsvärlden nr 3 2001: "Unga ratar facket. Forskaren råd: Det är bara ute på arbetsplatserna intresset kan väckas" (sid 13-14) (av Marie Louise Andersén med anledning av den reviderade och starkt utökade upplagan av boken *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige*; Arkiv förlag 2001). Foto av Lasse Skog i Arbetslivsinstitutets dåvarande lokaler i Strykbrädan i Norrköpings Industrilandskap vid Motala ström. Utdrag ur artikeln:
En anledning till medlemsförlusterna är att man nu mer kritiskt prövar sin inställning till medlemskapet än tidigare, en annan är fackens ökade svårigheter att tillvarata medlemmarnas intressen på arbetsplatserna. Det framgår av färsk statistik som ingår i en reviderad och starkt utökad upplaga av boken "Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige" (Arkiv förlag i Lund).

Medlemskapet

– Unga vill inte påverka genom en stor apparat med motioner och remisser utan i en mer direktdemokratisk form på arbetsplatsen, säger Anders Kjellberg, docent vid Arbetslivsinstitutet i Norrköping. FOTO: LASSE SKOG

UNGA RATAR FACKET

Forskarens råd: Det är bara ute på arbetsplatserna intresset kan väckas

Arbetsliv nr 2 2001: Anslutningen till facket har minskat" (av Börje Nenzén)

LO-tidningen 4/5 2001: "Svenskt Näringsliv följer i nordiska spår" (av Erik Larsson)

DN 29/3 2001: "Industrin dominant i ny jätte" (av Cecilia Jacobsson)

Ekonomi

Industrin dominant i ny jätte

Det blir tredje gången gillt när Saf och Industriförbundet i dag slår sina påsar ihop och bildar Svenskt Näringsliv. Två tidigare försök har stupat – och risken finns att den nya bjässen snart kommer att drabbas av inre slitningar.

Arbetsgivarnas nya bjässe

Den 29 mars går Svenska Arbetsgivareföreningen, Saf, och Sveriges Industriförbund, Industriförbundet, i graven, och Svenskt Näringsliv ser dagens ljus.

Svenskt Näringsliv ska huseras i Industriförbundets gamla hus på Storgatan 19 i Stockholm, som döpts om till Näringslivets hus.

Styrelseordförande: Göran Gyll

Vd: Göran Tunhammar

Övriga i presidiet:
• Michael Treschow
• Signun Hjelmquist
• Björn Andersson

Chefekonom:
• Stefan Fölster

Internationell samordnare:
• Jan Henn

Småföretagsansvarig:
• Gunnar Engström

Arbetsmarknadsfrågor och medlemsanskaffning:
• Jan-Peter Duker

Miljö- och infrastrukturfrågor:
• Ulla-Britt Fräjdin-Hellqvist

NÄRINGSLIVETS HUS

- NY BOK *ARBEJDSGIVERE I NORDEN* OM BLAND ANNAT SAMMANSLAGNINGEN 2001 AV SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN (SAF) OCH SVERIGES INDUSTRIFÖRBUND TILL SVENSKT NÄRINGSLIV
  Bakgrunden diskuteras i Anders Kjellbergs kapitel "Arbetsgivarstrategier i Sverige under 100 år" i Carsten Strøby Jensen (red) *Arbejdsgivere i Norden. En sociologisk analyse af arbejdsgiverorganisering i Norge, Sverige, Finland og Danmark* (Nord

2000:25; 436 sid) Nordisk Ministerråd, København 2001, sid 155-284.
För utförligare information om boken

Pressmeddelande Lunds universitet 2001-03-29:

Tredje gången gillt: Arbetsgivarjättar går samman

I dag går SAF och Industriförbundet samman och bildar föreningen Svenskt Näringsliv. Jämfört med övriga nordiska länder är Sverige sent ute med att slå samman topporganisationerna för arbetsgivarfrågor och näringspolitiska frågor. Det framgår av en ny studie av arbetsgivarna i Norden som Nordiska Ministerrådet ger ut. För undersökningen av de svenska arbetsgivarna svarar Lundasociologen Anders Kjellberg.

Anders Kjellbergs kapitel kan laddas ned här

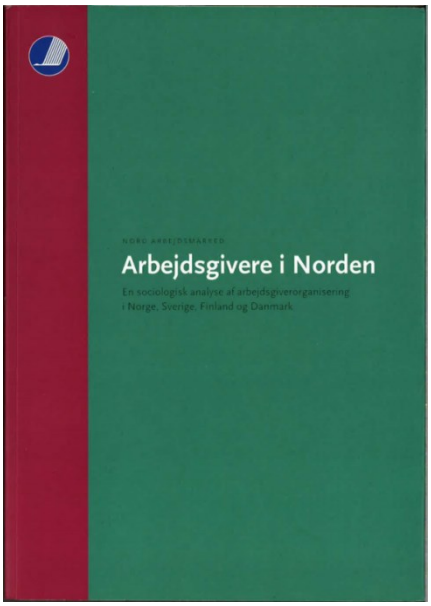

Jusek-tidningen 27/3 2001: ”Facklig nedgång – utom i IT-branschen” (av Ann Marie Bergström)

Kommunalarbetaren 26/3 2001: ”Inte bara Kommunal som tappar” (av Stephen Lindholm). Läs här: https://www.ka.se/inte-bara-kommunal-som-tappar

Kommunalarbetaren nr 6 2001, sid. 6-7: ”Kommunal tappar medlemmar” och underrubriken ”Inte bara Kommunal som minskar” (av Stephen Lindholm).

SAF-Tidningen Näringsliv 20/3 2001: ”Allt färre med i facket”.

Svenska Dagbladet Näringsliv 16/3 2001: ”Apropå facket. Föryngring blir nästa stora utmaning” (av Anna Danielsson)

BYGGNADS arbetaren
Byggnadsarbetaren 14/3 2001: ”Byggnads tappar medlemmar” (av Katarina Connheim). Läs här: https://www.byggnadsarbetaren.se/2001/03/byggnads-tappar-medlemmar/?show=tell-a-friend

Dagens Nyheter 14/3 2001: ”Ljummet intresse för facket” (av Cecilia Jacobsson)

ComputerSweden
Computer Sweden 14/3 2001: ”Facket populärt bland IT-anställda” (av Jesper Hultqvist)

Folkbladet 13/3 2001: ”Allt färre med i facket” (av Stefan Fels)

Göteborgs-Posten 13/3 2001: ”Facket tappar mark utom inom IT-sektorn” (av Pär Düsing)

Sydsvenskan, Aftonbladet, svt.se, alla 13/3 2001: ”Allt fler IT-anställda med i facket” (TT)

Dagens Arbete 12/3 2001: ”Allt färre väljer facket” (av Agneta Persson). Läs artikeln här:
Allt färre går med i facket. I dag är 79 procent av alla anställda med i facket, för sex år sedan var motsvarande siffra 84 procent. Men i IT-branschen går trenden åt motsatt håll. Det visar den nya utvidgade upplagan av boken *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige**, skriven av docent Anders Kjellberg vid Arbetslivsinstitutet i Norrköping.

I åldersgruppen 16-24 år har den fackliga anslutningen minskat mest. Mellan 1993 och 2000 sjönk andelen fackligt anslutna här med 17 procentenheter, från 62 procent till 45 procent. Nedgången omfattar alla oavsett kön, region och sektor, men drabbar främst LO-förbunden eftersom sju av tio unga anställda finns i arbetaryrken. Samtidigt ökar direktanslutningarna till a-kassan. I dag är mer än var fjärde medlem i Metalls a-kassa i Stockholm inte med i facket. Fram till 1990 var direktanslutning vanligast bland tjänstemannagrupperna. Inom IT-branschen går förändringen i motsatt riktning. Från 1990 och fram till i dag har andelen fackligt anslutna ökat från 45 procent till 58 procent. Men variationerna är stora mellan olika grupper. Endast 38 procent av storstädernas IT-anställda under 30 år är med i facket. Motsvarande siffra för samma IT-bransch och samma åldersgrupp men utanför storstäderna är 67 procent.

En av orsakerna till det dalande intresset är enligt Anders Kjellberg att allt fler har blivit kritiska till facket och vill få mer valuta för sina medlemsavgifter. Sedan 1990-talets arbetslöshetskris har facket ute på arbetsplatserna fått det svårare att ta tillvara medlemmarnas intressen. Tydligast är det på arbetsmiljöområdet där facket har svårt att hantera den pressade situation som många medlemmar på snålt bemannade arbetsplatser befinner sig i. Men nedgången till trots är den fackliga anslutningsgraden i Sverige internationellt sett fortfarande hög. Världsrekordet i facklig anslutning får vi däremot numera dela med Finland och Danmark.
Läs här: https://da.se/2001/03/allt-farre-valjer-facket/
* Boken *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* (Arkiv förlag Lund 2001, 424 sidor) är en uppdaterad och kraftigt utvidgad upplaga av 1997 års utgåva. För mer information om boken

Dagens IT 12/3 2001: ”Sex av tio inom IT med i facket” (av Monica Kleja)

Datormagazin 12/3 2001: ”Facklig tillbakagång men inte inom IT” (av Per Westman)

Akademiker SACO-tidningen nr 2 2001: ”Minskad fackanslutning – bara IT-branschen går emot strömmen” (sid 12-13).
Presenterar forskningsresultat från nya upplagan av *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* (Arkiv förlag 2001)

Pressmeddelande Arbetslivsinstitutet 12/3 2001: ”Fortsatt facklig tillbakagång – men IT-branschen mot strömmen” (av Judit Hadnagy)

Svensk Hotellrevy 9/1 2001 (ledaren): ”Facket behöver en storstadsminister” (av Kerstin Ekberg)

Anders Kjellberg "Klass, etnicitet och facklig organisering" i Anna Holmgren (red.) *Klassamhället - förändring, splittring och facklig vanmakt*, LO idédebatts skriftserie, nr 3 i serien "Vadå klassamhälle?" Stockholm: LO 2001, sid 76-103. Mitt kapitel kan laddas ned här

Artikel i Elektrikern nr 5 2001 med anledning av boken: ”Fackföreningsrörelsen i Europa” (sid 72-73) (av Curt Isaksson) – se klipp nedan:

CURT ISAKSSON

Fackföreningsrörelsen i Europa

Kapitalet rör sig obehindrat mellan länder och världsdelar och de transnationella företagen har slitit sig loss från enskilda nationer. Samtidigt intensifieras samarbetet inom Europeiska Unionen.

Anders Kjellberg är forskare vid Arbetslivsinstitutet i Norrköping. Han har analyserat fackliga organisationer i Sverige, Europa och världen.

ÅR 2000

- NY BOK: *Trade Unions in Europe: Facing Challenges and Searching For Solutions*, ETUI (Jeremy Waddington & Reiner Hoffmann (eds), European Trade Union Institute, Bryssel 2000).

  Anders Kjellbergs kapitel heter "The Multitude of Challenges Facing Swedish Trade Unions" (sid 529-573). Läs Kjellbergs kapitel här

  Ladda ned hela boken från ETUI

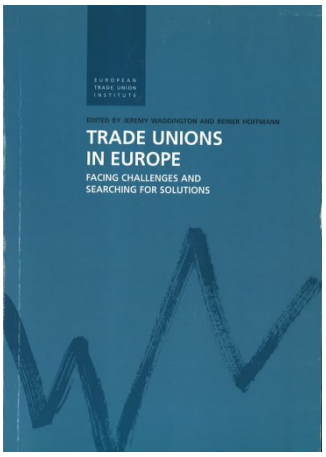

Boken recenserades i

(1) *Financial Times* 9/3 2001: “Fragile unions in an age of anxiety” (av Robert Taylor)

(2) *British Journal of Industrial Relations* 40:1 March 2002 (sid 152-154) av John Kelly, Industrial Relations Department, London School of Economics

(3) *Industrial Relations Journal* 33:3 2002 (sid 279-281) av Gian Primo Cella, University of Milan

Utdrag ur recensionen:

Hence derives the interest of this weighty volume, the result of research coordinated by the European Trade Union Institute and devoted to change in the European trade unions since the end of the Keynesian era and the demise of Taylorist–Fordist industrial production. The age, that is to say, of the great successes of industrial trade unionism, the modern trade union *par excellence*, whose main instrument of action was collective bargaining usually, at least in Europe, promoted and sustained by policies pursued by governments which if not always pro-labour were rarely anti-labour. With this book, edited by Jeremy Waddington and Reiner Hoffmann, we now have a valuable guide to collective actors as they cope with the problems of 'post' (post-industrial, post-modern or post-national as the case may be) to flank the more established guides to national industrial relations system like the one edited by Ferner and Hyman (presented in this journal in 1997). Henceforth, finding our way through the various national industrial relations systems, an integral component of the European social model, will be much easier.

Recension på svenska i Lag & Avtal nr 6 2000 sid 35: "Med fokus på facket" (där även *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* samt en annan bok recenserades) (av Kerstin Gustafsson, f d TCO-jurist)

Boken finns även på tyska: Anders Kjellberg "Schwedische Gewerkschaften vor Herausforderungen" i Jeremy Waddington & Reiner Hoffmann (Hrsg.) *Zwischen Kontinuität und Modernisierung: Gewerkschaftliche Herausforderungen in Europa*, Verlag Westfälisches Dampfboot in Zusammenarbeit mit dem EGI (Europäisches Gewerkschaftsinstitut) Münster 2001 (2:a uppl. 2002), sid 370-401. ISBN: 3-89691-448-0 Förlagets hemsida Kjellbergs kapitel kan läsas här

- NY INTERNATIONELL HANDBOK OM FACKLIGA ORGANISATIONER I VÄSTEUROPA: *Trade* Unions *in Western Europe since 1945* (Bernhard Ebbinghaus & Jelle Visser), Macmillan Press (Series "The Societies of Europe"), London 2000, där Anders Kjellberg svarade för det svenska kapitlet, "Sweden", sid 605-655.

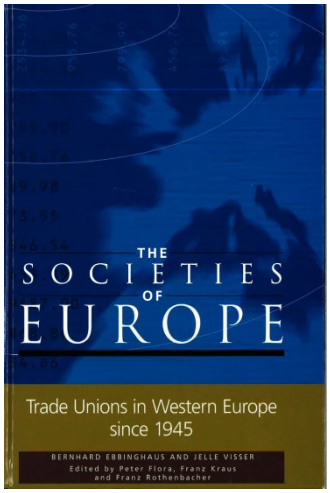

Recensioner av boken:

(1) *British Journal of Industrial Relations* 40:1 March 2002 (sid 152-154) av John Kelly, Industrial Relations Department, London School of Economics.

(2) *Industrial Relations Journal* 33:5 (sid 559-560) av Colin Crouch, European University Institute. Utdrag ur recensionen:

In an extraordinary display of painstaking historical and sociological research skills this volume tells us everything that we need to know in order to conduct research on the historical development of trade unions as organisations throughout Western Europe between 1945 and the late 1990s. In addition to two general chapters and one on the development of union structures at European Union level, it contains 15 national chapters, covering all EU member states minus Greece and Luxembourg but plus Norway and Switzerland. The EU-level chapter is far richer in data and substantive content than most documents which deal with this question. Each substantive chapter is accompanied by around 40 pages of tables, and there is in addition a CD-ROM which repeats some of the book's tables but also adds many others.

(3) *Transfer* nr 1 2001 (sid 147-149), av Richard Hyman, London School of Economics. Utdrag ur recensionen:

This massive work is the second of a series of 'historical data handbooks' edited by Peter Flora and his colleagues at Mannheim University, under the general title *The Societies of Western*.
(…)
The project to compile a handbook of membership and other data relating to European trade unions commenced in the mid-1980s; Jelle Visser was involved from the outset, Bernhard Ebbinghaus joined soon afterwards. Would they have commenced had they known the task would take a decade and a half? This is certainly a monument to scholarly endurance.
The handbook covers 15 countries: all Member States of the EU, with the exception of Greece and Luxembourg, together with Norway and Switzerland. Each country chapter follows a standard format consisting of two main parts: an introductory 'Profile' gives a historical overview covering roughly two centuries of political developments, industrial relations and employer organisation, trade union evolution, structure and membership, and explaining data sources (in most cases, primarily the unions themselves). A series of Tables (which take up the bulk of space in each chapter) then present a chronology of key events, lists of unions and confederations, statistics on union formations and closures, membership data including concentration ratios, density figures, and occupational and gender distributions – and much else.
(…)
The work accomplished by Ebbinghaus and Visser is a vast resource, a sourcebook which will be an indispensable reference tool for anyone writing on, or seeking to understand, trade unionism in the different countries of western Europe;

- NY BOK MED ANLEDNING AV DET DANSKA SEPTEMBERFORLIGETS 100-ÅRSJUBILEUM 1999
  Anders Kjellberg "Facklig organisering och partsrelationer i Sverige och Danmark" i Flemming Ibsen & Steen Scheuer (red.) *Septemberforliget og det 21. århundrede. Historiske* perspektiver *og fremtidens dilemmaer*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, København 2000, sid 53-68. ISBN: 87-574-0259-0
  Kjellbergs kapitel kan laddas ned här

Affärscorrespondenten (Bilaga till Östgöta Correspondenten) 17/10 2000: ”En tudelad arbetsmarknad”. Artikel av Anders Kjellberg. Läs den här: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=589215&fileOId=601379

EXPRESSEN.SE
Expressen 5/9 2000: ”… och makten glider dem ur händerna” (av Marika Wischman)

Nerikes Allehanda 27/3 2000: ”Allt fler ungdomar väljer bort facket. Mindre än varannan är ansluten. ’Man vill få ut något för avgiften’ ”

Lag & Avtal nr 6 2000 sid 33: "En succéhistoria med frågetecken" (Anders Kjellberg recenserar Reinhold Fahlbecks bok *Nothing Succeeds Like Success. Trade Unionism in Sweden,* Juristförlaget i Lund 1999). Läs här: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=584843&fileOId=4393684

Lag & Avtal nr 6 2000 sid 35: "Med fokus på facket” (recension av *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* samt två andra böcker) (av Kerstin Gustafsson, f d TCO-jurist)

TCO-tidningen nr 8 (maj) 2000: ”Facket tappar ungdomarna” (sid 1) och ”Svårt locka ungdomar till facket” (sid 5) (av Lennart Frykskog)

Civilingenjören nr 3 17/4 2000: ”Unga vänder facket ryggen”

Trelleborgs Allehanda 22/3 2000: ”Inte svårt värva unga till facket” (enligt fackförbunden i Trelleborg)

DN 17/3 2000, sid. A12: ”Facken förlorar folk. Omfördelning mellan organisationer. Akademikerförbund vinnare när LO och TCO tappar medlemmar” (av Bosse Andersson). Se rubrik nedan:

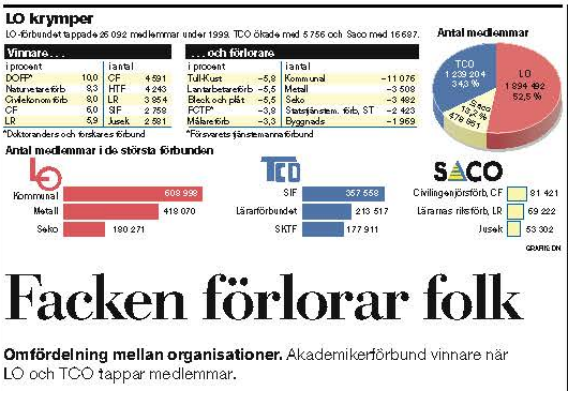

Utdrag ur artikeln:
Men faktum är att det finns en trend mot minskande organisationsgrad. Det visar siffror som Anders Kjellberg vid Arbetslivsinstitutet tagit fram. Under krisåret 1993 var 83,9 procent av de anställda fackligt anslutna. Sedan dess har organisationsgraden stadigt minskat med några tiondels procentenheter varje år och var 1999 nere i 80,6 procent. Väljer man däremot 1990 som startår för en jämförelse kan man konstatera den fackliga organisationsgraden i stort sett är oförändrad. Minskningen under senare tid kompenseras av att många sökte sig till facket under de svåra åren under 90-talets första hälft.

Det är i huvudsak de unga som sviker facket. I gruppen anställda i åldern 16-24 år var 62,4 procent fackligt anslutna 1993, vilket var en toppnotering. Sedan blev tiderna bättre och det fackliga intresset svagare. Förra året hade siffran rasat till 46,7 procent.
- Det är en av de mest iögonenfallande förändringarna vad gäller fackligt medlemskap under de senaste tio-femton åren skriver Anders Kjellberg i en analys.

Sveriges Radio Nyheter P4 Norrbotten: ”Fackligt aktiva hotas” (Anders Kjellberg intervjuas av Håkan Sunesson)

Sveriges Radio Nyheter P4 Jämtland: ”Lågt fackligt intresse bland unga” (Anders Kjellberg intervjuas av Anita Jacobsson)

Dagens Arbete / Industrifacket nr 5 2000: ”Färre unga med i facket” (sid 6)

Metallinfo nr 3 10/3 2000: Alarmerande siffror i studie från Arbetslivsinstitutet: Fackanslutningen bland yngre nere på en rekordlåg nivå – mindre än varannan är i dag medlem i en fackförening!

Dagens Arbete 10/3 2000: ”Många unga utanför facket” (av Fredrik Kornebäck). Läs här: https://da.se/2000/03/manga-unga-utanfor-facket/

TCO-tidningen nr 15 2000: ”Fortsatt tapp för facket” (av Lasse Laurén)

Akademiker 2 2000: ”Rekordlåg facklig anslutning bland unga” (sid 31)

Statstjänstemannen nr 7 2000: ”Unga i Jönköping. Fackligt medlemskap ifrågasätts. ’Facket är gubbstyrt och dyrt’” (sid 16-17) (av Marianne Wiberg)

Statstjänstemannen nr 4 2000: ”Ungdomar. Rekordlåg fackanslutning” (av Christer Forsberg)

LO-tidningen nr 9 10/3 2000: ”Därför sviker ungdomarna facket” (av Göran Jacobsson)

Skaraborgs Läns Tidning m fl tidningar 10/3 2000: ”Allt färre ungdomar vill vara med i facket” (FLT)

Östgöta Correspondenten m fl tidningar 9/3 2000: ”Fler studenter väljer facket” (TT)

Folkbladet 9/3 2000: ”Arbetslivsinstitutet invigt. Invandrare i facket” (av Göran Johansson)

Dalademokraten 9/3 2000: ”Unga väljer bort facket. Mindre än varannan anställd i åldern 16-24 år är med i något fackförbund” (av Helena Lundberg)

DN 9/3 2000: ”Rekordlågt antal unga i facket” (av Bosse Andersson)

Falukuriren 7/3 2000: ”Allt fler unga överger facket” (av Ulrica Sörman)

Sydsvenskan 7/3 2000: ”Ungdomar struntar i facket. Knappt hälften anslutna idag, mot två tredjedelar 1993” (av Elin Fjellman)

Borås Tidning 7/3 2000: Allt färre unga är med i någon fackförening” (TT)

Metro 7/3 2000: ”Facket lockar inte unga. Hälften av dem som arbetar står utanför” (av Marie Hallman)

Jönköpings-Posten 7/3 2000: ”Färre unga går med i facket”

Computer Sweden 7/3 2000: ”Unga IT-proffs flyr facket” (av Alexandra Skötte)

SIF-tidningen nr 6 7/3 2000: ”Färre unga i facket” (av Niklas Hallstedt)

Artikel i Dagens Förvaltning 6/3 2000: ”Rekordlåg facklig anslutning bland unga” presenterar resultat om den fackliga organisationsgraden från nedanstående bok:

- NY BOK OM DEN SVENSKA MODELLEN EFTER 1990-TALSKRISEN
  Stig Tegle (red.) *Har den svenska modellen överlevt krisen? Utvecklingstendenser i arbetslivet inför 2000-talet*, Arbetslivsinstitutet, Stockholm 2000. Ett av kapitlen är Anders Kjellberg "Facklig organisering och arbetsmarknad: marginalisering av ungdomar och invandrare?" samt "AKU 1987-1998 om facklig organisationsgrad, antal fackanslutna och antal löntagare", sid 49-75 och 111-148.
  Anders Kjellbergs kapitel inkl. tabellbilaga kan laddas ned här
  Hela boken kan laddas ned här

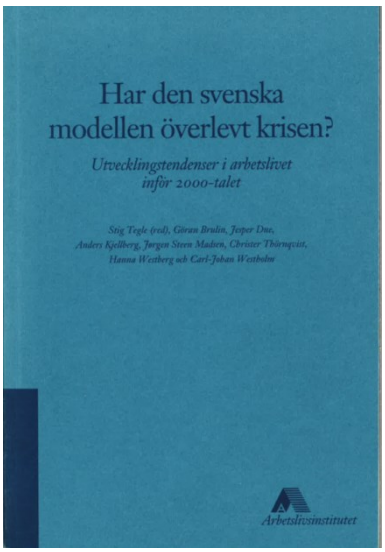

TT 6/3 2000: ”Facket tappar ungdomar”

Sveriges Radio P1 Morgonekot 6/3 2000 kl 7.00: ”Unga löntagare ratar facket under goda tider” (Anders Kjellberg intervjuas av Anders Ask)

SVT2 Östnytt 2/3 2000 kl 19:10: ”Projektanställningar och vikariat ökar kraftigt” (Anders Kjellberg intervjuas av Jonas Björnstjerna i studion, reporter Åsa Hedberg)

SIF-tidningen 1/1 2000: ”Allt fler högutbildade väljer facket” (sid 52) (av Linda Svensson)

TCO-tidningen nr 1 2000: ”Snabba beslut och nya arbetssätt. Anders Kjellberg: Facket måste återigen bli en folkrörelse” (artikel i temaserien ”Facket i ny tid”) (sid 14) (av Lennart Frykskog). Se klipp nedan:

Snabba beslut och nya arbetssätt

Anders Kjellberg: Facket måste återigen bli en folkrörelse

– För facket blir det en verklig utmaning att se till att alla får en chans i arbetslivet, säger Anders Kjellberg.
– Det är oerhört viktigt att de unga dras med i det fackligt arbetet och då måste de ha arbete.

Anders Kjellberg i sociologiska institutionens östra trapphall. Foto: Tommy Olofsson/ Grupp 5.

ÅR 1999

SKTF-tidningen nr 10 1999: ”Så blir facket en kraft att räkna med” (sid 17) (av Niklas Lindstedt)

Kommunal-Nytt nr 8 1999: ”Forskare om hur man värvar medlemmar. Personliga kontakter och mer ’lokal nytta’” (av Karine Mannerfelt). Artikelns ingress:
- Facket måste både bli mer serviceinriktat och mer medlemsnära.
Det sa Anders Kjellberg från Lunds universitet vid Kommunals konferens om medlemsrekrytering och medlemskapets värde.

Svensk Hotellrevy nr 6 1999: ”’Alla ska ha en chans till utveckling’” (sid 30) (av Stefan Danielsson). Utdrag ur artikeln:
Decentralisera? Javisst! Facket måste spela en roll på arbetsplatsen. Där avgörs om en medlem ska få möjlighet till kompetensutveckling, högre lön och en bra arbetsmiljö. Men facket måste söka nya vägar och satsa på ett mer informellt arbetssätt.
Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet och forskare vid Arbetslivsinstitutet i Norrköping, är en av de forskare som sluter upp bakom Hotell och Restaurangs idéer bakom ett medlemsnära fack.
(…)
Anders Kjellberg varnar för en utveckling där facket renodlas till ett serviceorgan som enbart gör saker **åt** medlemmarna i stället för att arbeta **tillsammans** med dem.
- De vanliga medlemmarna måste ges möjlighet och förtroende att uppträda mer aktivt på arbetsplatserna, och själva formulera sina krav.
(…)
Fackligt engagemang kan ha både arbetsplats och yrke som bas. Eftersom många yngre medlemmar hoppar mellan olika jobb är det ofta svårt för dem att hinna komma in i den fackliga strukturen. Då är det kanske lättare att ingå i ett yrkesnätverk eller tillåtas arbeta med någon enstaka fråga som känns särskilt viktig.
- Det är nödvändigt att våga experimentera sig fram till nya sätt att jobba fackligt, säger Anders Kjellberg.

Nedan ses Anders Kjellberg i sitt arbetsrum på sociologiska institutionen, Paradisgatan 5G, Lunds universitet. Foto: Marianne Danielsson.

Forskaren Anders Kjellberg tycker att man måste pröva om det går att ha vissa enstaka frågor eller vissa yrkesgrupper som bas i det fackliga arbetet i stället för, som i dag, arbetsplatsen. Foto: MARIANNE DANIELSSON

- NORSK ÅRSBOK MED TEMAT LO-NORGE 100 ÅR

Anders Kjellberg "Fagorganisering i Norge og Sverige i et internasjonalt perspektiv" Arbeiderhistorie *1999. Aarbok for Arbeiderbevegelsens Arkiv och Bibliotek* Oslo 1999, sid 57-83. Tema: LO 100 år.
Hemsida
Kjellbergs komparation Norge – Sverige kan laddas ned här

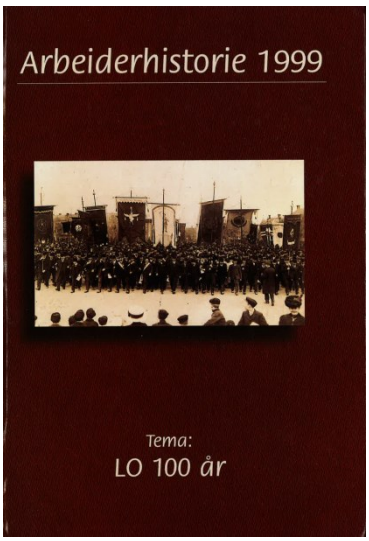

OM FÖRENINGEN EGNA HEM OCH EGNAHEMSRÖRELSENS UPPKOMST
"Uppstod egnahemsrörelsen på landet eller i staden?" *Folkets Historia* nr 3-4 1999, sid 130-132 (Kommenterar Per-Olof Remmares artikel om Föreningen Egna hem i Motala, publicerad i Folkets Historia nr 1 1998)
https://portal.research.lu.se/portal/files/4676216/625894.pdf

ÅR 1998

- BOKEN *CHANGING INDUSTRIAL RELATIONS IN EUROPE*
  Anthony Ferner & Richard Hyman (eds.) Blackwell, Oxford 1998). Anders Kjellberg medverkade med kapitlet ”Sweden: Restoring the Model?" (sid 74-117). https://portal.research.lu.se/sv/publications/sweden-restoring-the-model

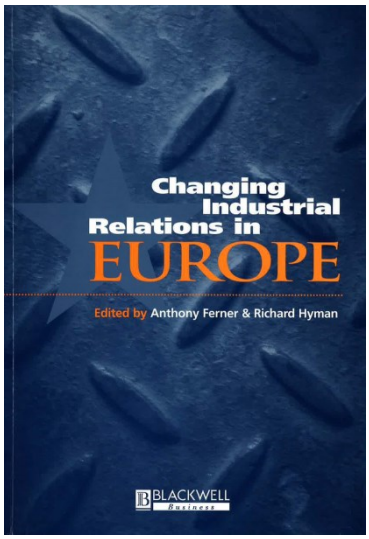

Recension (1) i *Transfer* nr 3 1998 (sid 564-568) av Thomas Murakami, University of Western Sydney, Australia.
Utdrag ur recensionen:

Though it has received a different title, Ferner and Hyman’s new collection is an update of their previous work *Industrial Relations in the New Europe*. Accordingly, like the earlier work, the new collection deals with industrial relations in Europe and not European industrial relations, i.e. industrial relations regulation by the European Union (EU). As such, it discusses industrial relations in 17 individual European countries, 15 of them EU member states, plus Norway and Switzerland. After six years, the editors correctly felt that a revision was necessary because Europe and industrial relations in Europe have changed. Rather than seeking to adopt a rigid framework forcing all 17 countries into an ’academic straitjacket’, the editors left it to the individual country expert’s discretion to emphasise specific features of each country’s industrial relations particularities. Such an approach is inevitably to the detriment of comparability, while promoting a deeper understanding of each country’s industrial relations regime. This is clearly the main aim and value of the collection.
(…)
In many European countries a definite move to ’decentralisation’ or a ’logic of decentralistion’ as expected by Katz and others, did not seem to have happened to the extent many had thought. While industrial relations in Germany remains largely at the same level (regional and industrial collective bargaining), Sweden has shifted towards that level, while Italy has moved towards ’higher-level co-ordination’.
(…)
In sharp contrast to the (ir)rationalists and the deregulation prophets, there seems to be a revitalisation of ’corporatism’ in Europe. For a long time Sweden was one of the classical countries of corporatism, However, the Swedish social-democrats did not restore their long tradition of corporatism that started in 1938.
(…)
Having discussed the authors’ general overview of recent trends in industrial relations in Europe, three countries will be chosen as examples for recent changes in those EU member states. (…) Secondly, Kjellberg views the last decade in Swedish industrial relations as the time of “profound changes”, even though they have not been as radical as in Britain. Nevertheless, the decentralization plague reached Sweden as well, though their industrial relations did not move towards an individualistic system as it has been claimed for Britain. As in several other countries, decentralization was followed by increasing wage gaps (...and women have lost again!) and by a “transition from full employment to mass unemployment” (p.113). The author views the ”SAF’s withdrawal from almost all government bodies at central as well as regional and local level” (p.93) in 1992 as “the ending of corporatist representation” (p.113). While decentralisation had many negative implications for trade unions in several other countries, in Sweden decentralization might result in the opposite: here, unions had to “come closer to their members” (p.114).
(…)
In conclusion, this new Ferner and Hyman edition provides the most comprehensive, detailed, current and indepth analysis of industrial relations in Europe.
(…)

Nonetheless, while it appears that the impact of industrial relations created by the EU and the imminent arrival of the 'euro' has been underestimated by the editors, their book is absolutely indispensable for anyone interested in understanding industrial relations in 17 states in western Europe.

Recension (2) i *British Journal of Industrial Relations* 37:2 juni 1999 (sid 337-338) (Bernhard Ebbinghaus, Max Planck Institute for the Study of Societies, Cologne). Utdrag ur recensionen:
Anders Kjellberg's chapter provides a comparative overview on the Nordic model that helps readers to understand the Swedish case and invites comparison with the following chapters on other Scandinavian countries. (…)
As a comprehensive and up-to-date guide to the current changes in industrial relations in Western Europe written by an outstanding team of country experts, this second edition certainly deserves a wide readership.

Recension (3) i *Acta Sociologica* 1999 vol. 42, sid 170-172 (Ari Nieminen, Sociology of Law University of Helsinki, Finland). Utdrag ur recensionen:
For anyone interested in European industrial relations developments this book is essential reading.

Recension (4) i *Tidskrift for Arbejdsliv* nr 1 2000 (sid 119-121) av Herman Knudsen, Institut for Samfundsudvikling og Planlaegning, Aalborg Universitet.

Recension (5) i *Industrial Relations Journal. European Annual Review 1997* (ed. By Brian Towers and Mike Terry 1998), pp. 226-230. Utdrag ur recensionen (by Gian Primo Cella, University of Milan):
Also the Nordic Model, once the apparent stronghold of industrial relations and of the collective actors, displays several new features. But here too, the conditionings and orientations of the institutional path still exert their influence. The essay on Sweden (by A. Kjellberg) returns to the origins of the 'historic vompromise' in the 1930s, but then immediately examens the erosion of the historiccl model of industrial relations founded on self-regulation by the social partners brought about by state intervention and pressure towards decentarlisation. Substantial changes have taken place internally to the Swedish unions and, as in the British case, they have stemmed from the declining power of the private-sector federations. Yet the trend towards decentralised bargaining, set in motion in order to curb the solidarist wages policy of the Swedish unions, does not seem to have overturned the traditional model. Tripartite bargaining with the more active involvement of the state – also in response to the increased number of bargaining actors and of levels of industrial concflict – seems to be the most likely pattern for the future. Whatever the case may be the author stresses that, compared with the 1930s 'a new Swedish model will probably comprise a different mix of self-regulation and state regulation' (p. 97).

Recension (6) Beaumont, P. B.. In: *Relations Industrielles / Industrial Relations*. 54(2):415-416.

Recension (7) Darbishire, Owen. In: *Comparative Labor Law & Policy Journal*. Spring, 1999, Vol. 20 Issue 3, p531; University of Pennsylvania

Arbetsmarknad & Arbetsliv nr 2 1998 (sid 152-158): "Recension av Inga Hellberg: 'Det fackliga förtroendet. En studie av ombudsmän och experter 1950–1991'". Artikel av Anders Kjellberg som kan läsas här: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=155587&fileOId=625407

Arbetarhistoria nr 85-86 1998 (sid 19-22): "Facklig anslutning och makt - ett internationellt perspektiv". Artikel av Anders Kjellberg som kan läsas här:
https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=586422&fileOId=2064399

Seko-magasinet september 1998: ”Nyttan avgör fackets framtid” (sid 40-41) (av Björn Forsberg).
Ingress:
Ett starkt lokalt fack där kvinnor, invandrare och ungdomar har ett stort inflytande. Det är där man hittar embryot till framtidens fackliga organisation. Det säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet.

Nedan ses Anders Kjellberg utanför östra porten sociologiska institutionen, Lunds universitet. Foto: Helge Rubin.

Ett starkt lokalt fack där kvinnor, invandrare och ungdomar har ett stort inflytande. Det är där man hittar embryot till framtidens fackliga organisation. Det säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet.

Nyttan avgör fackets framtid

Text: Björn Forsberg
Foto: Helge Rubin

– Jag tror på fackets framtid, säger Anders Kjellberg som tror på en hög organisationsgrad även i framtiden, samtidigt som mycket måste ändras för att locka medlemmar.

Det finns en enorm fackligt potential inför framtiden, om vi ser till alla självständiga, kunniga, initiativrika individer som finns. Det är på dessa fackets främste ivrårkn sig, säger Anders Kjellberg.

– Därför gäller det att bygga en organisation som har en tydlig servicefunktion samtidigt som medlemmarna själva får utrymme att ta upp de frågor som de tycker är viktiga och aktuella.

Optimist är han Anders Kjellberg, trots eller tack vare, flera årtionden av studier om arbetarrörelsen. Han har också en hel del akademiska betyg i ämnen som nationalekonomi, statsvetenskap, psykologi och historia.

Studierna har lett till både en pol mag och en fil mag.

Lära av historien

Född i Motala, men sedan länge inbiten lundensare, utbildad lärare och företrädare för den svenska arbetarrörelsen har han också haft ett skrålkt intresse för dess amerikanska motsvarighet. Det pekar samtidigt på de två linjer som hans forskning rör sig efter, nämligen det historiska och det internationella perspektivet.

– De institutionella förutsättningarna skiljer sig mellan olika länder och för att förstå dessa måste man gå tillbaka i historien. Då kan det bli mer begripligt varför det är på det ena eller andra sättet.

Det är början på september inbrukad. Antligen kan man, efter en rekordregnig sommar, börja tala om bättsommar. Det är vanligt, men morgonen på den gamla hungkärkullen i Lund har börjat skifta i färg. Tidigare vårdades här patienter med tbc, eller någon annan lungsjukdom.

Ungdom med kunskap

Sedan något årtionde har den gamla lasarettsbyggnaden tagits över av universitetet. Det är burget och välbyggt, tröda tegelstenar i väggarna, tyst och stilla med en atmosfär av stabil trygghet, mellan husen vandrar studenterna och mitt emot sociologen bjuds kurböcker ut till bugade spekulanter.

Kunskap och ungdom trängs. Det är framtiden. Frågan är om facket finns med på den annan. Många tvivlar fast vi traditionellt sett har vant oss vid en hög organisationsgrad i Sverige. Enligt Anders Kjellberg finns det flera orsaker till framgångarna:

- den på en och samma gång centralistiska och decentralistiska organisationsmodellen
- en relativ styrkejämvikt mellan arbete och kapital på arbetsmarknaden och i samhället, vilken bland annat tagit sig uttryck i principiellt viktiga kompromisser
- tjänstemännens och akademikergruppernas organisering i egna fackförbund och centralorganisationer
- frånvaron av en politiskt och religiöst splittrad fackföreningsrörelse
- förekomsten av fackliga avtalssystem
- den stora offentliga sektorn

– Man kan också tillägga punkter som den svenska inriktningen på självreglering eller partsreglering snarare än statsreglering. Genom frånvaron av bland annat minoritetsskyddslagstiftning har man undgått risken att de fackliga organisationerna framstått som överflödiga i lönegarnas ögon.

– Den svenska partsmodellen kontrasterar här starkt mot den franska traditionen av statsreglering.

Handlar om relationer

Det finns också andra internationella jämförelser att göra. Även om organisationsnivån är högst i Sverige, Danmark och Finland där s-kassan är knuten till facket så finns det inget entydigt samband. I Belgien har man samma system. Trots det ligger organisationsgraden inte högre där än i Norge, som har en statlig a-kassa. Istället handlar det om att ha så många olika typer av relationer, mellan medlem, arbetsmarknad och organisation som möjligt, där förekomster av kollektivavtal är en annan betydelsefull faktor, tillsammans med mycket annat.

– En av mina slutsatser är att en hög organisationsgrad förutsätter att fackföreningen finns på arbetsplatsen, där det mäste finnas ett önseskligt intresse.

Anders Kjellberg visar och förklarar där vi sitter vid borderl med var sin pappmugg, den ena med te och den andra med kaffe. Han plockar fram olika uppsatser han skrivit och sin senaste bok ”Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige”, som han 1998 fick Rudolf Meidner-priset för.

Alla var med

Han har nogs studerat orsakssambanden till varför det ena landet har en hög organisationsnivå och det andra har en lägre. Det finns naturligtvis inga enkla förklaringar. Det mesta är komplext. Skillnader finns i jämförelser mellan länder men också över tid. Se vi till Sverige var exempelvis många tidigare med i facket av principiella skäl, det var bara självklart att vara med, så hade mörlar och farfar varit, kunde också mormor. På arbetsplatsen var alla medlemmar, från första dagen på jobbet.

– Det kunde nästan vara ett tvång och det fanns ingett utrymme att stå utanför.

Sverige har världsrekord i facklig anslutning, men en klart ökad instabilitet utmärker de senaste 10 åren. Vilka är motiven att tillhöra en fackförening i dagens svenska samhälle resp. att inte göra det? Sociologiska mikro- och makroperspektiv på fackliga organisationer – hur kan de förenas? Utmärks ”industrial relations” i de utvecklade marknadsekonomierna av internationell konvergens eller divergens?

Det är några av de frågor som Anders Kjellberg tar upp till diskussion utifrån sin bok *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige*, som belönsas med 1998 års Rudolf Meidner-pris för forskning i fackföreningsrörelsens historia. Seminariet äger rum fredagen den 18 september 1998 kl 13.15–15.00 i Konferensrum 1, Sociologiska institutionen.

Underlag till seminariet: Kjellberg, A. *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* (Lund: Arkiv 1998); Kjellberg, A. ”Facklig anslutning och arbetslivsrelationer – internationell konvergens eller divergens?” i *Arkiv* 69-70 1997 (finns att köpa till rabatterat pris, 50 kr, hos Anders Kjellberg, rum 337).

Välkomna! Thomas Brante

Helsingborgs Dagblad 7/8 1998: ”Många har inte råd med facket” (FLT)

Västerbottens-Kuriren 7/8 1998: ”Allt fler lämnar facket” (av Johanna Kronlid)

Sydsvenskan 6/8 1998: ”Strejkvägrare utesluts. De protesterande byggnadsarbetarna i Kristianstad går med i Snapphanebygden fackförbund istället” (de vägrade sympatistrejka med Målareförbundet) (av Elin Fjellman)

Sveriges Radio P1 Jobbet 2/6 1998: Inslag av Louise Hertzberg om Anders Kjellbergs forskning

- RUDOLF MEIDNER-PRISET 1998 FÖR FORSKNING I FACKFÖRENINGS-RÖRELSENS HISTORIA

TIDNINGARNAS TELEGRAMBYRÅ 1998-05-21: Rudolf Meidner-pris till lundadocent
STOCKHOLM (TT) Anders Kjellberg, Lundadocent i sociologi, tilldelas årets Rudolf Meidner-pris. Kjellberg belönas med 10 000 kronor för boken "Fackliga organisationer och medlemmar dagens i Sverige", som kom ut 1997. Rudolf Meidner-priset instiftades 1994 av Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek.

Aftonbladet.se 22/5 1998: ”Rudolf Meidner-pris till lundadocent” (TT)

Arbetet 23/5 1998: Belönas med Meidnerpriset. Docent prisas för sin forskning i fackföreningsrörelsens historia” (sid 1 och 4)

Helsingborgs Dagblad 24/5 1998, sid 19 Namn för dagen: ”Anders Kjellberg, Lund, docent i sociologi tilldelas Rudolf-Meidner-priset på 10 000 kronor, detta för boken Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige, som kom ut 1997. ”

Göteborgs-Posten 27/5 1998: Lundadocent belönad för bok” (TT).

Motala Tidning 28/5 1998: ”Meidner-priset till Motalafödd docent” (av Pelle Johansson). Foto: Drago Prvulovic september 1997 – se bild nedan:

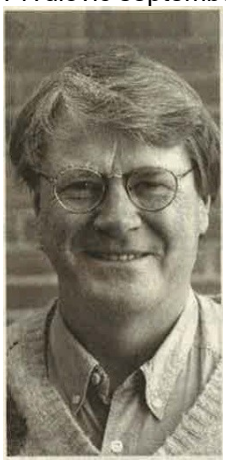

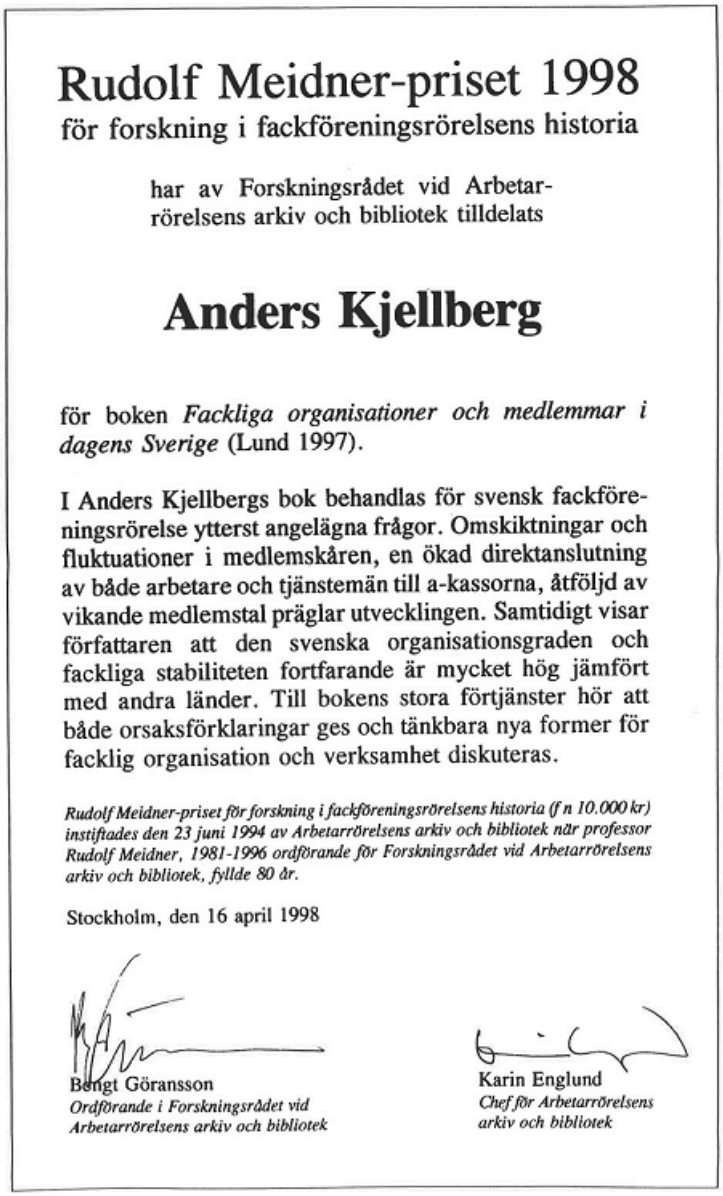

Rudolf Meidner-priset 1998
för forskning i fackföreningsrörelsens historia

har av Forskningsrådet vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek tilldelats

Anders Kjellberg

för boken *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* (Lund 1997).

I Anders Kjellbergs bok behandlas för svensk fackföreningsrörelse ytterst angelägna frågor. Omskiktningar och fluktuationer i medlemskåren, en ökad direktanslutning av både arbetare och tjänstemän till a-kassorna, åtföljd av vikande medlemstal präglar utvecklingen. Samtidigt visar författaren att den svenska organisationsgraden och fackliga stabiliteten fortfarande är mycket hög jämfört med andra länder. Till bokens stora förtjänster hör att både orsaksförklaringar ges och tänkbara nya former för facklig organisation och verksamhet diskuteras.

Rudolf Meidner-priset för forskning i fackföreningsrörelsens historia (f n 10.000 kr) instiftades den 23 juni 1994 av Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek när professor Rudolf Meidner, 1981-1996 ordförande för Forskningsrådet vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek, fyllde 80 år.

Stockholm, den 16 april 1998

Bengt Göransson
Ordförande i Forskningsrådet vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek

Karin Englund
Chef för Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek

Forskningsrådet vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek (ARAB) bestod vid denna tidpunkt, förutom av ordföranden Bengt Göransson (f statsråd) och Karin Englund (chef för ARAB), av bl a Annika Baude (fil lic Arbetslivsinstitutet), Sven Erlander (professor Linköpings universitet), Gudmund Larsson (LO), Hans Löwbeer (fil dr, f generaldirektör), Rudolf Meidner (professor Arbetslivsinstitutet), Lars Wessman (fil lic i historia, f chef ARAB), Ulla Wikander (professor Stockholms universitet), Ebba Witt-Brattström (docent Stockholms universitet) och Klas Åmark (professor Stockholms universitet). Forskningsrådets sekreterare var Klaus Misgeld (docent i historia, ARAB). Priset överlämnades till Anders Kjellberg den 2 juni 1998.

DN 22/5 1998: ”Namn och Nytt. Anders Kjellberg”. Artikelns text:
Anders Kjellberg är sociolog vid Lunds universitet och på senare tid flera gånger apostroferad i härvarande blad på grund av sin kunskap om facklig verksamhet. Sedan början av 1980-talet har Anders Kjellberg skrivit böcker och uppsatser om facklig organisering och ”den svenska modellen”. Nu har han fått 1998 års Rudolf Meidnerpris för forskning i fackföreningsrörelsens historia – 10 000 kronor. Priset delas ut för fjärde gången och det är Forskningsrådet vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek som utser pristagare. Professor Rudolf Meidner, känd som löntagarfondernas fader, var ordförande i detta forskningsråd åren 1981 till 1996, och priset instiftades till hans 80-årsdag den 23 juni 1984. Pristagaren belönas framför allt för sin förra året utkomna bok ”Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige” (Arkiv förlag, Lund) där han visar hur omskiktningar och fluktuationer i medlemskåren samt ökad direktanslutning av både arbetare och tjänstemän till a-kassorna tillsammans med vikande medlemstal präglar utvecklingen. Samtidigt visar Anders Kjellberg att den svenska

organisationsgraden och fackliga stabiliteten fortfarande är mycket hög jämfört med andra länder.

Boken *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* utkom 1997 på Arkiv förlag Lund (uppdaterad och kraftigt utvidgad upplaga 2001) var anledningen till att Anders Kjellberg av Forskningsrådet vid Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek belönades med Rudolf Meidner-priset 1998 för forskning i fackföreningsrörelsens historia.
Mer information om boken
2001 års upplaga uppmärksammades i Eiro:s nyhetsbrev (på engelska) (av Annika Berg)
Läs recension i Arbetsmarknad & arbetsliv av 1997 års upplaga (av Annette Thörnquist)

- FÖRFATTARSTIPENDIUM, MM

År 1998 erhöll Anders Kjellberg, förutom Rudolf Meidnerpriset för forskning i fackföreningsrörelsens historia, även författarstipendium från Läromedelsförfattarnas Förening (6 000 kronor) och forskningsbidrag (resestipendium) från Vetenskapssocieteten i Lund (5 000 kronor).

Stipendienämnden
Läromedelsförfattarnas Förening
Sankt Eriksgatan 33, 112 39 Stockholm
Tel: 08 - 650 81 21 Fax: 08 - 650 81 33
E-post: adm@lff.se

December 1998

Kjellberg Anders
S:t Månsgatan 11 A
222 29 LUND

Författarstipendier 1998

Härmed meddelas att Du har tilldelats ett författarstipendium på kronor **6 000**.

Vi räknar med att kunna utbetala stipendiet under februari månad 1999.

Om Du inte är medlem i LFF betalar du en administrationsavgift på 375 kronor (varav moms 75 kronor). Detta belopp kommer att dras av från tilldelat författarstipendium.

Ditt författarstipendium kommer att utbetalas på det sätt Du meddelat oss i Din ansökan. Om Du valt att få författarstipendiet insatt på ett bankkonto, lägg då märke till att banken inte kommer att avisera dig denna insättning separat.

Med vänliga hälsningar

LFF:s Stipendienämnd

Einar D Mellquist
Ordförande

genom

Christina Laurin
Kanslisekreterare

DN 15/5 1998: ”Förgubbning hotar facket” och ”Endast a-kassa ungas val” (av Anneli Clemente)

Nerikes Allehanda 16/3 1998: ”… men här är inte siffrorna så dramatiska”

LO-tidningen nr 17 15/5 1998: ”Rättelse”. Anders Kjellberg rättar fel i TT-telegrammet publicerat i LO-tidningen nr 16.

LO-tidningen nr 16 8/5 1998: ”Unga män lämnar facket” (Magnus Persson / TT)

Aftonbladet 7/5 1998: ”Unga män överger facket” (Magnus Persson / TT)

Örnsköldsviks Allehanda 20/3 1998: ”Facket lockar färre unga. Inget stort problem i Örnsköldsvik” (av Mats Brandon)

Svenska Dagbladet Platstorget sid. 6 5/3 1998: ”Höga avgifter avskräcker från fackligt medlemskap” (av Jan Isakson)

SIF-tidningen nr 3 1998: ”Fackets hjältar” (sid 8) (ledaren av Björn Öijer)

SIF-tidningen nr 1 1998: ”Privatanställda väljer bort facket” (sid 19) (av Marie Närlid). Se nedan:

nyheter

Privatanställda väljer bort facket

Allt fler tjänstemän går med i a-kassan men avstår från fackligt medlemskap. 30 procent av handelstjänstemännen står utanför. Nästan lika illa är det för SIF i Storstockholm. Statliga tjänstemän är däremot nästan alltid med i facket.

Internationellt sett är den fackliga organisationsgraden mycket hög i Sverige (cirka 85 procent) poängterar **Anders Kjellberg**, sociolog i Lund. Han har undersökt varför många anställda väljer att direktansluta sig till a-kassorna.

Att välja bort facket och bara vara med i a-kassan är i Sverige i huvudsak ett storstadsfenomen som startade under 80-talet. Inledningsvis drabbades nästan bara tjänstemannafacken. Men nu ökar även direktanslutningen till LO-förbundens a-kassor. Endast Pappers verkar ha en genomtrogen medlemskrets, vilket förklaras med starka arbetsplatsklubbar runt om i landet.

Frånvaron av arbetsplatsklubb är väldigt tydlig för hur industritjänstemän i Storstockholm agerar. Enligt Kjellberg är 49 procent av de klubblösa a-kassemedlemmarna direktanslutna till a-kassan. Men i dataföretag som IBM och Digital ser siffrorna ungefär likadana ut, trots SIF-klubbar.

En trend är att kvinnorna går med i facken. Samtidigt är det kvinnorna som senare förklarar ett utträde med besvikelse över att de inte har fått den hjälp de önskat. Bland männen är det oftast ändrade arbetsuppgifter som motiverar ett utträde, alternativt ”att man klarar sig själv”.

75 procent av tjänstemännen i Kjellbergs intervjuer anger sociala motiv till varför de gått med i facket. Men bara 34 procent av de yngre går med av sociala skäl. De yngre anger i stället nytto-motiv och trygghetsaspekter.

Som så många andra hävdar Anders Kjellberg att facket måste förnya sig:

– Man måste hitta nya och mindre formella arbetsformer ute i klubbarna. För det är klubbarbetet som är det viktiga.

– I ledningarna sitter oftast svenska män i övre medelåldern medan medlemmarna i allt högre grad utgörs av kvinnor, invandrare och unga som inte känner sig hemma i de fackliga strukturerna.

En femtedel av SIF:s medlemskår är högst 30 år. Denna grupp klär bara 7 procent av förtroendeposterna.

Den största tillströmningen av nya a-kassemedlemmar sker i konjunktursvackor och gäller tidigare oorganiserade. Andra har arbetsuppgifter som de inte anser går ihop med medlemskapet, alternativt anser sig ha stort inflytande på sina arbetsvillkor och därför saknar nyttan av ett medlemskap.

Debatter i massmedia om fackens vara eller inte vara tycks ha mindre betydelse.

MARIE NÄRLID

Se även "Ge facket ett ansikte" om varför medlemmar säger upp sitt medlemskap i nr 20/97 samt "80 000 enbart med i a-kassan" i nr 18/97. Internet, arkiv: www.siftidn.sif.se

Andel a-kassemedlemmar som inte är med i facket:

Staplarna visar andelen a-kassemedlemmar i Stockholm, som inte är med i HTF, Metall respektive SIF. I SIF Göteborg är a-kassemedlemmarna 19 %, i Malmö 5 %, i Luleå 4 %. Siffrorna avser 1996.

Källa: Anders Kjellberg: "Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige" (Arkiv förlag)

Anders Kjellberg
FOTO: PER HÄGGLUND

19

Civilingenjören nr 2 1998: Facket måste ha ett ansikte” (sid 30-31) (av Jan Thorsson). Artikelns ingress:

För många människor i Sverige är facklig anslutning inte längre en självklarhet. Ett nytt fenomen är att direktanslutningen till A-kassan ökar kraftigt.

- Många har en kritiskt prövande inställning till facklig anslutning. De vill se resultat och ha nytta av att vara med, säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet.

I artikeln refereras det till den 1997 utkomna boken *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* av Anders Kjellberg.

Nedan ses Anders Kjellberg framför Lunds universitet. Foto: Erland Andersson.

Facket måste ha ett ansikte

För många människor i Sverige är facklig anslutning inte längre en självklarhet. Ett nytt fenomen är att direktanslutningen till A-kassan ökar kraftigt.
– Många har en kritiskt prövande inställning till facklig anslutning. De vill se resultat och ha nytta av att vara med, säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet.

Anders Kjellberg har på uppdrag av Rådet för arbetslivsforskning nyligen genomfört en stor undersökning av den fackliga anslutningen i Sverige. I centrum för undersökningen står två LO- och två TCO-förbund, men Anders Kjellberg anser att man ur materialet kan dra generella slutsatser.

I undersökningen är det få som uppger ideologiska skäl för att vara med i facket, ett skäl som förr var en självklarhet framförallt inom LO. Det ideologiska skälet är dock fortfarande gångbart bland fackligt aktiva.

I en rad länder har den fackliga anslutningen gått ned kraftigt under 1980- och 1990-talen. I Storbritannien, Tyskland och Italien är nu endast var tredje anställd med i en facklig organisation. I Nederländerna är var fjärde med medan endast en på elva är fackligt ansluten i Frankrike. I Japan och USA har facket av olika skäl alltid varit en krisbransch.

Den fackliga anslutningen i Sverige sjönk med tio procent, framförallt bland yngre privatanställda i storstadsområdena, åren 1987 till 1991. Sedan gick den upp igen, men de senaste två åren har den åter sjunkit.

– Omständigheterna styr. Folk har kanske ett hopp om bättre tider och då tycks villigheten att organisera sig fackligt minska.

Rörligheten är störst bland tjänstemännen, men antalet icke fackanslutna ökar också bland arbetarna. Missnöje mot facket är störst på storföretag, men organisationsgraden är lägst på mindre företag.

Små arbetsplatser där arbetsgivaren hela tiden är närvarande ökar oviljan till fackligt deltagande. Inom nya, dynamiska branscher som databranschen tycker man ofta att man klarar sig själv. Ofta är anställningsvillkoren goda. Lönen kan också vara högre för outgenserade.

Anders Kjellberg poängterar ändå att det inte är fackföreningsfientlighet som är drivkraften bakom sjunkande organisationsvilja. Istället är det sociala förändringar som påverkar. Det ideologiska trycket har minskat. Yngre människor vill framförallt se en nytta av att vara med i facket. De ställer frågan: Vad får jag ut av det? Direkt motvilja mot facket kan dock förekomma hos kvinnor som anser att de inte har fått hjälp av facket i en situation där de behövt hjälp.

Alternativet till facket är att vara direktanslutna till A-kassan. Det är ett nytt fenomen att alltfler väljer det. Vanligast är det bland privatanställda tjänstemän i Storstockholmsområdet, men även inom LO-grupperna ökar direktanslutningen, framförallt bland transportarbetare och bland handelsanställda.

Fackligt närvaro ökar benägenheten till facklig anslutning. En klubb som når resultat ger bäst effekt.

– Facket måste ha ett ansikte, säger docent Anders Kjellberg.

Numera är kvinnorna i majoritet i de svenska fackföreningarna. 52 procent är kvinnor. Störst andel kvinnor finns inom TCO med 60 procent. Inom LO och Saco är 48 procent kvinnor.

Kvinnorna är däremot klart underrepresenterade i de högre beslutsstrukturerna. Orsaken kan vara, tror Anders Kjellberg, att det traditionella fackliga arbetssättet inte passar kvinnor och inte heller unga människor eller invandrare. Mindre infasmells möten utan bestämd dagordning kan vara en metod att förändra detta.

– Man bör också undvika fackligt arbete på heltid. Det blir mindre betungande.

JAN THORSSON

Fotnot: Anders Kjellbergs undersökning finns i bokform, utgiven på Arkiv förlag i Lund.

Det bör alltmer ovanligt att gå med i facket av ideologiska skäl. Det är nyttan som styr, visar Anders Kjellberg i sin forskning.

Kvällsposten 20/1 1998: ”Fler flyr facket”

DN 14/1 1998: ”Analys: Arbetsmarknad. Kollektivavtal inte självklart. Utvecklingen på Ferrita i Köping överraskade Metall” (av Bosse Andersson)

ÅR 1997

- BOKEN *FACKLIGA ORGANISATIONER OCH MEDLEMMAR I DAGENS SVERIGE* av Anders Kjellberg *(*Arkiv förlag Lund 1997; uppdaterad och kraftigt utvidgad upplaga 2001).

1998 belönad med Rudolf Meidner-priset för forskning i fackföreningsrörelsens historia.
Mer information om boken
Läs recension i Arbetsmarknad & arbetsliv av 1997 års upplaga (av Annette Thörnquist)

Grafia nr 12 1997: ”Att vara, eller inte vara, organiserad …” (recension av Magnus Drougge av *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige*). Utdrag ur recensionen:
Intresset för de fackliga organisationerna har ändrats genom årtiondena. Studien avslöjar att antalet fackligt anslutna konstant sjunker och troligtvis kommer att fortsätta sjunka om inga åtgärder vidtas.
Tyvärr finns inga färdiga recept för att få rörelsen frisk igen, men efter denna djupgående diagnos borde den hittills ”sovande” delen av rörelsen vakna till liv och inse att timmen är slagen för en uppfräschning av rörelsen. Tiderna förändras, människor utvecklas, den utvecklingen måste även rörelsen ta del av i stället för att hänga fast i gamla ideologier.
Kjellberg beskriver, bland annat med hjälp av intervjuer, arbetarnas olika syn på facket och vilka chanser man som enskild har att påverka facket.
(…)
Det här är ingen lättläst bok. Men har man väl tagit sig igenom diagram, intervjuer, fakta och slutsatser så förstår man att rörelsen måste röra sig i en helt annan riktning. De gamla ideologierna måste omvärderas och uppdateras för att klara de nya kraven som ställs av de nya arbetstagarna. Jag rekommenderar varmt att alla, framför allt de fackligt aktiva, läser boken och tar sig en rejäl funderare. Sedan kan vi börja diskutera värvning av nya medlemmar samt den framtida fackliga rörelsens struktur.

Sveriges Radio P4 Karlavagnen 8/12 1997: ”Vem älskar facket”

Göteborgs-Posten 6/11 1997: ”Ungdomar väljer bort facket” (del 1, sid 1) och ”De vänder facket ryggen” (del 2, sid 1) (av Monica Hedlund)

Göteborgs-Posten 31/10 1997: ”Facket tappar medlemmar. Allt fler väljer att enbart ansluta sig till a-kassan” (av Monica Hedlund)

Dagens Arbete/ Industrifacket nr 10 oktober 1997: ”Allt fler väljer a-kassan – och struntar i facket” (av Susanne Pettersson)

Dagens Arbete/ Metallarbetaren nr 10 oktober 1997: ”’Betrakta dem inte som skitstövlar.’ Var fjärde medlem i Metalls a-kassa i Storstockholm utanför facket” (av Susanne Pettersson)

DN 14/10 1997: ”Analys: Nya slags spänningar. Sveriges arbetare har inte längre samma problem” (av Bosse Andersson)

Seko-Magasinet oktober 1997: ”Lästips. *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* (1:a uppl.)

SVT Rapport 29/9 1997: ”Inte längre självklart vara med i facket” (Lars Larsson TT)

Göteborgs-Posten 28/9 1997: ”Inte självklart vara fackmedlem” (TT)

Arbetet Nyheterna 28/9 1997: ”Facket går framåt i dåliga tider. Men när svensken har det bra hoppar han av facket, skriver lundaforskare i ny bok” (av Anders Bendroth)

Sydsvenskan 27/9 1997: ”Facken förlorar allt större andel av medlemmarna” (TT)

DN 27/9 1997: ”Facket. Medlemskap inte självklart. Allt fler väljer att bara vara med i a-kassan” (av Bosse Andersson) (rättelse angående andelen direktanslutna till Metalls a-kassa i DN 28/9)

TT 26/9 1997: ”Inte längre självklart vara med i facket”

Handelsnytt nr 10 1997: ”Ut med gubbarna ur facket! Nya tiden kräver förändring” (sid 9) (av Tuve Bergman). Se klipp nedan (foto Mikael Risedal):

Ut med gubbarna ur facket!

Nya tiden kräver förändring

Om fackförbunden ska klara den nya tidens utmaningar måste verksamheten förändras. Facket måste satsa på de unga, på kvinnorna och på anställda i små företag. Traditionen med medelålders män som dominerar det fackliga ledarskapet måste brytas.

Av Tuve Bergman

I boken ”Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige” (Arkiv förlag) varnar docent Anders Kjellberg facket för att nonchalera förändringarna i det moderna samhället. Han är docent och socialog vid Lunds universitet och har länge forskat kring fackliga problem.

De nya tendenserna bland svenska anställda är att allt fler anjöser sig med att gå med i arbetslöshetskassan och andelen som är med i facket minskar.

Avgörande tid

– Det här kan vara en avgörande tid för svenska fackföreningar, säger Anders Kjellberg. Facket måste förändra sin verksamhet för att möta kraven framför allt från de unga och från kvinnorna. Det är också viktigt att jobba fram metoder att nå ut till anställda på klubblösa arbetsplatser.

– För att tillgodose kvinnornas och de ungas krav måste facket bli lyhörtare för sina medlemmars behov. Men det är lika viktigt att förbättra demokratin så att fler aktivt kan delta i beslutsprocesserna. Kanske ska en del av den formella apparaten tonas ner.

Branschvisa nätverk

För små arbetsplatser utan klubbar tänker sig Anders Kjellberg nätverk för branscher och yrkesgrupper där facket skulle kunna stödja anställda som ofta känner sig övergivna i de små företagen.

Tendenserna var länge svårtydbara eftersom den fackliga anslutningen ökade samtidigt som allt fler bara gick med i a-kassan. Men de senaste åren har organisationsgraden minskat medan den enskilda anslutningen till a-kassorna fortsatt att öka.

– Ofta anger oorganiserade anställda arbetsplatsens karaktär som ett skäl till att inte vara med i facket.

– Och det är ett verkligt skäl eftersom de ofta jobbar på ställen där de aldrig har kontakt med facket. Här finns inget arbetsplatsfack som gör någon nytta lokalt och därför tycker inte folk att det är relevant att vara med i facket.

En stor del av anställda som bara är med i arbetslöshetskassan jobbar på arbetsplatser utan fackklubb. I en del tjänstemannaförbund är det så många som 70-80 procent av de enskilt anslutna som finns på arbetsplatser av den karaktären.

Arbetsplatsens roll

Det framhäver arbetsplatsfackets stora betydelse.

– På arbetsplatser med fackklubb utgörs en stor del av de till a-kassan direktanslutna av de som av missnöje har gått ur facket. Och missnöjesanledningarna kan vara mångskiftande. En del har gått ur för att facket är för svagt, andra för att det agerar felaktigt.

Bland enbart a-kassemedlemmar är kvinnor lika vanliga som män.

– Ofta kommer kvinnornas intressen i skymundan i fackliga sammanhang, säger Anders Kjellberg.

– Det kan bero på att de inte för fram sina krav lika mycket som männen. Just bland Handels medlemmar kom det fram en del missnöje. De tyckte inte att facket tog in med problemen.

Missnöjda kvinnor

– Missnöjesmotivet för att gå ur facket är vanligare bland kvinnor medan ”klara sig själv” är vanligare bland män. Var femte arbetare som gick ur facket gjorde det därför att de var missnöjda med för höga fackavgifter.

– Men den stora majoriteten sätter den gemensamma nyttan före den enskilda.

Tre fjärdedelar av medlemmarna uppger att fackföreningen främst bör tjäna gemensamma intressen även om det skulle misgynna den intervjuade själv.

Facket måste hitta metoder att nå ut till anställda på små arbetsplatser, säger Anders Kjellberg, forskare i Lund.

Medlemmarna väntar på resultat

I sin bok analyserar Anders Kjellberg orsakerna bakom de svenska fackföreningarnas unika styrka och höga organisationsgrad.

Fackliga arbetslöshetskassor och kombinationen av starka centrala fackliga organisationer parallellt med starka arbetsplatsklubbar har betytt mest för fackets särställning i Sverige. I England och USA fanns starka arbetsplatsklubbar, där facket över huvud taget lyckats organisera sig. Men där fanns inte kompromissuppgörelserna på central nivå som kom i Sverige. Här innebar uppgörelserna att det blev fritt fram för fackligt medlemskap i företag som var med i arbetsgivareföreningar.

I Sverige var det samspelet mellan fackets utveckling på arbetsplatserna och i centrala organisationer som gjorde facket unikt. I England och USA är facket mer fragmentariskt representerat och många stora arbetsgivare har inte ansett det mödan värt att organisera sig. De är starka nog ändå och klarar själva kraftmätningen med facket.

Under det senaste årtiondet har de svenska facken råkat ut för allt större förkrossningar i medlemsantalet.

Medlemmarna förväntar sig att facket ska uppnå resultat. Det gäller både på den lokala arbetsplatsen och centralt.

Sociala motiv spelar en stor roll för om anställda är med i facket eller inte. Diskussioner med andra avgör arbetskompisar, vänner och föräldrar.

handelsnytt 10/97

TCO-tidningen nr 30 1997: ”Trygghet toppar önskelista”

TCO-tidningen nr 27 21/11 1997: ”Facket har inte råd att förlora fler kvinnor”

TCO-tidningen nr 22 10/10 1997: ”Facket inte könsneutralt” (sid 1) och ”Kvinnor besvikna på manligt styre” (sid 2) (av Lennart Frykskog)

Byggnadsarbetaren nr 18 1997: ”Fack med framtid” (ledaren, sid 4)

HTF-tidningen nr 16 1997: ”Klubb viktigast för fackmedlemskap” (sid 24) (av BKB). Artikelns ingress:
Det är inte ideologi som ligger bakom att HTFs a-kassa växer snabbare än HTF. Det är brist på facklig aktivitet på arbetsplatsen som är den viktigaste orsaken till att människor inte går med i facket. Det visar en undersökning av docent Anders Kjellberg vid Lunds universitet.
Undersökningen som avses är boken *Fackliga organisationer och medlemmar i dagens Sverige* som utkom 1997 på Arkiv förlag Lund.

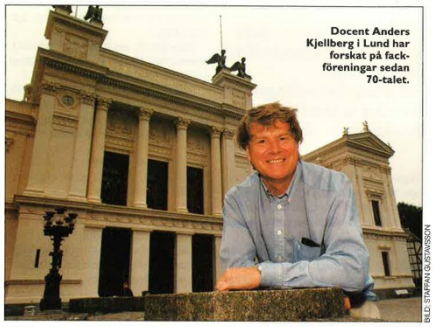

Klubb viktigast för fackmedlemskap

- ANTOLOGI: *FACKLIGA ORGANISATIONSSTRATEGIER*

I samband med TCO:s 50-årsjubileum hölls 13-14 juni 1994 ett seminarium ”Tjänstemän i Europa” på TCO:s kursgård Bergendal. De olika bidragen publicerades 1997 i bearbetad form i den av Anders L Johansson redigerade antologin *Fackliga organisationsstrategier*, Arbetslivsinstitutet Solna 1997.
Anders Kjellbergs kapitel "Hur formades de svenska tjänstemännens organisationsmönster?" (sid 49-64 samt 137-139) kan laddas ned här
Kapitlet publicerades även i *Nya tider nya fack Kongresss 97* TCO Stockholm 1997 (exkl. fotnoter), sid 37–48.

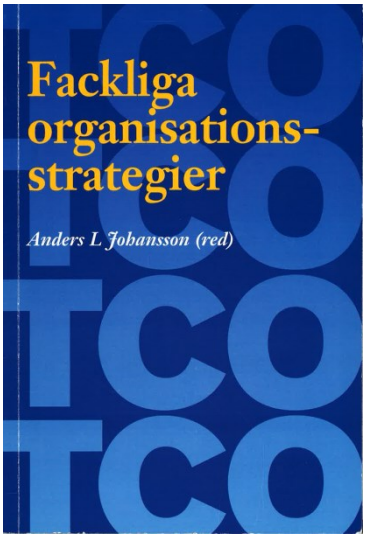

Anders Kjellberg "Facklig anslutning och arbetslivsrelationer – internationell konvergens eller divergens?" *Arkiv* nr 69–70 1997, sid 17-64

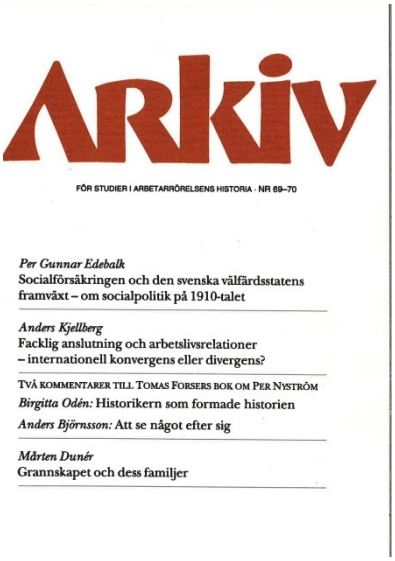

ÅR 1995

DN 2/1 1995: ”Ny roll för fackföreningen” (av Cecilia Jacobsson). Diagrammet ”Facklig organisationsgrad för löntagare i olika länder” utifrån uppgifter framtagna av Anders Kjellberg vid Lunds universitet.

Recension av *Industrial Relations in the New Europe (*A. Ferner & R. Hyman (eds.), Oxford: Blackwell 1992, sid 88-142) i vilken Anders Kjellberg bidrog med kapitlet "Sweden: Can the Model Survive?" i *British Journal of Industrial Relations* 33:1 mars 1995, sid 147-148 (David Marsden, London School of Economics). Utdrag ur recensionen:
Anthony Ferner and Richard Hyman are to be congratulated for bringing together up-to-date accounts of industrial relations in 17 European countries by such a distinguished array of authors. The individual country chapters are stuffed with facts, clearly presented, and contain wide bibliographical references to current debates that interested readers can follow up. The collection is intended as a textbook for comparative industrial relations, and should indeed be useful to a wide range of users.
(…)
Concern about the outcomes of industrial relations rules and institutions is not a major theme in the country chapters, although in some of the chapters it does penetrate,particularly in theanalysisof the breakdown of the Dutch (Visser) and Swedish (Kjellberg) models.

Do i *Labor Studies Journal* 30:1 våren 1995, sid 89-90 (Kim William Jones, Illinois Nurses’ Association)

ÅR 1994

Recension av *Industrial Relations in the New Europe (*A. Ferner & R. (eds.) i vilken Anders Kjellberg bidrog med kapitlet "Sweden: Can the Model Survive?" i *Contemporary Sociology 2*:2 mars 1994, sid 183-184 (Lowell Turner, School of Industrial and Labor Relations, Cornell University). Utdrag ur recensionen:
“Most important for the fate of unions and the stability of industrial relations systems, according to the analytical framework and the evidence offered in the country chapters, is the integration of cohesive national unions with solid workplace representation. Thus unions have shown resilience in Austria, Germany, Italy, and Scandinavia, while unions in Britain (with strong shop stewards but chaotic national unionism) and France (with national union organizations lacking a solid workplace base) have declined seriously in influence. The authors show us what is important in patterns of diversity and convergence, explaining diversity above all through institutional persistence.
The country chapters are generally of high quality, are up to date as of 1991, and work well within the editors' broad framework.
(…)
For Scandinavia, authors analyze the important crossroads facing industrial relations, marked by the decline of the Swedish model of centralized peak bargaining, yet otherwise including many stable elements such as high union membership density.
(…)
This book accurately portrays the common pressures, elements of convergence, and continuing rich national diversity of industrial relations in an era of globalization.”

Do i *Journal of Management Studies* nr 3 1994, sid 447-448 (Colin Gill, Judge Institute of Management Studies, University of Cambridge). Utdrag ur recensionen:
"Ferner and Hyman's book is a timely publication. There has long been a need for a collection of informative and comprehensive papers which outline the dramatic changes that are taking place in the industrial relations systems throughout Europe. Sensibly, the editors have not only provided chapters on all the 12 EC Member States (including Luxembourg), but also they have put together chapters on Norway, Sweden, Finland, Austria and Switzerland.
(…)
Each chapter gives a detailed outline of the institutions (employers, trade unions, role of the state, collective bargaining levels, participation, legislation, etc. as well as capturing recent economic and political changes in a thematic way ('Sweden: can the model survive?', 'Ireland: between centralism and the market', 'Germany: co-determining the future?', 'Austria: still the country of corporatism'). Moreover, the editors should be congratulated for successfully twisting the arms of well-known Western European specialists (Otto Jacobi, Walther Müller-Jentsch, Ferdinand von Prondzynski, Jelle Visser, AndersKjellberg and others) and persuading them to contribute chapters.
(…)
What does clearly emerge, however, is that despite the variations across countries in the impact on industrial relations, common threads can be discerned; a general trend towards more decentralization of collective bargaining, a shift in die balance of power (though not universally) against labour, a shift away from collectivism to more individualism in employment relations, a decline in industrial conflict and more flexibility in the deployment of labour. Against these common threads there have been considerable variations from one country to another. The use that employers have made of their increased bargaining power has varied depending on the managerial style in each country. For example, Danish employers have been reluctant to interfere with their traditional union-management 'co-operation' committees. Unions in many European countries have been remarkably adept in offering new services to their members and forging closer relations with workplace organizations and clubs (Germany and Austria). Legislation has often restricted employers from taking full advantage of their increased power, for example in Sweden. Inter-union structures have proved to be remarkably resilient and ideological and religious divisions between competing union confederations have not proved to be as destructive as one might have predicted (Italy and Spain), although French trade unionism has taken a severe battering over the past decade."

Do i *Journal of Industrial Relations* January 1994 (sid 299) av David Plowman, University of Western Australia. Utdrag ur recensionen:
"This volume is a most extensive and encompassing collection of country studies. The studies not only include those traditionally found in tomes of this kind – the United Kingdom, (West) Germany and Sweden-but embrace all seventeen member states of the European Community.
(…)
Industrial Relations in the New Europe is essential reading for all students of comparative industrial relations. It covers new territory, is up to date and readable, and has a structure that invites comparative analysis."

Do i *Journal of Area Studies* nr 5 1994 där Nick Parsons skriver:
"The strength of *Industrial Relations in the New Europe* lies in its depth and breath of its coverage … Essential reading for anyone interested in contemporary European industrial relations, whether they be students, teachers, researchers or practioners."

ÅR 1993

Recension av *Industrial Relations in the New Europe (*A. Ferner & R. Hyman (eds.) i vilken Anders Kjellberg bidrog med kapitlet "Sweden: Can the Model Survive?" i *Industrial Relations Journal* 24:1 1993, 81-82 (Heinz Hartmann, University of Muenster). Utdrag ur recensionen:
"This is a definitive book on current industrial relations in Europe – definitive not so much in its conclusions as in its comprehen-siveness (17 countries), in its attention to the main dimensions (traditions, procedures, conflict …) and in its recognition of relevant facts over time."

Do i *Acta Sociologica* 36:4 1993, sid 408-410 (Kim William Jones, International Graduate School, Stockholm University).

Do i *Human Resource Management Journal* nr 2 1993 där Ron Bean skriver:
"The standard exposition and analysis I generally very high throughout (…). There are (…) comprehensive and excellent contributions, full of insights, on analysing the profound changes which have taken place in the Swedish model (by Kjellberg), on Germany (by Jacobi, Keller and Müller-Jentsch, (…) and on Italian industrial relations by the editors."

Do i *Tribune* nr 5 februari 1993 där Denis Macshane skriver:

"There is no better guide to union organisations, structures, negotiating frameworks, and political style in the different European countries than *Industrial Relations in the New Europe*, and it is not flat lists and tedious descriptions. Anthony Ferner and Richard Hyman have commissioned some of Europe's best political scientists and labour analysts to produce much that is new and thought-provoking."

ÅR 1992

- NY INTERNATIONELL BOK OM INDUSTRIAL RELATIONS I VÄSTEUROPA

*Industrial Relations in the New Europe (*Anthony Ferner & Richard Hyman (eds.), Oxford: Blackwell 1992, sid 88-142) i vilken Anders Kjellberg medverkade med kapitlet "Sweden: Can the Model Survive?" Läs bokkapitlet här: https://portal.research.lu.se/portal/files/8211524/Sweden_Can_the_Model_Survive_Anders_Kjellberg_1992.pdf

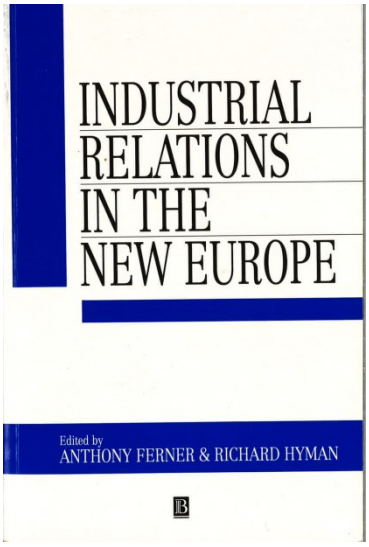

Recension i *Journal of Common Market Studies* 30:3 december 1992, sid 466-467 (Martin Rhodes, University of Manchester). Utdrag ur recensionen:

Certain chapters deserve a special mention. Kjellberg's introduction to Scandinavia and analysis of Sweden are excellent, as are the other chapters in the 'Nordic' group. The analysis of Belgium (Volrokx and Van Leemput) and the Netherlands (Visser) make genuine advances on existing analyses, while Martinez Lucio's study of Spain is illuminating. And although overlong, the survey on Italy (written of the editors after the original authors withdrew) is magisterial: Italian specialist will be grateful for the extensive detail it provides. The British chapter is equally exhaustive. In all, this is a useful comprehensive guide to European industrial relations.

TCO-tidningen nr 17 (5 juni) 1992: "Vinden har vänt. Nu strömmar medlemmarna till facket" (av Sverker Tirén, sid 1 och 4). Utdrag ur artikeln:

Facket – en framtida krisbransch, har det sagts. Men medlemmarna strömmar till: färska siffror pekar på att organisationsgraden för LO, TCO och Saco har stigit med drygt 2 procentenheter. Anders Kjellberg är sociolog vid Lunds universitet och arbetar med forskningsprojektet "Fackliga organisationer i Västeuropa efter 1945". Han har räknat fram siffrorna för antalet aktiva medlemmar inom LO, TCO och SACO under perioden 1980 till 1991. I periodens början, 1980, var den genomsnittliga organisationsgraden 78,5 procent och 1991 (den 31 december) var den 83,5 procent. Det intressanta är nu en markant ökning mellan 1990 och 1991 på 2,2 procentenheter.

- Nedgångstrenden, som kunde urskiljas för ett par år sedan, är uppenbarligen bruten, förklarar Anders Kjellberg.

Forskningsprojektet "Fackliga organisationer i Västeuropa efter 1945", som var en del av ett större europeiskt projekt utmynnade så småningom i boken *Trade Unions in Western Europe since 1945* (Bernhard Ebbinghaus & Jelle Visser), Macmillan Press (Series "The Societies of Europe"), London 2000, där Anders Kjellberg svarade för det svenska kapitlet, "Sweden", sid 605-655.

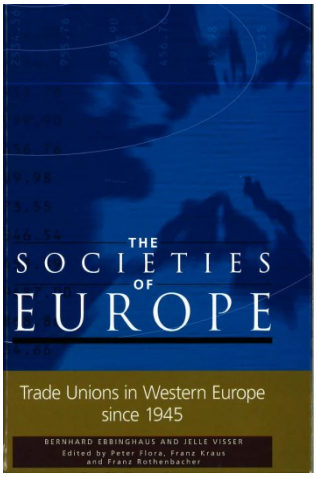

SIF-tidningen nr 9 1992: ”A-kassan – så här fungerar den i fem länder” (sid 20) (av Marie Louise Andersén)

Statstjänstemannen hösten 1992: ”Striden om kassan kan halvera facket” (av Christer Forsberg) /med anledning av regeringens förslag att höja a-kasseavgiften/

ÅR 1991

Anders Kjellbergs presentation ”Fackliga organisationer i förändring: lokala och globala influenser” i *Nyantagna docenter vid samhällsvetenskapliga fakulteten Lunds Universitet 1990/91*, Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds universitet, Lund 1991, sid 18-19.

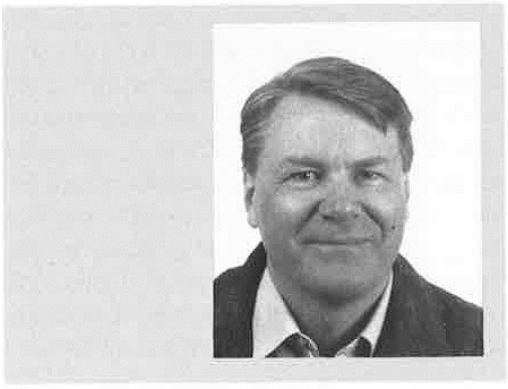

Anders Kjellberg
Född: 1945
Inst: Sociologiska institutionen

Antagen som oavlönad docent i sociologi vid samhällsvetenskapliga fakulteten 1990-09-13

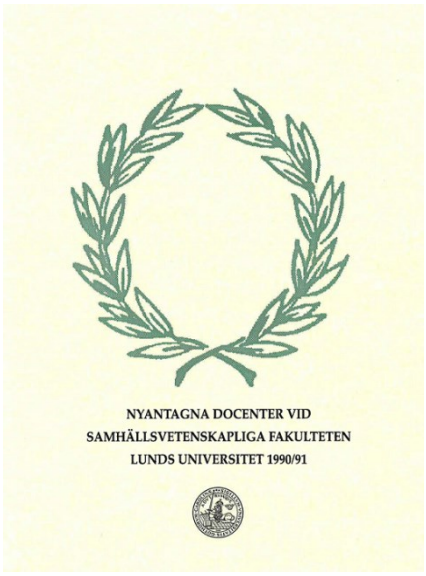

Kan läsas här:
https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=8145824&fileOId=8145825

ÅR 1990

TT 8/11 1990: ”Medlemmarna sviker facken”: Utdrag ur artikeln:
Såväl tjänstemän som arbetare sviker facken i Sverige. Mest markant är det i storstäderna, och framför allt i Stockholm. 1986 var 86 procent av alla löntagare medlemmar i facket. Sedan dess har medlemstalen minskat kraftigt, säger Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds universitet. Allt fler tecken sedan 1986 tyder på en betydelsefull förändring i inställningen till fackligt medlemskap. Då hade Sverige världsrekord i organisationsgrad, d v s hur många av löntagarna som var medlemmar i facket. 86 procent av alla svenska löntagare, såväl tjänstemän som arbetare, var med i något fackförbund 1986. (…) Anders Kjellberg, och hans kollega vid Lunds universitet Lars Gunnarsson, hoppas kunna följa utvecklingen under 90-talet i ett forskningsprojekt.

TCO-tidningen nr 30 1990, sid 12: ”Facket inget för unga i storstad” (av Kristina Gauthier)

Sydsvenskan 9/11 1990, sid A7: ”Medlemmarna sviker facken” (TT). Även i Dagens Industri 9/11 1990. Motala Tidning 9/11 1990: ”Allt fler sviker fackföreningarna” (TT)

Sydsvenskan söndagen 16/12 1990 sid A6: ””Allt fler flyr facket” (av Birgitta Piper). Diagrammet blev fel varför rättelse infördes 17/12 1990.

Svenska Dagbladet 9/11 1990: ”Allt färre med i fackföreningar” (TT)

SAF-tidningen nr 40 1990: ”Studerar uttåg ur facket” (TT). Utdrag ur artikeln där antingen skribenten eller SAF-tidningens redigerare ändrat titel på forskningsprojektet!:
Sociologiska institutionen vid Lunds universitet har fått drygt 2 miljoner kronor ur Arbetsmiljöfonden för en treårsstudie kallad ”Facket på fallrepet”.

Nordvästra Skånes Tidningar 16/12 1990: ”Docenten i Lund förklarar flykten” (av Susanne Hammarström, foto: Magnus Karlsson, NST). Artikeln handlar om den 1987-1990 sjunkande fackliga anslutningen bland både arbetare och tjänstemän och särskilt i storstadsområdena och bland ungdomar. Utdrag ur artikeln:
”Anders Kjellberg och hans kollega Lars Gunnarsson har nu fått en halv miljon kronor av Arbetsmiljöfonden till ett fördjupande forskningsprojekt. På tre år ska de närmare undersöka orsakerna till varför facket tappar mark.”

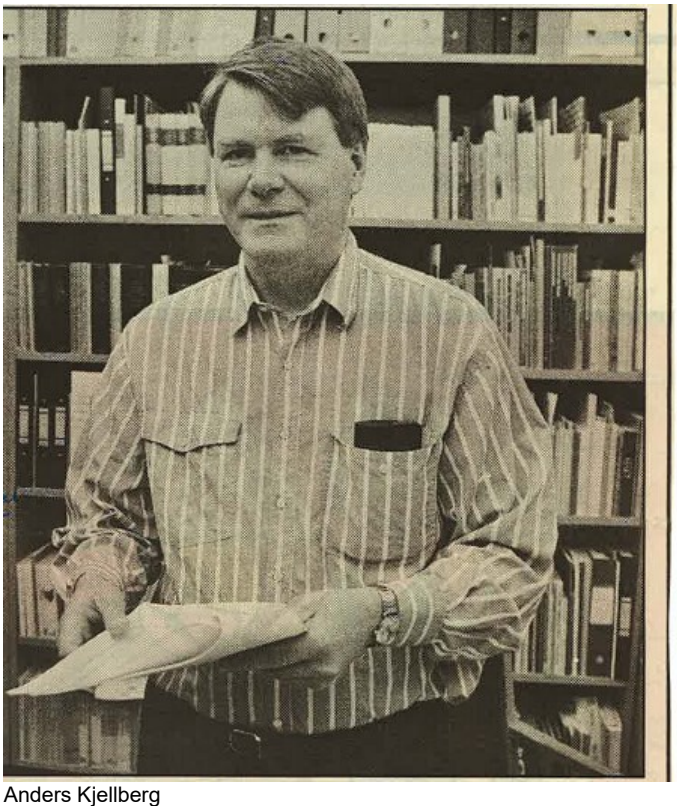

Anders Kjellberg

Anders Kjellberg ”De svenska tjänstemännens styrka ur internationellt perspektiv”, i *Årsbok 1989-1990. Tjänstemannarörelsens Arkiv och Museum, TAM,* sid 29-36.

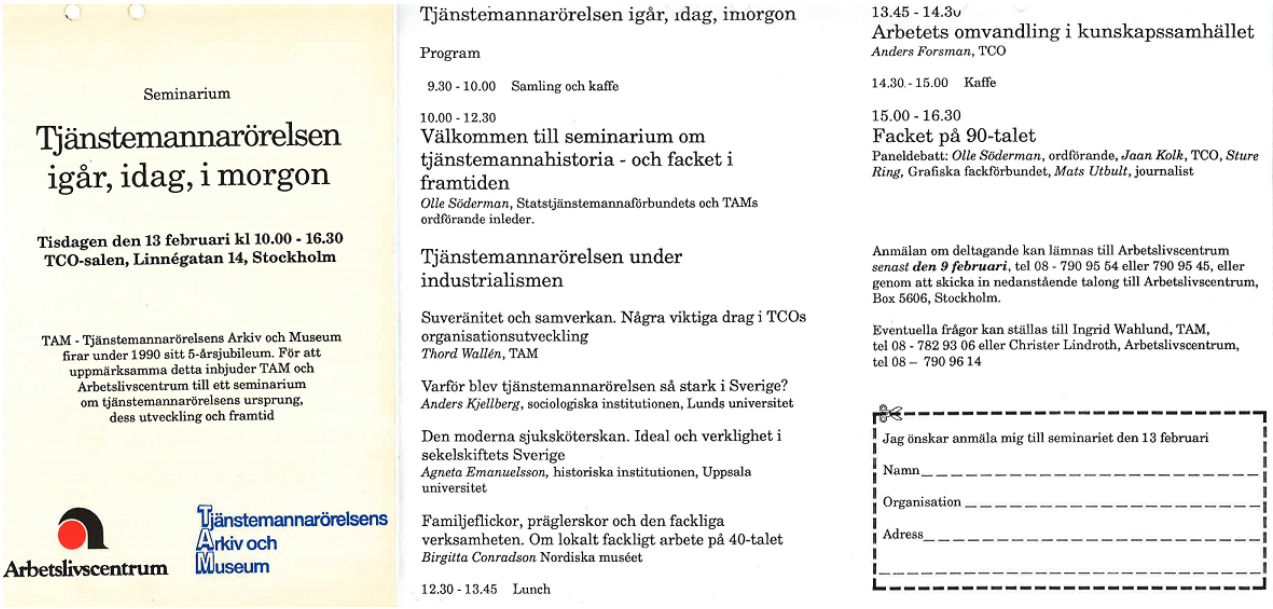

Seminarium

Tjänstemannarörelsen igår, idag, i morgon

Tisdagen den 13 februari kl 10.00 - 16.30
TCO-salen, Linnégatan 14, Stockholm

TAM - Tjänstemannarörelsens Arkiv och Museum firar under 1990 sitt 5-årsjubileum. För att uppmärksamma detta inbjuder TAM och Arbetslivscentrum till ett seminarium om tjänstemannarörelsens ursprung, dess utveckling och framtid

Arbetslivscentrum

Tjänstemannarörelsens Arkiv och Museum

Tjänstemannarörelsen igår, idag, imorgon

Program

9.30 - 10.00 Samling och kaffe

10.00 - 12.30
Välkommen till seminarium om tjänstemannahistoria - och facket i framtiden
Olle Söderman, Statstjänstemannaförbundets och TAMs ordförande inleder.

Tjänstemannarörelsen under industrialismen

Suveränitet och samverkan. Några viktiga drag i TCOs organisationsutveckling
Thord Wallén, TAM

Varför blev tjänstemannarörelsen så stark i Sverige?
Anders Kjellberg, sociologiska institutionen, Lunds universitet

Den moderna sjuksköterskan. Ideal och verklighet i sekelskiftets Sverige
Agneta Emanuelsson, historiska institutionen, Uppsala universitet

Familjeflickor, präglerskor och den fackliga verksamheten. Om lokalt fackligt arbete på 40-talet
Birgitta Conradson Nordiska muséet

12.30 - 13.45 Lunch

13.45 - 14.30
Arbetets omvandling i kunskapssamhället
Anders Forsman, TCO

14.30 - 15.00 Kaffe

15.00 - 16.30
Facket på 90-talet
Paneldebatt: *Olle Söderman*, ordförande, *Jaan Kolk*, TCO, *Sture Ring*, Grafiska fackförbundet, *Mats Utbult*, journalist

Anmälan om deltagande kan lämnas till Arbetslivscentrum *senast den 9 februari*, tel 08 - 790 95 54 eller 790 95 45, eller genom att skicka in nedanstående talong till Arbetslivscentrum, Box 5606, Stockholm.

Eventuella frågor kan ställas till Ingrid Wahlund, TAM, tel 08 - 782 93 06 eller Christer Lindroth, Arbetslivscentrum, tel 08 – 790 96 14

Jag önskar anmäla mig till seminariet den 13 februari
Namn
Organisation
Adress

- STORSTADSSEMINARIER I STOCKHOLM OCH MALMÖ

Anders Kjellberg medverkade vid "storstadsseminarier" i Stockholm (8/11 1990) och Malmö (4/12 1990). Seminarierna hölls mot bakgrund av den åren 1987-1990 sjunkande fackliga organisationsgraden, framför allt i storstadsområdena.

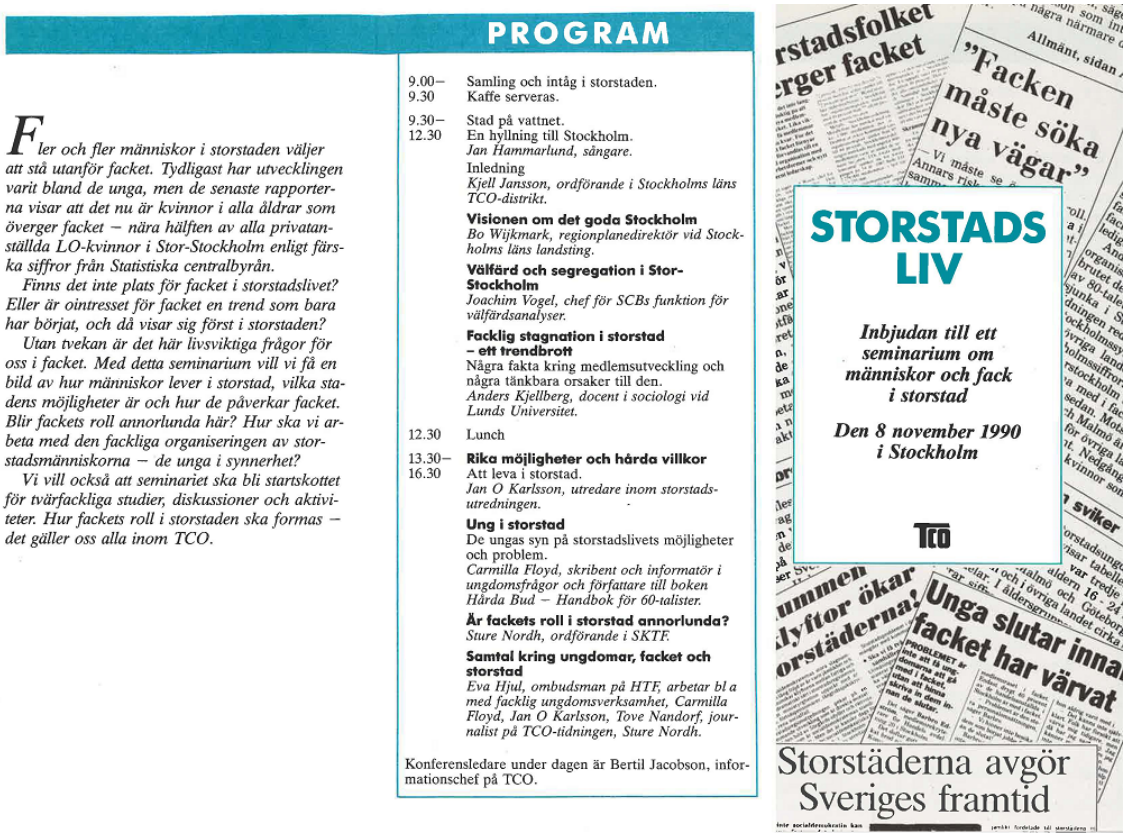

PROGRAM

Fler och fler människor i storstaden väljer att stå utanför facket. Tydligast har utvecklingen varit bland de unga, men de senaste rapporterna visar att det nu är kvinnor i alla åldrar som överger facket – nära hälften av alla privatanställda LO-kvinnor i Stor-Stockholm enligt färska siffror från Statistiska centralbyrån.

Finns det inte plats för facket i storstadslivet? Eller är ointresset för facket en trend som bara har börjat, och då visar sig först i storstaden?

Utan tvekan är det här livsviktiga frågor för oss i facket. Med detta seminarium vill vi få en bild av hur människor lever i storstad, vilka stadens möjligheter är och hur de påverkar facket. Blir fackets roll annorlunda här? Hur ska vi arbeta med den fackliga organiseringen av storstadsmänniskorna – de unga i synnerhet?

Vi vill också att seminariet ska bli startskottet för tvärfackliga studier, diskussioner och aktiviteter. Hur fackets roll i storstaden ska formas – det gäller oss alla inom TCO.

9.00– 9.30 Samling och intåg i storstaden. Kaffe serveras.

9.30– 12.30 Stad på vattnet. En hyllning till Stockholm.
Jan Hammarlund, sångare.
Inledning
Kjell Jansson, ordförande i Stockholms läns TCO-distrikt.

Visionen om det goda Stockholm
Bo Wijkmark, regionplanedirektör vid Stockholms läns landsting.

Välfärd och segregation i Stor-Stockholm
Joachim Vogel, chef för SCBs funktion för välfärdsanalyser.

Facklig stagnation i storstad – ett trendbrott
Några fakta kring medlemsutveckling och några tänkbara orsaker till den.
Anders Kjellberg, docent i sociologi vid Lunds Universitet.

12.30 Lunch

13.30– 16.30 **Rika möjligheter och hårda villkor**
Att leva i storstad.
Jan O Karlsson, utredare inom storstadsutredningen.

Ung i storstad
De ungas syn på storstadslivets möjligheter och problem.
Carmilla Floyd, skribent och informatör i ungdomsfrågor och författare till boken Hårda Bud – Handbok för 60-talister.

Är fackets roll i storstad annorlunda?
Sture Nordh, ordförande i SKTF.

Samtal kring ungdomar, facket och storstad
Eva Hjul, ombudsman på HTF, arbetar bl a med facklig ungdomsverksamhet, Carmilla Floyd, Jan O Karlsson, Tove Nandorf, journalist på TCO-tidningen, Sture Nordh.

Konferensledare under dagen är Bertil Jacobson, informationschef på TCO.

LO-tidningen nr 35 (31/8) 1990, sid 6: "Gott om arbete – då sviks facket" (av Agneta Carleson)

Anders Kjellberg *The Swedish Trade Union System: Centralization and Decentralization*. Paper presented at XIIth World Congress of Sociology 9-13 July 1990 Madrid, 59 sidor. Ordförande för sessionen “Industrial Relations East and West: Towards a Convergence?” var Colin Crouch, Oxford University. Se sid. 361-362 i kongresspublikationen vars framsida ses nedan. Läs konferensbidraget här:
https://portal.research.lu.se/portal/files/8381819/The_Swedish_Trade_Union_System_Anders_Kjellberg_1990.pdf

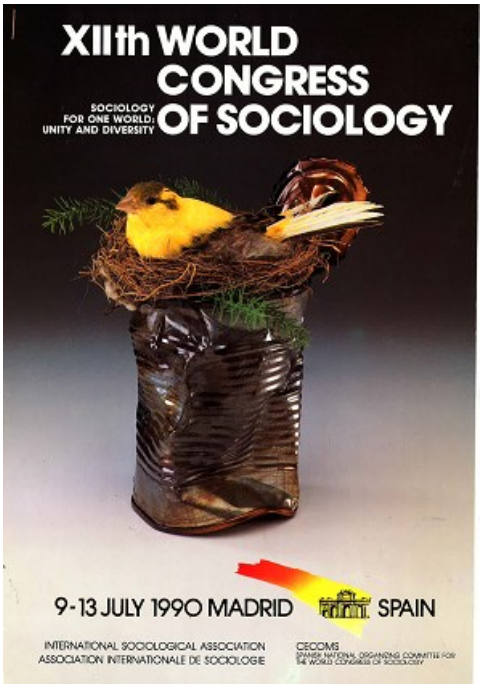

ÅR 1989

DN onsdagen 27/12 1989, sid 14: ”Storstadsbor lämnar facket” (av Clas Barkman) och ”Sverige ett undantag i väst” (av Clas Barkman) samt ”Nio av tio står utanför klubben (av Clas Barkman)

ÅR 1988

LO-tidningen nr 20 (20 maj) 1988: ”Sverige har fackligt världsrekord”
(artikel av Anders Kjellberg som tar upp några förklaringar till den internationellt sett mycket höga fackliga organisationsgraden i Sverige: (1) kombinationen av centralisering och decentralisering hos de fackliga organisationerna, (2) förekomsten av fackliga a-kassor och (3) välfyllda fackliga konfliktfonder, (4) frånvaron av en politiskt-religiöst uppslittrad fackföreningsrörelse, (5) en stark socialdemokrati som under långa perioder befunnit sig i regeringsställning, samt (6) att tjänstemännen har egna fackförbund och centralorganisationer. Läs här:
https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=589178&fileOId=925292

Verkstäderna nr 7 1988, 8 maj (sid 16) under vinjetten *Forskning och utveckling*: “Andelen fackligt anslutna i olika länder”. Artikeln handlar om skillnader i facklig anslutning mellan olika länder och hur utvecklingen ska förklaras. Utdrag ur artikeln:
”Dessa nya uppgifter om andelen fackligt anslutna löntagare (arbetare och tjänstemän) har tagits fram av Anders Kjellberg vid den Sociologiska institutionen, Lunds universitet. Han är den svenske deltagaren i det internationella forskningsprojektet ”Fackliga organisationer i Västeuropa efter 1945”, som omfattar forskare från 13 västeuropeiska länder. Resultaten presenteras i den riksomfattande utställningen ”Tjänstemännen i forskningen”, som visades under den populärvetenskapliga veckan 10-17 april.”

Lag & Avtal nr 4 1988 (29/4), sid 14: ”Fler fackligt anslutna – men bara här”. Utdrag ur artikeln:

”I Sverige fortsätter andelen fackligt anslutna att öka. Nu är hela 86 procent av löntagarna organiserade. Men i de stora västliga industriländerna är situationen radikalt annorlunda. I USA tillhör exempelvis inte ens var femte löntagare en fackförening numera”.

SIA nr 9 (29/4) 1988, sid 47: ”Allt fler – och färre – med i facket”

SIF-tidningen nr 7 (27/4) 1988: ”Förnyelse!” (ledare av Björn Öijer)

SKTF-tidningen nr 8 (26/4) 1988: ”Alltfler fackligt anslutna i Sverige”

Mål och Medel nr 7/8 (29/4) 1988 under vinjetten Livs Viktigt, sid 30: ”Fackligt anslutna”

SAF-tidningen nr 19 torsdagen 2 juni 1988, sid 9: ”Organisationsgraden i Sverige ökar. Nära 9 av 10 löntagare fackanslutna” (av Staffan Åkerlund)

HTF-tidningen nr 8 1988: ”Nio av tio med i facket”

SACO/SR-tidningen nr 4 1988, sid 19: ”Allt fler går med i facket”

Arbetet 7/4 1988, sid 20: “86 procent med I facket” (TT)

DN 7/4 1988, sid 12: ”Fler går med i facket” (av Clas Barkman)

Motala Tidning 7/4 1988: ”Svenska facken växer” (TT), ÖC samma datum och samma rubrik, Upsala Nya Tidning (lång version), Sundsvalls Tidning, Västerbottenskuriren (lång), Hudiksvalls Tidning, Dalademokraten, Arbetarbladet, GP (kort), Trelleborgs Allahanda, Aftonbladet (+ hänsyftning i ledaren ”Idag går fler löntagare än någonsin med i facket”)

Onsdag 6/4 1988: Dagens eko kl 15, Ekot 1745, kl 18 (P1), kl 19 (P3), kl 21 (TT P1)

LO-tidningen nr 16 (22/4) 1988, sid 2 (ledaren): ”Attacken mot a-kassan SAFs beställningsjobb”

Anders Kjellberg "P.B. Beaumont (1987) The Decline of Trade Union Organisation" (Review), *Economic and Industrial Democracy,* vol 9 nr 1 februari 1988, sid 143–147.

Anders Kjellberg "Svensk fackföreningsrörelse ur internationellt perspektiv" i Lars Olsson & Christer Hult (red) *Arbetets historia 2*, Arbetshistoriska seminariet, Historiska institutionen, Lunds universitet 1988, sid 85 – 96. Läs artikeln här

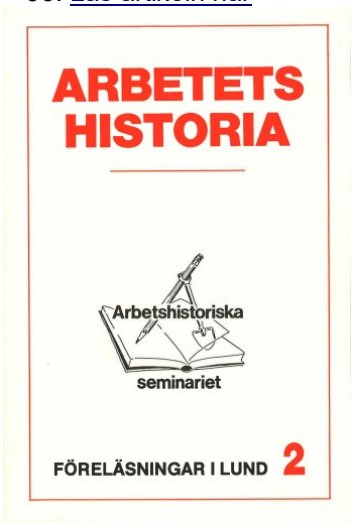

TCO-tidningen nr 13 1988, sid 12: ”Lundaforskare om det svenska facket i framtiden. Ny gemensam central modell med stark lokal organisering” (av Cajsa Carrén)

12 TCO-tidningen 13/88

Lundaforskare om det svenska facket i framtiden:

Ny gemensam central modell med stark lokal organisering

– Strukturomvandlingarna på arbetsmarknaden från industri- till service-betonade områden har inte någon avgörande betydelse för den fackliga anslutningen.

FORSKNING

Det menar sociologen Anders Kjellberg från Lunds universitet som står bakom ett av de fyra forskningsprojekt som presenterades i utställningen "Tjänstemännen i forskningen", nyligen visad på flera håll i landet under den populärvetenskapliga veckan.

Han har i en internationell jämförelse konstaterat att den fackliga anslutningen i Sverige är hög och ökar. Detta är till stor del beroende på tjänstemännens, och då främst de privatas, höga organisationsgrad som saknar motstycke i övriga världen.

Gränslinjerna försvunnit

– Men mellan tjänstemän och arbetare i Sverige finns inte längre de gränslinjer som åstadkom uppdelningen i egna förbund, säger Anders Kjellberg som skönjer en ny centraliserad modell med sammanslagning av SIF och de stora industriförbunden, i första hand Metallarbetareförbundet och Fabriksarbetareförbundet.

I Sverige har den fackliga anslutningen under åttiotalet ökat från 83 till 86 procent bland heltidssysselsatta. De deltidsanställda ökar också sin organisationsgrad och inkluderar man dem blir siffrorna 78 procent 1980 och 83 procent 1986. Det är bara Danmark bland de 16 länder Anders Kjellberg undersökt som ökat sin anslutning så mycket att den nästan är uppe i svensk nivå. Också Finland och Belgien har en hög, men tämligen oförändrad anslutning. Gemensamt för dessa fyra länder är att arbetslöshetskassan är kopplad till facket.

– Men det är inte hela förklaringen till den höga fackliga anslutningen, anser Anders Kjellberg.

– I Sverige, där arbetslösheten är förhållandevis låg, är a-kassefaktorn inte avgörande för om man går in i facket, men däremot för att man stannar kvar när man blivit arbetslös.

Det som har ännu större betydelse är det fackliga systemets uppbyggnad, där Anders Kjellberg menar att Sveriges styrka ligger i den samtidiga centrala och decentraliserade organiseringen.

Fackklubbarnas betydelse

– Fackombudens och fackklubbarnas betydelse har ofta förbisetts i forskningen. När man nu ser ökade krav på inflytande på den lokala lönesättningen både hos Metall och SIF kan man också ana ett närmande, säger han och pekar på hur tjänstemännen framgångsrikt kunnat kopiera arbetarrörelsens fackliga uppbyggnad.

Privattjänstemännen fick visserligen gå lagstiftningsvägen för att få rättigheter att organisera fackklubbar och teckna avtal, men detta har enligt Anders Kjellberg medverkat till att undvika företagsvisa stridigheter – som i USA och England – om den rätten.

– I England saknas dessutom central koordinering förutom de restriktioner som Thatcher-regimen nu lägger på fackföreningsrörelsen. I USA är arbetsgivarna i högre grad fackföreningsfientliga och anlitar t ex särskilda konsultbyråer för att motverka facklig organisering.

Med dessa exempel vill Anders Kjellberg betona det politiska klimatets betydelse för huruvida en fackföreningsrörelse kan hålla sig offensiv och föra ut de fackliga idéerna. I Sverige har arbetarrörelsen t ex fått gehör för facklig organisering bland den allmänna opinionen samtidigt som den blivit accepterad bland arbetsgivarna.

– Men kan man vara säker på vilket som är hönan och vilket som är ägget? Är det ett starkt fack som sprider sina idéer eller är det idéernas omgivande klimat som skapar starka fackförbund?

Anders Kjellberg menar att ett starkt fack, skapat ur ekonomiskt och politiskt fördelaktiga villkor, är det primära och exemplifierar med Italien.

– I slutet av 60-talet gjorde den lågutbildade arbetskraften i Italien ett uppror mot både arbetsgivare och fack samt tvingade de sistnämnda till omvandling. De nya lokala fabriksråden integrerades i facket och modellen kom att likna den svenska med en starkt ökande organisationsgrad som följd.

– Strukturomvandlingar med ett ökande inslag av kvinnor, tjänstemän och servicenäringar har genomförts i alla de studerade länderna, samtidigt som den fackliga utvecklingen ser olika ut, säger Anders Kjellberg och pekar på siffror som visar att även inom industriförbunden har facket försvagats, t ex i USA.

Samgående i framtiden

Det är återigen de kärva politiska konjunkturerna som, enligt honom, får större genomslagskraft på fackförbund i andra länder, med en sjunkande andel fackligt anslutna som följd. Här kommer han in på den förhållandevis enhetliga formen hos de viktigaste förbunden i Sverige, som kan borga för ett framtida samgående.

När tjänstemännen bildade sina fackförbund var kollektivanslutningen till socialdemokratiska partiet ett hinder för samarbete med arbetarfacken, samtidigt som de sociala klyftorna då var stora.

– Sedan dessa fenomen inte längre är gränsskiljande ökas förutsättningarna för ett närmande mellan t ex SIF och industriförbunden, menar Anders Kjellberg.

Att Metall uppträder mer självständigt gentemot LO och att SIF inte längre är beroende av PTK ser han som ytterligare faktorer för en ny gemensam central modell i kombination med stark lokal organisering.

– Den senaste avtalsrörelsen med nära samarbete mellan SIF och Metall pekar också i den riktningen, tillägger han.

– Svensk fackföreningsrörelse har varit innovativ tidigare, varför skulle den inte kunna vara det i det här avseendet. Det kanske inte är en tillfällighet att Fabriks och Metall numera har sina kanslin i samma hus med SIFs strax intill, ler han.

CAJSA CARRÉN

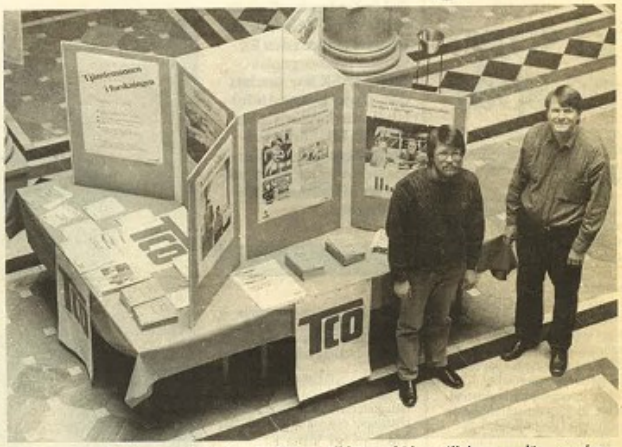

Mats Greiff, till vänster, och Anders Kjellberg, till höger, bidrog till den populärvetenskapliga veckan med utställningen "Tjänstemännen i forskningen". Mats Greiff är historiker och forskar om tjänstemännens avancemangsmöjligheter.

Foto: LARS KJELLBERG

Foto ovan: Lars Kjellberg. Utställningen ”Tjänstemännen i forskningen” i universitetsbyggnadens atrium under Populärvetenskapens vecka 11-17 april 1988. Se vidare programbladets första sida nedan:

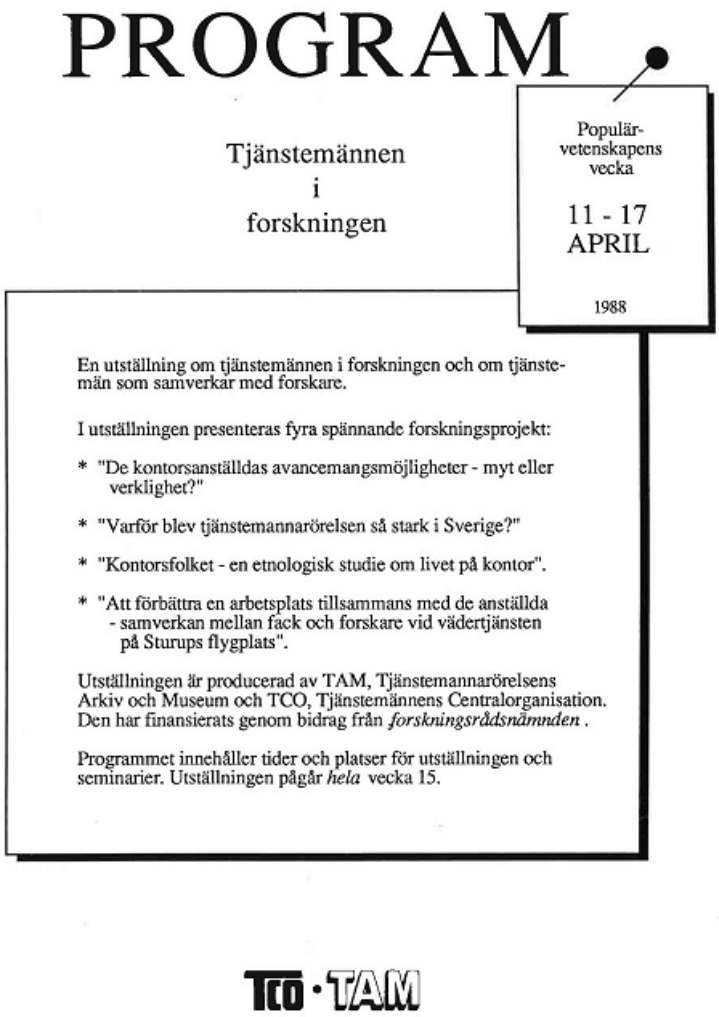

PROGRAM

Tjänstemännen
i
forskningen

Populär-
vetenskapens
vecka

11 - 17
APRIL

1988

En utställning om tjänstemännen i forskningen och om tjänstemän som samverkar med forskare.

I utställningen presenteras fyra spännande forskningsprojekt:

* "De kontorsanställdas avancemangsmöjligheter - myt eller verklighet?"
* "Varför blev tjänstemannarörelsen så stark i Sverige?"
* "Kontorsfolket - en etnologisk studie om livet på kontor".
* "Att förbättra en arbetsplats tillsammans med de anställda - samverkan mellan fack och forskare vid vädertjänsten på Sturups flygplats".

Utställningen är producerad av TAM, Tjänstemannarörelsens Arkiv och Museum och TCO, Tjänstemännens Centralorganisation. Den har finansierats genom bidrag från *forskningsrådsnämnden* .

Programmet innehåller tider och platser för utställningen och seminarier. Utställningen pågår *hela* vecka 15.

TCO · TAM

Anders Kjellberg ”Varför blev tjänstemannarörelsen så stark i Sverige?” i utställningskatalogen *Tjänstemännen i forskningen*. Stockholm: Tjänstemannarörelsens arkiv och museum (TAM) och TCO. Läs artikeln här: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=586435&fileOId=929497&cover=0

ÅR 1986

Zenit nr 1 (nr 91) 1986: ”Klass och förändring” (sid 42-64) (av Anders Kjellberg)

ÅR 1985

DN 26/6 1985: ”Kompromissens förutsättningar” (recension av Bill Sund av avhandlingen *Facklig organisering i tolv länder*)

Perspektiv nr 2 1985 (sid 12-13): ”Varför blev tjänstemannarörelsen så stark i Sverige?” Artikel av Anders Kjellberg som kan läsas här:
https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=589207&fileOId=925293

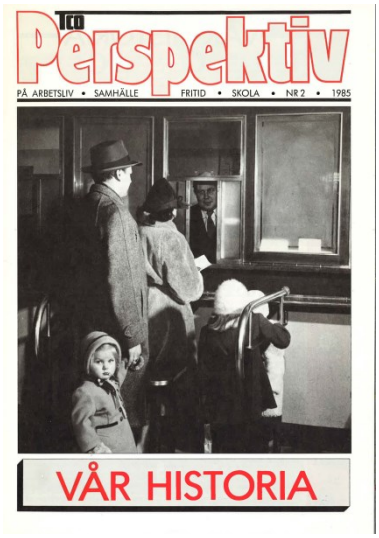

Anders Kjellberg "Facklig radikalism i Danmark" *Arkiv* nr 31-32 1985, sid 35 – 47

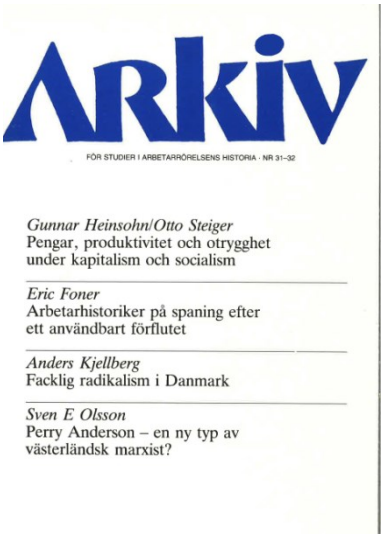

ÅR 1984

- DEBATT OM VAD SOM FRAMKALLAR FACKLIG RADIKALISM
  (1) Daniel Fleming & Anders Kjellberg ”Facklig radikalism i Göteborg och Malmö" *Arkiv* nr 27-28 1984, sid 72 – 83. Recension av Bo Stråth (1982) *Varvsarbetare i två varvsstäder: en historisk studie av verkstadsklubbarna vid varven i Göteborg och Malmö*. Göteborg: Svenska Varv AB.

  (2) Bo Stråth ”Ekonomins och politikens roll för arbetarradikalismen. Ett genmäle” respektive Daniel Fleming & Anders Kjellberg ”Replik", båda i *Arkiv* nr 29 – 30 1984, sid 77-81 respektive 81 – 84.

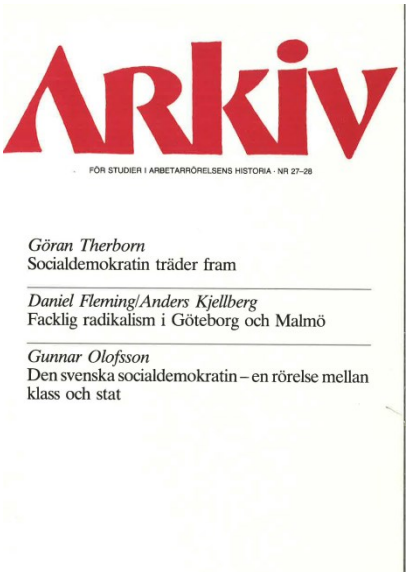

- RADIKALISERING ELLER JAPANISERING? DEN SVENSKA ARBETS-MARKNADSMODELLENS UTVECKLING UNDER 1980-TALET
  Artikel av Anders Kjellberg: ”Radikalisierung oder Japanisierung? Die Entwicklung des "schwedischen Modells" industrieller Beziehungen in den achtziger Jahren”, *Prokla* nr 54 mars 1984, sid 59-77. Kan läsas här: https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=1552203&fileOId=2064563

- SVENSK FACKFÖRENINGSRÖRELSE: KOMBINERAD CENTRALISERING – DECENTRALISERING
  Arbetarhistoria nr 31-32 1984, sid 84 – 89: "Centralisering - decentralisering" (artikel av Anders Kjellberg som redovisar några resultat i doktorsavhandlingen *Facklig organisering i tolv länder* (1983). Läs artikeln här

Zenit nr 4 (nr 86) 1984: ”Facklig styrka eller reformistisk strategi?”, sid 81-84. Anders Kjellberg kommenterar Anders Perssons recension av *Facklig organisering i tolv länder* i *Zenit* nr 2 (nr 84) 1984.
Det stycke av artikeln som av utrymmesskäl klipptes bort i nr 4 1984 publicerades under rubriken ”Facklig styrka – än en gång!” i Zenit nr 1 (nr 87) 1985 (sid. 78). Den nedladdningsbara utgåvan är den kompletta artikeln – läs den här:
https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=4392854&fileOId=4392855

Zenit nr 2 (nr 84) 1984: ”Facklig organisering och samarbetspolitik” (recension av Anders Persson, sid 79-82)

Arbejderhistorie nr 22 (april) 1984: ”Facklig organisering i tolv länder, Arkiv förlag, Lund 1983, 338 s.” (sid. 86-87, recension av Erik Christensen)

Politica nr 2 1984: ”Facklig organisering i tolv länder, Arkiv förlag, Lund 1983, 338 s.” (sid. 204-206, recension av Jacob A. Buksti)

Tiden nr 9 1984: ”Varför är löntagarna olika väl organiserade?”, sid. 80-83 (recension av Jörgen Hermansson)

SKTF-tidningen nr 2 1984: ”Är hög organisationsgrad lika med facklig styrka?” (recension av Gösta Berglund). Citat ur artikeln:
”… vill man helhjärtat instämma i att vi nu för första gången fått en efterlängtad sammanställning av faktorer som avspeglar arbetsmarknadens styrkeförhållanden (…) vi har inte råd att avstå från de kunskaper den förmedlar.”

SACO/SR-tidningen nr 1 1984: ”Läst – ny bok om facket. Svenske arbetaren unik, men akademikern saknas” (recension av Bert Fredriksson, sid. 30-31)

LO-tidningen nr 10 (8 mars) 1984, sid 17: ”Internationell studie visar: Fackligt är Sverige mest gynnat i världen” (recension av Birger Viklund). Citat ur artikeln:
”… måste Kjellbergs studie vara en guldgruva för dem som nu ska genomföra LO 80-utredningens intentioner.”

Nr 10 • 8 mars 1984

Rödа rummet

Internationell studie visar:

Fackligt är Sverige mest gynnat i världen

Ju fler tjänster de fackliga organisationerna ger sina medlemmar vid sidan av de traditionella löneförhandlingarna desto större är den fackliga styrkan och desto mindre beroende av konjunkturerna är organisationsgraden.

I de flesta länderna utanför Skandinavien är t ex arbetslöshetsförsäkringen helt fristående från den fackliga organiseringen med ödesdigra konsekvenser för organisationsprocenten när det blir arbetslöshet.

Teckning: LARS-ERIK HÅKANSSON

Lokal service

A-kassan kan betraktas som en lokal service till fackets medlemmar, och det är just fackets lokala organisation och verksamhet som är källan till fackligt styrka. Det är den kanske viktigaste slutsatsen i Anders Kjellbergs **”Fackligt organisering i tolv länder”** (Arkiv förlag) som just publicerats i forskningsprojektet ”Sverige under Socialdemokratin 1952 -76” som leds av Göran Therborn i Lund.

I den internationella jämförelsen tar Kjellberg med de skandinaviska länderna, plus Österrike, Belgien, Storbritannien, Australien, USA, Frankrike, Västtyskland, Italien och Holland. De fem första länderna kan betraktas som högorganiserade, de fem senare som lågorganiserade. Storbritannien och Australien intar en mellanställning.

Kjellberg skyller med all rätt den låga fackliga styrkan i Tyskland på den svaga fackliga aktiviteten i företagen, samtidigt som han förklarar uppsvinget i Italien under de senaste åren med den nya fackliga enheten på fabriksplanet, vilken även tvingat de rivaliserande politiska huvudorganisationerna till samarbete.

Men han undviker att förklara den kontinuerliga fackliga nedgången inom industrin i USA. Där är fackföreningen i företaget utomordentligt stark och enad – inga separata tjänstemannaorganisationer – och förhandlingarna rör allt som är väsentligt för levnadsstandarden, även pensioner.

Däremot har det inte undgått Kjellberg att facket gått tillbaka under de senare åren i Norge. Orsaken är, säger Kjellberg, att norska LO redan före kriget släppte a-kassan till staten och att LO även i övrigt i alltför hög grad underordnat sig parti och stat, t ex i lönepolitiken.

Det är synd att inga forskare tycks vilja ta upp den finska fackföreningsrörelsen till en jämförande behandling. I inget annat land har man på ett knappt 20-tal år haft en sådan facklig expansion. Det borde ha varit intressant även för Therborn-Kjellberg att sätta in den finska fackliga utvecklingen i deras modell av facklig understödsverksamhet vid konflikter och arbetslöshet, avgiftssystem, organisationsklausuler, grad av enhet/splittring, facklig arbetsplatsorganisation, relationer fack/partiapparat och regeringsfärg.

Sverige bäst

Arbetsgivarnas organisation och rättigheter spelar naturligtvis också en roll för den fackliga styrkan, men vilken? I Frankrike till exempel finns det ingen lock-out-rätt, men detta har inte hindrat Frankrike från att visa upp det kanske svagaste facket av de tolv länderna.

Nästan alla faktorer tycks samverka till att göra Sverige mest gynnat i fackligt avseende. Trots dett måste Kjellbergs studie vara en guldgruva för dem som nu ska genomföra LO 80-utredningens intentioner. □

BIRGER VIKLUND

Sydsvenskan 2/1 1984: ”SIF saknar like i världen … men slipper inte stormarna” samt ”SIF unikt” (av Göran A Nilsson)

ÅR 1983

Tidningen Vi 27/10 1983: "'Terrorbalans' på svensk arbetsmarknad" (av Olle Stegrell). Artikelns ingress:

I Sverige finns det fackförbund med hundraprocentig anslutning! Och ingenstans i världen står facken så starka som här. Men i gengäld är också arbetsgivarna mer välorganiserade här än på andra håll. Detta skapar en sorts "terrorbalans". Det är en av många spännande lärdomar vi kan dra av en doktorsavhandling av Anders Kjellberg, forskare i Lund.

FOTO: HELGE RUBIN

– Särskilt på det lokala planet är det svenska fackets styrka unik, hävdar Anders Kjellberg.

TCO-tidningen nr 18 1983, 23 september, sid 6: "SIF är världsbäst. Svenska tjänstemän starka både lokalt och centralt visar avhandling" (Cajsa Carrén intervjuar Anders Kjellberg inför disputationen 30/9 1983)

TCO-tidningen 18/83

SIF är världsbäst

Svenska tjänstemän starka både lokalt och centralt, visar avhandling

Nu är det vetenskapligt fastställt. Svensk fackföreningsrörelse intar en unik ställning i ett internationellt perspektiv, och då speciellt utvecklingen för privattjänstemännens fackliga organisering.

— Ett förbund som SIF är unikt för Sverige. Svensk fackföreningsrörelses styrka är att den är både centraliserad och decentraliserad, säger Anders Kjellberg vid sociologiska institutionen, Lunds universitet.

Inom kort doktorerar han på avhandlingen "Facklig organisering i tolv länder". Den ingår i ett större tvärvetenskapligt projekt kallat "Sverige under socialdemokratin 1932-76".

I avhandlingen kan man läsa hur privattjänstemännen, före de offentligt anställda vilket i sig också är anmärkningsvärt, på ett tidigt stadium organiserade sig i DACO — De Anställdas Centralorganisation. Det var 1931 när tjänstemännen upptäckte att deras löner i stort sett legat stilla mellan 1914 och 1930 medan arbetarna genom sina fackföreningar sett lönerna stiga.

Övertog mönster

— Tjänstemannarörelsens snabba expansion fr o m 30-talet — från ca 25 till dagens ca 85 procent organiserade — kan förklaras med att de övertog mönster som redan fanns på arbetsmarknaden, säger Anders Kjellberg.

Mönstret gällde bildandet av egna fackförbund och centralorganisationer, inrättandet av klubbar och förbundsförhandlingarnas framträdande roll i umgänget med välorganiserade arbetsgivare.

— Men före slutet av 30-talet var det vanligt med förhandlingsvägran från arbetsgivarnas sida, förklarar Anders Kjellberg.

Det var efter 1936 års lag om förhandlingsskyldighet för de privata arbetsgivarna som man i det avseendet kunde efterlikna arbetarna.

— Men arbetarna har aldrig velat ha eller behövt en liknande lag, tillägger Anders Kjellberg

Bank drev på

Året efter lagens tillkomst, 1937, bildades TCO för de offentliganställda tjänstemännen och förbundet gick ihop med DACO i TCO 1944.

— Det krävdes hård facklig aktivitet för att driva igenom lagen och det var banktjänstemannaföreningen som gick i främsta ledet, berättar Anders Kjellberg.

— Utan tjänstemannaorganisationernas egna ansträngningar hade den nya lagstiftningen knappast kommit till stånd, menar Anders Kjellberg.

— Detta understryker självorganiseringens betydelse för de svenska tjänstemännens fackliga framgångar.

Här är alltså exempel på centraliseringens betydelse för den fackliga styrkan. men en stor skillnad i internationell jämförelse är arbetsplatsklubbarna, den decentraliserade form av fackföreningsrörelsen vars uppgift i hög grad är att rekrytera medlemmar.

SIF helt unikt

Bland privattjänstemännen är det industritjänstemännen — SIF — som står för den mest expansiva utvecklingen.

— Det är unikt med ett förbund som omfattar såväl tekniker som kontorister och högre tjänstemän inom alla industrigrenar, säger Anders Kjellberg.

De länder som han jämfört med i sin avhandling kategoriseras som högt utvecklade kapitalistiska samhällen med en demokratisk styrelseform.

Foto: HELGE RUBIN Grupp 5

I sin doktorsavhandling pekar Anders Kjellberg ut de unika dragen i svensk tjänstemannarörelse.

Till gruppen med hög organisationsgrad hör förutom Sverige, Danmark, Österrike, Norge och Belgien. Till gruppen med medelstor organisationsgrad hör Australien och Storbritannien, medan Västtyskland, Nederländerna, Italien, Frankrike och USA har lågt medlemsantal.

— Fördelningen är symptomatisk för styrkeförhållandena i samhällena för övrigt, menar Anders Kjellberg som också påpekar att Italien sedan strejkerna på 60-talet är på väg in i medelgruppen.

Splittring i USA

Att USA befinner sig i låggruppen kan delvis förklaras med att offentliganställda fram till 60-talet inte tilläts organisera sig fackligt och sedan bara på federal nivå. Andra anledningar till facklig svaghet är t ex att man som i Norge är uppsplittrade på ett stort antal yrkesförbund som förhandlar var och en för sig.

I USA har arbetsgivaren varit motvillig till att organisera sig som motpart och där har också lagstiftning till arbetarnas fromma kommit att lägga hinder i vägen för tjänstemännen. Dessa har också haft svårigheter i länder som Västtyskland och England där de tillhört arbetarklassens organisationer med åtföljande identifikationsproblem.

CAJSA CARRÉN
Grupp 5

Metallarbetaren nr 47 (25/11) 1983: "93 procent i facket"

OBS Kulturkvarten Sveriges Radio P1 6/10 1983 kl 21.30 (repris 7/10 kl 16.30): ”Svensk fackföreningsrörelse i internationellt perspektiv. Christian Andersson har läst en nyskriven avhandling av Anders Kjellberg” (redaktör Lena Brundenius)

Helsingborgs Dagblad 2/10 1983: ”Fackets svenska modell enda tänkbara strategin?” (recension av Anders Persson av avhandlingen Facklig organisering i tolv länder)

SAF-tidningen nr 30 (29/9) 1983: ”Facklig styrka – Sverige i topp” (av Lena Liljeroth*)
* Sedermera Lena Adelsohn Liljeroth.

Östgöten 19/9 1983: ”Linköpingsbo forskar om svenskt fack” (av Ingvar Karlsson)

Östgöta Correspondenten 16/9 1983: ”Svensk fackföreningsrörelse bland världens starkaste”

Ny Dag 15/9 1983, sid 14: ”Svenska facket unikt”

Barometern 13/9 1983: ”Sociologisk avhandling visar: Fackliga rörelsen är unik” (av Gunnar Rockström)

Helsingborgs Dagblad 13/9 1983: ”Unik fackföreningsrörelse” (TT)

Skånska Dagbladet 13/9 1983: Doktorsavhandling i Lund visar att svenska fackföreningsrörelsen är unik: både mer centraliserad och decentraliserad ..!

Arbetet 13/9 1983: ”Facket i Sverige är helt unikt”

Stockholmstidningen 13/9 1983: Svenska facket är unikt” (TT)

TT 12/9 1983 KL 12.02: ”Facket”:
LUND: SVENSK FACKFÖRENINGSRÖRELSE ÄR UNIK. DEN ÄR PÅ SAMMA GÅNG MER CENTRALISERAD OCH MER DECENTRALISERAD ÄN I ANDRA LÄNDER. BÅDE BLAND ARBETARE OCH BLAND TJÄNSTEMÄN ÄR ANDELEN FACKLINGT ANSLUTNA MYCKET HÖG INTERNATIONELLT SETT.

DET VISAR ANDERS KJELLBERG I EN AVHANDLING I SOCIOLOGI VID LUNDS UNIVERSITET.

HAN HAR UNDERSÖKTE DEN FACKLIGA ORGANISERINGEN I TOLV LÄNDER. DEN SVENSKA LEDARPLATSEN ÄR OBESTRIDLIG. DE TOLV LÄNDER SOM INGÅR I STUDIEN ÄR ALLA HÖGT UTVECKLADE KAPITALISTISKA SAMHÄLLEN MED EN DEMOKRATISK STYRELSEFORM – ÅTMINSTONE UNDER EFTERKRIGSTIDEN. FÖRUTOM SVERIGE ÄR DET DANMARK, NORGE, FRANKRIKE, STORBRITANNIEN, VÄSTTYSKLAND, NEDERLÄNDERNA, BELGIEN, ÖSTERRIKE, ITALIEN, USA OCH AUSTRALIEN.

STARKA CENTRALA ORGANISATIONER FINNS OCKSÅ I DE ANDRA NORDISKA LÄNDERNA MEN UTANFÖR SKANDINAVIEN SPELAR MOTSVARIGHETERNA TILL LO OCH SAF EN BLYGSAMMARE ROLL.
- TCO HAR INGEN MOTSVARIGHET UTANFÖR NORDEN OCH EN ORGANISATION SOM SIF ÄR INTERNATIONELLT SETT UNIK, SÄGER KJELLBERG.

I SVERIGE HAR TÄNSTEMÄNNENS ORGANISATIONSGRAD STIGIT OAVBRUTET ÄNDA SEDAN 1930 OCH UPPGICK 1981 TILL 86 PROC. DET ÄR SPECIELLT PRIVATTJÄNSTEMÄNNEN SOM HAFT EN MYCKET STARK FACKLIG TILLVÄXT, OCH VAR 1981 UPPE I 79 PROC VILKET HELT SAKNAR MOTSVARIGHET I ANDRA LÄNDER.

KJELLBERGS VIKTIGASTE MÅTT PÅ FACKLIG STYRKA ÄR ORGANISATIONSGRADEN - D V S HUR STOR DEL AV DE ANSTÄLLDA SOM ÄR FACKLIGT ORGANISERADE. USA ÄR I BOTTEN MED 25 PROC. FRANKRIKE HAR LÄGST ANDEL - CA 25 PROC - BLAND DE EUROPEISKA LÄNDERNA I STUDIEN.

I USA FÖRSVÅRAS FRÄMST TJÄNSTEMÄNNENS ORGANISERING AV ATT LAGEN FÖRESKRIVER ATT MAJORITETEN AV DE ANSTÄLLDA PÅ EN ARBETSPLATS MÅSTE RÖSTA JA FÖR ATT DET SKALL KUNNA BILDAS EN FACKFÖRENING DÄR.

- FACKLIG ORGANISERING I TOLV LÄNDER
  TT 12/9 1983: ”Lund: svensk fackföreningsrörelse är unik. Den är på samma gång mer centraliserad och mer decentraliserad än i andra länder. Både bland arbetare och tjänstemän är andelen fackligt anslutna mycket hög internationellt sett. Det visar Anders Kjellberg i en avhandling i sociologi vid Lunds universitet.”

Doktorsavhandlingen var *Facklig organisering i tolv länder* Arkiv Förlag Lund 1983 (338 sidor) som skrevs inom forskningsprojektet ”Sverige under socialdemokratin 1932-76”. Projektledare och handledare var professor Göran Therborn. Fakultetsopponent var professor Walter Korpi.

Mer information om boken

Pressmeddelande Lunds universitet 9/9 1983: ”Svensk fackföreningsrörelse toppar internationell lista”

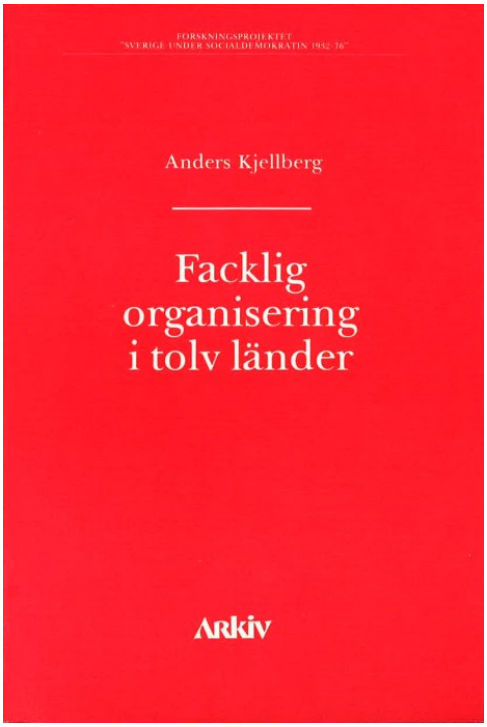

ÅR 1982

Aftonbladets kultursida: ”Innerspalten” 24/11982: ”Arkiv igen”. Utdrag ur artikeln:
Just när vi trodde att den fallit offer för tidskriftsdöden slog den till igen. Vi talar naturligtvis om Arkiv (för studier i arbetarrörelsens historia). Nr 21-22 som vi nu har i handen (…) Med största intresse läser vi också Anders Kjellbergs uppsats Från industriell demokrati till medbestämmande – fackliga utvecklingslinjer 1917-1980. Den som känner ett behov av att sätta sig in i medbestämmandelagen i sitt historiska sammanhang ska omedelbart söka sig till Arkiv. Även med risken att en och annan skygglapp ryker samtidigt. Här finns ett avstamp för debatt inom fackföreningar och klubbar. Missa den inte!

Anders Kjellbergs artikel "Från industriell demokrati till medbestämmande – fackliga utvecklingslinjer 1917-1980" finns i *Arkiv* nr 21-22 1981, sid 53-82 (se nedan).

ÅR 1981

Anders Kjellberg "Från industriell demokrati till medbestämmande – fackliga utvecklingslinjer 1917-1980" *Arkiv* nr 21-22 1981, sid 53-82. Arkiv förlag Läs artikeln här

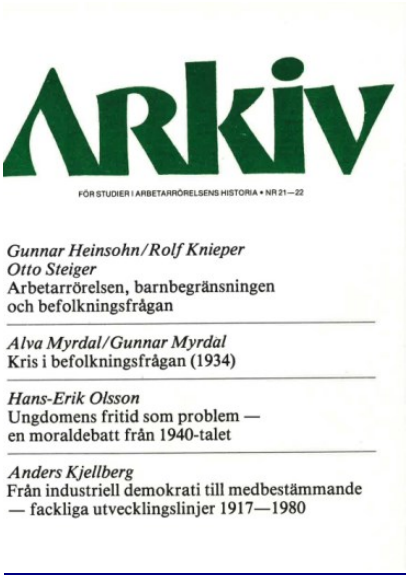

ÅR 1979

- FORSKNINGSPROJEKTET ”SVERIGE UNDER SOCIALDEMOKRATIN 1932-76”

  Göran Therborn, Anders Kjellberg, Staffan Marklund och Ulf Öhlund "Sverige före och efter socialdemokratin: en första översikt", *Arkiv* nr 15-16 1979, sid 3 - 36 (utvidgad svensk version av nedanstående skrift)
  Artikeln kan laddas ned här
  Hela nr 15-16 av Arkiv kan laddas ned här

ÅR 1978

Göran Therborn, Anders Kjellberg, Staffan Marklund och Ulf Öhlund "Sweden Before and After Social Democracy: A First Overview" *Acta Sociologica 1978 - supplement*, sid 37 - 58 (se föregående skrift, som är en senare version på svenska).

Artikeln kan laddas ned här

* * *

Förteckning över Anders Kjellbergs skrifter om facklig organisering, arbetsgivarorganisationer, partsrelationer, den svenska modellen, kollektivavtal, a-kassan, mm (med klickbara länkar till de flesta skrifterna):
https://lup.lub.lu.se/record/4390542

CV Anders Kjellberg med skrifterna fördelade på forskningsprojekt:
https://lup.lub.lu.se/record/8410406

Kontaktuppgifter:

Telefon: 046-222 88 47
E-post: anders.kjellberg@soc.lu.se
Hemsida: https://www.soc.lu.se/anders-kjellberg
Website: https://www.soc.lu.se/en/anders-kjellberg

Anders Kjellberg 10 juni 2008. Foto: Lunds universitet/ Mikael Risedal.

Sociologiska institutionen, Lunds universitet 18 mars 2015. Foto: Anders Kjellberg

Utsikt från Thomas Brantes förra rum, numera konferensrum 4:e våningen sociologiska institutionen, Lunds universitet.
Foto: Olle Frödin 4 april 2018.

Anders Kjellberg i arbetsrummet 3:e våningen sociologiska institutionen, Lunds universitet 14 april 2018.

Foto: Christopher Swader. Montage: Lena Lindgren.

Baksidan sociologiska institutionen, Lunds universitet 23 april 2018. Foto: Anders Kjellberg